VERHANDELINGEN

VAN HET

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

Deel XXXIV.

BATAVIA,
BRUINING & WIJT.
1870.

VERHANDELINGEN

VAN HET

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

VERHANDELINGEN

VAN HET

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

Deel XXXIV.

BATAVIA.
BRUINING & WIJT.
1870.

ARDJOENÅ-SÅSRÅ-BAOE,

JAVAANSCH GEDICHT,

IN KLEINE DICHTMATEN OPGESTELD

DOOR

RADEN NGABEHI SINDOESASTRÅ.

VOOR DE UITGAVE BEWERKT EN VERTAALD DOOR

DR. W. PALMER VAN DEN BROEK.

Uitgegeven door het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.

Gedrukt te Batavia bij BRUINING & WIJT.

1870.

INHOUD.

꧋ꦲꦂꦗꦸꦤꦱꦱꦿꦧꦲꦸ꧉

ARDJOENÅ-SÅSRÅ-BAOE.

ARDJOENÅ-SÅSRÅ-BAOE,

EEN JAVAANSCH GEDICHT,

WAARIN DE LOTGEVALLEN VAN DRIE RIJKEN: LOKÅPÅLÅ, AJODYÅ EN MAÏSPATI, BENEVENS DIE VAN SOEGRIWÅ EN SOEBALI, EN DE OORLOGEN VAN DÅSÅMOEKÅ, KONING VAN ALĔNKÅ, TOT AAN DE REGERING VAN DÅSÅRÅTÅ TE AJODYÅ VERHAALD WORDEN, MET EEN GESLACHT-LIJST VAN DE VORSTEN VAN SOERAKARTA,

IN KLEINE DICHTMATEN OPGESTELD DOOR

RADEN NGABEHI SINDOESASRÅ,

UITGEGEVEN DOOR

Dr. W. PALMER VAN DEN BROEK,

te Soerakarta.

Gedrukt bij **LANGE & Co.**

Batavia 1868.

[illegible]

꧑꧈ ꧑꧈ [illegible]

꧒꧈ [illegible]

꧓꧈ [illegible]

꧔꧈ [illegible]

꧕꧈ [illegible]

꧖꧈ [illegible]

[illegible]

(꧑) ꧑꧔꧈ [illegible]

꧑꧕꧈ [illegible]

꧑꧖꧈ [illegible]

꧑꧗꧈ [illegible]

꧑꧘꧈ [illegible]

꧑꧙꧈ [illegible]

꧒꧐꧈ [illegible]

꧒꧑꧈ [illegible]

(꧓) [illegible]

꧑꧒ [illegible]

꧑꧓ [illegible]

꧒ ꧓ [illegible]

꧔ [illegible]

꧕ [illegible]

꧖ [illegible]

꧗ [illegible]

꧘ [illegible]

(꧗) [illegible]
[illegible]

꧘ [illegible]
[illegible]

꧙ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧐ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧑ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧒ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧓ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧔ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧕ [illegible]

꧑꧖ [illegible]

꧑꧗ [illegible]

꧑꧘ [illegible]

꧑꧙ [illegible]

꧒꧐ [illegible]

꧒꧑ [illegible]

꧒꧒ [illegible]

꧒꧓ [illegible]

[illegible]

(ꦥꦸ) ꧑ [illegible]

꧒ [illegible]

꧓ [illegible]

꧔ [illegible]

꧕ [illegible]

꧖ [illegible]

꧑꧐ [illegible]

꧑꧑ [illegible]

[illegible]

(꧖) ꧕꧈ ꦲꦤꦺꦴꦁꦥꦱꦤ꧀ꦠꦿꦤ꧀ꦲꦸꦢꦶꦏꦫ꧈ ꦲꦤꦩ꧀ꦩꦸꦭꦶꦪꦩꦸꦭꦶꦥꦿꦗꦥꦠꦶ꧈ ꧄ ꦱꦏꦺꦭꦶꦁꦮꦶꦗꦶꦤꦤ꧀ꦥꦿꦧꦸꦏꦸꦱꦸꦩ꧀ꦧꦸꦁ ꦤꦥꦤ꧀
ꦏꦶꦫꦶꦥꦿꦤ꧀ꦲꦤ꧀ꦢꦶꦏꦫꦏꦶꦁ꧈ ꦗꦼꦤꦺꦁꦱꦼꦤꦺꦁꦢꦶꦏꦫꦥꦿꦧꦸꦤ꧀꧈ ꦲꦤꦺꦴꦭꦸꦥꦸꦠꦿꦩꦸꦭꦶꦥꦸꦠꦿꦶ꧈ ꦲꦤꦶꦁꦢꦭꦼꦩ꧀ꦲꦤ꧀ꦠꦸꦱ꧀ꦠꦸꦱ꧀
꧖꧈ ꦫꦗ꧈ ꦱꦼꦁꦏꦸꦢꦸꦧꦺꦢꦤ꧀ꦏꦶꦁꦧꦲꦸꦫꦼꦏ꧀ꦱ ꧄ ꦤꦒꦫꦶꦩꦁꦏꦸꦫꦲꦶꦫꦶꦁ꧈ ꦏꦼꦱꦸꦲꦸꦤ꧀ꦥꦸꦱꦼꦤꦩꦩ꧀
ꦩꦶꦁ꧈ ꦥꦶꦤꦶꦩꦶꦤꦶꦁꦏꦺꦴꦤ꧀ꦗꦼꦁꦏꦫ꧈ ꦩꦤꦫꦺꦁꦏꦺꦴꦠꦺꦴꦏꦸꦩꦶꦤꦸꦩ꧀ꦥꦸꦤꦶ꧈ ꦱꦏꦺꦁꦗꦶꦭꦺꦤ꧀ꦭꦫꦫꦗ꧈ ꦗꦶꦤꦩ
꧗꧈ ꦮꦼꦭ꧀ꦭꦸꦥꦸꦠꦿꦗꦶ꧈ ꧄ ꦩꦮꦶꦠꦸꦥꦸꦥꦸꦠꦸꦠꦺꦴꦁ꧈ ꦧꦩꦺꦴꦒꦼꦧꦂꦗꦶꦗꦶꦪꦶ꧈ ꦮꦺꦴꦏ꧀ꦠꦼꦠꦼꦏꦶꦂ
ꦧꦼꦭꦏ꧀꧈ ꦱꦼꦁꦏꦸꦢꦸꦤꦼꦥꦶꦫꦥꦶ꧈ ꦧꦺꦴꦱꦶꦥꦠꦶꦫꦶꦁꦏꦶꦠꦸꦥ꧈ ꦲꦩꦺꦒꦶꦤꦶꦏꦸꦩꦸꦱꦸꦁꦏꦭꦶꦁ꧈
꧘꧈ ꧄ ꦤꦲꦺꦴꦁꦏꦸꦧꦸꦥꦸꦧꦼꦠ꧀꧈ ꦮꦶꦫꦧꦿꦮꦫꦥꦠꦶꦏ꧀ ꦱꦧꦸꦱꦶꦤ꧀ꦥꦠꦶꦩꦸꦫꦺꦠꦸꦥ꧈ ꦮꦶꦗ
꧙꧈ ꦠꦺꦴꦩꦺꦴꦒꦼꦲꦼꦤꦩꦶ꧈ ꦏꦺꦴꦫꦧꦼꦠꦼꦠꦸꦮꦶꦁꦗ꧈ ꦱꦶꦁꦱꦶꦁꦱꦸꦩ꧀ꦥꦸꦤꦶꦁ꧈ ꧄ ꦲꦤꦭꦸꦩꦂꦫꦺꦴꦤ꧀
ꦤꦗꦶꦥꦸꦤ꧀꧈ ꦮꦶꦠꦺꦴꦏꦺꦴꦒꦶꦪꦭꦭꦶꦁ꧈ ꦲꦤꦸꦧꦭꦶꦁꦫꦺꦴꦥꦗ꧈ ꦱꦱꦼꦏꦼꦭꦸꦮꦶꦫꦺꦴꦩꦶꦁ꧈ ꦭ
꧑꧐꧈ ꦮꦶꦁꦏꦸꦮꦸꦱꦶꦠꦸꦥꦶꦠꦸ꧈ ꦧꦤꦱꦱꦭꦤꦺꦥꦿꦮꦶꦲꦶꦁ꧈ ꧄ ꦥꦿꦤꦸꦩꦸꦥꦫꦱꦶꦠꦸꦗꦿꦼꦁ꧈ ꦲꦤ꧀ꦠꦺꦴꦮꦶ
ꦥꦿꦼꦁꦏꦸꦥꦿꦼꦁ꧈ ꦱꦧꦸꦱꦶꦤ꧀ꦥꦠꦶꦩꦸꦫꦺꦠꦸꦥ꧈ ꦮꦶꦠꦸꦩꦸꦂꦲꦁꦗꦭꦶꦁ꧈ ꦲꦸꦧꦠꦺꦴꦤꦪꦸꦏꦶꦁ
꧑꧑꧈ ꦏꦸ꧈ ꦩꦸꦁꦭꦤꦺꦴꦱ꧀ꦥꦸꦭꦸꦩ꧀ꦥꦸꦤ꧀꧈ ꧄ ꦮꦶꦏꦺꦴꦏꦺꦴꦩꦸꦁꦥꦸꦫꦤ꧀꧈ ꦧꦶꦏꦸꦥꦶꦠꦸꦠꦸꦭꦶ꧈ ꦠꦸ
ꦏꦼꦤ꧀ꦲꦤꦗꦼꦁꦱꦼꦁꦧ꧈ ꦮꦶꦥꦿꦼꦁꦏꦸꦗꦥꦿꦼꦁ꧈ ꦮꦶꦫꦧꦿꦮꦫꦥꦠꦶꦫꦶꦁ꧈ ꦲꦺꦴꦤꦺꦴꦤꦏꦺꦴꦤꦸꦲꦤ꧀
꧑꧒꧈ ꦲꦶꦤ꧀ ꧄ ꦱꦼꦁꦏꦭꦭꦶꦁꦱꦼꦁꦏꦸꦧꦸꦠ꧀꧈ ꦧꦶꦱꦶꦁꦮꦠꦶꦮꦶꦁ꧈ ꦏꦱꦶꦤꦥꦭꦶꦁꦥꦿꦸꦮꦶꦫ꧈
ꦥꦱꦶꦁꦲꦶꦠꦸꦮꦶꦁꦧꦠꦶ꧈ ꦩꦶꦩꦶꦥꦸꦗꦱꦩꦶꦥꦶꦤꦧꦺꦴ꧈ ꦥꦶꦭꦸꦥꦸꦭꦸꦮꦶꦠꦸꦮꦶꦗꦸ꧈ ꧄ ꦥꦸ
ꦱꦲꦸꦁꦏꦼꦤ꧀ꦭꦸꦩ꧀ꦭꦸꦩ꧀꧈ ꦏꦼꦥꦶꦏꦸꦥꦿꦶꦠꦸꦭꦩꦶꦁ꧈ ꦱꦥꦶꦤꦩ꧀ꦏꦸꦥꦿꦶꦤꦺꦴꦥꦤ꧈ ꦱꦶꦥꦶꦗꦸꦱꦤꦺꦴ
꧑꧓꧈ ꦮꦶꦥꦸꦮꦶ꧈ ꦥꦸꦱꦶꦁꦥꦸꦭꦶꦤꦺꦴꦥꦤ꧈ ꦤꦥꦸꦏꦶꦤꦶꦤꦼꦁꦏꦸꦠꦶꦫꦶꦁ꧈ ꧄ ꦩꦶꦭꦩꦶꦁꦗꦶꦠꦶꦏꦶ
ꦭꦸꦥꦸꦁ꧈ ꦮꦶꦭꦺꦠꦶꦤꦺꦁꦏꦺꦴꦤꦤꦩꦶ꧈ ꦠꦶꦮꦶꦁꦮꦶꦏꦺꦴꦥꦤꦥꦿꦼꦁ꧈ ꦲꦤꦸꦏꦸꦱꦸꦥꦸꦱꦸꦩꦸꦁꦏꦶ꧈
꧑꧔꧈ ꦗꦸꦤꦭꦶꦤꦸꦱꦭꦸꦗꦭꦤ꧈ ꦥꦼꦭꦏꦫꦶꦭꦸꦏꦸꦥꦶꦤꦶꦩ꧀ ꧄ ꦭꦸꦒꦺꦴꦥꦱ꧀ꦮꦸꦠꦸꦠꦸꦥ꧀꧈ ꦩꦶꦭ
ꦩꦶꦁꦤꦤꦏꦶꦭꦶꦁ꧈ ꦥꦸꦥꦸꦮꦶꦩꦺꦴꦤꦥꦤꦏꦶ꧈ ꦧꦸꦠꦸꦧꦸꦠꦸꦩꦸꦠꦸꦏꦸꦮꦶꦱꦸ꧈ ꦥꦿꦸꦭꦸꦗꦸꦤꦸꦒꦸ
꧑꧕꧈ ꦏꦶꦭꦸꦩꦶꦠꦺꦴꦏꦸ꧈ ꦲꦤꦭꦸꦤꦶꦁꦏꦸꦠꦺꦴꦱꦏꦫ꧈ ꧄ ꦩꦶꦭꦩꦶꦁꦱꦶꦥꦿꦼꦁꦗꦸꦠꦸꦏꦸꦁꦏꦸ ꦱꦥꦸꦩ꧀
ꦏꦺꦴꦏꦺꦴꦤꦭꦶꦩꦶꦁ꧈ ꦩꦶꦭꦩꦶꦁꦩꦶꦏꦸꦩꦶꦒ꧈ ꦮꦶꦤꦶꦁꦏꦸꦭꦩꦶꦭꦧꦸꦗꦶ꧈ ꦮꦶꦥꦶꦏꦶꦥꦸꦤꦶꦥꦶꦤ꧀
꧑꧖꧈ ꦤꦸꦩ꧀ꦏꦺꦴ꧈ ꦭꦏꦼꦁꦏꦶꦏꦶꦏꦸꦁꦏꦸꦩꦶꦁ꧈ ꧄ ꦭꦏꦶꦗꦸꦭꦢꦶꦏꦸꦩꦶꦥꦸꦤꦸ꧈ ꦧꦸꦱꦏꦸꦠꦺꦴꦮꦶ
ꦮꦶꦢꦺꦴꦤꦸ꧈ ꦥꦸꦭꦤꦺꦴꦏꦶꦱꦶꦁꦏꦸꦥꦸ꧈ ꦲꦤꦺꦴꦭꦸꦥꦸꦠꦿꦩꦸꦭꦶꦥꦸꦠꦿꦶ꧈ ꦤꦲꦤꦸꦭꦸꦩꦸꦏꦶꦤꦸꦩꦸꦤꦸꦒꦶ꧈

[illegible]

(꧑) ꦤꦒꦫ꧈ꦤꦒꦫ꧈ꦤꦒꦿꦶꦤꦼꦒꦫꦶꦏꦼꦂꦠꦶꦏꦼꦂꦠ꧈ ꦱꦶꦫꦠꦸꦂꦱꦶꦫꦤꦼꦒꦫꦶꦒꦸꦤ꧈ ꦱꦁꦲꦗꦶꦗꦪꦩꦪꦁꦏꦸꦫꦥꦿꦧꦸ꧈

꧒꧑꧈ ꦥꦿꦤꦶꦒ꧀ꦒꦶꦂꦱꦤꦶꦏꦸꦫꦸꦏꦼꦠ꧀꧈ ꦱꦶꦫꦱꦶꦫꦤꦸꦢꦺꦤꦶꦏꦸꦱꦸꦢꦸꦢ꧈ ꦱꦶꦫꦲꦶꦁꦗꦪꦱꦁꦲꦤꦺꦴꦩ꧀ꦩꦺꦴꦫꦭꦭꦸ ꦥꦿꦧꦸ ꦭꦤ꧀ꦢꦶ ꦒꦗꦥꦸꦱꦤ꧀ꦢꦺꦤꦶꦫ꧈ ꦱꦶꦫꦤꦶꦫꦶꦥ꧀ꦥꦸꦤ꧈ꦠꦺꦴ꧈ꦤꦸꦫꦸꦒ꧈ ꦲꦺꦴꦭꦼꦃꦠꦸꦭꦼꦏꦼꦏꦼꦫꦸꦤꦶꦗꦶ꧈ ꦥꦸꦏꦼꦗꦗꦏꦼꦱꦁꦲꦤꦺꦴꦩ꧀ ꦩꦺꦴꦫꦭꦭꦸ ꦠꦸꦭꦼꦏꦤꦶꦥꦿꦱꦩꦗꦼꦁꦥꦿ꧈ ꦗꦗꦤꦶꦥꦿꦱꦩꦶꦱꦩꦗꦼꦁꦥꦿꦤꦶꦁ꧈ ꦲꦤ꧀ꦢꦤꦶꦥꦫꦶꦤ꧀ꦢꦶꦃꦤꦶꦏꦸꦂꦠ꧈

꧒꧐꧈ ꦥꦿꦧꦸ ꦲꦶꦁꦩꦺꦴꦲꦶꦁꦠꦼꦫꦶꦗꦭꦥꦿꦶ꧈ ꦱꦁꦥꦿꦧꦸꦥꦸꦠꦿꦥꦠꦶ꧈ ꦥꦿꦧꦸꦤꦶꦗꦶꦫꦸꦥꦤꦶꦠꦿꦤꦶꦠꦶꦤꦏꦿꦶ꧈ ꦥꦸꦥꦿꦧꦸ ꦤꦶꦫꦸꦏꦼꦗꦶꦫꦶꦁꦫꦸꦩ꧀ꦩꦸ ꦥꦸꦥꦸꦥꦿꦧꦸꦗꦶꦤꦁꦏꦸꦩꦺꦴꦫ꧈ ꦱꦩꦺꦴꦲꦤ꧀ꦢꦤꦶꦫꦶꦲꦸꦥꦸ꧈ ꦱꦶꦤꦁꦏꦸꦩꦺꦴꦫꦲꦤ꧀ꦥꦸꦥꦸ

꧒꧑꧈ ꦥꦿꦧꦸ꧈ ꦥꦿꦧꦸ ꦱꦁꦲꦸꦥꦸꦥꦠꦶꦩꦤꦶꦗꦶꦩꦤꦶ꧈ ꦥꦸꦥꦸꦥꦿꦧꦸꦥꦸꦠꦿꦥꦠꦶ꧈ ꦱꦗꦶꦤ꧀ꦢꦼꦤꦶꦲꦸꦥꦸꦩꦺꦴꦤꦶꦫ꧈ ꦩꦺꦴꦲꦶꦁꦠꦼꦤꦶꦫꦶꦥꦿꦱꦩꦗꦼꦁꦥꦿ꧈ ꦥꦸꦠꦿꦥꦠꦶ꧈ ꦥꦿꦤꦶꦠꦺꦴꦱꦶꦁꦱꦩꦶꦤꦶꦩꦺꦴꦤꦶꦫꦶꦲꦸꦥꦸ꧈ ꦩꦺꦴꦥꦶꦣꦶꦗꦶ

꧒꧒꧈ ꦗꦶꦫꦤꦶꦁꦠꦼꦏꦸ ꦥꦿꦧꦸ ꦲꦶꦁꦩꦶꦤꦶꦲꦶꦁꦤꦶꦲꦶꦁꦠꦼꦲꦸꦥꦸꦩꦶꦗꦶ꧈ ꦲꦺꦴꦭꦸꦗꦶꦤ꧀ꦢꦼꦤꦶꦫꦱꦗꦼꦁꦥꦿ꧈ ꦱꦤꦺꦴꦤ꧀ꦱꦤꦶꦫꦸ ꦲꦸꦥꦸꦥꦸꦩꦺꦴꦤꦶꦫ꧈ ꦥꦿꦱꦗꦶꦲꦺꦴꦥꦿꦧꦸꦗꦶꦤ꧈ ꦥꦸꦠꦿꦥꦠꦶ꧈ ꦥꦸꦗꦶꦩꦺꦴꦲꦶꦁꦲꦶꦁꦱꦶꦫꦸꦠꦸꦂ꧈ ꦲꦺꦴꦤꦶ

꧒꧓꧈ ꦤꦺꦴꦥꦸꦗꦶꦲꦸꦥꦸꦱꦠꦸꦂꦠꦭꦸ ꦥꦿꦧꦸ ꦩꦗꦸꦫꦸꦥꦸꦩꦺꦴꦥꦠꦶꦥꦶ꧈ ꦠꦼꦩꦶꦗꦶꦤꦩꦺꦴꦗꦸꦥꦸꦭꦸ ꦗꦸꦩꦺꦴ ꦗꦩꦱꦁꦭꦶꦁꦲꦶꦁꦤꦶꦏꦸꦗꦸ ꦲꦶꦤ꧀ꦢꦼꦭꦸꦱꦤꦶꦩꦺꦴꦲꦤꦶꦩꦥꦿ꧈ ꦱꦸꦥꦶꦫꦸꦤꦶꦥꦠꦶꦩꦥꦿꦧꦸ꧈ ꦱꦲꦶꦁꦠꦶꦥꦶꦲ

꧒꧔꧈ ꦠꦸꦗꦿꦸꦗ ꦤꦸꦥꦩꦺꦴꦲꦶꦩꦺꦴꦲꦶꦠꦸꦥ꧈ ꦥꦿꦧꦸ ꦩꦤꦶꦠꦸꦗꦶꦠꦸꦥꦶꦤꦭꦸꦗꦶ꧈ ꦤꦲꦺꦴ꧈ꦠꦺꦴꦲꦶ ꦲꦶꦥꦿꦸ꧈ꦲꦺꦴꦗꦶꦤ꧈ ꦲꦶꦤꦶꦩꦺꦴꦥꦿꦶꦲꦺꦴꦭꦶꦤꦶꦠꦺꦴꦤꦶꦗ꧈ ꦲꦶꦲꦼꦤ꧀ꦠꦸꦗꦺꦴꦗꦗꦶꦤ꧈ ꦢꦶꦭꦩꦤꦶꦥꦿ

꧒꧑꧈ ꦱꦗꦸꦥꦿ꧈ ꦱꦁꦲꦺꦴꦥꦸꦭꦸꦗꦶꦤꦥꦸꦗ ꦩꦭꦸꦠꦸꦗꦶꦱꦶꦠꦸꦗꦸ꧈ ꦥꦿꦧꦸ ꦠꦸꦗꦶꦗꦶꦤꦶꦩꦼꦁꦲꦶꦤ꧀ ꦲꦶꦤꦶꦲꦸꦥꦶꦩꦶꦤꦶꦲꦶꦁ꧈ ꦲꦶꦤꦩꦶꦗꦸꦩꦺꦴꦏꦸꦤꦶꦠꦸꦥꦶꦲꦶꦤꦭꦸ ꦲꦶꦤꦲꦺꦴꦗꦸꦠꦸꦲꦺꦴꦤꦶꦫ꧈ ꦗꦸꦗꦸꦩꦶꦤꦶꦥꦿꦤꦶꦫꦤꦶꦫꦤꦶ꧈

꧒꧘꧈ ꦲꦶꦩꦭꦭꦩꦲꦶꦤꦸꦩꦺꦴꦥ꧈ ꦩꦲꦶꦠꦸꦥꦸꦥꦸꦩꦸꦠꦸꦠꦸ꧈ ꦗꦸꦩꦸꦗꦤꦶꦠꦸꦠꦸꦫꦶꦲꦶꦱꦸ꧈ ꦥꦿꦧꦸ ꦩꦸꦗꦸꦗ ꦥꦸꦩꦺꦴꦠꦸꦥꦸꦲꦶꦤ꧈ ꦱꦸꦥꦸꦗꦶꦤꦶꦲꦸꦤꦸꦗꦸꦥꦿꦶ꧈ ꦥꦸꦗꦸꦩꦸꦗꦸꦩꦸꦗꦸꦗꦸꦤꦸꦗꦸ꧈ ꦭꦸꦗꦶꦱꦸꦥꦶꦗꦶꦗꦶꦤ꧈

꧒꧓꧈ ꦲꦶꦤꦩꦤꦶꦥꦶꦠꦶꦲꦶꦠꦶꦲ꧈ ꦩꦤꦩꦶꦠꦸꦥꦶꦥꦶꦩꦶꦤꦶꦥꦸꦗꦸ ꦱꦸꦗꦸꦥꦿꦸꦲꦺꦴꦠꦸꦥꦿꦸꦗ꧈ ꦥꦿꦧꦸ ꦱꦁꦲꦸ ꦗꦗꦥꦸꦩꦺꦴꦩꦶꦤꦶꦩꦸ ꦱꦸꦲꦶꦗꦶꦲꦲꦶꦗꦶꦤꦗ꧈ ꦱꦸꦥꦶꦩꦤꦸꦗꦸꦥꦠꦸꦂꦤꦤ꧈ ꦠꦸꦂꦲꦶꦤꦶꦲꦶꦥꦸꦗꦸ

꧒꧔꧈ ꦲꦶꦤ꧈ ꦥꦶꦱꦶꦤꦶꦥꦿꦸꦩꦺꦴꦲꦶꦠꦸꦥ꧈ ꦲꦶꦤꦗꦩꦸꦩꦺꦴꦗꦸꦗꦸꦗ꧈ ꦥꦸꦗꦶꦤꦲꦶꦥꦸꦥꦿꦸꦗꦶꦥ꧈ ꦥꦿꦧꦸ ꦥꦶꦱꦗ ꦲꦼꦱꦶꦤꦲꦶꦗꦸꦗꦶꦩꦸ ꦤꦲꦸꦗꦸꦗꦸꦭꦸꦥꦥꦭꦗꦸꦗ꧈ ꦗꦤ꧀ꦱꦶꦤꦲꦶꦗꦶꦱꦶꦤꦶꦥꦿꦸ꧈ ꦱꦸꦗꦸꦥꦿꦸꦲꦺꦴꦠꦸ ꦥꦿꦸꦗ꧈ ꦲꦶꦗꦶꦩꦗꦶꦩꦤꦶꦥꦥꦭ꧈ ꦥꦿꦸꦥꦿꦸꦤꦸꦗꦸꦲꦶꦤꦩꦸꦗꦸꦗꦸ꧈ ꦱꦸꦥꦿꦸꦲꦺꦴꦤꦸꦗꦸꦭꦸꦥꦩꦸꦗꦸ꧈

꧒꧕꧈ ꦥꦿꦧꦸ ꦱꦲꦶꦗꦶꦥꦿꦸꦥꦿꦶꦗꦶꦩꦶ꧈ ꦤꦲꦺꦴꦒꦱꦸꦱꦸꦩꦸꦗꦸꦲꦲ꧈ ꦲꦶꦱꦶꦲꦶꦗꦸꦲꦶꦲꦲꦤꦗ꧈ ꦗꦒ

(4) ꧑꧐ [illegible]
[illegible]
[illegible]
꧑꧑ [illegible]
[illegible]
꧑꧒ [illegible]
[illegible]
[illegible]
꧑꧓ [illegible]
[illegible]
꧑꧔ [illegible]
[illegible]
꧑꧕ [illegible]
[illegible]
[illegible]
꧑꧖ [illegible]
[illegible]
꧑꧗ [illegible]
[illegible]
[illegible]
꧑꧘ [illegible]
[illegible]
꧑꧙ [illegible]
[illegible]

(꧙) ꦱꦸꦒꦶꦃ꧈ ꦱꦁꦏꦏꦿꦲꦏꦺꦲꦤꦸꦤꦸꦂꦏꦺꦴ꧈ ꦱꦁꦲꦾꦁꦥꦂꦲꦤ꧀ꦢꦿꦥꦲꦼꦤ꧀ꦢꦤꦸ꧉ ꦥꦿꦲꦤ꧀ꦢ

꧑꧐꧈ ꦏꦺꦴꦱꦶꦁꦒꦂꦱꦼ꧈ ꧅ ꦏꦼꦂꦠꦲꦩꦶꦁꦒꦺꦴꦏ꧈ ꦂꦤꦏꦮ꧀ꦏꦏꦿꦲꦤꦸꦮꦶꦱꦶꦠ꧉ ꦲ
ꦲꦢꦲꦤ꧀ꦏꦧꦼꦭ꧈ꦩꦒꦼꦂꦏ꧉ ꦤꦶꦁꦫꦏꦼꦱꦸꦒꦶꦃ꧈ ꦒꦶꦮꦶꦮꦶꦭ꧈ꦠꦠꦥꦺꦲꦢꦂꦱꦼꦭ꧈ꦥ
꧑꧑꧈ ꦏꦺ꧈ ꦱꦁꦲꦾꦁꦥꦸꦤ꧀ꦤꦏꦼꦂꦢꦤ꧉ ꦏꦺꦧꦲꦤꦱꦁꦒꦏꦥꦿꦶ꧈ ꧅ ꦲꦧꦠꦏꦺꦭꦢꦼꦂ
ꦮꦺꦴ꧈ ꦥꦂꦮꦸꦏꦲꦤꦶꦁꦒꦂꦏꦺꦧꦂꦫꦠ꧉ ꦲꦢꦶꦁꦏꦥꦿꦶꦱꦶꦮꦮ꧈ ꦩꦮꦶꦕꦶꦲꦧꦤꦏ
ꦧ꧈ ꦤꦂꦏꦺꦴꦧꦥꦿꦶꦱꦶꦤꦮꦶꦤꦸꦠ꧉ ꦱꦶꦁꦢꦶꦁꦩꦶꦠ꧈ꦢꦶꦁ꧈ ꦢꦲꦶꦱꦶꦮꦧꦸꦩꦶꦩꦭ꧈

꧑꧒꧈ ꧅ ꦱꦁꦥꦿꦗꦸꦫꦢꦸꦏꦏꦺ꧈ ꦥꦿ꧈ꦱꦤꦂꦧꦏꦏꦼꦂꦢꦤ꧀ꦤꦸꦩꦶ꧈ ꦱꦮꦺꦴꦥꦿꦫꦶ
ꦗꦸꦠ꧉ ꦢꦸꦢꦶꦁꦲꦏꦺꦴꦥꦿꦸ꧈ ꦲꦤ꧈ꦏꦶꦮꦶꦮꦶꦁꦩꦩꦱꦼꦢꦲꦶꦠ꧈ ꦤꦤꦶꦁꦮꦶꦫꦏꦸꦕꦁ꧈

꧑꧓꧈ ꦏꦺꦴꦂꦱꦼꦧꦏꦮꦶꦮꦶꦭꦶ꧈ ꧅ ꦥꦿꦶꦁꦱꦁꦏꦼꦭꦏꦼ꧈ ꦤꦏꦶꦁꦭꦤꦲꦸꦫꦺꦴꦲ
ꦲꦤꦶ꧈ ꦱꦁꦏꦼꦂꦢꦤ꧀ꦫꦶꦁꦥꦠ꧉ ꦱꦧꦼꦂꦱꦼꦭꦁꦒꦸꦭꦧꦱꦼꦠ꧈ ꦥꦿꦶꦩꦶꦭꦶꦲꦤ꧈ꦮꦶ

꧑꧔꧈ ꦧꦏꦼꦕꦶꦲꦁꦒꦺꦴ꧈ ꦩꦢꦼ꧈ꦩꦶꦏꦸꦩꦭꦭꦥ꧈ ꦱꦶꦁꦩꦩꦱꦼꦢꦮꦶꦮꦶ꧈ ꧅ ꦱꦁꦲꦾꦁꦥꦂ
ꦤꦭꦁꦩꦢꦾ꧉ ꦭꦶꦭꦁꦥꦤꦏꦺꦴꦱꦼꦤꦩꦢꦶ꧈ ꦭꦸꦲꦂꦤꦶꦂꦩꦶꦁꦮꦶꦥꦿꦶꦁꦏꦺ꧈ ꦏꦲꦤꦸꦁ
ꦮꦶꦮꦶꦧ꧈ ꦩꦕꦶꦏꦶꦥꦸꦏꦶꦢꦼꦤ꧀ꦢꦿꦮꦼꦂꦥꦿꦏꦸ꧈ ꦭꦸꦂꦲꦁꦤꦲꦁꦠꦏꦸꦢꦤ꧉ ꦏꦸꦢꦲꦤꦮ

꧑꧕꧈ ꦢꦭꦸꦏꦸꦕꦶ꧈ ꧅ ꦤꦁꦢꦭꦸꦲꦤ꧀ꦭꦶꦭꦸꦱꦼ꧈ ꦥꦤꦥꦏꦫꦶꦁꦲꦶꦭꦸꦏꦤꦶ꧈ ꦥꦤꦥꦲꦏꦺꦴ
ꦫꦶꦧꦏꦼꦲ꧈ ꦭꦸꦲꦂꦮꦶꦥꦩꦩꦼ꧈ ꦱꦁꦲꦾꦁꦥꦸꦤ꧀ꦤꦿꦶꦏꦲꦢꦶꦁꦠꦺꦤ꧀꧈ ꦥ꧈ꦱꦁꦏ

꧑꧖꧈ ꦢꦸꦩꦏꦱꦼꦢ꧈ ꦲꦢꦲꦤ꧀ꦏꦥꦥꦤꦲꦧꦶꦏ꧉ ꧅ ꦭꦶꦮꦶ꧈ꦮꦥꦏꦏꦸꦂꦏ꧈ ꦏꦥꦾ꧈
ꦤꦲꦏꦶꦁꦲꦾꦺꦴꦕꦭꦶ꧈ ꦭꦶꦏꦸꦮꦤꦤꦮꦶꦩꦏꦥ꧈ ꦲꦿꦭꦤꦼꦏꦥꦿꦼꦧ꧈ ꦤꦶꦁꦧꦺꦲꦏꦏ

꧑꧗꧈ ꦥꦭꦸꦧꦺꦲꦏꦏꦮꦸꦠ꧉ ꦩꦤꦢꦤꦲꦤꦂꦧꦶꦠꦾ꧈ ꦲꦿꦭꦤꦶꦁꦢꦸꦕꦭꦶ꧈ ꧅ ꦱꦁꦥꦿ
ꦗꦸꦫꦢꦸꦏꦏꦺ꧈ ꦭꦁꦏꦸꦏꦮꦶꦲꦩꦭ꧈ꦏꦶꦂꦱꦶ꧈ ꦥꦿꦏꦶꦂꦮꦶ꧈ꦕꦲꦸꦠꦾ꧉ ꦏꦭ
ꦥꦲꦸꦁꦲꦾꦁꦭꦭ꧉ ꦱꦶ꧈ꦱꦶꦁ꧈ꦮꦲꦸꦏꦂꦩꦲꦥꦿꦸꦢꦶꦁꦏꦤꦤ꧉ ꦮꦏꦺꦴꦤꦤꦢꦾꦲꦧꦼꦢ

꧑꧘꧈ ꦧꦠ꧈ ꦱꦁꦲꦾꦁꦥꦸꦤ꧀ꦤꦸꦲꦤ꧀ꦥꦿꦶ꧈ ꧅ ꦭꦧꦶꦤꦸꦤꦏꦶꦂꦩ꧈ ꦱꦁꦏꦸꦮꦏꦶꦤꦸꦏꦺꦴ
ꦥꦿꦶꦏꦼꦂ꧈ ꦥꦿꦤ꧀ꦢꦧꦶꦩꦶꦁꦠꦧꦧꦼꦕ꧉ ꦏꦺꦴꦏꦥꦿꦢꦶꦁꦠ꧈ ꦲꦕꦶꦤꦲꦢ ꦕꦶ꧉
꧑꧙꧈ ꦥꦿꦢꦶꦁꦏꦸ꧉ ꦮꦏꦤꦏꦺꦴꦩꦶꦩꦢꦶꦩ꧈ ꦱꦶꦤꦸꦢꦾꦥꦭꦶꦁꦏꦸꦩꦶ꧈ ꧅ ꦮꦸꦢꦶꦏꦏꦿꦢꦤ
ꦤꦏꦸ꧉ ꦱꦁꦲꦾꦁꦥꦸꦤ꧀ꦤꦸꦢꦶꦁꦏꦼꦩꦭꦸꦢꦶ꧉ ꦧꦶꦩꦲꦢꦶꦏꦏꦏꦤꦸꦧ꧉ ꦩꦤꦤꦁꦢꦶꦁꦕꦢꦶꦤ꧈

(꧔) [illegible]

(꧘) [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧙ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧐ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧑ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧒ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧓ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧔ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧕ [illegible]
[illegible]

(꧙) [illegible]

꧑꧐ [illegible]

꧑꧑ [illegible]

꧑꧒ [illegible]

꧑꧓ [illegible]

꧒꧐ [illegible]

꧒꧑ [illegible]

꧒꧒ [illegible]

꧑ [illegible]
[illegible]
꧒ [illegible]
[illegible]
꧓ [illegible]
[illegible]
꧔ [illegible]
[illegible]
꧕ [illegible]
[illegible]
꧖ [illegible]
[illegible]
[illegible]
꧗ [illegible]
[illegible]
꧘ [illegible]
[illegible]
꧙ [illegible]
[illegible]
꧑꧐ [illegible]
[illegible]
꧑꧑ [illegible]
[illegible]
꧑꧒ [illegible]

(ꦮ) ꧑꧑꧈ ꦒꦺꦴꦤꦺꦴꦒꦱꦸꦁꦺꦥꦾꦸꦥꦸꦥꦸꦂ꧈ ꦒꦼꦤ꧀ꦢꦶꦥꦸꦤꦤꦧꦤꦸꦱ꧈ ꧅ ꦲꦶꦁꦏꦁꦧꦶꦒꦸꦤ꧀ꦤꦺꦴꦤꦤꦤꦶꦂ꧈ ꦲꦧꦤ꧀
ꦭꦱꦶꦺꦥꦸꦪꦸꦮ꧈ ꦭꦱ꧀ꦏꦶꦺꦥꦸꦱꦤꦱꦶꦱꦶꦒꦭ꧈ ꦤꦭꦶꦂꦱꦧꦸꦒꦧꦺꦴꦺꦏꦸꦤꦸ꧈ ꦒꦤꦺꦴꦢꦸꦭꦶꦂꦥꦾꦸ
꧑꧒꧈ ꦤꦤ꧈ ꦱꦶꦺꦥꦸꦮꦭꦲꦧꦢꦶꦥꦸꦲꦸ ꦤꦭꦤꦢꦶꦺꦥꦸꦢꦸꦮꦶꦭ꧈ ꧅ ꦱꦶꦺꦥꦸꦭꦸꦤꦸꦱꦶꦺꦥꦸꦮꦶꦲꦶ꧈
ꦤꦧꦸꦂꦭꦧꦸꦲꦶꦢꦸꦠꦾꦤ꧈ ꦲꦶꦁꦒꦭꦺꦴꦤꦤꦭꦤꦺꦕꦶꦒꦢꦸ꧈ ꦢꦥꦶꦢꦸꦤꦶꦤꦒꦧꦺꦴꦤꦸ꧈ ꦒꦧꦸꦂ
꧑꧓꧈ ꦱꦧꦸꦒꦧꦺꦴꦺꦏꦸꦤꦸ꧉ ꦧꦁꦤꦤꦲꦶꦁꦭꦶꦥꦶꦢꦸꦥꦸꦱꦸ ꦧꦤꦺꦥꦸꦗꦤꦤꦤꦮ꧈ ꧅ ꦤꦭꦸꦥꦶꦒ
ꦒꦭꦺꦴꦤꦲꦶꦤꦲꦶꦂ꧈ ꦲꦼꦭꦶꦤꦧꦶꦭ꧀ꦮꦥ꧀ꦠ꧈ ꦱꦤꦶꦗꦒꦤꦺꦤꦤꦥꦠ꧀ꦒꦮ꧈ ꦒꦭꦢꦶꦧꦶꦤ
ꦥꦠꦾꦤ꧈ ꦺꦥꦗꦢꦧꦭꦶꦲꦧ꧈ ꦭꦒꦤꦲꦺꦤꦧꦶꦤꦭꦥꦶꦢꦸ꧈ ꦭ꧀ꦒꦤꦥꦸꦺꦠꦶꦪꦸꦪꦸꦤꦧ꧈
꧑꧔꧈ ꧅ ꦥꦥꦮꦠꦶꦢꦸꦢꦸꦒꦤꦮꦶ꧈ ꦤꦒꦸꦺꦢꦸꦥꦸꦺꦠꦶꦢꦶꦭꦶꦠꦸ꧈ ꦒꦱ꧀ꦮꦮꦱꦲꦶꦭꦶꦱꦶꦺꦠꦸꦒꦢꦸ꧈
ꦭꦶꦢꦸꦱꦤꦲꦶꦧꦮꦺꦥꦾꦸ꧈ ꦒꦭꦒꦢꦸꦤꦤꦲꦶꦁꦢꦸꦭ꧈ ꦤꦤꦢꦶꦢꦶꦠꦺꦥꦾꦸꦥꦸꦥꦸꦂ꧈ ꦱꦢꦸꦲꦭꦶꦢꦶꦠ
꧑꧕꧈ ꦥꦾꦤ꧈ ꧅ ꦭꦢꦸꦧꦭꦮꦢꦸꦧꦢꦶ꧈ ꦤꦾꦸꦥꦾꦸꦺꦥꦸꦒꦤꦺꦴꦒꦶꦭꦸ꧈ ꦭꦒꦤꦲꦺꦤꦤꦶꦧ
ꦭꦒꦸ꧈ ꦱꦥꦶꦢꦸꦠꦶꦪꦱꦤꦶꦧꦲꦺꦴꦠꦸ ꦤꦥꦸꦒꦢꦸꦒꦤꦮꦶꦤꦢꦸꦲꦸ ꦱꦭꦶꦢꦶꦤꦤꦧꦸꦢꦸ꧈
꧑꧖꧈ ꦺꦕꦧꦤꦲꦺꦠꦶꦠꦥꦾꦤ꧈ ꧅ ꦧꦁꦤꦤꦺꦢꦶꦪꦤꦤꦮꦶ꧈ ꦥꦸꦤ꧀ꦤꦸꦧꦮꦥ꧀ꦠꦧꦁꦤꦲ꧈ ꦢꦥ꧀ꦠꦮ
ꦠꦧꦶꦪꦒꦢꦸꦒꦥ꧈ ꦱꦭꦶꦢꦸꦮꦺꦠꦶꦠꦥꦾꦤ꧈ ꦢꦸꦤꦠꦶꦥꦸꦢꦶꦮ꧈ ꦱꦤꦺꦥꦸꦒꦤꦺꦴꦢꦶꦥꦾꦸꦥꦸꦥꦸꦂ꧈
ꦭ꧈ ꦏ꧈ ꦤꦶꦢꦸꦤꦤꦒꦤꦤꦢꦸꦪꦸꦮ꧈ ꧅ ꧈ ꦏ ꧈ ꧅ ꦲꦤꦤꦢꦸꦲꦶꦥꦶꦢꦸꦥꦸꦱꦸ ꦒꦭꦤ꧀
ꦧꦠꦶꦢꦸꦒꦤ꧀ꦥꦸꦮꦶ꧈ ꦺꦢꦶꦧꦤꦥꦸꦢꦶꦠꦶꦺꦢꦸꦥ꧈ ꦥꦸꦢꦸꦥꦸꦮꦤꦠꦭꦶꦂ꧈ ꦤꦺꦩꦶꦢꦶ ꦥꦸꦤꦥꦢꦶꦮ꧈
꧑꧈ ꦤꦲꦒꦥꦭꦥꦒꦺꦢꦸꦥꦸꦮꦶ꧈ ꧅ ꦲꦶꦁꦠꦭꦱꦮꦸꦧꦸꦥꦸ ꦗꦭꦥꦲꦧꦸꦭꦮꦶꦮꦶ꧈ ꦺꦥꦸ
ꦤꦥꦢꦶꦤꦤꦠꦢꦸꦲꦸ ꦲꦶꦁꦧꦸꦢꦶꦥꦸꦢꦸꦭꦶꦂ꧈ ꦲꦁꦤꦥꦧꦶꦠꦶꦢꦶꦮ꧈ ꦤꦲꦶꦤꦲꦶꦒꦺꦢꦱ
꧒꧈ ꦲꦁꦲꦶꦤꦶꦮꦶ꧈ ꧅ ꦱꦮꦱꦂꦧꦶꦥꦂꦤꦤꦤꦶ꧈ ꦥꦲꦤꦲꦤꦤꦲꦶꦮꦶꦭꦶꦱꦸ ꦒꦤꦤꦢꦸꦥꦶꦲꦶꦲꦸ
ꦧꦶꦒꦤꦤꦤ꧈ ꦲꦶꦢꦸꦠꦶꦠꦥꦤꦤꦤꦲꦺꦠꦶ꧈ ꦥꦤꦤꦤꦲꦺꦠꦶꦱꦶꦢꦸꦒꦮꦺꦢ꧈ ꦢꦶꦤꦢꦶꦒꦤꦤꦲꦶꦮꦶ
꧓꧈ ꦭꦶꦱꦸ ꧅ ꦭꦶꦱꦲꦶꦤꦤꦤꦥꦶꦢꦸꦢꦸ꧈ ꦭꦶꦢꦸꦥꦾꦸꦢꦸꦥꦾꦸꦠꦶꦠ꧈ ꦥꦢꦸꦢꦸꦱꦶꦲꦶꦧꦲꦶꦧ꧈ ꦲꦶꦤ
꧔꧈ ꦤꦶꦢꦶꦧꦠꦲꦲꦶ꧈ ꦥꦶꦢꦶꦠꦱꦒꦥꦤꦤꦒꦥꦤꦤ꧈ ꦥꦥꦤꦤꦢꦶꦱꦥꦱꦮ꧈ ꧅ ꦥꦥꦶꦒꦠꦢꦸ
ꦒꦢꦸꦥꦶꦢꦸꦢꦸꦢꦸ ꦢꦸꦢꦶꦥꦶꦧꦠꦥꦶꦢꦸꦥꦶꦢꦸ ꦱꦥꦥꦲꦶꦲꦶꦢꦸꦥꦶꦢꦸ꧈ ꦱꦶꦥꦶꦢꦸꦲꦶꦢꦸꦒꦥꦶꦮꦶꦱꦸ
꧕꧈ ꦱꦶꦢꦸꦱꦸꦲꦲꦥꦱꦥꦱ꧈ ꦥꦱꦠꦶꦤꦥꦮꦤꦲꦶꦢꦸ ꧅ ꦱꦶꦢꦶꦤꦤꦱꦤꦶꦱꦶꦧꦸꦥꦾ꧈ ꦤꦲꦶ
ꦲꦲꦶꦒꦺꦢꦲꦤꦶꦥꦶꦢꦸꦮꦶ꧈ ꦱꦶꦢꦸꦥꦶꦭꦥꦒꦲꦱꦒꦱꦢꦸ꧈ ꦺꦥꦸꦱꦧꦸꦒꦱꦱꦒꦢꦸꦥꦶꦥꦶꦱꦸ

(ꦥ) ꧒꧐꧈ [illegible]

꧒꧑꧈ [illegible]

꧒꧒꧈ [illegible]

꧒꧓꧈ [illegible]

꧒꧔꧈ [illegible]

꧒꧕꧈ [illegible]

꧒꧖꧈ [illegible]

꧒꧗꧈ [illegible]

꧒꧘꧈ [illegible]

꧒꧙꧈ [illegible]

꧓꧐꧈ [illegible]

꧓꧑꧈ [illegible]

꧓꧒꧈ [illegible]

꧓꧓꧈ [illegible]

(ꦮ) ꦤꦢꦩꦶ꧈ ꦥꦸꦥꦸꦤ꧀ꦠꦼꦤ꧀ꦢꦢꦭꦶꦒꦏ꧈ ꦠꦸꦒꦸꦲꦧꦶꦱꦥꦸꦭꦸ꧈ ꦭꦭꦶ꧈ ꦱꦭꦶꦭꦶꦗꦼꦩꦕꦒꦏ꧀ꦭꦼꦢ꧈ ꦠꦸꦤ꧀ꦢꦢ
꧒꧖ ꦤꦲꦪꦶꦤ꧀ꦢꦤꦩꦤꦤꦶ꧈ ꦏ꧀ꦭꦼꦧ꧀ꦧ ꦭꦲꦸꦩꦼꦤꦠꦪꦶꦠꦸꦩꦼꦥꦸꦩꦸ꧉ ꦤ꧀ꦢꦤꦩꦤꦤꦶꦥꦸꦤ꧀ꦠꦼꦢꦭꦶꦭꦶ꧈ ꦠꦼꦤ꧀ꦠꦸꦭꦶꦩꦕ
꧒꧗ ꦒꦪꦶꦪꦶꦏ꧈ ꦲꦢ꧀ꦥꦸꦥꦸꦤ꧀ꦠꦼꦩꦩꦭꦶ꧈ ꦭꦶꦱꦶꦥꦸꦏ꧀ꦭꦼꦕꦲꦤꦏ꧈ ꦏꦢꦶꦩꦼꦠꦤꦲ꧀ꦢꦭꦶꦭꦶ꧈ ꦧ꧀ꦧꦭ
ꦤꦲꦸꦮꦸꦭꦒꦸꦏꦩꦼꦥꦸꦩꦸ꧉ ꦮꦒꦤꦲꦪꦶꦲꦤꦸꦭꦪꦶ꧈ ꦩꦭꦭꦧꦶꦤ꧀ꦢꦢꦭꦶꦒꦏ꧈ ꦮꦶꦪꦭꦠꦸꦭ
꧒꧘ ꦭꦩꦭꦶ꧈ ꦭꦒꦸꦏꦮꦶꦪꦏ꧀ꦭꦼꦮꦸꦮ꧈ ꦭꦢꦸꦤꦭꦪꦶꦤ꧀ꦢꦤꦩꦤꦤꦶ꧈ ꦏ꧀ꦭꦼꦧ꧀ꦧ ꦢꦭꦤꦲꦸꦮꦶꦩꦸꦲꦢꦸꦒꦸ꧈
ꦲꦧꦶꦭꦢꦭꦭꦶꦮꦶ꧈ ꦤꦲꦢꦼꦥꦸꦤ꧀ꦠꦼꦠꦼꦩꦤ꧈ ꦠꦼꦤꦤꦲꦲꦭꦭꦏꦮꦶꦠꦸ꧉ ꦱꦪꦶꦭꦶꦪꦶ
꧒꧙ ꦩꦸꦭꦲꦤ꧀ꦢꦤ꧉ ꦩꦒꦲꦏ꧀ꦭꦼꦕꦤ꧀ꦢꦢꦭꦶ꧈ ꦏ꧀ꦭꦼꦧ꧀ꦧ ꦥꦸꦱꦧꦸꦤꦪꦶꦢꦶꦠꦼꦭꦩꦼꦩꦸ꧉ ꦭꦩꦼꦠꦸꦪꦶꦩꦶ
ꦩꦼꦪꦶ꧈ ꦠꦠꦭꦶꦩꦼꦱꦪꦶꦢꦒ꧈ ꦪꦶꦭꦥꦶꦒꦏꦢꦢꦸ꧈ ꦥꦸꦭꦸꦲꦸꦤꦲꦸꦤꦪꦤꦩꦲꦏ꧀ꦭꦼꦩ꧈ ꦩꦲ
꧓꧐ ꦤꦠꦪꦶꦩꦱꦶꦱꦶꦪꦶ꧈ ꦏ꧀ꦭꦼꦧ꧀ꦧ ꦤꦏ꧀ꦭꦼꦕꦢꦭꦸꦥꦲꦱꦶꦥꦸ꧈ ꦠꦸꦥꦠꦼꦩꦲꦩꦒꦶ꧈ ꦪꦪꦶꦤꦲꦸꦏ꧀ꦭꦼꦕ
ꦢꦭꦸꦥꦩꦸ꧉ ꦮꦶꦪꦤꦏ꧀ꦭꦼꦕꦤ꧀ꦢꦢꦭꦶ꧈ ꦩꦭꦢꦭꦶꦪꦶꦠꦼꦩ꧈ ꦭꦩꦼꦩꦸꦲꦧꦶꦪꦥꦸꦭꦶꦱꦶꦠꦸ꧉
꧓꧑ ꦏ꧀ꦭꦼꦧ꧀ꦧ ꦩꦮꦠꦪꦩꦩꦩꦼꦥꦸꦩꦸ꧉ ꦱꦶꦒꦏꦶꦢꦭꦩꦲꦏꦮꦶꦠꦸ꧉ ꦤꦲꦤꦩꦸꦩꦤꦒꦤꦩꦸꦥꦸꦠꦼꦤ꧈ ꦢ
꧔꧐ ꦭꦸꦥꦩꦼꦥꦭꦤ꧀ꦢꦢꦭꦶ꧈ ꦠꦭꦶꦤꦩꦼꦤꦢꦩꦼꦩꦪ꧈ ꦥꦏꦶꦭꦸꦠꦸꦭꦩꦲꦥꦪꦶ꧈ ꦏ꧀ꦭꦼꦧ꧀ꦧ ꦢꦶꦥꦭ
ꦢꦭꦩꦶꦏ꧀ꦭꦼꦕ꧈ ꦏꦶꦢꦥꦤꦩꦥꦸꦭꦶꦏꦮꦶꦠꦸ꧉ ꦮꦩꦒꦲꦥꦶꦏ꧀ꦭꦼꦭ꧈ ꦪꦤꦩꦲꦧꦶꦏ꧀ꦭꦼꦕꦤ꧀ꦢꦢ
꧔꧓ ꦭꦶ꧈ ꦪꦼꦭꦶꦤꦥꦧꦶꦭꦥꦶꦠꦤꦩ꧈ ꦥꦶꦱꦶꦒꦭꦥꦶꦢꦢꦶ꧈ ꦏ꧀ꦭꦼꦧ꧀ꦧ ꦤꦪꦲꦱꦶꦢꦪꦩꦩꦶꦏ꧀ꦭꦼꦕ꧈ ꦩꦸ
ꦢꦶꦤꦢꦲꦸꦤꦸꦥꦶꦠꦪꦶ꧈ ꦠꦸꦢꦶꦭꦭꦪꦶꦠꦼꦩ꧈ ꦩꦸꦱꦶꦱꦼꦤꦠꦱꦭꦶꦠꦧꦶꦩꦸ꧉ ꦥꦸꦤ꧀ꦠꦼꦤꦲꦸꦩꦭ
꧔꧒ ꦢꦶꦲꦸ꧈ ꦮꦏꦢꦭꦠꦼꦤꦭꦏꦮꦶꦠꦸ꧉ ꦏ꧀ꦭꦼꦧ꧀ꦧ ꦭꦭꦶꦪꦶꦥꦠꦒꦩꦼꦩꦸꦩꦸ꧉ ꦤꦪꦲꦏ꧀ꦭꦼꦕꦤ꧀ꦢꦢꦭꦶ
ꦢꦩꦧꦶ꧈ ꦤꦮꦭꦶꦭꦠꦶꦢꦶꦢꦶꦢꦶꦠꦼꦤ꧈ ꦩꦪꦩꦪꦭꦢꦩꦢꦧꦶꦭꦸ꧉ ꦥꦸꦤ꧀ꦠꦼꦤꦲꦸꦩꦭꦭꦧꦶꦱꦶ
꧓꧐ ꧓ ꦒ꧈ ꦤꦠꦤꦭꦸꦢꦸꦤꦥꦲꦠꦧꦶ꧈ ꦏ꧀ꦭꦼꦧ꧀ꦧ ꧈ ꦏ꧀ꦭꦼꦩ ꧈ ꦏ꧀ꦭꦼꦧ꧀ꦧ ꦥꦩꦸꦭꦸꦤꦩꦸꦩꦲꦸꦩꦠꦶꦲꦸ꧈
ꦤꦭꦩꦸꦭꦼꦩꦠꦼꦭꦶ꧈ ꦪꦶꦱꦪꦶꦢꦒꦥꦸꦩꦼꦩ꧈ ꦥꦸꦤꦪꦲꦭꦶꦤꦠꦶꦏ꧀ꦭꦼꦢꦶꦪꦶꦩꦸ꧉ ꦠꦼꦤꦩꦸꦲꦱꦶ
ꦭꦢꦸꦤꦩꦸꦠꦶ꧈ ꦲꦩꦩꦠꦶꦱꦶꦠꦼꦭꦸꦩꦸ꧉ ꦤꦪꦤꦲꦸꦤꦪꦲꦸꦩꦱꦶꦩꦠꦶꦩ꧈ ꦠꦸꦱꦱꦶꦥꦸꦲꦏ꧀ꦭꦼꦕ
꧓ ꦤ꧀ꦢꦢꦭꦶ꧈ ꦥꦸꦤ꧀ꦠꦼꦩꦼꦥꦸꦩꦼꦲꦪꦤꦠ꧈ꦪꦶꦠꦼꦭꦸꦲ꧈ ꦏ꧀ꦭꦼꦧ꧀ꦧ ꦥꦸꦩꦼꦩꦱꦶꦠꦶꦩꦥꦸꦭ꧈ ꦪꦶꦭꦶ꧈ꦱꦶꦲꦸꦩꦶ
ꦥꦸꦠꦼꦤꦶ꧈ ꦢꦩꦸꦩꦸꦱꦪꦶꦢꦒꦥꦸ꧈ ꦱꦶꦠꦼꦪꦶꦮꦱꦏꦠꦼꦏꦮꦶꦠꦸ꧉ ꦩꦒꦢꦠꦼꦩꦼꦩꦮꦶꦩꦸ꧉ ꦪꦶꦪ
ꦱꦩꦼꦪꦩꦼꦤꦒꦠꦸ꧈ ꦩꦭꦢꦩꦼꦩꦸꦲꦸꦥꦸꦩꦸ꧉ ꦩꦭꦶꦏ꧀ꦭꦼꦕꦭꦤꦢꦢꦶ꧈ ꦮꦢꦼꦤꦒꦪꦠꦼꦲꦩꦼꦪꦪꦶ
꧒ ꦤꦪꦪ꧈ ꦏ꧀ꦭꦼꦧ꧀ꦧ ꦢꦭꦢꦭꦭꦶꦲꦸꦢꦧꦩ꧈ ꦩꦶꦲꦸꦤꦲꦸꦤꦪꦪꦶꦤ꧀ꦢꦤꦩꦤꦤꦶ꧈ ꦩꦩꦶꦢꦶꦤꦲꦸꦤꦪꦤꦭ

[illegible]

(꧓꧐) [illegible]

꧓꧑ [illegible]

꧓꧒ [illegible]

꧓꧓ [illegible]

꧓꧔ [illegible]

꧓꧕ [illegible]

꧓꧖ [illegible]

꧓꧗ [illegible]

꧓꧘ [illegible]

[illegible]

(꧕꧐) ꧒꧐꧈ [illegible]

꧒꧓꧈ [illegible]

꧒꧔꧈ [illegible]

꧒꧒꧈ [illegible]

꧓꧓꧈ ꧓꧈ [illegible]

꧔꧈ [illegible]

꧒꧈ [illegible]

꧖꧈ [illegible]

(꧑꧑) ꧑ [illegible]

꧒ [illegible]

꧓ [illegible]

꧔ [illegible]

꧕ [illegible]

꧑꧐ [illegible]

꧑꧑ [illegible]

꧑꧒ [illegible]

(꧑꧑) [illegible]

꧑꧒ [illegible]

꧑꧓ [illegible]

꧑꧔ [illegible]

꧑꧕ [illegible]

꧑꧖ [illegible]

꧑꧗ [illegible]

꧑꧘ [illegible]

꧑꧙ [illegible]

꧒꧐ [illegible]

(꧓꧓) [illegible]

꧓꧔ [illegible]

꧓꧕ [illegible]

꧓꧖ [illegible]

꧓꧗ [illegible]

꧓꧘ [illegible]

꧓꧙ [illegible]

꧔꧐ [illegible]

(꧗꧒) ꦱꦗꦿꦶꦩꦤ꧀ ꦏꦗꦗꦸꦏꦂꦏꦶꦤꦺꦴꦤ꧀꧈ ꦩꦸꦤꦶꦤ꧀ꦔꦧꦢꦥꦸꦢꦪꦤ꧀ ꦏꦸꦧꦶꦗꦸꦭꦸꦲꦲꦧꦶꦫꦶꦪꦤ꧀ ꦱꦼꦠꦶ

꧖꧈ ꦗꦸꦗꦸꦩꦤ꧀꧈ ꦗꦸꦗꦸꦲꦢꦤꦲꦗꦿꦤꦗꦿꦶ꧈ ꧅ ꦤꦲꦥ꧀ꦤꦲꦩ꧀ꦭꦭꦪꦸꦲꦥ꧀ꦪꦏꦶꦱꦗꦤ꧀꧈ ꦲꦏꦩ꧀ꦭꦿ
ꦥꦸꦱꦶꦱꦮꦢꦢꦶꦩꦤ꧀ ꦗꦭꦥ꧀ꦭꦥ꧀ꦭꦥꦤ꧀ ꦲꦭꦮꦼꦗꦩꦤꦗ꧀ꦲꦏꦤꦤ꧈ ꦧꦩꦸꦢꦺꦴꦭꦼꦗꦩꦩꦿꦶ꧈

꧗꧈ ꦢꦸꦏꦢꦤꦪꦧ꧈ ꦢꦤꦤꦤꦤꦤ꧀ꦢꦿꦶꦪꦶ꧈ ꧅ ꦪꦶꦥꦸꦤꦶꦲꦗꦸꦱꦸꦧꦗ꧀ꦤꦭꦤꦸꦗꦸꦩꦤ꧈ ꦩꦸꦧꦶꦤꦸꦏꦶ
ꦏꦶꦤꦶꦱꦱꦶ꧈ ꦥꦸꦏꦥꦤꦸꦗꦸꦩꦤ꧈ ꦢꦶꦏꦿꦸꦗ꧀ꦲꦏꦼꦪꦶꦲꦥ꧀ꦏꦏ꧈ ꦏꦪꦠ꧀ꦭꦲꦢꦥ꧀ꦭꦢꦪꦶ꧈ ꦗꦸꦭꦲ

꧘꧈ ꦲꦭꦩ꧀ꦤ꧈ ꦢꦪꦏꦏꦢꦸꦏꦥꦶꦪꦶ꧈ ꧅ ꦧꦥ꧀ꦧꦥ꧀ꦥꦪꦸꦤ꧀ꦲꦩ꧀ꦲꦥꦸꦗꦸꦗ꧀ꦏ꧈ ꦤꦱꦸꦏꦿꦪꦶ
ꦲꦢꦩꦶ꧈ ꦱꦸꦧꦗ꧀ꦥꦸꦤꦶꦩꦤ꧀꧈ ꦪꦶꦗꦤ꧀ꦤꦭꦭ꧀ꦗꦤꦤ꧈ ꦩꦸꦗ꧀ꦏꦧ꧀ꦏꦺꦗ꧀ꦏ꧀ꦗꦤꦏꦿꦶꦩꦤ꧀ ꦲꦤ꧀ꦲꦏꦶꦏꦶꦪꦶ

꧙꧈ ꦗꦤ꧀꧈ ꦏꦗꦗꦸꦏꦶꦏꦶꦏꦶꦤꦶ꧈ ꧅ ꦥꦤꦥꦲꦩ꧀ꦭ꧀ꦗꦤꦗ꧀ꦲꦏ꧀ꦪꦶꦲꦥ꧀ꦏꦏ꧈ ꦢꦏꦏꦶꦏꦏꦢ
ꦢꦿꦶꦪꦶ꧈ ꦧꦩꦸꦢꦩꦶꦤꦗꦸ꧈ ꦤꦭꦩꦶꦤꦭ꧀ꦗꦤ꧈ ꦪꦤꦏꦲꦱꦲꦭꦪꦶꦢꦸꦤꦶꦗꦤ꧀ ꦥꦸꦤꦶꦤꦭ

꧑꧐꧈ ꦩꦤ꧀꧈ ꦥꦶꦱꦸꦤꦤꦲꦗ꧀ꦢꦶ꧈ ꧅ ꦥꦶꦗ꧀ꦱꦶꦢꦶꦏꦗꦸꦪꦱꦗꦤ꧀ꦱꦶꦪꦲꦤ꧈ ꦭ꧀ꦲꦶꦤꦩꦶꦪꦶꦗꦤ꧀ꦗꦿꦶꦩꦤ꧀
ꦏꦶꦭꦩꦸꦏꦗꦥꦗꦸꦤ꧀ ꦥꦸꦤꦥꦩꦸꦢꦿꦶꦩꦸꦤ꧈ ꦧꦥꦥꦸꦪꦤꦏꦗꦧꦶꦤꦶꦗꦤ꧀ ꦲꦭꦩꦱꦱꦩ꧀ꦤꦩꦤ꧀ ꦧꦶ

꧑꧑꧈ ꦱꦶꦩ꧀ꦢꦿꦢꦶꦩꦢꦶꦩꦤ꧀ ꧅ ꦥꦸꦩꦗꦸꦧꦶꦏꦶꦤꦲꦥ꧀ꦤꦲꦩꦂꦧꦤꦸꦤ꧈ ꦏꦶꦏꦶꦂꦲꦤꦏꦶꦏꦶꦏꦶꦂꦤꦶ꧈ ꦏꦶꦪꦢꦿꦶ
ꦪꦗꦸꦪꦏꦤ꧀ ꦱꦶꦭꦢꦿꦶꦗ꧀ꦏꦗꦸꦢꦿꦸꦪꦤ꧀꧈ ꦥꦶꦩꦸꦏꦶꦂꦲꦩꦢꦿꦶꦂꦧꦥꦸꦪꦶ꧈ ꦱꦁꦥꦶꦱꦸꦤꦤ꧈ ꦢꦶꦏꦤꦗ꧀ꦲꦏ

꧑꧒꧈ ꦥꦸꦤꦶ꧈ ꧅ ꦢꦶꦢꦶꦤꦲꦤꦏꦗꦩꦥꦏꦶꦤꦶꦩꦶꦏ꧈ ꦪꦶꦥꦸꦗꦸꦧꦩꦶꦩꦩꦶꦗꦤ꧀ ꦭꦶꦂꦏꦶꦩ꧀ꦢꦿꦩꦸꦧꦶꦗ꧀꧈
ꦥꦲꦗꦤ꧀ꦏꦶꦗꦤ꧀ꦤꦶꦤꦤ꧈ ꦧꦩꦸꦢꦏꦶꦢꦶꦩꦩꦩꦿꦶ꧈ ꦗꦤꦤꦺꦴꦗꦩꦤ꧀꧈ ꦭꦶꦂꦢꦩ꧀ꦤꦏꦢꦶꦪꦶ꧈

꧑꧓꧈ ꧅ ꦢꦏꦏꦶꦧꦗ꧀ꦥꦲꦢꦿꦶꦭꦏꦶꦤꦱꦶꦗꦿꦪ꧈ ꦗꦸꦗꦸꦩꦭꦧꦢꦭꦶ꧈ ꦥꦸꦤꦶꦤꦭꦩꦶꦤ꧈ ꦩꦤ꧀
ꦲꦭꦢꦶꦗꦤꦏꦏ꧈ ꦩꦸꦧꦗ꧀ꦥꦶꦭꦱꦗ꧀ꦱꦶꦢꦶ꧈ ꦭꦶꦢꦥꦥꦏꦤ꧀ ꦲꦩꦏꦩꦶꦪꦶꦗꦸꦧꦤꦶꦱꦤ꧀

꧑꧔꧈ ꧅ ꦗꦸꦱꦲꦲꦥ꧀ꦤꦭꦲꦪ꧀ꦭꦩ꧀ꦤꦥꦱꦭꦶꦩ꧀꧈ ꦲꦏꦭꦥꦥꦸꦪꦶꦪꦶ꧈ ꦗꦱꦭꦗꦿꦶꦩꦸꦭ꧈ ꦭꦶꦂꦲ
ꦲꦧꦏꦢꦶꦗꦸꦲꦗꦏꦏ꧈ ꦱꦶꦩꦸꦪꦶꦗꦸꦢꦿꦶꦭꦗꦸꦢꦶꦗꦤ꧀ ꦥꦢꦶꦏꦏꦲꦏ꧀ꦏꦏꦤ꧀꧈ ꦱꦶꦢꦶꦤꦗꦤꦤꦶꦩꦸꦩꦶ꧈

꧑꧕꧈ ꧅ ꦪꦢꦪꦲꦗ꧀ꦧꦩꦸꦢꦏꦶꦏꦶꦩꦸꦥꦤ꧈ ꦤꦶꦩꦶꦲꦏ꧀ꦲꦱꦲꦱꦗꦤ꧀ꦥꦶ꧈ ꦢꦲꦪꦲꦤꦲꦏꦏꦤ꧈
꧑꧖꧈ ꦱꦶꦤꦏꦗꦸꦥꦶꦂꦩ꧈ ꦲꦶꦧꦱꦏ꧀ꦗꦸꦪꦶꦢꦿꦶꦢꦶꦩꦿꦶ꧈ ꦏꦏꦸꦪꦩꦶꦤ꧈ ꦲꦶꦩꦶꦩꦶꦪꦶꦲꦏꦶꦩꦶ꧈ ꧅
ꦥꦸꦗꦸꦭꦩꦶꦱꦤꦤꦩꦿꦶꦩꦶꦗꦸꦱꦲ꧈ ꦭꦶꦂꦭꦢꦤꦤꦶꦩꦸꦩꦶ꧈ ꦏꦶꦭꦥꦶꦧꦗꦸꦢꦸ꧈ ꦥꦥꦢꦥꦪꦢ

꧑꧗꧈ ꦪꦶꦪꦗꦤ꧀ ꦢꦪꦢꦿꦶꦩꦢꦱꦤꦪꦶꦱꦤ꧀ ꦏꦶꦭꦱꦶꦢꦭ꧈ ꦪꦶꦗꦤ꧀ꦪꦶꦩꦲꦗ꧀ꦢꦶ꧈ ꧅ ꦥꦸꦗꦸꦤꦶ
ꦲꦺꦗꦲꦩ꧀ꦥꦶꦩ꧀ꦩꦗꦗꦲꦏꦂꦩ꧈ ꦲꦲꦗꦲꦩꦲꦶꦗ꧀ꦏꦶꦢꦶ꧈ ꦗꦸꦩ꧀ꦗꦲꦏ꧀ꦥꦸꦢꦿꦗꦤ꧀ ꦱꦗꦤ꧀ꦥ

: [illegible] :

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(ꦥꦸꦗꦶ) ꦤꦢ꧈ ꦩꦶꦭꦃꦲꦶꦁꦏꦁꦱꦸꦤꦺꦴꦤꦢꦢ꧈ ꦥꦫꦶꦧꦺꦴꦲꦸꦥꦶꦠꦸꦮ꧈ ꦱꦲꦶꦁꦒꦸꦭꦶꦁꦒꦺꦥꦢꦒꦸꦤꦸꦒꦼꦝꦺꦲꦸꦩꦠ

꧔꧖ ꦭꦩꦶꦫꦤ꧈ ꦗꦶꦒꦸꦭ꧀ ꦭꦩꦠꦸꦮꦸꦱꦩꦶꦠꦼꦤ꧀ꦒꦼꦔꦤ꧀ꦢꦶ꧈ ꦲꦗꦼꦩꦶꦁꦥꦲꦶꦩꦶꦢꦺꦴꦥ꧈ ꦩꦲꦩ꧀ꦩꦼꦁꦲꦶꦠꦸꦤꦏꦲꦩꦤꦲꦸ꧈

ꦏꦺꦴꦥꦺꦴꦪꦺꦴ ꦥꦿꦤꦠꦤꦤꦱꦺꦴꦮꦺꦴꦤ꧈ ꦲꦶꦏꦏꦲꦶꦭꦸꦒꦸꦤ꧀ꦠꦸꦮ꧈ ꦏꦸꦩꦏꦏꦿꦶꦪꦏꦲꦶꦩꦶꦧꦸꦒꦸ ꦲꦁꦒꦼꦲꦶ

꧔꧗ ꦥꦢꦥꦗꦸꦒꦸ ꦗꦶꦒꦸꦭ꧀ ꦲꦩꦠꦸꦏꦭꦗꦸꦒꦿꦼꦩꦶ꧈ ꦥꦢꦥꦤꦗꦸꦫꦶꦒꦿꦼꦤꦺꦭ꧈ ꦲꦶꦭꦸꦩꦫꦶꦱ

ꦲꦏꦸꦤꦼꦤ꧈ ꦲꦶꦪꦪꦏꦺꦴꦪꦿꦼꦥꦸꦫꦸꦃ ꦭꦩꦠꦏꦺꦴꦥꦶꦭꦿꦶꦫꦤ꧈ ꦩꦶ ꦏꦏꦏꦸꦔꦺꦴꦤꦏꦺꦴꦥꦺꦴ꧈

꧔꧘ ꦥꦸꦒꦿꦼꦗꦪꦏꦫꦤꦺꦁ ꦗꦶꦒꦸꦭ꧀ ꦥꦸꦱꦩ꧀ꦧꦏꦶꦭ꧀ꦫꦶꦤꦫꦲꦶ꧈ ꦫꦶꦲꦸꦲꦶꦢꦶꦫꦪꦩꦶꦠ꧈ ꦤꦭꦲꦩꦠ

ꦩꦼꦤꦏꦠꦭꦤꦭ꧈ ꦏꦲꦶꦲꦲꦸꦤꦒꦸꦫꦶꦢꦶꦫ꧈ ꦭꦸꦩꦠꦭꦒꦸꦗꦸꦠ꧈ ꦥꦶꦱꦸꦏꦫꦩꦶꦫꦲꦶꦥꦸꦒꦸ

꧔꧙ ꦲꦶꦪꦪꦥꦲꦶꦗꦤꦏꦸꦏꦏ꧈ ꦗꦶꦒꦸꦭ꧀ ꦲꦶꦲꦸꦏꦸꦏꦶꦭ꧀ꦫꦶꦤꦫꦲꦶ꧈ ꦲꦶꦢ ꦒꦿꦼꦗꦪꦏꦫꦤꦺꦁ ꦲꦁꦩꦼ

ꦤꦫꦲꦸꦤꦒꦸꦫꦶꦤꦢꦲꦶꦒꦿꦼꦪꦪꦲꦶꦒꦿꦼꦱꦼꦁꦱꦏꦺꦴꦢꦶꦥꦿꦼꦲꦶꦥꦠꦸ꧈ ꦩꦼꦁꦤꦏꦺꦴꦥꦫꦶꦩꦶꦫꦒꦿꦼꦗ꧈ ꦲꦶ

ꦏꦺ꧖ ꦏ꧈ ꦥꦿꦼꦠꦩꦶꦒꦸꦩꦸꦏꦼꦴꦫ꧈ ꦗꦶꦒꦸꦭ꧀ ꧈ ꦏꦏ ꧈ ꦗꦶꦒꦸꦭ꧀ ꦥꦸꦱꦩ꧀ꦧꦸꦲꦶꦏꦶꦭ꧀ꦫꦶꦩꦶꦱꦸꦭꦤꦸꦥꦸꦮꦁ꧈

ꦱꦥꦸꦤꦲꦸꦢꦠꦩꦶ꧈ ꦲꦶꦠꦭꦲꦶꦢꦫ꧈ ꦱꦸꦩꦲꦠꦸꦱꦪꦲ꧈ ꦤꦭꦮꦸꦩꦥꦶꦥꦿꦼꦥꦢꦶꦫꦶꦠꦸ

꧔꧑ ꦱꦠꦭꦩꦶꦫ꧈ ꦏꦸꦩꦭꦸꦲꦸꦠꦸꦥꦩꦶ꧈ ꦗꦶꦒꦸꦭ꧀ ꦲꦶꦲꦸꦲꦪꦿꦼꦒꦼꦔꦤ꧀ꦢꦶꦒꦸꦩꦸꦱꦱꦏꦸꦲꦶꦢꦶ

ꦒꦫꦶꦠꦸ ꦥꦶꦭꦸꦤꦶꦢꦸꦢꦠꦸ ꦲꦸꦢꦶꦤꦸ꧈ ꦭꦶꦫꦥꦥꦸ ꦩꦸꦥꦢꦥꦠꦸꦲꦸꦤꦢꦫꦶ꧈ ꦱꦥꦸꦤꦲꦶ

꧔꧒ ꦫ꧈ ꦏꦤꦒꦿꦼꦩꦶꦩꦸ꧈ ꦲꦶꦒꦫꦶꦠꦸ ꦗꦶꦒꦸꦭ꧀ ꦭꦸꦩꦠꦭꦒꦸꦗꦸꦠꦱꦠꦭꦩꦶꦫ꧈ ꦲꦸꦗꦸꦠꦲꦶꦲ

ꦲꦸꦩꦶ꧈ ꦥꦶꦭꦿꦼꦤꦼꦁꦭꦠꦲ꧈ ꦩꦫꦶꦱꦱꦲꦠꦭ꧈ ꦩꦩꦼꦏꦭꦲꦸꦒꦿꦼꦩꦶ꧈ ꦲꦶꦲꦸꦒꦼꦥ

꧖ ꦏ꧈ ꦥꦶꦩꦶꦤꦤꦠꦤꦲꦸꦩꦶ꧈ ꦗꦶꦒꦸꦭ꧀ ꦱꦶꦭꦶꦥꦭꦸꦥꦶꦭꦸꦩꦸꦏꦭꦒꦿꦶꦩꦸꦭ꧈ ꦲꦶꦩꦸꦗꦸꦱ

ꦭꦥꦶꦥꦶ꧈ ꦏꦸꦢꦸꦢꦸꦢꦸ ꦱꦫꦸ ꦒꦿꦼꦒꦿꦼꦱꦿꦼꦱ꧈ ꦱꦫꦩꦸꦏꦩꦸꦥꦶꦥꦶꦱꦶꦫꦶ꧈ ꦲꦫꦠꦸꦥꦶꦲꦠꦸ

꧗ ꦫꦤꦩꦶꦩꦸꦲꦶꦒꦫꦶꦠꦸ ꦗꦶꦒꦸꦭ꧀ ꦠꦲꦸꦏꦸꦏꦸꦱꦸꦩꦸꦫꦶꦲꦶꦒꦿꦶꦤꦭꦩ꧈ ꦏꦸꦩꦶꦠꦩꦶꦲꦶꦠꦸ

ꦒꦿꦶꦩꦸ ꦤꦲꦶꦤꦠꦫꦶꦥꦸꦫꦸꦏꦸ ꦏꦸꦗꦸꦩꦶꦏꦸꦩꦶꦏꦸ꧈ ꦤꦸꦭꦸꦒꦿꦼꦲꦶꦠꦸꦤꦤꦩꦶ꧈

꧘ ꦗꦸꦱꦸꦏꦤꦸꦥꦸꦮꦁ꧈ ꦥꦸꦒꦸꦲꦸꦢꦶꦩꦱꦼꦁ꧈ ꦗꦶꦒꦸꦭ꧀ ꦲꦶꦠꦸꦠꦭꦤꦭꦩꦭꦭꦱꦸꦏꦶꦥꦿꦸ꧈ ꦲꦶꦢꦫ

ꦏꦲꦥꦲꦶ꧈ ꦥꦶꦫꦶꦥꦩꦶꦲꦸꦥꦩꦸ ꦤꦭꦩꦸꦩꦸꦒꦸꦮꦸꦢꦸ ꦤꦒꦿꦼꦠꦫꦠꦩꦶꦫꦏꦸꦒꦿꦶꦠꦸ

꧙ ꦠꦸꦠꦸꦥꦸꦢꦭ꧈ ꦲꦢꦶꦥꦱꦼꦁꦲꦶꦩ꧈ ꦗꦶꦒꦸꦭ꧀ ꦩꦶꦠꦸꦒꦸꦢꦼꦁꦠꦩꦶꦫꦤꦭꦩꦸꦩ꧈ ꦥꦶ

ꦲꦸꦏꦫꦲꦸꦱꦸꦢꦶ꧈ ꦲꦶꦥꦲꦸꦥꦿꦼꦲꦶꦥ꧈ ꦲꦸꦒꦸꦱꦸꦠꦪꦠꦒꦿꦼ꧈ ꦱꦸꦩꦶꦤꦫꦠꦸꦏꦸꦩꦶꦲ꧈

꧑꧐ ꦩꦥꦸꦱꦸꦩꦶꦠ꧈ ꦥꦥꦿꦸꦢꦸꦫꦠꦩꦶ꧈ ꦗꦶꦒꦸꦭ꧀ ꦗꦸꦱꦠꦠꦩꦶꦫꦲꦶꦥꦲꦶꦗꦤꦏꦸꦏꦏ꧈ ꦩꦶꦠꦸꦩꦩꦶ

(꧑꧖) [illegible]

[illegible]

[illegible]

꧑꧐꧈ [illegible]

[illegible]

꧑꧑꧈ [illegible]

[illegible]

꧑꧒꧈ [illegible]

[illegible]

꧑꧓꧈ [illegible]

[illegible]

꧑꧔꧈ [illegible]

[illegible]

꧑꧕꧈ [illegible]

[illegible]

꧑꧖꧈ [illegible]

[illegible]

꧑꧗꧈ [illegible]

[illegible]

꧑꧘꧈ [illegible]

[illegible]

꧑꧙꧈ [illegible]

[illegible]

꧒꧐꧈ [illegible]

(꧑꧖) ꦤꦶꦁꦤꦶꦧꦗꦺꦴꦤꦺꦧꦱꦸꦫ꧈ ꦏꦿꦩꦤꦧꦸꦭꦾꦧꦗꦸꦩ꧉ ꦩꦤꦧꦗꦏꦥꦤ꧀ꦠꦼꦤ꧀ꦢꦤ꧀ꦠꦤ꧀ꦠꦸꦫ꧉ ꦏꦤꦸꦩꦩꦗꦸꦁ

꧒꧑꧈ ꦲꦩꦤ꧀ꦤ꧀ꦲꦶꦁ꧈ꦲꦾꦸꦥꦶꦤ꧀ꦝꦶꦔꦺꦥꦸ꧈ꦲꦺꦲꦺꦲꦶꦲꦶꦲꦺꦤꦗꦶꦁ꧈ꦥꦸꦤ꧀ꦲꦼꦤ꧀ꦲꦸꦥꦤꦱꦸꦩꦸꦤꦶꦁꦧꦤꦧꦩ꧀

ꦩꦸꦤꦸ꧉ ꦥꦼꦩꦸꦤꦶꦩꦶꦤꦶꦲꦶꦩꦶ꧈ ꦗꦼꦁꦒꦸꦩꦶꦁꦒꦸꦤꦤꦸ꧉ ꦲꦼꦤꦼꦤꦶꦤꦶꦁꦩꦗꦏꦤ꧈ ꦏꦿꦩꦤꦸꦧꦸꦩꦸ

꧒꧒꧈ ꦤꦶꦁ꧈ꦤꦶꦁ꧈ ꦤꦸꦤꦸꦁ꧈ꦤꦶꦁꦲꦸꦤ꧈ ꦧꦏꦧꦏꦺꦴꦥꦸꦩꦶꦧꦏꦤꦶ꧈ꦥꦸꦤ꧀ꦗꦼꦤ꧀ꦲꦸꦩꦲꦤꦼꦥꦧꦸꦤ꧀ꦢꦺꦴꦤꦸꦱꦸ

ꦗꦤꦸ꧉ ꦩꦗꦏꦤꦗꦼꦁꦒꦸꦩꦶꦁ꧈ ꦒꦶꦢꦺꦴꦱꦤꦲꦤꦤ꧈ ꦲꦼꦤꦼꦤꦶꦁꦒꦿꦶꦒꦸꦧꦼꦁꦤ꧈ ꦲꦤꦏꦧꦗꦧꦤꦶ

ꦏꦝꦸꦤꦶꦲꦸ꧉ ꦤꦥꦸꦩꦸꦩ꧈ ꦏꦤꦸꦩꦤꦸꦩꦸꦧꦺꦴꦁ꧈ꦥꦸꦤ꧀ꦲꦸꦤꦸꦩꦶꦤꦶꦢꦶꦤꦶꦁꦏꦤꦸꦤꦶ

ꦏꦤꦸ꧉ ꦱꦶꦱꦸꦤꦶꦤꦩꦤꦶ꧈ ꦲꦺꦴꦝꦺꦴꦥꦸꦁꦒꦱ꧈꧈ ꦲꦼꦒꦿꦶꦩꦗꦼꦁꦏꦿꦩꦸ꧈ ꦥꦧꦸꦁꦏꦶꦤꦸꦧꦏꦿꦩ

꧒꧖꧈ ꦩꦸꦩꦢꦶ꧈ ꦲꦶꦲꦶꦤꦺꦴꦥꦩ꧈ ꦩꦤꦶ꧈ꦥꦿꦸꦧꦩꦧꦸꦁꦢꦸꦏꦶꦤꦸ꧉ ꦥꦸꦤ꧀ꦲꦼꦤ꧀ꦲꦺꦲꦶꦲꦶꦲꦶꦲꦺꦏꦤꦶꦏꦤ꧈

ꦧꦼꦁꦩ꧈ꦲꦶꦩꦸꦩ꧈ꦱꦶ꧈ ꦩꦸꦩꦩꦸꦱꦶꦒꦿ꧈ ꦥꦸꦤꦶꦤꦸꦗꦏꦶꦱ꧈ ꦱꦶꦏꦿꦤꦸꦱꦸꦤꦶꦧꦩꦏꦶ꧈ ꦩꦥ

꧒꧙꧈ ꦧꦼꦴꦗꦏ꧈ ꦤꦸꦩꦩꦩꦧꦠꦺꦴꦤꦶ꧈ ꦥꦸꦤ꧀ꦲꦶꦤꦶꦧꦏꦗꦏꦶꦱꦶꦒꦿꦶ꧈ꦤꦶꦩꦸꦤ꧈ ꦗꦤꦸꦗꦩꦸ

ꦩꦲꦶꦲꦶ꧈ꦒꦿꦸꦧꦼꦁꦤꦤꦸꦏꦤ꧈ ꦤꦸꦩꦩꦶꦩꦩꦶꦏꦸ꧈ ꦩꦧꦸꦥꦿꦸꦲꦶꦥꦿꦸꦲꦶꦩꦸꦤꦶ꧈꧈ ꦥꦿꦸꦩ

꧒꧘꧈ ꦗꦏꦤ꧈ ꦩꦤꦥꦩꦸꦒꦸꦩꦶꦁ꧈ ꦥꦸꦤ꧀ꦱꦤꦼꦤꦤꦩꦤꦼꦤꦼꦤꦸꦤꦸꦤꦸꦤ꧈ ꦝꦧꦸꦤꦶꦥꦿꦸꦝꦶꦧꦸꦤꦶ꧈

ꦤꦸꦩꦩꦶꦩꦸꦥꦏ꧉ ꦤꦶꦩꦶꦩꦸꦤꦶꦩꦤ꧈ ꦱꦶꦩꦸꦥꦏꦗꦧꦤꦏꦶꦁ꧈ ꦏꦸꦧꦶꦏꦿꦩꦏꦸꦠ꧈꧈

꧒꧑꧈ ꦤꦸꦤꦸ꧈ꦤꦶꦩꦸꦲꦶꦤꦶꦲꦶ꧈ ꦥꦸꦤ꧀ꦏꦸꦏꦿꦸ꧈ꦏꦶꦤ꧀ꦢꦶꦤꦧꦺꦏꦥꦸꦱꦶꦗꦤꦸ꧉ ꦏꦢꦶꦧꦼꦩꦩꦸꦧꦩꦸꦤꦶ꧈

ꦏꦸꦱꦶꦩꦩꦤꦩꦸ꧈ ꦒꦸꦱꦶꦤꦶꦧꦏꦧꦩ꧈ꦩꦸ꧈ ꦧꦤꦶꦤꦏꦧꦩꦸꦩꦸꦤꦶꦲꦶ꧈ ꦤꦏꦸꦝꦶꦏꦤ꧈ ꦏ

꧒꧙꧈ ꦤꦧꦩꦗꦤ꧈ꦤꦶꦁꦢꦸꦏꦶꦏ꧉ ꦥꦸꦤ꧀ꦧꦗꦏꦏꦸꦲꦶꦏꦶꦏꦏꦸꦏꦿꦶꦧꦏꦼꦴ꧈ꦥꦿꦸꦏ꧉ ꦏꦧꦸꦤꦧ

ꦧꦼꦤꦶꦤꦶꦤꦶ꧈ ꦗꦧꦗꦤ꧈ꦒꦿꦶ꧈ꦗꦶꦱ꧈꧈ ꦤꦶꦏꦸꦏꦲꦶꦏꦼꦩꦸꦥꦏ꧉ ꦱꦶꦏꦏꦗꦼꦩꦸꦩꦧꦸ

꧒꧘꧈ ꦏꦲꦗꦏꦶꦤ꧈ ꦤꦶꦩꦩꦿꦸꦧꦼꦁꦏꦱꦶꦱ꧉ ꦥꦸꦤ꧀ꦧꦏꦧꦏꦲꦶꦏꦸꦏꦤꦧꦺꦴꦩꦧꦤ꧈ꦧꦤ꧈ꦒꦸꦏ꧉

ꦏꦶꦤꦶꦱꦶꦗꦲꦶꦱꦶꦱ꧉ ꦏꦏꦱꦗꦩꦸꦤꦶꦧꦼ꧈꧈ ꦧꦲꦶꦥꦗꦧꦩ꧈ꦩꦸ꧈ ꦥꦗꦩꦗꦏꦏꦧꦩꦏ

꧒꧐꧈ ꦒꦿꦶꦏ꧉ ꦗꦤꦩꦏꦸꦤ꧈ꦲꦶꦝꦶꦥꦱꦶꦏꦶꦗꦏꦶ꧈ ꦥꦸꦤ꧀ꦱꦸꦩꦗꦸꦱꦸꦏꦶꦧꦏꦼꦧꦼꦧꦤ꧈ꦩꦸ꧈

ꦗꦏꦿꦸꦩꦏꦶꦤꦱ꧈ ꦥꦸꦗꦩꦗꦱꦶꦩꦸꦥꦏ꧉ ꦤꦶꦁꦤꦶꦧꦗꦺꦴꦤꦶꦱꦸꦗꦗꦏ꧉ ꦥꦸꦗꦩꦏꦧꦩ

꧓꧑꧈ ꦩꦩꦶꦲꦶ꧈ ꦤꦸꦧꦿꦸꦏꦏꦤ꧈ ꦱꦶꦏꦿꦥꦶꦤꦸꦧꦗꦝꦶ꧈ ꦥꦸꦤ꧀ꦗꦱ꧈꧈ ꦏꦤꦧꦤꦩꦸꦩꦧꦤꦩꦏꦸꦤꦸ

ꦗꦏ꧉ ꦏꦏꦩꦤꦶꦏꦲꦶꦲꦶ꧈ ꦗꦒꦸꦥꦏꦸꦱꦶꦩ꧈ ꦲꦶꦩꦸꦩꦏꦤꦺꦧꦏꦸ꧉ ꦧꦤ꧈ꦩꦸꦩꦏꦶꦏꦶ

꧒꧒꧈ ꦏꦢꦶꦤꦶꦏ꧉ ꦗꦱ꧈ꦗꦲꦶꦝꦶ꧈꧈ ꦱꦏꦤꦩꦸꦥꦸꦥꦸꦤꦶ꧈꧈ ꦥꦸꦤ꧀ꦥꦲꦶꦲꦶꦥꦸꦩꦶꦩꦸꦤꦶꦩꦶꦩꦸꦤꦶꦩꦤꦶ꧈

[illegible]

(꧑꧙) ꧙ [illegible]

꧑꧐ [illegible]

꧑꧑ [illegible]

꧑꧒ [illegible]

꧑꧓ [illegible]

꧑꧔ [illegible]

꧑꧕ [illegible]

꧑꧖ [illegible]

꧑꧗ [illegible]

꧑꧘ [illegible]

(꧓꧑) [illegible]

꧒꧐꧈ [illegible]

꧒꧓꧈ [illegible]

꧒꧒꧈ [illegible]

꧒꧔꧈ [illegible]

꧒꧖꧈ [illegible]

꧒꧑꧈ [illegible]

꧒꧕꧈ [illegible]

꧒꧓꧈ [illegible]

꧒꧘꧈ [illegible]

꧒꧙꧈ [illegible]

(꧑꧘) [illegible]

꧕ [illegible]

꧖ [illegible]

꧗ [illegible]

꧘ [illegible]

꧙ [illegible]

꧑꧐ [illegible]

꧑꧑ [illegible]

꧑꧒ [illegible]

꧑꧓ [illegible]

꧑꧔ [illegible]

꧑꧕ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(꧗꧐) [illegible]

꧙ [illegible]

꧑꧐ [illegible]

꧑꧑ [illegible]

꧑꧒ [illegible]

꧑꧓ [illegible]

꧑꧔ [illegible]

꧑꧕ [illegible]

꧑꧖ [illegible]

꧑꧗ [illegible]

꧑꧘ [illegible]

(꧗꧐) ꧖꧙꧈ [illegible]

꧗꧐꧈ [illegible]

꧗꧑꧈ [illegible]

꧗꧒꧈ [illegible]

꧗꧓꧈ [illegible]

꧗꧔꧈ [illegible]

꧗꧕꧈ [illegible]

꧗꧖꧈ [illegible]

꧗꧗꧈ [illegible]

꧗꧘꧈ [illegible]

꧗꧙꧈ [illegible]

[illegible]

(꧒꧑) [illegible]

꧙꧈ [illegible]

꧑꧐꧈ [illegible]

꧑꧑꧈ [illegible]

꧑꧒꧈ [illegible]

꧑꧓꧈ [illegible]

꧑꧔꧈ [illegible]

꧑꧕꧈ [illegible]

꧑꧖꧈ [illegible]

꧑꧗꧈ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(꧒꧒) ꧘ [illegible]

꧙ [illegible]

꧑꧐ [illegible]

꧑꧑ [illegible]

꧑꧒ [illegible]

꧑꧓ [illegible]

꧑꧔ [illegible]

꧑꧕ [illegible]

[illegible]

[illegible]

꧑ [illegible]

꧒ [illegible]

꧓ [illegible]

꧔ [illegible]

꧕ [illegible]

꧖ [illegible]

꧗ [illegible]

꧘ [illegible]

꧙ [illegible]

꧑꧐ [illegible]

꧑꧑ [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

(꧗꧑) [illegible]

꧖ [illegible]

꧗ [illegible]

꧘ [illegible]

꧙ [illegible]

꧑꧐ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(꧒꧘) ꧖ [illegible]

꧗ [illegible]

꧘ [illegible]

꧙ [illegible]

꧑꧐ [illegible]

꧑꧑ [illegible]

꧑꧒ [illegible]

꧑꧓ [illegible]

꧑꧔ [illegible]

꧑꧕ [illegible]

꧑꧖ [illegible]

꧑꧗ [illegible]

[illegible]

(꧗ꦲ) [illegible]

꧒ [illegible]

[illegible]

꧓ [illegible]

[illegible]

꧔ [illegible]

[illegible]

꧕ [illegible]

[illegible]

꧖ [illegible]

[illegible]

꧗ [illegible]

[illegible]

꧘ [illegible]

[illegible]

꧙ [illegible]

[illegible]

꧑꧐ [illegible]

꧑꧑ [illegible]

[illegible]

꧑꧒ [illegible]

[illegible]

꧑꧓ [illegible]

[illegible]

꧑꧔ [illegible]

꧑꧕ [illegible]

꧑꧖ [illegible]

꧑꧗ [illegible]

꧑꧘ [illegible]

꧑꧙ [illegible]

꧒꧐ [illegible]

꧒꧑ [illegible]

꧒꧒ [illegible]

꧒꧓ [illegible]

꧒꧔ [illegible]

꧒꧕ [illegible]

[illegible]

(꧒꧐) ꧕꧈ ꦲꦶꦃ ꦮꦶꦮꦶ ꦏꦿꦸꦕꦥꦩ꧈ ꦮꦺꦴꦫꦢꦸꦢꦸꦩꦶꦫꦥꦸꦤ꧀ꦥꦿꦶꦤꦤ꧀ ꦗꦼꦁ ꦮꦫꦲ꧀ꦩꦺꦢꦸꦢꦺꦴꦱꦼꦢꦼꦁꦔ꧈ ꦤꦸꦤ꧀ꦮꦶꦫ
ꦥꦕꦩꦕꦩ ꦱꦶꦫꦤ꧀ꦠꦶ꧈ ꦏꦢꦺꦴꦫꦴꦏ ꦱꦶꦏꦿꦶꦕꦕꦸꦂꦕꦤ ꦩꦼꦤꦶꦏꦶꦏꦶꦏꦤ꧀ꦠꦿꦫ꧈ ꦩꦺꦴꦏꦶꦕꦥꦤꦱꦶ

꧖꧈ ꦫꦃ ꦏꦶꦫꦤꦼꦤꦼꦏꦸꦂꦧꦿꦸꦤ꧀ꦤꦸ ꦤꦸꦮꦺꦴꦢꦾꦗꦸꦱꦶꦫꦮꦸꦠ꧀ꦠꦸ꧈ ꦩꦶꦧꦸꦏꦤ꧀ꦤ ꦩꦺꦴꦩꦼꦏꦶꦩꦸꦤ꧀ꦤ꧀ꦠꦶ꧈ ꦗꦼꦁ ꦱꦶꦏꦿꦸꦤꦶꦥ
ꦏꦶꦃ ꦏꦿꦸꦏꦴꦩꦸ꧈ ꦏꦴꦏꦴꦤ꧀ꦤ ꦤꦶꦤ꧀ꦢꦮꦺꦴꦏꦧꦸꦱꦶꦃ ꦏꦱꦶꦃ꧈ ꦕꦸꦃ ꦏꦿꦸꦤ꧀ꦠꦸꦤꦼꦩꦮ꧀ꦥꦿꦤ꧀ꦢꦮ꧀ꦥꦿꦤꦸ ꦤꦏ
ꦮꦤ꧀ꦠꦤ ꦗꦼꦁꦕꦥ꧈ ꦏꦶꦂꦏꦶꦭꦮꦮꦤ꧀ꦢꦸꦤꦏꦿꦸꦮꦕꦩ꧀ ꦏꦶꦏꦶꦫꦤ꧀ꦢꦸꦩꦴꦫꦠꦼꦫ꧈ ꦤꦮꦤꦸꦤꦺꦴ

꧗꧈ ꦤꦸꦤꦸꦤꦸꦮꦺꦴꦠꦶ꧈ ꦗꦼꦁ ꦤꦸꦤꦥꦏꦶꦃꦤꦮꦃꦤꦱꦶꦩꦤ꧀ꦤ꧀ ꦥꦏꦸꦠꦸꦥꦤꦏꦺꦴꦏꦸꦫꦏꦼꦂ ꦩꦼꦤꦺꦴꦏꦸꦠꦶ꧈ ꦏꦿꦸꦏꦴꦩꦸ
ꦏꦿꦸꦤ꧀ꦠꦶꦏꦶꦠꦶꦩꦸꦤꦸ꧈ ꦏꦴꦮꦺꦴꦫꦶꦫꦥꦿꦸꦥ꧈ ꦤꦮꦤꦸꦤꦸꦱꦶꦮꦺꦮꦶꦏꦼꦃ ꦫꦤꦤꦸꦏꦶꦤ꧀ꦏꦿꦸꦠꦸ꧈ ꦏꦶꦤꦮꦺꦴꦩꦸꦥ

꧘꧈ ꦤꦥꦸꦤ꧈ ꦤꦮꦤꦸꦏꦶꦤꦺꦴꦤꦸꦭꦸꦫꦥꦩꦶ꧈ ꦗꦼꦁ ꦏꦴꦫꦏꦶꦫꦤꦥꦸꦤ꧈ ꦱꦮꦤ꧀ꦤꦸꦤꦸꦏꦸꦭꦃꦮꦶ
ꦤꦸꦏꦴꦏꦶꦱꦶꦃ꧈ ꦥꦩꦮꦤꦸꦤꦥꦸꦤꦸꦭꦸꦤꦸ ꦮꦶꦤꦤꦏꦺꦴꦫꦶꦫ꧈ ꦩꦸꦤꦤꦥꦏꦶꦃꦤꦶꦭꦤꦶꦏꦶꦭꦏꦴ

꧙꧈ ꦮꦥꦸ꧈ ꦏꦿꦸꦤꦏꦶꦠꦥꦤꦤꦸꦤꦸ꧈ ꦥꦸꦏꦸꦤꦸꦩꦸꦤꦸꦃꦩꦤꦶ꧈ ꦗꦼꦁ ꦥꦺꦴꦥꦤꦸꦫꦏꦶꦮꦶꦏꦿꦸꦥ꧈ ꦩꦸ
ꦩꦶꦕꦥꦩꦥꦸꦤꦮꦮꦸꦥꦶꦃ꧈ ꦤꦏꦴꦏꦿꦤꦱꦥ꧀ꦏꦏꦸꦩꦸꦤ꧀ ꦏꦺꦴꦤꦤꦮꦥꦩꦥꦤꦸ ꦭꦃ
ꦤꦸꦥꦶꦩꦱꦥꦶꦩꦤꦥꦸꦤꦸꦏꦸꦩꦸꦤ꧀ ꦤꦭꦤꦱꦶꦫꦤꦤꦸꦩꦸꦤ꧈ ꦮꦺꦴꦏꦭꦭꦤꦸꦮꦶꦠꦶꦤꦫꦩꦶ꧈

꧑꧐꧈ ꦗꦼꦁ ꦮꦤꦺꦴꦏꦏꦴꦏꦸꦤꦱꦶꦫ꧈ ꦥꦶꦤꦸꦮꦺꦴꦤꦫꦩꦤꦠꦶꦫꦤꦠꦶꦏꦶꦱꦶꦩꦸ ꦏꦶꦃꦮꦶꦤꦩꦤꦮꦮꦶꦥꦶꦏꦴ
ꦤꦸ ꦮꦫꦃꦠꦶꦕꦥꦤꦫꦏꦿꦴ꧈ ꦏꦴꦏꦤꦮꦤꦏꦤꦫꦤꦤꦸꦤꦮꦱꦶꦱꦶꦏꦸꦩꦸꦤ꧀ ꦤꦤꦤꦸꦃꦩꦏꦿꦸꦃꦏꦴ

꧑꧑꧈ ꦏꦶꦱꦶꦫ꧈ ꦏꦿꦸꦤꦏꦴꦤꦮꦸꦕꦤꦮꦶꦕꦤꦶꦤꦸ ꦗꦼꦁ ꦱꦤꦤꦫꦤꦭꦤꦭ꧈ ꦏꦶꦭꦥꦶꦩꦸꦥ
ꦤꦥꦭꦱꦶꦤꦫꦩꦶ꧈ ꦤꦮꦤꦏꦤꦤꦠꦶꦤꦫꦩꦸ꧈ ꦏꦥꦩꦱꦕꦥꦤꦫꦏꦿꦴ꧈ ꦠꦶꦤꦫꦏꦶꦩꦤ
ꦤꦩꦃꦤꦏꦩꦫꦤꦏꦶꦥꦸꦤꦸ ꦩꦶꦃꦮꦭꦏꦶꦥꦶꦤꦮꦥ꧈ ꦤꦱꦤꦕꦏꦿꦏꦴꦩꦤꦏꦸꦩꦶ꧈ ꦗꦼꦁ

꧑꧒꧈ ꦥꦸꦩꦸꦠꦶꦕꦭꦥꦤꦱꦸ꧈ ꦏꦸꦏꦸꦫꦥꦶꦭꦠꦶꦤꦸꦏꦸꦥꦩꦶ꧈ ꦱꦶꦱꦶꦏꦥꦮꦕꦏꦿꦸꦕꦸ꧈ ꦏꦶꦭꦮ
ꦥꦶꦏꦿꦸꦥꦏ꧈ ꦏꦿꦸꦤꦸꦱꦶꦏꦤꦸꦕꦥꦩꦱꦥꦸꦏ ꦱꦶꦩꦤꦮꦮꦏꦸꦩ꧈ ꦠꦶꦤꦮꦏꦶꦩ

꧑꧓꧈ ꦮꦤꦮꦏꦸꦠꦶꦩꦸ ꦗꦼꦁ ꦏꦕꦥꦩꦱꦏꦤꦏꦩꦩꦮꦭꦏꦸꦠꦶꦕꦥꦩꦱꦶ꧈ ꦥ
ꦩꦱꦸꦤꦩꦤꦩꦕꦸꦏꦸ꧈ ꦕꦩꦏꦤꦩꦏꦤꦶꦏ꧈ ꦕꦸꦠ꧀ꦠꦸꦠꦸꦏꦏꦿꦸꦏꦿꦶꦩꦮꦕꦸꦏꦸꦤ

꧑꧔꧈ ꦥꦏꦸꦥꦩꦏꦥꦏꦸꦩꦸꦮꦶꦠꦶ꧈ ꦗꦼꦁ ꦥꦫꦮꦕꦥꦠꦶꦏꦩꦤꦶꦠꦶꦏꦤꦏꦶꦕꦤꦏꦸꦩꦥ
ꦭꦩꦱꦥꦩꦸꦏꦿꦸꦏꦶ꧈ ꦏꦶꦱꦩꦏꦿꦸꦏꦶꦩꦮꦕꦸꦏꦸ ꦏꦶꦏꦶꦥꦫꦶꦏꦸꦥꦕꦱꦏꦸ ꦕꦸꦩꦏꦤꦏꦶ

꧑꧕꧈ ꦥꦩꦱꦥꦶꦤꦏꦸꦠꦶꦮꦶꦩꦸ꧈ ꦥꦸꦥꦥꦸꦥꦮꦶꦤꦠꦸꦏꦿꦸꦩ꧈ ꦏꦸꦕꦏꦱꦩꦏꦶꦤꦫꦏꦶ꧈ ꦗꦼꦁ ꦏꦤ

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(꧕꧑) ꦱꦶꦭꦤꦼꦒꦫꦤꦶꦁꦥꦸꦱꦏ꧈ ꦥꦸꦤꦶꦏꦲꦤꦺꦲꦺꦴꦕꦼꦥꦏ꧈ ꦏꦢꦒꦁꦱꦶꦲꦸꦮꦠꦸꦩꦤ꧀ꦠꦼꦥꦶ꧈ ꦱꦶꦪꦸꦒꦧꦺꦴꦒꦏꦲꦺ꧈ ꦲꦸꦥꦶ

꧑꧒꧈ ꦲꦶꦁꦱꦸꦏꦤꦼꦒꦫꦶꦪꦶꦁꦱꦶꦫ꧈ ꦱꦶꦥꦿꦧꦸꦠꦸꦥꦸꦏꦿꦶꦤꦒꦫꦏꦤꦒꦸꦧꦒꦏꦲꦺ꧈ ꧋ꦥꦿꦧꦸ ꦲꦭꦭꦲꦸꦩꦶꦁꦱꦸꦏꦤꦏꦭ

ꦏꦸꦱꦸꦩ꧈ ꦠꦸꦥꦸꦤꦏꦁꦧꦲꦶꦁꦱꦸꦫꦲꦶ꧈ ꦲꦶꦁꦢꦺꦤꦤꦺꦴꦠꦒꦭꦺꦴꦪꦶ꧈ ꦤꦺꦴꦒꦠꦺꦏ꧈ ꦥꦸꦤꦶꦏꦤꦥꦸꦠꦿꦥꦸꦠꦿꦶ꧈ ꦭꦏꦸ

ꦢꦺꦴꦏꦶ꧈ ꦲꦶꦤꦢꦶ꧈ ꦠꦸꦠꦸꦫꦤꦼꦱ꧀ꦱꦶꦏꦸꦱꦸꦩ꧈ ꦲꦫꦱꦢꦼꦮꦤꦏꦤ꧈ ꦲꦶꦁꦱꦸꦏꦠꦺꦢꦶꦫꦢꦤ꧈ ꦥꦶꦱꦸ

꧑꧓꧈ ꦱꦸꦏꦸꦩꦶꦪꦥꦸꦠꦿꦤꦶꦁꦱꦸꦠꦏ꧈ ꧋ꦥꦿꦧꦸ ꦥꦸꦤꦶꦏꦭꦩ꧀ꦧꦏꦁꦏꦭꦸꦏꦸ ꦲꦫꦱꦢꦼꦮꦤꦏꦤꦶ꧈ ꦲꦶꦁ

ꦲꦤꦶꦁꦱꦸꦏꦥꦩ꧀ꦥꦸꦤ꧀ ꦲꦶꦁꦒꦭꦶꦁꦠꦸꦩꦺꦁꦒꦸꦁ꧈ ꦠꦼꦫꦸꦱ꧀ꦲꦺꦴꦏꦶꦲꦥꦿꦶ꧈ ꦥꦿꦧꦸꦭꦩ꧀ꦥꦸꦥꦤ

ꦥꦿꦧꦸ꧈ ꦲꦩ꧀ꦧꦼꦠꦤ꧀ꦲꦸꦱꦸꦫ꧈ ꦥꦸꦤꦶꦏꦤꦥꦸꦠꦿꦥꦸꦠꦿꦶ꧈ ꦤꦲꦶꦁꦢꦼꦮꦤꦠꦼꦫꦸꦱ꧀ꦲꦺꦴꦏꦶꦥꦸꦤꦶꦏ

꧑꧔꧈ ꦲꦶ꧈ ꧋ꦥꦿꦧꦸ ꦥꦸꦤꦶꦏꦤꦒꦫꦶꦭꦶꦭꦏꦸ ꦥꦸꦤꦶꦏꦲꦶꦁꦱꦸꦥꦿꦶ꧈ ꦲꦶꦁꦱꦸꦏꦸꦩꦶꦪꦥꦸꦠꦿꦏꦸ꧈ ꦱꦱ

ꦲꦶꦁꦭꦤꦶꦥꦸꦠꦿꦶ꧈ ꦲꦶꦁꦱꦸꦏꦸꦥꦸꦠꦿꦶ꧈ ꦲꦶꦤꦢꦶꦤꦼꦁꦲꦶꦁꦱꦶꦁꦒꦶꦃꦠꦼꦩꦼꦤ꧀ ꦲꦶꦤꦤꦲꦶꦤꦤ꧀

ꦤꦼꦁꦲꦶꦁꦠꦼꦩꦸ꧈ ꦲꦶꦁꦱꦸꦥꦸꦠꦿꦶ꧈ ꦲꦶꦁꦭꦼꦩ꧀ꦧꦏꦁꦏꦭꦸꦥꦸꦱꦏ꧈ ꧋ꦥꦿꦧꦸ ꦲꦶꦁꦱꦸ

ꦱꦸꦏꦤꦼꦒꦫ꧈ ꦥꦸꦤꦶꦏꦤꦥꦸꦠꦿꦥꦸꦠꦿꦶ꧈ ꦲꦫꦱꦢꦼꦮꦤꦏꦤ꧈ ꦲꦶꦤꦤꦶꦁꦲꦸꦥꦶꦤꦠꦢꦶ꧈ ꦲꦸ

ꦏꦶꦥꦸꦠꦿꦶ꧈ ꦲꦸꦲꦸꦒꦸꦤ꧀ꦠꦸꦂ꧈ ꦲꦶꦁꦱꦸꦏꦤ꧈ ꦲꦶꦤꦤꦶꦁꦲꦤꦲꦶꦁ

꧑꧕꧈ ꦲꦶꦁꦱꦸꦏꦸꦩꦶꦪꦥꦸꦠꦿ꧈ ꧋ꦥꦿꦧꦸ ꦲꦫꦱꦢꦼꦮꦤꦏꦤ꧈ ꦲꦶꦁꦱꦸꦏꦤꦶꦁꦱꦸꦭꦶ꧈

ꦱꦸꦏꦸꦩꦶꦪꦥꦸꦠꦿꦤꦶ ꦥꦼꦂꦠꦶꦤꦶꦁꦱꦶꦁ꧈ ꦱꦶꦃꦱꦶꦃꦱꦸꦠꦶ꧈ ꦭꦸꦏꦶꦪꦸꦥꦸꦤꦶꦏꦤꦸꦠꦿ

ꦥꦸꦠꦿ ꦭꦸꦥꦸꦠꦿꦤꦼꦒꦫ꧈ ꦥꦸꦤꦶꦏꦥꦸꦠꦿꦶꦥꦸꦠꦿꦶ꧈ ꦲꦶꦁꦱꦸꦏꦤꦶꦁꦲꦸꦥꦸꦠꦿꦶ꧈

꧒꧐꧈ ꧋ꦥꦿꦧꦸ ꦲꦶꦁꦱꦸꦥꦸꦠꦿꦶꦲꦶꦤꦤ꧈ ꦲꦶꦁꦱꦸꦏꦤꦶꦁꦱꦸꦭꦶꦥꦸꦠꦿꦶ꧈ ꦠꦸꦥꦸꦤꦏꦁ꧈ ꦱꦶꦲꦸꦥꦶꦤ

ꦥꦸꦠꦿꦶ꧈ ꦠꦸꦥꦸꦤꦏꦁꦥꦸꦠꦿꦶ꧈ ꦲꦶꦁꦱꦸꦏꦤꦶꦁꦥꦸꦠꦿꦶ꧈ ꦭꦸꦲꦶꦤ꧀ꦲꦶꦁꦱꦸꦠꦢꦶ꧈ ꦥꦸꦤ

꧒꧑꧈ ꦲꦶꦤꦼꦒꦫꦲꦶꦤꦼꦒꦫꦥꦸꦠꦿ꧈ ꦲꦶꦤꦼꦒꦫꦲꦶꦁꦱꦸꦏꦤꦶꦁꦥꦸꦠꦿꦶ꧈ ꧋ꦥꦿꦧꦸ ꦥꦸꦠꦿꦲꦶꦁꦱꦸ

ꦲꦶꦤꦤ꧈ ꦠꦸꦥꦸꦠꦿꦶꦲꦶꦁꦱꦸꦏꦤ꧈ ꦱꦸꦥꦸꦤꦶꦏꦠꦼꦫꦸꦱ꧀ꦲꦺꦴꦏꦶ꧈ ꦱꦶꦃꦲꦤꦥꦸꦠꦿꦶꦲꦶꦤꦤꦢꦶ꧈

ꦲꦤꦭꦭꦲꦶꦁꦱꦶꦁ꧈ ꦲꦶꦥꦸꦠꦿꦶꦥꦸꦠꦿꦶꦥꦸꦠꦿꦶ ꦲꦶꦥꦸꦠꦿꦶ ꦲꦶꦥꦸꦠꦿꦶꦥꦸꦠꦿꦶ

꧕꧒ ꧑꧈ ꦲꦶ꧈ ꦱꦤꦶꦁꦥꦸꦠꦿꦶꦲꦶꦁꦱꦶꦫꦲꦶꦁꦱꦶꦁꦲꦤꦶ꧈ ꧋ꦥꦿꦧꦸ ꧅ ꧋ꦥꦸꦤꦶꦏ ꧅ ꧋ꦥꦿꦧꦸ ꦥꦸꦠꦿꦶꦲꦶꦤꦤ꧀ꦲꦶꦁ

ꦲꦶꦤꦶ꧈ ꦲꦶꦁꦱꦸꦏꦤꦶꦁꦥꦸꦠꦿꦶꦲꦶꦁꦱꦸꦠꦢꦶ꧈ ꦲꦶꦤꦤꦶꦁꦱꦶꦫꦲꦶꦤꦤ꧈ ꦱꦥꦸꦠꦿꦶꦱꦸꦏꦤꦥꦸꦠꦿꦶ ꦲꦶꦁ

ꦲꦶꦁꦱꦸꦏꦤꦥꦸꦠꦿꦶꦥꦸꦠꦿꦶ꧈ ꦥꦸꦤꦶꦏꦥꦿꦧꦸꦲꦶꦤꦤꦼꦒꦫ꧈ ꦲꦶꦁꦱꦸꦏꦸꦩꦶꦪꦥꦸꦠꦿ꧈ ꦲꦶꦤꦤꦶꦁꦲꦶꦤꦤ꧈ ꦲꦶ

꧒꧈ ꦱꦸꦥꦸꦠꦿꦶꦲꦶꦤꦶꦁꦱꦸꦠꦢꦶꦥꦸꦠꦿꦶ꧈ ꦲꦶꦁꦥꦸꦠꦿꦶꦲꦶꦁꦱꦸꦏꦤ꧈ ꧋ꦥꦿꦧꦸ ꦥꦸꦠꦿꦶꦲꦶꦁꦱꦸꦏꦤꦶꦁꦱꦶꦁ꧈ ꦲꦶ

[illegible]

: [illegible] :

(꧑꧑꧗) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(꧒꧒) ꦭꦸꦥꦲꦶꦱꦶꦫꦼꦭꦭꦲꦶꦂꦲꦸꦪ꧈ ꦲꦺꦭꦶꦤꦢꦺꦴꦭꦸꦢꦼꦭꦥꦲ꧈ ꦲꦶꦁꦢꦭꦭꦶꦂꦲꦸꦪꦭꦸꦪꦸꦂ꧈ ꦲꦶꦁꦭꦸꦪꦸꦂꦲꦶꦂꦲꦸꦪ

꧑꧙꧈ ꦢꦭꦭꦥꦸ꧅ ꦲꦶꦤꦤꦲꦶꦤꦤꦏ꧀ꦏꦤꦪꦺꦴꦢꦺ꧈ ꦢꦼꦲꦶꦏꦺꦴꦏꦿꦱꦺꦴꦥꦤ꧈ ꦤꦤꦤꦱꦲꦶꦤꦱꦶ

ꦤꦱꦤꦒ꧈ ꦱꦤꦿꦶꦲꦶꦭꦸꦥꦲꦶꦱꦶꦭꦭ꧈ ꦪꦸꦤꦢꦺꦭꦏꦶꦪꦼꦪ꧈ ꦥꦶꦭꦶꦧꦽꦗꦤꦼꦪꦸꦂꦤꦼꦥꦸꦗꦸꦱꦸꦪꦸꦂ

꧒꧐꧈ ꦱꦸꦪꦸꦂꦗꦸꦠꦲꦶꦤ꧈ ꧅ ꦲꦶꦁꦢꦭꦶꦤꦲꦶꦏꦸꦲꦶꦲꦶ꧈ ꦕꦕꦢꦺꦗꦥꦶꦢꦥꦶꦢ꧈ ꦭꦤꦥꦶꦪꦢꦲꦶꦏꦠꦤꦒ꧈

ꦤꦲꦸꦤꦲꦸꦭꦸꦠꦥꦥꦶꦕ꧈ ꦤꦤꦲꦶꦏꦢꦺꦒꦢꦺꦒ꧈ ꦲꦸꦗꦶꦏꦶꦕꦭꦶꦲꦶꦭꦸꦥꦸ ꦤꦲꦸꦲꦶꦪ

꧒꧑꧈ ꦠꦤꦠꦱꦸꦏꦤ꧈ ꧅ ꦤꦸꦲꦶꦤꦠꦤꦒꦥꦿꦶ꧈ ꦲꦸꦢꦾꦗꦶꦥꦿꦺꦲꦶꦥ꧈ ꦠꦶꦥꦸꦱꦸꦢ

ꦲꦶꦤꦢ꧈ ꦲꦶꦲꦶꦥꦸꦤꦭꦗꦸꦗꦲ꧈ ꦲꦶꦒꦾꦤꦲꦶꦢꦥꦿꦸ꧈ ꦲꦶꦱꦤꦾꦱꦥꦿꦸꦲꦶꦥꦸꦤꦸ ꦤꦸꦲꦶꦤ

ꦗꦶꦏꦤꦲꦸꦥꦿꦸ꧈ ꧅ ꦱꦏꦥꦭꦲꦶꦲꦶꦥꦿꦸ꧈ ꦲꦶꦪꦗꦮꦤꦸꦲꦶꦤ꧈ ꦤꦤꦱꦠꦸ

ꦭꦤꦼꦤꦸ꧈ ꦤꦲꦸꦠꦥꦶꦱꦠꦗꦭꦶꦪ꧈ ꦗꦏꦤꦥꦸꦲꦶꦤ꧈ ꦤꦪꦸꦤꦏꦤꦱꦪꦸꦲꦶꦱꦸ

꧒꧓꧈ ꦱꦶꦥꦿꦺꦲꦶꦢꦸꦗꦤ꧈ ꧅ ꦗꦪꦸꦪꦥꦸꦤꦏꦸ꧈ ꦤꦲꦸꦤꦲꦸꦤꦤꦥꦭꦶꦏꦤꦲꦸꦏ

ꦤꦤꦏꦥꦪꦶꦲꦸꦲꦶꦥꦿꦸꦏꦤꦠ꧈ ꦤꦏꦤꦥꦸꦲꦶꦏꦠꦲꦶꦤꦏ ꦲꦶꦭꦸꦲꦶꦪꦸꦏꦱꦱ꧈ ꦲꦶꦭꦶ

꧒꧔꧈ ꦱꦶꦭꦭꦠꦠꦲꦸꦗꦸꦏ ꦲꦸꦭꦤꦏꦲꦶꦲꦶꦏꦤꦲꦸꦏ ꧅ ꦲꦶꦥꦿꦸꦗꦪꦭꦥꦥꦲꦶ꧈ ꦥ

ꦱꦼꦲꦶꦭꦶꦗꦤ꧈ ꦕꦗꦤꦤꦲꦶꦏꦤꦢꦏ ꦗꦶꦱꦭꦥꦤꦕꦥꦗ꧈ ꦥꦤꦏꦸꦭꦤ

ꦥꦥ꧈ ꦲꦶꦭꦶꦭꦶꦭꦤꦏꦤꦥꦸ꧈ ꦭꦸꦗꦪꦸ ꦲꦸꦏꦤꦲꦸꦏ ꧅ ꦲꦶꦢꦪꦸꦤꦕꦶꦱꦶꦏꦤ

ꦲꦶ꧈ ꦲꦶꦏꦲꦶꦭꦥꦲꦶꦲꦶꦏ ꦥꦤꦕꦥꦤꦲꦸꦢꦤꦤ꧈ ꦤꦪꦤꦤꦱꦲꦶꦭꦶꦭꦶ꧈ ꦭꦸꦗꦪꦸ

꧒꧖꧈ ꦲꦶꦏꦤꦲꦸꦏ ꦏꦕꦏꦱꦸꦲꦸꦲꦶꦥꦸ ꦲꦶꦭꦶꦲꦶꦥꦭꦶꦲꦶꦤꦸ ꧅ ꦭꦸꦪꦸꦱꦗꦶ

ꦤꦤꦪꦸꦲꦶ꧈ ꦲꦸꦤꦤꦢꦺꦤꦶꦢꦪꦤ꧈ ꦥꦶꦤꦤꦱꦲꦶꦱꦤꦲꦸ꧈ ꦕꦕꦤꦤꦏ

ꦢꦲꦶꦏ꧈ ꦭꦗꦸꦱꦏꦤꦤ꧈ ꦲꦶꦢꦪꦸꦤꦕꦶꦱꦶꦏꦲꦸꦏ ꦏꦤꦤꦪꦸꦲꦶꦱꦗꦶꦏꦲꦸ꧈

꧒꧗꧈ ꧅ ꦱꦏꦥꦤꦤꦲꦶꦢꦕꦥꦶꦏ ꦭꦸꦗꦪꦸꦲꦶꦱꦶꦭꦶꦏ꧈ ꦭꦲꦶꦱꦲꦶꦲꦶꦲꦶꦤꦤꦥ꧈ ꦤꦗꦤꦤ

ꦏꦲꦶꦱꦶꦭꦶ꧈ ꦲꦶꦢꦥꦿꦸꦥꦶꦲꦶꦭꦪ꧈ ꦱꦪꦸꦤꦥꦤꦲꦸꦥꦱꦸꦏ ꦏꦤꦏꦥꦿꦸꦤꦏꦱꦢ

꧒꧘꧈ ꦪꦸꦤ꧈ ꧅ ꦥꦢꦲꦸꦏꦤꦤꦲꦶꦢꦏ ꦭꦕꦤꦲꦶꦱꦶꦏꦲꦶꦢꦲꦸꦏ ꦲꦶꦏꦸꦲꦶꦱꦶꦭꦶꦤꦗꦤ

ꦤꦸ꧈ ꦲꦸꦤꦏꦪꦱꦤꦲꦸꦲꦶꦏꦲꦸꦏ ꦲꦶꦏꦸꦲꦸꦱꦲꦶꦢꦥꦿꦸ꧈ ꦱꦲꦶꦏꦱꦗꦸꦲꦶꦥꦸꦲꦸ ꦲꦸꦏꦸ

꧒꧙꧈ ꦤꦤꦢꦶꦏꦤꦤ꧈ ꧅ ꦥꦤꦕꦥꦤꦏꦸꦱꦗꦶ꧈ ꦱꦤꦲꦸꦤꦏꦥꦿꦸꦤꦏꦲꦶꦥꦿꦸ꧈ ꦥꦸꦱꦗꦶ

ꦲꦸꦱꦤꦤꦤꦲꦸ꧈ ꦥꦲꦸꦲꦗꦲꦾꦲꦾ꧈ ꦤꦠꦲꦸꦤꦲꦶꦤꦥꦾꦤ꧈ ꦢꦸꦤꦱꦶꦤꦤꦥꦥꦢꦶ꧈ ꦭꦸ

[illegible]

(꧑꧖) [illegible]

꧖ [illegible]
[illegible]

꧗ [illegible]
[illegible]

꧘ [illegible]
[illegible]

꧙ [illegible]
[illegible]

꧕ [illegible]
[illegible]

꧑꧐ [illegible]
[illegible]

꧑꧑ [illegible]
[illegible]

꧑꧒ [illegible]
[illegible]

꧑꧓ [illegible]
[illegible]

꧑꧖ [illegible]
[illegible]

꧑꧗ [illegible]
[illegible]

꧑꧘ [illegible]

([illegible]) [illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

(꧔꧑) [illegible]

꧗ [illegible]

꧘ [illegible]

꧙ [illegible]

꧑꧐ [illegible]

꧑꧑ [illegible]

꧑꧒ [illegible]

꧑꧓ [illegible]

꧑꧔ [illegible]

꧑꧕ [illegible]

꧑꧖ [illegible]

(꧕꧑) ꦱ꧀ꦭꦶꦫꦸꦩꦺꦴꦤ꧀ꦕꦸꦥꦸꦤ꧀ꦤꦶꦠꦸꦩꦶꦤꦶꦤꦸꦩꦼꦩ꧀꧈ ꦲꦤ꧀ꦩꦲꦶꦏꦶꦥꦶꦏꦶꦪꦶꦤ꧀ꦫꦶꦤꦸꦩ꧀꧈ ꦱꦶꦭꦶꦫ꧀ꦧꦏꦸꦤ꧀ꦤꦸꦫꦤꦸꦱ꧀ꦮꦶꦫꦺꦕ꧀

ꦏꦏ꧈ ꦱ꧀ꦮꦶ꧈ꦕꦼꦏꦺꦤ꧀ ꦮꦸ꧈ꦒ꧀ꦫꦺꦗꦢꦤꦧꦲꦤꦮꦸ꧈ꦲꦢꦪꦏ꧀ꦭꦶꦭꦶꦢꦤ꧀ꦧꦢꦧꦢꦤ꧀ꦲꦼꦤꦺꦴꦤ꧀ꦭꦶꦩ꧀ꦲꦼꦤ꧀꧈ ꦩꦼꦢꦺꦴꦮꦸꦫꦲꦶꦫ

ꦲꦸꦕꦼꦏꦺꦤ꧀꧈ ꦧꦩꦸꦏ꧀ꦧꦪꦥꦲꦶꦩꦼꦫꦺꦴꦢ꧀ꦪ꧈ ꦧꦼꦒꦼꦤ꧀ꦱꦲꦸꦤ꧀ꦧꦼꦱꦸꦏ꧀ꦱꦶꦭꦶꦥ꧀ꦪꦶꦩꦸꦁꦱꦸ꧈ꦥꦸꦱꦸ꧈ ꦱꦸꦢꦺ꧈ꦱꦧ

ꦏꦏꦸ꧈ ꦧꦪꦶꦤ꧀ꦏꦼꦩꦶꦫꦢꦼꦤ꧀꧈ ꦲꦼꦤꦸꦁꦲꦼꦤꦺꦴꦢꦪꦶꦱꦶꦭꦶ꧈ ꦕꦼꦏꦺꦤ꧀ ꦢꦶꦥ꧀ꦧꦪꦥꦮꦶꦩꦲꦶꦩꦸ꧈ ꦭꦶꦭꦶꦢꦤ꧀ꦧꦢꦧ

ꦧꦩꦼꦁꦫꦸꦤꦸꦭꦸꦭꦶꦱꦶꦤ꧀ꦭꦶꦤ꧀꧈ ꦲꦼꦤꦸꦭꦶꦥꦼꦤꦶꦫꦲꦼꦩ꧀꧈ ꦱꦲꦶꦥꦶꦭꦥ꧀ꦭꦶꦪꦭꦼꦤꦺꦴ꧈ ꦕꦼꦏꦺꦤ꧀ꦧꦸꦢꦥ

ꦏꦏ꧈ ꦲꦶꦭꦶꦢꦥ꧀ꦢꦼꦤ꧀ꦩꦼꦤ꧀ꦱꦼꦤ꧀ꦏꦼꦤꦫꦶꦤꦤꦭꦩꦼꦤ꧀꧈ ꦱꦼꦮ꧀ꦧꦪꦥꦧꦪꦩꦼꦤ꧀ꦱꦼꦮ꧀꧈ ꦕꦼꦏꦺꦤ꧀ ꦧꦱꦧꦭ

ꦤꦤꦢꦧꦸꦱꦼꦤ꧀꧈ ꦤꦪꦶꦭꦶꦏꦼꦤꦫꦭꦥ꧀ꦧꦪꦼꦤ꧀ꦱꦼꦤꦼꦤ꧀꧈ ꦕꦼꦩꦶꦱ꧀ꦭꦶꦥ꧀ꦱꦼꦤ꧀ꦲꦸꦕꦼꦏꦺꦤ꧀꧈ ꦪꦶꦢ

ꦥ꧀ꦥꦸꦱ꧀ꦲꦸꦩ꧀꧈ ꦢꦺꦴꦤꦪꦱꦪꦪꦥꦼꦱꦼꦤ꧀ꦮꦶꦫꦸꦤ꧀꧈ ꦲꦢꦺꦴꦥꦧꦩꦸꦱꦲꦶꦫ꧈ ꦲꦤꦫꦧꦢꦧꦤ

꧕꧐꧈ ꦩꦸꦭꦶ꧈ꦥꦸꦩꦶ꧈ ꦕꦼꦏꦺꦤ꧀ ꦧꦪꦥꦧꦱ꧀ꦤꦶꦭꦶ꧈ꦪꦶꦥ꧀꧈ ꦩꦸꦁꦲꦸꦤꦶꦩꦢꦸ꧈ꦪꦶꦩꦲꦩꦤ꧀ꦱꦶ꧈ ꦧꦲꦶ

ꦱꦶꦭꦶꦭꦶꦲꦶꦩꦸꦭꦶꦩꦸ꧈ ꦧꦩꦸꦱꦸꦧꦩꦲꦶꦩꦸ꧈ ꦲꦤꦪꦶꦩꦲꦶꦲꦸꦭꦶꦲꦸꦧꦸꦩꦸ꧈ ꦱꦥꦶꦧꦸ꧈ꦥꦸ

꧕꧑꧈ ꦤ꧈ꦭꦶꦲꦸꦮꦶ꧈ ꦭꦶꦧꦢꦏꦶꦧꦢꦏꦶꦭꦶꦲꦸꦱꦶ꧈ ꦕꦼꦏꦺꦤ꧀ ꦗꦢꦧꦫ ꦤꦸꦁꦪꦢꦤ꧀꧈ ꦭꦪꦧꦲꦸ

ꦧꦱ꧀ꦫꦶꦥ꧀ꦱꦼꦤ꧀ꦥꦶꦱꦶꦩ꧀꧈ ꦧꦺꦴꦢꦭꦤ꧀ꦏꦶꦥꦶꦤꦶꦥꦸꦩ꧀꧈ ꦤꦤꦩꦢꦤꦱꦸꦫ꧈ ꦕꦼꦏꦺꦤ꧀ꦧꦪꦲ

ꦕꦼꦏꦺꦤ꧀ꦥꦶꦫꦶꦧꦩ꧈ ꦱꦶꦪꦼꦤ꧀꧈ ꦲꦶꦫꦤꦸꦁꦧꦩꦭꦸ꧈ ꦤꦥꦶꦧꦺꦴꦢꦧꦲꦸꦤꦲꦶꦭꦶ꧈ ꦕꦼꦏꦺꦤ꧀

꧔꧕꧈ ꦪꦶꦱ꧀ꦧꦥꦶꦪꦼꦤ꧀ꦱꦶꦏꦼꦤ꧀꧈ ꦗꦢꦧꦫ ꦥꦭꦶꦢꦼꦤ꧀ꦲꦧꦢꦤꦭꦶ꧈ ꦫꦤꦧꦲꦸꦩꦤꦶꦤꦲꦸꦪꦶ꧈

ꦧꦪꦥꦪꦭꦤ꧀ꦧꦢ꧈ ꦩꦧꦱ꧀ꦫꦶꦥ꧀ꦭꦧꦸꦧꦲꦤꦮꦸ꧈ꦕꦼꦏꦺꦤ꧀꧈ ꦲꦶꦫꦶꦧꦸꦤꦭꦶꦱꦪ

ꦪ꧈ ꦤꦶꦭꦶꦪꦼꦱꦸ꧈ꦪꦶꦫꦱꦪꦶ꧈ ꦕꦼꦏꦺꦤ꧀ ꦲꦶꦪꦩꦸ꧈ꦥꦸꦤꦸꦤ꧀꧈ ꦤꦶꦭꦶꦪꦼꦱꦸ꧈ꦪꦶꦱꦼꦤꦫꦶꦥꦪ

ꦭꦶ꧈ ꦫꦱꦶꦩꦏꦱꦸꦫꦤꦸꦪꦪꦸ꧈ ꦱꦶꦥꦸꦪꦏꦏꦶꦢꦪꦏ꧈ ꦪꦶꦢꦥꦭꦶ꧈ꦲꦶꦧꦸꦤꦸꦤꦤꦫ

꧔꧖꧈ ꦪꦸꦥꦸꦩ꧀꧈ ꦤꦭꦲꦶꦫꦲꦶꦥꦸꦱꦶꦱꦩ꧀꧈ ꦪꦸꦲꦤꦤꦭꦪꦭꦶ꧈ ꦕꦼꦏꦺꦤ꧀ ꦥꦸꦤꦱꦶꦗꦢꦧꦫ ꦤꦸꦁ꧈

ꦭꦶꦲꦶꦤꦧꦱ꧀ꦫꦶꦥ꧀ꦱꦶꦥꦸꦪꦶ꧈ ꦕꦼꦏꦺꦤ꧀ꦪꦱꦭꦪꦼꦤꦱꦶꦥꦸꦩ꧀꧈ ꦫꦤꦧꦲꦸꦲꦸꦤꦲ꧈ꦥꦸꦱꦪꦶ

꧕꧑꧈ ꦥꦱꦏꦶꦤꦧꦤꦥꦤꦪꦸꦤ꧀꧈ ꦥꦶꦤꦶꦥꦸꦱꦶꦤꦲꦲ꧈ ꦤꦸꦁꦭꦪꦸꦭꦪꦸꦪꦶꦭꦶ꧈ ꦕꦼꦏꦺꦤ꧀ ꦧꦤ

ꦧꦭꦸꦢꦲꦤꦸꦩ꧀ꦪꦼꦤ꧀ꦢꦸ꧈ ꦤꦪꦸꦤ꧀ꦮꦶꦫꦶꦥꦶꦤꦶꦲꦶꦥꦶ꧈ ꦪꦸꦤꦸꦤꦸꦧꦪꦸꦪꦪꦸꦭꦪ

ꦭꦲꦤꦢꦭꦪꦭꦪ꧈ ꦲꦪꦼꦤ꧀ꦥꦧꦱꦶꦤꦸꦥꦸꦱꦶꦪꦲꦲꦪꦸꦤꦸ꧈ ꦥꦶꦤꦸꦪꦶꦤꦶꦤꦶꦤꦸ꧈ ꦥꦶ

꧔꧘꧈ ꦤꦸꦧꦲꦸꦩꦥꦸꦱꦶꦲꦤꦶ꧈ ꦕꦼꦏꦺꦤ꧀ ꦫꦱꦶꦩꦏꦕꦼꦱꦸ꧈ꦱꦶꦲ꧈ ꦧꦲꦫꦲꦸꦲꦩꦤꦥꦧꦪꦶꦤꦶ꧈ ꦥꦸ

ꦲꦶꦥꦲꦶꦕꦼꦤꦸꦪ꧈ ꦪꦼꦤ꧀ꦥꦲꦶ꧈ꦕꦼꦱꦫꦫ꧈ ꦪꦲꦶꦤꦶꦱꦶꦥꦤꦸꦧꦲꦸꦪꦲꦶꦲꦸ꧈ ꦪꦼꦤ꧀ꦗꦢꦧ

(꧗꧑) ꦥꦸꦤꦶ꧈ ꦤꦭꦏꦥꦏ꧀ꦱꦤ꧈ ꦭꦩꦼꦒꦠ꧀ꦱꦏꦠꦶꦤꦺꦤꦶꦏꦤꦶ꧈ ꦥꦿꦧꦸ ꦲꦤꦶꦤꦧꦸꦮꦺꦤꦤꦼꦩꦤ꧈ ꦲꦤꦸꦤꦶꦤ꧀ꦤꦺꦴ ꦲꦤꦶ ꦲꦺꦴꦲꦶꦤꦺ꧈ …

[illegible]

(꧑꧘) ꧑ [illegible]

꧒ [illegible]

꧓ [illegible]

꧔ [illegible]

꧕ [illegible]

꧑꧐ [illegible]

꧑꧑ [illegible]

꧑꧒ [illegible]

(꧒꧘) [illegible]

꧒꧑ [illegible]

꧒꧒ ꧑ [illegible]

꧒ [illegible]

꧓ [illegible]

꧔ [illegible]

꧕ [illegible]

꧖ [illegible]

꧗ [illegible]

꧘ [illegible]

꧙ [illegible]

꧑꧐ [illegible]

(꧒꧗) [illegible]

꧑꧑ [illegible]

[illegible]

꧑꧒ [illegible]

[illegible]

꧑꧓ [illegible]

[illegible]

꧑꧔ [illegible]

[illegible]

꧑꧕ [illegible]

[illegible]

꧑꧖ [illegible]

[illegible]

꧑꧗ [illegible]

[illegible]

[illegible]

꧑꧘ [illegible]

[illegible]

꧑꧙ [illegible]

[illegible]

꧒꧐ [illegible]

[illegible]

꧒꧑ [illegible]

[illegible]

꧑꧑ [illegible]

꧑꧒ [illegible]

꧑꧓ [illegible]

꧑꧔ [illegible]

꧑꧕ [illegible]

꧑꧖ [illegible]

꧑꧗ [illegible]

꧑꧘ [illegible]

꧑꧙ [illegible]

꧒꧐ [illegible]

꧑ [illegible]

꧒ [illegible]

꧓ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(60)

[illegible]

(60) ꧑꧕꧈ [illegible]
[illegible]

꧑꧖꧈ [illegible]
[illegible]

꧑꧗꧈ [illegible]
[illegible]

꧑꧘꧈ [illegible]
[illegible]

꧑꧙꧈ [illegible]
[illegible]

꧒꧐꧈ [illegible]
[illegible]

꧒꧑꧈ [illegible]

꧒꧒꧈ [illegible]
[illegible]

꧒꧓꧈ [illegible]
[illegible]

꧒꧔꧈ [illegible]
[illegible]

꧒꧕꧈ [illegible]
[illegible]

꧒꧖꧈ [illegible]
[illegible]

꧒꧗꧈ [illegible]

(꧖꧑) ꧗꧈ ꦭꦤ꧀ꦢꦸ꧈ ꦑꦁꦗꦼꦁ ꦱꦶꦤꦸꦲꦸꦤ꧀ꦥꦏꦸꦨꦸꦮꦤ ꦲꦶꦁꦏꦁꦗꦸꦩꦼꦤꦼꦁ ꦏꦼꦫꦠꦺꦴꦤ꧀꧈ ꦥꦸꦤꦏ꧀ꦱꦶꦫꦤꦶꦥꦸꦤ꧀ꦥꦸꦤꦶꦏꦭꦶꦪꦤ꧈ ꦥꦸꦤꦶꦏ꧀ ꦱꦸꦏꦸꦤꦤ꧀ꦤꦶꦥꦸꦤ꧀ꦤꦶꦥꦸꦤ꧀ ꦲꦶꦁꦏꦁꦧꦺꦴꦠꦼꦤ꧀ꦲꦶꦁꦩꦤ꧀ꦢꦭꦶꦁ꧈ ꦲꦺꦴꦁꦏꦮꦸꦭꦤ꧀ꦤꦶꦥꦸꦤ꧀ ꦲꦶꦁꦏꦁꦏꦁꦗꦼꦁꦒꦸꦧꦼꦂꦤꦸꦂ ꦤꦸꦭꦶꦁ꧈ ꦱꦫꦩ꧀ꦥꦸꦤꦶꦏ ꦏꦁꦗꦼꦁꦫꦼꦱꦶꦝꦺꦤ꧀ꦲꦶꦁꦏꦁꦥꦸꦤꦶꦏꦤꦶꦥꦸꦤ꧀ ꦤꦸꦭꦶꦁꦥꦶꦤꦸꦤ꧀ꦏꦸ

꧘꧈ ꦲꦶꦁꦏꦁꦱꦶꦤꦸꦲꦸꦤ꧀ ꦏꦁꦗꦼꦁꦒꦸꦧꦼꦂꦤꦸꦂ ꦏꦁꦗꦼꦁ ꦱꦶꦤꦸꦲꦸꦤ꧀ꦥꦏꦸꦨꦸꦮꦤ ꦲꦶꦁꦏꦁꦩꦼꦤꦶꦥꦸꦤ꧀ ꦥꦸꦤꦶꦏꦥꦤ꧀ꦗꦼꦁꦲꦤ꧀ꦢꦼꦫ ꦲꦶꦁꦏꦁꦫꦺꦴꦮꦺꦴꦁ ꦏꦁꦗꦼꦁ ꦱꦶꦤꦸꦲꦸꦤ꧀ ꦲꦶꦁꦏꦁꦏꦁꦗꦼꦁꦒꦸꦧꦼꦂꦤꦸꦂ ꦩꦼꦤꦶꦥꦸꦤ꧀ ꦲꦶꦁꦏꦁꦲꦸꦤ꧀ꦢꦁꦔꦤ꧀ ꦥꦸꦤꦶꦏꦲꦶꦁꦏꦁ ꦏꦁꦗꦼꦁꦱꦶꦤꦸꦲꦸꦤ꧀ ꦥꦸꦤꦶꦏ ꦏꦁꦗꦼꦁꦒꦸꦧꦼꦂꦤꦸꦂ ꦱꦫꦩ꧀ꦥꦸꦤꦶꦏ

꧙꧈ ꦤꦶꦥꦸꦤ꧀ꦤꦸꦭꦶꦁ ꦲꦶꦁꦏꦁ ꦏꦁꦗꦼꦁꦱꦶꦤꦸꦲꦸꦤ꧀ ꦏꦁꦗꦼꦁ ꦥꦏꦸꦨꦸꦮꦤ ꦥꦸꦤꦶꦏꦤꦶꦥꦸꦤ꧀ ꦲꦶꦁꦏꦁ ꦏꦁꦗꦼꦁꦒꦸꦧꦼꦂꦤꦸꦂ ꦥꦸꦤꦶꦏꦤꦸꦭꦶꦁ ꦱꦫꦩ꧀ꦥꦸꦤꦶꦏ ꦲꦶꦁꦏꦁ ꦏꦁꦗꦼꦁꦫꦼꦱꦶꦝꦺꦤ꧀ ꦥꦸꦤꦶꦏ ꦲꦶꦁꦏꦁꦱꦶꦤꦸꦲꦸꦤ꧀ ꦩꦼꦤꦶꦥꦸꦤ꧀ ꦏꦁꦗꦼꦁꦥꦏꦸꦨꦸꦮꦤ ꦥꦸꦤꦶꦏ ꦤꦶꦥꦸꦤ꧀ ꦲꦶꦁꦏꦁ

꧑꧐꧈ ꦏꦁꦗꦼꦁꦒꦸꦧꦼꦂꦤꦸꦂ ꦥꦸꦤꦶꦏ ꦏꦁꦗꦼꦁꦱꦶꦤꦸꦲꦸꦤ꧀ ꦲꦶꦁꦏꦁ ꦥꦸꦤꦶꦏꦤꦶꦥꦸꦤ꧀ ꦏꦁꦗꦼꦁꦥꦏꦸꦨꦸꦮꦤ ꦱꦫꦩ꧀ꦥꦸꦤꦶꦏ ꦲꦶꦁꦏꦁꦫꦼꦱꦶꦝꦺꦤ꧀ ꦥꦸꦤꦶꦏ ꦤꦸꦭꦶꦁ ꦏꦁꦗꦼꦁꦒꦸꦧꦼꦂꦤꦸꦂ ꦲꦶꦁꦏꦁ ꦥꦸꦤꦶꦏꦤꦶꦥꦸꦤ꧀

꧑꧑꧈ ꦲꦶꦁꦏꦁ ꦏꦁꦗꦼꦁꦱꦶꦤꦸꦲꦸꦤ꧀ ꦥꦸꦤꦶꦏꦤꦶꦥꦸꦤ꧀ ꦏꦁꦗꦼꦁꦒꦸꦧꦼꦂꦤꦸꦂ ꦱꦫꦩ꧀ꦥꦸꦤꦶꦏ ꦲꦶꦁꦏꦁꦥꦏꦸꦨꦸꦮꦤ ꦥꦸꦤꦶꦏ ꦤꦸꦭꦶꦁ ꦏꦁꦗꦼꦁꦫꦼꦱꦶꦝꦺꦤ꧀ ꦲꦶꦁꦏꦁ ꦥꦸꦤꦶꦏꦤꦶꦥꦸꦤ꧀

꧑꧒꧈ ꦱꦫꦩ꧀ꦥꦸꦤꦶꦏ ꦏꦁꦗꦼꦁꦱꦶꦤꦸꦲꦸꦤ꧀ ꦲꦶꦁꦏꦁ ꦥꦸꦤꦶꦏꦤꦶꦥꦸꦤ꧀ ꦏꦁꦗꦼꦁꦒꦸꦧꦼꦂꦤꦸꦂ ꦥꦸꦤꦶꦏ ꦲꦶꦁꦏꦁꦥꦏꦸꦨꦸꦮꦤ ꦤꦸꦭꦶꦁ ꦥꦸꦤꦶꦏꦤꦶꦥꦸꦤ꧀

꧑꧓꧈ ꦏꦁꦗꦼꦁꦫꦼꦱꦶꦝꦺꦤ꧀ ꦏꦁꦗꦼꦁꦱꦶꦤꦸꦲꦸꦤ꧀ ꦲꦶꦁꦏꦁ ꦥꦸꦤꦶꦏꦤꦶꦥꦸꦤ꧀ ꦏꦁꦗꦼꦁꦒꦸꦧꦼꦂꦤꦸꦂ ꦱꦫꦩ꧀ꦥꦸꦤꦶꦏ

(꧖꧑) [illegible]

꧑꧒ [illegible]

꧑꧓ [illegible]

꧑꧔ [illegible]

꧑꧕ [illegible]

꧑꧖ [illegible]

꧑꧗ [illegible]

꧑꧘ [illegible]

꧒꧐ [illegible]

꧒꧑ [illegible]

(꧑꧒) [illegible]

꧒꧈ [illegible]

[illegible]

[illegible]

꧓꧈ [illegible]

[illegible]

꧔꧈ [illegible]

[illegible]

꧕꧈ [illegible]

[illegible]

꧖꧈ [illegible]

[illegible]

[illegible]

꧗꧈ [illegible]

[illegible]

꧘꧈ [illegible]

[illegible]

꧑꧐꧈ [illegible]

[illegible]

[illegible]

꧑꧑꧈ [illegible]

[illegible]

꧑꧒꧈ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(66)

[illegible]

[illegible]

(66)

(꧖꧙) [illegible]

꧑꧑ [illegible]

꧑꧒ [illegible]

꧑꧓ [illegible]

꧑꧔ [illegible]

꧑꧕ [illegible]

꧑꧖ [illegible]

꧑꧗ [illegible]

꧑꧘ [illegible]

꧑꧙ [illegible]

꧒꧐ [illegible]

꧒꧑ [illegible]

꧒꧒ [illegible]

꧒꧓ [illegible]

꧇ꦥꦸꦕꦸꦁ꧇

(꧖꧑) ꧒꧖ [illegible]
[illegible]

꧒꧗ [illegible]
[illegible]

꧒꧘ [illegible]

꧒꧙ [illegible]
[illegible]

꧖꧘ ꧓꧐ [illegible]
[illegible]

꧑ [illegible]
[illegible]

꧒ [illegible]
[illegible]

꧓ [illegible]
[illegible]

꧔ [illegible]
[illegible]

꧕ [illegible]
[illegible]

꧖ [illegible]
[illegible]

꧗ [illegible]
[illegible]

꧘ [illegible]

(꧖꧘)

: [illegible] :

[illegible]

[illegible]

[illegible]

꧅ [illegible] ꧅

(꧖꧐) ꧑꧖ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧗ [illegible]
[illegible]

꧑꧘ [illegible]
[illegible]

꧑꧙ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧒꧐ [illegible]
[illegible]

꧒꧑ [illegible]
[illegible]

꧒꧒ [illegible]
[illegible]

꧒꧓ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧒꧔ [illegible]
[illegible]

꧒꧕ [illegible]
[illegible]

꧒꧖ [illegible]

[illegible]

: [illegible] :

([illegible]) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

([illegible]) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

: [illegible] :

([illegible]) [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] ꧑꧈ [illegible]

[illegible]

꧒꧈ [illegible]

[illegible]

꧓꧈ [illegible]

[illegible]

꧔꧈ [illegible]

[illegible]

꧕꧈ [illegible]

[illegible]

꧖꧈ [illegible]

[illegible]

꧗꧈ [illegible]

[illegible]

꧘꧈ [illegible]

[illegible]

꧙꧈ [illegible]

[illegible]

꧑꧐꧈ [illegible]

[illegible]

꧑꧑꧈ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(꧖꧕) ꧒꧖ [illegible]

꧒꧗ [illegible]

꧒꧘ [illegible]

꧒꧙ [illegible]

꧓꧐ [illegible]

꧓꧑ [illegible]

꧓꧒ [illegible]

꧑꧐ ꧑ [illegible]

꧒ [illegible]

꧓ [illegible]

꧔ [illegible]

꧕ [illegible]

(꧑꧐) [illegible]

[illegible]

(꧑꧑) ꧙ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧐ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧑ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧒ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧓ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧔ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧕ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧖ [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

(꧑꧗) ꧑꧐ [illegible]

꧑꧑ [illegible]

꧑꧒ [illegible]

꧑꧓ [illegible]

꧑꧔ [illegible]

꧑꧕ [illegible]

꧑꧖ [illegible]

꧑꧗ [illegible]

꧑꧘ [illegible]

(꧑꧙) ꧑꧙꧈ [illegible]

[illegible]

[illegible]

꧒꧐꧈ [illegible]

[illegible]

[illegible]

꧒꧑꧈ [illegible]

[illegible]

꧒꧒꧈ [illegible]

[illegible]

[illegible]

꧒꧓꧈ [illegible]

[illegible]

[illegible]

꧒꧔ [illegible]

[illegible]

꧒꧕꧈ [illegible]

[illegible]

[illegible]

꧒꧖꧈ [illegible]

[illegible]

꧒꧗꧈ [illegible]

[illegible]

[illegible]

: [illegible] :

(꧑꧗) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(꧑꧖) ꧙ [illegible]

꧑꧐ [illegible]

[illegible]

꧑꧑ [illegible]

[illegible]

꧑꧒ [illegible]

[illegible]

꧑꧓ [illegible]

[illegible]

꧑꧔ [illegible]

[illegible]

꧑꧕ [illegible]

꧑꧖ [illegible]

[illegible]

꧑꧗ [illegible]

[illegible]

꧑꧘ [illegible]

[illegible]

꧑꧙ [illegible]

[illegible]

꧒꧐ [illegible]

[illegible]

꧒꧑ [illegible]

[illegible]

[illegible]

꧋ ꦱꦶꦠꦸꦢ꧋

(11) [illegible]

꧑꧒ [illegible]
[illegible]

꧑꧓ [illegible]
[illegible]

꧑꧔ [illegible]
[illegible]

꧑꧕ [illegible]
[illegible]

꧑꧖ [illegible]
[illegible]

꧒꧐ [illegible]
[illegible]

꧒꧑ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧒꧒ [illegible]
[illegible]

꧒꧓ [illegible]
[illegible]

꧒꧔ [illegible]
[illegible]

꧒꧕ [illegible]
[illegible]

[illegible]

(꧑꧑) ꦧꦸꦩ꧀ꦩꦭꦤꦤꦁꦲꦩꦸ ꦏꦧꦸꦮꦶꦪꦢꦼꦱꦶꦩꦤꦼꦩ꧀ꦧꦃ꧈ ꦱꦶꦮꦁꦤꦏꦧꦸ(ꦢꦿꦶꦤꦪꦤꦤꦸ ꦲꦧꦸꦭꦧꦸꦩ꧀ꦱꦶꦒꦶꦭ

꧒꧘꧈ ꦲꦸ ꦤꦪꦒꦶꦭꦸꦱꦶꦫꦺꦃꦠꦼꦥꦿꦧꦸ꧈ ꦤꦢꦭ꧀ꦭꦸꦱꦱꦼꦭꦶꦠꦶꦢꦶꦱꦏ꧈ ꧋ ꦥꦤ꧀ꦢꦮꦸꦭꦤꦢꦺꦢꦶꦤꦠꦢꦶ꧈ ꦤꦶ
ꦲꦶ ꦏꦸꦮꦸꦒꦶꦠꦪꦸꦪ꧈ ꦪꦭꦶꦥꦿꦧꦸꦱꦢꦭꦤꦒꦸ꧈ ꦲꦩ꧀ꦧꦸꦒꦸꦤꦥꦤꦏꦶꦒꦸꦠꦏ꧈ ꦪꦢꦶꦠꦤꦺꦃꦮꦶꦪꦸ

꧒꧙꧈ ꦢꦸ꧈ ꦱꦺꦥꦮꦶꦠꦪꦭꦶꦥꦿꦧꦸ꧈ ꦢꦸꦥꦢꦶꦱꦱꦶꦱꦢꦸꦠꦭꦸ ꧋ ꦱꦸꦤꦤꦤꦱꦶꦠꦶꦒꦶꦫꦮꦶꦢꦸ ꦢꦶ
ꦲꦸꦁꦥꦿꦧꦸꦱꦶꦥꦿꦧꦸꦭꦤ꧈ ꦱ꧀ꦮꦶꦪꦲꦒꦤꦤꦶꦒꦶꦤꦱꦶ꧈ ꦤꦤꦤꦒꦧꦸꦱꦶꦒꦸꦲꦪꦶꦲꦪꦸ ꦏꦧꦸꦤꦒ

꧓꧐꧈ ꦤꦥꦸꦮꦶꦥꦠ꧈ ꦭꦶꦠꦥꦿꦸꦢꦮꦶꦏꦤꦸꦫꦸ ꦢꦶꦤꦲꦺꦴꦩꦢꦶꦒꦶꦮꦼ꧈ ꧋ ꦱꦸꦭꦸꦧꦸꦱꦶꦭꦒꦸꦮꦶꦲ
ꦭꦶꦒꦶ꧈ ꦭꦤꦒꦸꦥꦿꦶꦪꦭꦭ ꦥꦿꦸ꧈ ꦪꦭꦒꦸꦱꦥꦿꦶꦢꦶꦭꦸꦒꦶꦤꦸ꧈ ꦤꦠꦼꦠꦤꦶꦏꦸꦩ꧀ꦠꦸꦭꦶꦠꦪꦸꦤ꧈ ꦭ

꧓꧑꧈ ꦲꦸꦏꦸꦩꦶꦥꦶꦤꦠ꧈ ꦲꦸꦭꦱꦶꦤꦸꦥꦠꦪꦸꦲꦸ ꦭꦸꦭꦸꦲꦥꦿꦧꦸꦥꦶꦤꦤꦼꦥꦿꦸ꧈ ꧋ ꦱꦸꦥꦿꦧꦸꦲꦭꦶ
ꦭꦥꦢꦶ꧈ ꦥꦒꦶꦲꦸꦥꦸꦥꦸꦩ꧀ꦠꦢ꧈ ꦤꦱꦤꦱꦢꦶꦭꦏꦤꦸꦠꦸꦤꦏ꧈ ꦪꦱ꧀ꦤꦏꦲꦭꦶꦤꦥꦤꦏ꧈ ꦲꦺ

꧓꧒꧈ ꦭꦸꦱꦶꦒꦶꦭꦤꦏ(ꦭꦭ꧈ ꦠꦼꦠꦏꦸꦭꦸꦥꦒꦶꦱꦸꦲꦸ ꦥꦶꦪꦶꦥꦿꦸꦤꦱꦤꦪꦶꦪ꧈ ꧋ ꦤꦭꦤꦏꦸꦲ
ꦤꦒꦸꦥꦸꦱꦤꦢꦶ꧈ ꦱꦸꦲꦱꦸꦱꦧꦸꦏꦶꦪꦸ꧈ ꦭꦶꦠꦥꦿꦸꦥꦥꦶꦪꦶꦤꦒ꧈ ꦭꦶꦪꦶꦭꦶꦥꦸꦱꦸꦱꦸꦤꦸꦲꦸ

꧓꧓꧈ ꦧꦸꦱꦭꦸꦥꦏꦏꦼ꧈ ꦲꦧꦸꦭꦸꦠꦶꦥꦧꦸꦒꦶꦥꦸꦲꦸ ꦱꦶꦪꦤꦤꦤꦥꦿꦸꦤꦏꦒꦶꦥꦿꦸ꧈ ꧋ ꦤꦲꦱꦸꦢꦺꦥꦸ
ꦱꦗꦱꦶꦭꦸꦱꦶ꧈ ꦱꦶꦥꦿꦸꦢꦶꦠꦭꦏ꧈ ꦱꦱꦶꦭꦸꦱꦤꦤꦤꦱꦒꦸ꧈ ꦤꦤꦏꦼꦢꦶꦱꦶꦥꦿꦸꦭꦪ꧈ ꦧꦸ
ꦱꦶꦲꦶꦭꦗꦩꦶꦥꦸꦏ꧈ ꦏꦶꦱꦼꦢꦶꦠꦏꦭꦸꦧꦸꦒꦸ꧈ ꦢꦶꦭꦸꦒꦶꦪꦸꦭꦩꦶꦲꦸꦱ꧈ ꧋ ꧞ ꧄ ꧞ ꧋

꧑꧘꧈ ꧑꧈ ꧋ ꧞ ꧄ ꧞ ꧋ ꦢꦸꦤꦭꦥꦿꦸꦱꦶꦥꦿꦸꦭꦤ꧈ ꦱꦸꦲꦪꦶꦢꦸꦱꦸꦒꦸꦥꦠꦼꦢꦸꦒꦶꦩꦸ
ꦲꦶꦢꦶꦤꦏꦢꦱꦼꦒꦸꦠꦸ꧈ ꦭꦶꦒꦶꦠꦶꦤꦥꦿꦸꦲꦶꦥꦢꦸ꧈ ꦲꦤ꧀ꦢꦸꦭꦤꦱꦭꦸꦪꦶꦠꦭꦤꦸꦒꦸꦢꦸ

꧒꧈ ꦠꦼꦥꦤꦤꦢꦶꦱꦸꦪꦶꦥꦿꦸ꧈ ꦥꦿꦸꦢꦶꦠꦶꦱꦸꦱꦶꦱꦢꦶ꧈ ꧋ ꦪꦶꦲꦸꦱꦸꦱꦸꦪꦶꦥꦧꦸꦢꦸ
ꦥꦏꦏꦥꦸꦱꦧꦸꦲꦶꦭꦶꦪꦶꦠꦮꦶꦱꦸ ꦢꦶꦒꦸꦢꦤꦲꦤꦏꦲꦱꦸꦱꦸ꧈ ꦪꦲꦢꦱꦲꦒꦶꦭꦱꦸ꧈ ꦥꦿꦸ
ꦤꦥꦸꦢꦶꦲꦶꦢꦸꦱꦶꦭꦤꦲꦒꦶꦱꦸꦱꦸ꧈ ꦤꦲꦏꦶꦭꦱꦸꦱꦸꦱꦶꦱꦸꦥꦸ ꦱꦭꦶꦠꦶꦥꦏꦏꦸꦢꦶ꧈

꧓꧈ ꧋ ꦢꦢꦢꦸꦥꦱꦸꦠꦭꦒꦶꦏ꧈ ꦤꦤꦏꦸꦢꦶꦲꦶꦭꦶꦏꦤꦤꦱꦸꦭꦶꦒꦶ꧈ ꦪꦢꦱꦸꦱꦸꦲꦶꦢꦸ
ꦱꦱꦸꦲꦸ ꦢꦸꦥꦢꦶꦢꦸꦱꦸꦏꦢꦸ ꦭꦸꦱꦤꦱꦸꦲꦸꦒꦶꦤꦸꦲꦸꦠꦶꦒꦸꦥꦸꦱꦸ ꦱꦸꦢꦸꦢꦸꦏꦥꦶ

꧔꧈ ꦒꦶꦲꦶꦢꦸ꧈ ꦱꦥꦸꦢꦭꦭꦥꦏꦶ꧈ ꧋ ꦤꦼꦥꦿꦸꦒꦶꦱꦥꦤꦤꦭ꧈ ꦭꦱꦒꦶꦱꦸꦤꦒꦸꦱꦸꦲꦸ
ꦱꦶꦢꦶ꧈ ꦲꦶꦥꦢꦶꦱꦱꦶꦢꦒꦶꦥꦸꦲꦸ ꦱꦏꦏꦤꦏꦒꦶꦠ꧈ ꦥꦒꦶꦒꦶꦏꦲꦥꦿꦶꦒꦶꦥꦸꦤꦥꦕꦒꦶꦥꦸꦲꦸ

꧕꧈ ꦥꦶꦒꦶꦏꦸꦢꦸꦥꦢꦸꦲꦸꦲꦸ ꦮꦶꦲꦸꦏꦶꦢꦸꦲꦸꦏꦏꦮꦶ꧈ ꧋ ꦱꦠꦶꦠꦶꦲꦸꦥꦏꦏꦼ꧈ ꦱꦲꦸꦠꦪꦥ

(꧑꧘) [illegible]

꧒ [illegible]

꧓ [illegible]

꧔ [illegible]

꧕ [illegible]

꧑꧐ [illegible]

꧑꧑ [illegible]

꧑꧒ [illegible]

꧑꧓ [illegible]

꧑꧔ [illegible]

꧑꧕ [illegible]

: [illegible] :

(꧑꧘) ꧓꧘ [illegible]

[illegible]

[illegible]

꧓꧓ [illegible]

[illegible]

꧓꧔ [illegible]

[illegible]

꧓꧕ [illegible]

[illegible]

꧔꧐ [illegible]

[illegible]

[illegible]

꧔꧓ [illegible]

[illegible]

꧔꧔ [illegible]

[illegible]

꧔꧕ [illegible]

[illegible]

[illegible]

꧔꧖ [illegible]

[illegible]

꧔꧗ [illegible]

[illegible]

꧔꧘ [illegible]

(꧑꧘)

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(꧑꧗) ꦥꦲꦫꦱ꧀ꦮꦥꦤꦺ꧈ ꦱꦁꦲꦾꦁꦭꦶꦤꦸꦁꦒꦸꦭꦶꦥꦸꦱ꧀ꦏ ꦥꦿꦧꦺꦴꦲꦩꦶꦤꦩꦶꦤꦾꦤꦼꦒꦶꦁ꧈ ꦏꦮꦸꦥꦸꦠꦸꦭꦸꦠꦺꦴꦮꦤꦁ꧈ ꦏꦾꦲ
ꦥꦸꦠꦲꦶꦥꦸꦤ꧀ꦮꦸꦤ꧀꧈ ꦤꦸꦱꦫꦶꦏꦭꦤ꧀ꦭꦸꦩꦺꦩꦺꦏ꧈ ꦲꦶꦱꦏꦼꦤ꧀ꦠꦼꦤꦩꦶꦤ꧀ꦠꦸꦤꦺꦤ꧀ꦤ ꦱꦿꦶꦏꦿꦶꦥꦩꦶꦤꦶ꧈ ꦤꦤꦼꦤ꧀ꦲꦶꦤ꧀ꦮꦶ
꧘꧈ ꦤꦸꦮꦲ꧈ ꦮꦸꦭꦸ ꦲꦶꦏꦶꦁꦗꦼꦁꦮꦺꦴꦏꦥꦿꦶꦧꦶꦃ ꦲꦶꦥꦶꦮꦺꦴꦤꦲꦶꦤ꧀ꦮꦶꦤ꧀ꦏꦶꦭꦸꦩꦲ꧉ ꦲꦺꦴꦠꦼꦤꦱꦥꦸꦠꦸꦱꦶꦠꦼꦤ꧀
ꦥꦸꦠ꧈ ꦩꦶꦩꦶꦭꦶꦥꦿꦶꦥꦸꦠꦸꦲꦶꦥꦸ꧈ ꦲꦶꦥꦏꦺꦴꦫꦺꦴꦥꦸꦤ꧀ꦥꦏꦺꦴꦫꦤꦶ꧈ ꦲꦼꦤꦺꦴꦫꦤ ꦱꦿꦶꦥꦶꦮꦺꦴꦤ꧈ ꦏꦮꦸꦲꦶ
ꦮꦶꦤꦶꦱꦶꦥꦸ꧈ ꦱꦩ꧀ꦥꦿꦤꦮꦺꦴꦩꦶꦥꦶꦤꦼꦤ꧀꧈ ꦲꦼꦥꦸꦥꦸꦥꦿꦼꦱꦸꦭ꧀ꦠꦤ꧀ꦏꦶꦭꦶꦩꦶꦭꦸꦤꦶꦲꦼꦤ꧀ꦒ꧈ ꦥꦿꦤꦥꦏꦺꦴꦫꦤꦶꦏꦸꦏ
꧙꧈ ꦲꦼꦤ꧀ꦒ꧈ ꦮꦸꦭꦸ ꦲꦲꦒꦩꦶꦤꦶꦲꦏꦥꦶꦠꦺꦴꦫꦶꦲꦼꦤꦶ꧈ ꦥꦲꦶꦥꦏꦺꦴꦫꦤꦺꦴ ꦱꦿꦶꦥꦏꦺꦴꦫꦤꦶꦏꦸꦏꦲꦼꦤ꧀ꦒ꧈ ꦠꦺꦴꦏ
ꦥꦸꦠꦼꦤꦠꦼꦤꦥꦤ꧀꧈ ꦠꦼꦤꦩꦩꦸꦠꦸꦱꦺꦴꦥꦸ꧈ ꦲꦶꦠꦼꦤꦶꦠꦸꦮꦲꦫꦶꦥꦏꦲꦶ꧈ ꦩꦲꦼꦤ꧀ꦒꦶ꧈ ꦲꦤꦩꦼꦤ꧀ꦠꦸꦱ꧈
ꦲꦠꦼꦩꦩꦶꦩꦶꦥꦸ꧈ ꦲꦤꦤꦤ꧈ ꦏꦶꦏꦶꦤꦒꦸꦱ꧈ ꦲꦶꦤ꧀ꦠꦸꦱꦲꦶꦤ꧀ꦲꦼꦤꦏꦥꦿꦶꦥꦸꦏꦿꦶꦠꦸ ꦥꦲꦼꦤ꧀ꦒꦩ
꧑꧐꧈ ꦲꦩꦶꦲꦶꦥ꧈ ꦮꦸꦭꦸ ꦭꦩꦺꦫꦶꦲꦶꦤ꧀ꦏꦲꦶꦱꦿꦶꦏꦸꦏꦥꦶ꧈ ꦲꦶꦥꦶꦮꦺꦴꦤꦥꦏꦸꦭꦸꦥꦿꦺꦩꦤꦏ꧈ ꦲꦶꦠꦸꦩꦒꦶꦲꦼꦤ꧀ꦒꦶ
ꦮꦱ꧀ꦮꦥꦏ꧈ ꦲꦶꦩ꧈ ꦏꦶꦭꦸꦥꦿꦸꦥꦸꦥꦸ꧈ ꦭꦮꦲꦥꦿꦏꦲꦶꦩꦲꦶꦱꦒꦶ꧈ ꦥꦸꦠꦼꦤꦒꦿꦶꦩꦤꦏ꧈ ꦠꦸ
ꦩꦶꦥꦸꦠꦼꦤ꧀ꦱꦒꦶꦥꦸꦱ꧀ꦏ ꦱꦩ꧀ꦥꦿꦤꦥꦏꦺꦴꦫꦤꦶꦏꦸꦏꦲꦼꦤ꧀ꦒ꧈ ꦥꦿꦶꦲꦶꦤ꧀ꦏꦲꦶꦥꦏꦼꦤꦶꦩꦶꦱ꧈ ꦏꦮꦸꦭꦸꦥꦶ꧈ ꦥꦿꦤ
꧑꧑꧈ ꦲꦶꦤ꧀ꦏꦠꦼꦤ꧀ꦠꦼꦤ꧀ꦥꦿꦼ꧈ ꦮꦸꦭꦸ ꦲꦼꦤꦸꦱ꧀ꦮꦥꦿꦶꦥꦶꦏꦏꦶꦠꦏꦶꦠꦸ ꦱꦸꦤꦶ꧈ ꦠꦼꦤꦭꦲꦶꦥꦿꦼꦱ꧀ꦮꦲꦒꦶꦥꦸ꧈ ꦠꦼꦤꦥꦿꦼ
ꦏꦸꦲꦼꦤꦏꦥꦠꦼꦤ꧀ꦥꦸ꧈ ꦥꦲꦺꦴꦫꦩꦶꦲꦼꦤꦶꦠꦼ꧈ ꦏꦮꦸꦠꦼꦤꦭꦲꦶꦩꦲꦶꦱꦒꦶ꧈ ꦱꦁꦲꦾꦁꦥꦿꦶꦥꦶꦏ
ꦲꦸꦏ꧈ ꦲꦠꦼꦤ꧀ꦠꦏꦶꦏꦶꦠꦸꦥꦸ꧈ ꦱꦩ꧀ꦥꦿꦤꦥꦏꦺꦴꦫꦤꦶꦏꦸꦏꦲꦼꦤ꧀ꦒ꧈ ꦠꦼꦤꦭꦲꦶꦥꦸꦲꦒꦥꦸꦠꦤꦲꦼꦤ꧀ꦥꦿꦸꦥꦏꦺꦴꦫ
꧑꧒꧈ ꦱ꧀ꦮꦏꦶꦠꦸ ꦠꦸꦥꦲꦶꦤꦶ꧈ ꦲꦼꦥꦏꦺꦴꦫꦺꦴꦩꦼꦏ꧈ ꦮꦸꦭꦸ ꦩꦶꦲ꧈ ꦱꦏꦸꦠꦶꦥꦶꦭꦱꦿꦶꦲꦶꦤꦶ꧈ ꦥꦸꦠꦸꦏꦶꦠꦼꦤꦭꦶ
ꦠꦸꦥꦤꦸꦥꦸꦠꦼꦤ꧈ ꦱꦩꦶꦱ꧀ꦮꦱꦤꦤꦩꦥꦸ꧈ ꦏꦶꦩꦒꦤꦥꦤꦲꦶꦩꦶꦥꦸ꧈ ꦲꦼꦥꦿꦼꦱꦩꦩꦶꦥꦏꦶꦠꦸꦥ
ꦲꦶꦤꦶ꧈ ꦲꦶꦠꦸꦲꦩꦭꦥꦿꦸꦥꦲꦶꦩꦏ꧈ ꦭꦥꦱ꧀ꦮꦭꦤꦤꦤ꧈ ꦩꦲꦶꦥꦸꦲꦼꦤꦲꦼꦥꦩꦶꦥꦩꦲꦼꦤ꧈ ꦏꦥꦏꦏꦏꦭ
꧑꧓꧈ ꦥꦤꦶꦏꦸꦭꦶꦤꦸꦁꦏꦶꦭꦶ꧈ ꦠꦼꦤꦩꦶꦏꦶꦠꦼꦤꦭꦩꦶꦏ꧈ ꦮꦸꦭꦸ ꦠꦼꦤꦭꦥꦿꦼꦥꦠꦼꦥꦸꦲꦶꦤꦏꦩꦿꦶ꧈ ꦥꦲꦶ
ꦥꦸꦠꦼꦤꦶꦱ꧀ꦮꦭꦥꦏꦺꦴꦫꦠꦼꦤ꧈ ꦥꦸꦱꦲꦩꦶꦱ꧀ꦮꦤꦤꦩꦥꦸ꧈ ꦲꦶꦠꦼꦏꦠꦼꦤꦭꦲꦩꦸꦱꦸ ꦱꦩꦶꦥꦿꦸ
ꦏꦿꦶꦤꦤꦏꦲꦤꦶ꧈ ꦲꦶꦤꦸꦥꦶꦭꦲꦶꦤꦥꦸꦠꦼꦤ꧈ ꦱꦸꦏꦥꦸꦤꦤꦩꦸꦏꦸ꧈ ꦱꦁꦲꦾꦁꦩꦲꦼꦤꦥꦱ꧀ꦮꦤꦲ꧈ ꦲꦼꦤꦸ
꧑꧔꧈ ꦠꦶꦥꦸꦠꦶꦠꦶꦠꦼꦤꦸꦩꦶꦥꦶꦲꦶꦤꦶ꧈ ꦥꦸꦭꦸꦩꦶꦲꦶꦤꦸꦠꦼꦏ꧈ ꦮꦸꦭꦸ ꦥꦤꦤꦏꦩꦶꦱꦏꦲꦼꦤꦶꦏꦶꦤꦶꦏꦶ꧈
ꦏꦱꦶꦲꦼꦤꦱꦁꦲꦾꦁꦩꦶꦲꦲꦠꦼ꧈ ꦤꦸꦩꦶꦥꦶꦭꦸꦭꦭꦩꦲꦥꦲ꧈ ꦤꦤꦸꦲꦶꦤ꧀ꦲꦶꦥꦸꦥꦸꦱ꧀ꦏ ꦱꦿꦶꦥꦶ
ꦲꦼꦠꦼꦥꦸꦱ꧀ꦏꦱꦶꦥꦩꦲꦶ꧈ ꦠꦸꦱꦸꦏꦸꦥꦿꦥꦏꦺꦴꦫꦩꦶꦥꦿꦸ꧈ ꦲꦩꦲꦸꦠꦸꦩꦏꦸꦠꦸ ꦠꦼꦥꦠꦼꦤꦩꦱꦩꦥꦿꦸꦥꦲꦶ
꧑꧕꧈ ꦏꦏ꧈ ꦩꦶꦏꦶꦭꦲꦶꦤꦶꦥꦱꦶꦠꦸꦲꦲ꧈ ꦱꦿꦶꦏꦸꦏꦲꦶ꧈ ꦲꦶꦏꦥꦶꦥꦸꦱꦲꦩꦶꦱꦸ꧈ ꦮꦸꦭꦸ ꦱꦏꦸꦠꦶꦲꦶꦥꦿꦸꦏ

[illegible]

(꧙꧐)

꧒

꧓

꧔

꧕

꧖

꧗

꧘

꧑꧐

꧑꧑

꧑꧒

꧑꧓

꧑꧔

[illegible]

꧑꧕ [illegible]

[illegible]

꧑꧖ [illegible]

[illegible]

꧑꧗ [illegible]

[illegible]

꧑꧘ [illegible]

[illegible]

꧑꧙ [illegible]

[illegible]

꧒꧐ [illegible]

[illegible]

꧒꧑ [illegible]

[illegible]

꧒꧒ [illegible]

[illegible]

꧒꧓ [illegible]

[illegible]

꧒꧔ [illegible]

[illegible]

꧒꧕ [illegible]

[illegible]

꧒꧖ [illegible]

(꧗) [illegible]

꧘ [illegible]

[illegible]

꧙ [illegible]

[illegible]

꧑꧐ [illegible]

[illegible]

꧑꧑ [illegible]

[illegible]

[illegible]

꧑꧒ [illegible]

[illegible]

꧑꧓ [illegible]

[illegible]

꧑꧔ [illegible]

[illegible]

꧑꧕ [illegible]

[illegible]

[illegible]

꧑꧖ [illegible]

[illegible]

꧑꧗ [illegible]

[illegible]

[illegible]

(꧕꧑) ꧑꧘ [illegible]

[illegible]

꧑꧙ [illegible]

[illegible]

[illegible]

꧒꧐ [illegible]

[illegible]

꧒꧑ [illegible]

[illegible]

꧒꧒ [illegible]

[illegible]

꧒꧓ [illegible]

[illegible]

꧒꧔ [illegible]

[illegible]

꧒꧕ [illegible]

[illegible]

[illegible]

꧒꧖ [illegible]

[illegible]

꧒꧗ [illegible]

[illegible]

[illegible]

꧕꧒ ꧑ [illegible]

[illegible]

([illegible]) [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

(꧔꧗) ꦥꦸꦱꦿꦶꦩꦲꦫꦗꦢꦺꦮꦢꦺꦮꦯꦏ꧀ꦠꦶꦱꦺꦴꦩ꧀ꦭꦾꦲꦶꦁꦤꦒꦫꦱꦼꦤꦗꦧꦺꦴꦢꦺꦮ꧈ꦱꦸꦥꦼꦢꦼꦤ꧀ꦲꦤꦏꦺꦴꦩ꧀ꦥꦸꦭꦺꦴꦭ꧀
ꦩꦸꦱ꧀ꦠꦶꦏꦺꦴꦤ꧀ꦠꦺꦴꦤ꧀ꦮꦶꦥꦸꦫꦶ꧈ꦤꦼꦒꦫꦢꦢꦼꦤ꧀ꦒꦫꦤ꧀ꦢꦿꦃ꧈ ꦢꦸꦢꦸꦏꦸꦱꦼꦏꦥꦸꦱ꧀ꦏ ꦲꦶꦁꦏꦸꦩꦶꦤ꧀ꦠꦼꦤ꧀ꦲꦶ
꧒꧈ ꦲꦶꦮꦸꦱ꧀ ꦲꦶꦱꦶꦤꦃꦲꦶꦁꦥꦏꦏꦏꦾꦲꦺꦴꦤ꧀ꦏꦲꦶꦂꦠꦶ꧈ ꦮꦱꦸꦫꦤꦩꦼꦭꦶꦤꦶꦁ꧈ ꦏꦧꦺꦃ ꦲꦶꦱꦸꦥꦶꦪꦩꦶꦮ
ꦱꦶꦠꦸꦫꦶ꧈ ꦥꦸꦱꦿꦶꦩꦸꦫꦏꦱꦶꦤꦼꦒꦫꦤ꧀ꦢꦏꦶ꧈ ꦢꦸꦮꦫꦠꦶꦤ꧀ꦥꦤ꧀ꦠꦶꦂꦢꦸꦠꦃ꧈ ꦏꦫꦪꦤ꧀ꦩꦸꦂꦠꦶꦥꦸꦤ꧀ꦲꦤ꧀ꦲꦤ꧀
ꦱꦿꦶꦥꦶꦤ꧀ꦠꦤ꧀ꦮꦶꦤꦶꦠꦶꦪꦶꦥꦸꦤ꧀ ꦤꦶꦫꦏꦂꦠꦶꦢꦸꦩꦥꦤ꧀꧈ ꦠꦶꦂꦠꦢꦸꦩꦠꦸꦏꦸꦤ꧀ ꦮꦤ꧀ꦢꦸꦫꦢꦸꦤ꧀
꧓꧈ ꦢꦶꦤꦺꦴꦒꦿꦃꦢꦶꦤꦺꦴꦒꦿꦃ꧈ ꦲꦶꦩꦶꦱꦸꦂꦢꦸꦠꦸꦢꦸꦮꦺꦴꦱꦤ꧀ꦠꦶꦤꦥꦸꦠꦸꦂꦏꦶ꧈ ꦩꦶꦫꦶꦠꦸꦱꦶꦩꦠꦶꦱꦸꦧꦶꦤ꧀ꦠꦸ꧈ ꦏꦧꦺꦃꦢꦶꦮ
ꦢꦸꦲꦼꦥꦢꦭꦼꦤ꧀ꦮꦸꦫꦸꦥꦶꦏꦶ꧈ ꦱꦶꦤꦶꦂꦢꦸꦤꦶꦱꦶꦏꦸꦤ꧀ꦠꦸꦥꦸꦤ꧀꧈ ꦩꦸꦩꦢꦶꦢꦮꦤ꧀ꦱꦶꦤꦼꦒꦫꦤ꧀ꦢꦏꦶ꧈ ꦲꦶ
ꦲꦶꦁꦠꦶꦁꦏꦂꦠꦶꦤꦥꦸꦤ꧀ ꦥꦏꦏꦏꦾꦲꦶꦠꦸꦂꦠꦶꦩꦸꦂꦠꦶ꧈ ꦢꦮꦼꦒꦿꦃꦲꦺꦴꦤ꧀ꦏꦲꦶꦂꦠꦶ꧈ ꦠꦠꦸꦂꦠꦶꦤ꧀ꦥꦸꦤ꧀ꦥꦸꦤ꧀꧈
꧔꧈ ꦏꦶꦫꦤ꧀ꦱꦶꦫꦸꦥꦸꦂꦮꦶꦏ꧈ ꦥꦏꦶꦁꦢꦸꦠꦸꦠꦃꦥꦸꦤ꧀ꦢꦸꦠꦶꦤ꧀ꦠꦸꦠꦶ꧈ ꦢꦸꦤꦱꦶꦫꦶꦏꦶꦠꦸꦥꦤ꧀꧈ ꦏꦧꦺꦃꦢ
ꦢꦮꦢꦏꦸꦲꦶꦤ꧀ꦠꦶꦂꦠꦸꦢꦸꦮꦺꦴꦱꦤ꧀ꦠꦶꦤꦶꦠꦶꦪꦶꦥꦸꦤ꧀ ꦠꦶꦥꦶꦤꦱꦶꦫꦤ꧀ꦠꦶꦂꦠꦶ꧈ ꦲꦶꦂꦠꦶꦤꦲꦺꦴꦤ꧀ꦥꦤ꧀ꦠꦶꦂꦢ
ꦢꦸꦠꦸ꧈ ꦱꦶꦫꦲꦺꦴꦤ꧀ꦏꦶꦥꦸꦤ꧀ꦥꦸꦤ꧀꧈ ꦲꦶꦤ꧀ꦠꦶꦏꦸꦠꦶꦤ꧀ꦠꦶꦤꦥꦸꦱꦿꦶ꧈ ꦮꦢꦮꦱꦶꦠꦸꦂꦏꦶꦫꦤ꧀꧈ ꦩꦸꦩꦸꦢꦸꦤ꧀
ꦭꦶꦫꦤ꧀ꦱꦸ ꦢꦮꦢꦸꦂꦠꦶꦤ꧀ꦭꦶꦫꦤ꧀ꦲꦶꦤ꧀꧈ ꦱꦶꦮꦶꦤ꧀ꦠꦶꦢꦸꦤ꧀ꦢꦸꦩꦸꦤ꧀ꦥꦸꦭꦶꦤ꧀ꦠꦶꦤ꧀ꦲꦶꦤ꧀꧈ ꦏꦤꦥꦸ
꧕꧈ ꦱꦿꦶꦫꦗꦮ꧈ ꦏꦧꦺꦃ ꦱꦶꦫꦸꦥꦸꦂꦮꦶꦏꦤ꧀ꦠꦶꦤ꧀ꦠꦶꦤ꧀ꦠꦶꦤ꧀꧈ ꦢꦸꦠꦸꦢꦸꦠꦸꦠꦶꦤ꧀ꦠꦶꦤ꧀ꦮꦶꦱꦶꦤ꧀꧈ ꦫꦤ꧀
ꦥꦸꦱꦿꦶꦩꦲꦫꦗꦢꦺꦮ꧈ ꦠꦶꦠꦶꦱꦸꦤ꧀ꦥꦸꦤ꧀ꦠꦸ꧈ ꦲꦶꦤ꧀ꦠꦶꦤ꧀ꦠꦶꦥꦤ꧀ꦠꦶꦤꦥꦸꦩꦶ꧈ ꦥꦸꦏꦸꦫꦤꦤ꧀ꦠꦶ
ꦫ꧈ ꦥꦸꦱꦸꦤ꧀ꦢꦶꦪꦸꦤ꧀ꦥꦸꦤ꧀꧈ ꦲꦶꦭꦢꦸꦥꦸꦂꦠꦶꦤ꧀ꦥꦸꦭꦶꦤ꧀꧈ ꦲꦶꦤ꧀ꦠꦶꦱꦸꦤ꧀ꦢꦸꦮꦶꦤꦶꦢꦸꦱꦿꦶ
꧖꧈ ꦲꦶꦤ꧀꧈ ꦏꦧꦺꦃꦱꦶꦥꦶꦢꦸꦥꦸꦭꦸꦤ꧀꧈ ꦏꦧꦺꦃ ꦱꦶꦫꦸꦥꦸꦠꦶꦤ꧀ꦥꦸꦤꦸꦩꦶ꧈ ꦢꦶꦱꦶꦠꦸꦩꦸꦱꦿꦶꦤ꧀
ꦭꦼꦩꦏꦏꦸꦤ꧀꧈ ꦱꦶꦤ꧀ꦠꦶꦥꦸꦠꦸꦂꦠꦶꦤꦢꦸꦫꦸ꧈ ꦲꦶꦱꦸꦤ꧀ꦥꦏꦏꦏꦾ꧈ ꦤꦶꦤ꧀ꦠꦶꦤ꧀ꦠꦶꦤꦥꦸꦤ꧀ꦲꦶꦤ꧀
ꦱꦸꦠꦸꦠꦸꦠꦶꦤ꧀ꦥꦸꦠꦶꦤ꧀꧈ ꦢꦶꦤ꧀ꦠꦸꦂꦠꦶꦤ꧀ꦠꦶꦤ꧀꧈ ꦢꦸꦤ꧀ꦥꦸꦤ꧀ꦱꦶꦏꦤꦶꦤ꧀꧈ ꦥꦸꦫꦏꦤ꧀ꦥꦸꦱꦶꦠꦸꦱꦶ
꧑꧐꧈ ꦱꦶꦫꦠꦶꦤ꧀꧈ ꦲꦤꦼꦱꦸꦲꦶꦤ꧀ꦠꦶꦤ꧀꧈ ꦏꦧꦺꦃ ꦥꦏꦸꦥꦸꦤ꧀ꦥꦸꦠꦶꦤ꧀ꦱꦸꦠꦸꦤ꧀꧈ ꦩꦸꦥꦸꦩꦸꦥꦸꦤ꧀ꦠꦶꦤ꧀
ꦭꦶꦠꦶ꧈ ꦭꦥꦸꦥꦸꦤ꧀꧈ ꦱꦶꦠꦸꦠꦶꦥꦏꦏꦏꦾ꧈ ꦲꦤ꧀ꦠꦶꦤꦱꦶꦤ꧀ꦠꦶꦤ꧀ꦢꦸꦠꦶꦤ꧀꧈ ꦢ
ꦢꦸꦥꦸꦤ꧀ꦥꦸꦭꦸꦤ꧀ꦏꦸꦤ꧀ ꦠꦶꦫꦸꦤ꧀ꦲꦶꦤ꧀ꦥꦸꦤ꧀꧈ ꦥꦸꦠꦸꦥꦸꦤ꧀ꦠꦶꦤ꧀ꦠꦶꦤ꧀ꦏꦸꦤ꧀ ꦏꦶꦫꦸꦤ꧀ꦠꦶꦤ꧀
꧑꧑꧈ ꦠꦸꦢꦸꦩꦶꦤ꧀ꦫꦶꦤ꧀꧈ ꦢꦶꦱꦶꦠꦸꦥꦏꦏꦏꦤ꧀꧈ ꦏꦧꦺꦃꦥꦢꦸꦠꦶꦤ꧀ꦠꦶꦤ꧀ꦱꦶꦤ꧀ꦠꦶꦤ꧀꧈ ꦱꦶꦱꦶꦤ꧀ꦠꦶꦤ꧀ꦢ
ꦢꦸꦤ꧀ꦢꦸꦤ꧀ꦱꦸꦏꦸꦤ꧀꧈ ꦲꦤꦥꦸꦤ꧀ꦠꦶꦤꦥꦸꦢꦥꦤ꧀꧈ ꦏꦸꦠꦸꦠꦶꦤ꧀ꦠꦶꦤ꧀꧈ ꦢꦸꦤ꧀ꦢꦸꦤ꧀ꦠꦶꦤ꧀
ꦢꦸꦤ꧀ꦠꦶꦤ꧀ꦢꦶꦤ꧀ꦭꦶꦤ꧀ ꦫꦤ꧀ꦥꦸꦱꦿꦶꦩꦲꦫꦗ꧈ ꦢꦸꦠꦶꦤ꧀ꦠꦶꦤ꧀꧈ ꦢꦸꦤ꧀ꦥꦸꦥꦤꦶꦤ꧀ꦢꦸꦤ꧀ꦢꦸꦤ꧀꧈

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(꧔꧖) [illegible]

꧔꧗꧈ ꧑꧈ ꦠꦸꦩꦸꦁ꧈ ꧅ ꧆ ꧅ ꧆ ꧅ ꦥꦤꦶꦧꦶꦤꦶꦏꦤꦺꦴꦱꦤꦸꦠꦸ꧉ ꦲꦶꦁꦠꦺꦴꦪꦸꦒꦺꦴꦪ꧈ꦱꦼꦒꦿꦃꦥꦿꦶꦠꦸ꧉ ꦥꦼꦁ
ꦩꦶꦠꦼꦫꦠꦧꦶꦠꦲꦸꦠꦸ꧉ ꦫꦲꦫꦏꦸꦠꦏꦲꦲꦸꦮꦶꦧꦶ꧈ ꦩꦶꦭꦶ꧈ꦫꦏ꧇ꦫꦲꦸ꧇ꦲꦸꦥꦸꦮꦶꦤꦸꦠꦸ꧉ ꦒꦸꦒꦸꦗꦒꦸ
꧒꧈ ꦲꦤꦺꦏꦠꦿꦶꦗꦸꦁꦠꦿꦶ꧈ ꧅ ꦫꦪꦠꦶꦫꦭꦱꦸꦩꦶꦥꦶꦲꦸꦱꦸꦠꦸ꧉ ꦒꦸꦒꦸꦫꦲꦸꦩꦸꦫꦱꦸꦒꦶꦠꦠꦶꦠꦸ꧉ ꦱꦸꦗꦶꦭꦲꦸꦁ
ꦏꦲꦶꦁꦤꦺꦴ꧈ ꦏꦸꦗꦶꦭꦒꦸꦭꦭꦸꦭꦭꦤꦶ꧈ ꦲꦏꦏꦶꦁꦥꦿꦶꦁꦲꦲꦫꦏꦸꦩꦸꦠꦸ꧉ ꦲꦸꦠꦶꦩꦶꦠꦶ꧈ꦱꦼꦒꦿꦃꦲꦗꦸ
꧓꧈ ꦲꦶꦁ꧈ ꧅ ꦱꦏꦸꦲꦥꦶꦫꦺꦲꦱꦼꦒꦸꦲꦸ꧈ ꦲꦸꦲꦸꦥꦿꦸꦏꦠꦲꦩꦶꦤꦶꦩꦸꦠꦸ꧉ ꦏꦸꦗꦶꦱ꧀ꦒꦸꦫꦱꦱꦼꦲꦸꦱꦗꦸ꧈
꧔꧈ ꦗꦸꦭꦫꦏꦱꦼ꧇ꦭ꧈ꦲꦶꦠꦢꦶꦒꦸ꧉ ꦭꦭ꧈ꦥꦸꦱꦸꦒꦸꦒꦸꦏꦸꦱ꧈ꦒꦸꦲꦶꦩꦶꦤꦺꦴꦲꦲꦲꦭꦶ꧈ ꧅ ꦫꦱ꧇
ꦫꦱ꧇ꦒꦸꦗꦶꦁꦲꦒꦗꦸ꧈ ꦱꦫꦲꦏꦥꦶꦩꦸꦗꦧꦶꦧꦶꦱꦸ꧉ ꦗꦸꦤꦶꦤꦶꦥꦸꦏꦤꦺꦴꦁ꧈ ꦥꦸꦁꦩꦸꦩꦶꦲ
꧕꧈ ꦗꦲꦧꦶ꧈ ꦭꦏꦥꦤꦶꦥꦏꦥꦿꦲꦒꦸ꧈ ꦩꦶꦩꦶꦧꦶꦠꦶꦩꦶꦭꦒꦸꦠꦶꦒꦸ꧉ ꧅ ꦲꦪꦒꦸꦒꦸꦢꦶꦲꦸꦢ꧈
ꦤꦺꦴꦲꦸꦲꦲꦶꦲꦏꦩꦶꦭꦶꦒꦸ꧉ ꦥꦸꦥꦸꦏꦲꦭꦏꦤꦶꦲꦸꦥꦏꦸ꧉ ꦱꦼꦒꦿꦃꦥꦩꦶꦱꦶꦠꦢꦶꦒꦸ꧉ ꦏꦶꦫ
꧖꧈ ꦫꦒꦸ꧇ꦭꦶꦏꦤꦺꦴꦠꦥꦶꦒꦸꦭꦸ꧉ ꦲꦒꦸꦒꦸꦲꦶꦩꦶꦩꦶꦗꦧꦶ꧈ ꧅ ꦪꦒꦸꦫꦪꦲꦸꦭꦶꦏꦶꦲꦶ꧈ ꦲꦠꦶ
ꦥꦿꦸꦗꦲꦶꦱꦲꦶ꧈ ꦤꦺꦴꦲꦸꦪꦼꦒꦿꦶ꧈ꦭꦲꦶꦲꦶꦏ꧈ ꦲꦶꦥꦿꦸꦲꦗꦸꦒꦸꦭꦫꦪꦲꦶ꧈ ꦗꦩꦶꦱꦪꦒꦸꦒꦸꦥꦿꦶꦪ꧈ꦗ
꧗꧈ ꦧꦏꦲꦫꦪꦲꦱꦗꦶꦏꦶ꧈ ꧅ ꦒꦸꦒꦸꦲꦭꦗꦲꦤꦶꦲꦸꦒꦸꦭꦸ꧉ ꦲꦥꦿꦸꦥꦶꦏꦲꦶꦠꦢꦶꦒꦸ꧉ ꦲꦭꦶ
ꦫꦗꦸꦠꦶꦗꦱꦫꦲꦸ꧇ꦱ꧈ ꦭꦩꦶꦒꦸꦤꦺꦴꦤꦺꦴꦏꦲꦶꦲꦶꦱꦸ꧉ ꦭꦲꦱꦶꦒꦶꦫꦲ꧇ꦏꦤꦺꦴꦲ꧈ ꦱꦫꦗ꧇ꦫꦲꦸ꧇
꧘꧈ ꦫꦤꦺꦴ꧇ꦏꦶꦠꦢꦶꦒꦸ꧉ ꧅ ꦫꦪꦫꦲꦸꦤꦺꦴꦥꦶꦫꦤꦺꦴ꧇ꦲꦶꦏꦸ꧈ ꦲꦶꦠꦥꦿꦸꦫꦗ꧇ꦤꦺꦴꦤꦺꦴꦪꦲꦶ꧈ ꦲꦸꦲꦶ꧇ꦏꦶ
ꦭꦧꦶꦠꦪꦪ꧈ ꦤꦺꦴꦏꦗꦤꦶꦭꦱꦶꦲꦶꦲꦶꦗꦧꦶ꧈ ꦒꦸꦩꦸꦱꦶꦱꦥꦿꦸꦫꦲꦏꦤꦺꦴ꧈ ꦲꦒꦸꦒꦸꦒꦸꦲꦶꦲꦏ
꧙꧈ ꦧꦶ꧈ ꧅ ꦲꦥꦫꦥꦸꦠꦥꦶꦪꦤꦺꦴꦏꦸꦲ꧈ ꦱꦼꦒꦸꦒꦸꦪꦩꦶꦲꦸꦥꦠꦶ꧈ ꦒꦏꦥꦸꦒꦸꦫꦱꦱꦼꦲꦸꦠꦥꦿꦸ꧈ ꦲ
꧑꧐꧈ ꦪꦸꦤꦺꦴꦲꦠꦺꦴꦒꦸꦩꦶꦲꦸ꧉ ꦠꦸꦩꦸꦏꦲꦶꦲꦶꦩꦸꦭꦏꦸ꧉ ꦩꦶꦥꦸꦗꦱꦥꦸꦒꦶꦒꦸꦧꦶꦧꦶꦱꦸ꧉ ꧅ ꦧꦶꦧꦶꦫꦱꦱ
ꦗꦥꦏꦸꦗꦏꦸꦗ꧉ ꦭꦸꦥꦿꦸꦒꦸꦗꦏꦱꦼꦒꦿꦃꦥꦿꦶ꧈ ꦲꦒꦸꦠꦠꦶꦱꦱꦠꦲꦱ꧈ ꦫꦗ꧇ꦲꦭꦸ꧈ꦲꦶꦠꦲꦶ
꧑꧑꧈ ꦧꦶꦧꦶꦱꦸ꧉ ꦲꦭꦶ꧈ꦲꦶꦲꦶꦲꦶꦱꦼꦒꦿꦶꦪ꧈ ꦲꦶꦫꦲꦸ꧇ꦫꦥꦸ꧇ꦪꦥꦫꦱꦗꦶ꧈ ꧅ ꦲꦭꦱꦱꦭꦲꦸꦲꦸ꧈
ꦭꦠꦶꦒꦶꦥ꧈ꦪꦭꦩꦶꦠꦶ꧈ ꦲꦫꦠꦺꦴ꧈ꦱꦲꦶꦩꦶꦲꦶꦥꦲ꧈ ꦪꦪ꧈ꦫꦠꦺꦴꦭꦲꦶꦥꦿꦶ꧈ꦲꦶꦏꦸ꧉ ꦒꦸꦫꦗ꧇
꧑꧒꧈ ꦲꦸꦥꦫꦲꦸꦲꦶꦠꦥꦿꦸ꧈ ꦲꦲꦶꦪꦗꦲꦸꦭꦶꦒꦸꦗꦶ꧈ ꧅ ꦗꦲꦲꦲꦶꦠꦥꦿꦸꦪꦒꦸ꧈ ꦩꦶꦭꦶ꧈ꦥꦿꦸꦗꦭꦶꦏꦲꦶ
ꦲꦶꦱꦸ꧉ ꦲꦶꦗꦲꦶꦱꦸ꧈ꦏꦠꦺꦴꦲꦶꦏ꧈ ꦭꦸꦭꦸ꧈ꦲꦶꦲꦶꦠꦺꦴꦲꦶꦗꦧꦶ꧈ ꦗꦭꦸꦗꦒꦸꦏꦏꦲꦲꦠꦺꦴꦤꦺꦴ꧈
꧑꧓꧈ ꦫꦤꦺꦴꦲꦶꦥꦿꦸꦱꦲꦶꦲꦭꦸꦠꦶꦪ꧉ ꧅ ꦭꦸꦗꦶꦥꦱꦤꦶꦲꦸꦥꦏꦸꦥꦏ꧉ ꦲꦶꦥꦲꦸꦭꦲꦥꦿꦶꦒꦸꦪꦠꦶ꧈
ꦱꦲꦶꦲꦲꦶꦲꦶꦗꦒꦸꦒꦸ꧈ ꦱꦭꦶꦲꦸꦏꦲꦲꦶꦥꦿꦶ꧈ ꦩꦶꦠꦭꦶꦲꦶꦥꦱꦸꦩꦶꦲ꧈ ꦲꦒꦸꦒꦸꦱꦠꦶꦏ

[illegible]

(꧔꧙) [illegible]

꧒꧖ [illegible]

[illegible]

꧒꧗ [illegible]

[illegible]

꧔꧔ ꧓ [illegible]

[illegible]

꧒ [illegible]

[illegible]

꧒ [illegible]

꧖ [illegible]

[illegible]

꧗ [illegible]

[illegible]

꧘ [illegible]

[illegible]

꧓ [illegible]

[illegible]

꧕ [illegible]

[illegible]

꧖ [illegible]

[illegible]

꧓꧐ [illegible]

[illegible]

: ꦥꦔ꧀ꦏꦸꦂ :

(꧔꧔) ꧑꧑ [illegible]

꧑꧒ [illegible]

꧑꧓ [illegible]

꧑꧔ [illegible]

꧑꧕ [illegible]

꧑꧖ [illegible]

꧑꧗ [illegible]

꧑꧘ [illegible]

꧑꧙ [illegible]

꧒꧐ [illegible]

꧒꧑ [illegible]

꧒꧒ [illegible]

꧒꧓ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(꧔꧘) ꧑꧖ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧗ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧘ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧑꧙ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧒꧐ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧒꧑ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧒꧒ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧒꧓ [illegible]
[illegible]
[illegible]

(꧘꧕) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

: [illegible] :

[illegible]

(꧔꧐) ꧒꧈ [illegible]

꧓꧈ [illegible]

꧔꧈ [illegible]

꧕꧈ [illegible]

꧖꧈ [illegible]

꧗꧈ [illegible]

꧘꧈ [illegible]

꧙꧈ [illegible]

꧑꧐꧈ [illegible]

꧑꧑꧈ [illegible]

꧑꧒꧈ [illegible]

꧑꧓꧈ [illegible]

꧑꧔꧈ [illegible]

[illegible]

(ꦭꦩ) ꦢꦏ꧀ꦠꦂꦤꦸꦱꦤꦼꦭꦂꦲꦶꦁꦥꦸꦤ꧀ꦥꦸꦤ꧀ ꦏꦸꦩꦼꦤ꧀ꦝꦼꦂꦱꦏꦶꦁꦠꦼꦏꦼꦁ꧈ ꦲꦁꦱꦶꦭꦸꦂꦮꦤ꧀ꦭꦸꦠ꧀ꦤ꧀ꦝꦸꦩꦼꦂ꧈ ꦲꦧꦤ꧀ꦢꦺꦴꦤ꧀ꦤ꧀ꦠ꧀ꦏꦺꦴ

꧑꧐꧈ ꦏꦺꦴꦩꦶ꧈ ꦧꦭꦥꦮꦲꦤ꧀ꦤꦶꦁꦲꦤ꧀꧈ ꦱꦶꦫꦶꦗꦶꦤꦏ꧀ꦢꦤ꧀ꦭꦺꦴꦫꦺꦴꦠꦶꦪꦼꦭꦠ꧀ ꦗꦼꦁ ꦧꦶꦱꦶꦤꦸꦭꦸꦤꦸꦁꦥꦶꦪꦸꦁꦱꦸ ꦏꦺꦴ

ꦩꦸꦁꦏꦺꦴꦫꦼꦥ꧀ꦫꦼꦥ꧀ꦫꦶꦧꦶꦤꦶꦏꦺꦴ ꦥꦸꦫꦶꦏꦸꦠꦸꦱ꧀ꦤꦺꦴꦧꦶꦗꦥꦭ꧀ꦥꦮꦭ꧀ ꦤꦁꦤꦺꦴꦤꦠ꧀ꦤꦶꦤꦲꦤ꧀ꦤꦶꦢꦺꦴꦤꦶꦏ꧀

꧑꧑꧈ ꦥꦸꦤ꧀ꦥꦸꦤ꧀ꦏꦺꦴꦤ꧀ꦠꦼꦁꦏꦭꦤ꧀ꦏ꧈ ꦭꦩꦶꦤ꧀ꦠꦤꦏ꧀ꦏꦺꦴꦠꦺꦴꦩꦶ꧈ ꦗꦼꦁ ꦏꦤꦏꦤꦠꦤꦂꦏꦂꦧꦼꦂꦧꦼꦂ꧈ ꦧꦶꦱꦶꦠꦶꦱꦶ

ꦲꦶꦁꦮꦏ꧀ꦫꦶꦁ꧈ ꦥꦸꦭꦸꦁꦮꦠ꧀ꦏꦁꦏꦺꦴꦠꦮꦤ꧀꧈ ꦠꦮꦤ꧀ꦥꦸꦤꦶꦏꦤ꧀ꦠꦤ꧀ꦏꦺꦴꦏꦤ꧀ꦏꦺꦴꦏꦶ꧈ ꦤꦁꦒꦸꦁꦏꦭꦠ

꧑꧒꧈ ꦏꦁꦲꦶꦁꦠꦤ꧀꧈ ꦥꦸꦲꦸꦧꦠꦤꦤ꧀ꦏꦁꦒꦼꦭꦸꦲꦶ꧈ ꦗꦼꦁ ꦠꦮꦤ꧀ꦥꦸꦤꦶꦱꦠꦤꦁꦁꦥꦸ ꦱꦤꦶꦁꦠꦶꦭꦤ꧀ꦮꦺꦴꦁ

ꦮꦺꦴꦁꦤꦶ꧈ ꦲꦶꦏꦺꦴꦥꦸꦭꦶꦠꦤꦺꦴꦤ꧀꧈ ꦥꦸꦥꦸꦲꦸꦠꦼꦠꦼꦏꦺꦴꦩꦶ꧈ ꦲꦧꦶꦏꦸꦱꦱꦁꦲꦶꦤ꧀꧈ ꦏꦺꦴꦭꦏꦤ꧀ꦧ

꧑꧓꧈ ꦲꦶꦁꦭꦥ꧀ꦥꦸꦭꦶ꧈ ꦗꦼꦁ ꦠꦼꦏꦺꦴꦩꦶꦥꦸꦱꦧꦶꦏꦸꦧꦺꦴꦏ꧀ ꦤꦲꦶꦁꦲꦸꦭꦤ꧀ꦮꦺꦴꦮꦺꦴꦤꦶ꧈ ꦱꦧꦼꦏꦮꦶꦏꦸꦤꦶꦥꦸ

ꦏ꧈ ꦧꦶꦭꦺꦴꦏꦸꦧꦤ꧀ꦲꦸꦫꦺꦴꦁꦏꦶꦁ꧈ ꦤꦶꦏꦸꦭꦏꦤ꧀ꦥꦸꦫꦶꦁꦲꦶꦁꦤ꧀꧈ ꦧꦸꦮꦸꦏꦥꦸꦭꦶꦠꦶꦥꦸꦲꦶꦁ꧈ ꦗꦼꦁ ꦥꦸꦠꦸꦥꦸ

ꦠꦸꦏꦼꦠꦸꦠꦸꦏꦸ ꦧꦸꦭꦠ꧀ꦭꦤꦮꦺꦴꦮꦺꦴꦤꦶ꧈ ꦲꦁꦏꦧꦠ꧀ꦥꦸꦥꦿꦺꦴꦲꦶꦁꦤ꧀꧈ ꦏꦭꦶꦏꦤ꧀ꦭꦶꦭꦲꦁꦠꦲꦶ꧈ ꦭ

꧑꧔꧈ ꦲꦸꦤꦶꦧꦲꦶꦁꦤꦤ꧀ꦮꦺꦴꦭꦶ꧈ ꦤꦭꦤꦲꦸꦱꦤꦶꦤꦲꦶꦁꦤꦤ꧀ꦮꦶ꧈ ꦗꦼꦁ ꦥꦸꦱꦸꦭꦏꦤ꧀ꦥꦿꦺꦴꦮꦲꦶꦁꦥꦸꦏꦸ ꦲꦸꦏ꧀ꦏꦸꦂ

ꦤꦲꦸꦲꦶꦁꦫꦸꦤꦧꦶꦁ꧈ ꦧꦏꦏꦭꦥ꧀ꦥꦮꦶꦥꦸꦠꦸ꧈ ꦠꦶꦲꦶꦁꦤꦺꦴꦭꦤ꧀ꦠꦼꦮꦮꦤꦶ꧈ ꦭꦶꦲꦶꦁꦏꦸꦏꦸꦲꦶꦏꦮꦠ꧀

꧑꧕꧈ ꦏ꧈ ꦧꦸꦭꦸꦭꦠꦶꦠꦶꦭꦭꦤꦶ꧈ ꦗꦼꦁ ꦤꦭꦤꦸꦮꦼꦠꦺꦴꦏꦺꦴꦮꦶꦲꦶꦁꦥꦸꦏꦸ ꦭꦶꦲꦸꦤꦶꦏꦤꦸꦭꦸꦧꦲꦶꦁ꧈ ꦲꦶꦁ

ꦲꦼꦥꦠꦤ꧀ꦲꦼꦩꦶꦤꦶꦏꦂ꧈ ꦮꦏꦤ꧀ꦩꦸꦧꦭꦏ꧀ꦤꦏꦺꦴꦲꦶꦁ꧈ ꦭꦶꦲꦶꦁꦠꦶꦏꦭꦮꦭꦶꦮ꧈ ꦏꦥꦿꦭꦶꦤꦲꦶꦁꦠꦼꦂ

꧑꧖꧈ ꦤꦶꦏꦸ ꦗꦼꦁ ꦮꦸꦠꦼꦭꦩꦥꦧꦥꦩꦸ꧈ ꦠꦶꦏꦸꦤꦶꦮꦏꦼꦠꦺꦴꦏꦺꦴꦮꦶ꧈ ꦥꦸꦱꦶꦤꦸꦱꦏꦤꦤꦤꦤꦺꦴꦮ꧈

ꦤꦧꦏꦲꦶꦠꦶꦥꦱꦤꦏꦤꦶ꧈ ꦠꦮꦤꦭꦏꦏꦺꦴꦲꦶꦁꦥꦸꦏꦸ꧈ ꦏꦠꦸꦭꦭꦠꦼꦤꦶꦤꦠꦶ꧈ ꦗꦼꦁ

꧑꧗꧈ ꦠꦮꦤꦭꦏꦲꦮꦏꦏꦸꦲꦸ꧈ ꦠꦤꦭꦲꦸꦧꦭꦮꦮꦼꦠꦶ꧈ ꦠꦤꦭꦏꦏꦼꦫꦏꦏꦤꦸꦏꦺꦴ꧈ ꦏꦶꦭꦏꦸꦠꦼ

꧑꧘꧈ ꦭꦥꦸꦠꦶꦁ꧈ ꦏꦶꦏꦶꦁ ꦠꦮꦤꦭꦏꦏꦸꦤꦸꦩ꧀ꦧꦸ ꦏꦸꦏꦺꦴꦲꦸꦮꦧꦠꦶ꧈ ꦗꦼꦁ ꦥꦸꦭꦂꦲꦶꦏꦏꦸ

ꦲꦸꦏꦏꦸꦏꦸ ꦥꦱ꧀ꦏꦶꦧꦏꦸꦱꦏꦸꦏꦶ꧈ ꦠꦶꦤꦥꦏꦏꦺꦴꦠꦼꦏꦏ꧈ ꦏꦸꦥꦱꦠꦶꦏꦼꦥꦶꦠꦺꦴ

꧑꧙꧈ ꦭꦏꦶꦥꦸ ꦥꦸꦭꦏꦭꦏꦏꦸꦏꦸꦠꦏ꧈ ꦱꦤꦤꦂꦧꦶꦁꦠꦶꦏꦏꦶ꧈ ꦗꦼꦁ ꦏꦥꦿꦺꦴꦠꦶꦤꦲꦶꦁꦥꦸꦥꦸ

ꦏꦺꦴꦭꦸ ꦤꦧꦼꦏꦏꦸꦏꦸꦤꦶꦱꦶꦏꦶ꧈ ꦠꦶꦏꦺꦴꦥꦿꦺꦴꦤꦏꦼꦱꦠꦶꦏꦸꦮ꧈ ꦤꦲꦥꦿꦺꦴꦱꦧꦸꦏꦧꦶ꧈ ꦲꦶ

꧒꧐꧈ ꦠꦤꦏꦸꦮꦏꦏꦸꦮ꧈ ꦲꦶꦮꦠꦧꦲꦮꦮꦶ꧈ ꦗꦼꦁ ꦭꦧꦸꦤꦏꦸꦲꦶꦥꦸꦥꦸꦂ꧈ ꦥꦿꦺꦴꦏꦺꦴꦥꦿꦺꦴ

ꦠꦏꦸꦫꦶꦏꦺꦴ ꦱꦶꦏꦸꦠꦶꦥꦸꦭꦶꦠꦠ꧀꧈ ꦤꦏꦠꦤꦠꦂꦏꦺꦴꦏꦺꦴꦥꦲꦶ꧈ ꦏꦸꦥꦶꦂꦥꦿꦺꦴꦠꦶꦥꦧꦏꦸ

꧒꧑꧈ ꦏꦸꦩ꧀ꦗꦶꦏꦿꦠꦲꦶꦁꦏꦠꦶꦏꦺꦴ ꦗꦼꦁ ꦏꦸꦤꦏ꧀ꦏꦺꦴꦱꦸꦠꦏꦸꦠꦸ꧈ ꦲꦸꦏꦸꦂꦥꦠꦤꦠꦶꦠꦶꦏꦸ ꦲꦶꦠꦤ

(꧓꧑)

꧓꧒

꧓꧓

꧓꧔

꧓꧕

꧓꧖

꧓꧗

꧓꧘

꧓꧙

꧔꧐

꧔꧑

꧔꧒

꧔꧓

꧔꧔

[illegible]

꧑꧐ [illegible]

꧑꧑ [illegible]

꧑꧒ [illegible]

꧑꧓ [illegible]

꧑꧔ [illegible]

꧑꧕ [illegible]

꧑꧖ [illegible]

꧑꧗ [illegible]

꧑꧘ [illegible]

(ꦭꦒ) ꦱꦏꦛꦶ꧈ ꦧꦺꦴꦔꦺꦴꦤ꧀ꦢꦺꦴꦤꦺꦴꦩꦸꦫꦶꦥꦧꦛꦶ꧈ ꦲꦂꦪꦺꦴꦤꦺꦴꦏꦸꦮꦺꦴꦠꦺꦴꦫꦼꦫꦶꦱꦼꦢꦤ꧈ ꦩꦺꦴꦱꦺꦴꦥꦤꦤꦤꦸꦠ꧈ ꦱꦼꦒꦺꦭ

꧓꧕꧈ ꦭꦮꦤ꧀ꦥꦸꦫꦶꦧꦛꦶ꧈ ꦱꦶꦧꦺꦴꦏꦧꦏꦏꦺꦴꦤ꧀ꦏꦺꦴꦧꦺꦴꦥꦥꦤ꧈ ꦏꦁꦗꦼꦁꦒꦸꦠꦶꦤꦺꦴꦥꦤꦸꦱꦸꦥꦸꦠ꧈ ꦱꦶꦧꦺꦴ

ꦏꦮꦸꦧꦸꦤꦺꦴꦠ꧀ꦗꦤꦶꦩꦠ꧀ ꦧꦛꦶꦤꦶꦥꦸꦂꦮꦺꦴꦱꦤꦺꦴꦪ꧈ ꦩꦼꦂꦥꦮꦸꦱꦶꦱꦶ꧈ ꦩꦼꦂꦩꦸꦮꦺꦴꦤꦸꦏꦺꦴꦤ

ꦛꦶ꧈ ꦱꦤꦪꦪꦺꦴꦪꦺꦴꦭꦺꦴꦠ꧀ ꦠꦸꦱꦶꦮꦼꦂꦤꦤꦤꦸꦠ꧈ ꦱꦼꦒꦺꦭꦺꦴꦏꦧꦪꦼꦒꦶ꧈ ꦮꦼꦭꦏ꧀

꧒꧐꧈ ꦤꦼꦥꦸꦠꦶꦤꦧꦸꦠꦠꦭ꧈ ꦏꦁꦗꦼꦁꦒꦸꦠꦶꦱꦸꦮꦏꦤ꧈ ꦱꦼꦒꦺꦭꦭꦮꦤ꧀ꦥꦸꦫꦶꦧꦛꦶ꧈ ꦥꦸꦱꦏ

ꦤꦺꦴꦧꦼꦴꦩꦸꦧꦮꦼꦤꦤ꧈ ꦤꦠꦶꦤꦺꦪꦏꦮꦺꦴꦠꦼꦭꦶ꧈ ꦏꦏꦪꦮꦼꦴꦏꦥꦶꦭꦶꦱ꧀ ꦱꦠꦭꦤꦺꦴꦩꦸꦤꦸ

ꦤꦺꦴꦱꦸꦥꦸ꧈ ꦠꦶꦮꦼꦴꦤꦸꦱꦸꦪꦼꦤꦤ꧈ ꦱꦼꦴꦢꦶꦧꦤꦏꦸꦮꦺꦴꦠꦶ꧈ ꦧꦏꦧꦧꦩꦩꦺꦴꦏꦸꦮꦏꦼꦴꦧꦼꦤ꧈

ꦭꦒꦶ꧈ ꧓꧈ ꦏꦁꦗꦼꦁ ꦏ ꦏꦁꦗꦼꦁ ꦥꦸꦱꦏꦪꦼꦤꦺꦴꦏꦼꦧꦼꦴꦭꦼꦴ꧈ ꦏꦼꦏꦪꦼꦧꦠꦶ꧈ ꦩꦼꦴꦥꦩꦺꦴ

ꦪꦼꦴꦠꦶꦪꦼ꧈ ꦠꦸꦩꦩꦸꦏꦼꦴꦥꦤꦼ꧈ ꦥꦧꦼꦴꦏꦺꦴꦪꦏꦭ꧈ ꦩꦛꦶꦺꦴꦛꦶꦠꦶꦱꦸꦮꦼꦠꦶ꧈ ꦏꦁꦗꦼꦁ

꧒꧈ ꦢꦶꦤꦶꦭꦏꦠꦸꦱꦤꦤꦤꦸ꧈ ꦧꦼꦠꦶꦛꦶꦤꦠꦶꦤꦶꦩꦸꦒꦶ꧈ ꦧꦼꦫꦶꦠꦸꦧꦱꦤꦼꦤ꧈ ꦏꦶꦩꦸꦠꦶꦏꦶꦥꦸꦠꦶ

꧓꧈ ꦧꦛꦶ꧈ ꦠꦶꦭꦱꦶꦥꦪꦼꦪꦏꦭ꧈ ꦏꦺꦴꦧꦸꦫꦸꦧꦺꦴꦏꦩꦸꦢꦶ꧈ ꦏꦁꦗꦼꦁ ꦢꦶꦤꦶꦭꦏꦠꦸꦱꦤꦤꦤꦸ꧈

ꦏꦺꦴꦧꦸꦫꦸꦧꦺꦴꦏꦧꦠꦶꦛꦶ꧈ ꦛꦶꦧꦺꦴꦏꦭꦭꦩꦥꦥꦾ ꦏꦸꦩꦸꦠꦶꦏꦸꦪꦼꦠꦶꦤꦶꦫꦶ꧈ ꦮꦼꦤꦸꦮꦼ

꧖ ꦫꦸꦥꦸꦭꦸꦥꦸꦤ꧈ ꦛꦶꦩꦸꦪꦸꦩꦸꦢꦶꦥꦸꦤꦶ꧈ ꦏꦁꦗꦼꦁ ꦢꦶꦤꦶꦭꦏꦠꦸꦱꦤꦤꦤꦸ꧈ ꦫꦸꦥꦸꦭꦸꦥꦸꦤꦧꦠꦶꦛꦶ꧈

ꦤꦤꦸꦢꦼꦠꦶꦩꦸꦒꦶꦠꦤ꧈ ꦧꦫꦶꦠꦸꦱꦸꦥꦸꦮꦸꦤꦶꦠꦸ ꦛꦶꦩꦸꦪꦸꦩꦸꦢꦶꦥꦸꦭꦸ ꦮꦼꦤꦸꦮꦼꦩ

꧗꧈ ꦛꦶꦏꦥꦛꦶ꧈ ꦏꦁꦗꦼꦁ ꦢꦶꦤꦶꦭꦏꦠꦸꦱꦤꦤꦤꦸ꧈ ꦏꦪꦪꦸꦥꦸꦠꦶꦤꦫꦶ꧈ ꦧꦠꦶꦛꦶꦛꦶꦤꦸꦏꦸ

꧘꧈ ꦭꦸꦭꦸ ꦧꦥꦭꦩꦪꦱꦶꦩꦸꦢꦶ꧈ ꦮꦼꦤꦸꦮꦼꦥꦶꦮꦼꦤꦸꦮꦼ꧈ ꦛꦶꦥꦸꦤꦶꦛꦶꦩꦸꦩꦢꦶ꧈ ꦏꦁꦗꦼꦁ ꦢꦶꦤꦶꦭꦏ

ꦠꦸꦱꦤꦤꦤꦸ꧈ ꦧꦠꦶꦛꦶ꧈ ꦤꦠꦠꦸꦫꦶ꧈ ꦏꦪꦸꦏꦸꦭꦪꦼ꧈ ꦛꦶꦠꦭ꧈ ꦠꦸꦱꦼꦤꦼꦪꦼꦥꦠꦏꦼ꧈

꧙꧈ ꦥꦧꦩꦪꦺꦴꦩꦺꦴꦩ꧈ ꦤꦠꦠꦸꦤꦸꦏꦭꦩꦢꦶ꧈ ꦏꦁꦗꦼꦁ ꦛꦶꦛꦶꦭꦏꦸꦥꦤꦤꦸ꧈ ꦠꦏꦶꦩꦸ

ꦤꦺꦴꦛꦶꦩꦸꦠꦤꦶꦱꦸ ꦥꦠꦠꦏꦩꦸꦪꦼꦏꦸꦛꦶꦤ꧈ ꦪꦼꦠꦶꦠꦶꦠꦶꦤꦩꦫꦶꦠꦶ꧈ ꦱꦼꦏꦼꦠꦶꦤꦸꦪꦼꦏ

꧕꧈ ꦭ꧈ ꦪꦼꦩꦸꦤꦸꦥꦱꦤꦱꦪꦶ꧈ ꦏꦁꦗꦼꦁ ꦱꦼꦏꦸꦭꦏꦪꦼꦠꦼ꧈ ꦏꦭꦛꦶꦧꦠꦶꦥꦸꦥꦸꦱꦼꦧꦸꦩ

ꦏꦠꦭꦪꦛꦶꦏ꧈ ꦩꦼꦏꦭꦪꦸꦱꦭꦶꦭꦶ꧈ ꦱꦼꦩꦸꦱꦩꦸꦱꦛꦶꦠꦼ꧈ ꦒꦺꦴꦱꦸꦭꦭꦶꦪꦼꦭꦸꦩꦸ

꧙꧈ ꦤꦶ꧈ ꦏꦁꦗꦼꦁ ꦤꦼꦩꦶꦥꦸꦭꦶꦪꦼꦠꦸꦱꦸ ꦛꦶꦩꦸꦪꦸꦪꦛꦶꦠꦶ꧈ ꦪꦶꦤꦶꦭꦫꦶꦩꦸꦏꦏꦸ꧈ ꦛꦶ

꧑꧐꧈ ꦭꦪꦛꦶꦩꦸꦠꦶꦛꦶ꧈ ꦠꦸꦥꦶꦏꦤꦩꦸꦥꦸꦪꦪꦱꦸ ꦢꦶꦤꦶꦫꦸꦥꦶꦱꦶꦥꦸꦠꦶ꧈ ꦏꦁꦗꦼꦁ ꦭꦩꦏ

ꦥꦸꦩꦸꦱꦸꦏꦭꦏꦥꦸ꧈ ꦧꦛꦶꦧꦶꦩꦸꦤꦶꦥꦶꦧꦛꦶ꧈ ꦛꦶꦛꦶꦪꦼꦥꦤꦩꦥ꧈ ꦧꦠꦸꦱꦏꦶꦪꦏ

꧑꧑꧑ [illegible]

꧑꧑꧒ [illegible]

꧑꧑꧓ [illegible]

꧑꧑꧔ [illegible]

꧑꧑꧕ [illegible]

꧑꧑꧖ [illegible]

꧑꧑꧗ [illegible]

꧑꧑꧘ [illegible]

꧑꧑꧙ [illegible]

꧒꧐ [illegible]

꧒꧑ [illegible]

꧒꧒ [illegible]

꧒꧓ [illegible]

꧒꧔ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

꧗꧈ [illegible]

꧘꧈ [illegible]

꧙꧈ [illegible]

꧑꧐꧈ [illegible]

꧑꧑꧈ [illegible]

꧑꧒꧈ [illegible]

꧑꧓꧈ [illegible]

꧑꧔꧈ [illegible]

: ꦥꦸꦏꦏ :

[illegible]

: [illegible] :

([illegible]) [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]
꧑꧐ [illegible]
[illegible]
꧑꧑ [illegible]
[illegible]
꧑꧒ [illegible]
[illegible]
[illegible]
꧑꧓ [illegible]
[illegible]
꧑꧔ [illegible]
[illegible]
꧑꧕ [illegible]
[illegible]

(꧕) [illegible]

꧖ [illegible]

[illegible]

꧗ [illegible]

[illegible]

꧘ [illegible]

[illegible]

[illegible]

꧙ [illegible]

꧑꧐ [illegible]

[illegible]

[illegible]

꧑꧑ [illegible]

[illegible]

꧑꧒ [illegible]

[illegible]

꧑꧓ [illegible]

[illegible]

꧑꧔ [illegible]

[illegible]

꧑꧕ [illegible]

[illegible]

꧑꧖ [illegible]

[illegible]

(꧗꧖) ꧑꧕

꧑꧖

꧑꧗

꧑꧘

꧑꧙

꧒꧐

꧒꧑

꧒꧒

꧒꧓

꧒꧔

꧒꧕

꧒꧖

(꧓꧘) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

: ꦥꦸꦤꦏ :

[illegible]

[illegible]

[illegible]

: [illegible] :

(꧑꧑) [illegible]
[illegible]
꧑꧒ [illegible]
[illegible]
[illegible]
꧑꧓ [illegible]
[illegible]
[illegible]
꧑꧔ [illegible]
[illegible]
[illegible]
꧑꧕ [illegible]
[illegible]
꧑꧖ [illegible]
[illegible]
[illegible]
꧑꧗ [illegible]
[illegible]
꧑꧘ [illegible]
[illegible]
[illegible]
꧑꧙ [illegible]
[illegible]
[illegible]

(ꦭꦱ) ꧑꧐꧈ [illegible]

꧑꧓꧈ [illegible]

꧑꧑꧈ [illegible]

ꦭꦮ꧈ ꧓꧈ [illegible]

꧑꧈ [illegible]

꧒꧈ [illegible]

꧖꧈ [illegible]

꧗꧈ [illegible]

꧘꧈ [illegible]

꧓꧈ [illegible]

꧕꧈ [illegible]

: ꦥꦸꦥꦸꦃ :

[illegible]

꧑꧐ [illegible]

[illegible]

[illegible]

: [illegible] :

[illegible]

[illegible]

꧒ [illegible]

꧓ [illegible]

꧔ [illegible]

꧕ [illegible]

꧖ [illegible]

꧗ [illegible]

꧘ [illegible]

꧙ [illegible]

꧑꧐ [illegible]

꧑꧑ [illegible]

꧑꧒ [illegible]

꧑꧓ [illegible]

꧋ ꦥꦸꦥꦸꦃ ꧋

(ꦥꦸꦃ) ꦲꦺꦥꦿꦶꦪ꧀ꦭꦏꦱꦸꦤꦥꦤ꧀ꦢꦫ꧈ ꦏꦢꦸꦮꦼꦥꦿꦶꦪ꧀ꦤꦤ꧀ꦥꦼꦩ꧀ꦧꦼꦏ꧀꧉ ꦲꦺꦥꦿꦶꦪ꧀ꦠꦸꦭꦶꦱ꧀ꦲꦶꦔꦱꦶꦁꦲꦶꦤ꧀꧈ ꦱꦶꦫꦸꦗꦸꦤ꧀ꦗꦸꦁꦗꦺꦥꦿꦶꦪ꧀꧈ ꦏ

꧑꧔꧈ ꦏꦺꦴꦭꦶꦫꦸꦗꦶꦤ꧀ꦫꦸꦤꦤ꧀ꦧꦶꦤ꧀ꦢꦶꦤ꧀ꦭꦸ ꧅ ꦥꦸꦫꦶꦪꦸꦥꦶꦤ꧀ꦤꦶꦤ꧀ꦝꦶꦤ꧀ꦕꦼꦁꦏꦏꦤ꧀ꦢꦲꦤ꧀ꦢꦼꦤ꧀ꦤꦤ꧀꧈ ꦏꦪꦠꦸꦭꦸꦱꦶꦁ ꦩꦸꦤ꧀ꦩꦸꦭꦶꦫꦸ
ꦥꦺꦤ꧀ꦤꦤ꧀ꦲꦏꦤ꧀ꦥꦶꦤꦼꦏ꧀꧉ ꦲꦏꦺꦴꦥꦿꦶꦪ꧀ꦭꦏꦱꦸꦤꦥꦤ꧀ꦢꦫ꧈ ꦲꦏꦤ꧀ꦢꦥꦤ꧀ꦲꦤ꧀ꦭꦭꦏꦲꦶꦁ꧈ ꦏꦺꦴꦤ꧀ꦢꦼꦁꦏꦸ

꧑꧕꧈ ꦲꦤ꧀꧈ ꦮꦶꦤꦶꦥꦸꦤ꧀ꦮꦶꦤꦶꦥꦸꦤ꧀ꦲꦤ꧀ꦗꦸꦫꦶꦁ꧈ ꧅ ꦲꦥꦸꦗꦸꦁꦗꦸꦫꦶꦁꦔꦶꦤ꧀ꦢꦸꦏꦤ꧀ꦢꦲꦤ꧀ꦢꦼꦤ꧀꧈ ꦭꦏꦤ꧀ꦢꦸꦤ꧀ꦢꦤꦢꦼꦤ꧀ꦥꦔꦶꦁ꧈
ꦱꦏꦤ꧀ꦢꦏꦤ꧀ꦲꦼꦤ꧀ꦲꦶꦤꦼꦏ꧀꧉ ꦲꦺꦥꦿꦶꦪ꧀ꦭꦥꦏꦱꦸꦤꦥꦤ꧀ꦢꦫ꧈ ꦥꦸꦱꦸꦤ꧀ꦢꦸꦫꦶꦁꦏꦸꦭꦶꦁ꧈ ꦗꦸꦤ꧀ꦢꦸ

꧑꧖꧈ ꦤ꧀꧈ ꦱꦏꦤ꧀ꦢꦼꦁꦗꦸꦫꦶꦁ꧈ ꧅ ꦥꦸꦱꦸꦤ꧀ꦢꦸꦥꦸꦭ꧀ꦱꦸꦥꦶꦤ꧀ꦤꦶꦁꦏꦏꦭꦔꦶꦁ꧈ ꦭꦥꦏꦱꦸꦥꦸꦤ꧀ꦢꦏꦥ
ꦲꦶꦁ꧉ ꦥꦿꦶꦪꦸꦗꦸꦤ꧀ꦢꦤ꧀ꦥꦿꦶꦪ꧀꧈ ꦥꦸꦤ꧀ꦢꦸꦱꦸꦏꦤ꧀ꦢꦤ꧀꧈ ꦱꦲꦶꦁꦭꦏꦸꦤ꧀ꦥꦤ꧀ꦢꦶꦤꦶꦁ꧈ ꦔꦶꦁꦏꦸꦤ꧀

꧑꧗꧈ ꦥꦸꦤ꧀꧈ ꦲꦶꦤ꧀ꦗꦸꦱꦸꦭꦶꦤ꧀ꦢꦼꦤ꧀ꦢꦶꦤ꧀ꦏꦸ ꧅ ꦲꦤ꧀ꦗꦸꦥꦸꦱꦸꦲꦶꦁꦏꦤ꧀ꦢꦶꦤ꧀ꦢꦼꦤ꧀꧈ ꦭꦸꦤ꧀ꦗꦸꦥꦸꦭꦶꦤ꧀꧈ ꦥꦸꦤ꧀ꦢꦸꦱꦶꦁꦲꦶꦁ꧈
ꦲꦶꦤ꧀ꦢꦤ꧀ꦢꦲꦤ꧀ꦢꦼꦤ꧀ꦥꦸꦤ꧀ꦢꦸꦏꦤ꧀꧈ ꦲꦶꦁꦝꦶꦤ꧀ꦝꦶꦁꦏꦤ꧀ꦝꦶꦤ꧀ꦲꦁ꧈ ꦕꦸꦥꦸꦫꦶꦁꦏꦸꦤ꧀꧈ ꦲꦶꦁꦠꦤ꧀ꦢꦸꦁ

꧑꧘꧈ ꦥꦸꦗꦸꦤ꧀ꦢꦏꦤ꧀ꦱꦏꦱꦶꦁ꧈ ꧅ ꦢꦢꦤ꧀ꦢꦤ꧀ꦲꦶꦁꦥꦶꦤꦶꦁꦏꦸꦱꦸꦭꦶꦁꦲꦤ꧀ꦢꦸ꧈ ꦲꦶꦁꦤꦤ꧀ꦢꦸꦏꦤ꧀ꦢꦼꦁꦏꦶꦁ꧈
ꦲꦺꦥꦿꦶꦪ꧀ꦱꦸꦗꦸꦤ꧀ꦢꦸꦲꦤ꧀ꦢꦤ꧀꧈ ꦏꦸꦲꦶꦤ꧀ꦥꦿꦶꦪ꧀ꦱꦸꦏꦤ꧀ꦢꦸꦏꦤ꧀꧈ ꦲꦸꦤ꧀ꦢꦸꦱꦶꦁꦥꦸꦁꦔꦸꦫꦶꦁ꧈ ꦲ

꧑꧙꧈ ꦭꦶꦁꦲꦶꦁꦱꦶꦁꦲꦶꦁ꧈ ꧅ ꦲꦏꦸꦥꦶꦤ꧀ꦢꦸꦭꦶꦁꦥꦸꦤ꧀ꦢꦏꦤ꧀ꦢꦼꦤ꧀ꦢꦸꦁ꧈ ꦱꦸꦤ꧀ꦢꦲꦶꦁꦏꦸꦥꦸꦤ꧀꧈ ꦲꦤ꧀ꦢꦸꦤ꧀ꦥꦸꦭꦶꦁ
ꦱꦶꦁꦏꦶꦁꦱꦶꦁꦏꦸꦭꦶꦁ꧈ ꦲꦏꦸꦤ꧀ꦢꦶꦤ꧀ꦢꦸꦗꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁꦥꦸꦤ꧀꧈ ꦗꦸꦤ꧀ꦢꦸꦤ꧀ꦢꦶꦤ꧀ꦥꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁꦲꦤ꧀꧈ ꦲꦤ꧀ꦢꦸꦁꦏꦸꦤ꧀꧈ ꦱ

꧒꧐꧈ ꦥꦸꦱꦸꦏꦶꦁꦱꦶꦁ꧈ ꧅ ꦱꦸꦲꦶꦁꦏꦸꦲꦶꦁꦏꦤ꧀ꦢꦸꦁꦲꦤ꧀ꦢꦸꦁ꧈ ꦥꦸꦗꦸꦤ꧀ꦢꦏꦤ꧀ꦢꦤ꧀ꦢꦤ꧀ꦢꦸꦁ꧈ ꦥꦸꦗꦸꦤ꧀ꦢꦸꦲꦤ꧀
ꦱꦶꦁ꧈ ꦲꦶꦁꦲꦤ꧀ꦢꦸꦏꦤ꧀ꦢꦸꦏꦤ꧀ꦲꦶꦁ꧈ ꦲꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁꦲꦶꦁꦥꦸꦤ꧀꧈ ꦲꦶꦁꦱꦸꦤ꧀ꦢꦸꦲꦶꦁꦗꦸꦁꦲꦶꦁ꧈ ꦱꦶꦁꦏꦸꦤ꧀

꧒꧑꧈ ꦢꦸꦁꦥꦸꦤ꧀꧈ ꦲꦤ꧀ꦢꦸꦲꦤ꧀ꦢꦸꦁꦲꦶꦁ꧈ ꧅ ꦲꦤ꧀ꦢꦸꦏꦤ꧀ꦢꦸꦱꦶꦁꦥꦸꦁꦏꦸꦤ꧀꧈ ꦲꦤ꧀ꦢꦸꦥꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁꦏꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁ꧈ ꦲꦏꦤ꧀ꦢꦸꦤ꧀
ꦗꦸꦁꦲꦤ꧀ꦢꦸꦲꦶꦁ꧈ ꦲꦶꦁꦱꦸꦤ꧀ꦲꦶꦁꦲꦤ꧀ꦢꦸꦁ꧈ ꦲꦶꦁꦏꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁꦥꦸꦤ꧀꧈ ꦥꦸꦤ꧀ꦢꦸꦲꦶꦁꦥꦸꦁꦱꦶꦁ꧈ ꦲꦶꦁꦏꦸꦤ꧀

꧒꧒꧈ ꦲꦤ꧀ꦢꦸꦁꦏꦸꦤ꧀ꦢꦸ꧈ ꦱꦶꦁꦏꦸꦁꦥꦸꦲꦶꦁꦏꦸꦁꦲꦶꦁ꧈ ꧅ ꦗꦸꦁꦏꦸꦤ꧀ꦢꦸꦥꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁꦥꦸꦱꦶꦁꦏꦤ꧀ꦢꦸꦁ꧈ ꦲꦤ꧀ꦢꦸꦁꦥꦸꦤ꧀꧈ ꦲꦶꦁꦲꦤ꧀ꦢꦸ
ꦲꦶꦁꦲꦶꦁꦥꦸꦱꦶꦁ꧈ ꦲꦶꦁꦗꦸꦁꦲꦶꦁꦏꦸꦤ꧀꧈ ꦲꦤ꧀ꦢꦸꦁꦏꦸꦤ꧀ꦢꦸꦥꦸꦤ꧀꧈ ꦲꦶꦁꦥꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁꦲꦶꦁꦱꦶꦁ꧈ ꦲ

꧒꧓꧈ ꦥꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁꦲꦶꦁ꧈ ꦲꦶꦁꦏꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁꦥꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁ꧈ ꧅ ꦱꦶꦁꦲꦤ꧀ꦢꦸꦁꦥꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁꦏꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁ꧈ ꦲꦤ꧀ꦢꦸꦏꦤ꧀ꦢꦸꦁꦥꦸꦤ꧀꧈
ꦲꦤ꧀ꦢꦸꦁꦏꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁꦲꦶꦁ꧈ ꦲꦶꦁꦱꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁꦥꦸꦤ꧀꧈ ꦲꦶꦁꦥꦸꦤ꧀ꦲꦶꦁ꧈ ꦲꦶꦁꦏꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁꦥꦸꦁꦲꦶꦁ꧈ ꦲꦶꦁ

꧒꧔꧈ ꦥꦸꦱꦶꦁꦏꦸꦤ꧀ꦲꦶꦁ꧈ ꦲꦶꦁꦏꦸꦤ꧀ꦥꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁꦲꦶꦁ꧈ ꧅ ꦥꦸꦱꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁꦲꦤ꧀ꦢꦸꦁꦏꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁꦥꦸꦤ꧀꧈ ꦱꦶꦁꦏꦸꦤ꧀ꦥꦸ
ꦲꦤ꧀ꦢꦸꦲꦶꦁ꧈ ꦲꦶꦁꦱꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁꦥꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁ꧈ ꦲꦶꦁꦲꦤ꧀ꦢꦸꦁꦏꦸꦤ꧀ꦢꦸꦲꦶꦁꦏꦸꦤ꧀꧈ ꦲꦶꦁꦥꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁꦲꦶꦁ꧈ ꦗꦸꦁ

꧒꧕꧈ ꦲꦤ꧀ꦢꦸꦁꦏꦸꦤ꧀꧈ ꦲꦶꦁꦥꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁꦏꦸꦤ꧀ꦲꦶꦁꦲꦶꦁꦱꦶꦁ꧈ ꧅ ꦲꦶꦁꦥꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁꦲꦤ꧀ꦢꦸꦁꦏꦸꦤ꧀ꦢꦸꦁꦥꦸꦤ꧀ꦢꦸꦲꦶꦁ꧈ ꦲꦤ꧀

[illegible]

: ᬧᬸᬧᬸᬄ :

[illegible]

[illegible]

[illegible]

꧑꧈ [illegible]

꧒꧈ [illegible]

꧓꧈ [illegible]

꧔꧈ [illegible]

꧕꧈ [illegible]

꧖꧈ [illegible]

꧗꧈ [illegible]

꧘꧈ [illegible]

꧙꧈ [illegible]

꧑꧐꧈ [illegible]

꧑꧑꧈ [illegible]

꧑꧒꧈ [illegible]

꧑꧓꧈ [illegible]

(꧕꧖) ꧒꧑꧈ [illegible]
[illegible]

꧒꧒꧈ [illegible]
[illegible]

꧒꧓꧈ [illegible]
[illegible]

꧒꧔꧈ [illegible]
[illegible]

꧕꧓꧈ ꧓꧈ [illegible]
[illegible]

꧒꧈ [illegible]
[illegible]

꧒꧑꧈ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧖꧈ [illegible]
[illegible]

꧗꧈ [illegible]
[illegible]
[illegible]

꧘꧈ [illegible]
[illegible]

꧓꧈ [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(ꦲ꧒) [illegible]

꧑꧑ [illegible]

꧑꧒ [illegible]

꧑꧓ [illegible]

꧑꧔ [illegible]

꧑꧕ [illegible]

꧑꧖ [illegible]

꧑꧗ [illegible]

꧑꧘ [illegible]

꧑꧙ [illegible]

꧒꧐ [illegible]

꧒꧑ [illegible]

꧒꧒ [illegible]

(ꦥꦸꦗꦸ) [illegible]

꧒ [illegible]

꧓ [illegible]

꧔ [illegible]

꧕ [illegible]

꧖ [illegible]

꧗ [illegible]

꧘ [illegible]

꧙ [illegible]

꧑꧐ [illegible]

꧑꧑ [illegible]

: ꦥꦸꦕꦸꦁ :

(ꦥꦸꦗꦸ) [illegible]

꧓꧒ [illegible]

꧓꧓ [illegible]

꧓꧔ [illegible]

꧓꧕ [illegible]

꧓꧖ [illegible]

꧓꧗ [illegible]

꧓꧘ [illegible]

꧓꧙ [illegible]

꧔꧐ [illegible]

[illegible]

[illegible]

: [illegible] :

(ꦥ 6) [illegible]

ꦩꦩ꧈ [illegible]

ꦩꦒ꧈ [illegible]

ꦩꦗ꧈ [illegible]

ꦩ6꧈ [illegible]

ꦩꦭ꧈ [illegible]

ꦩꦤ꧈ [illegible]

ꦩꦩ꧈ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

꧕

꧖

꧗

꧘

꧙

꧑꧐

꧑꧑

꧑꧒

꧑꧓

꧑꧔

꧑꧕

[illegible]

: ꦢꦸꦂꦩ :

(꧕꧘) ꧘꧈

꧙꧈

꧑꧐꧈

꧑꧑꧈

꧑꧒꧈

꧑꧓꧈

꧑꧔꧈

꧑꧕꧈

꧑꧖꧈

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

꧕꧕꧈ ꧑꧈ [illegible]
[illegible]

꧒꧈ [illegible]
[illegible]

꧓꧈ [illegible]
[illegible]

꧔꧈ [illegible]
[illegible]

꧕꧈ [illegible]
[illegible]

꧖꧈ [illegible]
[illegible]

꧗꧈ [illegible]

꧘꧈ [illegible]
[illegible]

꧙꧈ [illegible]
[illegible]

꧑꧐꧈ [illegible]
[illegible]

꧑꧑꧈ [illegible]
[illegible]

꧑꧒꧈ [illegible]
[illegible]

꧑꧓꧈ [illegible]

[illegible]

[illegible]

(꧑꧑) [illegible]

꧒ [illegible]

꧓ [illegible]

꧔ [illegible]

꧕ [illegible]

꧖ [illegible]

꧗ [illegible]

꧘ [illegible]

꧙ [illegible]

꧑꧐ [illegible]

꧑꧑ [illegible]

꧑꧒ [illegible]

꧑꧓ [illegible]

꧑꧔ [illegible]

[illegible]

(꧙꧘) ꦱ꧀ꦪꦧꦸꦠ꧀꧈ ꦲꦸꦧꦼꦢꦱꦤꦶꦏꦺꦴꦤꦶꦤꦶꦱ꧀ꦲꦶ꧈ ꦧꦸꦧꦸꦏ꧀ꦠꦺꦴꦧꦁꦒꦺꦴꦂꦤꦶꦥꦽꦏꦼ꧈ꦏꦏꦼꦤꦶꦩꦸꦥꦤ꧀ꦢꦺꦢꦺꦢꦶ꧈ꦩꦸꦁꦩꦸꦁ

꧑꧙꧈ ꦗꦿꦸꦩꦸꦁꦤꦶꦏꦺꦴꦤꦺꦴꦪ꧀꧈ ꦱꦧꦸꦥꦸꦗꦪꦏ꧀ꦠꦶꦏꦸꦥꦗꦶ꧈ ꦲꦩꦶꦤꦶꦁ ꦢꦺꦢꦺꦢꦶꦏꦼꦤꦶꦪ ꦏꦏ꧀ꦠꦶꦥꦼꦤ꧀ꦢꦺꦴ ꦱꦗꦮꦱꦧꦶ
ꦥꦸꦂꦧꦏ꧀ꦠꦶ꧈ ꦮꦶꦭꦤꦶꦮꦼꦫꦏꦺꦴꦤ꧀ꦠꦶꦧꦤꦗ꧈ ꦮꦶꦗꦶꦏ꧀ꦠꦶꦏꦥꦤꦶꦪꦸꦭꦗꦶꦤ꧀ꦢꦺꦴ ꦤꦥꦸꦗꦏ꧀ꦠꦶꦏ꧀ꦠꦶꦪꦸꦏ꧀ꦠꦶꦪꦸ꧈ ꦏꦸ

꧒꧐꧈ ꦧꦏ꧀ꦠꦶꦭꦤꦶꦮꦼꦫꦏꦸꦪꦒꦶ꧈ ꦲꦩꦶꦤꦶꦁ ꦤꦶꦤꦺꦴꦲꦪꦏꦏꦥꦧꦏ꧀ꦠꦸ꧈ ꦏꦸꦥ꧀ꦏꦸꦥ꧀ꦤꦶꦗꦏꦥꦶꦗꦶ꧈ ꦤꦺꦴꦱ꧀ꦤꦮꦶꦮꦶꦏ꧀ꦠ
ꦭꦤꦏ꧀ꦠ ꦥꦸꦤꦶꦗꦫꦸꦏꦸꦏꦶꦤꦶꦏꦫꦕꦶ꧈ ꦤꦸꦏꦸꦏꦸꦏꦩꦏꦸꦥꦶꦕꦏ꧈ ꦏꦸꦧꦸꦏ꧀ꦪꦏꦶꦏꦶꦕꦶꦤꦶ꧈

꧒꧑꧈ ꦲꦩꦶꦤꦶꦁ ꦱꦏꦸꦗꦶꦏꦥꦤꦤꦸ꧈ ꦱꦏꦿꦶꦪꦧꦿꦶꦢꦶꦭꦮꦶ꧈ ꦤꦺꦴꦏ꧀ꦠꦸ꧈ꦤꦺꦴꦏ꧀ꦠꦸ꧈ꦤꦱꦫꦭ꧈ꦮꦶꦤ꧈ ꦤꦪꦤꦤ꧀
ꦥꦸꦱ꧀ꦠꦶꦤꦱꦲꦱꦧꦶ꧈ ꦥꦿꦸꦱ꧀ꦠꦸꦱꦏꦸꦥꦤꦤꦺꦴꦥ꧈ ꦱꦲꦶꦥꦸꦲꦶꦤꦗꦫꦤꦤꦤꦏ꧀ꦠꦶ꧈ ꦲꦩꦶꦤꦶꦁ ꧈ꦩꦺꦴꦁꦏ ꧈ꦲꦩꦶꦤꦶꦁ

(꧙꧙)꧈ ꧑꧈ ꦲꦩꦶꦤꦶꦁ ꦏꦸꦧꦸꦱꦲꦏꦭꦤꦪꦏꦶꦥꦸ꧈ ꦧꦸꦧꦸꦏꦲꦏꦶꦥꦸꦲꦶꦥꦸꦲꦶ꧈ ꦱꦶꦥꦸꦱ꧀ꦠꦸꦱꦧꦸꦏꦏꦼꦏ꧀ꦠ꧈ ꦱꦏꦸꦗꦶꦭ
ꦤꦏꦸꦪꦒꦶ꧈ ꦱꦮꦮꦏꦧꦏꦶ꧈ ꦮꦶ꧈ ꦏꦧꦿꦸꦧꦿꦶꦥꦤꦥꦶꦏ꧈ ꦒꦶꦢꦥꦤꦤꦶꦤꦸꦱ꧀ꦫꦢꦼ꧈ ꦤꦏ꧈ꦱꦏꦸꦭ

꧒꧈ ꦤꦏꦸꦪꦒꦶ꧈ ꦱꦧꦭꦏꦲꦧꦭꦏ꧀ꦠꦮꦥꦏꦏꦶꦧꦸꦱꦲꦏꦥ꧈ ꦲꦩꦶꦤꦶꦁ ꦤꦱꦮꦤꦏꦿꦸꦧꦏꦤꦢꦼ꧈ ꦥꦸ
ꦱ꧀ꦠꦸꦪꦏ꧀ꦠꦶꦢꦥꦸꦮꦶ꧈ ꦥꦸꦥꦸꦤꦧꦏ꧀ꦠꦶꦏꦏ꧀ꦠꦶꦏ꧀ꦠꦶꦗꦏ ꦱꦧꦶꦧꦸꦥ꧀ꦥꦏ꧀ꦠꦶꦧꦮꦶ꧈ ꦤꦮꦏꦧꦿꦶ꧈ꦧꦏꦢꦤꦶ꧈
ꦕꦥꦏꦮꦶꦏꦥꦶꦏꦸꦗꦏ ꦗꦸꦮꦶꦱꦧꦶꦏꦮꦶꦪ꧈ ꦮꦶꦭꦤꦶꦮꦼꦫꦏꦿꦶꦏꦤꦏꦸꦪꦒꦶ꧈ ꦧꦿꦶ꧈ꦥꦧꦏꦸꦏ

꧓꧈ ꦏꦶꦏꦏꦧꦏꦲꦏ꧀ꦠꦶꦤ꧈ ꦲꦩꦶꦤꦶꦁ ꦱꦏꦸꦗꦶꦭꦤꦏꦸꦪꦒꦶꦥꦸ꧈ ꦢꦼꦧꦸꦗꦶꦥꦢꦼꦱꦧꦶ꧈ ꦱꦏꦸꦗꦶꦏꦭꦤꦏ
ꦥꦸ꧈ ꦱꦏꦿꦶꦪꦧꦿꦸꦥꦿꦸꦮꦶꦭꦮꦶ꧈ ꦧꦶꦧꦸꦧꦸꦧꦿꦶꦧꦏꦶ꧈ ꦭꦤꦶꦮꦼꦫꦏꦒꦶꦏꦶꦥꦏꦥꦸꦱ꧀ꦠꦸ ꦗꦸꦏꦿꦸꦏꦱ

꧔꧈ ꦏꦏꦶꦏ꧈ ꦧꦶꦥ꧈ꦤꦪꦫꦧꦱꦒꦤꦥꦿꦶ꧈ ꦱꦥꦸꦱ꧀ꦠꦸꦤꦱ꧀ꦠꦸꦢꦶꦮꦶꦏꦏꦱꦭꦸꦏ꧈ ꦲꦩꦶꦤꦶꦁ ꦥꦸꦱ꧀ꦠꦶꦏ꧈ꦏ
ꦏꦶꦏꦒꦠꦏ꧈ ꦧꦏꦶꦱꦧꦸꦥꦸꦧꦏ꧀ꦠꦶ꧈ ꦪꦏꦶꦤꦶꦤꦗꦿꦶꦏꦤꦤꦫꦿꦏ꧈ ꦧꦶꦥ꧈ꦥꦤꦏꦏꦱꦧꦶ꧈
ꦏꦥꦏ꧀ꦠꦥꦸꦱꦶꦏ꧀ꦠꦶꦱꦶ꧈ ꦱꦧꦏꦱꦶꦏꦥꦸꦲꦶꦥꦸꦏ꧀ꦠ ꦧꦤꦶꦗꦿꦏꦕꦥꦏ꧈ ꦏꦕꦶꦏ꧀ꦠꦸꦪꦸꦤꦱꦲꦏꦗ

꧕꧈ ꦗꦶꦏ꧀ꦠ ꦥꦿꦸꦪꦏꦶꦥꦸꦧꦏꦶꦱꦸꦏꦏꦱꦮꦮ꧈ ꦲꦩꦶꦤꦶꦁ ꦏꦸꦪꦒꦶꦱꦩꦿꦸꦏꦏꦤ꧈ ꦱꦏꦿꦶꦪꦭꦏꦩꦿꦸꦮꦶ
ꦥꦏꦶ꧈ ꦥꦸꦱ꧀ꦠꦸꦏꦭꦲꦥꦪꦸꦏꦶꦤ꧈ ꦱꦏꦶꦥꦏꦸꦤꦥꦫꦏꦸꦏꦿꦶ꧈ ꦧꦤꦶꦏꦏꦿꦶꦤꦏꦸꦱꦧꦶ꧈ꦤꦱꦫꦏꦶꦤꦱꦫ
ꦏꦶꦥꦤꦤ꧈ ꦥꦿꦸꦥꦸꦏꦶꦥꦿꦸꦢꦼꦏꦶꦤ꧈ ꦏꦥꦸꦱ꧀ꦠꦸꦧꦏꦱꦶ꧈ꦗꦸꦪꦸꦤꦶ꧈ ꦮꦶꦤꦤ꧈ꦱꦏꦶꦏꦩꦿꦸꦗꦸꦏꦢꦼꦏ

꧖꧈ ꦏꦩꦿꦸ꧈ ꦲꦩꦶꦤꦶꦁ ꦧꦧꦗꦸꦏꦶꦏꦏꦸꦤꦧ꧈ ꦏꦤꦏ꧀ꦠꦸꦥꦿꦸꦢꦼꦤꦏꦸꦥꦿꦸꦱꦧꦶ꧈ ꦏꦸꦪꦒꦶꦱꦩꦿꦸꦏꦏꦤ꧈ ꦱ
ꦤꦏꦸꦫꦤꦱ꧀ꦗꦸꦱꦏꦏꦶꦏꦶꦥꦱꦶ꧈ ꦥꦸꦱꦿꦶꦧꦏꦶꦱꦱꦏꦶ꧈ ꦱꦶꦏꦸꦪꦸꦤꦶꦮꦶꦏꦸꦪꦸꦭꦸ꧈ ꦏꦸꦏꦶꦏꦏꦸ

꧗꧈ ꦮꦶꦏ꧀ꦠꦏ꧈ ꦏꦶꦤꦶ꧈ꦗꦸꦏꦏꦏꦤꦶ꧈ ꦮꦩꦧꦏꦥꦸꦱ꧀ꦠꦧꦶꦏꦏ꧀ꦠꦤꦏꦶꦤ꧈ ꦲꦩꦶꦤꦶꦁ ꦥꦿꦸꦤꦱ꧀ꦠꦸꦥꦿꦸꦢꦼꦱꦏꦗ
ꦏ꧈ ꦤꦏꦏꦮꦏꦏꦿꦶ꧈ꦏꦏꦶꦏ꧀ꦠ ꦱꦏꦤꦱ꧀ꦤꦶꦤꦗꦪꦸꦮ꧈ ꦭꦥꦏꦩꦿꦸꦗꦸꦧꦏꦶꦱꦏꦶ꧈

꧋ [illegible] ꧋

(꧘꧘) [illegible]

꧘ [illegible]

꧙ [illegible]

꧑꧐ [illegible]

꧑꧑ [illegible]

꧑꧒ [illegible]

꧑꧓ [illegible]

꧑꧔ [illegible]

꧑꧕ [illegible]

꧑꧖ [illegible]

[illegible]

: [illegible] :

(꧓꧐꧐) [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(꧓꧐꧓) [illegible]

[illegible]

[illegible]

(꧑꧐꧑) ꧓ [illegible]
[illegible]
꧔ [illegible]
[illegible]
꧕ [illegible]
[illegible]
[illegible]
꧖ [illegible]
[illegible]
꧗ [illegible]
[illegible]
꧘ [illegible]
[illegible]
꧙ [illegible]
[illegible]
꧑꧐ [illegible]
[illegible]
[illegible]
꧑꧑ [illegible]
[illegible]
꧑꧒ [illegible]
[illegible]
꧑꧓ [illegible]
[illegible]

[illegible]

(꧑꧐꧑) ꧒꧖꧈ ꦲꦤꦶꦁꦏꦸꦮꦶꦥꦸꦤ꧀ ꦏꦁꦗꦼꦁ ꦥꦸꦤꦶꦏꦥꦶꦤꦺꦴꦥꦤ꧀ꦪꦼꦁꦥꦤ꧀꧈ ꦩꦤꦲꦶꦂꦝꦮꦶꦤꦺꦴꦫꦶꦁꦫꦸꦩꦼꦫꦲꦥꦮꦶ꧈ ꦲꦗꦲꦗꦲꦗ

ꦱꦥꦠꦸꦲꦶꦁꦱꦸꦏꦸ ꦤꦂꦱꦤꦂꦤꦮꦶꦪꦠꦺꦏꦸ ꦥꦗꦼꦒ꧀ꦱꦸꦭꦶꦥ꧀ꦱꦮꦶꦠꦲꦶꦮꦩꦲꦸꦲꦸꦏꦸ ꦠꦺꦏꦼꦩ꧀꧇ꦤꦥ

꧒꧗꧈ ꦲꦼꦩ꧀ꦧꦺꦴꦤ꧀ꦢꦤꦤ꧀ꦠꦸ꧈ ꦩꦸꦥꦸꦁꦥꦠꦸꦱꦲꦲꦥꦮꦶ꧈ ꦏꦁꦗꦼꦁꦩꦤꦼꦒꦼꦤ꧀ꦢꦸꦫꦲꦤ꧀ꦢꦿꦥꦸꦂꦩꦃꦲꦶꦁ꧈ ꦥꦸꦠꦼꦤ꧀ꦢꦤꦢ

ꦤꦤ꧀ꦠꦸꦏꦺꦴꦕꦥꦤ꧀ꦠꦺ꧈ ꦲꦸꦱꦶꦫꦮꦏ꧀ꦲꦸꦗꦸꦁꦲꦸꦗꦸꦁ꧈ ꦥꦶꦮꦶꦱꦼꦒꦠꦤ꧀ꦠꦼꦔꦶꦁꦠꦺꦴꦁꦔꦶꦤ꧀꧈ ꦱꦲꦼꦁꦲꦼꦁꦤꦮꦮꦤꦥ

꧒꧘꧈ ꦱꦥꦠꦸꦲꦶꦁꦱꦸꦏꦸ ꦠꦏꦸꦮꦶꦠꦺꦩꦤ꧀ꦠꦶꦁꦩꦤꦤ꧀ꦝꦼꦏꦸ ꦒꦶꦮꦶꦪꦼꦁꦲꦸꦗꦸꦁꦥꦁ꧈ ꦏꦁꦗꦼꦁ ꦮꦤꦤꦲꦼꦤ꧀

ꦤꦕꦮꦠꦸ꧈ ꦤꦤꦤꦸꦒꦿꦸꦮꦕꦥꦸꦒꦸꦤ꧀ꦤꦼꦁꦩꦸꦁꦱꦸ ꦩꦸꦒꦸꦂꦤꦩꦸꦒꦺꦴꦫꦼꦁꦠꦸ꧈ ꦒꦸꦤꦺꦴꦩꦶꦤꦺꦴ

ꦱꦏꦥ꧈ ꦥꦢ꧀ꦤꦱꦮꦶꦪꦮꦏ꧀ꦕꦮꦠꦸꦒꦿꦸꦮ꧈ ꦥꦸꦢꦸꦤꦥꦶꦢꦸꦤꦩꦕꦠꦸ꧈ ꦲꦤ꧀ꦥꦢꦺꦢꦸꦤꦥ

꧒꧙꧈ ꦢꦸꦩꦼꦩ꧀ꦧꦺꦴꦁ꧈ ꦏꦁꦗꦼꦁꦲꦸꦲꦸꦒꦸꦢꦸꦱꦲꦥꦮ꧈ ꦥꦿꦤꦥꦤꦶꦱꦼꦤ꧀ꦢꦤꦶꦤꦲꦶꦩꦸꦤꦶ꧈ ꦥꦼꦁꦱꦶꦥꦸꦱꦗꦸ

ꦥꦸꦭ꧀ꦢꦸ ꦢꦸꦥꦶꦤꦶꦁꦒꦼꦭꦸꦥꦿꦏ꧈ ꦥꦿꦤꦥꦤꦶꦱꦕꦤꦩꦸꦲꦤ꧀ꦢꦸꦁ꧈ ꦪꦮꦒꦿꦸꦮꦕꦮꦠꦸ꧈ꦠ

꧓꧐꧈ ꦲꦸꦩꦸꦭꦶꦲꦸꦥꦶ꧈ ꦏꦁꦗꦼꦁꦤꦕꦤꦲꦸꦮꦠꦸꦲꦸꦱꦶꦏ꧀ꦢꦸ꧈ ꦢꦸꦥꦶ꧇ꦱꦲꦶꦮꦢꦸꦲꦶꦮꦲꦸꦱꦶ꧈ ꦲꦤ꧇

ꦏꦥꦠꦢꦸꦪꦸꦲꦸ ꦲꦤꦶꦩꦪꦶꦢꦸꦠ꧈ ꦲꦶꦮꦶꦲꦼꦁꦮꦏꦼꦤ꧀ꦝꦶꦠꦼꦤꦶꦢꦸꦁꦢꦸꦁ꧈ ꦤꦢꦤꦱꦿꦸꦲꦶꦪ

꧓꧑꧈ ꦢꦸꦥꦸꦠꦼꦩꦸ꧈ ꦥꦿꦶꦕꦮꦠꦸꦢꦸꦏꦼꦥꦶ꧈ ꦏꦁꦗꦼꦁꦮꦢꦸꦪꦲꦶꦤꦶꦤꦶꦮꦢꦸ ꦠꦪꦶꦩꦤꦶꦲꦸꦩꦼꦁꦠꦼꦁ

ꦮꦲꦸꦠꦶꦠꦶꦩꦸ ꦱꦲꦶꦏꦏ꧇ꦠꦲꦸꦱꦸꦏꦸ ꦏꦺꦴꦒꦿꦸꦮꦕꦮꦠꦸ꧈ ꦪꦶꦤꦶꦤꦲꦶꦮꦢꦸꦤꦶꦪꦲꦸꦲꦶꦮꦲꦸ

ꦭꦸꦩꦸ ꦒꦸꦠꦤꦥꦶꦢꦸꦱꦥꦭꦪꦺꦴ꧈ ꦲꦸꦒꦸꦭ꧇ꦪꦲꦶꦱꦶꦁꦲꦼꦩ꧀ꦧꦺꦴꦁ꧉ ꦏꦁꦗꦼꦁ ꧉ ꦢꦸ ꧉ ꦏꦁꦗꦼꦁ ꧉

ꦠꦩꦠ꧀

II.

Vertaling van den Javaanschen tekst.

VOORBERIGT VAN DEN BEWERKER.

Het werk, getiteld ARDJOENÂ-SÂSRÂ-BAOE, is voor het grootste deel reeds bij het publiek bekend. Er bestaat een Javaansche gedicht van den zelfden titel, opgesteld door Mas Ngabèhi JÂSÂ-DI-POERÂ I, die ook andere werken, als de Menak in ettelijke deelen en de babad van KARTÂSOERÂ, heeft vervaardigd. De Javaansche tekst van dat werk is in 1853 door den Heer C. F. WINTER SR. voor eigen rekening te Samarang bij Oliphant & Co. uitgegeven, doch sedert lang niet meer verkrijgbaar. Tijdens PAKOE BOEWÂNÂ III als Soesoehoenan te Kartâsoerâ regeerde, was Mas Ngabèhi JÂSÂ-DI-POERÂ I reeds begonnen den oorspronkelijken kawi-tekst van dit verhaal in gewoon Javaansch om te werken, maar zijn latere naamgenoot en opvolger JÂSÂ-DI-POERÂ II vond, dat dit te haastig geschied was en dat er te veel was weggelaten. Voor ongeveer 60 jaren nam deze het werk op nieuw ter hand, en volgde den ouden kawi-tekst naauwkeuriger op den voet. Hij verhaalt dit zelf aan 't einde van zijn werk.

De Heer C. F. WINTER SR. heeft dat werk in Javaansch proza verkort ten dienste van zijn leerlingen. Prof. T. ROORDA gaf die verkorting in proza uit als het 3e gedeelte van een werk, getiteld: *C. F. Winter, de Brâtâjoedâ, de Râmâ en de Ardjoenâ-sâsrâ, drie Javaansche heldendichten in Javaansch proza verkort (Amsterdam* 1845*)*. Reeds vroeger was er van die proza-verkorting een Nederduitsche vertaling uitgegeven door Mounier in het *Indisch Magazijn*, 1e twaalftal 1e deel, bl. 300—331.

In het laatst van 1829, terwijl PANGERAN ADIPATI POERBÂJÂ, later Soesoehoenan PAKOE BOEWÂNÂ VII, met zijn onderhoorige manschappen de verschansing van Pidjenan nabij het fort van Klàten bezet had, gaf deze aan zijn Hoofd-mantri of Patih den last om de geschiedenis van ARDJOENÂ-SÂSRÂ-BAOE op nieuw in kleine dichtmaten op te stellen; hij moest daarin bij wijze van inleiding de geslachtlijst van genoemden Prins opnemen. Aan dien last heeft het werk, dat den lezer thans wordt aangeboden, zijn oorsprong te danken. Genoemde Hoofd-mantri of Patih van Prins POERBÂJÂ heette Mas Ngabèhi SINḌOE-SASTRÂ; hij is later opgeklommen tot den rang van Kliwon of onder-regent. Hij was de oom van den thans nog levenden Raden Ngabèhi RÂNGGÂ-WARSITÂ.

Nadat ik naar mijn meening voldoende kennis gekregen had van Javaansche geschriften, voor zoo ver die door den druk waren bekend geworden, ontwaakte al spoedig in mij de lust om een manuscript te lezen, en zóó kwam ik aan het lezen van het hier volgende werk. Het leverde mij niet te veel zwarigheden op en beviel mij, niet omdat het door echt dichterlijke voorstellingen aan mijn smaak voldeed, maar omdat ik daardoor kennis maakte met vele mythologische personen, die ook in het bekende Javaansche gedicht Râmâ een aanzienlijke rol spelen. Het bleek mij nu, dat de orde, waarin Prof. T. ROORDA de proza-omwerkingen van de bovenvermelde Javaansche gedich-

ten (*Brâtâjoedâ, Râmâ* en *Ardjoenâ-sâsrâ,* liever *Ardjoenâ-sâsrâ-baoe*) heeft uitgegeven ten eenenmale verkeerd is, wel te verstaan voor hem, die gewoon is een werk van 't begin af te lezen. De Râmâ is immers een vervolg van de ARDJOENÂ-SÂSRÂ-BAOE en de Brâtâjoedâ is wederom een geschiedenis van lateren tijd. De draad, die door de geschiedenis van ARDJOENÂ-SÂSRÂ-BAOE en Râmâ loopt, is eerst regt duidelijk, als men het hiervolgende werk van SINDOE-SASTRÂ leest. Beide Vorsten zijn incarnaties van Batârâ WISNOE, en hun echtgenooten zijn incarnaties van Dèwi SRI. Beide Vorsten zijn modellen van dapperheid, wijsheid en deugd, de laatste nog veel meer dan de eerste. Beiden hebben te kampen tegen de roofzucht en strijdwoede van DÂSÂMOEKÂ, Koning van Alĕnkâ, met zijn ruwe Boetâ-horden. ARDJOENÂ-SÂSRÂ-BAOE, Koning van Maïspati overwint hem, en laat hem leven onder de voorwaarde, dat hij zich onderwerpt. RÂMÂ, Koning van Ajodyâ, overwint hem niet alleen, maar doodt hem, en voltooit daardoor de zegepraal van het licht over de duisternis, van domheid en ruwheid over verlichting en beschaving. RÂMÂ wordt echter bijgestaan door een heirleger van apen. Waar die apen van daan komen, wie hun Hoofden SOEBALI en SOEGRIWÂ eigenlijk zijn, blijft duister voor den lezer van de Râmâ. De ARDJOENÂ-SÂSRÂ-BAOE van JÂSÂ-DI-POERÂ II geeft daaromtrent ook geen voldoende opheldering, maar in dit werk van SINDOESÂSTRÂ wordt alles van 't begin af medegedeeld, en vindt men een volledig verhaal van al wat er vroeger met die apen is voorgevallen: hun afkomst, hun geschillen onderling, en hun ontmoetingen met DÂSÂMOEKÂ. In de Râmâ treedt SOEGRIWÂ eindelijk op als bondgenoot en magtige steun van RÂMÂ, en deze behaalt door zijn toedoen de zegepraal.

De geschiedenis van SOEBALI en SOEGRIWÂ behoort eigenlijk niet tot die van ARDJOENÂ-SÂSRÂ-BAOE, daar deze nooit met hen in contact geweest is, maar zij is geheel en al in die van DÂSÂMOEKÂ geweven, en DÂSÂMOEKÂ is de persoon, die eenheid brengt in de geschiedenis van ARDJOENÂ-SÂSRÂ-BAOE en RÂMÂ. Hij vertegenwoordigt steeds den boozen geest: hij verwoest geheel zonder reden het rijk van Lokâpâlâ, stookt verdeeldheid onder de apen, vervolgt de vrouwelijke onschuld en randt zelfs den hemel aan. Hij komt in oorlog met ARDJOENÂ-SÂSRÂ-BAOE en wordt overwonnen. Maar na diens dood steekt hij op nieuw het hoofd op. Hij gaat weder zijn vroegeren gang, en laat, zooals in de Râmâ verhaald wordt, Dèwi SRI, de jeugdige Gemalin van RÂMÂ, Koning van Ajodyâ, rooven. Hij voert haar naar zijn paleis te Alĕnkâ, en wikkelt zich daardoor in een oorlog, die hem het leven kost.

Dit zij voldoende om de belangrijkheid van dit werk, als noodzakelijke inleiding tot de Râmâ, in het licht te stellen. Ik voeg hier nog bij, dat de in dit werk voorkomende mythologische personen nog steeds blijven voortleven in de verbeelding van de hedendaagsche Javanen, zoowel aanzienlijken als geringen, dat ieder kind de beelden van de voornaamste personen al zeer spoedig in zijn hoofd heeft, en dat elke wajang-kist een groote menigte poppen bevat, die genoemde personen voorstellen. De hooge belangrijkheid van dit werk voor ieder, die kennis wenscht te maken met de populairste producten der Javaansche letterkunde, is daardoor voldoende bewezen.

Het is mijn streven om bij de Javanen lust op te wekken voor hun letterkunde, hun daartoe den toegang gemakkelijker te maken, en tevens om mijn landgenooten, die het Javaansch niet verstaan, in de gelegenheid te stellen om door de lectuur van een op Java zeer populair verhaal zich op een niet al te onaangename wijze bekend te maken met de phantasiebeelden, die den kern uitmaken van de meest geliefde volksvermaken der Javanen, als de wajang-voorstellingen en

de gezangen bij muziek en danspartijën. Met die bedoeling heb ik de moeite genomen hier een Nederduitsche vertaling van den Javaanschen tekst bij te voegen. Ik heb getracht zoo naauwkeurig mogelijk te vertalen, ten einde den Hollandschen lezer, ook uit een letterkundig oogpunt, een juiste voorstelling van het geschrift te geven. Een Javaansch werk is, als zoo veel andere werken, een tuin, waarin men nog wel andere dan fraaije of welriekende bloemen vindt. De man van smaak zal zich bij 't doorwandelen menigmaal ergeren, maar dat mag de vertaler niet veranderen. Hij is verpligt den inhoud juist weder te geven, zonder opsmukking en zonder weglating van onnoodige herhalingen of stuitende tooneelen.

Het dichterlijk schoon, waarop de nieuwere Javaansche schrijvers verzot zijn, namelijk het op elkander laten volgen van vele ongeveer gelijke klanken, in het Javaansch p o e r w â k a n t i geheeten, moest natuurlijk in de vertaling verloren gaan, doch dit zal den Hollandschen lezer niet spijten, als ik hem mededeel, dat die zucht naar klankspelingen de schrijvers meermalen verleidt tot het smeden van niet bestaande woorden, en tot het naar hun smaak opsieren van den vorm ten koste van de duidelijkheid. Jâsâ-di-poerâ II was daarin een meester; hij heeft door dien poëtischen tooi sommige gedeelten van de R â m â onverstaanbaar gemaakt. De schrijver van dit werk heeft het niet zoo ver gedreven, maar toch ver genoeg om den vertaler hier en daar zijn werk moeijelijk te maken. Meer leed doet het mij, dat ik de kracht der klanknabootsende woorden in de vertaling niet voldoende in het Hollandsch kon wedergeven, want de Javaansche taal is daarvan zeer ruim voorzien. Zij worden zeer veel gebezigd in de uitvoerige beschrijvingen van gevechten, en sieren die anders vrij vervelende beschrijvingen niet weinig op. Men moet echter een d a l a n g, die een goede voordragt heeft, hooren om het schitterend effect van die klanknabootsende woorden en uitdrukkingen naar waarde te schatten.

In de weinige noten heb ik het een en ander vermeld, wat ik meende, dat opheldering noodig had. Ik had die noten wel kunnen, ja misschien ook moeten vermenigvuldigen, doch als men zijn lezer niet kent, is 't moeijelijk te weten, hoe ver men daarin gaan moet. Ook aarzel ik niet ronduit te bekennen, dat mij de tijd en de gelegenheid ontbraken om meerdere uitbreiding aan dit werk te geven.

Een woordenlijstje van de in dit werk voorkomende Javaansche woorden, die elders niet goed, niet volledig genoeg of in 't geheel niet verklaard zijn, had ik hier wel willen bijvoegen, doch met het oog op de toekomstige uitgave van het op last der Regering vervaardigde g r o o t e J a v a a n s c h - N e d e r d u i t s c h e w o o r d e n b o e k acht ik zulk een lijstje niet belangrijk. Gaarne beken ik hier, dat ik meermalen een zeer onvolledig, op het Translateurs bureau alhier aanwezig exemplaar van dat woordenboek met vrucht geraadpleegd heb. Overigens was R a d e n N g a b è h i Rânggâ-warsitâ mijn vraagbaak. Het gemis van genoemd woordenlijstje wordt eenigzins vergoed door de vertaling, die vrij naauwkeurig rekenschap geeft van den zin der woorden. Waar zij dit hier of daar niet mogt doen, zoude ik in de verklarende woordenlijst ook toch dikwijls maar een vraagteeken geplaatst hebben.

Een lijst van al de in dit werk voorkomende personen, en van die, welke men in de R â m â aantreft, met korte vermelding niet alleen van hun familie-relaties, maar van al wat er van hen verteld wordt, tevens met naauwkeurige opgave van de plaatsen in genoemde werken, waar alle bijzonderheden van hun leven beschreven worden, is bijna gereed. Het kwam mij echter voor, dat die biographische lijst even goed afzonderlijk kon worden uitgegeven, indien zij daarvoor belangrijk ge-

noeg geschat wordt. Voor de wetenschap is zij dit misschien niet, doch, naar ik meen, wel voor ieder, die den naam van een der daarin vermelde personen hoort noemen, en er zonder veel studie of zoeken meer van wil weten. Voor hen zou dergelijke lijst van veel gerief zijn. Mogelijk ziet zij later het licht.

Over de handschriften, die ik bij het vaststellen van den Javaanschen tekst raadpleegde, en over de kritische aanteekeningen heb ik het volgende medetedeelen.

Het eerste handschrift, dat ik gebruikte, wordt in de kritische aanteekeningen met de letter A aangeduid. Het is een door mij zelven gecollationeerd afschrift van een manuscript, dat tot de bibliotheek van het voormalige Instituut ter opleiding van ambtenaren te Soerakarta behoort. Dit manuscript scheen mij toe een eerste of tweede copie te zijn van het originele voor ongeveer 40 jaren zamengestelde werk.

Door de goedheid van den Heer J. A. WILKENS ontving ik een tweede afschrift, dat met het eerste bijna geheel overeen kwam. Het wordt in de kritische aanteekeningen door de letter B aangeduid. Deze handschriften gaan echter niet verder dan tot de helft, en eindigen met den 50^en^ zang.

Een derde handschrift ontving ik van Pangeran Arjå SÅNTÅ-KOESOEMÅ. Het is in de aanteekeningen met de letter C aangeduid. Het is slordig geschreven, blijkbaar het werk van een liefhebber, niet van een klerk van beroep; aan spelfouten is er geen gebrek. Het gaat niet verder dan tot in den 37en zang.

Toen ik de drie genoemde handschriften bezat, verkeerde ik in de meening, dat de schrijver zijn werk niet verder had voortgezet, doch die meening begon te wankelen, toen ik nog een ander handschrift ontving. Ik had het genoegen uit de bibliotheek van Pangeran Adipati Arjå MANGKOE-NĔGÅRÅ IV een vollediger handschrift te ontvangen. In de aanteekeningen is het aangeduid met de letter D. Het bevat 98 zangen. Ik durfde het echter niet geheel vertrouwen. De afschrijver had zich toch veroorloofd al, wat tot geslachtregisters behoorde, weggelaten. Ook verschilde de lezing hier en daar zoo veel van die der andere handschriften, dat ik niet wist, of ik die nieuwe lezingen toeschrijven moest aan een beteren grondtekst, dan wel aan de zucht van den afschrijver om op eigen gezag verbeteringen aan te brengen. Dit handschrift was dus een groote aanwinst, en deed het vermoeden rijzen, dat de beide eerste handschriften niet volledig waren, doch meer dan een vermoeden kon het vooreerst niet worden, omdat het mogelijk was, dat de afschrijver van het vierde handschrift zelf het werk van SINḌOESASTRÅ vervolgd had. Ik trachtte nu het oorspronkelijke handschrift van SINḌOE-SASTRÅ te bekomen, maar hoe hulpvaardig en welwillend velen ook waren om die hun zeer welgevallige pogingen te ondersteunen, die pogingen bleven mislukken. Het was zeker, dat het bedoelde handschrift behoord had tot de aanzienlijke bibliotheek van den toen kortelings overledenen Soesoehoenan PAKOE-BOEWÅNÅ VII, die vóór zijn troonsbeklimming den naam van Pangeran ADIPATI POERBÅJÅ voerde, en op wiens last het werk was zamengesteld; maar, helaas! met al de andere schatten, die deze Vorst aan zijn opvolger naliet, was ook de rijke bibliotheek verdwenen. Vruchteloos waren ook mijn nasporingen te Jogjakarta bij Zijn Hoogheid den Sultan, wiens Gemalin een dochter is van den opvolger van genoemden Soesoehoenan.

Toen ik dus alle hoop om het oorspronkelijke handschrift in handen of ook maar onder de oogen te krijgen, speelde het geluk mij nog twee handschriften in handen, die allen twijfel deden

ophouden. Het vijfde handschrift, door letter E aangeduid, is het eigendom van Raden Ajoe Sĕkar-kadaton, eenige echte dochter van Z. H. Pakoe-boewånå VII. Het handschrift is met een zeer duidelijke hand geschreven, naar men mij verteld heeft, door den eigen zoon van den schrijver. Hieruit zoude men mogen besluiten, dat het een afschrift is van het origineel, en het bezit daardoor grooter waarde dan al de andere handschriften.

Het zesde handschrift, met F aangeduid, is het eigendom van Pangeran Aryå Tjåkrå-diningrat, kleinzoon van Z. H. Pakoe-boewånå VII en zwager van Z. H. Pakoe-Boewånå IX. Dit handschrift is niet zoo goed geschreven als het vorige. De afschrijver maakt wel eens grove fouten en was geen geleerde, doch dit vermindert de waarde bij de vergelijking van de andere handschriften zeer weinig, want men mag daarom aannemen, dat hij geen veranderingen uit eigenwijsheid gemaakt heeft, daar de Javaansche afschrijvers volstrekt niet aarzelen de woorden van den tekst naar hun believen te veranderen, als de zin der woorden maar behouden blijft, en al wordt die ook wat veranderd, als het metrum maar ongeschonden blijft. Vele afschrijvers durven den zin ook wel naar hun eigen meening veranderen, doch dat doen alleen zij, die voor kundig doorgaan. Iemand, die fouten tegen het metrum begaat, moet al zeer dom zijn. Een Javaan bemerkt die eerder dan zinstorende feilen, want het zingen staat bij hem veelal hooger dan het verstaan. — Dit handschrift komt het meest met het vorige overeen, het schijnt een zeer naauwkeurig afschrift te zijn van een eerste afschrift, en komt meestal met E overeen, hoewel het daarvan verschilt en met de andere handschriften overeenkomt in het wellaten der episode, die in onzen tekst den inhoud van vier zangen uitmaakt (**32**.20 tot **36**.14).

Door 't bekomen van deze laatste handschriften verdween alle twijfel. De afschrijver van A, en in navolging ook die van B, had met den 50en zang zijn werk als geëindigd beschouwd, en daarom veranderde hij den oorspronkelijken titel: Ardjoenå-såsrå-baoe, en noemde het werk Lokåpålå, omdat de ondergang van Lokåpålå er in vermeld wordt. Men kan het als de inleiding tot de geschiedenis van Ardjoenå-såsrå-baoe beschouwen, en als zoodanig maakt het een op zich zelf staand geheel uit. Het was dan ook eerst mijn plan om mijn werk, even als A en B, te eindigen. Maar omdat het mij later bleek, dat de schrijver zijn werk vervolgd had, achtte ik mij verpligt niet halverwege te blijven staan. Hierdoor heeft het werk grooter omvang gekregen, dan mij, in verband met mijn andere bezigheden, aangenaam was, daar ik nu aan het vergelijken van de handschriften en aan het vertalen meer tijd besteden moest, dan ik voor dit werk bestemd had.

Het schijnt, dat de schrijver zijn werk nog verder heeft willen voortzetten. Hij heeft althans reeds een begin gemaakt met het omwerken van de geschiedenis van Råmå, gelijk men uit de handschriften D en E zien kan. Tevens heeft hij misschien de geschiedenis van Råmå willen uitbreiden door het toevoegen van verhalen, geput uit tooneelstukken, zooals er verscheidene moeten zijn, die tot den strijd van Råmå met Dåsåmoekå behooren. Ik bezit althans een afzonderlijk gedicht, Råmå-tambak genaamd; het behandelt tooneelen, die voorgevallen zijn bij 't leggen van den dam, dien de apen ten gerieve van Råmå's leger in de zee legden, en die het vaste land van Voor-Indië met het op een eiland gelegene Alĕnkå (of Ceilon) verbond. Maar mogelijk hebben de omstandigheden den schrijver in het verder voortzetten van zijn groot plan verhinderd.

Gaarne had ik reeds dadelijk de hand geslagen aan het herzien van den niet onverbeterlijken tekst van de Råmå, door den Heer C. F. Winter Sr. in de werken van het *Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen* in het 21e deel 2e stuk der *Verhandelingen* geplaatst. Door

't bezit van een paar handschriften meende ik tot de zuivering van dien tekst in staat te zijn. Ook had ik daarbij dan een Nederduitsche vertaling willen voegen, maar omstandigheden dwingen mij dat omvangrijke werk aan anderen over te laten.

Boven is reeds gezegd, dat de schrijver SINḌOE-SASTRÅ het werk van zijn voorganger JÅSÅ-DI-POERÅ tot grondslag heeft gelegd. De laatste volgde den kawi-tekst. Deze werd in vroegere eeuwen opgesteld door Ĕmpoe JOGISWÅRÅ, een onderdaan van DJÅJÅ-BÅJÅ, Vorst van Dåhå (Kediri), de-zelfde die ook de Råmå en Wiwåhå in 't kawi geschreven heeft. Het blijkt echter niet, dat de schrijver van onzen tekst den kawi-tekst van de ARDJOENÅ-SÅSRÅ-BAOE gezien heeft. Om die reden was het dus niet noodig onzen tekst met den kawi-tekst te vergelijken. Hoogst waarschijnlijk zal dergelijke vergelijking wel zeer nuttig zijn, doch de kawi-tekst schijnt zeer zeldzaam te zijn, en pas onlangs kwam ik in 't bezit daarvan. En bovendien zou de vergelijking dier teksten mijn krachten te boven gaan en veel meer tijd kosten, dan ik voor mijn letterkundige liefhebberij besteden mag; te meer daar ik niet vrij disponeren kan over kundige inlanders, zoo als die aan de Ambtenaren voor de Javaansche taal- en letterkunde zijn toegevoegd. Voor anderen, die later den kawi-tekst met den gewonen Javaanschen tekst mogten willen vergelijken, heb ik door 't hier geleverde zeker geen onnut werk gedaan.

Men heeft in den laatsten tijd veel werk gemaakt van het verzamelen en vergelijken van volkssagen. De sagen, die in dit werk voorkomen, zijn zonder twijfel allen van Indischen oorsprong. Zij leveren verscheidene punten van vergelijking met die van andere zoo Oostersche als Westersche volken op. Het is echter hier de plaats niet dit in bijzonderheden aan te toonen.

Onze schrijver SINḌOE-SASTRÅ heeft zijn werk geput uit twee bronnen. De eerste en voornaamste is de boven reeds genoemde geschiedenis van ARDJOENÅ-SÅSRÅ-BAOE door JÅSÅ-DI-POERÅ II opgesteld. Wat de schrijver er bijgevoegd heeft, voorzoover het de afstamming aangaat, is geput uit de bekende geslachtlijsten, aan het Hof te Soerakarta vervaardigd en bijgewerkt. Wat de schrijver mededeelt van SOEBALI, SOEGRIWÅ en andere apen heeft hij moeten ontleenen aan zijn tweede bron: de overlevering, die zich van geslacht tot geslacht onder de Javanen overplant. Het vaderland van die overlevering is Voor-indië. De Indische volksplantingen hebben haar naar Java overgebragt. De kaste der Brahminen werd in vroegere tijden op Java vertegenwoordigd door de zoogenaamde Ĕmpoe's, later poedjånggås of geleerden. Het waren beambten aan het hof van den Vorst, die in hoog aanzien stonden, even zeer als de Brahminen in Indië. Toen de bevolking van Java tot de Mohammedaansche godsdienst overging, verloren zij hun priesterlijke waardigheid met een aanzienlijk deel van hun magt, maar zij bleven belast met het beoefenen der Oud-indische geleerdheid, en in 't bijzonder ook met de beoefening van het kawi. Vroeger moeten er poedjånggå-scholen geweest zijn, waarin zij hun kennis aan anderen mededeelden. Men herinnert zich nog, dat er aan het hof te Soerakarta twee poedjanggå's waren, thans is er nog maar één. Het vak van den poedjånggå, dat is: de geleerdheid is, bij de Javanen, even als verre weg de meeste ambtelijke kennis, erfelijk. Zij gaat van vader op zoon over. De bloedverwanten van een poedjånggå leeren van hem ook wel, al naar gelang van hun lust en vatbaarheid, en hebben, door dat zij zijn bloedverwanten zijn, ook wel eenig gezag bij anderen, maar toch altijd minder dan de poedjanggå zelf. Deze staat boven allen. Hij spreekt orakeltaal. Poedjånggå is geen eigenlijke titel, maar een eerenaam, dien men thans geeft aan den ambtenaar van den Vorst, die den rang van kliwon of onder-regent heeft en belast wordt met het

opstellen van belangrijke stukken, en het schrijven van de babads of kronieken van 't Vorstelijke Huis, met het uitleggen van kawi-woorden en oude inscriptiën, met de beoefening van de sterrekunde, voorzoover die met de tijdrekenkunde in verband gebragt is, en met het raadplegen van de pawoekon of het voorspellingsboek, indien de Vorst weten wil, welke dag voor 't beginnen van een werk of 't volvoeren van een plegtigheid gunstig is. Zelfs bij het kiezen van een dag tot het doen van een echt Mohammedaansche ceremonie, zooals de besnijdenis, laat de oud-heidensche wichelarij haar beslissende stem nog steeds hooren!

De wel bekende Raden Ngabèhi Ranggâ-warsitâ zegt zelf thans nog de eenige poedjânggâ te zijn, en ieder Javaan geeft en gunt hem die eer. Te Jogjakarta schijnt men geen bepaalden poedjânggâ te bezitten. Een paar Prinsen aan het Hof aldaar zijn belast met de aan die betrekking verbondene werkzaamheden. Het spreekt wel van zelf, dat ik de hulp van dien eenigen poedjânggâ, die ieder voor goed geld met zijn kennis ten dienste staat, niet geheel versmaad heb. Maar dat ik zijn apodictische uitspraken niet altijd geloovig aannam, zal niemand bevreemden, die den ouden man kent en met zijn sedert vele jaren gevoerde levenswijze bekend is. Deze eenige nog levende poedjânggâ heeft de pacht van de landerijen, die aan zijn betrekking verbonden zijn, voor den tijd van meer dan honderd jaren verpand om zijn schulden te betalen. Als er dus geen bijzondere maatregelen genomen worden, zal er voor zijn eventuelen opvolger weinig of niets overschieten.

Deze korte uitweiding moet dienen om een blik te werpen op de verledene, tegenwoordige en toekomstige toestand der Indisch-javaansche geleerdheid onder de Javanen, en behoort eigenlijk niet hier ter plaatse. Ik keer dus tot mijn onderwerp, de mondelinge traditie, terug.

Mas Ngabèhi Sinḍoe-sastrâ was wel is waar geen poedjânggâ in den eigenlijken zin, maar hij was een bloedverwant van een poedjânggâ, en zelfs een jongere zoon van een poedjânggâ. Hij had van zijn vader zeker veel geleerd en wordt dan ook voor kundig gehouden, al heeft hij niet het gezag van een poedjânggâ. De eeuwenoude Indisch-javaansche overlevering gaat van geslacht tot geslacht over in den mond der ḍalangs, of opvoerders van tooneelstukken in de wajang-spelen. Het wajang-spelen is bij de Javanen geen vak, dat men op volwassen leeftijd aanvat; men leert het van kind af. De ḍalang neemt zijn zoon of kleinzoon reeds in zijn eerste levensjaar met zich mede naar de wajang-vertooningen; de moeder van het kind gaat ook mede om het kind te verzorgen, en bespeelt daarbij de gĕndèr. Dag aan dag, althans meermalen in de week hoort het kind, wakende of half-wakende, de verhalen en gezangen, die de ḍalang opdreunt. Daardoor geraken die verhalen en gezangen in zijn geheugen, en wordt hij in staat gesteld, om die later als ḍalang aan anderen voor te dragen, ongeveer zoo als hij ze vernomen heeft. Is hij vindingrijk, dan kan hij daarbij wel zelf uitgevondene, geestige of mingeestige, kiesche of onkiesche aardigheden voegen, maar de kern der oude verhalen blijft dezelfde. De korte inhoud van hun verhalen is vroeger wel eens door kundige ḍalang's te boek gesteld, en daardoor zijn de lakons, of overzigten van tooneelstukken, ontstaan. De Hoofd-ḍalang van den Soesoehoenan bezit een verzameling daarvan. Dergelijke verzamelingen zijn niet zeldzaam. Zij zijn een zekere steun voor de overlevering, doch vele ḍalangs kunnen niet lezen, en hebben dus hun kennis alleen uit mondelinge, ettelijke jaren lang gehoorde voordragten geput. Hun taal is doorspekt met kawi-woorden, die zij niet kunnen uitleggen, maar uit den mond van andere ḍalangs vernomen hebben. De ḍalang is daaraan zoo gewend, dat hij meent ze

niet te kunnen missen. De ḍalang is dus de drager van de aloude overlevering. Deze loopt bij sommige ḍalangs wel eens wat uiteen, vooral met opzigt tot de genealogie, maar in de hoofdzaak is zij bij allen dezelfde.

Na deze uitweiding over de mondelinge traditie onder de Javanen zal ik besluiten. Doch ik mag hier niet nalaten mijn dank te betuigen aan allen, die mij door het in gebruik geven van handschriften of door 't ophelderen van duistere punten hebben bijgestaan, en eindig in de hoop, dat het mij mag gelukt zijn iets te hebben bijgedragen tot bevordering van de kennis der Javaansche letterkunde.

Soerakarta, den 19 Februarij 1870.

OVERZIGT VAN
DEN INHOUD VAN HET GEDICHT
ARDJOENÅ-SÅSRÅ-BAOE.

Bladz.

N. B. De welwillende lezer gelieve eenige foutive cijfers van hoofdstukken in de vertaling naar dit overzigt zelf te verbeteren.

ARDJOENÅ-SÅSRÅ-BAOE.

Voorberigt.

(I.) 1. Dit werk is aangevangen op Woensdag *Pon*, in den morgen van den 28sten van de maand *Djoemadillawal*, van het jaar *Djimmawal*, in de zesde *mångså* van het jaar 1245 van de Mohammedaansche tijdrekening ([1]) (dat is op den 28 Novem-

---

([1]) In den Javaanschen tekst vindt men nog de volgende woorden: [illegible] die men aldus zou kunnen vertalen: „in de woekoe genaamd djoeloeng-poedjoed, toen Dèwi „Sri nederdaalde, in de padangon genaamd dadi, in de rinkĕl genaamd paningron, onder den God Jåmå". Men vindt hier dus nog vijf tijdsbepalingen, waardoor men berekent, of een dag gunstig of ongunstig is om iets te verrigten of aantevangen.

Djoeloeng-poedjoed is de naam van de vijftiende van de dertig woekoe's. Elk van die woekoe's duurt zeven dagen, en begint op een Zondag. De namen der dertig woekoe's zijn, als volgt: Sintå, Landĕp, Woekir, Koerantil, Tòloe, Goembrĕg, Wari-alit, Wari-gagoeng, Djoeloeng-wangi, Soengsang, Galoengan, Koeningan, Lankir, Måndå-sijå, Djoeloeng-poedjoed, P'ahang, Koeroe-wĕloet, Marakèh, Tambir, Mandangkoengan, Maktal, Woejé, Manaïl, Prang-bakat, Bålå, Woegoe, Wajang, Koelawoe, Doekoet en Watoe-goenoeng. Het verhaal schrijft den oorsprong en de benaming van die Woekoe's toe aan Praboe Watoe Goenoeng, die met zijn 28 broeders over geheel Java heerschte en te Giling-wĕsi woonde. Door het besef van zijn magt werd hij zoo overmoedig, dat hij trachtte, den hemel van Batårå Éndrå aan zich te onderwerpen; maar die poging mislukte, hij werd overwonnen, en verbannen naar de hel. Zijn vrouw, die tevens, hoewel buiten zijn weten, zijn moeder was, en Dèwi Sintå heette, weende om het droevige lot, dat haar man en zoons getroffen had, zoo bitter en zoo luidruchtig, dat hemel en aarde daardoor in opschudding kwamen. Batårå Goeroe deed onderzoek naar de oorzaak van dat rumoer, en gaf toen, om de droefheid der vrouw te stillen, aan haar tweeledig verzoek toe, namelijk dat Watoe Goenoeng in den hemel zoude worden opgenomen, en dat zij zelve met al haar 28 zoons, tevens broeders van Watoe Goenoeng, eveneens naar den hemel zoude verhuizen. Dit geschiedde, maar niet gelijktijdig: alle zeven dagen vertrok er één naar den hemel: Dèwi Sintå het eerst, en Watoe Goenoeng het laatst. Aldaar oefenen zij nu nog bij beurten invloed uit op de lotgevallen der menschen, en zóó zijn de dertig Woekoe's van zeven dagen met hun namen ontstaan.

De tweede tijdsbepaling is vervat in de woorden: „toen Dèwi Sri nederdaalde". Men heeft vijf Déwa's, die bij beurten nederdalen, en van welke het lot der menschen afhangt. Zij heeten: Sri of Sri-gati, Asoe-adjag, Sapi-goemarang Tjèlèng-tĕmbaloeng en Koeti-lapas. Deze afwisseling van Déwa's die de dagen beheerschen, heet: [illegible] Iedere Déwå blijft vijftien dagen op aarde. Als Koeti-lapas den 1en van de maand opstijgt, daalt Sri-gati den 2en neer, verder stijgt dan Asoe-adjag den 8en op, Sapi-goemarang daalt den 9en neer, en Tjélèng-tĕmbaloeng stijgt den 15en op, Koeti-lapas daalt den 16en neer, Sri-gati stijgt den 17en op. Asoe-adjag daalt den 23en neer, Sri-gati stijgt den 24en op, Tjélèng-tĕmbaloeng daalt neer op den 30en, of, als de maand 29 dagen heeft, op den 1en van de volgende maand. Als de maand 29 dagen heeft, verspringt de opstijging of neerdaling een dag, heeft zij 30 dagen, dan blijft zij onveranderd.

I) 2. ber 1829), in de verschansing *Pidjénan* (1). Pangéran Adipati POERBÅJÅ gaf toen last, de reeks van zijn voorouders, na een naauwgezet onderzoek van hun onderlinge opvolging, uit eerbied en vrome vereering, in gedicht te brengen, en een geslachtlijst zoowel van Java (2) als van Arabië (3) en van de Profeten op
3. te stellen. Hij, die de Javaansche geslachtregisters mededeelt, geniet denzelfden zegen, als hij, die de Arabische behandelt, want beide hebben betrekking op het verheerlijkte voorgeslacht (4). De Patih (5) van den Prins, Mas Ngabèhi SINDOESASTRÅ, heeft daartoe den last ontvangen; hij vangt aan met ADAM, het schepsel van GOD.

HOOFDSTUK I.

Geslachtlijst van Pangéran Adipati Poerbåjå, regtertak.

4. Nabi ADAM,

De derde tijdsbepaling luidt: »in de padangon DADI". Men heeft negen padangon's, elk van één dag; zij keeren dus om de negen dagen terug, en heeten: dangoe, djagoer, gigis, kérangan, noän, wogan, toeloes, woeroeng en dadi. Van de laatste staat in de Pawoekon [handschrift uit de kraton te Soerakarta]: [illegible] d. i. »Als op een dag de padangon DADI invalt, is die dag gelukkig voor alle goede ge»dachten, maar ongelukkig voor hen, die verkeerd denken, en naar 't ongeluk van anderen streven; hun pogingen zijn zonder »gevolg, en ten slotte worden zij uitgelachen."

De vierde tijdsbepaling, vervat in de woorden: „in de rinkĕl genaamd paningron", heeft betrekking op een kring van zes dagen, waarvan elk zijn eigen rinkĕl of rinkĕl djalma heeft. Die rinkĕl's heeten: oewas, mawoeloe, toenglé, arjang, woeroekoeng en paningron.

Eindelijk luidt de vijfde tijdsbepaling: „onder den God JÅMÅ". Er zijn acht Goden, die invloed hebben op het lot der menschen: SRI, ÉNDRÅ, GOEROE, JÅMÅ, LODRÅ, BRÅMÅ, KÅLÅ en OEMÅ. Zij wisselen elkander bij dagen af.

De voorzeggingskunst van de Javanen bestaat in het nasporen van de toevallige zamenkomst van bovengenoemde en nog eenige andere omstandigheden. Al die verschillende tijdsbepalingen, gevoegd bij de gewone, maken de wichelarij tot een zeer ingewikkelde kunst. De Lajang Pawoekon bevat een opgave van al die omstandigheden voor elken dag gedurende een tijdkring [windoe] van acht jaren.

(1) Pidjénan is een verschansing, die tijdens den oorlog tegen Dipå-nĕgårå in de omstreken van Klatèn in de Residentie Soerakarta is opgeworpen. Pangéran Adipati Poerbåjå, Kolonel van de huzaren, lag daar geruimen tijd met zijn troepen.

(2) Onder de geslachtlijst van Java moet men hier verstaan: de geslachtlijst van de vorsten van Java volgens de oud Javaansche overlevering, zooals uit het vervolg zal blijken.

(3) Onder de geslachtlijst van Arabië versta men de geslachtlijst van de vorsten van Java volgens de Arabi che overlevering.

(4) In de Javaansche geschriften staan de aloude Hindoesche en Mohammedaansche godsdiensten doorgaans niet vijandig tegen elkander over. Als men den val van Mådjåpaït uitzondert, hadden er bij den overgang van de eene tot de andere geen groote schokken plaats, en is de eene zeer zusterlijk op de andere gevolgd. Onlusten of groote beroerten hadden daarbij anders niet plaats.

(5) De voorname Prinsen hebben bij hun ondergeschikten één persoon, dien men doorgaans Patih noemt. In den Javaanschen tekst heet hij Hoofd-mantri,

(I) Nabi SIS,
Sajid [1] ANWAS,
Soeltan KINAN,
MAHLAÏL,
Soeltan BARAD,
Nabi IDRIS,
Soeltan MOETÅWÅSALCHÅ,
Soeltan LAMAH,
5. Nabi SACHIB, of NOEH (NOACH),
Sajid SAM,
(Praboe) IRPHAKSAD,
(Nabi) SALÈH,
Sajid NGABAR,
Soeltan RANGOE,
Rådjå SAROEH,
Sajid NACHOER,
Patih TARIH, of Patih NADJAR,
6. Nabi IBRAÏM (ABRAHAM),
Nabi ISMAÏL (ISMAËL),
Sajid KÉDAR,
Sajid LÈS (ook LAÉSÅ),
(Sajid) DJAMIL,
Sajid IMJAK,
Sajid OEDÅWÅ,
Sajid NGOEDNAN,
7. Sajid MANGAD,
Sajid NOEDJAR,
Sajid MALAR,
Sajid ILJAS,
(Sajid) MADRIKAH,
Sajid KADJIMAH,
Sajid KINANAH,
Sajid NALAR, of KOERÈS,
8. Sajid MALIK,
Sajid PHAHAR,

(1) Het woord „Sajid" is een Arabische titel, en beteekent „Heer."

(I) Sajid Galib,
Sajid Lawé,
Soeltan Changab,
Sajid Marah,
Praboe Kalab,
Sajid Kåså,
(Sajid) Ngabdoelmanab,
9. Bagéndå Asim,
Sajid Ngabdoel-moentalib,
(Sajid) Ngabdoellah,
Sajidinå Maölånå Mohammad, de laatste Profeet van God. (1)
10. Zijn dochter Siti Phatimah was gehuwd met haar oom, Sajidinå Ngali,
Sajid Koeséni, of Koesèn,
Maölånå Djénal Ngabidin,
Maölånå Djénal Ngalim,
Maölånå Djénal Chabir,
Sèh Nadjĕmoe Dinil Chabir,
11. Sèh Nadjĕmoe Dinil Kobrå,
Sèh Samangoen,
Sèh Chasan,
Ngabdoellah,
Sajid Ngabdoer Rachman,
Maölånå Mahmoed Dinil Chabir,
Maölånå Mahmoed Dinil Kobrå,
Maölånå Ischak,
12. Sèh Wali Lanang,
Praboe Sètmåtå, of Soenan Giri I,
Soenan Kidoel, of Soenan Giri II,
Pangéran Såbå. Deze had uit zijn huwelijk met Njaï Agĕng Såbå een dochter, die huwde met Kjaï Agĕng Pamanahan,
13. Panĕmbahan Sénåpati (Ngålågå),
Soenan (Praboe Anjåkråwati), overleden te Krapjak, (2)

(1) In den tekst heeft Mohamed een reeds van gebrekkig Arabische met Javaansch vermengde titels, die men aldus kan vertalen: „onze Heer en ons Hoofd, de laatste Profeet, Mohammed, de gezant van God, de uitver„korene, het Hoofd der wereld, God zegent hem en schenkt hem geluk."

(2) Krapjak ten z. w. van Kartasoera, naam van een schoone zeer vruchtbare landstreek. Men vindt er thans meer dan één dorp van dien naam.

(I) Soeltan AGOENG (of NJÅKRÅ KOESOEMÅ),
Soeltan (AMANKOERAT) van MATARAM, begraven te Tĕgal-aroem,
Pangéran POEGĔR, later Soenan PAKOE BOEWÅNÅ I van Kartåsoerå,
Praboe AMANKOERAT,

14. Soenan PAKOE BOEWÅNÅ II, (van Soeråkartå).
Soenan PAKOE BOEWÅNÅ III,
Soenan PAKOE BOEWÅNÅ IV, of Soenan BAGOES,
Soenan PAKOE BOEWÅNÅ V, die geboren was uit het huwelijk van zijn vader met Ratoe KADIPATÈN, een Prinses van Pamĕkasan.

15. Uit een later huwelijk van zijn vader met een jongere zuster van genoemde Prinses werden geboren: Pangéran Adipati POERBÅJÅ, en diens zuster, Ratoe PAMBAJOEN (gehuwd met Pangéran MANKOE-BOEMI II).

HOOFDSTUK II.

16. ***Gestachtlijst van* Pangéran Adipati *Poerbåjå, linkertak.*** (1)

Nabi SIS had twee zoons: Sajid ANWAS, het hoofd van den regtertak van den stamboom, die vroeger vermeld is, en Sajid ANWAR, het hoofd van den linkertak, van wien de vorsten van Bĕnggålå en Java afstammen. Sajid ANWAR kreeg

17. te Déwani den naam van Hjang NOERTJAHJÅ.

(Op hem volgen):
Hjang NOERRÅSÅ,
Hjang WĔNANG,
Hjang TOENGGAL,
Baṭårå GOEROE,
Baṭårå BRÅMÅ,

---

(1) Onder de woorden [illegible] en [illegible] hier-door regter- en linkertak vertaald, moet men den regter- en linker tak van een stamboom verstaan. Deze stamboom scheidt zich bij Nabi SIS in tweeën, en vereenigt zich weder door het huwelijk van Kjai Agĕng PAMANAHAN (uit den linkertak) met een dochter van Pangéran Såbå (uit den regtertak).

Men kan deze geslachtlijst (linkertak) vergelijken met die, welke de Heer J. J. MEINSMA heeft medegedeeld in het 7e. deel van de Bijdragen tot de Taal-Land-en volkenkunde van Neerlandsch Indie van het Kon. Instituut nieuwe volksreeks, 7e. deel, bladz. 260 vgg., en met hetgeen de Heer A. B. Cohen Stuart over dit onderwerp mededeelt in zijn geschiedenis der Pandåwå's of Inleiding tot de Bråtå-joedå [verhand. van het Bat. gen. van kunsten en weten schappen deel XXVII], de 5e. en 12e. noot. Zie verder de kritische aanteekening tot de 16e strofe van den 1en zang.

(I) 18. BRÅMÅ SADTÅPÅ, of TRITROESTÅ,
PARIKĔNAN,
MANOEMANÅSÅ,
SAKOETRĔM,
Bagawan SAKRI,
Praboe PÅLÅSÅRÅ (eerste vorst van Astinå),
ABIJÅSÅ,
Praboe PANDOE DÉWÅ-NÅTÅ,
19. DANANDJÅJÅ (of ARDJOENÅ),
ABIMANJOE,
Praboe PARIKĔSIT,
Sri JOEDÅJÅNÅ,
Praboe JOEDÅJÅKÅ,
Praboe GĔNDRÅJÅNÅ,
Praboe DJÅJÅBÅJÅ, vorst van Kĕdiri,
DJÅJÅMIDJÅJÅ,
20. DJÅJÅMISÉNÅ, laatste vorst van Kĕdiri,
Sri KOESOEMÅ-WITJITRÅ, vorst van Pĕngging,
Praboe TJITRÅSOMÅ,
PÅNTJÅDRIJÅ,
ANGLINGDRIJÅ, laatste vorst van Pĕngging,
Praboe SOEWÉLÅTJÅLÅ, vorst van Mĕnḍang-kamoelan,
21. Sri MÅHÅPOENGGOENG,
KANDI-ÅWAN, laatste vorst van Mĕnḍang-kamoelan,
Rĕsi GAṬAJOE, of LĔMBOE SOEBRÅTÅ, eerste vorst van Djĕnggålå,
LĔMBOE AMILOEHOER, of Praboe DÉWÅKOESOEMÅ,
Pandji MÅRÅBANGOEN, laatste vorst van Djĕnggålå,
22. Koedå LALÉJAN, eerste vorst van Padjadjaran,
BANDJARANSARI,
MOENDING-SARI,
Sri MOENDINGWANGI,
Praboe PAMĔKAS, laatste vorst van Padjadjaran,
Djåkå (of Raden) SOESOEROEH, eerste vorst van Mådjåpaït,
Praboe TAROENÅ,
23. Praboe ADININGKOENG, of BRÅWIDJÅJÅ (I),
Praboe AJAMWOEROEK, of BRÅWIDJÅJÅ (II),

(I) Lĕmboe Amisani, of Bråwidjåjå (III),
Praboe Bråtandjoeng, of Bråwidjåjå (IV),

II. 1. Praboe Bråwidjåjå (V), laatste vorst van Mådjåpaït,
Raden Bondankadjawan, of Lĕmboe Pĕtĕngtaroeb,
Kjaï Agĕng Gĕtas-pandåwå,

2. Kjaï Agĕng Séselå,
Kjaï Agĕng Ĕnis,
Kjaï Agĕng Pamanahan, of Kjaï Mataram,
Panĕmbahan Sénåpati Ngalågå,
Soenan (Praboe Anjåkråwati van Mataram), overleden te Krapjak,
Soeltan Agoeng (of Njåkrå Koesoemå),

3. Soenan Amankoerat van Mataram, begraven te Tĕgal-aroem,
Soenan Pakoe Boewånå I (van Kårtåsoerå),
Praboe Amankoerat,
Soenan Pakoe Boewånå II, begraven te Lawijan, (1)

4. Soenan Pakoe Boewånå III, die (den tuin te) Tjĕmani (2) aangelegd heeft en te Imågiri begraven is,
Soenan Pakoe Boewånå IV, of Soenan Bagoes, een regtgeloovig en vroom vorst, (3)

5. Pangéran Adipati Poerbåjå, Kolonel van de Huzaren, de voornaamste Prins aan het hof van Soerakarta.

6. Deze is dus de zestigste afstammeling van Sajid Anwar, in den linkertak, en de drie-en-zeventigste afstammeling van Sajid Anwas, in den regtertak. Dit groote verschil in het getal geslachten moet men daaraan toeschrijven, dat Sajid Anwar zelfs ten tijde van Nabi Ibraïm nog ongehuwd was, daar hij pas in het tijdvak, toen er geen Nabi's waren, even voor den tijd van Nabi Moeså, met de dochter van een Djin trouwde.

---

(1) Lawijan is een dorp tusschen Kartasoera en Soerakarta, waar men nog het graf van Pakoe Boewånå II aanwijst.

(2) De lusttuin van Tjĕmani ligt ruim één paal ten westen van de kraton van Soerakarta. Deze tuin is thans geheel vervallen.

(3) Soenan Pakoe Boewånå IV, doorgaans Soenan Bagoes, wordt hier genoemd: „een regtgeloovig vroom vorst." Hij was bekend, als een vlijtig beoefenaar van Mohammedaansch-zedekundige geschriften, en wordt gehouden voor de zamensteller van het gedicht Woelang-reh.

HOOFDSTUK III.

(II) 7. Nog eenige Geslachtlijsten.

A. *Van de Vorsten van* Wiråṭå *en* Astinå.

Hjang Pramèsṭi, of Baṭårå Goeroe, (1)
Baṭårå Wisnoemoerti,
Praboe Basoekråtå, vorst van Wiråṭå,
Praboe Basoepati,
Praboe Basoekèsti,
8. Praboe Basoekiswårå,
Sri Doergådånå, vorst van Maswåpati,
Dèwi Oetari, gehuwd met Abimanjoe, (2) wiens zoon, Praboe Parikĕsit,
9. vorst van Astinå was. Haar oudere zuster, Dèwi Doergådini, was gehuwd met Koning Pålåsårå (3) van Astinå; hun zoon heette Abijåså. Zóó werden (de vorstelijke geslachten van Wiråṭå en Astinå) door twee huwelijken vereenigd.

B. *Van de Vorsten van* Mandråkå. (4)

Manoemanåså (5) had twee zoons, de oudste heette Sakoetrĕm, en de jong-
10. ste was Raden Sriäti. Van den laatsten stammen af:
Praboe Artati of Praboe Måndråkoemårå,
Artådrijå of Praboe Måndrådipå,
Saljå (vorst van Mandråkå), en Madrin (6), gehuwd met Pandoe Déwånåtå van Astinå (7).

11. C. *Geslachtlijst van de Vorsten van* Bĕnggålå, *waarvan de afstammelingen zich vereenigden met het kroost van* Baṭårå Bråmå. (8)

Hjang Giri-nåtå, (of Baṭårå Goeroe),
Baṭårå Bajoe, of Baṭårå Soemarmå,

(1) Verg. I. 17.
(2) Verg. I. 19
(3) Verg. I. 18.
(4) Of Madråkå.
(5) Verg. I. 18.
(6) Of Madri.
(7) Verg. I. 18.
(8) Daar de afstammelingen van Batårå Bråmå door den schrijver niet opgegeven worden, blijkt het niet, waarin die vereeniging bestaan heeft. Volgens deze lijst zou zij kunnen ontstaan zijn door het huwelijk van Rĕtna Sĕmbåwå (een vrouw), maar met wien deze gehuwd was, heeft de schrijver niet gemeld.

(II) 12. Baṭårå TÅNTRÅ,
Hjang GOERĔTNÅ,
Rĕtnå SĔMBÅWÅ,
Rĕsi MINTÅBÅSÅ,
Rĕsi KOENTÅ DROEWÅSÅ,
Baṭårå BASOEKI,
Praboe MAROETÅ,
13. Praboe BARATMĔDJÅ van Bĕnggålå,
Bambang KOEMBÅJÅNÅ, of Paṇḍitå DRONÅ.

D. *Geslachtlijst van de Vorsten van* TJĔMPÅLÅ, *afkomstig van* Bĕnggålå.

Baṭårå BASOEKI (1),
Praboe SĔNGÅRÅ (een jonger zoon),
14. Praboe DOEPÅRÅ,
Praboe DROEPÅDÅ.

E. *Geslachtlijst van de afstammelingen van* Sajid ANWAS, *vereenigd met die van* Sajid ANWAR.

Praboe SAMOED (2), wiens nakroost naar Bĕnggålå ging,
15. Praboe KADIR,
NGABID,
Praboe ASAP,
Praboe NGABIDIN,
Nabi SALEH,
Rådjå SAPWANI,
Nabi KANTALAH,
16. Praboe NIRKANTÅ,
KANTÅLIMOET,
Praboe RAMOED,
RAMLAMAD,
Praboe DJAMTANIS,

(1) Zie II: 12.
(2) Waarin die vereeniging bestaan heeft, blijkt niet duidelijk. Ook wordt niet uitdrukkelijk vermeld, van wien SAMOED een zoon was. Het schijnt echter, dat hij een zoon of althans een afstammeling van Sajid ANWAS, het hoofd van den regtertak, geweest is, omdat er Nabi's onder de afstammelingen van SAMOED genoemd worden. Ook zijn hun namen van Arabischen oorsprong. De vereeniging van de beide takken kan in de volgende lijst hebben plaats gehad door het huwelijk van WIMÅSOETJÅNDRÅ met Dèwi TOENDJOENGBIROE, een Prinses van Mantili, uit den linkertak.

(II) Praboe SALOEP,
Rådjå SADOEK,
SADIK,
Praboe DJAPRANI,

17. Rådjå TARGANI, Koning van Bĕnggâlå,
Praboe SANGADIK,
Rĕsi WIMÅSOETJÅNDRÅ, gehuwd met Dèwi TOENDJOENGBIROE (van Mantili).
Deze had vier zoons: Rĕsi KÅLÅ, Rĕsi SOEMÅ, SOEMÅRÅDJÅ en DÅSÅRÅTÅ (vorst van Ajodyå).

18. Van den laatsten stamt Batårå RÅMÅ of RÅMÅ-BÅDRÅ af, en van dezen stammen af:
Praboe RÅMÅ-BATLÅWÅ,
Praboe KOENṬIBODJÅ van Mandoera,
Praboe BASOEKOENṬI, gehuwd met Dèwi BANDONDARI van Wiråṭå,

19. Praboe BASOEDEWÅ; deze had drie kinderen: Praboe BÅLÅDEWÅ (PANDOE van Astinå), Praboe (KRĔSNÅ) van DWÅRÅWATI, en de prinses Wårå SOEMBÅDRÅ, die met ARDJOENÅ huwde.

20. **F.** *Geslachtlijst van de Vorsten van* MAÏSPATI.

Baṭårå MÅJÅ (oudere broeder van Baṭårå GOEROE.),
Baṭårå SOERJÅ,
Hjang RAWIJATMÅDJÅ,
Hjang KARÅBÅ,
DEWANKÅRÅ,
DEWANGGÅNÅ,
DEWÅSÅNÅ en DEWÅTÅMÅ,

21. De laatste had een zoon: Rĕsi GOTÅMÅ, de vader van SOEBALI, SOEGRIWÅ en Rĕtnå AṄDJANI.

DEWÅSÅNÅ had twee zoons: Praboe ERRIJÅ en Rĕsi WISANGGĔNI, wiens

22. zoons heetten: SOEWÅNDAGNI en DJÅMÅDAGNI. SOEWÅNDAGNI was de vader van Raden SĔMANTRI.

23. ERRIJÅ had één zoon: KARTÅWIRJÅ, de vader van Praboe ARDJOENÅ-WIDJÅJÅ, of ARDJOENÅ-SÅSRÅ (BAOE), een groot vorst van Maïspati, die achthonderd uitstekend schoone vrouwen had, en door duizend vorsten gehuldigd werd.

G. *Geslachtlijst van de Vorsten van* MAGÅDÅ.

24. Praboe TARGANI van Bĕnggâlå [1] had twee zoons: Praboe SANGADIK, vorst van

(1 Zie II: 17.

(II) Běnggâlâ en Praboe Djisis, vorst van Magâdâ, die de vader was van Praboe Tjitrâdarmâ; deze had een dochter: Dèwi Tjitrâwati, die met Ar-
25. djoenâsâsrâ trouwde, en een zoon, Raden Tjitrâgâdâ, die vorst van Magâdâ werd.

H. *Geslachtlijst van de Vorsten van* Lokâpâlâ.

Hjang Giri-nâtâ (of Baṭârâ Goeroe),
Baṭârâ Sambo,
Sambodânâ,
26. Esṭidjoemili,
Rěsi Amoelâsiḍi,
Ḍeroḍânâ; deze had twee zoons:
Wasisṭa, een groot Panḍitâ, en Ḍanoerḍânâ, (Koning) van Lokâpâlâ, van wien verder afstammen:
27. Praboe Andânâpati,
Praboe Lokâwânâ,
Dèwi Lokati, gehuwd met Rěsi Wisrâwâ.
Van Wasisṭa stammen af:
Poelasṭâ,
Rěsi Padmâ,
Rěsi Wisrâwâ, een aanzienlijk Panḍitâ met een schoon voorkomen, gehuwd met zijn bloedverwante, Dèwi Lokati van Lokâpâlâ. Bij haar had hij een zoon: Praboe Ḍânâpati (of Ḍânârâdjâ), de laatste vorst van Lokâpâlâ.

III. 1. **I.** *Geslachtlijst van de Vorsten van* Alěnkâ, *waarover in dit werk vooral gehandeld wordt.*

Hjang Brâmâ (zoon van Baṭârâ Goeroe),
Brěmani, een dochter, gehuwd met Bramânâ,
Brěmaniwati, een dochter, gehuwd met Bandjarandjali, Boetâ-vorst van Alěnkâ,
2. Praboe Djatimoerti,
Sri Bramânâ-kânḍâ,
Gětah-bandjaran,
Bramânâ-tâmâ,
Praboe Poeksârâ,
Praboe Soemali; zijn oudste dochter heette Dèwi Soekèsi, en diens zoon heette Dâsâmoekâ.

HOOFDSTUK IV.

Geschiedenis van Sajid Anwar, of Noertjahjå te Dewani.

(III) 3. Sajid ANWAR was onder de zoons van SIS de eerzuchtigste, en zeer goddeloos. Hij wilde niet leven, zooals zijn vader en broeder, maar beeldde zich in, dat hij alle menschen moest overtreffen, en dat hem alles wat hij maar 4. wenschte door HJANG SOEKSMÅ ([1]) (den oppersten God) moest geschonken werden, zonder dat hij ooit zoude sterven, zooals zijn grootvader (ADAM). Ten einde aan de zucht om de eerste te zijn, die de aarde zou beheerschen, te voldoen, verliet hij zijn vaderland, en ging hij zich in verre streken ophouden. Door DADJILLAKNAT (den opper-duivel) verleid, doolde hij overal rond. Naar het wel- 5. behagen van HJANG SOEKSMÅ bezocht hij allerlei onveilige oorden, en onderwierp hij zich aan allerlei soort van boete: in den oceaan, binnen in de aarde, boven de wolken, en in het vlammende vuur. Alle wegen van list en geweld stonden voor hem open, omdat zijn boete volkomen was. Door IDADJIL 6. (den opper-duivel) vervoerd, verkreeg hij, wat hij maar wenschte, en al wat in zijn gedachten opkwam, gelukte. Nadat hij lange jaren als kluizenaar in gevaarlijke wildernissen had doorgebragt, trok hij, zonder bepaald doel, oostwaarts, waarheen hem zijn voeten maar bragten. Op het tijdstip, waarop dit verhaal begint, vertoefde hij als boeteling in een spelonk, op het eiland Dewani.

7. Het eiland Dewani was de verblijfplaats van de Djin's, en stond onder de heerschappij van afstammelingen van DJAN. Hun geslachtlijst is, als volgt:

MARIDJAN,

DJAN,

DJIN, deze had twee zoons: ANDADJALI, vorst van Dewata, en IDADJIL of 8. DADJILLAKNAT, de stamvader van de Duivels en allerlei booze geesten. ([2])

([1]) Hjang SOEKSMÅ is dezelfde, die ook Hjang OEDJWÅLATI of Hjang LÅTÅWALOEDJWÅ genoemd wordt. Het is de opperste Godheid, de wereldziel, die alles beheerscht. Nadat Hjang WĔNANG zijn boete volbragt had, werd hij als zoodanig erkend, onder den naam van Hjang SOEKSMÅ KAWĔKAS, d. i. de laatste Soeksmå. Hij was echter niet de allerlaatste, want zijn zoon, Batårå GOEROE, was een incarnatie van die albeheerschende wereldziel. Hij werd later als de opperste Godheid erkend, en onder de bovenvermelde namen vereerd.

([2]) De Javaansche overlevering laat de booze geesten een zeer voorname rol spelen op Java, daar zij, voor dat het Hindoe-tijdperk aanbrak, Java meermalen verwoestten, ontvolkten, en voor menschen onbewoonbaar maakten. Volgens het Javaansche gedicht Adjisåkå, ook lajang Sindoelå genaamd, heeft ADJISÅKÅ hen overwonnen en verwijderd, maar volgens de lajang DJÅJÅBÅJÅ, een klein gedicht, dat om zijn profetiën in den laatsten tijd veel besproken is, geschiedde dit door Arabische, of eigenlijk Turksche volkplanters, die al die booze geesten door middel van amuletten verdreven.

(III) De zoon van ANDADJALI heette Praboe WĔNOES, of ÅNDÅKÅRÅ, de vader van Praboe PALIDJÅ, die de oudste was van 28 andere zoons. Zes
9. van hen heetten: Patih PARWÅTÅ, die Patih bij zijn jongeren broeder (den vorst van Dewåtå) was, Râdjå RAWANGIN, (Vorst van Dewåtå,) NOERRADI, vorst van Dewani, AMIR, Patih van Dewani, MABANIS en
10. Sang DARI, die als een krab in zee leefde.

NOERRADI, vorst van Dewani, had een dochter van buitengewone schoonheid, die Dèwi NOERRINI heette. Haar glans was als die van de maan,
11. en overtrof zeer verre die van de andere Prinsessen van de Djin's.

Op zekeren nacht lag zij rustig te slapen, en verscheen haar in den droom een oud man, die tot haar zeide: „meisje! je aanstaande echtgenoot is ge„komen, hij doet boete in een spelonk, maar de tijd van zijn boete is nu „voleindigd. Het is een zoon van Nabi SIS, hij heet Sajid ANWAR. In het
12. „huwelijk met hem zulje moeder worden van een zoon, van wien later, „zonder uitzondering, alle vorsten van Bĕnggâlâ en Java zullen afstam„men."

De Prinses was getroffen, toen zij ontwaakte, en deelde haar vader mede, wat zij gedroomd had.

13. Koning NOERRADI was zeer verheugd, daar hij haar droom voor ernst hield. Hij liet zijn Patih, genaamd Patih AMIR, bij zich komen, en gelastte hem, den persoon, van wien zijn dochter gedroomd had, op te zoeken. Patih
14. AMIR nam dien last op zich, verwijderde zich, en vloog in de lucht, doch in alle vier windstreken, die voor hem bloot lagen, was het ledig; geen teeken vertoonde zich, alleen aan den voet van een berg was een helder licht. De Patih streek neer. Toen hij aan den voet van den berg gekomen was, verdween het licht, en zag hij den ingang van een grot. Hij trad
15. binnen, en zag iemand op een grooten vlakken steen zitten, nog (in een biddende houding) met gekruiste armen, opgetrokken knieën, en de voeten bij elkander. Verbaasd van den glans, die den boeteling omstraalde, als de glans van de opkomende maan, zag hij, dat het werkelijk een mensch was, en trad hij naar hem toe. De kluizenaar ontvouwde zijn gekruiste armen, en ontving zijn gast. Toen zij bij elkander gezeten waren, zeide de
16. Patih: „vriendlief! ik neem de vrijheid, u wat te vragen, omdat ik u voor „'t eerst hier in deze grot boete zie doen; waar is u van daan? en hoe is „uw naam?"

Toen ANWAR hem verteld had, waar hij van daan was, en hoe hij heette,

(III) was de Patih verblijd, daar het werkelijk de persoon was, van wien de Prin-
17. ses gedroomd had. „Vriendje!” zeide hij toen, „uw vader, de vorst Noerradi, „die over de Djin's heerscht, en aan wien dit rijk van Déwani onder„worpen is, heeft mij, zijn Patih, gezonden, om u te ontbieden. Stel u
18. „echter gerust, vriend! waarschijnlijk bedoelt hij alleen uw geluk.”

Anwar antwoordde: „goed, oom! ik ga met u mede; daar de vorst van „dit land mij roept, zou het al heel slecht van mij zijn, als ik niet gene„gen was mede te gaan. Al wil de vorst mij ook dooden, wat zoude ik „daartegen doen?”

19. Hierop gingen zij te zamen uit de grot, en vertrokken zij naar het paleis van Koning Noerradi. Toen zij in het paleis waren aangekomen, was Noerradi verbaasd over den zacht schitterenden glans, die van Anwar afstraalde, even als de glans van de maan. Vernemende, dat hij de zoon was van Nabi
20. Sis, werd Noerradi zeer verblijd, daar zijn dochter van dien persoon gedroomd had.

Anwar en de Prinses (Noerrini) werden door den echt vereenigd, en gaven zich in het paleis steeds aan mingenot over.

21. Toen Anwar huwde, waren er geen Nabi's, het was even voor de komst van Nabi Moesâ. Na zijn huwelijk veranderde hij zijn naam in dien van Hjang Noertjahjâ. Zijn gemalin schonk hem een zoon van bijzondere schoonheid, die den naam kreeg van Noerrâsâ.

HOOFDSTUK V.

Geschiedenis van Noerrâsâ te Dewâtâ.

22. Toen Noerrâsâ volwassen was, deed hij streng boete, evenals zijn vader. Zijn vermogens waren buitengemeen, zijn lichaam was aetherisch, want zijn moeder was de dochter van een Djin, zijn vader had zijn lichaam verfijnd, en had in zijn boete om de onsterfelijkheid gebeden, bovendien was hij zelf met een Djin's dochter getrouwd. Door 't een en ander was zijn grof lichaam fijn geworden.

23. Toen Noerradi, na verloop van tijd, de regering aan zijn schoonzoon, Hjang Noertjahjâ, overgaf, onderwierpen de Djin's zich gaarne. Noerradi trok zich als Bagawan [1] terug, en ging op een berg wonen. Zijn jongeren broeder Amir beval hij, zijn schoonzoon in het bestuur bij te staan.

---

[1] Bagawan is een gewezen vorst, of een persoon van vorstelijke afkomst, die zich als kluizenaar van het gewoel der wereld verwijderd houdt, en door gebeden en godsdienstige overpeinzingen een Panditâ of heilige geworden is.

IV. 1. Toen NOERTJAHJÅ den troon beklommen had, verdween NOERRÅSÅ eensklaps uit het paleis, zonder zijn vader of moeder er iets van te zeggen. Hij doolde rond, en nam zijn weg door wouden en bergen. Toen hij langen tijd her- en 2. derwaarts, waar hem zijn voeten maar bragten, had rondgezworven, zonder eenig bepaald doel, van de wegen af, door duistere wouden, door ravijnen en over berghellingen, rustte hij eindelijk uit op het eiland Dewåtå, waar hij als kluizenaar op een berg ging wonen.

3. Praboe RAWANGIN, het Hoofd van de Djin's, vorst van Dewåtå, had 4. een dochter, met name Dèwi RAWATI, die door het gansche rijk beroemd was; zij was huwbaar, maar nog niet getrouwd. Eens op een avond, voordat 5. zij sliep, stond er bij haar slaapstede een oud man, die uit de lucht tot haar zeide: „meisje! je moet weten, dat je aanstaande echtgenoot gekomen „is, en dat hij nu boete doet op een bergtop. Hij heet Hjang NOERRÅSÅ, „hij is de zoon van een Djin, en een afstammeling van Nabi SIS. (In 't 6. „huwelijk met hem) zulje het geluk hebben, om twee zoons te krijgen, die „de stamvaders van de vorsten van Běnggålå en Java zullen zijn." 7. Daarop verdween hij in de lucht.

De Prinses was zeer getroffen, dacht steeds over de woorden van den 8. ouden man na, en deelde des morgens haar droomgezigt aan haar vader RAWANGIN mede. Deze liet spoedig zijn ouderen broeder, die Patih bij hem 9. was, en Patih PARWÅTÅ heette, bij zich komen. Hij en zijn broeder waren, als 't ware, beide koningen, want de Patih had van hem in regeringszaken 10. volkomen volmagt. Toen hij hem met de voorspelling bekend gemaakt had, stelde de Patih voor, dat hij op reis zoude gaan om te zoeken, want die 11. openbaring, dacht hij, zou wel komen van Hjang OEDJWÅLATI (1), en deze zou aan de Prinses wel een echtgenoot geven. RAWANGIN gaf daarop zijn toestemming.

12. De Patih vloog in de lucht, want hij was vol moed en bekwaamheid, en kon door zijn helder doorzigt elke moeijelijkheid geheel en al overwinnen, 13. ook op verborgene wijzen. Hij aanschouwde al de toppen der bergen, maar in het geheele rijk van Dewåtå was niets te zien, alleen in het noorden zag hij op den top van een berg van Dewåtå een helderen glans.

14. Toen hij naderde, verdween die glans, en zag hij een kluizenaar slapen, boven op een grooten zwarten steen. Hij was zeer schoon, en verspreidde

(1) Zie de noot bij III. 14.

(IV) 15. een zachten luister, tot verbazing van Patih AMIR. Toen de kluizenaar wakker werd, ontstelde hij een weinig, ziende, dat daar een vreemdeling bij hem stond; daarop noodigde hij dezen vriendelijk tot zich. Toen zij gezeten wa-
16. ren, vroeg de Patih hem in een nederig gebogene houding: „mijn jonge „vriend! ik ben zoo vrij u te vragen, waar u van daan is, hoe u heet, of
17. „u van het geslacht der menschen of van dat der Djin's is, en wat toch „wel uw oogmerk is met dit kluizenaarsleven op een bergtop. U is immers „nog veel te jong, om u aan zoo'n strenge boete te wijden, nog strenger dan
18. „de Paṇḍitâ's doen."

NOERRÂSÂ antwoordde op die vragen ronduit, dat hij de zoon van NOER-
19. TJAHJÂ en een kleinzoon van SIS was, dat hij van de Djin's afstamde door zijn moeder, die een dochter was van den vorst van Dewani, en dat hij met zijn omzwerven volstrekt geen bepaald doel had. „Welnu" sprak de Pa-
20. tih, hem omhelzende, „ik ben een ouder broeder van uw grootvader van „Dewani, uw oudoom (de Koning) van Dewâtâ volgt in ouderdom op „mij. Beide vorsten hebben, naar de beschikking van hun vader, hun broe-
21. „ders tot hun Patih's aangesteld. Gelijk AMIR Patih is bij zijn broeder, „den vorst van Dewani, zoo kom ik (als Patih van Dewâtâ) u, mijn „vriend! bezoeken; want uw oom, de vorst van Dewâtâ, Praboe RAWA-
22. „NGIN, die heerschappij voert over de Djin's, zendt mij hier, om u bij hem „te brengen. De Godheid heeft te kennen gegeven, dat u met de dochter „van uw oom in 't huwelijk zal treden. Uw oom heeft maar één dochter
23. „van uitstekende schoonheid. Zij zal uw vrouw worden. Dit heeft Hjang „OEDJWÂLATI gelast, toen hij in een droomgezigt tot haar sprak, en daarom
24. „ben ik hier gezonden, om u, als haar bruidegom, af te halen."

NOERRÂSÂ antwoordde in een gebogene houding: „gaarne zal ik u volgen; „als de koning het wil, niet alleen, als hij mijn geluk bedoelt, maar ook als
25. „hij mij zelfs wil dooden! Hoe zou ik mij kunnen verzetten tegen den vorst „van dit land?"

Daarop daalden zij met hun beiden van den bergtop af; zij traden het paleis binnen, en kwamen bij den vorst RAWANGIN.

26. De Koning zat juist op het plein voor zijn paleis, toen hij tot zijn verwondering zijn Patih zag aankomen, met een schoonen jongeling achter zich,
27. wien een luisterrijke glans, als die van de maan, omstraalde; verheugd stond hij van zijn zetel op, om hem te ontvangen. Daarop zeide de Patih: „de
28. „voorspelling is uitgekomen: deze jongeling is een kleinzoon van Nabi SIS;

(IV) „ik vond hem slapende op een bergtop. Hij stamt af van de Djin's, door
29. „zijn moeder, Dèwi NOERRINI, een dochter van Uw jonger broeder, Praboe
„NOERRADI, vorst van Dewani, die getrouwd is met NOERTJAHJÅ, den zoon
30. „van Nabi SIS. Deze heeft één zoon, en dien ziet U hier. Hij heet NOER-
„RÅSÅ. Hij heeft zijn land verlaten, om als kluizenaar te leven."

31. Na het hooren van deze woorden, omhelsde RAWANGIN zijn jeugdigen bloedverwant, en zeide: „He! hoe is het mogelijk, mijn jonge vriend! dat ik dat „niet wist! (1) dan ben je immers een kleinzoon van NOERRADI! wees gerust „beschouw dit rijk als je eigendom!"

32. Nu voldeed RAWANGIN zonder dralen aan de voorspelling van den ouden man. Het huwelijk werd voltrokken, en de jonggehuwden gaven zich in het 33. paleis steeds aan mingenot over. Niet lang daarna ging RAWANGIN als Panḍitå 34. op een berg wonen. De regering van het rijk Dewåtå gaf hij aan zijn schoonzoon, NOERRÅSÅ, over, PARWÅTÅ behield de betrekking van Patih. De 35. Djin's beminden hun nieuwen vorst zeer, want hij was schoon zonder weêrga, bezat een edel karakter, en had zijn onderdanen lief.

HOOFDSTUK VI.

Geschiedenis van Hjang Wĕnang.

V. 1. Dèwi RAWATI werd zwanger, en beviel van een zoon, dien men den naam gaf van Hjang DARMÅDJÅKÅ. Hij was even schoon als zijn vader, een hel-2. dere glans omstraalde hem. Hij legde zich, toen hij volwassen was, de strengste boete op.

Daarna beviel zij wederom van een zoon van bijzondere schoonheid en glans, 3. tot groote vreugde van de ouders. Hij ontving den naam van Hjang WĔNANG, zijn luister overtrof dien van zijn vader. Toen hij volwassen was, deed hij vele 4. jaren lang boete, en dat wel op alle mogelijke wijzen: onder de aarde, in het vuur, in de volle zee, hangende aan een boomtak, boven de wolken, in holen en wouden, en op bergen. Het doel, dat hij zich daarmede voorstelde, was: 5. om al, wat er in de gansche wereld was, te overtreffen; niemand mogt hem in vermogens gelijk zijn, en al zijn wenschen moesten vervuld worden, niet alleen,

(1) Eigenlijk staat er in het Javaansch: „welzoo, mijn kleinzoon! de afgehouwen stronk zit onder de bladeren! het was „verborgen voor mij, dat jij, mijn jonge vriend! een kleinzoon waart van NOERRADI." Het spreekwoord: „de afgehouwen „stronk zit onder de bladeren", is onvertaald gelaten, omdat de Hollandsche lezer het toch niet in zijn juiste beteekenis zoude opvatten. Men vergelijke de woorden [illegible] en [illegible] in de Woordenlijst hierachter.

(V) 6. omdat hij de zoon was van een Koning der Djin's, en omdat hij afstamde van een Nabi, maar ook om zijn strenge boete. Hij volhardde in zijn boete met standvastigheid, totdat HJANG SOEKSMÅ met hem begaan werd, en zijn vermogens volmaakte. Hij noemde zich voortaan Hjang OETIPATI en Hjang 7. SOEKSMÅ KAWĔKAS; hij deed zijn best, om den Schepper der wereld te gelijken, en als zoodanig door de menschen aangeroepen te worden, en toen zette hij zijn togten wederom voort. Terwijl hij nu ronddoolde en zwierf door alle 8. bosschen en over alle bergen, staakte hij zijn togten op een berg van Kĕling. Hij spreidde daar zijn magt ten toon, ten einde door de inwoners en door den vorst van het land als opperheer erkend te worden, schiep zich den he- 9. mel boven de wolken, en bleef daar zonder steunpunt hangen in een gouden huis, met diamanten versierd, dat van verre luisterrijk schitterde.

10. Wij willen nu verhalen van den vorst van Kĕling, die, als alle menschelijke Djin's, van Djin afstamde. Hij heette Praboe ARI, zijn vader was SARÅMBÅ, een broeder van PALIDJÅ, den Koning der Djin's.

11. Vroeger had er over Kĕling een man geregeerd, die half mensch half Djin was, namelijk WISADI, een jonger broeder van SANGADIK. Deze had het hof van zijn broeder van Bĕnggålå verlaten, en werd Koning van Kĕling, maar toen zijn vermogens te kort schoten in een strijd met Praboe ARI, 12. had hij zijn rijk aan ARI afgestaan, en hem tevens zijn dochter, Dèwi WISÅWATI, ten huwelijk gegeven. Uit dit huwelijk was een uitstekend schoone 13. dochter, Dèwi SAÒTI geboren. Zij was volwassen, maar nog niet gehuwd.

Toen ARI hoorde, dat er op een bergtop een vreemdeling was aangeko- 14. men, die zich daar den hemel geschapen had, die in een gouden huis boven den berg woonde, en zich Hjang OETIPATI noemde, even als Hjang LÅTÅ WALOEDJWÅ ([1]), en dat de inwoners van Kĕling, die bij den berg woon- 15. den, den vreemdeling hulde bewezen, werd hij zeer verbolgen, en besloot hij zijn krachten tegen den vreemdeling te beproeven. In den nacht vloog hij naar den berg, maar boven den top komende, viel hij drie malen in zwijm neder, zijn krachten schoten dus te kort.

16. Om die reden bewees ARI ook hulde aan Hjang WĔNANG, en gaf hij hem zijn dochter Dèwi SAÒTI ten huwelijk. Al de bewoners van Kĕling volgden 17. het voorbeeld van hun vorst, zij riepen allen nu een anderen persoon (in hun gebeden) aan, en aanbaden Hjang WĔNANG, als Hjang OETIPATI, waarbij zij dach-

[1]) Zie de noot bij III 3.

(V) ten aan de opperste Godheid, Hjang LÅTÅWALOEDJWÅ, van wien hij dan ook een incarnatie was. De zetel der regering bleef op den bergtop, hij genoot 18. daar bij voortduring de genoegens van den echt met zijn gemalin, Dèwi SAÒTI.

Dèwi SAÒTI kreeg na eenigen tijd een zoon, die schoon was, wiens luister 19. schitterde, en die den naam ontving van Hjang TOENGGAL. In schoonheid en luister geleek hij volkomen op zijn vader. Hij vond zijn genoegen in onophoudelijk ronddolen, en was juist aan het rondzwerven in de zee, en het wandelen op den bodem van den oceaan.

HOOFDSTUK VII.

Geschiedenis van Hjang Toenggal.

20. PRABOE REKÅṬÅTÅMÅ had zijn verblijf in de zee gevestigd, en stamde af van den Djin DARI. Deze had namelijk een zoon, de Djin MĔNAK, diens zoon heette MINANKÅRÅ, alle drie hadden de gedaante van zeekrabben. De 21. zoon van MINANKÅRÅ heette JOEJOETÅMÅ, en van dezen stamde RĔKÅṬÅTÅMÅ af. Hij had, als zijn voorouders, de gedaante van een krab, en voerde in de zee heerschappij over al de krabben, kreeften en andere schelpdieren, die in 22. de zee kruipen.

RĔKÅṬÅTÅMÅ had een schoone dochter, RĔKÅṬÅWATI genaamd. Zij was zoo schoon als de maan. Omstreeks dezen tijd lag zij eens rustig te slapen, en 24. droomde zij, dat een oud man uit de lucht tot haar zeide: „meisje! je moet „weten, dat je aanstaande echtgenoot zich thans in de nabijheid bevindt; hij „doolt in de zee rond, en heet Hjang TOENGGAL. Hij is schoon, nog jong 25. „de zoon van een vorst van de Djin's, en afkomstig van Kĕling. In het „huwelijk met hem zulje moeder worden van twee zoons, van welke de vor- „sten van Bĕnggålå en Java zullen afstammen." Hierop verdween (het droombeeld) in de lucht.

26. Toen zij opstond, was zij ten hoogste getroffen, door 't geen haar de oude man gezegd had, en de voorspelling van een gelukkig huwelijk stond haar 27. steeds voor den geest. Zij ging spoedig naar haar vader, boog zich met het aangezigt tot zijn voeten neder, en deelde hem onder het storten van tranen mede, wat de oude man haar gezegd had.

De vader antwoordde vrolijk lachende: „je bent al huwbaar, mijn dochter 28. „kom, je moet niet schreijen! want als dat werkelijk een openbaring van

(V) „Hjang Låtåwaloedjwå is, en die je een echtgenoot wil geven, dan is er „geen zwarigheid. Ik zal de komst van mijn aanstaande schoonzoon door 29. „gebeden afsmeeken, en dan komt die zeker in eigen persoon, zonder dat wij „hem behoeven te zoeken. Kom, meisje! ga nu maar weêr naar je bidver- „trek."

Hierop ging de vorst naar zijn bidvertrek, hij verdiepte zich daar in too- 30. vergebeden, en smeekte Hjang Oedjwålati, dat de droom van zijn dochter mogt vervuld worden, en dat Hjang Toenggal, als hij werkelijk met haar huwen zou, in zijn residentie mogt komen.

VI. 1. Terwijl Hjang Toenggal, vermoeid van het rondzwerven, in de zee rustig op een steen lag te slapen, werd hij door Hjang Låtåwaloedjå opgenomen, 2. en neergeworpen in het paleis van Rĕkåṭåtåmå. Schitterende als een mete- oor, viel hij, nog rustig slapende, in het bidvertrek van den vorst neer. Deze 3. staakte vol blijdschap zijn gebeden, want hij gevoelde, dat zij verhoord wa- ren, en dat daar zijn aanstaande schoonzoon voor hem nedergevallen was.

Toen Hjang Toenggal uit zijn slaap ontwaakte, was hij verwonderd, daar hij toch zoo even op een steen was gaan slapen, en hij zich nu in een 4. paleis bevond, en dat wel in een bidvertrek, waar een groote schitterende krab lag. Rĕkåṭåtåmå sprak hem dus aan: „wees welkom, jonge vriend! mag „ik u vragen, of u van het Djin's, of van het menschengeslacht is? waar 5. „komt u van daan? en hoe is uw naam? Hoe komt het, dat u zoo maar „in mijn bidvertrek komt vallen?"

Hjang Toenggal was niet weinig verbaasd, dat een krab als een mensch spreken kon, en deelde zonder omwegen mede, dat hij van het Djin's ge- 6. slacht was, en van Nabi Sis afstamde, en dat zijn moeder Dèwi Saòti een Prinses van Kĕling was. Zoo vertelde hij verder alles: zijn naam en af- komst, dat zijn overgrootvader en grootvader gehuwd waren met dochters van Djin's, vorsten van Dewåtå en Dewani; voorts dat hij zich verwij- 7. derd had uit zijn vaders huis, om rond te dolen op bergen, in bosschen, en nu ten laatste in den oceaan. „Ik lei daar rustig op een steen te slapen," vervolgde hij, „en nu ben ik in een paleis, zonder dat ik weet, hoe ik hier 8. „gekomen ben. En jij, krab! wie ben jij, dat je de taal van menschen kunt „spreken?" Rĕkåṭåtåmå antwoordde: „ik ben eigenlijk van het Djin's ge- „slacht, even als u, en [illegible] familie van uw overgrootvader en grootvader van „Dewani en Dewåtå. [illegible] ben een afstammeling van den Djin Dari, die 9. „een jonger broeder van uw grootvader van Dewani was. Hjang Oedjwå-

(VI) „LATI heeft gewild, dat al zijn nakomelingen, tot aan mij, de gedaante van „krabben zouden hebben, en heerschappij zouden voeren over al de krabben
10. „in de zee. Ook uw grootvader, Praboe ARI, de vorst van Kĕling, is even- „eens aan mij verwant. Ik zal 't u maar ronduit zeggen, hoe u in mijn bid-
11. „vertrek zijt neergevallen: het is, omdat mijn gebeden door Hjang OEDJWÂ- „LATI verhoord zijn. Van nacht heeft mijn dochter, de Prinses RĔKÂṬÂWATI, „een droom gehad, waarin een oud man haar zeide, dat zij met u trouwen
12. „zou; daarbij werd haar voorspeld, dat haar twee zoons zullen geboren wor- „den, van welke de vorsten van Java en Bĕnggâlâ zullen afstammen, en „die door de gansche wereld zullen geëerd worden, als Hjang OEDJWÂLATI „zelf."
13. Hjang TOENGGAL antwoordde hierop met een glimlach: „zeer verpligt „voor uw goedheid, Krabbenvorst! dat u mij tot uw schoonzoon wilt nemen.
14. „Maar ik wil nog niet trouwen, ik doe liever nog wat boete. En al wilde „ik ook trouwen, dan zou ik toch maar niet zoo plotseling een krab tot „vrouw nemen, dat zou in 't geheel niet betamen; want u moet weten, dat „veel vorsten van de Djin's mij hun dochters hebben willen geven, maar
15. „dat ik niet één heb willen aannemen, omdat ik mij nog ver van den om- „gang met vrouwen wensch te houden, en nog lust heb, in verre landen te „gaan rondzwerven, en door boete het lichaam te dooden."

RĔKÂṬÂTÂMÂ hoorde hem lachende aan, en antwoordde vriendelijk: nu, goed,
16. „mijn vriend! maar u moet eerst zien, hoe mijn dochter er uit ziet; als zij u „dan niet aanstaat, maakt het nog niets uit"! Hierop wenkte RĔKÂṬÂTÂMÂ spoedig een vrouwelijke bediende, om zijn dochter te roepen. Deze spoedde
17. zich voort, en zeide, toen zij bij de Prinses gekomen was: „Prinses! Uw va- „der laat U in zijn bidvertrek komen, om zijn gast te zien, hij is schoon en
18. „nog jong, een zoon van den Koning der Djin's van Kĕling, hij heet „Hjang TOENGGAL. Ik was verbaasd, toen ik zijn schoonheid zag, zij is ver- „blindend [1], en schittert en blinkt, als een opkomende ster. U wordt ge- „last hem te ontmoeten."
19. Deze tijding schokte de Prinses zeer, omdat de hooge gast met zijn schit- terende blinkende glans zoo overeenkwam met den man, van wien zij ge-
20. droomd had. Zij spoedde zich met de bediende naar haar vader, en ging voor

(1) De uitdrukking „verblindend schoon" geeft zoo goed mogelijk den zin der Javaansche woorden weder. Eigenlijk staat er: „hij verdwijnt, als men hem aanblikt," een uitdrukking, die in gedichten dikwijls gebezigd wordt, om het non plus ultra van schoonheid aan te duiden.

(VI) hem zitten in een gebogen houding, met een schuchteren blik naar den gast, die in geen enkel opzigt van haar droombeeld verschilde, wiens schoonheid en glans onbevlekt was.

21. Hjang Toenggal was opgetogen, toen hij de Prinses zag, en kreeg er berouw van, dat hij geweigerd had haar tot vrouw te nemen. Hij had er in de verste verte niet aan gedacht, dat het uiterlijk van de Krabbe-prinses dat van de Djin's Prinsessen overtreffen zou, door haar buitengewone schoonheid en volmaakten glans, waarvoor zelfs de maan moest onderdoen.

22. Rĕkåṭåtåmå bemerkte wel, dat Hjang Toenggal berouw van zijn weigering had, en zeide tot zijn dochter: „kom, meisje! je moet gaauw het een „en ander klaar maken! dit is een bloedverwant van je, het is een Prins van

23. „de Djin's van Kĕling, een zoon van Hjang Wĕnang en Dèwi Saòti. „Hij heet Hjang Toenggal, door (zijn moeder), een Prinses van Kĕling, „behoort hij nog tot onze familie. Kom, meisje! hij komt pas van de reis, „maak wat eten voor hem klaar"!

24. Toen de Prinses zich stilletjes verwijderd had, zei de vader lachende: „nu, „zóó ziet ze er uit, mijn vriend! ze heeft in 't geheel geen manieren, en is in „de zee geboren (en opgevoed). Het is eigenlijk een bedorven kind, dat ge-

25. „heel en al verwend is. Maar hoe denkt u er over, vriend? bevalt zij u, of „niet? u moet het maar ronduit zeggen"!

Hjang Toenggal nam toen een zeer onderdanige houding aan, en ant-

26. woordde: „och, Koning! ik vraag U vergiffenis, dat ik heb durven weigeren „een gunst van U aan te nemen; tevens is het een last van Hjang Oedjwå„lati, die mij een echtgenoot wil schenken. Welnu, ik voeg mij thans geheel „naar zijn welbehagen! Hoe kon ik er toch toe komen, om een gunst van „Hjang Oedjwålati te versmaden"?

27. Rĕkåṭåtåmå liet nu Hjang Toenggal gaarne met zijn dochter trouwen. De jonggehuwden minden elkander in het paleis wederkeerig, en genoten de

28 echtelijke genoegens ongestoord. Na eenigen tijd werd zij zwanger, zij beviel, doch niet van een gewoon kind: zij beviel van een ei. Toen men het opge-

29. men had, en op den grond wilde werpen, vloog het ei in de lucht. Hjang Toenggal vloog het verbaasd achterna; waar het ei heen ging, schitterde zijn glans, als die van een meteoor in de lucht.

HOOFDSTUK VIII.

Geboorte van **Manik, Måjå** *en anderen.*

VII. 1. De Gemalin van Hjang WĔNANG was na het vertrek van haar zoon (Hjang TOENGGAL) wederom bevallen van een zoon van zeer groote schoonheid, dien men Hjang WĔNING noemde. Zijn glans schitterde als die van zijn vader, tot groote blijdschap van zijn ouders. Hij deed, toen hij volwassen was, strenge boete.

2. In dezen tijd was Hjang WĔNANG (weêr) aan het rondzwerven en dolen door bosschen, op allerlei eilanden, en in den oceaan. Op het eiland Java stil houdende, zag hij iets als een meteoor in de lucht schitteren, en daarop met groote snelheid voor hem nedervallen. Hij ving het met zijn beide handen op, 3. en zag toen, dat het een ei was. Hij wierp het ei tegen den grond, en er kwamen twee schoone kinderen als tweelingen uit, beide met een schitterenden glans. Hjang WĔNANG wist wel, dat dat zijn kleinkinderen waren.

Intusschen was Hjang TOENGGAL het ei achternagegaan, hij zag het onder het nedervallen voor zijn oogen verdwijnen, en zag daarop zijn vader bij twee 4. kleine kinderen staan. Hij naderde zijn vader eerbiedig, en viel voor zijn voeten ter aarde. De vader vroeg hem vriendelijk, waar hij al dien tijd wel naar toe gezworven had. De zoon deelde hem nu mede, wat er met hem geschied was, hoe hij, door de zee gaande, van vermoeidheid in slaap gevallen was. „Toen 5. werd ik", vervolgde hij, „als 't ware door Hjang OEDJWÅLATI opgenomen, en „viel ik in een paleis neder, zonder dat ik weet, hoe ik er kwam. Ik werd „verder door den Koning RĔKÅṬÅTÅMÅ, die, naar hij zeide, een bloedverwant 6. „van mij was door de Vorsten van Dewani en Dewåtå, in 't huwelijk ver„eenigd met zijn beeldschoone dochter. Deze beviel na eenigen tijd, niet van „een kind, maar van een ei met een schitterenden glans. Ik nam het ei in „handen, en wilde het op den grond werpen, maar het ontsnapte mij, en vloog 7. „weg in de lucht. Ik vloog het achterna, maar niet lang geleden is het (uit „mijn gezigt) verdwenen. Waarschijnlijk is het hier neêrgevallen."

De vader antwoordde: „Zóó is het, het is hier met bliksemsnelheid uit de „lucht komen vallen. Ik zag het (eerst) voor een dondersteen aan, maar toen „ik het opving, was het een ei, en toen ik het tegen den grond wierp, kwamen er 8. „deze twee kinderen uit. Dit zijn dus mijn eigen kleinkinderen; later zullen „zij ons in wondermagt en verstand overtreffen, en door de gansche wereld ge-

(VII) „eerbiedigd worden. Zij zullen al, wat hem voorouders wenschten, en waar ik
9. „naar streef, voleindigen, voor zoo ver het nog niet volbragt is. Deze kleinzoons „van mij zullen later de eersten zijn, die over Java heerschen, en al, wat het „bevatten zal, doen ontstaan. Van hen zullen de groote vorsten van Bĕnggålå en Java afstammen. Alle bewoners van die landen zullen uw zoons „als hun Heeren erkennen, en eerbiedigen als Hjang LÅTÅWALOEDJWÅ."

10. Zich daarop tot de kinderen wendende, zeide hij: „Jij, mijn oudste kleinzoon, die uit het wit van het ei geboren zijt, je zult Baṭårå MÅJÅ heeten „en gehoorzamen aan je jonger broeder, die uit den dojer geboren is. Jij,
11. „mijn jongste kleinzoon! zult Baṭårå MANIK heeten. Ik magtig je, voor 't „eerst over Java te heerschen, en al mijne voornemens ten einde toe te volbrengen in mijn naam. Formeer den hemel en de hel, en al wat zij bevatten, al wat er in de gansche wereld is, zal ontstaan naar je welbehagen. Wees
12. „de stamvader van de vorsten van dit eiland Java. Je zult in het huwelijk „treden met een dochter van Bagenḍå SALEH, en de stamvader worden van „vorsten, die niet minder zijn dan hij. Het is bepaald, dat men zelfs in Bĕng-
13. „gålå hen als Heeren zal erkennen Maar genoeg, blijf hier! ik keer naar mijn „verblijf terug. Begin nu maar met Java, en schep al wat daarbij behoort"!

Hierop vloog hij met Hjang TOENGGAL in de lucht. Baṭårå MANIK en MÅJÅ bleven achter, en ontvingen op die wijze hun last van Hjang OETIPATI. Zij waren eensklaps volwassen.

14. Doch in dit gedicht wordt niet verhaald, hoe zij het eerst over Java heerschten, hoe zij dit bevolkten met al wat er op woont, daar dit alles al beschreven is in het boek Manik-måjå, en hoe dit alles geschiedde naar het
15. welbehagen van Baṭårå MANIK, die ook de namen voert van Hjang GIRI NÅTÅ, Hjang NILÅKÅNṬÅ, of Hjang GOEROE, Hjang DJAGAD PRATINKAH, of Hjang TOEGOE WASESÅ.

Wat voorspeld was, geschiedde: Baṭårå GOEROE ging een huwelijk aan met Baṭari OEMÅ, hij verwekte bij haar vijf kinderen, om niet te spreken van hen,
16. die hij bovendien verwekte (1). Die kinderen heetten: Hjang SAMBO, Baṭårå BRÅMÅ, Baṭårå ENDRÅ, Baṭårå BAJOE en Baṭårå WISNOE, en dan had hij nog veel kinderen, die niet van Baṭari OEMÅ waren.

Baṭara MÅJÅ (2) had tien kinderen, met name: Baṭårå BÓNKÓKAN,

(1) Batara Goeroe had nog meer dan deze vijf kinderen, doch hij had die niet bij een vrouw. Zij waren hem op zijn gebed geschonken. ([illegible])

(2) Dit is dezelfde als de persoon, die in de wajang-vertooningen Sĕmar genoemd wordt.

(VII)17. Hjang Tĕmboeroe, Hjang Koerewå, Hjang Mahjati, Hjang Siwah, Baṭårå Soerja, Baṭårå Tjåndrå, Baṭårå Jåmå-dipati, Hjang Kå-
18. mådjåjå en Dèwi Darmå-nastiti.

Hjang Darmådjåkå (oudoom van Baṭårå Manik en Måjå) had de volgende kinderen: Dèwi Dĕrmani, Darmånå of Hjang Dwidjå, Hjang
19. Tjijåtrå en Hjang Tjatoer-kĕnåkå. De laatste had een zoon, die Baṭårå Narådå heette.

Na zijn huwelijk met de Krabbe-prinses huwde Hjang Toenggal met zijn volle nicht, Dèwi Dĕrmani. De zoons uit dit huwelijk heetten: Hjang Darmastoeṭi, Baṭårå Dewådjali en Baṭårå Lodrå.

HOOFDSTUK IX.

Lokåpålå onder Wisråwå en Wisråwånå of Ḍånåradjå.

20. Het eigenlijke onderwerp van dit gedicht is het nageslacht van Baṭårå Sambo. Deze had een zoon, Samboḍånå genaamd, en deze had een zoon, Esṭi-djoe-mili, die de vader van Rĕsi Amoelå-siḍi was. Diens zoon, Ḍeroḍånå, had twee zoons
21. de groote Paṇḍitå Wasisṭa, en Praboe Ḍanoerḍånå, die Koning werd van Lokåpålå. De zoon van Ḍanoerḍånå heette Andånåpati, wiens zoon, Lokåwånå, een schoone dochter had, die Dèwi Lokati heette. Het behaagde
22. Wasisṭå een groot Paṇḍitå te worden. Zijn zoon heette Rĕsi Poelasṭa, en deze had een zoon, Bagawan Padmå, wiens zoon Wisråwå heette. Hij was schoon, en oefende zich in heiligheid door boete te doen, nog meer dan zijn vader en grootvader. Nadat Padmå en Poelasṭå verdwenen en tot Godheden
VIII. 1. verheven waren, deed Wisråwå eerst strenge boete, en toen huwde hij met de dochter van Lokåwånå. Door dit huwelijk met de Koningsdochter van:
2. Lokåpålå kwam hij op den troon van Lokåpålå. Zij (Dèwi Lokati) was alom beroemd als een schoonheid van den eersten rang, niet minder dan de
3. hemelsche Raras-ati. Toen zij volwassen was, wilde zij eerst niet trouwen, en vele vorsten kwamen om haar hand dingen, maar zij wees allen af, geen
4. een vorst was naar haar genoegen. Alleen Bagawan Wisråwå mogt haar hart bekoren. Hij was dan ook een oud vriend van haar vader, die hem onderrigt gegeven had. Toen zij dus behagen in hem vond, en verzocht met
5. hem in het huwelijk te treden, maakte de vader geen zwarigheid, en werden zij spoedig in den echt vereenigd. Maar niet lang daarna, terwijl zij nog steeds

(VIII) de eerste genoegens van den echt smaakten, overleed de Koning van Lokâpâlâ, en daar hij maar één dochter had en geen zoon naliet, volgde WISRÂWÂ hem, als Koning van Lokâpâlâ, op. De vorstelijke bloedverwanten en 7. de Rijksgrooten in het geheele rijk onderwierpen zich met vrees en liefde.

Het rijk van Lokâpâlâ was niet bijzonder uitgestrekt, maar toch zeer in aanzien bij den vreemdeling. Want de Paṇḍitâ-vorst was edelmoedig, schoon, 8. (vroeger) gestreng in het boete doen, boven allen heldhaftig en vol wondervermogens in den strijd, die hij echter verborgen hield, omdat zijn gemoed gelouterd was, terwijl hij niets dan het geluk van zijn rijk op het oog had.

Door de vervulling van zijn gebeden om buitengewone vermogens werd hij 9. door de vorsten alom beschouwd en geëerd, als een Godheid. Zij waren aan hem gehecht, en prezen en roemden hem als een hoogeerwaardig persoon. 10. Zelfs de onderscheidene soorten van Boetâ's vreesden hem, hij stond hun toe zijn vrienden te worden, en van hem te leeren. Ja zelfs boven de hoogste Paṇḍitâ's muntte hij uit door zijn boete en kunde, zoodat velen van hem trachtten te leeren.

11. Hij had maar één zoon, Raden WISRÂWÂNÂ, hij had dien met tooverge-beden van de Goden afgesmeekt, maar toen deze bijna volwassen was, over- 12. leed zijn moeder. WISRÂWÂ was hierover zóó ter neder geslagen, dat hij de regering van Lokâpâlâ aan zijn zoon WISRÂWÂNÂ overgaf, en zelf op een 13. berg ging wonen, om door vernieuwde en nog strenger boetedoening den luister van de grootheid van zijn zoon te verhoogen. WISRÂWÂNÂ was jong, moe- 14. dig, met uitmuntende vermogens begaafd, in 't krijgvoeren zeer ervaren, schander, nadenkend, en in alle opzigten bekwaam. Voorts was hij volmaakt deugdzaam, als een Paṇḍitâ. Alle Hoofden van Lokâpâlâ en omliggende 15. landen onderwierpen zich dan ook gaarne aan hem, daar hij zijn vader in heiligheid en buitengewone vermogens evenaarde. Hij was schoon, als Hjang ASMÂRÂ, had zeer beschaafde manieren, beminde zijn volk, was steeds in alles 16. op zijn hoede, en volleerd in alle wetenschappen. De roem van zijn regering nam zelfs toe, en het aantal Boepati's van de onderhoorige landen en van het rijk zelf breidde zich zeer uit. Door de gansche wereld beroemd, ontving 17. de jonge Koning van Lokâpâlâ den naam van Koning ḌÂNÂRÂDJÂ (of ḌÂNÂPATI.) De Goden hechtten daaraan hun goedkeuring, de Paṇḍitâ's van verschillende orden bewezen zijn heerschappij de eerbiedigste hulde. Zij kwamen hem gaarne als zoodanig begroeten en in zijn regering bevestigen. Zelfs de 18. edele Baṭârâ WISNOE stelde er een genoegen in, zich hem tot vriend te

(VIII) maken. Ook de Goden beminden hem, en verleenden aan de wereld bescherming, zij maakten de aarde gelukkig, en verhoogden de zaligheid der stervelingen. Zijn wondervermogen werd nog meer versterkt.

19. Zijn onderdanen bestonden voor de eene helft uit Boetå's en voor de andere helft uit menschen, en hoewel die anders veel in karakter van elkander verschilden, gehoorzaamden de Boetå's van Lokåpålå, zoowel als de menschen, aan de bevelen van hun vorst, uit zucht naar 't algemeen welzijn.

20. De Patih van de Boetå's heette Patih Banéndrå, een man, door en door bekwaam in het bestuur van het rijk, vol kracht en zeer kundig. Aan hem was een groot veldheer, met name Wisnoenkårå, toegevoegd. Deze

21. volgde in rang op den Patih, en was het puik der helden van Lokåpålå; in den strijd vond hij schaars zijn weêrga, zijn lichaam was van kolossalen omvang en grootte. Een ander Hoofdambtenaar, die een groot deel van het rijk als Boepati bestuurde, was de held Gohmoekå, vol kracht in den oor-

22. log en wijs. Op dezen volgden in rang de veldheeren Roekmoekå en Goermoekå, beide dapper in den krijg.

23. De Patih van de menschen heette Tjitråjoedå, aan hem was Tjitråtjåpå toegevoegd, beide waren zeer ervaren. Andere Hoofden waren: Tjitrådjåjå,

24. Tjitråsoedirgå, Tjitrågoenå, Tjitråsĕkti en andere uitstekende Hoofden, te veel om te noemen.

25. In het hart van den grooten Koning Ḍånåpati ontbrandde een smartelijk verlangen, toen Banéndrå hem mededeelde, dat de groote en heilige Boetåvorst, Praboe Soemali van Alĕnkå, een schoone, deugdzame dochter bezat,

26. Rĕtnå Soekèsi genaamd, die in 't geheel niet op een Boetå-prinses geleek, voor wie Rawas-ati in schoonheid onderdeed, verder dat er om haar te bekomen een wedstrijd bepaald was, dat de persoon, met wien men strij-

27. den moest, een aanzienlijk lid van de vorstelijke familie van Alĕnka was, en Djamboemangli heette, een man van enorme grootte, dikte en lichaamskracht, en dat de Boetå-vorst beloofd had, dat hij, die in staat was dien held de beide armen van het lijf te scheuren, zou huwen met de Prinses van Alĕnkå.

28. Toen Ḍånåpati dit hoorde, besloot hij zelf naar Alĕnkå te gaan, om in den wedstrijd te deelen. Hij gelastte zijn onderdanen zich in krijgsgewaad te verzamelen, en hem naar het tooneel van den strijd te vergezellen.

HOOFDSTUK X.

De kluis van Wisråwå.

IX. 1. Het was of de zetel van het rijk verplaatst was naar den berg, waar Bagawan WISRÅWÅ als kluizenaar leefde, zoo prachtig was die kluis gebouwd. Zij geleek geheel en al op een vorstelijk paleis, en was vroeger gebouwd door 2. (zijn overgrootvader) AMOELÅ-SIḌI, naar 't model van een paleis, maar nu was 3. zij geheel herbouwd. De bidplaats was, even als de vloer en de rollagen, van groene agaatsteenen gemaakt. In het midden van een gemetselden vijver was een koepeltje boven het water. Rondom den vijver had men een dubbel 4. hekwerk, met stijlen van groene agaten. De lijsten waren geel met paarsche randen, even als regenbogen, maar cirkelvormig. In de bloemperken waren 5. de bloemen, die in groote potten stonden, zóó in afdeelingen geplaatst, dat gelijken bij gelijken stonden. De boomen waren netjes gesnoeid, en stonden aan weerskanten langs de paden in orde geschaard. De kokospalmen stonden 6. paarsgewijze bij elkander. De agatenpoort had de gedaante van een tjandi tjĕmpoeroeng [1]. Zij was gemaakt van agaten, met gebeitelde figuren voorzien, en met andere groene edelgesteenten afgezet, en zóó waren al de ornamenten van de poort. De bovenste top was een smaragd, ter grootte van 7. een jonge kokosnoot. In de verte gezien, verspreidde zij een groenachtigen glans, en schitterde zij met al de kleuren van den regenboog, vereenigd met flikkerend stargeflonker.

Op den grooten berg van Lokåpålå bevonden zich honderden van Panḍi- 8. tå's; velen van hen waren vroeger aanzienlijke edellieden en vorsten. Allen leef- 9. den als kluizenaars, elk in zijn afzonderlijke woning, die van ligtroode, paarsche, blaauwe, zwarte, groene, geele, witte, helroode en geelachtig roode agaten gemaakt was. De Panḍitå's, die vorsten geweest waren, hadden vóór hun 10. verblijven poorten met pasében's aan beide kanten, evenals voor een paleis.

De berg van Lokåpålå had zijns gelijke in grootte, hoogte en schoonheid 11. niet. Men vond er allerlei plantsoen, al de boomen waren uit den hemel afkomstig, zij droegen heerlijke vruchten en zaten vol bloemen. Al wat men maar vragen kon, was er aanwezig. De bosschen waren vol gedierte, en vele 12. van de wilde dieren en vogels spraken de menschelijke taal, zij deden daar

---

[1] Onder tjandi tjĕmpoeroeng schijnt men een grafgesteente te verstaan, dat van onderen vierkant is, maar van boven koepelvormig toeloopt.

(IX) boete, even als de menschen. Al de steenen op den berg van Lokâpâlâ waren
13. agaten, en op den top lag het bezaaid met amathisten en smaragden. Daarom konden de Paṇḍitâ's hun woningen versieren, zooals zij maar verkozen, met goud, diamanten, robijnen, juwelen en saffieren.
14. Op den top was een erf voor widâdari's, dat op den hemel geleek. Geen mensch kon het betreden, want het was afgesloten door de Goden. Het
15. werd begrensd door de hellingen van den berg, waarop de vrome kluizenaars hun verblijf hielden.

HOOFDSTUK XI.

Wisrâwâ gaat naar Alĕnkâ, om Soekèsi voor zijn zoon ten huwelijk te vragen.

Toen de Paṇḍitâ-vorst Wisrâwâ vernam, dat zijn zoon zich tot den strijd
16. toerustte, en den volgenden morgen naar Alĕnkâ zoude oprukken, om daar een wedstrijd aan te gaan, kwam hij van zijn kluis op den berg naar beneden,
17. en trad hij des nachts het paleis van zijn zoon binnen. Toen hij zijn zoon ontmoet had, namen zij in het bidvertrek plaats. De vader glimlachte vrien-
18. delijk, hield zich, of hij van niets wist, en vroeg zijn zoon, waarom hij zijn legerscharen in krijgsgewaad had opgeroepen, en wat zijn voornemen was.
19. De zoon antwoordde: „Vader! ik wil naar Alĕnkâ gaan, om aan een „wedstrijd van Koning Soemali deel te nemen. Deze Boetâ-vorst heeft een „schoone, deugdzame dochter, Dèwi Soekèsi genaamd. Hij zoekt voor haar
20. „een echtgenoot, en daarvoor is er nu een wedstrijd bepaald. Banéndrâ, mijn „Patih, heeft mij gezegd, dat Soekèsi volstrekt niet het uiterlijk van een Boe- „tâ-prinses heeft, dat zij schooner is dan de maan, en een Hemelnimf even-
21. „aart. De persoon, met wien gevochten moet worden, heet Djamboemangli, „en de vorst heeft beloofd, dat hij, die in staat is, om hem op de grond te wer-
22. „pen, en zijn beide armen van het lijf te trekken, met Dèwi Soekèsi zal trou- „wen. Vele vorsten zijn al naar Alĕnkâ gereisd, en hebben den wedstrijd
23. „aangegaan, doch niemand is in staat geweest, om den aanval van den dapperen „Djamboemangli te wederstaan. Daarom wil ik er nu zelf naar toe gaan, om „den wedstrijd te wagen, ten einde de Prinses van Alĕnkâ te bekomen. Ik
24. „stond op het punt, met den Patih te vertrekken, ten einde bij u afscheid
25. „te nemen, en u tevens het doel van mijn togt bekend te maken. Daar vader nu

(IX) „zelf gekomen is, verzoek ik verlof, om morgen vroeg te vertrekken, en tevens „hoop ik, dat vader door gebeden medewerkt tot het welgelukken van mijn togt.
26. „Het is, of het al besloten is door de Goden, dat ik met die Prinses in het hu„welijk zal treden, want zoodra ik van dien wedstrijd hoorde, dacht ik er in
27. „'t geheel niet aan, dat zij een Boetå-kind is, ik kreeg een hevig verlangen „naar den strijd, en besloot er mijn rijk aan te wagen. Wanneer het niet mogt „gelukken, dat ik SOEKÈSI als mijn bruid naar huis breng, dan keert mijn naam „alleen terug, en laat ik gaarne mijn leven in den strijd."
28. De vader antwoordde met een glimlach: „ja, je hadt wel gelijk, mijn zoon! „toen je verliefd werdt bij het hooren van die tijding, want de koningsdoch-
29. „ter van Alĕnkå is werkelijk de schoonste vrouw van de aarde. Zij gelijkt „niets op een Boetå-kind, en is schooner dan de maan. Dèwi RATIH en
30. „Dèwi RARASATI mogten bij haar wel in dienst treden. Ik vind het perfect „goed, als het je gelukt haar tot vrouw te krijgen, want SOEKÈSI stamt in een „regte linie van Baṭårå BRÅMÅ af, en wel door den vrouwelijken tak. Ba-
31. „ṭårå BRÅMÅ had een dochter BRĔMANI, die met BRAMÅNÅ trouwde. Haar
32. „dochter BRĔMANI-WATI trouwde met den Boetå-vorst, BANDJARAN-DJALI, van
33. „Alĕnkå, en van dezen stammen af: BRAMÅNÅ-KÅNḌÅ, GĔTAH-BANDJARAN, BRA„MÅNÅTÅMÅ, POEKSÅRÅ en SOEMALI. Dèwi SOEKÈSI stamt dus in het tiende ge-
34. „slacht van Baṭårå BRÅMÅ af. En bovendien is haar moeder Dèwi ḌANOE„WATI, een Prinses van Mantili, een dochter van Baṭårå DWIDJÅ. Deze „had twee kinderen Praboe DANOEDJÅ, de vorst van Mantili, en Dèwi
35. „ḌANOEWATI, die getrouwd is met Koning SOEMALI. Uit dit huwelijk zijn twee „kinderen geboren, de jongste heet Arjå PRAHASṬÅ, en de oudste is Dèwi
36. „SOEKÈSI. Ik vind je plan dus heel goed, maar ik raad je niet aan, naar haar „hand te dingen en daarvoor te gaan vechten, want Koning SOEMALI is een
37. „heel goed vriend van mij, en de dappere DJAMBOEMANGLI, met wien je „zult moeten strijden is de zoon van den ouderen broeder van SOE-
38. „MALI, den Koning MALJAWAN, die Heer van Alĕnkå was, en na „wiens overlijden SOEMALI Koning van Alĕnkå werd. Deze MALJAWAN was
39. „ook bevriend met mij. Waartoe zou de vertooning dienen, dat je met hem „gingt vechten? MALJAWAN en SOEMALI zijn beide onze vrienden, dus juist „omgekeerd zouje je leven voor hen moeten stellen. Als je in moeijelijk-
40. „heden verkeert, zouden zij op je verzoek te hulp komen, want SOEMALI zal „omtrent jou wel dezelfde wezen als omtrent mij. Daarom wil ik, als je 't
41. „goedvindt, Koning SOEMALI zelf bezoeken, en hem vriendschappelijk (voor je)

(IX) „om de hand van zijn dochter vragen, als het mogelijk is, zonder daarbij te
42. „vechten. Ik denk wel, dat hij nog aan onze oude vriendschap gedachtig zal
„zijn, en dan is er waarschijnlijk niets in den weg, dat je zijn dochter tot
„vrouw krijgt."

X 1. De zoon antwoordde eerbiedig: „als dat zoo is, mijn Heer (en vader!) is
„het beter eerst af te zien van mijn voornemen, om het tweegevecht aan te
„gaan, en zal ik wachten, tot vader op een vriendschappelijke wijze aanzoek
„gedaan heeft. Maar als Koning Soemali op zijn stuk staan blijft, en zijn dochter
„tot belooning voor de overwinning in den strijd gesteld wordt, dan zal ik
2. „zelf moeten gaan, om den strijd te aanvaarden, hoe die dan ook afloope."

„Nu ja," hervatte de vader, „als wij dat eenmaal weten, kunje (nog) doen,
„wat je wilt. Bid nu maar voor mij tot de Goden, dat het doel van mijn
3. „reis zonder tegenspoed mag bereikt worden, en dat je zonder te vechten
„met de dochter van Soemali moogt trouwen"!

„De zoon antwoordde: „dan moet vader maar dadelijk vertrekken, Banén-
„drå zal u met zijn onderhoorigen vergezellen."

4. „Neen," zei de vader, „dat geeft te veel omslag, ik zal maar incognito reizen
„en zonder mij te laten aandienen het paleis binnen gaan. Niemand mag er iets
„van weten, of er bij zijn, dat ik een ontmoeting met den Boetå-vorst heb;
„ook ben ik dan niet gegeneerd bij het doen van mijn verzoek, als wij elkan-
„der onder vier oogen spreken. Het volk moet er niets van weten, want het is
5. „nog zoo zeker niet, dat mijn verzoek toegestaan wordt, omdat er voor die
„Prinses nu eenmaal een wedstrijd bepaald is. Doch ik houd het er voor,
„dat je de Prinses van Alĕnkå tot vrouw zult krijgen."

6. Daarop spoedde Wisråwå uit het paleis weg; zonder op den berg (bij zijn
woning) aan te keeren, zette hij zijn togt maar voort, terwijl Ḍånårådjå in
hevige spanning verkeerde, en in zijn bidvertrek zich in gebeden verdiepte.

7. Wisråwå begaf zich te Alĕnkå, zonder zich te laten aandienen, naar den
bloemen-tuin van het paleis, terwijl niemand het wist. Juist was de Boetå-
vorst bezig zich in den sokå-tuin met de vrouwen (van zijn hof) te verma-
ken, toen hij tot zijn verbazing den Panḍitå Wisråwå zag aankomen.

8. Hij ging hem ijlings te gemoet, leidde hem aan zijn hand naar den gou-
„den zetel, en sprak: „wel, mijn vriend! wat heb ik er sterk naar verlangd
„u eens te ontmoeten! want wij hebben elkander in zoo langen tijd niet ge-
9. „zien. Hoe gaat het? zijn vrouw en kind te huis welvarend"? En terwijl
hij zijn vriend met een onderdrukten lach aankeek, vervolgde hij: „nu, mijn

(X) „vriend! ik zou u bijna niet herkend hebben in uw Paṇḍitå-gewaad. Ik
10. „dacht, dat daar een Paṇḍita zonder gevolg aankwam."

„Het is waar," antwoordde Wisråwå „zoo als u zegt: ik ben nu Paṇḍitå geworden, mijn zoon Wisråwånå is mij als Koning opgevolgd. Vroeger
11. „is u, bij uw vroegere togten door het gebergte, wel eens te Lokåpålå „aangekeerd, en toen was hij nog klein, maar nu is hij al geheel volwassen."

„(Wel zoo!)" zeide Soemali, hem in eens omhelzende en vrolijk lachende, „dan was mijn gissing toch niet verkeerd! Toen ik u zag aankomen, zag ik,
12. „u voor een Paṇḍitå aan om den luister van den volkomen helderen glans, „die van uw wezen afstraalt, juist zoo als past aan een kluizenaar, geheel an-„ders, als toen u nog het rijk (van Lokåpålå) bestierde. Nu! ik ben het „met u eens, en keur het volkomen goed, dat u het paleis verlaten heeft,
13. „en uw zoon in uw plaats getreden is. De ouderdom is een geschikte tijd „voor vorsten, om als Paṇḍitå te leven op een eenzame plaats, en zich te „verdiepen in overpeinzingen en vurige gebeden zonder verstrooijingen, en zóó „den dood af te wachten. Doch ik vrees maar, dat uw zoon nog wat al te „jong is, om nu al als vorst te regeren. Hoe oud is hij ook? op zijn best
14. „maar één jaar ouder dan Soekèsi. Jongelieden, die zoo spoedig Koning wor-„den, hebben doorgaans te weinig beleid, al hebben zij ook kunde genoeg. „Zij drijven hun plannen door, en voldoen aan de lusten van hun hart, „en als zij driftig zijn, kunnen zij zich niet bedwingen."

15. Hierop antwoordde Wisråwå: „mijn beminde zoon regeert, door uw voor-„bede, werkelijk zonder moeijelijkheden te ontmoeten. Hij is al bekwaam, om „het volk te regeren, en weet juist op zijn tijd genade te schenken. Hij is
16. „noch onregtvaardig, noch onbarmhartig, en heeft inderdaad een voortreffelijk „karakter. Niet dat ik met mijn zoon te veel wegloop! maar hij overtreft mij „in de wijze, waarop hij regeert. Van alle kanten bewijzen de vorsten hem „achting, zij zijn met hem als vrienden in de beste verstandhouding. De Pan-„ḍita's houden van hem en beminnen hem. Hoewel hij nog jong is, heeft
17. „hij al lust in ernstige gebeden. De Goden zelve waren getuigen van zijn ver-„heffing tot vorst en zijn verheerlijking, als Baṭårå Ḍånårådjå, Zijn volk „bestaat uit twee afdeelingen, één van menschen en één van Boetå's, en over „elk van die afdeelingen is een Patih aangesteld. Maar van de Boetå's „houdt hij het meest."

18. Toen de Boetå-vorst dit vernomen had, zeide hij: „het doet mij veel ge-„noegen, dat Wisråwånå al zoo bekwaam is in staatszaken, en dat hij over

(X) „zijn volk heerscht met goedertierenheid. Ik verlang er sterk naar, om, even-
„als u, Panḍitâ te worden, maar ik durf de regering nog niet aan Pra-
19. „hasṭâ (mijn zoon) toe te vertrouwen. Hij is nog zeer onkundig in de weten-
„schappen, men merkt hem hier in de hofstad in 't geheel niet op; heel an-
„ders dan Wisrâwânâ, die van jongs af onderrigt genoten heeft in goede ma-
„nieren en in de zedekunde, daarom vat hij de zaken spoedig, en daarbij is
„hij dan nog vol beleid; hij verschilt veel van Prahasṭâ, die is nog dom
20. „en onwetend. Als Soekèsi een jongen was, zou zij op Wisrâwânâ gelijken.
„Zij is schrander, vernuftig, volleerd in de dichtkunst, en tot in de bijzonder-
„heden doorgedrongen in de kennis der wetenschappen. Jammer dat het een
„meisje is! van jongs af had zij pleizier in de wetenschappen, zij is nu vol-
21. „wassen, en haar naam is beroemd in andere landen. Vele vorsten hebben
„haar al ten huwelijk gevraagd, maar zij heeft allen van de hand gewezen.
„Zij heeft gezegd te willen trouwen met een aanzienlijk edelman of vorst, die
22. „(de spreuk, waarin) de ware wetenschap van het allerhoogste geluk der we-
„reld (begrepen is,) kan uitleggen. In tegenwoordigheid van de Panḍitâ's
„heeft zij de gelofte afgelegd, dat zij ongetrouwd wil blijven, en geen huwe-
„lijk wil aangaan, tenzij zij een uitstekend vorst, die haar het geheim van die
„kostelijke spreuk kan mededeelen, tot man kan krijgen. Daarbij komt nog,
23. „dat mijn neef Djamboemangli zich verzet, en alle vorsten dwarsboomt, daar
„hij om zijn nicht een tweegevecht wil aangaan (met elk die naar haar hand
„dingt), zoodat alleen de hoogbegaafde vorst, die in staat is, zijn reuzenkracht
„weêrstand te bieden, haar ten huwelijk kan bekomen. De gelofte van mijn
24. „dochter schuilt dus achter het tweegevecht, het laatste valt alleen in 't oog.
„Waarschijnlijk koestert Djamboemangli geheime plannen, om haar zelf in zijn
„bezit te krijgen, en is hij bang, bij mij aanzoek om haar te doen, maar hij
„zou toch niet in staat zijn, die geheime spreuk te verklaren. Liever wil hij
25. „dus de vorsten in verlegenheid brengen, door dat zij met hem moeten vech-
„ten. Vroeger hebben de vorst van Madijantârâ, Wisâmartâ, een uitstekend
„held, en de vorst van Simbarmanjoerâ, beroemd door zijn vechten,
„hun kansen in een tweegevecht tegen hem gewaagd. Zij vochten hevig met
26. „Djamboemangli, en wendden van weêrskanten hun wondervermogens aan,
„maar beide vorsten kwamen om het leven, en werden midden in het strijd-
„perk neêrgeworpen. Tot dus ver heeft dat de andere vorsten afgeschrikt. Ik
„denk daarom wel, dat mijn dochter Soekèsi een oude vrijster zal worden,
„en nimmer zal trouwen."

(X) 27. Toen de Paṇḍitå dit hoorde, hield hij zich, of hij teleurgesteld was, en zeide hij: „als dat zóó is, vriend! ben ik hier voor niet gekomen. Eigenlijk „ben ik hier op verzoek van mijn zoon, ḌÅNÅRÅDJÅ, gekomen, om u zijn rijk
28. „aan te bieden. Hij wilde u als pånåkawan zijn leven wijden, en, als het u „behaagt, u daarna verzoeken, om uw dochter, de Prinses, als vorstin in het „paleis te laten wonen, en daarom ben ik hier gekomen. Hij denkt er ech- „ter niet aan, met haar te trouwen, hij wil haar maar verzorgen en oppassen, en „haar als een geschenk van Baṭårå GOEROE beschouwen. Maar had hij dat
29. „vroeger geweten, dat hij, om haar te bekomen, vechten moest, dan zou hij u „dat verzoek in 't geheel niet hebben durven doen. Wie zou den woedenden „aanval van een DJAMBOEMANGLI in den strijd kunnen weêrstaan? Zelfs de Go-
30. „den in den hemel zouden er allen tegen opzien. Behalve dat spijt het mij, „dat uw dochter zoo vreemd is. Wie heeft dat meisje toch ingeprent, dat zij „onderwijs in de spreuk der wetenschap van 't hoogste geluk op de wereld „moest vragen? Want (die spreuk) is een groot geheim voor de aarde, dat
31. „door Baṭårå GOEROE bewaard wordt. Zij mag niet uitgesproken worden, „en al wie het mogt doen, wordt door Baṭårå GOEROE gestraft. Zelfs on- „der de Paṇḍitå's, die op de bergen boete doen, vindt men maar weinigen, „die (die spreuk) kennen, en dan ook maar alleen onder hen, die bijzonder
32. „boven anderen uitmunten. Ik zeg het u ronduit, vriend! de spreuk, die uw „dochter wil kennen, is het middel tot bevrijding van alle rampen. Alle „redeneringen staan daarbij achter, alle kennis is in die kostelijke spreuk be- „sloten; zij is het non plus ultra der wetenschappen. Als de Boetå's en
33. „de dieren in bosschen en bergen die kenden, zouden zij door de Goden van „hun lagen rang verheven worden, en bij hun dood zou hun ziel in uitste- „kende menschen varen. De menschen, die die spreuk kennen, worden bij „hun dood met de verhevene Goden vereenigd."

HOOFDSTUK XII.

Wisråwå *neemt* Soekèsi *zelf ten huwelijk*.

Toen SOEMALI dit hoorde, werd hij zoo begeerig, om den zin van die geheim-
XI. 1. zinnige spreuk te vernemen, dat hij eensklaps van zijn zetel opstond, en in een

(XI) kruipende houding de voeten van den Paṇḍitå wilde omvatten. Maar deze stond haastig van zijn zetel op, om hem tegen te houden, en zeide vriendelijk „neen, vriend! Koning van Alĕnkå! dat niet! wat moet toch die eer-„betooning beduiden"?

2. Soemali antwoordde: „dat komt van mijn blijdschap, over 't geen u daar „zegt. Ik ben er ten hoogste begeerig naar, bewijs mij dus de gunst (en leer „mij) de spreuk van de wetenschap van 't hoogste geluk, die de Boetå's van „hun lagen rang kan bevrijden. Ik ben diep ongelukkig, (want) als Boetå

3. „geboren, gelijk ik op de dieren, en ben ik geheel anders dan de menschen. (Ik „smeek u,) voltooi uw liefde en genegenheid, en voer mij later in de eeuwig-„heid aan uw hand met u mede. Ik beloof u, dat ik u niet alleen mijn doch-„ter Soekèsi, maar ook het rijk van Alĕnkå met al wat er in het paleis „is, schenken zal. Al moest ik er ook mijn leven voor geven, dan zou ik „het niet tellen. Uw wil gaat boven alles."

4. Wisråwå antwoordde: „nu ja, zoo met een! bedaard maar! ik zal u uw zin „geven; maar als u er opstaat, om die heerlijke wetenschap te kennen, laat „ons dan naar uw bidvertrek gaan, daar is het eenzaam, en kan geen levend „wezen de woorden, die voor de wereld verborgen zijn, hooren."

5. De Boetå-vorst gaf toen onmiddelijk last, om het bidvertrek te reinigen. Daarop werd het geheel en al in gereedheid gebragt, al wat daartoe behoorde, was bijeen, de wierookdamp steeg op, en vermengde zich met de geuren van honig en muskaat. Toen gingen de Paṇḍitå en de Boetå-vorst naar het bidvertrek, terwijl de vrouwen den last kregen, om zich te verwijderen. Daarop

6. gaf de Paṇḍitå Wisråwå aan den Boetå-koning onderrigt, en toen Soemali de geheime spreuk geheel en al begrepen had, was hij ten hoogste verblijd, hij stelde zich duizenderlei zegeningen voor den geest, omdat hij nu die spreuk, het plechtanker des levens, (het middel tot) volmaking der schepselen, en het ware inzigt in de eeuwigheid kende.

7. Daarop ontbood hij zijn dochter Soekèsi, en toen zij bij hem in den tuin gekomen was, zeide haar vader tot haar op een vriendelijken toon: „kom, mijn „kind! maak hier je opwachting, want de voorwaarde, waarop je een man wilt „aannemen, is vervuld. Ik ben nu al ingewijd in den waren zin van de spreuk „van de verhevenste wetenschap. Blijf hier nu maar alleen (met dezen Pan-

8. „ḍitå)! Je moet niet bang wezen voor den Paṇḍitå, hij was vroeger ko-„ning van Lokåpålå, en is (zoo goed als) je eigen vader. Hij komt hier „op verzoek van zijn zoon, den vorst Ḍånåråḍjå, die is nog jong en van bui-

(XI) „tengewone begaafdheden. Hij stamt in het tiende geslacht van Baṭårå Goe-
9. „roe af, door diens oudsten zoon, Baṭårå Sambo. Deze had een zoon Sam-
„boḍånå, den vader van den Rĕsi Esṭi-djoemili, die de vader was van Amoelå-
„siḍi. Diens zoon Ḍeroḍånå, had twee zoons: de groote Panḍitå Wasisṭå en
„Ḍanoerḍånå; de zoon van Ḍanoerḍånå heette Anḍånåpati, wiens zoon Lo-
10. „kåwånå heette. Deze had één dochter, Dèwi Lokati, die met den Panḍi-
„tå Wisråwå getrouwd was. Uit dit huwelijk is een zoon geboren, en met
„dien zulje trouwen. Hij heet Praboe Ḍånårådjå, en heeft een schoon
„voorkomen. De oudste zoon van Ḍeroḍånå, de Panḍitå Wasisṭå, was de
„vader van den Panḍitå Poelàsṭå, die de vader van den Panḍitå Pad-
11. „må, en de grootvader van dezen zelfden Panḍitå Wisråwå was. Deze
„stamt dus met zijn echtgenoote, Dèwi Lokati, in 't zelfde geslacht van Ḍe-
„roḍånå af, en de vorst van Lokåpålå is een afstammeling van Baṭårå
„Goeroe. Kom, meisje! verzoek den Panḍitå, om je de ware wetenschap
„te leeren kennen."!

12. De Prinses aarzelde niet, het verzoek aan den Panḍitå te doen, maar deze stelde zijn onderrigt tot den nacht uit. De Boetå-vorst ging intusschen naar zijn paleis.

Terwijl de Panḍitå Wisråwå (des nachts) de beteekenis van de geheimzinnige
13. woorden verklaarde, was dit tot den hemel doorgedrongen. Een allerhevigste opschudding had er in de natuur plaats, het paleis van Baṭårå Goeroe wankelde op zijn grondvesten, de helsche zwavelpoel kookte zoo hevig, dat hij buiten de oevers trad, en de verblijven der hemel-nimfen overstroomde en vernielde. Baṭårå Goeroe ontstelde, want hij wist wel, dat het Wisråwå was, die die opschudding veroorzaakte, door het geheim van de heil-aanbrengen-
14. de wetenschap te openbaren. Hij werd ten hoogste verbolgen, en daalde met spoed naar de aarde af, om Wisråwå op den proef te stellen. Baṭari Ḍoergå dit ziende, ging met hem mede. In een oogenblik kwamen zij op de hoofdplaats van Alĕnkå aan. Zij gingen regtstreeks naar den bloemen-tuin van
15. het paleis, en kwamen daar juist, terwijl Wisråwå aan Soekèsi onderrigt gaf. Baṭårå Goeroe incarneerde zich in Wisråwå, en Baṭari Doergå in de Prinses. Zij vermengden hun zielen met hen, en omstrengelden hun harten.

Wisråwå was bedremmeld, toen hij de Prinses van Alĕnkå zag, schooner
16. dan de Goden der aarde. Hij dacht er niet meer aan, dat zijn zoon Ḍånårådjå hem een last had opgedragen, toen hij de schoonheid van haar gelaat zag schitteren als de maan, met haar lieftallig, zedig, zachtzinnig voorkomen,

(XI) en haar kleine, langwerpige schoone [1] schrandere oogen. De Prinses was eveneens verteederd, toen zij den volkomen luister van den Panḍitå Wisråwå, en zijn schoon en zedig voorkomen zag. De Panḍitå las in haar

17. hart, dat de Prinses hem volgen wilde, haar geheime gedachten lagen voor hem bloot. Onbeschroomd keek hij haar aan, en toen kon hij zich niet langer bedwingen: hij vatte haar bij de hand, uitte allerlei vleitaal, overstelpte haar met een vloed van liefkozingen, en verbrijzelde als 't ware haar hart. De Prinses was in de kracht van haar maagdelijken leeftijd, maar (hoe) moedig

18. van voorkomen, liet zij zich overweldigen door den vijand, die haar omstrengelde. Onmagtig om zijn wil te weerstaan, gaf zij zich geheel aan hem over.

De vijand nadert, begeerig naar geuren, en verwoest de nog niet ontloken bloem. De geurlievende bij pleegt hevig geweld, en dringt door de beschermende omheining heen. Nadat de bloem geopend is, en er niets meer in

19. den weg staat, nadert de vijand (al meer en meer). De poort van Alĕnkå is nog gesloten, hij wordt afgewezen. Nu opent hij haar met geweld, hij treedt met dolle woede binnen, neemt al meer en meer een vreeselijke gedaante aan, en verwoest alles wat er in het paleis is. Eindelijk legt de aanvaller zich vermoeid en bijna uitgeput neder, nadat hij, van kracht beroofd en geheel ontdaan, zich langzaam heeft teruggetrokken.

20. De Prinses was als bezwijmd van mingenot, en verslagen, toen zij opstond; haar lichaamskracht was geheel verdwenen. Beiden gevoelden, dat zij in de bezoeking bezweken waren, en verkeerd gehandeld hadden, maar zij troostten zich, door zich voortdurend in den tuin aan het genot der min te wijden.

Toen aan Koning Soemali was medegedeeld, wat er met den Panḍitå en

21. zijn dochter was voorgevallen, en dat zij het zamen eens waren, had hij er (eerst) veel spijt van, maar hij troostte zich met de gedachte, dat het zeker de wil van de Goden was. Hij liet aan allen bekend maken, dat de wedstrijd opgeheven, en zijn dochter al in de magt was van den Panḍitå Wisråwå, die haar de spreuk der schoonste wetenschap had leeren kennen.

Maar toen Djamboemangli dit vernam, werd hij uiterst verwoed, en vatte

22. hij het voornemen op, om den tuin van het paleis te gaan verwoesten. De leden der vorstelijke familie en de Hoofd-beambten trachtten hem daarvan wel terug te brengen, maar hij bleef onverzettelijk. Hij ging naar den tuin, en liep woedende langs den weg; het was vreeselijk, om getuige te zijn van

(1) Eigenlijk staat er: kleine, langwerpige, aan de buiten hoeken een weinig schuins naar bovengaande, schrandere oogen. Dergelijke oogen worden door de Javanen voor een schoonheid gehouden.

(XI) 23. zijn tartend en schrikbarend brullen. Bij zijn komst in den tuin ontstond er onder de vrouwelijke bedienden van het paleis een allerhevigste opschudding, zij beefden van angst. SOEKÈSI wist niet, wat zij doen zou.

De Boetå-vorst zond spoedig iemand naar den tuin met verzoek aan den Paṇḍitå, om zich uit den tuin te verwijderen, en te vlugten in het paleis. Maar de Paṇḍitå wilde niet voor DJAMBOEMANGLI wijken, en besloot, zich met hem te meten.

Hij nam van zijn luid kermende echtgenoote afscheid, trok een wapenrus-
24. ting aan, en kwam buiten met een boog in de hand. Toen bij tegenover DJAMBOEMANGLI stond, trad deze nader, en sprak, terwijl hij zijn koentå in de hoogte wierp en opving: „wees welkom in het strijdperk! overhaast u niet „al te zeer, om de Prinses als uw bruid mede te voeren! wacht eerst mijn
25. „koentå-pijl af, de jonge vrouw heeft verzocht dien voor haar ten huwelijk „mede te nemen."

Toen de koentå-pijl bijna was afgeschoten, greep WISRÅWÅ spoedig zijn wapen, de koentå-pijl ging wel af, maar getroffen door den pijl van WISRÅWÅ, viel hij, in zijn loop gestuit, gebroken ter aarde, en verdween. Hij greep zijn limpoeng, maar voordat die afgeworpen was, brak zij, getroffen door een pijl. Hij greep zijn trisoelå, strekte die (naar zijn vijand) uit, maar
26. voor dat hij haar afwierp, werd de trisoelå door een pijl getroffen. Hij trok zijn tjandråså, maar ook deze werd onder het aanleggen getroffen. Hij greep zijn nanggålå, maar de nanggålå werd, voordat zij afgeworpen werd, door een pijl in stukken geschoten. Ten laatste nam hij zijn tjåkrå, maar die werd door een pijl vernietigd, en nu was het uit. Door de bekwaamheid van den Paṇḍitå WISRÅWÅ kwamen alle wapens, die (zijn vijand) het een na het andere aangreep, niet eens uit zijn handen.

27. DJAMBOEMANGLI stelde zich nu diep beschaamd en verwoed in positie, om zijn vijand meer van naderbij te bevechten, terwijl hij wild met zijn knods zwaaide.

De Boetå-beambten van Alĕnkå waren op dat gezigt ontroerd, en kregen last om den tuin te omsingelen, terwijl de Boetå-vorst zich op den toren bevond, van waar hij den gang van het gevecht met ijzing gadesloeg.

28. Toen mikte WISRÅWÅ met zijn wapen, de pijl vloog met de snelheid van den bliksem weg, en trof DJAMBOEMANGLI in den hals. Daarmede was het met hem gedaan, hij plofte als een berg neder. Die het zagen, verheugden zich allen. De troepen, die den tuin omringden, kregen last om uit een te gaan.

(XI) 29. Toen Dèwi SOEKÈSI berigt kreeg van het sneuvelen van DJAMBOEMANGLI, ging zij haar man ijlings te gemoet. Zij bragt hem aan haar hand naar de slaapplaats, want hun hart werd nu door niets meer verontrust. Zonder eenige kwelling gingen zij steeds voort de lusten van hun hart te reinigen, en zich bij voortduring geheel en al aan de genoegens der min over te geven.

HOOFDSTUK XIII.

Dånårådjå vertrekt met zijn leger naar Alĕnkå om te strijden.

30. Toen DÅNÅRÅDJÅ hoorde, dat zijn vader geslaagd was, dat SOEKÈSI in zijn bezit gekomen was ten gevolge van de overwinning in het gevecht, waarbij DJAMBOEMANGLI in het strijdperk gesneuveld was, maar dat zijn vader jegens hem verraad gepleegd had, door SOEKÈSI voor zich zelven tot vrouw te nemen,
31. daar hij haar in de wetenschap van het ware heil der wereld onderwezen had, en dat zij in de tuin kennis met elkander gemaakt hadden, was hij ten hoogste vertoornd, en vond hij er geen bezwaar in, zijn vader naar het leven te staan. Hij zou (dacht hij) zich daardoor toch wel niet den toorn der Goden op den hals halen, daar zijn vader zoo snood jegens hem gehandeld had.

Spoedig gaf hij bevel aan zijn legerbenden, om zich strijdvaardig te maken, ten
32. einde het rijk van Alĕnkå te beoorlogen, en zijn vader te straffen voor het gepleegde verraad. Toen de troepen gereed waren, en de aanvoerders, geheel toegerust, op de pagĕlaran stonden, beklom DÅNÅRÅDJÅ zijn bidvertrek, om
XII. 1. zich in gebeden te verdiepen. Toen daalde het rijtuig, poespåkå, op zijn gebed uit den hemel neder, benevens zijn verdere uitrusting: de juweelenkroon en het verhevene wapentuig, de vlammende, alverdelgende koentå.
2. Toen hij (eindelijk) buiten kwam, raakte alles in opschudding, al de legerhoofden stonden op de pagĕlaran gereed en digt opeengeschaard in allerlei wapenrusting. De troepen stonden verder buiten geschaard, menschen en Boe-
3. tå's van elkander afgezonderd. Op de aloen-aloen stond het vol krijgsvolk uit de kraton in verschillende kleeding.

De Patih gaf bevel aan de legerhoofden, om zich aan het hoofd van hun troe-
4. pen te plaatsen. De Boetå's ontvingen hun plaats vòòr den vorst, en achter hen gingen de menschen; op de krijgsmuziek volgde de voorhoede onder
5. aanvoering van GOHMOEKÅ. Zijn 400,000 Boetå's maakten een schrikbarend

(XII.) geweld, zij krijsten en tierden eu schreeuwden met donderend geraas, en spogen, tot ieders verbazing, vuur uit hun opengesperde muilen. Hun vuur-
6. roode vaandels en vlaggetjes, door een hevigen wind bewogen, flikkerden en vlamden naar alle kanten. GOHMOEKÅ stond op zijn wagen met zijn staatsiehoed en kroon [1] op het hoofd, en zwaaide met zijn vreeselijk dreigende badåmå.
7. Daarop volgden de troepen van ROEKMOEKÅ onder vreeselijk gebrul. ROEKMOEKÅ stond, met zijn piling zwaaijende, voor aller oog zigtbaar, op een olifant, die woedend voortholde, en met zijn tromp heen en weer waaide, zoo-
8. dat het volk zich naar alle kanten uit de voeten maakte, vervolgd door de snelle bewegingen van den olifant.

Hierachter sloot zich het Boetå-leger van GOERMOEKÅ aan. Het ging langs den weg in krijgshaftige houding, luid schreeuwende en met schrikwekkend
9. rumoer. Zij waren 200,000 in getal. GOERMOEKÅ stond op een olifant, vreeselijk met zijn knods zwaaijende, hij droeg een schitterende kroon (op zijn staatsiehoed). Zijn troepen bootsten de bewegingen van vechtenden na.

Daarop volgden de troepen van WISNOENKÅRÅ, 700,000 in getal, razende als
10. brullende leeuwen, en krijsende met een donderend en daverend geluid, dat vergezeld ging van buitengewone natuurverschijnsels, als bulderende rukwinden, ronddwalende wervelwinden en huilende stormwinden, waardoor de vaandels,
11. wimpels en andere veldteekens heen en weer sloegen en wapperden en flapperden, en zich om hun standaard heen en weer slingerden. WISNOENKÅRÅ stak boven allen
12. uit, hij reed achteraan op zijn groote, fraai met edelgesteenten versierde, helschitterende goṭåkå (of wagen), die fonkelde en flikkerde als de sterren. Zijn opgetooide hoed was voorzien van een soort van kroon, die schitterde en vlam-
13. de als de middagzon. Zijn limpoeng zwaaijende, vertoonde hij zich in zijn volkomen geëvenredigde gestalte, alsof Baṭårå KÅLÅ in hem woonde.

Hierop volgde het Boetå-leger van Patih BANÉNDRÅ, van 900,000 man
14. in verschillende korpsen. Hun kostuum, vereenigd met het geflikker van de

---

(1) De vorsten en aanzienlijke beambten droegen een rijk versierde kleeding. De hoed was vooral bijzonder opgetooid, en bij de hoofdpersonen, boven aan den top, van een ornament voorzien, dat makoeta of kroon heette. Eenige wajang-poppen geven daarvan een duidelijker voorstelling, dan dit met korte woorden doenlijk is. Behalve deze zoogenaamde kroon, vindt men hier nog bĕlah boekasri en later boekasri vermeld, deze maken zekere deelen van dien staatsiehoed uit, maar welke, is moeijelijk te beschrijven. In eenige wajang-poppen zoude de boekasri zich in een ronde gedaante vertoonen, en zouden het de opstaande zijden zijn van den hoed, die ieder een halven cirkel vormen. Dit zeggen de Javanen, en zij wijzen die deelen ook in de wajang-poppen aan. De Hof-grooten dragen thans een zwart fluweelen staatsiehoed bij hoogst plegtige gelegenheden, deze hoed heet eigenlijk bòngkòk, maar thans past de Javaan te Soerakarta er den naam van tòpi boekasri op toe, en in een gedicht van den tegenwoordigen tijd vindt men dien naam telkens in dien zin gebezigd.

(XII) nanggâlâ's, paloe's, piling's, moesâlâ's en trisoelâ's, geleek een wolk, die door glans verlicht en in bliksems gehuld is. BANÉNDRÂ reed op een 15. gouden wagen, onbewegelijk in een deftige houding. Hij droeg een grooten, fraai met edelgesteenten versierden staatsiehoed, een bol uitstekend borstschild (gaṇḍowârâ), voorts banden aan den bovenarm van goud en edelgesteenten, zijn oorringen en het achteruitstekende deel van zijn hoed (2) waren ver-16. sierd met robijnen. Door den luister van zijn lichaam en de pracht van zijn kostuum geleek hij een berg van goud. De schitterende stralen van zijn hoed schenen zich ten hemel te verheffen, en de zon, die bij dien gloed bekoelde, te willen treffen.

17. Op het Boetâ-leger volgden de troepen van de kraton, bestaande uit 700,000 jonge mannen, die vóór den Koning gingen, deze reden, evenals zij die achter (den koning) gingen, op paarden. Zij waren onkwetsbaar en van een schrikwekkend ui-18. terlijk. De paarden verdrongen elkander in digte drommen, en toch reden zij snel en geregeld bij paren; om de schoonheid van het tuig geleken zij op een berg van bloemen. Regts en links van den Vorst liepen de Hoofd-mantri's.

19. Koning ḌÂNÂRÂDJÂ reed op zijn hemelsche poespâkâ van goud en juweelen. De wagen-kap was eveneens versierd met allerlei edelgesteenten, en omzoomd met smaragden, zooals hij die op zijn gebed gekregen had. De wagen werd getrokken door acht paarden, waarvan de manen gevlochten en 20. met gouden franjes versierd waren, die, bij het op en neêr gaan, op meteoren geleken, en naar alle kanten schitterden; bij de flikkering van de ornamenten van den wagen hadden zij veel van een zachten regen van sterren.

21. De Vorst zelf was van volmaakte gestalte en schoonheid, en geleek op Hjang ASMÂRÂ. Als hij de zijnen tot de overwinning aanvoerde, schitterde de kroon op zijn hoed, als de maan, die de ronde doet bij de sieraden der aarde.

Achter den Vorst ging een groot leger in zeer digte drommen, als een mist 22. die alles overdekt. De aanvoerders reden op wagens, elk op zijn plaats. Het was een overheerlijk gezigt, die troepen te zien marcheren, (daar) zij in hun verschillende uniformen geleken op brandende wouden. De schitterende vlag-23. gen waren ontrold, en verspreidden heldere glansen, de (lange) wimpels

(2) Het achteruitstekende deel van den hoed. Het Javaansche woord beteekent eigenlijk adelaar. Men moet hierdoor het achteruitstekende deel van den staatsiehoed verstaan, dat eenigzins op een adelaarsvlerk geleek. In eenige wajang-poppen ziet men dat deel duidelijk afgebeeld.

(XII) vermeerderden, als zoovele regenbogen, de schoonheden van het aardrijk, de vaandels wapperden als de bliksem boven een wolk, en verhoogden met de andere veldteekens de schoonheden van den togt.

24. Tjitråjoedå en Tjitrå-tjåpå reden achteraan op een wagen, als tweelingen, beide even schoon, veel vermogend en dapper in den strijd.

HOOFDSTUK XIV.

Strijd van Dånårådjå *tegen* Maritjå, Mintragnå *en* Prahasta.

25. Toen de voorhoede van dit leger op het grondgebied van Alĕnkå verscheen, kwamen de grensdorpen in opschudding, en vlugtten de Boetå's uit vrees voor het leger, dat op hen afkwam, naar den top van een berg. Maar toen het Hoofd, dat de grenzen moest bewaken, de held Maritjå, een jonge

26. dappere sterke Boetå, hoorde, dat er een leger op weg was, om met het rijk van Alĕnkå oorlog te voeren, werd hij woedend. Hij riep spoedig zijn troepen onder de wapens, gaf het sein om op te rukken, en schaarde hen dwars op den weg, waar de vijanden langs komen moesten.

28. Toen Gohmoekå aan de spits van het leger zag, dat men hem te gemoet was getrokken om te strijden, liet hij dadelijk in massa aanvallen. Maritjå hield stand, en wachtte hem af. Hevig was de worsteling, telkens aanvallend

29. drongen zij voorwaarts, opgedrongen door andere legerbenden achter hen, vielen zij in ontelbare menigte aan. Het leger van Maritjå geleek op een stroomende beek, maar dat van de vijanden op een onstuimige rivier. Het eerste deinsde terug, en geraakte in de hitte van den strijd onder den voet.

XIII. 1. Maritjå vlugtte met (het overschot van) de zijnen, om zijn Vorst berigt (van het gebeurde) te geven. In Alĕnkå komende, ging hij eerst naar

2. Prahasṭa, en deze bragt hem binnen het paleis voor den Boetå-vorst. Na de verpligte eerbewijzingen sprak hij: „groote Koning! Uw dienaar maakt u

3. „een onheil bekend: er is een vijand van Lokåpålå gekomen, genaamd „Koning Ḍånårådjå, de zoon van den Panḍitå Wisråwå, met een ontelbaar „groot leger, om Alĕnkå te beoorlogen. Toen hij digt bij de stad gekomen „was, ben ik hem dadelijk te gemoet getrokken om hem te bestrijden, maar

4. „ik was niet tegen hem opgewassen. De vijand maakte hoopen van lijken, „en het leger van uw knecht werd vernield. De Koning Ḍånårådjå is, naar

(XIII) „algemeen bekend is, moeijelijk te bestrijden, zijn legerhoofden zijn allen even
5. „dapper. Zijn leger bestaat voor de helft uit Boetâ's, en voor de helft uit „menschen."

De Vorst van Alĕnkâ was getroffen, toen hij dit hoorde, en sprak bij zich zelven: „wat mag toch wel de oorzaak daarvan zijn? misschien is DÂ-
6. „NÂRÂDJÂ wel boos op zijn vader. Als ik hem liet begaan, en hij tot de „hoofdplaats mogt doordringen, zou dat maar opspraak verwekken, die zeer
7. „ongepast zou zijn; (van den anderen kant) is het een schande voor het land, „dat ik met zoo'n kind moet gaan vechten. Dat is al heel flaauw"!

Daarop ontbood hij zijn legerhoofden, zij traden het paleis binnen onder 't
8. geleide van den Patih MINTRAGNÂ, een zeer oud man en gewezen Boepati van Alĕnkâ. Toen zij binnen het paleis gekomen waren, sprak de Boetâ-vorst: „MINTRAGNÂ! bereid u spoedig voor den strijd! want er is een
9. „vijand gekomen, namelijk DÂNÂRÂDJÂ van Lokâpâlâ met zijn gansche „leger. Neem de helft van de Hoofden mede ten strijde, en laat de helft „als reserve bij mij. Doch weest allen op uw hoede en vertrouwt er maar
10. „niet op, dat die DÂNÂRÂDJÂ nog een kind is, want in den oorlog is hij ze-„ker moeijelijk te weêrstaan. Welaan, mijn zoon, PRAHASTÂ! trek hem mede „te gemoet, maar let op 't geen ik je zeg! Je moet met bedaardheid vech-
11. „ten, en niet maar in den blinde. Als het tegenloopt, moet je terugtrekken, „en als het medeloopt, moet je je best doen, om je te bezinnen, en maar „niet vooruit stormen, zonder aan (den raad van je) vader te denken. MIN-
12. „TRAGNÂ! je bent al bejaard, onthoud mijn bevelen! als PRAHASTA zich soms „mogt vergeten en zijn dapperheid tot het uiterste wil voeren, moet je hem „spoedig laten retireren! Heb ook medelijden met de troepen, en zorg, dat er „niet te veel sneuvelen! Gaat nu allen naar buiten en vertrekt nog heden van hier"!

13. Na de eerbiedige betuiging van hun gehoorzaamheid gingen al de legerhoofden naar buiten, zij lieten de krijgsmuziek klinken, en daarop kwam alles te Alĕnkâ in opschudding. Al de Boetâ's verzamelden zich met hun wa-
14. pentuig onder luid klinkend geschreeuw. PRAHASTÂ gaf last aan de eene helft van de legerhoofden om achter te blijven, en aan de andere helft om met hem mede te gaan. Toen allen gereed stonden, en de krijgsmuziek het sein gegeven had, rukte de voorhoede op. De aanvoerder, MINTRAGNÂ, reed op een
15. olifant, terwijl hij met zijn moesmâlâ zwaaide, en zijn kroon hel schitterde. Luid weêrklonk het rumoer der benden van allerlei soort van Boetâ's die onder hem stonden; zij brulden van strijdlust.

(XIII) Daar achter vertoonden zich, als een donkere mist, de troepen van de an-
16. dere legerhoofden, zij geleken op een zee, die bij een springvloed de wouden overstroomt en zich naar alle kanten uitstort. In ontelbare menigte stroomden zij vooruit in afdeelingen, als even zoo vele golven van den oceaan. De le-
17. gerhoofden reden op wagens of op olifanten.

Raden PRAHASṬÅ, hun Opperbevelhebber, reed achteraan op zijn juweelen
18. wagen, hij had een schitterenden met een kroon versierden staatsiehoed op het hoofd. Hij droeg een dubbele borstplaat, de een boven de ander, met de figuur van een dubbele kraai er op. Zijn boven- en beneden-armbanden waren versierd met edelgesteenten, die gezet waren in het fatsoen van twee vechtende
19. vlinders. Zijn lichaam verspreidde glans, en schoot stralen, als of het door bliksemschichten werd versierd. De sieraden van den wagen harmonieerden en smolten zamen met de veelkleurige kleeding der troepen en 't geflikker der wapenen, die naar alle kanten hun stralen uitschoten.

20. Toen MINTRAGNÅ buiten de stad de voorhoede van de vijanden, benevens het vlammende vuur en de talooze vaandels zag, werd hij verwoed. Plotseling
21. schoot hij een pijl af, waaruit een huilende stormwind ontstond, die het vuur uitdoofde, en de vaandels in flarden scheurde.

22. GOHMOEKÅ verschrikte, toen hij het vuur zag verdwijnen, en de talrijke vijanden, ettelijke gezigten ver, zich, als een zee, over het veld uitstorten. Evenzoo waren de Boctås van Alĕnkå verbaasd, toen zij het talrijke heer van Lokåpålå zagen, als een rijzende zee.

PRAHASṬÅ gaf last om zijn leger in de slagorde (van den arend) te stellen,
23. en wees aan de veldheeren elk zijn eigen plaats aan: in de vleugels, de borst, achter of vòòr. In de voorhoede stond DOEMRĔKSÅ met zijn troepen en de
24. jonge DJAMBOEMANGLI, die zijn vader was opgevolgd; hij was groot, dik en sterk. In den nek (dus daar achter) stonden SOEPWARSÅ en SOEMÅNÅGRÅ, in
25. den regtervleugel KAMPÅNÅ en BÅDJRÅMOESṬI, in den linkervleugel PRADJÅNGGÅ en MATITJÅ, en in de borst (het centrum) PRAHASṬÅ met vele dappere Boetå's. MINTRAGNÅ stond achter hem.

26. ḌÅNÅRÅDJÅ schaarde zijn leger in de slagorde van den woedenden olifant. GOHMOEKÅ vormde den tromp, de regter- en linkerslagtand werden door GOERMOEKÅ en ROEKMOEKÅ gevormd. WISNOENKÅRÅ stond in den kop,
27. en de Patih BANÉNDRÅ, met zijn dubbele rijën, in de borst. ḌÅNÅRÅDJÅ bevond zich in het midden, met TJITRÅJOEDÅ en TJITRÅTJÅPÅ aan zijn regter- en linkerzijde, en de overige legerhoofden bevonden zich achter hem.

XIV. 1. Toen nu de slagorden van beide partijen gereed waren, gaf men door krijgsmuziek bevel om in digte drommen aan te vallen. Gohmoekå rukte eerst
2. moedig vooruit, en werd ontvangen door Djamboemangli en Doemrěksâ. Zij warden en wikkelden zich door elkander in een hevige worsteling, en slinger-
3. den de een den ander van zijn plaats. Tevens deden Gohmoekå en Roekmoekå aan den regter- en linkervleugel met hun troepen een aanval.

Zij vielen in grooten getale aan, en stapten moedig voort. Tegenover hen hielden Pradjånggå en Maritjå, alsmede Kampånå en Bådjråmoesṭi stand.
4. Zij stuitten op elkander zonder te wankelen. Zij wisselden de paloe's met elkander, en omvatten elkanders nanggålå's, trisoelå's, limpoeng's, moesålå's en piling's in de groote verwarring. Het was of de tjåkrå's, tjandråså's, sarampangs's en asrang's door elkander huppelden, zoo-
5. wel op den grond als in de lucht. Luid klonk het stooten der wapenen, alsof de donder door het heelal dreunde. Het vervaarlijk gekrijsch van de Boetå's en het luid geklank van de krijgsmuziek vermengde zich met het gehinnik van paarden en het gebrul van olifanten.
6. Velen sneuvelden er van weêrszijden. Het Boetå-leger van Lokåpålå werd vervolgd, met lijken overstelpt, en erg in 't naauw gebragt. Toen Gohmoekå dit zag, werd hij woedend van toorn, en op zijn krakenden wagen staande, kwam hij de zijnen te hulp. Hij schoot zijn wapen af, waardoor een menigte
7. pijlen voor den dag kwam. Wisnoenkårå liet ze door een windpijl achtervolgen, daardoor ontstonden huilende stormwinden, die de pijlen, al achter elkander aan snorrende, in alle rigtingen over het gansche slagveld deden ver-
8. spreiden. Banéndrå schoot honderdduizenden van pijlen af, zij vermengden zich met den huilenden storm, en verdelgden en vernielden vele vijanden. De Boetå's van Alěnkå weken in de uiterste verwarring terug. Die van Lokå-
9. pålå deden onder luid gegil telkens nieuwe aanvallen en wel in zeer groote menigte. Op aansporing van Prahasṭå schoten de leger-hoofden van Alěnkå hun pijlen af. Het donderde van alle kanten bij den stoot der wapenen in de
10. lucht. De legerhoofden, verheugd over dit resultaat, wendden met de uiterste dapperheid al hun vermogens aan, zoodat het donderde en de lucht verduisterd werd, van al de verschillende wonder-wapenen, die overal door de lucht
11. krielden, en zich vermengden met de gewone wapenen, als de nanggålå's, trisoelå's, piling's, die men door elkander en om elkander in de lucht zag ronddwarrelen; de koentå's en tjåkrå's vielen bij lagen en in zwermen achter elkander op de vijanden aan, zoodat velen sneuvelden en van angst

(XIV) terugdeinsden.

12. Toen het Boetå - leger van Lokåpålå in de grootste verwarring naar alle kanten vlugtende, door de pijlen werd nagezet, rukten de Boetå's van Alĕnkå gillende vooruit, en vielen met groote snelheid als om strijd aan, om den vijand in te sluiten.

13. Daarop nam Gohmoekå vol woede in persoon deel aan den strijd. Ook Wisnoenkårå stortte voorwaarts met zijn afschuwelijk woeste benden onder
14. dappere, sterke, goed verzorgde helden. Al de 700,000 Boetå's vielen in één massa aan, niemand kon hen weêrstaan; zij rukten aanhoudend voort, als een stortvloed van bergen. Toen kwam Banéndrå met zijn troepen tot hulp aanzetten, ook Goermoekå en Roekmoekå namen deel aan den strijd, en herstelden met hun troepen den kans van het gevecht.

15. Van den anderen kant deelden de aanvoerders van Alĕnkå, als Kampånå, Bådjråmoesti, Doemrĕkså, Pradjånggå, Maritjå, Soemånågrå, Soepwarså en Djamboemangli, zelve in het gevecht; zij vielen in grooten getale
16. gelijktijdig aan, om (die van Lokåpålå) in te sluiten. Nu onstond er een nieuwe strijd, waarin de partijen zich vermengden, elkander verpletterden, en door elkander krielden. De woede van de bloeddronken legerhoofden van Alĕnkå deed hen het bevel (van hun Vorst) vergeten. In de hitte van den strijd
17. drongen zij in digte drommen op elkander in, vele legerhoofden liepen vol woede in vreeselijke gedaanten vooraan. Het was, of zij de aarde deden schudden.

Onderscheidene legerhoofden van Alĕnkå klommen van hun wagens, om zich liever te voet onder hun troepen te mengen, hun partij uit te kiezen en
18. door hun slagen op allerlei wijzen te profiteren, verscholen onder hun troepen en hen tevens beschermende. De olifant van Roekmoekå snelde vol woede vooruit, met zijn tromp slingerde hij heen en weer, hij vertrapte Boeta's, viel op
19. hen aan, omslingerde hen, en smakte hen neer, terwijl zijn berijder met zijn moesålå regts en links sloeg, zoodat al, wat hij naderde, uiteen stoof. Maar Kampånå, eveneens met één sprong afgestegen van zijn wagen, kwam de zij-
20. nen beschermen, hij trof den olifant met zijn limpoeng, zoodat deze dood nederviel. Roekmoekå sprong op den grond, maar Kampånå kwam op hem af.
21. In een hevige worsteling duwden zij elkander, zij pakten elkander een poos bij de haren, lieten elkander los, stootten tegen elkander, dat zij op een afstand nederploften, en dan weer bevochten zij elkander met de bindi (of strijdknods).

(XIV) BÅDJRÅMOESṬI kwam KAMPÅNÅ ijlings te hulp, en nu werd ROEKMOEKÅ door twee personen bevochten (en gedood). Hij werd onder hun knodsslagen ver-
22. brijzeld. Dit gaf groote opschudding in 't leger (van Alĕnkå), de linkervleugel werd verstrooid en verbroken.

KAMPÅNÅ en BÅDJRÅMOESṬI wendden zich daarna op zijde, om PRADJÅNGGÅ die in een hevigen strijd met GOERMOEKÅ gewikkeld was, bij te staan. Hun
23. olifanten waren tegen elkander aan gebonsd, en hielden elkander al worstelende omstrengeld. De berijders hadden elkander van weêrskanten getrokken, en waren eindelijk van hun olifanten af getuimeld. Zij rigtten zich van hun val op, en vielen van woede krijschende op elkander aan. Hun vereenigd gebrul scheen de aarde te doorklieven. Beiden waren even sterk. Zóó hadden
24. zij elkander langen tijd gestooten en met den knods bevochten, en waren zij over elkander heen gesprongen, zonder dat een van hen de minste was. Toen was MARITJÅ van de regterzijde komen aanvallen met zijn tomårå, doch GOERMOEKÅ was de slagen ontweken. Door een zijsprong trachtte hij MARITJÅ
25. te treffen, doch ook deze sprong op zijde. PRADJÅNGGÅ sloeg nu met zijn knods naar GOERMOEKÅ, maar deze boog zich schielijk ter zijde.

Terwijl nu GOERMOEKÅ onbevreesd tegen twee personen vocht, kwamen
26. KAMPÅNÅ en BADJRÅMOESṬI met hun legerbenden toeschieten, om ongemerkt bijstand te verleenen (aan zijn twee tegenstanders), en met hen allen tegen hem te strijden. Zóó had GOERMOEKÅ het dus met vier personen te stellen. Verbijsterd en van alle kanten omringd, werd hij door een samogå (of knods) getroffen, zijn ontzield ligchaam viel, met een bons, door de knods in zijn vaart verpletterd, ter aarde.

27. Nu was de slagorde van den woedenden olifant geheel verbroken. De troepen van den regter- en linker-slagtand liepen verward dooreen, en zochten hun toevlugt bij GOHMOEKÅ, die met zijn wagen de vlugtenden dekte. Daarop streed hij met de meeste verwoedheid. Hij zwenkte regts en links en
28. zette den wagen in snellen vaart, zoodat hij kraakte van de hevige beweging. Men zag hem regts en links zwaaijen, en zóó ging het op de vijanden af. Hij sloeg en maaide er velen te gelijk neêr, en sloeg met zijn badåmå regts en links van zich af, zoodat de aangevallenen op de vlugt gingen. De troepen van
29. Alĕnkå deinsden in groote verwarring terug, en kozen vervaard de vlugt. Honderden van hen vielen onder de slagen van GOHMOEKÅ. Toen reed DOEMRĔKSÅ op zijn krakenden wagen hem dwars in den weg, en schoot hoopen
30. van pijlen op de borst van GOHMOEKÅ af. Zij ontvlamden, maar deerden hem

(XIV) niet. GOHMOEKÅ wierp nu zijn limpoong naar DOEMRÅKSÅ, die het wapen ontsprong; zijn wagen werd echter getroffen, en viel in splinters op den grond.

31. Nu viel DJAMBOEMANGLI met zijn knods op GOHMOEKÅ aan, maar deze ontsprong den slag: zijn wagen, door de knods getroffen, vloog in splinters verbrijzeld.

Toen WISNOENKÅRÅ zag, dat GOHMOEKÅ door zulk een overmagt was overvallen, begaf hij zich te midden van de strijdenden, om met zijn troepen den
32. oorlogskans te herstellen. Maar van alle kanten aangevallen, omringd, ingesloten, vervolgd, en in het naauw gebragt door een aantal legerhoofden, die hem onder hun pijlen bedolven, regts en links in gevaar, bleef hij verbijsterd
33. staan. Zijn wagen werd door een werptuig getroffen en verbrijzeld, hij zelf sprong op den grond.

Patih BANÉNDRÅ werd smartelijk aangedaan, toen hij zag, dat de regter- en linkervleugel verslagen was, dat GOERMOEKÅ en ROEKMOEKÅ gesneuveld
34. waren, en dat WISNOENKÅRÅ en GOHMOEKÅ door overmagt overvallen, en hun troepen vernietigd waren. Met innig medelijden zag hij, hoe die legerhoofden den strijd te voet voortzetten. Hij zag om (naar zijn Vorst).

XV. 1. Koning DÅNÅRÅDJÅ, vertoornd om de verdelging van zijn Boetå-leger, gelastte de (andere) legerhoofden aan te rukken, en de slagorde te herstellen.

2. Van alle kanten naderden zij met (versche) troepen. TJITRÅSĔKTI en TJITRÅGOENÅ namen den linkervleugel, TJITRÅSOEDIRGÅ met TJITRÅDJÅJÅ den regtervleugel, en TJITRÅTJÅPÅ met TJITRÅJOEDÅ het front in; de Boetå-benden werden, in plaats van de menschen, in de achterhoede geplaatst, en DÅNÅRÅDJÅ ging met de zijnen in het midden staan.

3. PRAHASTÅ ziende, dat nu de menschen in het leger van Lokåpålå vooraan, en weer in slagorde stonden, gaf last aan zijn legerhoofden, de vroegere
4. slagorde te herstellen. Onder krijgsmuziek en luid geschreeuw vielen de Boetå's van Alĕnkå, dronken van oorlogswoede, aan. Zij rukten met hun troepen in groote menigte voorwaarts, maar de aangevallenen hielden tegenover
5. hen moedig stand, zij hervatten den strijd, en moordden als in het blinde weg. De Boetå's vielen verheugd in menigte aan, sleurden (hun vijanden) bij de haren, beten hen, dronken hun bloed, of versloegen hen met tjandråså's, parasoe's en limpoeng's. Op onderscheidene wijzen trachtten zij hun vijanden te overwinnen, zelfs vertrapten zij hen vol moed onder hun
6. voeten, daar zij die menschen als niets telden. Hoewel velen sneuvelden, zetten zij hun aanval met alle kracht voort. Als de voorsten sneuvelden, kwa-

(XV.) men er van achteren weer in massa aanzetten, om strijd medevechten, en al-
7. om dood verspreiden. De menschen raakten in verwarring, en werden van alle kanten vertreden en overreden. Zij die stand wilden houden, werden spoedig in 't naauw gebragt door de Boetâ's, als door een stortvloed in 't gebergte.

8. Toen deed Tjitrâtjâpâ vol woede zijn wagen kraken. Hij viel aan, om zijn troepen te helpen, spande zijn boog, en schoot een reeks van pijlen achter elkander af; het suisde als een regen, zoo onafgebroken vlogen de pijlen van den boog. Zij verspreidden zich over het slagveld, en vielen als een fij-
9. ne regen op de vijanden neder. Het Boetâ-leger werd in zijn vaart gestuit en weêrhouden door de snorrende pijlen, die hen verdelgden, zoodat velen dood nedervielen. Koning Ḍânârâdjâ liet hen nazetten door millioenen van pij-
10. len, die van zijn boog kwamen. Ook Tjitrâjoedâ schoot zijn wapen af, en duizenden van wonderpijlen volgden de vorigen.

Tjitrâsoedirgâ, Tjitrâdjâjâ en Tjitrâgoenâ volgden spoedig hun voor-
11. beeld, honderdduizenden van pijlen verhieven zich bij lagen in de lucht. Vereenigd met stormwinden vielen zij in menigte op de vijanden neder, die als weggevaagd werden, in de grootste verwarring door elkander liepen, en zich, door de pijlen nagezeten, vol verbijstering verstrooiden, terwijl de troepen van
12. Lokâpâlâ onder luid vreugdegejuich in menigte aanvielen, en de Boetâ's van Alĕnkâ vervolgden door een aanval van allen tegelijk.

Prahasṭa dit ziende, beefde van woede; terwijl zijn wagen kraakte, schoot hij zijn wapen af, een menigte pijlen vloog met groot gedruisch van zijn boog,
13. bij duizenden en millioenen, bij tien- en honderdduizenden vielen zij op andere pijlen aan, en vermengden zich (daarmede) in de lucht. Zijn boog schudde op nieuw, en nu kwamen er (zoovele) nanggâlâ's, parasoe's, limpoeng's koentâ's, tjâkrâ's en tjandrâsâ's te voorschijn, dat de lucht, als bij een digte mist, geheel verduisterd werd door die wonder-wapens. Prahasṭâ span-
14. de al zijn krachten in, en met donderend geluid kwamen er zonder ophouden steenen en bergen achteraan rollen, als stroomen van lava. Nu schreeuwden de Boetâ's van Alĕnkâ (van blijdschap), en begonnen zij weder te vechten, en den vijand te vernielen. De troepen van Lokâpâlâ, door de steenen en
15. bergen getroffen, kwamen in verwarring, en werden in hun vaart bij menigte achterwaarts gesleurd.

Ḍânârâdjâ schoot nu ook wapens van dezelfde soort af, en bergen en steenen verspreidden zich zonder ophouden van zijn boog donderend in de lucht

(XV) waar zij in tallooze menigte verdwenen, te gelijk met de steenen en bergen der vijanden, waarop zij stootten.

16. Het was ijzingwekkend, den strijd der bovennatuurlijke wapens van beide partijën te aanschouwen, terwijl de steenen, als een uitvliegende bijënzwerm, in groote menigte door elkander in de lucht op de steenen aanvielen (met een
17. geluid) alsof het donderde. Daarop liet ḌÅNÅRÅDJÅ een windpijl volgen, en nu raasde en huilde een stormwind, waardoor de vijandelijke steenen en bergen verdwenen en weggeblazen werden. Vol woede wreef PRAHASṬÅ zijn limpoeng tusschen de handen, om zijn bovennatuurlijke vermogens te laten werken. Er
18. kwam een vuur uitbarsten, dat zich in de lucht verhief met vlammen, die naar alle zijden uitsloegen, en op een vreeselijke wijze opstegen, al dwarrelende, de eene vlam boven de andere, als losbrekende lavastroomen. Zóó wendde PRA-
19. HASṬÅ al zijn vermogens aan, alsof hij de wereld zoude in brand steken. De lucht was vol van vuur, dat dreigende boven het in doodsangst verkeerende leger van Lokåpålå hing.

Toen wreef ḌÅNÅRÅDJÅ zijn vlammende koentå, en een huilende, luid bul-
20. derende storm, met hevig donderende rukwinden, vaagde het afgeschoten vuur weg, het scheidde en verstrooide zich naar alle kanten, door de hevige winden verjaagd. PRAHASṬÅ ziende, dat zijn wondermagt te kort schoot, stortte zich woedend met zijn krakende wagen vooruit, en gevolgd door zijn voortrukkend
21. leger; alle legerhoofden deden als hun bevelhebber, en namen allen zonder onderscheid zelve deel aan het gevecht. MINTRAGNÅ, die zich achteraan bevond, verliet zijn troepen, en ging naar voren met het plan om mede te strijden.
22. Als golven rolden zij voorwaarts. Alzoo vergaten zij den last van hun Vorst, en wikkelden zij zich al verder en verder in een heet gevecht.

TJITRÅTJÅPÅ en TJITRÅJOEDÅ hielden stand, en gingen onder luid gedruisch met hun troepen den vijand te gemoet, om den woedenden aanval der Boe-
23. tå's af te weren. Ook aan den regter- en linkervleugel rukten TJITRÅGOENÅ, TJITRÅDJÅJÅ, TJITRÅSOEDIRGÅ en TJITRÅSĔKTI met hun troepen voorwaarts. Hevig vochten zij door elkander, de dapperen waren dronken van bloed. De
24. Legerhoofden kozen hun tegenpartij uit, legden de bovennatuurlijke wapens neêr, en toen worstelden en sloegen zij elkander met den strijdknods.

TJITRÅSOEDIRGÅ sneuvelde, en werd te gelijk met zijn wagen door een limpoeng van KAMPÅNÅ verpletterd. Hetzelfde lot onderging TJITRÅDJÅJÅ, die
25. door een knods van BÅDJRÅMOESṬI getroffen, te gelijk met zijn wagen, verbrijzeld werd. TJITRÅSĔKTI vocht tegen DJAMBOEMANGLI, zij sloegen levendig naar el-

(XV.) kander met hun trisoelå, maar raakten elkander niet. DJAMBOEMANGLI deed daarop vol woede, met zijn knods in de hand, een sprong naar hem, doch
26. hij ontweek den slag door een sprong. DOEMRĚKSÅ achtervolgde hem, en bragt hem met de bindi een slag toe, die zijn lichaam geheel verbrijzelde. TJITRÅGOENÅ dit ziende klom van zijn wagen, en zwaaide een groote knods.
27. DJAMBOEMANGLI trad hem te gemoet. Beide waren even sterk, en vochten langen tijd met knodsen tegen elkander, daarop legden zij die neder, en vielen elkander met een bons te lijf; eindelijk bezweek TJITRÅGOENÅ, kromgebogen en uitgeput van krachten werd hij tegen den grond geduwd, en blies den adem uit. Toen TJITRÅTJÅPÅ zag, dat er reeds vier Legerhoofden gesneu-
28. veld waren, viel hij vol woede met zijn krakende wagen aan. Ook TJITRÅJOEDÅ hervatte den wanhopigen strijd, en stuitte MINTRAGNÅ in zijn woede. Daarop viel SOEPWARSÅ hem aan, en sloeg naar hem met alle kracht, maar hij ont-
29. sprong den slag, alleen zijn wagen werd verpletterd. TJITRÅTJÅPÅ ijlde hem te hulp, en schoot een pijl af, die op de borst van SOEPWARSÅ ontvlamde, zonder hem te deren. Toen wierp hij hem met zijn trisoelå, die bonzend op
30. zijn borst neêrkwam, en waardoor hij bezwijmd ter aarde viel. MINTRAGNÅ zwaaide zijn knods, en sloeg daarmede naar TJITRÅTJÅPÅ, hij ontsprong den slag, maar zijn wagen werd in splinters geslagen. Hierop stoof het leger van Lokåpålå uiteen, en vlugtte naar zijn Koning, die zich achteraan bevond.
31. Koning ḌÅNÅRÅDJÅ zette vertoornd zijn poespåkå aan, en deed een aanval, omstuwd van al de zijnen; het was of Hjang ASMÅRÅ nederdaalde, om de overwinning te verwerven. Zijn kroon schitterde vol glans, en wierp, door
32. de zon beschenen, talrijke schitterende straalbundels van zich. Hij voerde den wagen, die in zijn vaart wild heên en weêr slingerde en stootte, tot in het midden van het strijdperk, en legde toen zijn boog aan. In groote menigte verspreidden zich de ḍaḍali- pijlen, (¹) overal door elkander krielende, en wijd en zijd de vijanden met luid geraas verdelgende; en achter deze pij-
33. len verstrooiden zich weer andere. Het was of zijn boog donders uitbraakte, hevig bulderende vielen zij aan, even digt als een damp, zoodat vele Boetå's, ter neêr geworpen, vertreden en overal op den grond verstrooid, verspreid en weggevaagd werden, niet wetende, waarheen zij zich zouden wenden, om den
34. fijnen pijlen-regen te ontvlugten. TJITRÅJOEDÅ, TJITRÅTJÅPÅ, WISNOENKÅRÅ en BANÉNDRÅ bevonden zich niet ver van hun Heer, aan weêrszijden van de poespåkå.

(¹) Dadali- of vogel-pijl, zóó genaamd, omdat de punt als de bek van een vogel gevormd was.

(XV) De Legerhoofden van A l ĕ n k â vielen daarop wel in menigte aan, maar niemand van hen kon naderen, daar zij door de menigte van pijlen te-
35. ruggedrongen werden. Zij die bleven voorwaarts dringen, werden teruggeduwd, die ongevoelig waren voor de wapens, werden ver weg op den grond geslingerd. Veel wagens werden vergruizeld, overal lagen de olifanten verstrooid op den grond. Door het al digter en digter neêrvallen van de ḍ a ḍ a l i-pijlen hoop-
36. ten de lijken der B o e t â's zich op, zoodat al de legerhoofden er van ijsden. Eindelijk werd de wagen van PRAHASṬÂ door een pijl geheel verbrijzeld, hij zelf greep vol woede naar zijn knods, toen er eensklaps een zendeling uit de stad kwam, die den last ontvangen had, om van een hoogte den gang van het gevecht te bespieden. Hij heette SOEKÂSRÂNÂ.

XVI. 1. Deze zag, hoe heet het gevecht was, streek spoedig neder, plaatste zich voor PRAHASṬÂ, omvatte zijn knieën, en sprak op een zeer vriendelijken toon: „och, „mijn jonge vriend! denk toch aan den last van uw vader, om u te matigen
2. „in den strijd! en toch is het nu uw voornemen, om den strijd tot het uiter- „ste te voeren! Den toorn van ḌÂNÂRÂDJÂ kan niemand weêrstaan, uw man- „schappen zijn verdelgd, vele van uw Legerhoofden gewond. Kom, vriend!
3. „keer terug, en heb medelijden met uw sneuvelende onderdanen. Ook is „het u nog niet bekend, of de P a n ḍ i t â WISRÂWÂ u toestaat zijn zoon te „dooden."

Toen PRAHASṬÂ dit hoorde, kwam hij tot bezinning, en retireerde; ook zijn
4. Legerhoofden trokken met hun troepen terug. ḌÂNÂRÂDJÂ ziende, dat het leger van A l ĕ n k â aftrok, liet het door vuur achtervolgen, en daarop gingen de B o e t â's van A l ĕ n k â, door het vuur in 't naauw gebragt, al harder en
5. harder vlugten; zij traden in de grootste verwarring en radeloos de stad binnen. De buitenpoort werd gesloten, en het vuur breidde zich niet verder
6. uit, maar bleef daar staan, als een blijvende wacht op den grooten weg, al meer en meer vlammende, vreeselijk flikkerende en zich tot hoog in de lucht verheffende, tot groote ontroering, schrik en ontsteltenis van de bewoners van de stad A l ĕ n k â.

7. ḌÂNÂRÂDJÂ bleef met zijn leger buiten de stad staan, en gaf GOHMOEKÂ den last, om alleen zonder gevolg in de stad te gaan, en een geschreven ultimatum, waarin hij zijn vader opeischte, naar den Koning van A l ĕ n k â te brengen. GOHMOEKÂ nam dien last op zich, en vloog door de lucht in de hofstad.

8. Intusschen was PRAHASṬÂ het paleis binnen getreden, en had de tijding gebragt (aan zijn vader), dat hij het onderspit gedolven had, nadat er van

(XVI) 9. beide kanten velen gesneuveld waren, dat de Vorst van Lokåpâlâ, Ḍânârâdjâ, inderdaad buitengemeen sterk, dapper, met ongewone vermogens voorzien, onversaagd, heldhaftig en krachtvol was, en dat hij nu met zijn troepen buiten de groote stads-poort stond. Juist terwijl de Koning van Alĕnkâ deze 10. tijding met ontzetting hoorde, kwam Mintragnâ berigten, dat er een Boetâ-zendeling van koning Ḍânârâdjâ gekomen was met een brief.

De Boetâ-vorst zeide: „laat hem voor mij verschijnen"! Gohmoekâ werd 11. toen geroepen en binnen het paleis geleid. Voor den Boetâ-vorst komende, gaf hij hem den brief eerbiedig over. De brief werd aangenomen, geo- 12. pend en gelezen, (en luidde aldus): „Brief van mij, Koning Ḍânârâdjâ, aan „den Boetâ-vorst, Soemali, Koning van Alĕnkâ. Ik geef u kennis, dat ik „hier gekomen ben, om den Paṇḍitâ Wisrâwâ op te eischen, die aartsschelm 13. „van een Paṇḍitâ bevindt zich thans in uw paleis. Lever mij hem spoedig „over! maar zoo gij den deugniet in veiligheid houdt, kom dan hier buiten de „stad, en wacht hier mijn woedenden aanval af, waardoor ik de stad Alĕnkâ „tot een puinhoop zal maken!"

14. Toen koning Soemali den brief gelezen had, antwoordde hij glimlachend, hoewel tevens met gramschap op zijn gelaat: „Wel, man! zeg aan Ḍânârâ- 15. „djâ, dat de Paṇḍitâ Wisrâwâ thans werkelijk in mijn paleis is. Zoo Ḍâ- „nârâdjâ bij zijn eisch volhardt, verzoek ik hem wat te wachten, morgen zal „ik den Paṇḍitâ uitgeleide doen, dan moet uw Heer hem maar zelf pak- „ken. Ga nu maar gaauw terug, (en zeg) dat dit mijn antwoord is."

HOOFDSTUK XV.

Wisrâwâ trekt zelf tegen zijn zoon ten strijde. Vrede door tusschenkomst van Narâdâ.

16. Toen Gohmoekâ vertrokken was, zei de Boetâ-vorst tot zijn zoon: „Kom, „ga gaauw naar den sokâ-tuin, en deel den Paṇḍitâ mede, dat wij het 17. „tegen Ḍânârâdjâ verloren hebben, en dat er velen van onze zijde gesneu- „veld zijn! Geef hem dezen brief over; (vraag) wat hij nu doen wil, (en zeg), „dat Ḍânârâdjâ niet te weêrhouden is, en zijn benden reeds om de hoofd- 18. „plaats Alĕnkâ gelegerd zijn! Zoo de Paṇḍitâ zelf wil vechten, moet je „hem vergezellen, en alle troepen met al de Legerhoofden verzamelen, daar „er nu een ernstige strijd op handen is. Mintragnâ! ga spoedig naar buiten

(XVI) 19. „en zeg aan alle Legerhoofden, dat zij zich met alle krijgsbehoeften gereed „moeten houden"!

Zij namen beide den last op zich, en gingen buiten het paleis. PRAHASṬÅ ging dadelijk naar den sokå-tuin; daar gekomen, werd hij bij den Panḍitå 20. aangediend en binnen geroepen. Toen hij voor den Panḍitå verschenen was, maakte hij een eerbiedige buiging, en sprak: „Heer! mijn vader laat u „weten, dat ik in een ontmoeting met den vijand den nederlaag geleden heb, 21. „dat er velen gesneuveld zijn, dat uw zoon zich thans met zijn leger rondom „de stad gelegerd heeft, en een Boetå, GOHMOEKÅ genaamd, gezonden heeft 22. „met een brief voor mijn vader. Ik heb dien brief medegenomen, Vader laat u „dien lezen."

De Panḍitå nam den brief met een glimlach aan, opende, en las hem. 23. Na de lezing was hij zeer verstoord, en inwendig verbolgen op zijn zoon, omdat hij zoo velen had doen omkomen. Hij dacht volstrekt niet aan zijn eigen schuld, alleen dacht hij maar aan de handelwijze van zijn zoon, die in zijn toorn tot het besluit gekomen was, om zijn vader te verdelgen.

24. Daarop zeide PRAHASṬÅ: „hoe denkt U er over? Mijn vader heeft mij gezegd, dat als U zelf wilt vechten, alle Legerhoofden met mij zich opofferen en 25. „(des noods) op 't slagveld sneuvelen moeten." De Panḍitå antwoordde: „goed, vriend! zeg, dat ik zelf ten strijde zal gaan! laat morgen alle Leger„hoofden strijdvaardig staan"!

26. Nadat PRAHASṬÅ buiten den kraton gekomen was, en alom bekend gemaakt had, dat de Panḍitå den volgenden dag zelf ten strijde trekken zou, 27. verzamelden zich de legerhoofden, geheel ten strijde gereed. Luid tierden de Boetå's gedurende den nacht, verheugd, dat de Panḍitå zelf aan het gevecht zoude deel nemen. Het was of zij de gelofte deden, om den geleden nederlaag te wreken.

28. Toen de Panḍitå weêr bij zijn gemalin kwam, was hij inwendig met het geval zeer verlegen, daar hem de gedachte kwelde, dat hij tegen zijn eigen zoon, Koning ḌÅNÅRÅDJÅ, zoude strijden. Zijn hart werd verbrijzeld, als hij 29. dacht aan het publieke schandaal, dat hij met zijn zoon om een vrouw vocht. Doch zijn verlegenheid hield op, toen hij zich troostte met de gedachte, dat het nu eenmaal de wil der Goden was, dat hij met zijn zoon in twist was. Hij 30. zeide toen aan zijn gemalin: „hoor, vrouw! zoo even heeft uw broeder PRA„HASṬÅ mij kennis gegeven, dat hij in den strijd overwonnen is, en dat zijn „Boetå-leger vernield is, dat mijn zoon ḌÅNÅRÅDJÅ gekomen is met zijn le-

(XVI)31. „ger, en dat hij de stad Alĕnkå belegerd en omsingeld heeft. Ik zal nu „morgen tegen hem ten strijde trekken."

Zijn gemalin was door die tijding zeer verslagen, en antwoordde: „hoe is dat? „wil mijn Heer strijden met zijn zoon? Dat zou men immers hoogst onbeta-
32. „melijk vinden, dat zou groot schandaal verwekken"! De Paṇḍitå antwoordde kalm: „als het kan, zal ik trachten hem dat te herinneren, maar als mij „dat niet gelukt, en hij zijn vader blijft vergeten, dan is het de wil der Go-
33. „den, en dan is het onvermijdelijk, dat ik door zijn hand sterf." Zijn gemalin was toen hoogst bedroefd en radeloos van angst.

34. Den volgenden dag kleedde WISRÅWÅ zich in volle wapenrusting. Buiten komende, stond zijn wagen al ingespannen, zijn gevolg bestond uit 400,000 uitgelezene en ten volle met allerlei wapenen, als: nanggålå's, parasoe's,
35. en limpoeng's, toegeruste en fraai uitgedoste Boetå's. Allen droegen gouden maliënkolders, het waren uitgelezen helden, afstammelingen van op 't slagveld gesneuvelden. Toen de groote Paṇḍitå, omstuwd door zijn gevolg,
36. op zijn wagen gezeten was, zetten alle Legerhoofden zich in beweging. De krijgsmuziek klonk met oorverdoodend geraas. De Boetå's aanvaarden den togt vol blijdschap, zij schreeuwden en gilden het uit van pleizier. Eenigen dansten, en schermden met hun paloe's, of wierpen hun knodsen in de
37. hoogte, en vingen die weêr op. (Anderen) bogen zich voorover en op zijde, of staarden regts en links en naar beneden, keken rondom zich, hielden hun knodsen dwars, dansten in 't rond, sloegen op de bĕndé's, sprongen onder het loopen over hun sarampang's, kaatsten met hun badåmå's, en huppelden en sprongen achteruit van uitbundige blijdschap.

XVII. 1. Het leger van de vervaarlijke Boetå's kwam buiten de stad, massa's bij massa's stootten op elkander in digte drommen. Olifanten, wagens en paarden
2. krielden in een lange rij door elkander. Buiten de poort stroomde de naauw opeengeslotene eindelooze drom al dreunende vooruit, als een rivier, die zich in zee stort. Die ruimte op den weg kregen, breidden zich regts en links ver uit. De lucht werd door de menigte Boetå's als door een mist verduisterd,
3. en de aarde dreunde onder hun stappen. Door het bulderend geschreeuw van de Boetå's schenen de bergen in hevige beroering te komen, zoo vreeselijk donderde het. Toen zij buiten de stad het vuur zagen vlammen en zich verheffen als duizend maal duizend vulkanen, hielden de Boetå's vol verba-
4. zing stand. In slagorde geschaard, geleken zij een zee, die zich over land heeft uitgestort. Aan al de Legerhoofden werden als naar gewoonte hun

XVI) plaatsen aangewezen. DOEMRĔKSÅ was wederom voorop met SOEPWARSÅ en
5. SOEKÅSRÅNÅ, regts van hem werden PRADJÅNGGÅ met KAMPÅNÅ en BÅDJRÅMOESTI, links van hem MAÖDÅRÅ met GAṬODÅRÅ en DJAMBOEMANGLI geplaatst. Achter hen stonden al de andere Hoofden, en in 't midden bevond zich de Paṇḍitå WISRÅWÅ met PRAHASṬÅ in zijn nabijheid.
6. De Paṇḍitå WISRÅWÅ schoot (eerst) een baroenastrå-pijl (1) in de lucht af, waardoor op eens donkere wolken de lucht verduisterden, als uitgestrekte zwarte wolkgevaarten zich boven het vuur verhieven, en daarop als duizend watervallen neêrstortten, en het vlammende vuur uitbluschten. ḌÅNÅRÅDJÅ
7. werd nu vertoornd, wetende, dat zijn vader tegen hem was uitgetrokken, daar diens baroenastrå-pijl het vuur uitbluschte. Hij gaf order aan de troepen, die voor hem stonden, om zich te scheiden, en achterwaarts te gaan, zette
8. zijn poespåkå aan, en vertoonde zich geheel alleen voor 't front van zijn leger. Evenzoo beval WISRÅWÅ de zijnen, zich regts en links te scheiden, en daarop reed hij met zijn wagen vooruit. Het was of zijn wagen met de poespåkå (van zijn zoon) wedijverde in luister, vurigen glans, en verblindende schittering; zij geleken twee zonnen bij elkander.
9. Vol woede schoot ḌÅNÅRÅDJÅ een pijl af, waarbij zijn boog donderde, en als 't ware bliksemde, daar hij bij het loslaten van dien wonder-pijl al zijn
10. krachten en buitengewone vermogens inspande. De buitengewone pijl had goed gevolg, en ontlastte allerlei wapens: de ḍĕnḍå's, gaṇḍi's, nanggålå's, moesålå's, limpoeng's, parasoe's, piling's, trisoelå's, koentå's, tråkrå's, tjandråså's donderden door de lucht, zoo digt op elkan-
11. der als een mist, en warrelden, en krielden in groote menigte door elkander, vergezeld van wervelwinden, duisternis, aardbeving en allerlei vreeselijk gebrul en gedaver, met geluiden van huilende winden en van ratelende donders, van gierende stormvlagen en onderaardsch gerommel; de aarde wankelde ten gevolge van den toorn van ḌÅNÅRÅDJÅ. Het was of (alles) in stof opging, allen die
12. het zagen, huiverden. Spoedig schoot WISRÅWÅ tot afwering een windpijl af, een bulderende stormwind viel op de vijandelijke wapens aan. Zij verdwenen, medegevoerd, weggejaagd en weggevaagd door den wind. ḌÅNÅRÅDJÅ ver-
13. toornd, omdat zijn wondervermogens zonder vrucht bleven, legde zijn wonderwapens neer, en greep zijn trisoelå, een scherp wapen, dat geschikt was om den ernstigen strijd te beslissen, en geen wondervermogen bezat. Bij het afwerpen schitterde het in de lucht, doch brak in stukken, toen het ge-

(1) **Baroenastrå, een soort van wonder-pijl, die water deed ontstaan.**

(XVII) troffen werd door de wapens, waarmede WISRÅWÅ zich verdedigde. Vertoornd
14. gaf ḌÅNÅRÅDJÅ lucht aan zijn verbittering en woede. Hij naderde met zijn koentå, die flikkerde en sterk vlamde, in de hand, en riep tartende uit: „pas „op, jij gemeene schurk! aartsschelm van een Paṇḍitå! die de aarde bezoe-
15. „delt! zoo lang je leeft, ga je voort met snoodheden! Ontvang deze koentå „van mij! dit wapen verdelgt vijanden, bevrijdt van trouweloozen, en vernielt „slechtaards en schurken tot stof. Zeker zul je sterven, en dat nog wel he-
16. „den!" Toen WISRÅWÅ zag, dat zijn zoon de voortreffelijke, flikkerende en sterk vlammende koentå op hem aanlegde, sloot hij zijn oogen, en gaf zijn ziel (aan de Goden) over.

Maar voor dat de koentå afgeschoten was, kwam NÅRÅDÅ eensklaps uit
17. de lucht, hij greep de koentå en schreeuwde: „hei, hei! wacht wat! dat „mag in 't geheel niet! hoe komt dat zoo, jonge Vorst? zal er geen einde „komen aan uw wanbedrijf en vechten uit hartstogt? vruchteloos is al uw stre- „ven naar regtschapenheid, als ge zoo laag neêrziet op de geheime gebreken
18. „van uw vader, en ge den toorn der Goden op u laadt, hoewel hij dan ook „al moge misdreven hebben. Hij had op zich genomen in uw naam te han- „delen, maar vergat zich, en deed in een verbijsterden toestand, wat geschied is. „(Maar) als het zoover mogt komen, dat hij zich tegen u te weer stelt, zoudt „gij (door hem) vernield worden. Voor die handelwijze van zoo even hebt
19. „ge de wraak al op u geladen, en later zal het rijk van Lokåpålå door uw „eigen broeder verwoest worden. Daarom, mijn kleinzoon! keer terug! ga „niet voort met uw hardnekkigheid en misnoegdheid en verkeerde handelin-
20. „gen, door met uw vader om een vrouw te strijden! Leg af die oproerige „gezindheid! Ga verder voort met gebeden en godsdienstige overpeinzingen. „Wees standvastig in uw regering door een goed gedrag, streef naar het ge- „luk van uw volk! wees overvloedig in geschenken, en in grootmoedige „en zegen verspreidende handelingen! win de liefde van uw onderdanen, en
21. „leer hun het middel, om zich zelve niet te vergeten! Vorst ḌÅNÅRÅDJÅ! laat „het u niet aan wijsheid, grootmoedigheid, liefderijke gezindheid, beschaafde „en edele manieren ontbreken! Gevoel berouw, en smeek de Goden vergif-
22. „fenis voor uw verkeerd gedrag, waardoor zoo velen omgekomen zijn!" Nadat NÅRÅDÅ dit gezegd had, verdween hij weder in de lucht.

ḌÅNÅRÅDJÅ was zeer ontsteld en gevoelde diep berouw; hij maakte het teeken van eerbied voor zijn vader, deed zijn poespåkå omkeeren, en trok
23. met zijn leger af. Toen WISRÅWÅ zag, dat zijn zoon met zijn leger opbrak,

(XVII) en dat hij voor hem het teeken van eerbied maakte, zei hij de Goden innigen dank. De Paṇḍitâ riep de legerhoofden bijeen, en liet het leger uit-
24. eengaan. Dèwi Soekèsi ging haar man te gemoet, hoogst verblijd, dat Ḍânârâdjâ (zoo als zij althans meende) den slag verloren, en met zijn leger afgetrokken was. (Maar) Ḍânârâdjâ was bij de terugkomst in zijn paleis hoogst
25. bedroefd. Hij verdiepte zich in gebeden en gepeinzen, en smeekte de Goden om vergiffenis, terwijl hij aan de woorden van den Paṇḍitâ bleef denken.

HOOFDSTUK XVI.

Geboorte en jeugd van Dåsåmoekå, Koembåkarnå, Sarpåkenåkå *en* Wibisånå.

Na verloop van eenigen tijd werd Dèwi Soekèsi zwanger, en bragt zij, tot droefheid van den vader, een zoon ter wereld van een vreeselijke gedaante, met tien hoofden en twintig armen. Toen dit aan den Boetâ-vorst Soemali berigt was, kwam hij spoedig zien, hoe die kleinzoon er uitzag. Hij was
27. zeer teleurgesteld, daar zijn kleinzoon tien hoofden had, maar troostte zich in stilte, nam het kind als zijn zoon in het paleis op, en noemde hem Rawânâ. Toen (deze zoon) volwassen was, deed hij strenge boete, ten einde bo-
28. ven allen in de wereld uit te munten, al had hij dan ook nog zoo'n vreemd uiterlijk. Daarom deed hij jaren en jaren lang de strengste boete, en leefde hij na zijn volwassen leeftijd bereikt te hebben in een kluis op den hoogen moeijelijk beklimbaren berg, Gohkarnâ.
29. Daarna beviel zijn moeder van een Boetâ, zoo groot als een berg, dien men Koembåkarnå noemde. De Paṇḍitâ Wisråwå was zeer bedroefd, en schaamde zich inwendig voor de groote Goden, daar zijn beide kinderen er zoo misvormd en geheel anders uitzagen, als de andere Boetâ's. Ook dit kind
30. werd door zijn grootvader, Koning Soemali, opgenomen. Wisråwå en zijn echtgenoote hadden zeer groot zielsverdriet. Toen Koembåkarnå bijna volwassen was, kwamen de grootvader en vader overeen, dat deze zoon naar
XVIII. 1. den Gohkarnâ zoude gaan, om daar boete te doen bij zijn broeder Rawânâ, ten einde te smeeken om de hooge gunst, dat zij, hoewel misvormd door den wil van Baṭârâ Goeroe, mogten begiftigd worden met buitenge-
2. meene magt. Koembåkarnå gaf daaraan gehoor, en vertrok naar den Gohkarnâ zonder eenig gevolg bij zich.

(XVIII) Daarna bragt zijn moeder weder een kind ter wereld; het was een meisje, fijn en regelmatig van lichaamsbouw, men gaf het den naam van Sarpå-kĕnåkå, maar haar aangezigt was nog als dat van een Boetå. De Paṇḍitå
3. Wisråwå was hierover erg bedroefd. Hij ging naar zijn bidvertrek, en bad vurig, dat hij nog een zoon mogt krijgen, die in zijn uiterlijk niet veel van Wisråwånå verschilde, die welgemaakt en schoon was.

Nadat hij langen tijd gebeden had, beviel zijn gemalin van een zoon, die even schoon van uiterlijk was als Wisråwånå. De vader was hoogst verblijd, en bad, dat hij in alles ervaren mogt worden, een gelukkige en wijze inborst mogt bezitten, en zijn medemenschen mogt liefhebben. Hij kreeg den
5. naam van Kodå Wibisånå, en had, even als Wisråwånå, geheel en al de manieren van een mensch. De Goden gaven er hun goedkeuring op, dat hij bekwaam, edelhartig, bij-der-hand en schrander van bevatting werd, tot groote vreugde van zijn ouders, die nu inzagen, dat dit een zegen van de Goden
6. was, en dat hun bede vervuld was. Hun jongste zoon was schoon, had een edelaardig karakter, zijn gemoed was doordrongen van allerlei deugden, die zich even liefelijk als de geuren van amber en doordringend als kastoeri alom den grootsten zegen stichtten; daarbij was hij behoedzaam en wijs. Zoo
7. hadden (de ouders) nu dan een vergoeding voor de mismaaktheid van hun oudere kinderen. De grootvader, Koning Soemali, nam hem als zoon in het paleis op, en verheugde zich bij 't zien van zijn kleinzoon. Het kind maakte een aangenamen indruk op anderen, en werd door allen in het paleis bemind, terwijl de ouders en de grootvader bij voortduring voor het heil van het kind baden.

8. Toen Koning Ḍånårådjå van Lokåpålå hoorde, dat zijn vader bij Dèwi Soekèsi zoons gekregen had, die er uitzagen als Boetå's, en dat die naar een berg verwijderd waren, daar zij, tot groote droefheid van hun vader, wan-
9. staltig waren, ging hij op reis naar Alĕnkå; zonder staatsie of gevolg ging hij op reis, en trad zonder zich te laten aandienen in den tuin van het paleis, waar zijn vader zich juist met zijn echtgenoote, Dèwi Soekèsi, bevond. Wisråwå schrikte, toen hij zijn zoon, den Koning, zag aankomen. De zoon maakte een sĕmbah voor zijn vader en kuste zijn voeten, en deze omhelsde hem. Toen maakte hij een sĕmbah voor zijn (stief-) moeder, de Prinses van Alĕnkå.
10. De Paṇḍitå zeide vriendelijk tot hem: „het is heel goed, dat je gekomen bent; heb je misschien al gehoord, dat wij erg bedroefd zijn en als 't „ware niets meer om ons leven geven? daar wij ons schamen, dat je beide

(XVIII) „jongere broers, Rawånå en Koembåkarnå zoo misvormd zijn? Op mijn bevel
11. „zijn zij beide naar den berg Gohkarnå vertrokken, om daar als kluizenaars „te wonen, en den Goddelijken zegen en dapperheid in den strijd af te smeeken."

De zoon antwoordde: „daar heeft Vader gelijk aan, ze mogen dan wanstal-„tig zijn, als zij maar boven anderen in kunde en dapperheid uitmunten."

12. „Gelukkig," vervolgde de vader, „is je moeder nu wat kalmer, daar zij „(nog) een zoon gekregen heeft, en die jongste zoon volkomen op je gelijkt."

Nu werd Wibisånå geroepen; hij kwam en kreeg bevel om zijn ouderen broeder met den grootsten eerbied te bejegenen. Hij maakte een sĕmbah
13. voor hem, kuste zijn voeten, en werd wederkeerig omhelsd.

Ḍånårådjå zeide toen tot hem: „wel, Wibisånå! als het mag, moest je ook „maar gaauw naar den Gohkarnå gaan, om zegen te vragen, ten einde bij
14. „je broeders niet achter te staan in dapperheid bij het strijden, in bekwaam-„heid, en door een voortreffelijke inborst, als dat van menschen, die er een „genoegen instellen, om naar 't geluk van anderen te streven, anderen het le-„ven aangenaam te maken en hun medeschepselen te beschermen, opdat ook „uw Boetå-aard moge verdwijnen, en het alzoo moge blijken, dat je de af-„stammeling bent van een aanzienlijken Paṇḍitå."

15. De vader antwoordde met een vriendelijken glimlach: „het is waar, je hebt „gelijk! Welnu, Wibisånå, mijn kind! je ouder broeder zegt, dat je spoedig „naar den berg Gohkarnå moet gaan, dat je daar strenge boete doen moet, „en om den zegen van Baṭårå Goeroe bidden moet, om met dezelfde in-„borst, als je oudste broeder, Koning Ḍånårådjå, begiftigd te worden, en smeek
16. „ook de dapperheid in den strijd van de hooge Goden af!"

Wibisånå was zeer in zijn schik, toen zijn broeder hem dit zeide, en zijn vader daartoe zijn toestemming gaf. De Boetå-vorst (Soemali) werd nu uit-genoodigd, in den tuin te komen. Hij kwam, gevolgd door de vrouwelijke hofbedienden en door zijn kleindochter Sarpåkĕnåkå. Wisråwå ging hem
17. met zijn echtgenoote Soekèsi te gemoet. Toen zij in orde gezeten waren, maakte Ḍånårådjå een sĕmbah voor den Boetå-vorst, en kuste zijn voe-ten. Deze omhelsde hem regt hartelijk, en heette hem welkom, waarop Ḍå-
18. nårådjå met een buiging antwoordde: „hoogst verpligt"! Daarop sprak Wi-sråwå: „(Vader!) ik heb u uitgenoodigd hier te komen, omdat uw klein-„zoon Wibisånå van zijn ouderen broeder den raad gekregen heeft, om als „zijn andere broeders op den Gohkarnå boete te doen, en omdat die raad „geheel met mijn wenschen overeenkomt."

(XVIII) De Boetå-vorst antwoordde minzaam: „dat vind ik uitmuntend! Het ver-
19. „heugt mij zeer, dat de jeugdige Vorst zijn jongeren broeder den goeden raad „geeft, om naar buitengemeene eigenschappen te streven. Welnu, mijn klein- „zoon, WIBISÅNÅ! vertrek maar gaauw! grootvader geeft zijn toestemming."

20. WIBISÅNÅ was zeer verheugd, en boog zich tot de voeten van zijn grootvader neder, daarop betoonde hij eerst zijn vader en toen zijn moeder de bewijzen van eerbied, terwijl zij hem teeder omhelsden. Eindelijk maakte hij een
21. sĕmbah en vertrok. De ouders waren steeds bedroefd, en konden niet eten of slapen, daar zij maar altijd hun kind voor oogen hadden. Ook de aanzienlijke en min aanzienlijke leden van de vorstelijke familie en de edellieden en Hoofd-beambten waren getroffen. De hoofdplaats van Alĕnkå was in een droevige stemming en als 't ware van haar glans beroofd, na het vertrek van WIBISÅNÅ. Het was of de stad er onder leed. ḌÅNÅRÅDJÅ bleef zich nog
22. eenigen tijd te Alĕnkå ophouden, op aandringen van zijn vader, en verdiepte zich steeds in vurige gebeden. WIBISÅNÅ kwam op den berg Gohkarnå aan, klom op den top, en deed daar strenge boete.

23. Na het vertrek van zijn zoon kwam de Panḍitå WISRÅWÅ te overlijden, hij werd in heerlijkheid in den hemel opgenomen. Geheel Alĕnkå kwam in opschudding wegens het afsterven van den Panḍitå. De toestand van Dèwi SOEKÈSI was hoogst beklagenswaardig, zij deed niets dan weenen en
24. teerde weg van bittere smart. Ook Koning WISRÅWÅNÅ was geheel troosteloos, en de Boetå-vorst werd innig bewogen bij het hooren van de weeklagten van zijn dochter. Het lijk werd zorgvuldig behandeld, en daarna op den brandstapel gelegd en verbrand, terwijl de Goden hun eerbiedige hulde be-
25. wezen bij die plegtigheid. WISRÅWÅNÅ keerde toen weêr naar zijn rijk terug.

HOOFDSTUK XVII.

Jeugd van **Soebali, Soegriwå** *en* **Andjani.**

Ongeveer in denzelfden tijd, dat het boven verhaalde voorviel, leefde er op den berg SOEKĔNDRÅ een Panḍitå in strenge boete. Hij heette GOTÅ-
(XIX). 1. MÅ, deed boete van der jeugd af, en stamde af van Baṭårå MÅJÅ door diens
2. zoon, Båṭårå SOERJÅ, en verder door Hjang RAWIJATMÅDJÅ, Hjang KA-
3. RÅBÅ, Baṭårå DEWANGKÅRÅ, DEWANGGÅNÅ, en DEWÅSÅNÅ Deze was de vader

(XIX). van Praboe Errijå en de Panḍitå Wisanggĕni. Wisanggĕni had twee
4. zoons: Soewåndagni en Djåmådagni, en Praboe Errijå had twee zoons: Praboe Kartåwirja, die zijn vader in de regering van Maïspati opvolgde, een vorst met een vrome inborst, en den Panḍitå Gotåmå.
5. Deze had door geheel volkomene boete op den berg Soekéndrå zijn lichaam als het ware vergeestelijkt; al wat hij zich voor den geest stelde,
6. gebeurde, zijn scherpziende blik drong door alles heen. De Panḍitå Gotåmå koesterde den wensch, om met een Nimf uit den hemel van Båṭårå Endrå te trouwen, en daar Baṭårå Goeroe hem in alles zijn zin gaf, zoo
7. werd hem een Nimf uit den grooten hemel gegeven, die uitmuntte door schoonheid, en die Rĕtnå Windradi heette. Vol teedere huwelijksmin voerde hij haar naar den berg, om met hem een kluizenaars leven te leiden;
8. alsof zij nooit Hemelnimf geweest was, zóó volgde zij haar man in zijn levenswijze, en deed zij streng boete. Maar zij werd haar man ontrouw, want zij was in kennis met Baṭårå Soerjå van den tijd, toen zij nog in den hemel woonde, en
9. met hem eenswillens geweest. Na haar huwelijk met den kluizenaar hield haar misdadige omgang met Baṭårå Soerjå nog niet op, zij vroeg aanhoudend verlof aan haar man, om in den hemel bezoeken te gaan afleggen, en haar
10. man had er geen gedachten op, dat zij hem misleidde met die dikwijls herhaalde bezoeken in den hemel. Hij meende, dat zij werkelijk daarheên ging, omdat zij verlangde de Hemelnimfen, die toch haar vroegere speelgenooten
11. waren, te ontmoeten. Zij had zelfs al drie kinderen, en nog wist de Panḍitå niet, dat zij overspel dreef door haar geheimen omgang met Baṭårå Soerjå.
12. Van die drie kinderen was de oudste een meisje, met name Rĕtnå Andjani. Deze was van uitstekende schoonheid, en had een fraaije gestalte, even als haar moeder, haar glans evenaarde die van de maan, zij was in
13. waarheid een Nimfentelg. De beide andere kinderen waren zoons van een zeer goed uiterlijk, de oudste was Raden Soebali, die zeer krachtig was in den strijd, en de jongste heette Raden Soegriwå met een schoon voor-
14. komen, en evenals zijn broeder dapper in den oorlog. Als telgen van een heiligen kluizenaar, deden zij ook zelve boete, en van hun kindsheid tot hun volwassen leeftijd doodden zij hun vleesch, en streefden zij naar de allergrootste dapperheid.
15. Rĕtnå Andjani was in het bezit van een achthoekig potje, een geschenk van haar moeder, die het vroeger van Baṭårå Soerjå gekregen had. Haar
16. moeder had haar dit prachtige agaten potje gegeven, en had haar gezegd,

(XIX) dat al wat zij maar wenschte uit dat potje zoude komen, zonder eenige uitzondering, want dat al wat er op de aarde, in de zee, of in den hemel, al

17. wat kostelijk en uitstekend, wat fraai en vreemd was, zich in dat achthoekige potje bevond.

Na verloop van eenigen tijd werd dit aan haar broeders bekend, door dat

18. de bediende, die de jongelieden oppaste, (het geheim) verklapte. Deze bediende, die Djĕmbawan heette, zeide tot hen: „he! hoe komt dat toch? uw

19. „zuster heeft van uw vader, den Paṇḍitå, een buitengemeen wonderdadig „achterhoekig potje van agaatsteen gekregen; al wat zij maar wenscht, komt „uit dat potje van zelf te voorschijn, zij behoeft er niet naar te zoeken: al

20. „wenscht zij ook iets uit den grooten hemel, het is daarin. En kijk! aan u, „zijn zoons, geeft uw vader niets! Zijn liefde jegens één van zijn kinderen „is heel anders, als die jegens de anderen. Wel! vraagt van uw vader ook „zoo'n geschenk!"

21. De jonge lieden deden, wat de bediende hun gezegd had, gingen spoedig naar hun vader, en vroegen dringend om een cadeau, zooals dat achthoekige

22. potje, „want", zeiden zij, „onze zuster heeft dat van vader cadeau gekregen. „Vader's liefde is voor al zijn kinderen niet gelijk: de zoons krijgen niets, „alleen maar de dochter! Wat hebben wij toch gedaan? Als vader niet „van ons, zijn zoons, houdt, laat hij ons dan maar liever dooden".

23. De Paṇḍitå Gotåmå was uiterst verbaasd, toen hij zijn zoons zoo hoorde spreken, en antwoordde vriendelijk: „van een geschenk aan je zuster, daar je

24. „van spreekt, weet ik niets af. Komt, roept je zuster Andjani eens hier! dan „zal ik haar vragen, wie haar dat agatenpotje gegeven heeft".

Soegriwå maakte een sĕmbah, en verwijderde zich, om zijn zuster te roe-

25. pen. Daarop kwam Andjani, door haar broeder begeleid, bij haar vader. Deze sprak haar op een vriendelijken toon aldus aan; „zeg eens, mijn kind! ik „moet je wat vragen. Je broers, Soebali en Soegriwå, dringen bij mij aan,

26. „en zeggen, dat ik je een achthoekig potje gegeven heb. Kom, zeg mij eens „van wien je dat gekregen hebt! Zeg het maar ronduit, en haal het hier, ik „wil het eens zien!"

Het meisje ontstelde zeer, toen zij die woorden van haar vader hoorde, en zei in de haast: „och, vader! mijn broers jokken! ik weet er niets van, dat

27. „ik een achthoekig agaten potje zou bezitten; ik heb zelfs nog nooit een ge- „zien." Daarop zag ze haar broeders aan, en zeide: „ben jelui gek? wat kun „je sprookjes verzinnen, door zoo iets aan vader te vertellen!"

(XIX). 28. Maar deze antwoordden: „foei, zus! je moet niet jokken! zeg maar de „waarheid! al ontken je het nog zoo, wij weten toch, dat je zoo'n potje bezit".

29. Toen snaauwde zij hun vinnig toe: „ben jelui zinneloos? als het waar is „en jelui het weet, haalt het dan hier! waar is het dan? Wat heb je er toch „aan, om mij standjes te veroorzaken".

30. Vertoornd sprak nu de Paṇḍitå: „die liegt, zweer ik, zal vergruizeld „worden, zoodat er niets van hem overblijft!"

Toen het meisje den eed van haar vader hoorde, boog zij zich voorover,

31. in de grootste angst stortte zij tranen. Zij wilde wel de waarheid zeggen, maar durfde niet, omdat haar moeder het haar verboden had door den strengen last om te zorgen, dat haar vader of haar broeders niet (van dat potje)

32. te weten kwamen, en nu wisten zij er toch van! Daarom was zij zoo angstig. Zoo zij het bleef ontkennen, was zij bang voor den eed, en inwendig was zij gebelgd op haar broeders, omdat die de zaak verklapt hadden. Eindelijk

33. zeide zij om het aandringen en den toorn van haar vader ronduit: „ja, va„der! het is zoo! ik heb werkelijk een achthoekig potje, ik heb het van „moeder present gekregen".

„Nu", antwoordde de Paṇḍitå, „haal het dan hier, ik wil het zien!"

34. Toen nam het meisje van onder haar borstkleedje iets dat schitterde en vlamde met een glans, als de stralen van de zon. Met verwondering zag de

35. Paṇḍitå het potje; hij nam het aan, opende het deksel, en zag binnen in het potje een doorschijnend helder verschiet, dat zich ver en breed uitstrekte; het was of hij deze aarde en de gansche wereld met al wat er zich op bevindt: de wouden, de bergen, het land en de zee aanschouwde. In het deksel zag hij al wat er in de lucht is: de sterren, de maan, de zon, den bliksem, het weerlicht, de wolken, licht-glansen, vuurtongen, schitterende meteoren

37. en regenbogen. Inwendig verbaasd sloot de Paṇḍitå het weder, en toen zag hij op het deksel een opschrift van de volgende woorden: „Dit potje is af-

38. „komstig van Baṭårå Soerjå". Hij kreeg nu de verdenking, dat zijn vrouw in betrekking stond met Baṭårå Soerjå, en zeide tot zijn dochter: „Andjani! „roep je moeder eens gaauw hier!"

Het meisje maakte een sĕmbah en vertrok; bij haar moeder komende maakte

39. zij een sĕmbah en sprak: „moeder! vader roept u bij zich!" Kort daarna kwam zij, door haar dochter begeleid, bij den Paṇḍitå. Deze zeide op vriendelijken toon: „Windradi! ik wou je wat vragen, beken mij de waar-

40. „heid! van wien heb je dit achthoekige agaten potje gekregen?"

(XIX) Toen zijn vrouw dit hoorde, ontstelde zij zeer; zij begreep, dat haar betrekking met Baṭårå Soerjå bekend geworden was. Ten hoogste beschaamd
41. voor haar man boog zij zich ter aarde, en wischte zij haar tranen af. Zij antwoordde met geen enkel woord, en toen hij tot driemalen toe op een antwoord aangedrongen had, deed zij nog niets dan weenen. Zij was inwendig
42. vertoornd op haar dochter, want toen zij haar het achthoekige potje gegeven had, had zij haar ten strengste geboden te zorgen, dat haar vader en broeders er niets van gewaar werden, en nu wisten zij het toch. Zij was dus vertoornd op haar dochter, daar die haar belofte (van geheimhouding) geschonden had.

XX. 1. Eindelijk sprak de Paṇḍitå op heftigen toon: „wel, Windradi! hoe is het „nu met je? je zwijgt maar en doet niets dan weenen. Wat hou je voor mij „verborgen, dat je zoo bang bent?”

Doch zijn echtgenoote bleef maar steeds weenen, zonder een woord te uiten,
2. zelfs na herhaald aandringen en aansporen bleef zij maar steeds zwijgen. Nu ontstak de Paṇḍitå in de grootste woede, en terwijl alle liefde voor zijn echtgenoot verdween, zeide hij op heftigen toon, met een vervloeking: „wel,
3. „wat is dat mooi van je, Windradi! ik vraag je drie keer, en je behandelt mij „als een hond, en zwijgt maar! wel nu, blijf dan zwijgen, en word een paal!”

Terwijl de Paṇḍitå sprak, veranderde zijn echtgenoote in een paal. De
4. drie kinderen waren verschrikt, toen zij hun moeder in een steenen paal zagen veranderen. Andjani gaf een hevigen gil, en de beide broeders vielen hun vader weenende te voet. Andjani klaagde op een jammerenden toon: „ach,
5. „vader! ach, vader! dat is toch al te wreed! als men boos is, geeft men er toch „niet (altijd) gevolg aan! en zie, daar doet U nu in uw toorn een vervloeking! „wat heeft moeder toch misdreven, dat U haar in een steenen paal verandert? „Ach, vader! geef haar de vroegere gedaante weder! als U dat niet wilt doen,
6. „breng mij en mijn broeders dan maar alle drie om het leven! want als wij „bleven leven, zouden wij niet in staat zijn onze moeder niet in die gedaante „te zien!”

7. Toen greep hij de steenen paal, en wierp haar in de lucht. Zij viel neer in een bosch van Alĕnkå aan de hellende rand van een ravijn, en bleef den vorm van een paal behouden.

Toen de kinderen den toorn van hun vader zagen, werden zij zeer bevreesd,
8. en wierpen zich alle drie ter aarde. Daarop sprak de Paṇḍitå vriendelijk: „komt, zwijgt nu! aan dat ongeluk van je moeder is nu eenmaal niets te doen, „het is geschied door den wil van de verhevene Goden; door de Goden is

(XX) „zij in een steenen paal veranderd. Maar later, mijn kinderen! zal er iemand
9. „zijn, die je moeder haar vroegere gedaante teruggeeft, wanneer de apen haar
„in den grooten oorlog van Alĕnkå als een wapen gebruiken, om er de
„Boetå's mede te gooijen, dan zal je moeder haar gedaante terugkrijgen,
„dan zal zij weer Nimf worden en in den grooten hemel wonen (1). Troost
10. „je dus maar daarmede, dat het de wil der voortreffelijke Goden is! Maar met
„dit achthoekige potje is het heel lastig, wie zal dat nu hebben? geef ik het
„aan jou, (Andjani!) dan zijn je broers jaloersch, en geef ik het aan je broers,
„dan krijg jij niets. Beter is het, dat ik het wegwerp, dan moet je er maar
11. „gaauw naar grabbelen, die het agaten potje het eerst grijpt, die zal het
„behouden."

Na het uiten van die woorden wierp de Paṇḍitå het potje haastig in de
lucht, het schitterde als een meteoor. Soebali en Soegriwå gingen het ach-
12. terna, en Andjani kwam achter hen aan. Het deksel scheidde zich van het
potje, viel binnen in het paleis van Ajodyå neêr, en deed daar het meer
13. Nirmålå ontstaan (2). Het potje zelf viel in een woud neder, en deed het
meer Soemålå ontstaan. Soegriwå en Soebali zagen het agaten potje daar
nedervallen, en plompten in het meer; zij sprongen gelijktijdig in het meer
14. Soemålå, en dompelden onder water tot aan den bodem. Het was daar
onder het water even licht als boven het water, maar daar de beide jongelieden
van gedaante veranderden en den vorm van apen kregen, herkenden zij elkan-
15. der niet. Soebali dacht bij zich zelven: „die zal het potje misschien nemen!"
en zijn broeder dacht even zoo: „die zal mijn potje misschien grijpen."

Soebali naderde (zijn broeder) en riep hem toe: „he, jij! wat ben je voor
16. „een dier, dat je in het water rond loopt? het potje, dat je daar vindt, is
„van mij! het is hier pas neêrgevallen, geef mij het maar over, dan zal ik je
„goed beloonen. Maar als je mij het niet geeft, zul je op een ellendige ma-
„nier omkomen, en zal ik je vaneen scheuren!"

17. Soegriwå schreeuwde hem toe: „kijk mij eens aan, dat vervloekte beest, met
„zijn pretentieuse taal! plaag al! jij wilt je zeker mijn potje toeëigenen! geef het

(1) Dat Windradi, of althans de steenen paal waarin zij veranderde, als een wapen gebruikt is in den grooten oorlog van Alĕnkå, waarmede de oorlog van Råmå met Dåsåmoekå bedoeld wordt, vindt men in het Javaansche gedicht Råmå (uitgave van *C. F. Winter Sr.*) niet vermeld.

(2) Het meer Nirmålå vond men in de kraton van Ajodyå en had een wonderdadige genezende kracht. Toen Dåsåråtå en zijn vrouw Dèwi Ragoe van de Goden een zoon vroegen, baadden zij zich in het meer; zij werden daardoor weder jong, en Dèwi Ragoe werd tevens van haar mankheid genezen. Daarop volgde de geboorte van Råmå.

(XX) „over! Het is immers duidelijk dat je een schurk bent; want zelfs voordat
18. „ik je er om gevraagd heb, ga je mij al eerst beschuldigen. Als je mij het „niet dadelijk geeft, zal ik je in flarden scheuren!"

En zóó wierpen zij elkander een tijd lang in hevigen toorn beschuldigingen naar het hoofd, totdat Soebali spoedig naar zijn tegenpartij toetrad en een aanval deed. Soegriwå sprong op zijde, maar achtervolgd weêrstond hij
19. hem, zoodat zij tegen elkander aanbonsden. Bij den kampstrijd in dapperheid vochten zij met gelijke krachten. Zij worstelden, omslingerden elkander met beenen en armen, lieten elkander los en vielen tegelijk op een afstand neder. Toen gingen zij elkander op het hardst duwen, en met de knieën stompen, zich om elkander slingeren, en met alle kracht heen en weêr trekken.
20. Zij vochten in dolle woede, gaven hun toorn lucht, en schreeuwden naar de wijze van apen op een akelige wijze. In de woeling en worsteling drukten zij elkander de nagels in 't aangezigt, grepen elkander bij de haren, trachtten elkander vaneen te scheuren, onder het vechten met de nagels te wonden, en bij de harige huid te pakken. Zij krabden elkander met de nagels, sloegen elkander met de vlakke hand, liepen om elkander heen, en trachtten elkander
21. in stukken te draaijen. Soegriwå verloor den strijd. Bij het duwen raakte hij onder den voet, en werd hij getrapt en vertreden. „Welnu," snoefde Soebali al schreeuwende, terwijl hij vast op hem staan ging, „beweeg je „nu eens, waterdier! dat er uitziet als een aap! als je dan toch zoo dap-
22. „per en sterk bent, probeer het dan maar met mij te vechten! Doove! heb „je dan nog niet vernomen, dat Soebali buitengemeen moedig en dapper is „en bovennatuurlijke vermogens bezit? Als je dan nog leven wilt, kom gaauw! „geef mij dan het potje! het is mijn eigendom, anders zal ik je vermoorden!"
23. Soegriwå was verbaasd, toen hij die snoeverij hoorde, bedacht zich (een oogenblik), en zag toen, dat zijn lichaam de gedaante van een aap gekregen had, en geheel en al met haar begroeid was. „Ach," kermde hij, luid wee-
24. nende, „mijn broeder, Soebali! bekijk je lichaam eens! dezelfde ramp als „mij is jou ook overkomen; door een beproeving van de groote Goden heb„ben wij de gedaante van apen gekregen."

Soebali kreeg een schrik, toen hij die woorden hoorde, en zag toen, dat
25. hij werkelijk de gedaante van een aap had. Luid weenende viel hij zijn broeder, die ook nog steeds weende, om den hals, en zei: „ach, Soegriwå, „mijn broeder! wat zijn wij beide toch diep ongelukkig, dat wij die ramp „moeten ondergaan, en wel naar aanleiding van zoo'n agaten potje. Kom!

(XX) „laat ons naar Vader gaan, en hem om vergiffenis smeeken! Als wij eens (van
26. „die straf der Goden) bevrijd zijn, zal onze rampzalige ape-gedaante verdwijnen."

Soegriwâ volgde zijns broeders raad, en ging met hem uit het meer. Toen
27. Andjani haar broeders in het meer zag springen, was zij daar ook naar toe gegaan, en eenigen tijd aan den oever van het meer op hen blijven wachten. Zij had intusschen haar aangezigt en haar handen met het water gewasschen,
28. en deze hadden ook de gedaante, als die van een aap gekregen. Toen zij nu haar broeders weêr uit het water zag komen, ging zij spoedig van schrik op de vlugt. Haar broeders liepen haar luid weenende achterna, en riepen: „ach, lieve zus! wees niet bang voor ons, je broers, Soebali en Soegriwâ!
29. „wij zijn door het water van dit meer in apen veranderd; maar zie, strijk „toch gaauw over je handen en je aangezigt, die zijn ook van gedaante ver- „anderd, mogelijk heb je die zoo even in dit water gewasschen."

30. Toen Andjani dit hoorde, streek zij zich over het aangezigt, en zag zij, dat haar handen met haar begroeid waren. Daarop liet zij zich onder een gil bewusteloos op den grond vallen. Haar broeders bogen zich tot haar neder (en riepen): „ach, lieve zus! sterf niet! troost je, dat het de wil der Goden
XXI. 1. „is, waaraan jongelieden zich moeten onderwerpen! Kom, laat ons naar Va- „der gaan, en hem om vergiffenis smeeken, opdat wij, van onze ellende be- „vrijd, wêer mogen worden zooals vroeger."

Op het hooren van die woorden, kwam zij wederom bij, zij omhelsde haar broeders, en sprak hevig weenende: „wat zullen wij toch wel doen, broeders!
2. „als wij die ape-gedaante moeten behouden? Dat houd ik niet uit, liever „wil sterven, dan een schandelijk leven hier op aarde te leiden."

Haar broeders antwoordden: „verlang niet zoo gaauw naar den dood! laat „ons eerst naar huis gaan en Vader om vergiffenis smeeken, opdat hij ons „verlosse. Als wij weenende bij hem komen, misschien dat hij ons in onze „misvorming wel genegen is."

3. Daarop ging het meisje met haar broeders op reis. Bij hun vader komende, vielen zij hem weenende te voet; zij deelden hem de aanleiding van hun ongeluk mede, hoe zij die wanstaltige gedaante gekregen hadden, doordat
4. zij het agaten potje gevolgd waren, toen het in het meer viel. „Ach, Va- „der!" kermde Andjani, „bevrijd ons spoedig van dien rampzaligen toestand! „als Vader geen mededoogen met ons heeft, willen wij liever sterven! Moe- „der is geheel verdwenen, en wij, uw kinderen, zijn wanstaltig geworden! wat „hebben wij toch misdreven?"

(XXI) 5. De Paṇḍitå antwoordde glimlachend op een kalmen toon: „komt, zwijgt „nu, en weent niet meer! troost u daar mede, dat dit alles geschied is door „den wil der Goden, en daaraan moet jij en je moeder je maar onderwerpen. „Maar gaat heen, doet strenge boete op den berg Soenjåpringgå, en 6. „smeekt om den Goddelijken zegen. Daar zul je het middel vinden, om den „gunst van de voortreffelijke Goden te verwerven, en tot Koningen van het „apen-heer verheven worden. Later zal er een dappere, met uitstekende ver- „mogens begaafde Boetå-vorst van Kiskĕndå zijn, een vijand van Baṭårå „Endrå, hij zal door jou toedoen verdelgd worden. Daarna zal Baṭårå 7. „Wisnoe mensch worden, en naar Ajodyå gaan; na een hevigen kampstrijd „zal hij het prachtige paleis van Alĕnkå verwoesten, en daarin zul jij hem bij- „staan, als vrienden en trouwe volgelingen van Baṭårå Wisnoe, tot heil en „zegen van de wereld. Dan zul je ook van dezen rampzaligen toestand be- 8. „vrijd worden, en al mijn kinderen zullen gunstelingen van Baṭårå Wisnoe „zijn, en als 't ware duizenderlei zegeningen deelachtig worden. Jij, mijn „zoon Soebali! je moet boete doen, en als een vledermuis (aan een boomtak „hangen, later kun je dan doen wat je verkiest. Soegriwå! je moet als een „kidang (van gras en bladeren) gaan leven; en jij, Andjani! moet het voor- 9. „beeld van je broeders volgen, en in je boete als een kikvorsch aan de kant „van het water zitten. Luistert naar mijn woorden, mijn zoons! doet je ui- „terste best, en streeft naar dapperheid in den strijd, want wat je te doen „hebt, namelijk: de hulp aan de Goden te verleenen, zal een moeijelijke taak „zijn."

10. De kinderen kusten daarop de voeten van hun vader, en gingen toen op reis. Zij kwamen op den berg Soenjåpringgå, en gehoorzaamden aan de bevelen van hun Vader. Soegriwå deed boete als een kidang. Soebali deed 11. boete, door als een vledermuis aan een waringin-boom te gaan hangen; op den top van den Soenjåpringgå stond een zeer hooge waringin-boom, dáár deed hij zijn boete, en hing hij aan een hoogen tak. Andjani ging als een kikvorsch boete doen aan den oever van het meer Madirdå, zij zat daar met de beenen schuins onder het lichaam, de eene knie boven de an- 12. dere, aan de kant van het water, zij at niets dan de bladeren, die op haar schoot vielen, en dronk niets, dan de dauw, die op haar eigen lippen viel. Zóó deden de drie kinderen van Gotåmå streng boete.

HOOFDSTUK XVIII.

Dåsåmoekå, *Vorst van* Alĕnkå *en zijn broeders.*

(XXI)13. Keeren wij terug tot de drie zoons van Wisråwå, die op den berg Gohkarnå boete deden.

Rawånå had nu vijftig (1) jaren boete gedaan, naar 't aantal van zijn hoofden gerekend, telde hij voor elk hoofd vijf jaren boete-doening, dat is dus voor tien hoofden juist vijftig jaren. Nadat hij vijftig jaren boete gedaan 14. had, werd zijn boete welgevallig aangenomen, Baṭårå Goeroe daalde tot hem neder, en honderdduizenden van Goden volgden dat voorbeeld. Zij warlden als een zachte regen van geuren in de lucht, kwamen boven zijn 15. stulp, en juichten hem toe. Op de vraag van Baṭårå Goeroe, welke belooning hij voor zijn vijftigjarige strenge boete wenschte te ontvangen, antwoordde Dåsåmoekå: „geluk voor mij, o Heer! dat uw Goddelijke Majesteit tot mij ne-16. „derdaalt! Heer! zegen mij, opdat ik steeds mag zegepralen, en alle menschen „en Boetå's mag overtreffen, opdat niemand op de aarde en onder het „luchtgewelf mij evenare, en zelfs de Goden in den hemel mij te zeer 17. „vreezen, dan dat zij met mij zouden strijden, opdat al de Goden mij „gewonnen mogen geven, en beven van angst, als zij mij zien, en opdat al „mijn vijanden op aarde verbranden! (Ik vraag), dat Baṭårå Goeroe mij in „al mijn wenschen toegeeft, en (mij de gave verleent, om) allerlei ontzag-en „schrikwekkende gedaanten aan te nemen."

18. Op die bede van Dåsåmoekå gaf Baṭårå een bevestigend antwoord, en met luid gejubel getuigden de (andere) Goden, dat Baṭårå Goeroe al zijn beden inwilligde om de vastheid van wil, waarmede hij vijftig jaren lang boete gedaan had.

Hierop vertrok Baṭårå Goeroe met zijn gevolg; en Dåsåmoekå keerde naar Alĕnkå terug. Dáár komende, trad hij, zonder zich te laten aandie-19. nen, het paleis binnen, ontmoette zijn moeder, en hoorde met aandoening, dat

---

(1) Wat den duur van Dåsåmoekå's boete aangaat, komen de handschriften niet overeen. Twee stellen dien op tien, twee op veertig, en twee op vijftig jaren. De Indische overlevering, zooals men die ook in de vroegere door den Heer C. F. Winter Sr. uitgevene bewerking van dit verhaal vindt [bladz. 15], spreekt van honderd jaren, nl. tien jaren voor elk hoofd. De gewone Javaansche traditie stelt dien duur op vijftig jaren, en deze schijnt door den schrijver gevolgd te zijn.

(XXI) zijn vader overleden was. Hij ging daarop naar zijn grootvader, en verzocht hem, zelf als Vorst te regeren. Koning Soemali willigde het verzoek van zijn kleinzoon in, omdat hij wist, dat deze uitstekend geslaagd was, dat zijn boete welgevallig was aangenomen, dat Baṭårå Goeroe tot hem nedergedaald was,
20. en hem al wat hij gevraagd had, goedgunstig had toegestaan, zoodat zijn kleinzoon alle Goden overtrof in dapperheid. De Boetå-vorst ging als Panḍitå leven, en gaf de regering aan zijn kleinzoon over. Deze aanvaardde de regering in tegenwoordigheid van al de Panḍitå's, en de Goden bevestigden
21. de verheffing van Dåsåmoekå tot Vorst van Alĕnkå, in de plaats van zijn grootvader.

Al de kluizenaars, Panḍitå's en grijsaards onder de Boetås, met hun bedelzakken, en hun (uitgeholde) waloeh's (of pompoenen) aan een touw om den hals, kwamen op de hoofdplaats van Alĕnkå bijeen, om zijn Koningschap hulde te doen. (Hierdoor) was Dåsåmoekå een geweldig, magtig Vorst
22. De geheele vorstelijke familie, de Patih Prahasṭå en al de leden van het Hof onderwierpen zich aan hem, de poenggåwås onder de Boetå's beminden hem, even als de ontelbare Boetå-mantri's van Alĕnkå, de Boepati's
23. van de buiten-provinciën, allen magtig in den strijd, en de Boepati's van Dåsåmoekå uit Alĕnkå zelf verheugden zich allen over hun nieuwen Vorst, die sterk was door zijn twintig armen en schrikwekkend om zijn tien hoofden, die waardig, in zich zelven gekeerd, ernstig van blik, flink, ferm. sterk, breed en majestueus van lichaamsbouw, vol vorstelijken luister, onbe
24. wegelijk deftig [1] en waardig was, om over Boetå's te heerschen. Hij was alom in de gansche wereld bekend, als iemand die hier zijn weêrga niet had. Alles op aarde beefde bij het zien van 's Vorsten wondermagt. Al de Hoofdbeambten, die al oud waren, liet hij door hun broeders of zoons vervangen; de besten koos hij daartoe uit.
25. Koembåkarnå bleef nog in zijn kluis op den Gohkarnå, maar (eindelijk) werden (ook) zijn gebeden verhoord. Baṭårå Goeroe daalde tot hem neder, en schonk hem zijn uitnemenden zegen, zooals het best paste aan de grootte van zijn kolossale statuur en aan zijn donderende stem. Zijn oogen geleken
26. twee zonnen, die brandden, als men ze aanzag. Zijn wensch, om de Goden door uitstekende vermogens in den strijd te overtreffen, werd volkomen vervuld, en

(1) Onbewegelijk deftig. Het deftige bestaat bij den Javaan niet alleen in langzame bewegingen, maar vooral ook in het nalaten van elke beweging van 't lichaam, die niet bepaald noodzakelijk is. De Vorst op de sitinggil is daarvan een klaar voorbeeld.

(XXI) zijn lichaam werd volmaakt. Het geleek wel een berg en was zonder weêrga. Verheugd over de vervulling van zijn wenschen, keerde Koembåkarnå (naar Alĕnkå) terug.

XXII. 1. Nadat Wibisånå, de jongste zoon (van Wisråwå en Soekèsi), die ook naar den Gohkarnå vertrokken was om den zegen te ontvangen, daar aangekomen was, bleef hij daar langen tijd boete doen, van zijn jeugd tot aan zijn volwassen leeftijd vertoefde hij op den Gohkarnå. Toen daalde Baṭårå 2. Goeroe neder, terwijl de Goden hem onder luid gedruisch volgden; toen zij boven de plaats, waar Wibisånå zich bevond, gekomen waren, deden zij een ruischenden regen van geuren nederdalen. Op de vraag van Baṭårå Goeroe, waarom hij zoo streng boete deed, antwoordde Wibisånå eerbiedig: „Heer! „Uw schepsel vraagt niets dan het geluk om een voortreffelijk mensch te „zijn, maar niet zooals mijn oudere broeders. (Ik smeek) dat ik in staat „mag zijn, om al mijn krachten in te spannen, tot bevordering van het heil en 3. „de tevredenheid van allen in de wereld, om het allen aangenaam te maken, „de dommen te onderrigten, alle schepselen te beschermen en bij mijn mede- „menschen alle booze neigingen te verwijderen tot heil der wereld."

Met luid gejuich en gedruisch kwamen de Goden hem hun hulde bewij- 4. zen; allen waren verheugd, en Baṭårå Goeroe deed het goed aan het hart den wensch van den wijzen Wibisånå te hooren. Ook de andere Goden verheugden zich bij het hooren van dien wensch voor het heil der aarde, en het geluk der wereld, en het vernemen van die vredelievende taal en van zijn 5. ernstig streven naar den voorspoed en de gelukzaligheid van alle schepselen Gods. Zij deden een regen van geuren op hem neêrruischen, en jubelden, in 't rond dansende: „triumf! triumf! geluk! geluk en zaligheid aan den uitste- „kendsten van het groote rijk van Alĕnkå! aan het pronkjuweel zonder „weêrga, vol luisterrijken glans en welriekende geuren als van tjĕndånå- „hout; aan den schoonsten diamant, die er schittert, met zijn rein hart, den 6. „moedigen, den braven, den verstandigen!" Al de verhevene Goden gaven hem, elk voor zich, hun eigen zegen en eigen geschenken, daar zij zijn voortreffelijken inborst zagen. Al de Paṇḍitå's, met Nåråḍå (aan het hoofd), putten zich uit en gaven hem alle mogelijke inlichtingen omtrent de Goddelijke openbaringen. De Goden waren zeer in hun schik, en Baṭårå Goeroe was zóó verheugd, dat hij niet van hem scheidde, voordat alle (Paṇḍitå's) hem geleerd hadden. 7. De wijze Wibisånå geleek op de maan, die door allerlei glansen beschenen werd, ingevolge zijn gebeden; daarbij verspreidde zich liefelijke

(XXII) bloemengeur rondom den nederigen, zachtzinnigen man. Allen zagen hem gaarne, niemand was huiverig hem aan te spreken, daar hij steeds zijn genoegen stelde in nederigheid, terwijl hij niemand ontweek, en niet vreesde voor de minachting van anderen. Zijn geest was zoo verlicht en beschaafd, als maar
8. mogelijk was, in uitstekende vermogens en dapperheid was hij zijn broeders gelijk, alleen in karakter verschilde hij van hen, want hij streefde maar naar 't geluk (van anderen), snoode gedachten kwamen niet in hem op, hij beöogde het geluk der wereld, en streed vol moed en dapperheid tegen alle moeijelijkheden. Nadat de Goden hem verheerlijkt hadden, keerden zij huiswaarts, en stegen zij op in de lucht.

9. WIBISÅNÅ keerde toen naar Alĕnkå terug, ging zonder zich vooraf te laten aandienen naar zijn moeder, en bewees haar zijn eerbiedige hulde. Zij deelde hem onder een vloed van tranen haar bittere droefheid mede, daar zijn vader overleden was. Daarop ging hij naar het verblijf van zijn grootvader, den Bagawan SOEMALI, wien hij eerbiedig te voet viel. (De oude man) omhelsde zijn kleinzoon, en was regt verheugd, omdat zijn kleinzoon den waren zegen
10. ontvangen had, en die zegen door de Goden bevestigd was, en omdat hij, geheel anders als zijn andere broeders, er naar streefde, om de menschen te beschermen, en de gansche wereld gelukkig te maken. Hij liet hem spoedig naar zijn oudsten broeder, den Koning DÅSÅMOEKÅ, in het eigenlijke paleis gaan, om dezen zijn hulde te bewijzen. WIBISÅNÅ haastte zich daaraan te voldoen, kwam bij zijn broeder DÅSÅMOEKÅ, en bewees hem zijn eerbiedige
11. hulde.

De Boetå-vorst was verheugd, omdat zijn beide jongere broeders zoo begaafd en met uitstekende vermogens en krachten voorzien waren, en zij den zegen van Baṭårå GOEROE verworven hadden. In de tong van KOEMBÅKARNÅ bevonden zich tallooze Goden, zijn stem drong door de zeven lagen der aarde heen, en de zeven luchtgewelven werden daardoor als vaneen gereten.
12. De Goden waren getroffen en bang, en verweten Baṭårå GOEROE, dat hij hem al te veel vermogens geschonken had, want zijn lichaam geleek wel een berg, zijn oogen (brandden) als de zon even voor den middag, en zijn stem was als duizend donders. Wie zou er in staat zijn, om zoo iemand weêrstand te
13. bieden? De Goden konden hem zelfs niet aanzien, zij verstijfden, krompen ineen, en werden doof bij 't hooren van zijn stem als van duizend ratelende donderslagen. Maar Baṭårå GOEROE was met hem begaan geweest, toen hij zijn wenschen vervulde, en heel anders met hem handelde als met andere

(XXII) Boetå's en met zijn broeders. In hem vertoonde Baṭårå Goeroe wat hij
14. al vermogt, hij maakte hem grooter dan al wat er in de wereld is, (zoo groot) als de wereld-verdelgende God (Kålå) [1]. Koembåkårnå had een lichaam als de berg Måhåmèroe, als hij zijn krachten aanwendde, werd de wereld als 't ware vernield en tot poeder vermalen.

Wat de pracht aangaat, was het paleis van Alĕnkå volkomen gelijk aan den hemel, althans niets minder; het schitterde al van diamanten, goud, karbon-
15. kels, amethisten en saffieren. (In het paleis) was (in een vijver) een eiland van goud, (zoo hoog) als een berg, bestrooid met diamanten, juweelen, smaragden, amethisten en saffieren; het metselwerk van den vijver was van glinsterend goud, zoodat de golven van de waterkom omringd waren van een gouden muur, en de groote golven glansrijk schitterden. Men vond er niets
16. dan goud en edelgesteenten. Alle de schatten van deze aarde waren uitgeput, en dienden tot ornamenten van het paleis van Dåsåmoekå. Het zou niet doenlijk zijn, al de sieraden op te noemen.

De jongere broeders betrokken elk afzonderlijke paleizen. Dat van Koembå-
17. karnå lag ten zuiden, dat van Wibisånå ten noorden van het paleis van Dåsåmoekå. Alle drie waren even prachtig, en echt vorstelijke paleizen. In het midden-paleis (poerå-madijå) woonde de oudste der broeders, Koning Dåsåmoekå, in het zuider-paleis (poerå-doeksinå) woonde Koembåkarnå, en
18. in het noorder-paleis (poerå-kotårå) woonde Wibisåså. Dåsåmoekå gaf aan zijn jongere broeders legers met aanvoerders en beambten, zij waren bijna even vermogend als hij zelf. Van de schoonheden zoowel van hun paleizen
19. als van dat van hun broeder, den Koning, vond men op aarde de weêrga niet; en in den hemel kon men er alleen het paleis van Baṭårå Goeroe en dat van Baṭårå Endrå mede vergelijken; op de geheele aarde, bij alle Vorsten kon er niets bij halen, slechts de acht paleizen [2] in den hemel evenaarden
20. dat van Dåsåmoekå. De gansche aarde verbleekte en kromp ineen bij het zien van de wondermagt van den Boetå-vorst, want Dåsåmoekå had een wreede inborst, en als er Vorsten waren, die zich aan hem niet wilden onderwerpen, versloeg en verdelgde hij hen, alsof zij door een zee van bergen overstroomd werden, hij roofde hun goederen, en voerde hun vrouwen weg.

---

[1] Batårå Kålå is een God, die zich vroeger met menschen en dieren voedde, maar later, toen Batårå Goeroe hem dat verboden had, de oorzaak van allerlei ziekten was.

[2] De acht paleizen in Batårå Goeroe's hemel waren van de volgende Goden: Goeroe, Bråmå, Endrå, Wisnoe, Bajoe, Kålå, Sambo en Asmårå.

HOOFDSTUK XIX.

Eerste ontmoeting van **Dåsåmoekå** *met* **Soebali.**

(XXII) 21. Omstreeks dezen tijd ging Dåsåmoekå eens binnen de grenzen van zijn grondgebied zonder leger rond; door de lucht gaande, zag hij den top van den berg Soenjå-pringgå omringd van bliksemstralen, vurige glansen en vuurballen vereenigd met regenbogen, die den ganschen bergtop onder een zwerm van door elkander vliegende meteören omhulden. Juist ontving de aap Soebåli van Baṭårå Soerjå een goddelijke openbaring, namelijk de påntjåsonå-spreuk. (1)

22. Dåsåmoekå streek neder, en kwam nader bij de plaats, waar Soebali, juist van zijn boete ontslagen, (nog) in een biddende houding op een steen zat. Dåsåmoekå sprak hem aldus op luiden toon aan: „kijk mij daar die aap in„een gekrompen zitten en boete doen, omringd van door elkander schietende „bliksemstralen! Hei, aap! wat wil je hier op de aarde toch worden, dat je „zoo streng boete doet?"

23. Soebali antwoordde op een zachten toon: „wel, Boetå! die vraag is over„bodig! Is er dan onderscheid tusschen al het geschapene van de groote Go„den hier op aarde, tusschen menschen en apen, tusschen Rěksåså's en „Dioe's? allen, die boete doen, trachten immers de hoogste volkomenheid „op aarde, en moed in krijgsgevaren te verkrijgen!" (2)

XXIII. 1. Toen Dåsåmoekå die woorden hoorde, ontstak hij in toorn, omdat die aap Soebali boven allen in de wereld wilde uitmunten, en met den vinger naar hem wijzende, sprak hij hem op hevigen toon toe: „'t is verschrikkelijk! wat zoo'n
2. „aap al niet in zijn hoofd krijgt! dat spant maar alle krachten in, om in „krijgsdeugden boven allen in de wereld uit te munten! onbeschaamde aap! „verwaande vagebond, die van geen schaamte weet! Hei, aap! je moet we-
3. „ten, dat ik de Koning van dit rijk van Alênkå ben, en dat ik wereld„beroemd, bovenmate magtig, en van bovennatuurlijke gaven voorzien ben. „Kom, aap! staak je vruchtelooze pogingen maar! niemand ter wereld is zoo
4. „magtig als Dåsåmoekå, die boven allen op aarde uitmunt. De Dioe's (3)

---

(1) Deze påntjåsonå-spreuk had het effect, dat zij het leven herstellen kon.

(2) Door boete werden de dieren na hun dood menschen, en de menschen kregen daardoor na hun dood een Goddelijken rang.

(3) Een soort van Boetå's.

(XXIII) „en Boetå's en menschen, ja zelfs de Goden kunnen met mij niet wedijve-
„ren in strijdkrachten. Wacht eens, baldadige aap! als je dan toch volstrekt
„wilt uitmunten op deze aarde, kom dan eerst mijn vijandelijken aanval te
„boven."

5. Bij 't hooren van die woorden ontstak Soebali in woede, hij rigtte zich op, en antwoordde norsch: „he, wat zeg je daar? wel verbazend, wat een trotsch-
6. „heid! jij, met jou onbehoorlijk kopstuk! Boetå, die de aarde bezoedelt! „Ben jij het alleen in de heele wereld, bij wien de uitstekende gaven gede-„poneerd zijn? misvormd monster! kwelduivel van kluizenaars! Als je dan „toch wilt vechten, toon dan je krachten! ik zal je man zijn!"

7. Nu trok Dåsamoekå vol woede zijn tjandråså, wierp die naar (Soebali) maar het was mis; Soebali ontweek (het wapen) door een sprong, trok een grooten boom, zoo groot als een berg, uit den grond draaide dien rond, en
8. sloeg er mede naar Dåsåmoekå, doch Dåsåmoekå ontweek den slag door een rijsprong, en wierp, toen hij achtervolgd werd, zijn koentå naar hem; hij raakte hem, maar wondde hem niet: het wapen verbrijzelde op de borst van Soebali, zonder hem te kwetsen. Soebali viel nu met een knods aan, doch
9. Dåsåmoekå ontweek andermaal den slag door een sprong, greep in de hevigste woede zijn trisoelå, wierp die af, en hoopen bij hoopen van pijlen vielen laagsgewijze op de borst van Soebali, waar zij verbrijzeld en verpletterd werden zonder hem te kwetsen. Daarop deed Soebali een aanval, hij wilde zijn
10. vijand slaan, maar deze boog zich op zijde, deed een grooten sprong, greep zijn boedjånggå påså, een (draak-) pijl, die hij vroeger van de Goden op zijn gebed verkregen had, en legde die aan. Er kwam een groote draak van verbazenden omvang te voorschijn met opengesperde kaken, hij gaf een vreeselijk geluid en had slagtanden, die bliksemden. Soebali week echter niet uit
11. den weg, maar toen de draak naar hem hapte, bragt hij zijn lendenen bijëen, drukte zijn armen aan het lijf, liet zich omkronkelen en schudden, doch bewoog zich niet. Zóó spande de draak een poos al zijn krachten in. Dåså-
12. moekå was al blijde, en dacht, dat Soebali zeker sterven zoude, als de draak zich geheel en al vast om hem gekronkeld had, en dat hij ten minste zijn beenderen zoude breken, zoo hij hem al niet wondde. Toen spande Soebali
13. verwoed al zijn krachten in, schudde zijn lichaam, zette de beide armen van het lijf, en drukte die tegen het lichaam van den draak, die hem omslingerd had, de draak scheurde geheel uit elkander, zijn slagtanden braken af, en zijn bek scheurde in tweeën.

(XXIII) Toen DÅSÅMOEKÅ zijn draak zag verdwijnen, was hij zeer teleurgesteld, daar
14. die draak zoo hoogst gevaarlijk was, en toch tegen SOEBALI niets vermogt, en zelfs zonder moeite gedood werd. Hij zette zich vol woede in positie, krijschte,
15. brulde op een vreeselijke wijze, zette, terwijl hij onder het krijschen al zijn buitengemeene vermogens aanwendde, zijn mond wijd open, en te gelijk met het geluid kwamen er vier millioen Boetå's uit, onder het gehuil van stormen en wervelwinden. Schrikwekkend waren de Boetå's van, allerlei ge-
16. daanten, er waren dwerg-Boetå's bij honderdduizenden, soort bij soort, zoo groot als kleine kinderen, maar met de gedaante van Boetå's, wier beet vergiftig was, van wier tallooze massa's het wemelde en zuisde. Van andere
17. Boetå's kwamen alleen de rompen voor den dag, van anderen alleen de hoofden zonder hals, of de dijën, de beenen, of alleen de armen, of de handpalmen en voetzolen. Er waren er van allerlei soort. De achtersten namen
18. al meer en meer toe in grootte. Zij wierpen hun knodsen, met bulderend geraas, in de hoogte, en vingen die weer op, terwijl zij wild schreeuwden als het gerommel des donders. Boetå's van allerlei gedaante zag men in
19. tallooze menigte vooraan, en in ijzingwekkende massa's naderen. Van achteren, van voren, van de linker- en van de regterzijde vielen zij gelijkelijk op SOEBALI aan, maar deze werd al fierder en moediger, dikker en grooter. Zijn
20. geschreeuw vervulde de lucht, hij verdedigde zich woest met armen en beenen, en sloeg de Boetå's daarmede, sloeg met zijn staart heen en weder, en velde velen neder, slingerde die om hun hals, kneep die toe om hem te wurgen, slingerde die om hun lijf, sloeg er een knoop in, en trok hen heen
21. en weer, boog hun nek en knieën krom, en smakte hen op den grond. Zóó werden al die wonder-Boetå's verdelgd en vernield; die hij met de voeten aanraakte, vielen uit elkander, alsof ze in stukken gehakt waren, die hij met de handen van zich sloeg, braken door midden. De groote Boetå's hielden
22. het vol, dapper en vol moed sloegen zij met paloe's en piling's, of met knodsen, koentå's, tjåkrå's en tjandråså's, maar SOEBALI bleef ongedeerd; hij deed in eens een sprong, greep een palmboom om er mede te slaan, deed van zijn kant nu ook een verwoeden aanval, en trachtte de Boetå's die voor-
23. op liepen, en om strijd in menigte aanvielen, door den palmboom af te pareren, zij werden te pletter geslagen, regts en links op den grond verstrooid, zoodat men er overheen kon loopen als over een vloer. Op die wijze werden de voorsten verdelgd en totaal vernietigd. Die achter hen aan kwamen, gingen
24. van schrik op de vlugt, en liepen de dwerg-Boetå's in de haast omver, de

(XXIII) rompen lieten zich lafhartig vertreden, veel hoofden werden doorkliefd, de handpalmen braken of weken op zijde, en de kreupel geslagene dijën vlugt-
25. ten in allerijl weg.

Dåsåmoekå schudde zijn hoofd, toen hij zag, dat zijn wonder-Boetå's verdwenen, en niets tegen den aap Soebali vermogten. Hij had in 't geheel niet gedacht, dat Soebali in den strijd zoo moeijelijk zoude te weêrstaan zijn,
26. want pas, toen hij boete deed, was hij mager en uitgedroogd, en nu nam hij toe in grootte en dikte, nu was hij buitengemeen sterk, breed en forsch, vlug, knap, vaardig, bij der hand, snel in zijn bewegingen als de bliksem, onver-
27. schrokken en onvermoeibaar, hoewel hij toch door honderdduizenden werd aangevallen. Hoeveel wonder-Boetå's hem ook met hun paloe's, piling's, ḍěnḍå's en baḍåmå's slagen toebragten, hij merkte er volstrekt niets van, en van zijn kant bood hij gevaarlijken tegenstand, want Boetå's, zoo groot als een
28. berg, drukte hij alleen met zijn vingers dood. Dåsåmoekå, uiterst verwoed, omdat zijn bovennatuurlijke vermogens tegen hem vruchteloos waren, greep daarom zijn limpoeng, hij wilde die juist op hem afwerpen, toen Soebali haas-
29. tig op hem af kwam. Dåsåmoekå hield stand. Met een bons stootten zij op elkander. Zij duwden elkander terug, en verwrongen elkanders leden. Daarop stonden zij vast, en drongen zij beurtelings op elkander in, rukten elkander omver, liepen om elkander heen, verwisselden van plaats, dan werden zij weder handgemeen, verdraaiden elkanders ledematen, trokken er aan, worstelden
30. en wierpen elkander op den grond. Hun kracht had zich in hun armen vereenigd, zij spanden zich in, met meest mogelijke dapperheid, en als zij elkander loslieten ploften zij op een afstand meer. Dan deden zij weêr hun best om elkan-
31. der te slaan, zoodat de paloe's van palmboomen stomp aan de punt werden, of braken, onder het aanvallen. Eindelijk grepen zij beide een lange, dikke, drooge, ontschorste boomstam, draaiden die in de rondte, vielen daarmede op elkander aan, stapten er mede over elkander heen, en wierpen die naar elkan-
32. der toe, als of het gewone knodsen waren, zoodat alles op een afstand in den omtrek werd neêrgeslagen. Het was of de boomen, die in den strijd toevallig getroffen en ontworteld werden, waren omgekapt, zij lagen in de grootste wanorde dooreen, wijd en zijd vielen zij op den grond verspreid neder.

De dieren (van het woud) werden als 't ware weggejaagd, zij vlugtten in
33. aller ijl, in groote verwarring en in groote wanorde naar diepe ravijnen. Al de heilige Panḍitå's, die op den berg boete deden, vlugtten halsoverkop weg om het rumoer van den strijd, hoogst ontsteld en beängst bij het zien van

(XXIII) de wijze, waarop dat gevecht geleverd werd. De aap Soebali en Koning
34. Dåsåmoekå bragten het woud in rep en roer; zij waren buitengemeen sterk, maar geheel en al tegen elkander opgewassen, want beide stamden af van uitstekende Paṇḍitå's, en beide hadden hun buitengemeene vermogens door
35. boete tot het toppunt van volmaaktheid gebragt. Door hun wondermagt, hun hevig gebrul, en het geloei der stormen kwam de aarde in rep en roer, zij beefde en golfde zonder ophouden, en kantelde, zoodat de bergen waggelden. In de hevigheid van hun strijd kwamen zij worstelende al hooger en hooger
36. op den berg, de steenen, waartegen zij aanstootten, sprongen met een slag uiteen en de top van den berg spleet en stortte in.

Eindelijk dolf Dåsåmoekå het onderspit, hij raakte van de beenen en plofte
37. met een smak achterover op den grond. Hij greep zijn nanggålå, die hij ontvangen had, toen hij op den Gohkarnå boete deed, dit was zijn aller voortreffelijkste wapen, en het best geschikt, om hem (van vijanden) te bevrijden. Hij wierp (dit wapen) naar Soebali, en sneed er zijn hals mede af, zoodat zijn hoofd op den grond viel. Door de tooverkracht van de påntjåsonå-
38. spreuk keerde het hoofd, dat ver van de romp gevlogen was, weêr op den hals terug, en vereenigden zich het vleesch, de doorgesneden spieren, het vel en de beenderen weder als vroeger.

39. Dåsåmoekå werd hoogst vervaard en verslagen, toen hij het afgesneden hoofd van Soebali, dat op den grond gevallen was, wederom naar de romp zag te rugkeeren. Soebali ging wêer over eind staan, en deed een nieuwe poging. Hij wierp een ontschorste boomstam, zoo dik als een paard, op Dåsåmoekå af, zoodat deze bezwijmd neêrviel. Daarna stond Dåsåmoekå wêer op, en onttrok hij zich (een oogenblik) aan den strijd.

XXIV 1. Dåsåmoekå spande in zijn woede alle krachten, zijn lichaam werd van vuur, zijn aangezigt zette zich uit als de Måhå-mèroe, en er kwam vuur met vlammen uit. Hij zette zijn tweehonderd armen van het lijf, en kaatste daar-
2. mede ḍĕnḍå's, baḍåmå's, loegorå's en ganḍi's in de hoogte. Hij vloog tot boven in de lucht, even als een vuurspuwende berg, die zich verheft. Al heviger en sterker werd het vuur, dat uit zijn lichaam kwam, en met een donderende stem, als die van Batårå Kålå, toen hij de aarde in zijn gramschap
3. wilde inslikken, riep hij hem toe, om op zijn hoede te zijn: „hei, hei! pas op, „aap! ik zal jou verbranden! zie maar eens mijn buitengewone vermogens! wie „kan mijn vijandelijken aanval afweren?" Na die snoevende taal schudde hij zijn lichaam, en nu nam het vuur van alle kanten in hevigheid toe.

(XXIV)4. Maar SOEBALI naderde het vuur, zonder eenig letsel van de hitte te bekomen, en toen werd het vuur als door een wervelwind weggevaagd, al suizende verwijderde het zich van zijn lichaam, verspreidde zich naar alle kanten, en
5. verstrooide zich wijd en zijd, door een hevigen wind voortgedreven. SOEBALI vloog den huilenden, loeijenden stormwind in lucht na.

DÅSÅMOEKÅ schudde zijn hoofd, toen hij dit zag, en greep nu zijn koentå, eveneens een geschenk van Baṭårå GOEROE; hij trad SOEBALI te gemoet, en
6. raakte hem met de koentå in de zijde, zoodat hij, rist! in twee stukken brak, en op den grond viel. Kort daarna wendde SOEBALI zijn pântjåsonå aan, en toen vereenigden zich zijn vleesch, spieren en beenderen, die afgebroken waren, weder. Daarop stampte hij tegen den grond, en vloog weêr in de lucht,
7. en toen DÅSÅMOEKÅ, geheel ontstemd, hem achtervolgde, ontweek hij hem. In de allerdolste razernij ging DÅSÅMOEKÅ nu eens dwars dan eens schuins voor hem op zijn aangezigt liggen of op het hoofd staan, al krijschende, en zich wild en woest heên en weêr rollende, om zijn vermogens te laten werken. Bergen
8. van steenen rolden uit zijn mond en van zijn lichaam; als hij het schudde, verspreidden zich daarvan nanggålå's, parasoe's, koentå's, gådå's, bindi's, ḍĕnḍå's, ganḍi's, baḍåmå's moesålå's, paloe's en limpoeng's, en overal was het vol van tjåkrå's en tjandråså's; (al die wapenen) vermengd met de steenen, warrelden door elkander als een bijënzwerm. Het krielde in
9. de lucht van de menigte wonder-wapenen, die voor den dag kwamen; in digte drommen kwamen zij daar zonder ophouden met donderend geraas aanzetten, terwijl bergen van steenen, als vloeijende lavastroomen, uit zijn mond, neus, achterste en ooren kwamen. SOEBALI trad terug, werd getroffen, op den grond
10. geworpen, en onder steenen en bergen begraven. Behalve die steenen vielen de nanggålå's, paloe's, piling's, moesålå's, lòri's, limpoeng's, ḍĕnḍå's, ganḍi's, baḍåmå's, koentå's, tjåkrå's en tjandråså's als een regen op hem, en bedolven zijn lichaam, maar zonder dat hij pijn gevoelde.
11. „Zie, SOEBALI!" riep DÅSÅMOEKÅ hem uittartende vrolijk uit, „nu zul je zeker „toch wel sterven, domme, verwaande aap! baldadig beest! diefachtige stroo- „per! schreeuwziek boschdier, vagebond! lage, domme, verachtelijke aap, die
12. „volstrekt wil uitmunten in buitengewone vermogens! Al had je honderdduizend levens, dan zou je toch stellig zeker onder deze bergen van steenen tot „poeder vermorseld worden! Kijk! waar wil je nu je leven redden? ik wacht „je af, toon dan nu je moed en dapperheid!"
13. In hevige woede zette SOEBALI nu zijn lichaam uit, hij nam een vreeselijke

(XXIV) gedaante aan, werd al grooter en grooter, en paf! daar stond zijn lichaam, zoo groot als een berg, bijna zoo groot als dat van DÅSÅMOEKÅ, maar met dit onderscheid, dat zijn lichaam uit een vaste degelijke stof bestond, terwijl dat 14. van DÅSÅMOEKÅ van vuur was. Terwijl hij verwoed als een aap schreeuwde, scheen hij de gansche lucht te vervullen, en terwijl zijn stem de lucht in tweeën scheen te klieven, vloog hij tot boven in lucht; de stormen huilden, onder donkere wind- en regenvlagen beefde de aarde, de donder scheen te ratelen, hij klapwiekte met zijn haren als met vleugels, terwijl zij nog bedekt waren met steenen en bergen.

15. DÅSÅMOEKÅ was verbaasd, toen hij SOEBALI's lichaam zoo enorm in omvang zag toenemen, en zoo groot worden als een berg, hij mikte met zijn limpoeng, ook een geschenk van Baṭårå GOEROE, wierp die naar SOEBALI, 16. toen deze naderbij kwam, en trof hem in de zijde. SOEBALI viel in twee stukken op den grond, doch na een poosje wendde hij de pântjåsonå aan, en toen vermengden zich het vleesch de spieren en beenderen weder, en vloog hij eensklaps in de lucht.

DÅSÅMOEKÅ was ten einde raad, toen hij zag, dat hij zijn vijand niet kon 17. dooden, en weende van spijt. „Kom!" riep SOEBALI tartende, „val mij nu eens „aan! hier is SOEBALI, de meest vermogende in de gansche wereld! wel nu, „DÅSÅMOEKÅ! nu ben je met je vechten teleurgesteld! je hebt de volkomen-18. „heid nog niet bereikt! smeek Baṭårå KÅLÅ, den verdelger der wereld, om „hulp! laat die trachten mij te dooden, roep alle soorten van Boetå's, die „er in de wereld zijn, te zamen, om mijn aanval af te wachten!"

DÅSÅMOEKÅ werd nu wel wat angstig, toen hij die woorden hoorde, maar, hij schaamde zich het gevecht te ontwijken, al moest hij dan ook zelf omko-19. men in den strijd. Hij wachtte hem af, en met een bons tegelijk op elkander aanvallende, pakten zij elkander om het lijf, woelden dooreen, worstelden, en drongen tegen elkander aan, haakten met de ellebogen om elkanders leden, slingerden beenen om beenen, of armen om armen, en trokken de een den ander, met den arm om den hals, naar zich toe.

DÅSÅMOEKÅ bezigde honderd armen, om zich onder het worstelen te verwe-20. ren, en in honderd armen hield hij wapenen, hij sloeg met paloe's, piling's, ḍĕnḍå's en baḍåmå's, maar het lichaam van SOEBALI scheen van hard ijzer te zijn, waarop hij als 't ware met een stuk vermolmd hout sloeg, zóó weinig voelde (SOEBALI) er van; het vuur, dat uit den mond (van zijn vijand) kwam 21. spuiten, bedekte hem met vlammen, maar deerde hem niet, de hitte van het

(XXIV) vuur verschroeide zelfs geen enkel haartje van zijn lichaam.

Zóó vochten zij een poos in de lucht, en toen vielen zij, bezwijmd van woe-
22. de, op de aarde neder, en lieten zij elkander los. Terwijl zij door de lucht vlogen, geleken zij twee vechtende bergen, die, elkander stootende, de een boven den ander trachtten te komen, en onder het duwen zich bij beurten de een boven den ander verhieven, of in hun snelle vaart tegen elkander aanstootten, en dan bij beurten op aarde vielen. Zij putten al hun strijdkrachten geheel uit, en als
23. zij vermoeid waren in de lucht, vochten zij met hevigheid op de aarde; in wouden en op bergen grepen zij paloe's, zij sloegen elkander daarmede, en spanden daarbij hun uiterste krachten in, zoodat de boomen des wouds in splinters vlogen. Dan drukten zij elkander weder de nagels in 't aangezigt en worstelden en vatten zij elkander om het lijf in de lucht. (1)

24. De Goden werden beängst, en verhuisden naar den grooten hemel, naar het verblijf van Baṭårå Endrå; maar toen de strijders al hooger en hooger duwden, en met hun hoofden bijna tot aan den hemel van Baṭårå Endrå raakten, kwamen de Goden in opschudding, liepen en vewarring dooreen, en vlugtten naar den hemel van Baṭårå Goeroe. (2) De Nimfen verstrooiden zich naar
25. alle kanten, en dwaalden rond, zonder te weten waarheen zij zouden vlugten, in de grootste angst en onrust, omdat de groote hemel scheen op zijde te kantelen, door de wonderdadige vermogens van de strijders; nog nooit hadden zij zóó iets beleefd. Soebali en Dåsåmoekå gedroegen zich, of zij de wereld wilden verdelgen, 't was waarlijk ijzingwekkend.

26. De Goden riepen hun toe om zich te verwijderen, en deden welriekende geuren, die zich alom verspreidden, op hen regenen, om het gemoed der strijders te doen bedaren, opdat het niet zoo ver mogt komen, dat zij den grooten hemel verdelgden.

27. Dåsåmoekå loosde, in zijn moeijelijken toestand en hoogst vermoeid, een zucht daar Soebali zoo buitengemeen sterk was, dat het weinig scheelde, of hij had hem zijn knieën krom gebogen. Toen trok hij zijn tjåndråså, die onheilspellend flikkerde als de stralen der zon; 't was een uitstekend wapen, juist geschikt
28. om het in den uitersten nood aan te wenden, hij sloeg daarmede Soebali zooda-

(1) Hoe langwijlig de beschrijving van dit en van andere gevechten ook zijn moge, dient men in 't oog te houden, dat de Dalang bij zijn wajang-vertooningen daaraan veel leven weet bij te zetten, en zijn toeschouwers door allerlei klank-nabootsende geluiden en door de bewegingen van zijn wajang-poppen weet te boeijen.

(2) Hoewel Batårå Endrå een paleis in den hemel van Batårå Goeroe bezat, was zijn eigenlijk verblijf in een afzonderlijken, lageren hemel, waar hij als Patih van Batårå Goeroe het bewind voerde.

(XXIV) nig, dat deze met een enkelen slag in tweeën gekloofd werd, en met een bons, als een instortende berg, op den grond viel. Niet lang daarna werkte de **påntjåsonå**, zijn beenderen en spieren, die afgekapt waren, vereenigden zich we-
29. der als vroeger, en met een schreeuw, die alom de lucht vervulde, en deze als 't ware deed splijten, verhief hij zich hoog in de lucht.

Dåsåmoekå ontweek hem, en maakte zich beängst en ongerust, hij zag wel
30. in, dat hij in den strijd niet bestand was tegen een vijand, dien hij toch niet dooden kon, en dacht: „hoe zal ik den strijd winnen, als hij niet te dooden is? „misschien is het maar beter, dat ik hem gehoorzaam, want als hij eens zijn ui- „terste best mogt doen, waarheen zal ik dan vlugten? dan val ik zeker in
31. „zijn handen. Wie kan hem wêerstaan? Het is beter, dat ik hem gehoorzaam, „en mij aan hem onderwerp, dan kan ik misschien later met der tijd zijn too- „verspreuk, waardoor hij niet sterven kan, magtig worden." Hij had dus geen lust meer, om telkens met hem op te vliegen, en liet zich met een plof op
32. den grond vallen. Zijn vreeselijke gedaante verdween, hij werd wêer zoo klein, als vroeger, en toen Soebali hem aangreep, verroerde hij zich in zijn handen niet.

„Wel nu!" riep Soebali tartende, „doe nu gaauw je best, dwerg-Boetå!
33. „ik wacht er op, dat je je vermogens toont, als er nog van overgebleven „zijn. Je bent toch niet zoo heel sterk, met al je trots en bluf, alsof je al, „wat er in de wereld is, in je magt hadt."

Dåsåmoekå weende bitter, maakte herhaalde teekenen van onderdanigheid, en zeide op mêewarigen toon: „ach, dappere held! ik vraag U vergiffenis, en
34. „stel mijn leven en dood in uw handen. Als ik in mijn hofzetel gekomen ben, „zal ik U de voeten kussen (ten teeken van mijn onderdanigheid), en als het „uw verlangen is, bied ik U mijn vorstelijke waardigheid te Alĕnkå aan, „zoo U mij maar in het leven laat."

Soebali werd zeer bewogen, toen hij den grootmagtigen vorst op zulk een
XXV. 1. droevigen toon om genade hoorde smeeken, en liet hem los. Hij nam hem na 't ontvangen van zijn eerbieds-betuigingen, aan zijn hand met zich mede, en daarop gingen zij naast elkander zitten. Soebali verlangde, dat Dåsåmoekå hem als zijn eigen broeder beschouwde, en zóó kwam het tot een innig vriendschaps-verbond tusschen den Vorst van Alĕnkå en Soebali, waarbij zij beloofden, elkander met de meeste eensgezindheid in nood en dood te zullen bijstaan.

2. Intusschen had Soegriwå, die nog als een **kidang** een kluizenaars-leven

(XXIV) leidde, met schrik het geschreeuw in het bosch, als het geluid des donders, en den vreeselijke strijd in de natuur gehoord, toen DÅSÅMOEKÅ en SOEBALI met hun wonderkrachten hevig aan 't vechten waren, toen de boomen des wouds 3. waggelden, de aarde beefde en heên en weêr kantelde, de toppen der bergen instortten, en de wilde dieren in aller ijl zich verspreidden, en verstrooid naar alle kanten vlugtten. SOEGRIWÅ spoedde zich dus naar het verblijf, waar zijn ouder broeder SOEBALI boete deed, maar (toen hij daar kwam) was het gevecht al afgeloopen, en had de vijand zich onderworpen. SOEBALI stelde zijn 4. jongeren broeder met zeer veel genoegen aan DÅSÅMOEKÅ voor, en nam hem mede in hun vriendschaps-verbond op.

DÅSÅMOEKÅ wilde niet naar zijn rijk terugkeeren, hij stond er op, om met SOEBALI mede te gaan, en drong steeds op het bezit van de tooverspreuk påntjåsonå aan, daarom wilde hij niet naar zijn hofstad terugkeeren, en deed 5. hij met hem boete. Zij werden de intiemste vrienden, en dag en nacht hield DÅSÅMOEKÅ niet op bij hem te zijn. Eindelijk werd SOEBALI begaan met den grootmagtigen Vorst, die zich zoo aan hem hechtte, en op den berg zoo streng in zijn boete bleef volharden. Zóó werd SOEBALI ten langen laatste toegevend 6. jegens DÅSÅMOEKÅ gestemd, en omdat deze er zoo sterk op aandrong, zoo streng mogelijk boete deed, en niet afweek van 't geen hij hem gelastte, deelde hij hem de uitstekende påntjåsonå-spreuk mede.

DÅSÅMOEKÅ was nu hoogst verblijd door de gedachte, dat hij niet meer sterfelijk was, en verzocht zijn beide vrienden, SOEBALI en SOEGRIWÅ, met hem 7. naar zijn hofstad Alěnkå te gaan. Toen zij aan dat verzoek gehoor hadden gegeven, en in het paleis waren aangekomen, ontbood DÅSÅMOEKÅ zijn jongere broeders, KOEMBÅKARNÅ en WIBISÅNÅ, en stelde hen aan zijn gasten voor. (KOEMBÅKARNÅ en WIBISÅNÅ) werden, evenals hun ouder broeder, de Koning, 8. met SOEBALI en SOEGRIWÅ zeer bevriend. Deze namen daarop afscheid, en keerden beide terug naar hun verblijven op den berg Soenjåpringgå, om daar hun kluizenaarsleven te voltooijen.

HOOFDSTUK XX.

Dånårådjå *in oorlog met* Dåsåmoekå, *en overwonnen.*

Toen DÅSÅMOEKÅ nu eenmaal de påntjåsonå-spreuk magtig was, nam 9. zijn lust, om de wereld te overheerschen, meer en meer in hevigheid toe.

(XXV) Alle Vorsten der aarde, zonder uitzondering, moesten hem te Alĕnkå hulde bewijzen, en alle Boetå's en menschen moesten hem de diepste onderdanigheid betoonen. Hij stelde er zijn genoegen in, dat hij al zooveel aanzienlijke rijken verwoest had, en riep al zijn strijdvaardige legers te zamen, om over-
10. al rond te zwerven en steeds te vechten. Zijn roem was bestendig, als die van een overwinnelijk strijder, en daarom besloot hij nu, de Goden aan zich te onderwerpen, en het verblijf van Baṭårå Endrå te verbrijzelen.

Zijn legerbenden waren al uitgerust, en stonden onder aanvoering van zijn oom, den Patih Prahasṭå, zijn moeders broeder, in slagorde op hun plaats, evenzoo waren al de Boetå-aanvoerders strijdvaardig met al hun benden,
11. en op de aloen-aloen uitgerukt.

Dåsåmoekå trad in zijn alom beroemd prachtgewaad buiten het paleis, en daarop kwamen de Legerhoofden in beweging. Hij zette zich op een schitterenden troon, aller glans verbleekte voor hem, en allen zaten in een gebukte houding voor zijn aangezigt, toen er eensklaps een bode aankwam met een
12. brief van zijn broeder, den Vorst van Lokåpålå. De gelederen van de honderd millioen strijdvaardigen openden zich, en de bode, met name Gohmoekå, trad zonder eenige bedremmeling nader, om den brief aan te bieden. Ook de legerhoofden maakten voor hem ruimte. Dåsåmoekå nam den brief aan, opende dien, en las het volgende: „dit is een brief van den Koning van Lokåpålå,
13. „van mij, Ḍånårådjå of Wisråwånå, den Vorst van Lokåpålå, aan U, Då-„såmoekå, Koning van Alĕnkå, den magtigen Vorst, wiens legers ontelbaar „zijn, met tienduizenden van onderhoorige Vorsten en Legerhoofden en met „ontelbare Dityås, Dijoe's en Rasĕkså's! edele Vorst! houd toch op met
14. „uw minachting van al wat er op de aarde is! houd er nu toch dadelijk mede „op, want al de groote Goden zijn om U in groote verlegenheid. Bedenk toch, „broeder! dat Gij de Vorstelijke zoon van een Paṇḍitå zijt, herinner U,
15. „dat Gij mijn broeder en een Vorst met het karakter van een Paṇḍitå zijt. „Bemin dus al de Goden, opdat zij U genegen zijn, en U openbaringen geven „tot vermeerdering van uw roem, en wees omtrent uw medeschepselen niet „wreedaardig!"

16. Toen Dåsåmoekå dezen brief van zijn broeder Ḍånårådjå gelezen had, trok hij in hevigen toorn zijn tjandråså, naderde zijn broeders gezant, Gohmoeka, greep hem aan, draaide hem het hoofd om, en sneed het met zijn tjandråså af, zoodat het lichaam dood nederviel. Het hoofd vloog in de lucht, en riep uitdagende: „hei, hei, Dåsåmoekå! nu brengt ge een onschuldigen afgezant om

(XXV) „het leven, maar bedenk! bedenk, dat er later een aap bij u komen zal als
17. „afgezant, en wel een witte aap! die zal de wreedheid, die ge aan mij gepleegd „hebt, wreken, en dan zal uw paleis te Alĕnkå door 't vuur verdelgd wor- „den." Na die uitdaging vloog het hoofd van Gohmoekå in de lucht, en keerde terug naar het rijk Lokåpålå.

18. De Boetå's zagen met verslagenheid het hoofd van den Boetå-afgezant Gohmoekå door de lucht vliegen, en onder het uiten van uitdagingen naar Lokåpålå terugkeeren. Maar Dåsåmoekå werd al meer en meer verontwaardigd, toen hij die taal hoorde, en riep luide uit: „wel, dat is door het erge „heen van die Ḍånårådjå, dat hij een Boetå op zoo'n ongehoord gemeene
19. „wijze berispt! Hij wil zeker Koning van Alĕnkå worden (maar daar heeft „hij immers geen regt op, want) dit rijk van Alĕnkå komt niet van onzen „vader (Soemali), maar van mijn moeder, en toch wil hij zeker mijn rijk be- „zitten, steunende op zijn talrijke vrienden, de groote Goden. Welaan, oom „Prahasṭå! laat de legers oprukken tegen mijn ouderen broeder! ik wil hem „verslaan, en Lokåpålå verdelgen!"

20. De Patih Prahasṭå verspreidde weldra onder de legerbenden het bevel, om de krijsmuziek aan te heffen, en toen rukte de voorhoede op, onder het luid klinken der instrumenten en het gedruisch van wagens, paarden en olifanten, zoowel op de aarde als in de lucht. De digt aaneen geslotene Boetå's, die uitrukten, maakten alom een hevig geweld en rumoer. De voerhoede stond
XXVI.1. onder den Patih, en achter dezen bevond zich de dappere Doemrĕkså. Twee millioen Boetå's stonden gereed onder den held Doemrĕkså. Het was een schrikwekkende bende: men had onder hen Boetå's van allerlei soort, men vond er duizend rompen, voorop gingen zeven duizend hoofden, met oogen, die vier vademen ver uitpuilden, en die verward waren in de loshangende
2. haren, verder had men er ettelijke honderdduizenden van dijën en armen, die zich als een berg van boomwol, door een stormwind verstrooid, verspreidden, zoo velen zag men uit den berg komen en zich verstrooijen. Zóó
3. rukten de troepen van den dapperen Doemrĕkså onder luid rumoer als om strijd voorwaarts. Achter hen zat de held Doemrĕkså op een met vlammend goud versierde kostbare juweelen wagen, met een schitterende krijgshoed op het hoofd, en op een vreeselijke wijze met zijn limpoeng zwaaijende.

(XXVI) Op hem volgde SOEPWARSÅ aan het hoofd van een leger van drie millioen
4. hevig gedruisch makende Boetå's, in de gedaante van kĕtip's, åndjå-andjå's en iloe-iloe's (1), die tierden en brulden. SOEPWARSÅ reed op een olifant, wiens tromp zich naar boven verhief, onder het op- en neêrgooijen
5. van zijn koentå, zijn troepen veroorzaakten een vreeselijk gedreun. Onder luid rumoer reden duizend Boetå's op olifanten, en twintig duizend op paarden, al schreeuwende, uit hun open monden vuur brakende, zoodat de vlam-
6. men opschoten en naar alle kanten uitsloegen als een wandelende berg van vuur, die (den vijand) scheen te willen verzengen; de vaandels van SOEPWARSÅ waren fraai en ook (als) van vuur, een stormwind woei er over heên, en wakkerde het vuur nog meer aan.

Hier achteraan sloot zich KAMPÅNÅ met zijn digt op een gedrongene leger-
7. benden, paarden en olifanten in gesloten rijën. Het leger van KAMPÅNÅ bestond uit roode en witte Boetå's, die met levendig geraas en gedruisch te voorschijn kwamen. De schittering van de witte slagtanden vermengde zich met het geflikker van de tjandråså's, limpoeng's, parasoe's, koen-
8. tå's, baḍåmå's, lòri's, poegar's, piling's en ganḍi's. KAMPÅNÅ reed op een olifant, en gooide zijn vreeselijk vlammende koentå in de hoogte, terwijl storm- en wervelwinden rondwarrelden, de donder kraakte, en het woest getier en gebrul (der Boetå's) door de lucht klonk. Schrikwekkend was het leger van KAMPÅNÅ, en zeer onderscheiden was het kostuum van de
9. gewone manschappen. Dė goernang's, gong's en bèri's klonken van alle kanten, het Boetå- leger achter KAMPÅNÅ was fraai om te zien. Het was de wil van DÅSÅMOEKÅ, dat de troepen uit de kraton voorop liepen, en het groote leger met al zijn aanzienlijke Bevelhebbers en Hofgrooten achter zou-
10. den geplaatst worden. Alleen DOEMRĔKSÅ, SOEPWARSÅ en KAMPÅNÅ kregen van hun Vorst in last, om zich met hun legers vooraan te bevinden, want DÅSÅMOEKÅ wilde, dat zij spoedig met Koning ḌÅNÅRÅDJÅ van Lokåpålå in 't gevecht zouden komen.

11. Achteraan volgde DÅSÅMOEKÅ met zijn duistere, digte, ontelbare drommen van Boetå's, onder een donderend geraas als van lawastroomen, hun woest getier klonk als het onweer, terwijl huilende ruk- en stormwinden zich ver-

(1) Onder Boetå-kĕtip verstaat de Javaan kleine Boetå's, die in het gevecht zich onder de menigte vermengen, en de vijanden bijten. Andjå-åndjå's zijn Boetå's, die met de beenen naar boven en het hoofd naar beneden op hun handen rondloopen, en hun vijanden in de beenen of voeten bijten. Iloe-iloe's zijn kleine Boetå's, die op schellen toon „iloe! iloe!" roepen, en hun vijanden op den rug springen.

(XXVI) strooiden. Zij geleken een zee, die zich uitstort en het geheele land overstroomt.

12. Intusschen was de voorhoede reeds op het grondgebied van Lokâpâlâ aangekomen. Toen de Patih Banéndrâ vernam, dat de vijanden van Alĕnkâ aangekomen waren, en dat de afgezant Gohmoekâ gedood was, omdat het
13. hoofd (van Gohmoekâ) in Lokâpâlâ voor zijn voeten neder viel, gaf hij dadelijk kennis aan zijn Heer, dat de afgezant Gohmoekâ door zijn broeder Dâsâmoekâ gedood was, en dat deze met zijn leger reeds op het grondgebied van Lokâ-
14. pâlâ was aangekomen, om het te verwoesten, en zijn Vorst te verdelgen. Op het vernemen van de tijding, dat zijn jongere broeder Dâsâmoekâ tegen hem oprukte, was Koning Ḍânârâdjâ zeer aangedaan. hij peinsde, verweet zich zelven zijn benarden toestand, (en sprak bij zich zelven): „Het is toch wat al
15. „te erg met hem! men kan hem geen goed doen, ik zoek zijn liefde te win-„nen, want na Vaders dood bekleed ik, als oudste broeder, Vaders plaats, daar-„om raad ik hem ten besten, opdat het hem voortdurend welga, tot roem
16. „van zijn Koningschap. Hij daarentegen wil mij ongelukkig maken, en goed „met kwaad vergelden. (Maar) handelen dan niet alle Boetâ's, zoo als wilde „dieren in het bosch? Zij willen dat men maar altijd hun genoegen doet, en hun „volop geeft, zoo lang zij nog in de wildernis zijn, kan men hun geen goed „doen. Hij kan het zelfs over zijn hart krijgen, om het ongeluk van zijn
17. „broeder te zoeken, en hem om te brengen. Maar ik zelf heb roekeloos ge-„handeld." Hij herinnerde zich nu het vroegere gezegde van Narâdâ, dat Lokâpâlâ later door zijn broeder verwoest zoude worden, tot wraak voor zijn vroegeren aanval op Alĕnkâ, en (de overtuiging dat het zijn noodlot was) troostte hem.

18. Daarop zeide hij vriendelijk: „wie voeren het leger in persoon aan?" Patih Banéndrâ antwoordde na een buiging: „Uw broeder Dâsâmoekâ met
19. „al zijn legerhoofden, alleen uw broeders Koembâkarnâ en Wibisânâ zijn er „niet bij, evenmin als hun troepen." Ḍânârâdjâ sprak daarop: „nu, Pa-„tih! roep het leger dan maar bijeen, en lever hem slag buiten de hoofd-„plaats! verwijder u nu maar spoedig!

XXVII. De Patih Banéndrâ verwijderde zich, en liet overal door de geheele hoofd-
1. plaats op de kĕndang's, gong's en bèri's slaan. Al de Legerhoofden stonden daarop (spoedig), ten strijde toegerust, met hun troepen onder de wapens.

2. Tjitrâtjâpâ en Tjitrâjoedâ bleven, met alle (andere) Legerhoofden van de menschen, als wacht van hun Heer op de hoofdplaats achter, alleen de Boe-

(XXVII) 3. tå's trokken uit onder aanvoering van den Patih BANÉNDRÅ en al de andere Boetå-legerhoofden. De ten strijde toegeruste troepen rukten uit on-
4. der veel geraas, en onder het geklank van kĕnḍang's, gong's en bèri's, dat zich vereenigde met het geschreeuw, dat zich alom verhief, en met het gehinnik van paarden en het gebrul van olifanten. Het scheen zich ten hemel te verheffen en het luchtruim te vervullen. Bij 't uitgaan van de poort
5. was er een groot gedrang, en zóó kwamen zij buiten de stad. De Patih BANÉNDRÅ had al de troepen in slagorde geschaard. Het leger van Lokåpålå geleek op een berg van vuur.
6. DOEMRĔKSÅ, die met zijn troepen aan de spits van het leger ging, zag, evenals SOEPWARSÅ en KAMPÅNÅ, dat de vijand al uitgerukt was, en spoedig gaf hij bevel, dat het leger van Lokåpålå tegen den vijand zouden oprukken.
7. SOEPWARSÅ en KAMPÅNÅ vielen met de hunnen tevens aan. Gelijktijdig vielen zij allen aan, onder luid geschreeuw en het geklank van kĕnḍang's, gong's en bèri's, dat zich alom verhief, en van de goebar's en de schelle goernang's, wier geluid de lucht scheen te verscheuren. De lange rijën
8. vermengden zich in de hitte van den strijd dooreen. De Boetå's werden handgemeen met Boetå's, en gingen elkander in groote verwarring met piling's, koentå's, gandi's, ḍĕnḍå's, of baḍåmå's bevechten. BANÉN-
9. DRÅ hield stand, DOEMRĔKSÅ liep moedig op den vijand in, en SOEPWARSÅ en KAMPANÅ vielen met hun troepen onder luid rumoer aan, zoodat het scheen, alsof de hemel van Baṭårå ENDRÅ zoude verwoest worden, toen de helden,
10. rijdende op olifanten en wagens, tegen elkander aanbonsden. De Legerhoofden, die in de lucht streden, geleken op een arend, die met een (anderen) Koning der vogelen vocht. Zij warden zich dooreen, en de pijlen, die van de bo-
11. gen snorden, geleken een regen van arends-vederen. Van weêrskanten waren er al velen gesneuveld, zoo wel op de aarde als in de lucht, de lijken geleken
12. op een berg van bloemen, en het Boetå-bloed bemorste de hoopen van lichamen, die zich in het bloed omwentelden als roode bergen. Zij deden op een vreeselijke wijze de aarde rijzen en dalen, deze bewoog zich als een zee, de steenen donderden tegen elkander aan, de aarde was in golving, beefde, schokte op en neêr, en kantelde naar alle zijden, door de hevige werking van de wondermagt der helden met hun bovennatuurlijke strijdkrachten.
13. Toen DOEMRĔKSÅ, SOEPWARSÅ en KAMPÅNÅ zagen, dat hun troepen het onderspit dolven, namen alle drie Legerhoofden persoonlijk in het gevecht deel, (zich zelven) bijtende van strijdlust, zwaaiden zij (met hun wagens) heên en

(XXVII) weêr, zij begaven zich te midden der strijdenden, en verpletterden alles on-
14. der hun wagens. Ook BANÉNDRÅ deed zijn wagen kraken, begaf zich in 't midden om de zijnen te helpen, spande zijn boog, en schoot zijn wonderpijlen af, die met levendig gedruisch door elkander warrelden, en in onafge-
15. broken rijën bij hoopen van tienduizenden op den vijand vielen. Velen werden door de pijlen van BANÉNDRÅ getroffen; want bij honderdduizenden werden er afgeschoten, en als er tienduizend verdwenen, kwamen er honderdduizend voor in de plaats. In groote verwarring vielen vele Boetå's, en werd het leger van Alĕnkå door de pijlen in 't naauw gebragt.

16. Toen de Patih PRAHASṬA den ondergang van het leger zag, gaf hij aan zijn Legerhoofden last, om met hun troepen aan te vallen, en met allen spoed mede te vechten, en daarop namen WIROEPAKSÅ, BÅDJRÅMOESTI, MARITJÅ en PRADJÅNG-
17. GÅ persoonlijk deel in het gevecht. In de grootste verwoedheid brullende, vielen al die Legerhoofden aan met pijlen, koentå's, båḍåmå's, parasoe's, sarampang's, ḍĕnḍå's, ganḍi's en piling's. Zij drongen op de vijanden in,
18. en vertrapten ze regts en links. Vele Legerhoofden stegen van hun wagens of van hun olifanten, gooiden hun knodsen in de hoogte, en sloegen, vernielden, en verpletterden (alles). Het leger van Lokåpålå, door de tegenpartij overstelpt, werd van schrik ter aarde geworpen, en werd in dien strijd geheel verslagen.

19. WISNOENKÅRÅ, een uitstekend held van Lokåpålå, viel verwoed, op zijn krakenden wagen, met de zijnen aan; in digte drommen drongen deze gelijkelijk op, al verder en verder voortdringende, werden zij (met de vijanden) hand-
20. gemeen, en stortten zich met geweld over hen uit. Al de Legerhoofden van Alĕnkå drongen om strijd op, om te vechten. Zij omringden den dapperen WISNOENKÅRÅ van alle kanten, en sloten een digten kring om hem. Als een bruidegom in optogt, werd hij van alle zijden omstuwd van vijanden, die hem
21. in 't naauw bragten, naderden, en van nabij bevochten. Door een regen van wapenen, als nanggålå's, parasoe's, koentå's, limpoeng's, ganḍi's en piling's overvallen, werd zijn wagen verbrijzeld. WISNOENKÅRÅ sprong van den wagen, gooide zijn knods in de hoogte, en weerde, daarmede regts
22. en links slaande, al de Legerhoofden van zich af.

Men verhaalt, dat Baṭårå WISNOE op dat oogenblik in hem voer, want deze wilde zich in een mensch incarneren, ten einde naar Maïspati te komen.
23. Hij zocht naar een middel, en nam daarom in de hitte van den strijd deel. Daar Baṭårå WISNOE dus in den dapperen WISNOENKÅRÅ huisde, was deze zoo hevig in zijn woeden, dat niemand hem weêrstaan kon.

(XXVII) Al de Legerhoofden vlugtten, alleen de held MINTRAGNÅ, dit ziende, kwam
24. hem op zijn krakenden wagen te gemoet. WISNOENKÅRÅ wierp in zijn woede een limpoeng op hem af. MINTRAGNÅ sprong van zijn wagen, maar de
25. wagen werd getroffen, en viel in duizend splinters op den grond. MINTRAGNÅ legde nu in de uiterste verwoedheid zijn boog aan, en naderde WISNOENKÅRÅ, zij stonden nu beide te voet tegen elkander over, als een dubbelde Ba-
26. târå KÅLÅ. MINTRAGNÅ schoot een buitengemeen krachtige pijl af, trof WISNOENKÅRÅ door en door, en het bloed stroomde uit zijn lichaam. Nadat WISNOENKÅRÅ door MINTRAGNÅ gedood was, werden al de (andere) Legerhoofden ook verdelgd. Alleen de Patih BANÉNDRÅ bleef over, maar was van zijn
27. troepen verlaten, en trok zich spoedig terug, hij wilde nog wel stand houden, maar dan was er niemand, die zijn Vorst berigt kon geven van het sneuvelen der legerhoofden. Toen hij zich terugtrok, weken de nog overgeblevene troepen ook.

28. Toen DÅSÅMOEKÅ zag, dat de vijanden op de vlugt gingen, dat er velen gesneuveld waren, en dat de overgeblevenen verward op 't slagveld ronddwaalden, wreef hij spoedig zijn handen, er kwam een vlammend vuur uit dat de vijanden nazette tot op de hoofdplaats, en toen de vlugtenden op de
29. aloen-aloen gekomen waren, werden zij nog vervolgd door het vuur, dat den vijand verbrandde, en daar alles in opschudding en verwarring bragt Op de hoofdplaats stak het zelfs de gebouwen in brand. Groot en algemeen was daar de verslagenheid om de hevigheid van den strijd.

XXVIII. 1. De Patih BANÉNDRÅ trad in het paleis, maakte, toen hij bij zijn Vorst kwam het teeken van eerbied, en sprak: „groote Koning! Uw dienaar moet „U een ramp mededeelen, namelijk de nederlaag van zijn leger, velen zijn er
2. „gesneuveld, hun aanvoerders zijn gevallen, WISNOENKÅRÅ is door MINTRAGNÅ „gedood, ook de beide Krijgsoversten, zoons van ROEKMOEKÅ en GOER„MOEKÅ, zijn met hun troepen gesneuveld, benevens de aanvoerders der hulp-
3. „troepen, er is geen een van hen meer overgebleven. De vijand heeft lijken „op lijken gehoopt, maar is (zelf) nog niet het minst in aantal verminderd. „De legerbenden van uw broeder zijn ontelbaar, en achteraan is het nog zoo
4. „vol als een damp van al de troepen, die nog niet in 't gevecht geweest „zijn. Uw broeder, de Koning van Alĕngkå, vergeet zich inderdaad geheel „en al, en zal zich in den strijd niet ontzien, om het op Uw leven aan te „leggen. U mag dus wel op Uw hoede zijn, en daarom heb ik mij dadelijk
5. „terug getrokken, en mijn leven niet te gelijk met dat van de andere Leger-

(XXVIII) „hoofden opgeöfferd, om mijn Heer kennis te geven van de overmagtigheid „van den vijand. En nu verzoekt Uw dienaar verlof, om te gaan sterven, „en op nieuw aan te vallen; de voorhoede der vijanden heeft de hoofdplaats „zelve al in vlammen gezet."

6. Toen de Koning Ḍânârâdjâ van zijn Patih Banéndrâ de tijding vernam, dat zijn leger in de pan gehakt was, werd hij zeer vergramd, en sprak: „nu,

7. „Patih! ga maar gaauw naar buiten, en stel het overschot van de troepen „in gereedheid. Ik zal zelf medestrijden, je moet dus niet alleen, maar straks „met mij te zamen vechten." De Patih maakte een sĕmbah, ging naar

8. buiten, en stelde zich met al troepen van menschen onder hun aanvoerders, die vroeger in het paleis gebleven waren, in gereedheid.

Koning Ḍânârâdjâ ging naar zijn bidvertrek om te bidden, en toen daalde

9. (zijn rijtuig), de poespâkâ, met zijn wapenrusting uit den hemel neder. Diep bedroefd over de handelwijze van zijn broeder, die het zelfs van zich kon

10. verkrijgen, hem te bestrijden en hem, zijn ouderen broeder, naar het leven te staan, trok hij zijn krijgsgewaad, dat op zijn gebed van de Goden was nedergedaald, aan, en omgordde zijn wapens. De troepen stonden in vollen ge-

11. tale gereed, toen hij de poespâkâ beklom. Onder luid rumoer begeleidden hem de troepen met al hun wapentuig.

Vooraan gingen Tjitrâtjâpâ en Tjitrâjoedâ, de beide aanvoerders van de

12. voorhoede, zij reden op schitterend versierde wagens. Beiden waren door hun moeder als neefs aan den Koning verwant, beiden waren even schoon van gedaante, als een paar tweelingen, even krachtvol, volleerd in de krijgskunst, en gewoon hun tegenpartij te verdelgen.

13. (Daarop volgde) de Patih Banéndrâ, rijdende op een olifant, met tweemaal honderdduizend man, die overgebleven waren. Voorts gingen er vóór den Vorst luidklinkende goebar's en bèri's, terwijl achter den Koning de goernang's, gong's en kĕnḍang's de lucht deden weergalmen.

14. Vier Legerhoofden volgden achter den Vorst: de zoons van Tjitrâsoedirgâ, Tjitrâdjâjâ, Tjitrâgoenâ en Tjitrâsĕkti, die hun (vroeger gesneuvelde)

15. vaders in betrekking en naam opgevolgd waren. Hun troepen waren vol strijdlust en voor den dood niet bevreesd.

Buiten de poort komende, verdween het vlammende vuur, toen Patih

16. Banéndrâ er een regen- en huilende wervelwind-pijl op afschoot. Hij schoot er nog eens op, en rigtte groote verwoestingen onder den vijand aan, deze raakte in opschudding, tienduizend Boetâ's, die door zijn pijlen overvallen

(XXVIII) werden, werden vernietigd, vele Boetå's werden geheel weggevaagd.

Achter hem vielen TJITRÅJOEDÅ en TJITRÅTJÅPÅ aan, zij drongen op den
17. vijand in, en schoten zwermen van pijlen af, die neêrkwamen op de troepen van Alĕnkå, en velen overal deden neêrvallen.

18. Alle Hoofden van Alĕnkå ontstaken gelijktijdig in woede, toen zij zoo velen van de hunnen verloren, tienduizend, die voorop gingen, werden vernield door de pijlen van BANÉNDRÅ, TJITRÅJOEDÅ en TJITRÅTJÅPÅ, alle drie helden, die tegen krijgsgevaren bestand, bekwaam, dapper en van groote krachten voorzien waren.

19. Ook schoten de zoons van TJITRÅSĔKTI, TJITRÅGOENÅ, TJITRÅDJÅJÅ en TJITRÅSOEDIRGÅ, alle vier even dapper als hun vaders, een groote menigte van pijlen af, die de vijanden overdekten, en velen den dood kostten. De ver-
20. woede aanval van de lagere en hoogere Bevelhebbers van Alĕnkå werd afgeweerd door de krachtige werking, die BANÉNDRÅ, TJITRÅJOEDÅ en TJITRÅTJÅPÅ uitoefenden, en door de vier Legerhoofden, die zich achter hen bevon-
21. den, want hun pijlen stegen als rook op, bij hoopen op hoopen, en ondersteunden de pijlen van de drie eerste Legerhoofden. In digte menigte vielen zij op de voorhoede (der vijanden) neêr, en verspreidden zich vandaar over het geheele slagveld, toen er zich een loeijende storm mede vermengde, zoodat er al meer en meer sneuvelden.

22. Koning DÅSÅMOEKÅ gaf vol woede aan al zijn Legerhoofden bevel om aan te vallen. De aanvoerder van de voorhoede DOEMRĔKSÅ stortte zich schielijk van zijn wagen, terwijl hij zijn knods in de hoogte wierp en opving. WIROE-
23. PAKSÅ daalde van zijn wagen, en wierp zijn flinkkeernde koentå naar boven. PRADJÅNGGÅ, PRÅGÅNGSÅ, SOEPWARSÅ, WILOÏTAKSÅ en MINTRAGNÅ stortten zich gelijktijdig van hun wagens, evenals MARITJÅ, KÅRÅDOESÅNÅ en GAṬODÅRÅ.
24. Koning DÅSÅMOEKÅ deed met deze Krijgsoversten een woedenden aanval; zij stormden met hun allen vooruit.

Toen DÅSÅMOEKÅ zich zelven in het gevecht mengde, streed hij te voet, en terwijl hij zijn knods naar boven wierp en opving, sloeg en zwaaide hij de
25. vijanden neêr, zoodat velen ter aarde vielen, en zij die vooraan stonden, vernield werden. De Koning van Alĕnkå naderde BANÉNDRÅ, terwijl hij met zijn limpoeng speelde, maar BANÉNDRÅ was op zijn hoede, en schoot pijlen
26. af, die op de borst van DÅSÅMOEKÅ neêrkwamen, ontvlamden, maar hem niet kwetsten. Al de pijlen (van BANÉNDRÅ) raakten op die wijze ten einde. TJITRÅTJÅPÅ en TJITRÅ-JOEDÅ vielen tevens aan, en schoten op DÅSÅMOEKÅ, om BA-

(XXVIII) 27. néndrå te helpen, maar al hun pijlen stompten af op de borst van Dåsåmoekå; eindelijk kwamen zij in nog digter menigte te voorschijn, en vielen zij als een regen op de borst van Dåsåmoekå neder.

Nu kwam de Boetå-vorst in de uiterste woede naderbij, in zijn dolle ra-
XXIX. 1. zernij wilde hij niet retireren. Hij greep Patih Banéndrå aan, en wierp hem van zich, zoodat hij op een afstand dood neêrviel. Toen Tjitråjoedå en Tji-
2. tråtjåpå zagen, dat Banéndrå door de hand van den Koning van Alĕnkå gevallen en gesneuveld was, wilde Tjitråjoedå zijn dood wreken, maar Doemrĕkså trad hem te gemoet, en na een levendig gevecht stierf Tjitråjoedå, toen
3. hij door een knodsslag verbrijzeld werd. Tjitråtjåpå wilde hem wreken, maar Wiroepakså ging hem te gemoet, en verpletterde hem met zijn knods. Tjitråsĕkti wilde hen nu wreken, maar werd door een slag met de ḍĕnḍå van Kampånå verbrijzeld. Hetzelfde lot onderging Tjitråsoedirgå door een
4. knodsslag van Bådjråmoesṭi, alsmede de zoon van Tjitrågoenå door een knodsslag van Djamboemangli, en de zoon van Tjitrådjåjå door de hand van Soepwarså. Zóó deden de Boetå's van Alĕnkå, in onbesuisde woede te
5. voet vechtende, een hevigen aanval. Ook sneuvelden er vele aanvoerders van de hulptroepen (van Lokåpålå). Van het gansche leger van Lokåpålå bleef niets over; alleen hield de Koning, van zijn troepen verlaten, stand. Niemand bleef er over, dan de lijfwacht, die zich aan weêrszijden van zijn poes-
6. påkå bevond; vele Hoofden waren gesneuveld, tienduizenden waren voor zijn oogen gevallen. Eensklaps viel Koning Wisråwånå aan, hij begaf zich te midden (van het gevecht), om den dood van Patih Banéndrå, die door Dåsåmoekå gedood was, te wreken, daarom was hij bovenmate verwoed.
7. Toen Dåsåmoekå zag, dat zijn broeder zich zelf ten strijde begaf, klom hij spoedig op zijn juweelen wagen. Patih Prahasṭå en de andere Legerhoof-
8. den verwijderden zich uit vrees voor de strijdende partijën; daar Dåsåmoekå met zijn ouderen broeder vocht, noodigde Prahasṭå de Legerhoofden uit, zich van hun Heer te verwijderen.

Toen de beide partijën tegen elkander over stonden, wezen zij met den vin-
9. ger op elkander; en nadat zij dit eenigen tijd gedaan hadden, schoten zij gelijktijdig hun uitstekend vermogende wapens op elkander af, maar deze stootten zich beide stomp tegen elkander. Zij schoten weêr gelijktijdig hun bui-
10. tengemeene wapens af, en bragten hun bovennatuurlijke begaafdheden in werking. Dåsåmoekå schoot zijn bramastrå (of vuurpijl) af, er kwam een berg van vuur uit, die vlammen uitschoot, het vuur vervolgde de vijanden, en ver-

(XXIX) 11. delgde, vernielde en verbrandde allen, op wie het aanviel. Spoedig schoot Koning Dânârâdjâ een wapen tot afwering (van dat vuur) af, het water, dat er uitkwam, viel op het vuur, en bluschte het uit. Dâsâmoekâ liet de adelaars-

12. pijl los, Wisrâwânâ weerde die met alle krachten door pijlen van zich af, Dâsâmoekâ rigtte de ḍĕnḍâ, een wapen, dat hij vroeger van Baṭârâ Goeroe afgebeden had, en dat van alle gevaren bevrijdde door zijn uitstekende, buitengemeene en bovennatuurlijke krachten; hij wierp daarmede naar de poespâkâ van zijn vijand, deze viel ineen, door het wapen doorboord, en ver-

13. mengde zich, tot splinters verbrijzeld, met het stof. Ḍânârâdjâ sprong er af, greep zijn koentâ, viel daarmede aan, en wierp die naar den wagen van Dâsâmoekâ, deze werd getroffen, en zóó geheel en al verbrijzeld, dat er geen

14. stuk van overbleef. Nu wierp Dâsâmoekâ van zijn kant de limpoeng naar zijn broeder, die dit door een ander wapen afweerde. Toen werden zij in de hitte van den strijd handgemeen, beurtelings betwistten zij elkanders plaats,

15. zij worstelden met bovennatuurlijke vermogens en krachten, en waren beide even dapper. Zij stootten op elkander, grepen elkander aan, en lieten hun bovennatuurlijke gaven werken, alle buitengemeene dapperheid was in hen vereenigd, 't was of de donders als rook en nevel voortkwamen. Zij raakten van de voet, en vielen ver van elkander neêr, bergen stortten in, boomen werden

16. ontworteld en ver weggeslingerd. De poort van het paleis viel verbrijzeld in een, de edelgesteenten en diamanten, die de poort versierden, werden rondom gestrooid. In het paleis waren de vrouwen in opschudding, beweging en groo-

17. ten angst, door de hevigheid, waarmede de strijders vochten. Als zij zich in de lucht verhieven, en elkander duwden met alle kracht, schenen zij vuur uit hun lichaam te wrijven. De gansche hoofdplaats kwam in verwarring, het vuur nam al meer en meer toe, en terwijl het in een kring ronddraaide, schoten er

18. vlammen uit. Maar de beide strijders hadden geen hinder van de hitte van het vuur. Hun dapperheid en buitengemeene vermogens bragten allerlei en tallooze wonderen voort. Al wat er in het woud en in de zee is, mat zijn

19. krachten tegen elkander, alle vreeselijke wapenen vereenigden zich in hen; zóó spreidden zij hun vermogens, heldhaftigheid en buitengewone krachten ten toon. Die het zagen, waren verbaasd, het was of Baṭârâ Goeroe vocht met

20. Hjang Toenggal, zóó ontzettend (was hun strijd). Bij beurten van de voeten rakende, gooiden zij elkander tot op een grooten afstand weg, dan keerden zij haastig terug, bonsden tegen elkander en worstelden, of schopten elkander met alle geweld, raakten daardoor van elkander los, en vereenigden

(XXIX) 21. zich weder, om op nieuw te worstelen. Zij vochten zoo een tijd lang met hevigheid, en rolden en liepen om elkander heen, draaiden in het paleis in een kring rond, want al worstelende hadden zij elkander daarin gestooten
22. en geslingerd, zoodat er van alle kanten een geschreeuw opging onder de vrouwen, die de strijders zagen, en van angst ontstelden en beefden. Toen zij in de tuin van het paleis kwamen, werden de bloemen verstrooid, al de boomen vielen om, en werden door de beide heldhaftige en sterke strijders neêr-
23. gezwaaid. DÅSÅMOEKÅ wreef zijn linkerhand, zoodat er vuur uitkwam, maar de Koning van Lokåpålå wreef ook zijn linkerhand, zoodat er water uit-
24. kwam, en het vuur voor het water verdween. Alle vreeselijke wapenen vlogen door elkander. Toen de strijders weêr buiten de stad gekomen waren, verhieven zij zich tot op een berg, waar zij op nieuw hun vermogens aanwendden, en hun krachten tegen elkander maten, door gelijkelijk tegen el-
25. kander aan te bonzen, en gelijkelijk elkander af te weren. Hun wondermagt nam niet af, maar nam zelfs verbazend toe: bij de inspanning van hun reuzenkrachten reikten zij tot den hemel, het vuur vlamde al heviger, en de don-
26. derslagen verhieven zich hoog in de lucht. Toen zij zich in de hoogte verhieven, en keer op keer als rook opstoven, kwam de hemel in rumoer, en schreeuwden de bewoners van ENDRÅ's hemel, namen in allerijl de vlugt, en weken
27. met hun geheele gezin naar een verwijderde plaats om hun leven te redden De Dewå's en Djawåtå's, die magteloos waren, gingen naar een verafgelegen plaats in den hemel. Toen de vechtenden den hemel met hun hoofden aanraakten, stortte de hemel naar beneden, en viel in de zee. De Goden vlo-
28. gen weg naar den vasten wal, en dáár komende, verhieven zij zich wederom in de lucht in een westelijke rigting, waar zij zich tijdelijk vestigden, daar hun hemel verdwenen was. Al wat door het vuur werd nagezet, verteerde in de
29. vlammen, de dieren des wouds namen de wijk naar diepe valleijen. De zee zag er uit, of zij omgeroerd werd en kookte; vele visschen stierven, of werden bedolven onder de brokstukken van den gevallen hemel.

Terwijl de strijders zoo buitengemeen hevig met elkander worstelden, en
30. hun wondermagt tegen elkander maten, kwamen er vele Goden met een boodschap van Baṭårå GOEROE, die de strijders gelastte, zich spoedig naar beneden te begeven, en niet in de lucht te vechten, daar dit groote ontsteltenis onder de Goden verwekte, maar weêr op de aarde te strijden. Toen daal-
31. den zij neder, en vochten zij op de bergen, zij worstelden daar, en vielen elkander aan met zulk een geweld, dat het donderde in het gebergte, de spelon-

(XXIX) ken scheurden, de boomen spleten en werden ontworteld, of hun stammen
32. knapten af, als zij door de ḍĕnḍå getroffen werden. Al de heilige Panḍitå's, die daar boete deden, kwamen eensklaps in opschudding, verlieten hun woonplaatsen in grooten haast, en verstrooiden zich zonder te weten waarheên zij vlugten zouden, op een deerniswaardige wijze, zonder zelfs eenmaal om te zien.

XXX. 1. Hevig huilden de wind- en regenvlagen, de aarde schudde en deukte herhaalde malen in, alsof er gaten in zouden vallen, de bergen kantelden en waggelden, terwijl zij aan het worstelen waren en elkander met hun knodsen sloe-
2. gen, zoodat de slagen, die ze afweerden, luid klonken. Geen van beiden was onder het vechten de minste in heldenmoed, zij putten, tegen elkander over staande, hun wondervermogens geheel en al uit.

Eerst werd Dåsåmoekå bijna overwonnen, maar daarop verhief hij zich in
3. de lucht, tevens kwam er toen een vreeselijk bulderende stormwind met een digte duisternis, die alles overdekte, waarin men Dåsåmoekå niet zien kon, en men alleen zijn bulderende stem hoorde. Koning Wisråwånå werd hoogst bekommerd, en verloor van angst zijn tegenwoordigheid van geest, toen Dåsåmoekå voor zijn oogen zich onzigtbaar maakte, en hij alleen zijn bulderende
4. stem hoorde (in deze woorden): „hei, Koning van Lokåpålå! op dezen dag „zul je zeker sterven! komaan! vertoon nu je krachten, als de Goden je lief „hebben! je bent er altijd zoo blij om, en bent er zoo trotsch op, dat je zoo
5. „veel vrienden onder de Goden hebt, en daarom heb je mijn rijk van Alĕn„kå voor je zelven willen nemen!"

Na het uiten van deze woorden, stortte hij zich uit de lucht naar beneden, en gaf daarbij zijn broeder een schop tegen het hoofd, dat het bloed er
6. met een straal uitspoot. Toen greep hij hem aan, en wilde hem op den grond smakken, maar Patih Prahasṭå vatte plotseling zijn hand, en zeide op een vleijenden toon: „ach, mijn Koning! doe dat toch niet! bedenk, dat „het Uw oudere broeder is, en gedraag U naar de oud-vaderlijke instellingen!" Doch Dåsåmoekå ging voort met schreeuwen: „waar zijn nu je vrienden, de
7. „Goden, dat er geen één is, die je helpt?" Hij had den Patih bijna van zich afgeslingerd en weggestooten, om zijn vijand op den grond te smakken, toen Prahasṭå met het aangezigt op zijn voeten viel, en hem aldus smeekte: „als het „er toe mogt komen, dat Uw broeder (door Uw hand) stierf, zou U zeker de
8. „vloek van Baṭårå Goeroe treffen, omdat hij Uw oudere broeder is, hij is „nu al gewond! Ik smeek U zelfs, Heer! vraag van hem de vergunning om

(XXX) „hem te genezen!"

Toen dit geschil een poos geduurd had, kwam de Bagawan PADMÅ. Deze
9. was hun beider grootvader door hun vader, den Panḍitå WISRÅWÅ, en was tot een Godheid verheven in den hemel van Baṭårå ENDRÅ. Hij nam vier Goden met zich mede, en sprak: „hei daar, mijn kleinzoons! houdt op! „houdt op! Daar gij, DÅSÅMOEKÅ! er geen genoegen in vindt met Uw broeder
10. „eensgezind te zijn, en gij zijn goeden raad niet wilt opvolgen, wordt hij nu „door Baṭårå ENDRÅ weggehaald, maar zijn paleis met al wat er in is, zal
11. „aan U worden overgegeven, als teeken van Uw overwinning, en het gansche „rijk van Lokåpålå zal Uw eigendom zijn. Maar Uw oudere broeder zal „van Baṭårå ENDRÅ voor zijn rijk vergoeding ontvangen. Hij zal het getal „der Goden aanvullen, en zalig zijn in den hemel van Baṭårå ENDRÅ."
12. Daarop verhief de Bagawan PADMÅ zich in de lucht met de Goden, die den Koning WISRÅWÅNÅ medevoerden, en deze werd nu in den hemel tot een
13. Godheid verheven. DÅSÅMOEKÅ haastte zich in het paleis (van Lokåpålå) te gaan, en roofde daar alle schatten. Het Boetå-leger roofde ook naar hartelust al het goud, de edelgesteenten, allerlei kleederen en wapenrustingen; de ornamenten binnen in het paleis en in de tuinen met de gouden kleederen werden allen vernield, of naar Alĕnkå medegenomen.
14. De lusttuinen, bosschen en bergen binnen den omtrek van het paleis werden verwoest en beroofd, en hun gouden versierselen door de Boetå's medegenomen. Zóó voldeden de woeste, wreedaardige Boetå's aan hun hartelust.

HOOFDSTUK XXI.

Dåsåmoekå *tracht in den hemel van Batårå* Goeroe *te dringen.*

15. In het rijk van Lokåpålå was een berg, die zich hoog in de lucht verhief. DÅSÅMOEKÅ wilde den top van dien berg eens zien, besteeg dien langs
16. de hellingen in zijn draagzetel, en nam slechts weinig uitverkorene Boetå's mede, terwijl de andere Boetå's in grooten getale binnen het paleis (van Lokåpålå) bleven plunderen. Op den top komende, zag men een gebouw,
17. waarvan de poort, als de buitenste toegang, leidde tot de hooger gelegene hemelsche lusthoven. Binnen (in 't gebouw van) die poort bevonden zich al de

(XXX) Nimfen, die bestemd waren voor de edelen, die den heldendood op het slagveld gestorven waren; allen, die voor dat doel afgezonderd werden, waren alleruitstekendste Nimfen.

18. DÅSÅMOEKÅ kwam daar, nog in zijn draagzetel zittende, aan. Maar de Godheid, die de poort bewaakte, kreeg een schrik, toen hij DÅSÅMOEKÅ in zijn
19. draagzetel zag aansnellen, en schreeuwde: „hei, Boetå, DÅSÅMOEKÅ! wat kom „jij hier doen? ga maar gaauw weêr naar beneden! keer terug! want dit is
XXXI. 1. „de geheime poort van Baṭårå GOEROE, zelfs de Goden mogen hier niet rond„loopen. Je wilt maar doen, wat je in den zin komt, en den heerlijken hemel „bestijgen, zonder dat men je ontboden heeft. Keer spoedig terug! want als „Baṭårå GOEROE op je vertoornd werd, zou dat je ongeluk zijn. En er be-
2. „staat immers in der daad een belofte van Baṭårå GOEROE omtrent je persoon, „dat je namelijk later zult strijden tegen een hoogverheven Held, die een leger „van apen bezit, en die je met je broeders en verdere familie zal verdelgen; „en dan zal Alĕnkå door de apen verwoest worden. Stijg daarom maar spoe„dig van je draagzetel!"
3. Met droefheid hoorde DÅSÅMOEKÅ de waarschuwing van de Godheid, die de poort van den Nimfen-hemel bewaakte, hij steeg af van zijn draagzetel, en
4. bad op de wijze der Boetå's, en niet in de houding, waarin de menschen bidden. ([1]) Hij smeekte in zijn gebed, dat hij den afgesloten, goed bewaakten hemel, vol van Nimfen die voor gesneuvelde helden bestemd waren, mogt
5. kunnen binnentreden en aanschouwen. Na dit gebed stapte hij op de poort toe, en duwde die met de hand open, maar toen hij er met zijn eene hand binnen was, sloegen de vleugels van de poort toe, zoodat zijn regterhand er tusschen gekneld werd en hij die niet kon terugtrekken; hoe meer hij zijn
6. best daartoe deed, zoo veel heviger klemde de deur. DÅSÅMOEKÅ kromp ineen, krijschte en brulde van hevigen pijn, zijn donderende stem scheen door alles heên te dringen, de lucht vaneen te scheuren, en de drie werelden te vervullen. Vele Goden werden opgewipt en sprongen verschrikt van hun zitplaatsen, het rommelde, raasde en daverde in de lucht, en de aarde beefde. Baṭårå GOEROE gaf glimlachend aan de Godheid, die de poort bewaakte, bevel om de deuren voor
7. hem een weinig openen. DÅSÅMOEKÅ trok daarna zijn hand los, maakte voor de poort een sĕmbah, en wel die van iemand die tot Baṭårå GOEROE bidt. Toen ging hij met zijn gevolg weg naar andere oorden in het gebergte.

([1]) De Boetå's bidden staande, met wijd geöpende oogen en open mond. De menschen, evenals de apen, bidden met ingehouden adem, voorover gebogen, en met de oogen op de punt van den neus gerigt.

HOOFDSTUK XXII.

Ontmoeting van Dåsåmoekå met Widåwati.

(XXXI) DÅSÅMOEKÅ zag een berg met een kluizenaars-verblijf, omringd van helder
8. water, met alle mogelijke vruchtboomen en met een fraai gebeeldhouwden, gemetselden vijver, met figuren van ingezette geele agaten en roodachtig geverfd, het hek was versierd met paarsche en groene agaten, als fraai lofwerk van bloemen.

9. De bewoner van die kluis was een Prinses, de uitstekendste der aarde, genaamd Dèwi WIDÅWATI, het puikje der vrouwen. Zij stelde zooveel genoegen in het kluizenaarsleven, dat men er overal over sprak, en het navolging vond bij de Nimfen. Alle kluizenaars van de aarde deden voor haar onder in
10. strengheid van boete. Het zou ons echter te ver leiden, als wij al de wijzen, waarop zij haar boete uitoefende, en al de sieraden en schoonheden van haar kluis gingen beschrijven.

Toen DÅSÅMOEKÅ, bij het zien van dien buitengemeen schoonen berg, uit zijn draagzetel gestegen en de kluis genaderd was, zag hij een vrouw zóó uitste-
11. kend schoon, dat het scheen, dat de hemelsche RARAS-ATI, de Gemalin van Baṭårå BRÅMÅ, met haar in schoonheid niet kon wedijveren; Dèwi RATIH was niet zoo schoon als Dèwi WIDÅWATI. Inderdaad hield Dèwi SRI zich dan ook in haar persoon verborgen, en daarom had de Bagawan WRAHASPATI haar als zijn dochter aangenomen. Na den dood van (den Bagawan,)
12. haar pleegvader, verving zij hem, en bleef in zijn kluis, al dien tijd er op wachtende, dat WISNOE zich incarneren en naar Maïspati gaan zou. Langen tijd had hij daartoe geen middel gevonden, maar eindelijk kwam de oorlog van
13. Lokåpålå met Alĕnkå. Toen hield Baṭårå WISNOE zich een oogenblik bij de strijders op, en incarneerde zich in een der helden van Lokåpålå (WISNOENKÅRÅ), die door MINTRAGNÅ gedood werd. [1] Hij incarneerde zich daarop in

---

[1] Baṭårå WISNOE heeft zich elf malen geïncarneerd, en op aarde een geruimen tijd geleefd. De zesde incarnatie was in Ardjoenå Såsrå, de zevende in Råmå van Ajodyå, en de achtste in Krĕsnå van Dwåråwati. De twaalfde incarnatie ligt nog in de toekomst; dan zal hij gaan wonen in een paard, onder den naam van Kalĕnki Watårå, hij zal nederdalen, en de bergen in de zee slaan, de zee zal het land overstroomen, op het einde der dagen, als de kijamat of oordeelsdag aanbreekt. Dit zijn dus vaste incarnatie's. Hieronder wordt niet gerekend de overgang van Wisnoe in Wisnoenkårå even voor diens dood (in de 27e. zang, het 23e. vers medegedeeld). Deze incarnatie was een eenvoudige overgang, of pantjadan. Dergelijke overgang had nog eenmaal plaats, en wel vóór de incarnatie in Råmå, toen Wisnoe een poosje in Djåmådagni ging wonen.

(XXXI) Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ (te Maïspati), bleef toen voor vast in een mensche-
14. lijke gestalte, en wachtte aldaar de komst van Baṭari SRI af. Maar deze hield zich nog steeds op den berg op, en had nog geen middel gevonden, om naar Magådå te gaan, en zich daar te incarneren in TJITRÅWATI, de Koningsdoch-
15. ter van Magådå, die door den grooten Koning van Maïspati tot Gemalin zoude gekozen worden. Dit was dezelfde als zij, die nu nog op den berg woonde, Dèwi WIDÅWATI, die nu den op den berg verdwaalden Koning DÅ-
16. SÅMOEKÅ bij zich als gast ontving. Toen DÅSÅMOEKÅ op het plein voor de bidcel kwam, waarin Dèwi WIDÅWATI zich bevond, zag deze met schrik een Boetå, dien zij als een Boetå-vorst herkende. Zij ging echter naar hem toe, en sprak
17. hem aan: „wel, Boetå-koning! wat wil U op dezen berg, waar ik boete doe, „doen? Wat is Uw voornemen? Hier is immers niets, dat U aanstaat! U kan „even goed in de lucht ronddwalen, waar U niets dan warmte vindt. Het is „er ver vandaan, dat U hier schaduw of vruchten zou vinden, U vindt hier „niets, vruchteloos doolt U hier op dezen bergtop rond."

18. Toen DÅSÅMOEKÅ haar die vragen hoorde doen, werd hij zoo smoorlijk verliefd, en zoozeer van liefde bevangen, dat hij zoo goed als gestorven was, zon-
19. der gewond te zijn, indien het hem niet mogt gelukken, de Prinses magtig te worden. Hij antwoordde: „wie heb ik wel de eer hier te zien, in een glans, „als de opkomende volle maan, schoonste van de bloemen der aarde? Waar„om moet U juist boete doen op een bergtop? Baad U dan liever te Alĕnkå
20. „in geneugten! Gaarne zal ik daar Uw dienaar zijn, U mag over het rijk „Alĕnkå heerschen, ik zal het U overgeven! Allen, mannen en vrouwen, zul„len U dienen, U alleen zal ik aanbidden! Wel, laat ik U maar medenemen! „het is jammer voor U, hier op een berg zonder eenig gezelschap te vertoeven!
21. „Komaan! ga liever naar Alĕnkå. Het is jammer van den glans van U, „voor wie het schijnsel der maan moet onderdoen en de fonkelende starren „verbleeken, bij wie de bloemen haar geuren verliezen. Wat heeft U hier te „doen. Koninginne der geuren, Koningin van het goud, Koningin der edelge-
XXXII. 1. „steenten, in waarheid bloem der zoetheid! Tel vrij al de bloemen der aarde, „en zie, of er één is, die U nabijkomt, die U gelijkt! Kom dan, meisje lief!"...

Hier viel WIDÅWATI hem in de rede: „hei, Boetå-vorst! vergis U niet!
2. „Uw pogingen zijn vruchteloos, Uw persoon kan mij niet bekomen! zelfs nie„mand van de Goden zal dit kunnen, behalve Baṭårå WISNOE, die zal mij „later bezitten, zonder mij te verruilen of te leenen aan een ander. Al incar„neert Baṭårå WISNOE zich ook duizend of honderdduizend maal, zoo zal hij

(XXXII) „zich niet van mij scheiden. Op dit oogenblik is hij mensch geworden in
3. „Maïspati, en gevaren in den Vorst van dat rijk, Koning ARDJOENÅ SÅSRÅ, „die beroemd is over de geheele aarde. Ik ben voor hem bestemd, en zal „hem binnen kort volgen. En nu, Boetå! verzoek ik weg te gaan! U han- „delt verkeerd, als U mij leed aandoet."

DÅSÅMOEKÅ drong bij haar aan, naderde haar, en wilde haar aangrijpen,
4. maar WIDÅWÅTI ontweek en ontsnapte hem. DÅSÅMOEKÅ volgde haar op haar schreden naar het vertrek, waar het wierookvat stond, maar terwijl DÅSÅMOEKÅ haar achterna ging, was zij al in het vuur gegaan. DÅSÅMOEKÅ was onthutsd, en gevoelde berouw, hij keerde weder terug, en ging naar buiten, daar hij het gezigt van de opschietende, hel flikkerde vlammen van het vuur niet kon verdragen.

HOOFDSTUK XXIII.

Ontmoeting van Dåsåmoekå met Maroetå.

5. Zóó teleurgesteld in zijn liefde, ging DÅSÅMOEKÅ den berg rond, hij zag toen een anderen bergtop, die op een paleis geleek, want de kluis (die zich daarop bevond) was fraai versierd met witte agaten, de poort verhief zich hoog in de lucht, was gebeeldhouwd en versierd met edelgesteenten, en de bovenste spits bestond uit een parel, zoo groot als een jonge kokosnoot, en schit-
6. terde van verre. Aan weerszijden (binnen de poort) waren nette, sierlijke paseban's, zoo fraai gebouwd, als van een vorstelijk paleis, geplaveid met witte agaten, en evenzoo was er een gemetselde vijverkom (in de nabijheid), met agaten geplaveid. (¹)

Dáár woonde de Koning van de kluizenaars, die op den berg hun verblijf
7. hielden, van al de heilige Rĕsi's, Paṇḍitå's, Wawasi's, Mangoejoe's en Tjantrik's (²); deze allen erkende Praboe MAROETÅ, die daar zijn ver-

(¹) De gemetselde vijverkom bij de paseban's of pandåpå's, die men bij den hoofdingang van deze kluis vond, dienden om er de voeten in te wasschen, als men de kluis wilde binnentreden. Evenzoo vindt men thans voor de kraton te Soerakarta bij de Sri-mĕnganti-poort een put voor hetzelfde doel.

(²) Naar de meening der Javanen had men onder de Panditå's onderscheidene rangen, waaraan verschillende werkzaamheden verbonden waren, en die door verschillende namen werden aangeduid. Hieronder volgt een lijst van die rangen en namen, zooals die door een geleerden Javaan van Soerakarta is medegedeeld.

1e of laagste rang. Indoeng-indoeng, die geen vaste verblijven hebben, en de bosschen vellen.

2e rang. Galoentoeng, die vaste woningen hebben; zij dragen lasten, en halen hout of water.

(XXXII) blijf hield, als hun Vorst. Elken morgen verzamelden zich die heilige personen bij hem, om van hem onderrigt te ontvangen.

Praboe MAROETÅ schrikte, toen hij DÅSÅMOEKÅ zag aankomen, en de plaats, waar hij onderwijs gaf, binnentreden zonder zich te laten aandienen. Toen DÅSÅMOEKÅ zich daar nederzette, gingen de Panḍitå's van schrik uiteen, en verwijderden zich.

8. Praboe MAROETÅ zeide vriendelijk tot hem: „DÅSÅMOEKÅ! wat is het doel „van Uw komst hier in mijn paleis?"

DÅSÅMOEKÅ antwoordde: „ik heb pas gestreden met den Koning van Lokå„pålå, en heb hem overwonnen; wat magtige Vorst hij ook was, heeft hij

9. „echter den kampstrijd met mij verloren. Hij zelf is in den hemel opgenomen, „en het gansche gebied van dezen berg is mij door de Goden geschonken, „als een teeken van overwinning, derhalve is al wat regts en links van Lo„kåpålå ligt, mijn eigendom. En als ge U aan mij niet wilt onderwerpen, „laat ons dan vechten!"

Die van den 3en tot den 7en rang heeten ook sewå.

3e rang. Oeloegoentoeng, of kampoeng-hoofden, belast met het opzigt over de werkzaamheden.
4e rang. Tjantrik, die met allerlei boodschappen of zendingen belast worden.
5e rang. Tjèkèl, die 't opzigt over de werkzaamheden van den landbouw hebben.
6e rang. Poetoet, met het toezigt en het schoonhouden der bidplaatsen belast.
7e rang. Mangoejoe, die de klok luiden en daardoor het uur van 't gebed aangeven.

Die van den 8en tot 12en rang behooren tot de sogåtå.

8e rang. Djanggan, of schrijvers.
9e rang. Wasi, of Wawasi, die het regt be·leelen.
10e rang. Adjar, of lagere onderwijzers.
11e rang. Panditå, of Wikoe, volleerde of hoofd-onderwijzers, die in alle geheimen zijn ingewijd.
12e rang. Danhjang, die waardig zijn vereerd te worden.
13e rang. Rĕsi, die volkomen rein en heilig zijn.
14e rang. Dewå, die door hun vermogens met de Goden gelijk staan.

Voorts heeft men nog de volgende rangen en namen van vrouwelijke Panditå's:

1e of laagste rang. Obatan, die koopen en verkoopen op de pasar.
2e rang. Abet-abet, die water en bladeren halen.
3e rang. Oebon-oebon, die vegen en wasschen.
4e rang. Kåkå-kåkå, of kookvrouwen.
5e rang. Endang, die met het doen van boodschappen en het bedienen belast zijn.
6e rang. Bidang, of minnen.
7e rang. Dajang, die de kamers schoon maken, wierook branden en bloemen strooijen in de bidcellen.
8e rang. Sóntrang, of geneeskundigen.
9e rang. Mĕntrik, die met de bewaring der kostbaarheden enz. belast zijn.
10e rang. Doengik, bestemd om met Adjar's te huwen.

(XXXII) Toen MAROETÅ dit hoorde, legde hij hevig vertoornd zijn sarotåmå (¹) aan,
10. het vuur vlamde uit de pijl, en zijn stand van Paṇḍitå vergetende (riep hij uit): „waar is de Vorst, die niet sterft door dit wapen van mij?" Doch eensklaps kwam er een bevel van Baṭårå GOEROE (luidende): „he, Vorst MA-„ROETÅ! waarom zoo verwoed? dat is verkeerd en vruchteloos, en bovendien
11. „geen doen voor U! Gij zijt immers al langen tijd uitverkoren, ontzie den „naam van Vorst MAROETÅ! het past U niet, om U zoo spoedig driftig te ma-„ken. Want Baṭårå GOEROE heeft U den taak opgedragen, om de Pan-„ḍitå's te onderwijzen en voor hen te waken. En hoor verder: DÅSÅMOEKÅ „kunt gij nu toch niet in Uw magt krijgen en dooden, dat is door Baṭårå „GOEROE verboden!"

12. Vorst MAROETÅ bedacht zich, legde de sarotåmå neer, en plukte spoedig vruchten, om zijn gast daarop te onthalen.

DÅSÅMOEKÅ ziende, dat de heilige man vruchten voor zijn onthaal ging plukken, en zich aan hem onderwierp, zeide op vriendelijken toon: „heilige
13. „Vorst! eigenlijk wilde ik U maar iets vragen: de schoone vrouw, die boete „deed op den berg, genaamd Rĕtnå WIDÅWATI, die nu in het vuur gegaan is, „en mijn aanzoek heeft afgeslagen, waar is die nu gebleven? Ik ben erg op „haar verliefd?"

De Paṇḍitå-vorst antwoordde daarop: „dat is een moeijelijk geval, die „kunt ge niet krijgen. Zeker zal zij zich tegen U verzetten."

DÅSÅMOEKÅ vroeg heftig: „waar is zij? ik zal haar er vandaan jagen, en
14. „durf het tegen ieder, die mij in den weg komt, op te nemen."

MAROETÅ antwoordde: „zij vertoeft op vele plaatsen: te Magådå, te Ma-„ïspati, te Mantili en te Ajodyå zal ze zich bevinden."

Toen nam DÅSÅMOEKÅ afscheid, en trok met zijn gansche leger af, den
15. weg nemende door de lucht. Hij keerde naar Alĕnkå met zijn leger terug, en bij de aankomst aldaar was het een luid gejuich. DÅSÅMOEKÅ betrok zijn paleis, en al de Hoofden gingen elk naar hun woning terug. Verheugd volbragten alle Boetå's, aanzienlijken en geringen, hun geloften voor de behaalde overwinning.

16. DÅSÅMOEKÅ besloot een tijd lang te wachten, totdat het juist de tijd was dat WIDÅWATI zich geïncarneerd had, om dan die vier rijken aan te vallen, en WIDÅWATI vandaar te verjagen. Hij prentte het gezegde van MAROETÅ, dat

(¹) Sarotåmå, een soort van pijl, p. p. edele pijl.

(XXXII) zij te Magådå, Maïspati, Mantili en Ajodyå was, goed in zijn ge-
17. heugen. Hij dacht er maar onophoudelijk aan, hoe zij hem alleen gelaten had, en tot zijn bitteren spijt in het vuur gegaan was. Des te meer rustte hij zich nu uit, hij verzorgde zijn leger goed, en deelde dagelijks geschenken uit aan zijn groote legermagt. Doch verlaten wij nu vooreerst het rijk van Alĕnkå, (wiens Koning) zich onophoudelijk ten strijde voorbereidt.

HOOFDSTUK XXIV.

Maësåsoerå *van Kiskĕndå in oorlog met Batårå* Endrå.

18. Er was een uitstekend Boetå-vorst, die zijn paleis in de spelonk Kiskĕnḍå had. Hij had een ontelbaar groot leger, en heette Praboe Maësåsoerå. Talrijk waren zijn Boetå-legerhoofden, zijn Patih heette Lĕmboesoerå, een krachtige, sterke held in den oorlog. Praboe Maësåsoerå brand-
19. de inwendig zeer van strijdlust. Het was een Boetå met het hoofd van een buffel, en een paar hoornen van twee vademen lengte. De Patih Lĕmboesoerå had hoornen ter lengte van één vadem, zijn broeder Djåṭåsoerå, die tot Leger-aanvoerder was aangesteld, en zeer uitmuntte in den strijd, was inderdaad al zeer wanstaltig, want hij had het lichaam van een wilden stier met het hoofd van een vreeselijken Boetå, en was zoo groot als vier olifanten.
20. Alle Vorsten in de nabijheid beefden voor Praboe Maësåsoerå, daar hij hun steeds lastig viel, met zijn legerbenden hun rijken verwoestte, en onrust stookte, niemand durfde hem te staan: de Vorsten en de Panḍitå's, die in
21. het gebergte boete deden, en digt bij Kiskĕnḍå woonden, stonden veel angsten om hem uit, want de Boetå's haalden alles onderste boven. Zij vlugtten naar alle zijden, alsof zij weggejaagd werden, de een sleepte den ander mede op de vlugt, en van de verhuizende Tjantrik's zag men overal enkelen verstrooid rondloopen; die verder van Kiskĕndå verwijderd woonden, vlugtten naar andere bergen. Ook de Goden in den hemel en in de verblijven van Baṭårå En-
22. drå werden verontrust door Maësåsoerå van Kiskĕnḍå, die met zijn benden niemand ontzag, en zóó bragt hij de wereld al meer en meer, al heviger en heviger in onrust. Zijn paleis in de spelonk geleek op het paleis in Endrå's gewesten, en scheen de groote hemel (zelf) te zijn. Alles was van goud gemaakt met
23. kostelijke ornamenten en edelgesteenten. Doch Koning Maësåsoerå leefde ver

(XXXII) van den omgang met vrouwen, en had geen vrouw. Tot dus ver had hij altijd genoegen in het coelibataire leven gehad, maar nu in dezen tijd ontstond er in zijn binnenste een hevig verlangen om te trouwen met een van de Nimfen in den hemel, daar hij hoorde, dat de oudste dochter van Baṭårå Éndrå buitengemeen schoon was. Spoedig liet hij Lĕmboesoerå bij zich komen, en toen deze voor hem verschenen was, zeide hij: „hoor eens, Patih! ik heb „thans een sterk verlangen, om met een Nimf te trouwen; heb je (ook) gehoord, „dat de oudste dochter van Baṭårå Éndrå, genaamd Dèwi Tårå, zoo bui„tengewoon schoon is?"

24.

25. De Patih antwoordde na een sĕmbah: „ja, Vorst! ik heb gehoord, dat „Baṭårå Éndrå twee dochters heeft, de oudste heet Dèwi Tårå, en de „jongste Dèwi Tari, zij moeten beide schoon zijn."

„Welnu, Patih!" sprak de Koning, „als dat waar is, moet je zelf op reis „gaan, en geef ik je in last, om je in persoon naar Baṭårå Éndrå te be„geven, en hem met mijn verlangen bekend te maken; of hij het toestaat of „niet, dat doet er niet toe; ik vraag zijn oudste dochter tot mijn wettige vrouw. „Als hij mij haar niet geeft op een vriendschappelijke wijze, dan zal ik haar „vragen door den oorlog, ik zal het paleis van Baṭårå Éndrå verdelgen „en tot een puinhoop verbranden, en al de Nimfen in Éndrå's gewesten zal „ik wegvoeren en naar Kiskĕndå medenemen. Ik zal de wereld geheel on„derste boven keeren, de verblijven van Éndrå zal ik herscheppen in Kis„kĕndå, en Kiskĕndå in den hemel van Éndrå. Dat zal waarlijk geschie„den! Je moet nog heden vertrekken! daar je zending vooreerst nog vriend„schappelijk is, moet je geen gevolg medenemen, maar ik zeg je: wees op je „hoede!"

26.

27.

De Patih nam de zending op zich, en ging uit het paleis. Toen hij buiten gekomen was, vloog hij pijlsnel in de lucht als een berg, die het luchtruim doorklieft. Schrikwekkend was zijn vaart, zijn fraaije kleeding werd door de zon beschenen, en schitterde in de lucht naar alle zijden, en zijn hoornen, beide aan de punten met gouden kokers versierd, geleken op twee bliksemstralen, die zich vereenigden, of op twee zonnen.

28.

XXXIII. 1. Toen hij in de grens-gewesten van Éndrå's hemel gekomen was, kwamen de Goden, die daar op de grenzen woonden, in opschudding, de vrouwen verhuisden, en de mannen stelden zich met hun krijgstoerusting in gereedheid. Zij hielden hem aan, en vroegen hem: „wel! wat voor Boetå ben jij, dat je zoo „maar met lijf en ziel ten hemel vaart, en hier maar zoo eensklaps komt aan-

2.

(XXXIII) „zetten, zonder dat men je geroepen heeft. Keer terug! het is niet geoor-
„loofd (verder te gaan)!"

3. Lĕmboesoerå antwoordde: „ik ben een Boetå van Kiskĕndå, mijn Ko-
„ning heeft mij uitgezonden, om mij naar Baṭårå Éndrå te begeven, mijn
„zending is vriendschappelijk; laat mij daarom verder gaan, en houdt mij
„niet op!"

4. De Goden hernamen: „al was dat ook alles waar, zoo moet je toch terug-
„keeren. Kom! geen Boetå mag immers in den hemel van Endrå komen!"

De Patih antwoordde op een norschen toon: „als je mij dan toch volstrekt
„hier wilt aanhouden, wil ik (hier) liever omkomen, laat dan alleen mijn naam
5. „maar terugkeeren! Is het misschien omdat je met zoo ontelbaar velen bent,
„en omdat je zoo ten strijde bent uitgerust, terwijl ik hier geheel alleen ben?
„welnu, ik zal alleen op je inloopen!"

Daarop sprak een der oude Goden op een overredenden toon: „je moet
6. „hem niet met geweld willen ophouden! die Boetå is nu al wanhopig, en
„het mogt eens tot een gevecht komen, mogelijk zou dit Baṭårå Éndrå niet
„bevallen bovendien is het tot dus ver onder afgezanten gebruikelijk, listen
7. „te gebruiken. Ook zie ik wel aan zijn voorkomen, dat hij geen gemeene
„Boetå is, mogelijk is hij een aanzienlijke Boetå. Het is dus beter, dat
„wij aan Baṭårå Éndrå berigt geven van hetgeen hij verlangt."

Daar nu de andere Goden dien raad goed vonden, vroeg de oude Godheid
8. aan Lĕmboesoerå op vriendelijken toon: „nu ja, dat is wel! maar wacht hier
„eerst een oogenblik, dan zal ik eerst berigt geven aan Baṭårå Éndrå, (maar
„zeg mij eerst,) hij mogt er eens naar vragen: wat is Uw betrekking in de spe-
„lonk van Kiskĕndå, en hoe is Uw naam?"

9. Lĕmboesoerå antwoordde: „ik ben Patih en heet Lĕmboesoerå."

De oude Godheid ijlde daarop spoedig voort, en sprak, toen hij bij Baṭårå
10. Éndrå gekomen was: „Heer! ik geef U kennis, dat er een Patih van de
„Boetå's is aangekomen, hij komt van Kiskĕndå, en heet Lĕmboesoerå,
„hij is alleen, heeft niemand bij zich, en zegt, dat zijn Koning, Maësåsoerå
11. „van Kiskĕndå, hem gezonden heeft. Wij hebben getracht hem op te hou-
„den, maar dat is ons niet gelukt, hij is niet bang, al wordt hij ook door
„velen omsingeld; hij wil maar volstrekt verder gaan en U ontmoeten. Ik heb
„hem gelast zijn togt te staken, want die Boetå heeft het plan om geweld
„te gebruiken."

12. Toen Baṭårå Éndrå dat hoorde, ontstelde hij hevig, en zeide vriendelijk:

(XXXIII) „die afgezonden Boetå moet geen rumoer verwekken, door dat men hem bui-
„ten houdt, laat hem hier maar bij mij komen!"

13. Nadat de oude Godheid vertrokken was, trad Baṭårå Éndrå buiten zijn paleis. Hij liet de Goden ontbieden, om op de paseban zitting te nemen, en toen zij allen in een rij voor hun Heer hadden plaats genomen, kwam
14. Patih Lĕmboesoerå, onder geleide van de oude Godheid, op de paseban. Met verwondering zagen allen het vreemde voorkomen van Lĕmboesoerå, met zijn runderkop, zijn grootte, zijn sterkte en zijn hoornen in gouden kokers.
15. Toen Lĕmboesoerå in de tegenwoordigheid van Baṭårå Éndrå gekomen was en plaats genomen had, sprak hij vriendelijk: „Heer, Baṭårå Éndrå! ik kom „hier, omdat ik gezonden ben door mijn Koning, Praboe Maësåsoerå, den
16. „Boetå-vorst, die resideert in den spelonk van Kiskĕnḍå. Hij heeft mij „in last gegeven, om Uw dochter, Dèwi Tårå, voor hem ten huwelijk te vra-„gen, want mijn Koning is nu nog ongehuwd, en daarom verzoekt hij met
17. „aandrang, dat Dèwi Tårå zijn Gemalin mag worden. U mag dit verzoek „niet afslaan, anders zal hij geweld gebruiken. Als U Uw dochter aan hem „niet ten huwelijk geeft, zal hij door een oorlog om haar hand te dingen,
18. „dan zullen deze gewesten verdelgd en tot een puinhoop gemaakt worden, „dan zal hij de wereld omkeeren, de hemel van Endrå zal de spelonk van Kis-„kĕnḍå en de spelonk van Kiskĕnḍå zal het verblijf van Endrå worden,
19. „het onderste zal het bovenste worden. Hij zal de Nimfen als gevangenen „met zich naar de aarde medenemen, en haar in de spelonk van Kiskĕnḍå „laten wonen."

Toen Baṭårå Éndrå die toespraak van den Boetå Lĕmboesoerå hoorde,
20. werd hij vuurrood in 't aangezigt, hij zette naar alle zijden groote oogen, zijn borst werd bloedrood van toorn en gramschap. Driftig antwoordde hij: „hoor „eens, leelijke Boetå! dat is me toch wat al te erg, dat jelui de heele we-
21. „reld wilt beheerschen. Wel zoo! wil je Koning hier (zelf) komen, om mijn „dochter ten huwelijk te vragen? Tårå is inderdaad mijn troetelkind, als ik „haar dus uithuwelijk, zal men door een oorlog aanzoek om haar moeten doen.
22. „Zoodra je Koning hier op mijn gebied komt, zal ik hem mijn dochter te ge-„moet zenden, dan zal hij voelen, hoe zij brabben kan! nu, Boetå! ga naar „huis, en zeg, dat dit mijn antwoord is!"
23. Patih Lĕmboesoerå verwijderde zich spoedig onder het uitroepen van deze woorden: „hoort, Goden van Éndrå's hemel! weest allen op Uw hoede in „den strijd! het is stellig zeker, dat allerlei Boetå's U door hun aantal zul-

(XXXIII) „len overstroomen; al de Boetå's van Kiskĕnḍå zullen komen, en deze
24. „gewesten als met lava overdekken, in den oorlog zullen zij lijken op lijken „hoopen!"

Toen LĔMBOESOERÅ heên gegaan was, zeide Baṭårå ÉNDRÅ tot de Goden: „wat raadt gij nu aan? de Boetå van Kiskĕnḍå zal zeker tegen deze ge-
25. „westen optrekken; wat is in den oorlog het beste: dat wij bij hem komen, „of dat hij hier bij ons komt?"

De Goden gaven dezen raad: „als het zoover mogt komen, dat hij tegen „deze oorden optrekt, zal dat groot onheil veroorzaken, en zullen de grens-
26. „gewesten zeker vernield worden. Daarom willen wij liever tegen hem op- „trekken, dan hebben wij meer ruimte om te vechten, en achter ons is dan „alles in de beste orde."

Baṭårå ÉNDRÅ hernam: „welnu, als ge mij dat raadt, en meent dat het
27. „beter is tegen hem op te trekken, maakt U dan spoedig allen met Uw krijgs- „toerusting gereed, om naar Kiskĕnḍå opterukken! Ik zal zelf (mede) gaan, „want MAËSÅSOERÅ van Kiskĕnḍå is in den oorlog buitengemeen krachtig,
28. „en al zijn Legerhoofden zijn alom bekend als sterke oorlogshelden. Eerst „moet de voorhoede uitrukken, opdat de Boetå's van Kiskĕnḍå hier niet „het eerst komen, want het zou een groot onheil zijn, als die Boetå's hier „kwamen, en alles hier in rep en roer bragten."

29. Na deze woorden ging Baṭårå ÉNDRÅ in zijn paleis. De Goden trokken spoedig hun wapenrusting aan, en waren allen gereed op hun verschillende middelen van vervoer, als wagens, paarden of olifanten. De voorhoede rukte
30. uit onder het luid geklank der krijgsmuziek. Spoedig na hen volgden al de voorname Goden in ontelbare menigte, elke God, die het bevel voerde, bij zijn eigen afdeeling en met zijn veldteekens, als groote en kleine vaandels en
31. vlaggen. Hun toerusting tot den strijd was volledig, zij waren gewapend met nanggålå's, parasoe's, koentå's, tjåkrå's, moesålå's en limpoeng's. Zij leverden, even als een groote berg van vuur, een vuurrood schouwspel. Ba-
32. ṭårå ÉNDRÅ reed achteraan op zijn wagen, die schitterde van edelgesteenten. Hij werd omstuwd door een digt opeen gedrongen gevolg van een ten strijde gewapende keurbende van Goden. In 't midden was de lucht verduisterd door de menigte van Goden, die onder Baṭårå ÉNDRÅ stonden, de duisternis
33. strekte zich ver in de lengte als een wolk uit. Hun kleeding was van verschillende kleuren. Hierbij voegden zich de stralen der zon, wier schittering zich weêrkaatste in de flikkering der blanke wapenen. Zij geleken een wolk,

(XXXIII) die met sterren versierd is, en waar de bliksemstralen in alle rigtingen doorheên schieten, zoodat zij naar alle zijden stralen uitwierp, fonkelde, flikkerde
34. en schitterde. Zóó rukten dan de Goden naar Kiskĕnḍå op.

Toen de Patih Lĕmboesoerå te Kiskĕnḍå was aangekomen, ging hij
35. aanstonds naar zijn Vorst, en deelde alles mede, wat hij gezegd en hoe hij gehandeld had in zijn zending naar Baṭårå Endrå, en wat deze geantwoord had. Toen Koning Maësåsoerå dit verslag hoorde, werd hij hoogst verwoed,
36. en riep uit: „men kan dien ondankbaren toch geen goed doen! die Baṭårå „Éndrå slaat het aanzoek van iemand, als ik ben, van de hand! Welaan dan, „Patih! ruk uit met al Uw medebevelhebbers, zij moeten zich voor den strijd
37. „gereed houden! Verzamel al de Boetå's van Kiskĕnḍå. Ik wil zelf mede „tegen den hemel van Baṭårå Éndrå optrekken!

De Patih nam dien last op zich, trad buiten de spelonk van Kiskĕnḍå,
XXXIV. 1. en trok evenals Djåṭåsoerå zijn wapenrusting aan. Toen de Patih buiten gekomen was, gaf hij aan alle bevelhebbers last, om zich voor den strijd gereed te maken, en toen verzamelden zich de Boetå's van Kiskĕnḍå geheel gewapend onder luid geraas en geschreeuw, de tallooze menigte bewoog zich
2. als de golven. Maar voordat het Boetå-leger geheel en al bijeen gekomen was, werd men verschrikt bij 't hooren van groot gedruisch in de lucht, veroorzaakt door de komst van het Goden-leger van Baṭårå Endrå, dat alles als een wolk overdekte.

3. Lĕmboesoerå met al de Legerhoofden stelde de troepen spoedig in slagorde, en gaf daarop kennis aan zijn Vorst, dat de vijandelijke Goden, als een wolk
4. in de lucht, gekomen waren. Lĕmboesoerå werd verwoed, toen hij dit hoorde, kwam spoedig met Djåṭåsoerå buiten, en geleek op een berg van goud, overdekt met edelgesteenten, wiens glans, door de zon beschenen, flonkerde; zóó verblindend schitterde zijn lichaam. De Legerhoofden kwamen (bij zijn
5. verschijning) in beweging. Praboe Maësåsoerå sprak hen dus toe: „welaan „spoedig voorwaarts! schaart U op de vlakte, niet al te digt bij de stad, dan „krijgen wij een uitgestrekt vlak terrein om te vechten."

6. Patih Lĕmboesoerå gaf nu spoedig aan den aanvoerder der Boetå's, die in de voorhoede gesteld waren, order, en onder het luid klinken der krijgsmuziek rukte de voorhoede op. Achter hen trok het leger van de andere aan-
7. voerders op, en achteraan bevond zich de Koning. Op het opene veld komende, werden de troepen in slagorde geschaard. Aan het hoofd werd de Boetå Soeråkaṭoeng, die het hoofd had van vreeselijk wild varken, geplaatst,

(XXXIV) 8. zijn Boetå's waren één millioen in getal, het waren uitgelezene helden, vooraan bevonden zich vele wanstaltige Boetå's. In de linkerflank stond de Boetå SOERÅPRAGALBÅ, een bevelhebber, met het hoofd van een rhinoceros,
9. ook zijn troepen waren een keurbende, één millioen in getal, met vreeselijke gedaanten. SOERÅMONGMOERKÅ was in de regter flank met een keurbende van één millioen Boetå's, die allerlei verschillende gedaanten hadden, en die woeste
10. bewegingen maakten. In den nek stond een aanvoerder met een olifanten-kop, de Boetå SOERÅGOENDJÅJÅ, een sterke krijgsheld, met een keurbende van één millioen Boetå's. In de borst stond de Patih LĔMBOESOERÅ, met een
11. leger van vier millioen uitgelezene helden. In het midden bevond zich Praboe MAËSÅSOERÅ, omringd van gewapende Boetå's. Vier Legerhoofden met
12. hun legers werden achteraan gesteld, hun legers waren zeer talrijk, zij werden als reserve in bosschen of in het gebergte achtergehouden en waren niet te tellen. De opene vlakte van Kiskĕnḍå had de breedte van een dag gaans,
13. zij was vierkant en effen, zonder groot geboomte, alleen vond men er alang-alang, glagah en andere hooge grassoorten.

Toen de Goden onder Baṭårå ÉNDRÅ zagen, dat de Boetå's van Kis-
14. kĕnḍå opgemarcheerd waren, en zich op de opene vlakte in slagorde gesteld hadden, gaf Baṭårå ÉNDRÅ zijn bevelen, en werd aan ieder der Goden, die in het front zou aanvallen, en die den linker- en regter-flank, de borst en het hoofd (van de slagorde) zouden uitmaken, zijn plaats aangewezen.
15. Daarop viel de voorhoede van de Goden onder het spelen der krijgsmuziek aan, in groote menigte vielen ook de Boetå's onder gekrijsch en krijgsmu-
16. ziek aan; terwijl zij den aanval der vijanden weêrstonden, was het, of twee zeeën tegen elkander oprukten. Gelijkelijk werden zij handgemeen, bij beurten drongen de partijën op elkander in, te gelijk vielen zij aan in het hoofd, en den nek, in de borst en de beide flanken, elk verrigtte zijn eigen taak, zon-
17. der die onder elkander te verwisselen. De Goden en Boetå's waren even strijdlustig, de Goden, omdat zij toch niet konden sterven, en de Boetå's, omdat zij in den strijd den dood niet telden. Allen liepen er maar op in,
18. vielen aan, vertrapten hun vijanden, bragten hen in de war, vermengden zich onder de lange rijën der strijdenden en krielden door elkander, dronken van strijdlust. De Goden onder Baṭårå ÉNDRÅ deden hun uiterste best om
19. overwinnaars te worden, maar door de Boetå's afgewacht, bonsden zij in menigte tegen elkander. In de worsteling weerden zij de nanggålå's met de trisoelå's af, zij grepen de paloe's en slingerden zich om de piling's,

(XXXIV) zij gebruikten bij beurten de gådå's en ḍĕnḍås, en vermengden elkanders tjåkrå's en tjandråså's; de sarampang's schenen levendig op en neêr
20. te dansen, en de pijlen geleken een digten regen met weerlicht en bliksem. De Boetå's merkten niet, dat zij in het front verminderden van aantal, daar zij van achteren opgedrongen werden: als er tienduizend sneuvelden, kwamen
21. er honderdduizend anderen, en als die honderdduizend sneuvelden, kwam er één millioen Boetå's van achteren aan, sneuvelden die millioen, dan kwamen er tien millioen, als die tien millioen sneuvelden, kwamen er honderd
22. millioen van achteren aanzetten, na den dood van die honderd millioen, verschenen er duizend millioen. Nog kwamen er steeds als een nevel achteraan, van de bergen, uit de bosschen, van de berghellingen en ravijnen, in digte
23. drommen en groote menigte kwamen zij daar aansuizen met groot gedruisch en vreeselijk geraas. De komst van de verschillende Boetå's ging gepaard met een storm, zij vielen als wanhopigen aan. Maar de Goden bleven pal in den strijd, hoewel men op hen inliep, bleven zij standvastig. Toen echter de Boetå's voortgingen met opdringen en worstelen, en onophoudelijk aanhiel-
24. den en volhardden in den strijd, hielden de Goden van Baṭårå Éndrå den strijd niet langer uit; van Boetå's overstroomd, werden zij van alle zijden in het naauw gebragt, en onder lijken begraven. Van achteren, van de regter- en linker-zijde kwamen (de vijanden) in menigte als wanhopigen aanvallen.

25. De Goden werden verlegen, ontsteld en verschrikt door de vervolging van den vijand; zij die staan bleven, werden door de menigte omringd, vielen neêr en bleven bezwijmd op den grond liggen, en als zij dan weer opstonden,
26. maakten zij zich weg in de lucht. De slagorde van 't Godenleger van Baṭårå Éndrå was verbroken; vervolgd en nagezet door den vijand, vlugtten zij en verdwaalden, keerden terug, liepen rond, draaiden en wendden zich om, verscholen zich voor de Boetå's, of sloten zich aaneen.

Baṭårå Éndrå dit ziende, werd uiterst verwoed, en gaf last aan de
27. Hoofd-goden, om gezamenlijk den kans te herstellen, en hun leger, dat geheel overdekt was van vijanden, te helpen. Toen schoten zij hun voortreffelijke, met wondermagt en bovennatuurlijke eigenschappen voorziene wapens
28. af, sommige Goden schoten hun trisoelå's af, en dan kwamen er honderdduizend van die wapens uit, of hun koentå's, die bij millioenen verschenen. Anderen (deden evenzoo) met hun nanggålå's, piling's, tjåkrå's en tjandråså's, waarmede zij onder een zacht gedruisch den vijand in 't

(XXXIV) 29. naauw bragten. Het was donker in de lucht van de menigte van wapenen, die door hun wondermagt te voorschijn kwamen, en als een regen neêrvielen.

De verschillende soorten van Boetâ's kwamen in rep en roer, toen die wapens op hen nedervielen, zij werden weggerukt, doorgesneden, doorgehakt, 30. verdelgd en vernield. De Boetâs, die in het hoofd stonden, werden in de pan gehakt, die in den nek stonden, namen de vlugt, die in de borst stonden, hadden hun rijën verbroken, de flanken, die er van afgescheiden waren, werden in groote verwarring onder de pijlen bedolven.

31. De Patih dit ziende, werd hoogst verwoed, wierp zijn ḍĕnḍâ in de hoogte, en viel met al de Legerhoofden aan, om den ondergang van hun leger te wreken, zij zwaaiden hun knodsen in de hoogte, stormden wild op den vijand in, en stortten zich, in groote troepen vereenigd, op een ijzing- 32. wekkende wijze voorwaarts. De groote menigte van wonderpijlen van allerlei soort verdween zonder te kwetsen, al de Boetâ-aanvoerders hielden onbezweken stand, geen haar van hun hoofd werd gekrenkt, zij gingen maar 33. voort te woeden, als een lavastroom, en een stortvloed van rotsen. Niemand kon hen tegenhouden, zij bleven steeds op den vijand in loopen. Maar de Goden konden (ook) niet in 't naauw gebragt worden, omdat hun verschillende soorten van wapenen, vergezeld van een stormwind, op den vijand neêrkwamen, en van achteren als een damp bleven opstuiven.

XXXV. 1. Al de Goden van het front, die op wagens, paarden en olifanten reden, besteedden al hun heldenmoed en hun bovennatuurlijke strijdkrachten, en lieten hun pijlen als rook opstuiven van hun bogen, onder luid gedruisch en 2. gepaard met windvlagen. Sommige aanzienlijke Goden reden op wagens, en terwijl zij hun bovennatuurlijke krachten aanwendden, rolde de donder van hun boog, er kwamen bergen van steen voor den dag, die zich vermengden in een wervelwind, en door elkander warrelden als een bijën-zwerm, de 3. digte hoopen rolden en rommelden onafgebroken voort als vloeijende lavastroomen. Andere Goden verstonden de kunst om hun boog aan te leggen en zoo te schudden, dat er van de boog vuur kwam opstijgen, dat brandde en vlamde, daarop volgden dan stormwinden, die bulderend als een echo op het vuur stoot- 4. ten, waardoor het vlammen uitschoot, die zich in de lucht verhieven en te zamen vereenigd in de rondte draaiden. Andere Goden lieten hun vermogens werken en ligtten hun bogen op, onder luid geraas kwamen hun pijlen te voorschijn, deze verhieven zich hoog in de lucht, dreigende, en al voortgaande de lucht zweepende. Nog andere Goden waren er in bedreven om hun boog

(XXXV) 5. te schudden, zoodat er stroomen van woedende gapende slangen van den boog kwamen, die in lange rijën en zonder tusschenpoozen door elkander liepen, en in groote menigte kwamen aanzetten. Weêr andere Goden, die op 6. olifanten reden, lieten hun vermogens werken, schudden hun boog, en dan kwamen er vele millioenen van koentå's te voorschijn, die zich in de lucht verspreidden. Sommigen eindelijk bezaten de bekwaamheid, om van hun boog 7. duizenden, honderdduizenden, tienduizenden, millioenen van allerlei soort van wonderwapens te laten komen, zoodat de lucht, door de menigte van bovennatuurlijke wonderwapens, als door een mist, geheel en al verduisterd was.

Baṭårå Éndrå liet daarop een windpijl volgen, deze stootte op de ver- 8. schillende wapenen, zoodat zij met te meer kracht neêrvielen. Hierdoor werden de Boetå's in hun woede gestuit, daar zij tegengehouden en overstelpt werden door de pijlen. Vele van de gemeene Boetå's werden verbrijzeld door de menigte van pijlen; die getroffen werden door de steenen, werden verpletterd, of zij verschroeiden door het vuur. Geen een van hen bleef er 9. over, dan alleen de voornaamste Boetå-aanvoerders, deze hielden nog steeds onverschrokken stand, maar velen van hen vielen op een afstand neêr, neêr gesmakt en weggeslingerd, door de rots-pijlen. Anderen werden getroffen door de limpoeng's, en vielen, in de hoogte weggeslingerd, op een afstand neder.

10. Toen Maësåsoerå zag, dat zijn leger den kans verloren had, dat velen gesneuveld waren, en dat er alleen nog die Leger-hoofden overbleven, die vol woede bleven aanvallen, gaf hij order aan de Leger-hoofden, die achter in re- 11. serve gebleven waren, om mede te strijden. Zij vielen gelijkelijk met al hun leger-benden aan, gingen voorwaarts, en drongen op, maar zonder ophouden door den regen van pijlen overvallen, stierven er velen, die zich om dien pijlen-regen niet ontzagen, of zij raakten maar onder den voet. De Boetå's, 12. die van de bergen en van de bosschen kwamen, namen al meer en meer in grooten getale aan 't gevecht deel, regts en links vielen zij met hun allen gelijktijdig aan, bij honderdduizenden en honderd millioenen.

De Goden van Éndrå's leger raakten in verlegenheid, daar de Boetå's 13. van Kiskĕndå lijken op lijken stapelden, terwijl er van al hun aanvoerders geen een door de pijlen gekwetst werd, en zij tegen hen aanstootende en verwoed aanvallende, onverschrokken stand hielden. Daardoor kwam er onder hen verwarring, zij werden moedeloos, en nu gelukte het hun niet met hun wondermagt te strijden. Zij werden spoedig in 't naauw gebragt, legden hun

(XXXV) 14. bogen neder, en grepen hun knodsen. Toen de Boetå's kwamen opdringen, had er een nieuw treffen plaats, waarbij zij elkander sloegen. Bij deze ontmoeting bevochten zij elkander met ḍĕnḍå's, paloe's, limpoeng's of

15. gådå's, in groote verwarring vochten zij met bindi's, omvatteden elkanders moesålå's of trisoelå's, zij wisselden hun slagen met de lòri's, omvatten elkanders nanggålå's, of piling's, en bevochten elkander naar hartelust met koentå's, hun tjåkrå's en tjandråså's vermengden zich dooreen. De Goden en Boetå's waren radeloos en verbijsterd van strijd-woede, sommige (partijën) grepen elkander aan, omvatten elkander, en smakten elkander

16. tegen den grond. Op velerlei wijzen had de strijd plaats: men had er, die schrijdelings tegen elkander over stonden, en van weêrszijden opdrongen, anderen gingen met gebogen knieën tegen elkander staan, stootten elkander af, verwrongen elkanders leden, haakten zich met de ellebogen aan elkander, omvatten elkander, slingerden armen en beenen om elkander, of sloten elkander in de armen. Anderen weerden elkander met de handen af, liepen in een kring rond, verwisselden hun plaatsen, of draaiden elkander den hals om.

17. Praboe Maësåsoerå vocht zelf mede, en zwaaide zijn limpoeng heên en weder, ook Djåṭåsoerå ging er op los. Vele Goden werden achterover geworpen, vertreden, en tegen den grond gebeukt, zij vielen neêr (zoo plat) als plaveisel, en

18. rolden bewusteloos op den grond. De Goden, die door de limpoeng getroffen werden, raakten van de voet, vlogen ver weg, en ploften bezwijmd neder. Toen de Boetå-aanvoerders wisten, dat hun Koning zelf mede vocht en hevig aanviel, geraakten zij in de uiterste woede en opgewondenheid tegenover de vij-

19. andelijke Goden. Zij legden hun wapens, gådå's en bindi's neder, gaven te gelijk een verwoed gekrijsch van zich, mengden zich weder in den strijd, en vielen (op de Goden) aan. Geen een van hen vocht nu nog met gådå's, allen omklemden hun vijand met de armen, en maten elkanders lichaamskrachten;

20. maar na een levendige worsteling en beurtelings opdringen hadden de Goden den strijd verloren. Vele aanzienlijken van hen, die nog overbleven waren, werden op den grond gesmeten, of hun knieën werden kromgebogen, en dan raakten zij onder de voet, en vielen bezwijmd ter aarde. Anderen werden weggeworpen, en vielen bewusteloos neder, anderen werden neêrgeschopt, heen en weder gesleurd en neêrgeworpen.

21. Toen Baṭårå Éndrå zag, dat de Goden overwonnen waren en het slagveld ruimden, deed hij vol woede zijn wagen kraken. Hij greep zijn vlammende koentå, en wierp dien tegen Maësåsoerå aan, deze werd door de koen-

(XXXV) 22. tå getroffen, en viel met een vaart op een afstand neder. Opstaande viel hij uiterst verwoed aan, en mikte met zijn limpoeng, maar Baṭårå Éndrå was op zijn hoede en ontweek het wapen, zijn wagen werd getroffen, en viel in splinters op den grond.

Toen de Goden zagen, dat Baṭårå Éndrå de minste was in den strijd, met Koning Maësåsoerå, ontweken zij vol angst (het gevecht) en verlieten 23. hun vijanden. Zij die nog waren blijven worstelen, verlieten hun partij, en vlogen weg in de lucht. De Boetå's gaven nu een luid geschreeuw, en wilden hen vervolgen, maar werden daarin weêrhouden door hun Patih, die hen gelastte zich eerst in orde te scharen, daar het leger zoo geleden had, en daarop schaarden zij zich weder in behoorlijke orde.

24. Baṭårå Éndrå, die (tot nu toe) de minste in den strijd geweest was, legde spoedig zijn alleruitmuntendste wapen, de bramastrå, den koning des vuurs, aan, het wapen schoot donderend van de boog, en er kwamen bergen 25. van vuur uit, die geleken op vloeijende lavastroomen, en in hoopen bij elkander ronddraaiden; tevens vergezelde een stormwind het uitschietende vuur, zoodat brandde en flikkerde, zich in de lucht verhief, en, zijn vlammen overal verspreidende, de Boetå's vernielde. De bergen van vuur kwamen in menigte aanzetten, en van achteren kwamen er nog steeds bergen van 26. vuur aanrollen. De Boetå's werden daardoor verdelgd, vernield en verdwenen, geen een van hen bleef ongedeerd van het vuur. Ook de Legerhoofden kwamen om en werden vernietigd; de Patih Lĕmboesoerå werd doodgeschroeid, en verging met zijn geheele leger tot asch.

27. Alleen de Koning Maësåsoerå met Djåṭåsoerå bleef ongedeerd van het vuur, hij brulde verwoed, zwaaide zijn limpoeng en brulde en schreeuwde midden in het brandende vuur tegen zijn vijand. Baṭårå Éndrå was hoogst verblijd, toen hij de uitwerking van zijn allervoortreffelijkste wapen, 28. de bramastrå, zag, daar toch tien millioen Boetå's daardoor totaal verdelgd waren, en alleen de Koning met Djåṭåsoerå door het vuur niet gedeerd waren. Hij dacht, dat het nu niets zoude beteekenen, daar alleen de Koning overbleef, en gaf last aan de Goden om gezamenlijk aan te vallen; („Welaan!" sprak hij, „de vijand) zal toch zeker geen honderdduizend levens bebben! „Niemand is er overgebleven, dan alleen de Koning met de persoon, waar „hij op rijdt! Overstelpt hem maar met pijlen, dan zal hij zeker omkomen!"

30. Daarop schoten de Goden gelijktijdig een groote menigte pijlen af, dochg een een wondde den Koning Maësåsoerå en Djåṭåsoerå. De Goden putten zich

(XXXV) op allerlei manieren uit in hun pogingen om den Boetå-vorst te dooden, 31. maar deze bleef ongewond, en als hij van zijn kant wederstand bood, wierp hij hen met de limpoeng, werden zij ver weggeslingerd, en vielen zij bezwijmd neder.

De Goden waren bedrukt en verlegen, en deelden aan Baṭårå Éndrå mede, dat zij met den strijd geen voordeelen meer behaalden, dat het beter XXXVI. 1. was eerst terug te keeren, en men niet overhaast mogt te werk gaan, daar zij te zeer vermoeid waren. „Morgen," zeiden zij, „morgen, Heer! zullen wij den „strijd hervatten! er is maar één persoon van de vijanden overgebleven, en „die zal niet zoo moeijelijk zijn te overwinnen, al had hij ook een koperen „huid, spieren van metaal, beenderen van Perzisch ijzer en merg van lood. 2. „Wij moeten het vechten echter maar volhouden, en dat geen enkelen dag „staken. Al blijven Maësåsoerå en Djåṭåsoerå ook ongeschonden van huid, „als zij door pijlen overstelpt worden, zullen zij zeker verbrijzeld en ver„nietigd worden."

Toen Baṭårå Éndrå hen zoo hoorde spreken, werd hij smartelijk getrof- 3. fen, maar hij deed, zooals zij voorgesteld hadden, en gaf last aan al de Goden, om terug te trekken. Zij gingen met hun allen uit de spelonk van Kiskĕnḍå, en keerden naar de verblijven van Baṭårå Éndrå terug; ook sloten zij den ingang daartoe geheel en al toe met den steen, die voor buitenpoort diende.

4. Maësåsoerå, die met Djåṭåsoerå midden op het slagveld bleef, was hoogst bedroefd, omdat zijn leger geheel vernield was, en zijn Patih en al zijn Legerhoofden zonder uitzondering allen omgekomen waren. Maësåsoerå wist niet, wat hij doen moest, en verkropte, even als Djåṭåsoerå, zijn spijt, daar hij de 5. Goden wel vervolgen wilde naar den hemel van Baṭårå Éndrå, doch daartoe van groote vermoeidheid en slaperigheid niet in staat was. De Koning keerde dus weder met Djåṭåsoerå in de spelonk terug, en wilde den volgenden morgen den hemel van Endrå te beklimmen, om den ondergang van zijn 6. leger te wreken, door de verdelging van alle Goden. In de spelonk komende, vielen Maësåsoerå en Djåṭåsoerå dadelijk van vermoeidheid en groote slaaplust in slaap.

Toen Baṭårå Éndrå in zijn verblijven gekomen was, bragt hij aanstonds een leger onder de wapens, dat bestond uit uitgelezene Goden. Toen dit den volgenden morgen gereed stond, rukte het wederom uit naar Kinkĕnḍå, 7. Baṭårå Éndrå bleef aan het hoofd. Zij reden echter niet op rijtuigen, want

(XXXVI) hoewel het uitgelezene personen waren, die hij nu medenam, (meende men geen rijtuigen noodig te hebben,) omdat er maar twee vijanden waren overgebleven. Bij de spelonk van Kiskĕnḍå komende, verhieven zij een geweldig ge-
8. schreeuw, waardoor Koning Maësåsoerå en Djåṭåsoerå wakker werden, zij schrikten van dat geschreeuw, en begrepen wel, dat het van de Goden kwam, die teruggekeerd zouden zijn. Hoewel hoogst vermoeid, maakten zij echter haast, om uit de spelonk te komen. Buiten komende, kwam hun een regen van pijlen te gemoet, want alle Goden van aanzien schoten hun buitengemeen
9. vermogende wapens af, en Baṭårå Éndrå verschoot ook zijn allervoortreffelijkste wapens; zij rigtten die op Maësåsoerå, doch hoe oneindig veel er ook op hem vielen, zij stompten af op zijn lichaam, en al die uitstekende wapens verdwenen, zonder dat zij den Koning Maësåsoerå eenig leed deden; het was, of een digte regen op een stalen berg viel, zij gleden maar (op zijn
10. lichaam) af, en hadden er geen vat op.

Maësåsoerå reed in de uiterste verwoedheid op Djåṭåsoerå, en draaide zijn limpoeng in de rondte; allen, die hij naderde, stoven uiteen, zij ontweken en vermeden hem, en waar hij aanviel, gingen zij uiteen. (De Goden) lieten regts en links en van achteren een regen van pijlen op hem valen,
11. maar geen een daarvan wondde hem, bij voortduring ging zijn sterkte alles te boven.

Baṭårå Éndrå en de andere Goden deden op alle wijzen hun best, om hem te dooden, ontelbaar was het getal uitstekend krachtige pijlen, maar eindelijk raakte de bekwaamheid en heldenmoed der Goden uitgeput, toen ook
12. de vuurpijlen geen gevolg bij Maësåsoerå hadden. Zóó vochten zij drie dagen, des nachts hielden zij op, en 's morgens vochten zij weder. Wanneer Maësåsoerå en Djåṭåsoerå erg vermoeid waren, trokken zij zich terug, om binnen in de spelonk uit te rusten, zij sliepen dan beide, maar al de Goden waren bang, geen één, die het waagde hen te vervolgen, en binnen het hol te
13. gaan; zij wachtten dan maar, tot dat zij weder buiten kwamen om te strijden. Zoolang de strijd duurde, wachten zij er maar op, dat hij buiten kwam, want niemand durfde hem vervolgen, en soms sliepen Koning Maësåsoerå en Djåṭåsoerå drie dagen achtereen.

HOOFDSTUK XXV

Soegriwå *strijdt met* Maësåsoerå.

(XXXVI) Baṭårå Éndrå was hoogst bekommerd, omdat al het strijden hun niets
14. gebaat had. Eens had hij zich (wederom) aan den strijd onttrokken, en overlegde hij met zijn ondergeschikte Goden, hoe zij aan den strijd een einde zoude maken, en zocht hij naar den persoon, die een waardige tegenpartij van Maësåsoerå zoude zijn; hij stelde op raad van de Goden een belooning op de overwinning, en loofde Dèwi Tårå daartoe uit.

15. Omstreeks dezen tijd hoorde Baṭårå Éndrå, dat de zoons van Gotåmå, Soegriwå en Soebali, door strenge boete onverwinnelijk waren geworden, en dat Koning Dåsåmoekå van Alĕnkå voor hen had moeten onderdoen, toen hij (door Soebali) zóó aangegrepen was, dat hij zich niet verroeren kon. Daarom hield hij zich verzekerd, dat alleen Soebali een waardige partij voor Maë-
16. såsoerå zoude zijn. Baṭårå Éndrå vertrok, en ging naar de plaats, waar Soebali en Soegriwå boete deden. Zij waren juist aan het bidden, en schrikten, toen zij een aanzienlijke Godheid zagen. Aanstonds staakten zijn hun gebeden, lieten zich van hun zitplaatsen glijden, en gingen in een gebogen houding op den grond zitten.

Baṭårå Éndrå sprak: „wel, Soebali en Soegriwå! gij moet weten, dat ik
17. „Baṭårå Éndrå ben, en dat ik Uw hulp inroep! Ik heb namelijk een vijand in „den Boetå-vorst van Kiskĕnḍå, met name Maësåsoerå; als ge mij belooft „dien te verdelgen, dan zult ge, tot belooning voor zijn dood en voor den dood „van Djåṭåsoerå, van mij een Nimf tot een vrouw bekomen, en wel mijn ei-
18. „gen dochter Tårå. Van zijn leger is er geen enkel man overgebleven, ik „heb het tot den laatsten man toe door vuur vernield, het is alleen de Ko„ning (met zijn Leger-aanvoerder) die niet gedood is.”

Soebali hoorde dit met groote blijdschap, maakte een sĕmbah en antwoordde: „groote God! dag en nacht willen wij voor de Goden werkzaam
19. „zijn, want het eenige doel, dat wij met ons boete doen beoogen, is: „bekwaam te worden, om alle snoodheid te vernietigen. Hoe moeijelijk het ook „moge zijn, die onruststokende Boetå's, die de Goden durven aan te ran„den, ten onder te brengen, (ik verzeker u:) voordat de Boetå-vorst van de „spelonk Kiskĕnḍå gestorven is, is hij al zoo goed als gesneuveld, en door

(XXXVI) 20. „mijn hand getroffen. Waarlijk wij zouden wel nuttelooze apen zijn, als wij „alle vijanden der Goden niet konden vernietigen!"

„Welnu", antwoordde Baṭårå Éndrå, „'t is goed, Soebali! voldoe dan „maar spoedig, aan uw belofte! Wanneer Maësåsoerå en Djaṭasoera gedood
21. „zijn, zal ik zeker mijn woord gestand doen, en u mijn dochter Tårå tot „vrouw geven."

Daarop verdween Baṭårå Éndrå, en keerde naar zijn verblijf terug.

Soebali zeide toen: „kom, Soegriwå! laten wij gaauw Kiskĕnḍå gaan ver- „woesten, want die onrust stokende Boetå, die den hemel durft aan te randen, „verdient om te komen in den strijd. Wij moeten niet vóor hem wijken."

XXXVII. 1. „Dat is goed, broer! (antwoordde Soegriwå)! wij moeten niet talmen met den „strijd, maar het werk, dat de Goden ons opdragen, aanvaarden. Als het eens „mogt tegenloopen, wil ik liever in den strijd sterven, dan zonder nut te
2. „doen op aarde te blijven leven. Het zou jammer zijn, als de belooning van „Baṭårå Éndrå, het puikje der Nimfen, Dèwi Tårå, ons ontging, wie het „dan ook moge gelukken, mij of u! Kom, broer! haast u!" Daarop vlogen
3. Soebali en Soegriwå door de lucht. Hun glimmende haren schitterden als de bliksem, terwijl stormwinden en onweder donderden en bulderden, en dwa-
4. lende warrelwinden suisden. Door hun wondermagt gingen Soebali en Soegriwå met snelheid door de lucht, en in een oogenblik bevonden zij zich boven de spelonk Kiskĕnḍå. Toen zij nedergestreken waren en stil hielden, za-
5. gen zij den ingang van een vreeselijk duistere spelonk, zijnde een hol gat, waarin de wind suisde. Soebali zeide: „nu, Soegriwå! hoe denk je er „over? (wat moeten wij doen) opdat wij dadelijk met Maësåsoerå in 't
6. „gevecht komen?" Soegriwå antwoordde: „het beste is, dat wij trachten „hem uit het hol te krijgen; bij hem naar binnen te gaan, is gevaarlijk, want „het is er erg donker. Kom, broer! hou je wat op zij, ik zal hem eerst aan-
7. „vallen, en wacht dat bedaard af! Kom mij maar niet dadelijk te hulp, als „ik je hulp nog niet gevraagd heb! laat ons met ons beiden alleen!" „Goed!" (antwoordde Soebali,) „maar wees op je hoede."

Soebali ging nu op een afstand staan. Soegriwå stelde zich in positie, en
8. schreeuwde zoo verwoed, dat het geluid de lucht vervulde, en op een schrikwekkende wijze in de spelonk klonk. Koning Maësåsoerå werd uiterst verwoed, en meende, dat de Goden uit den hemel gekomen waren, die zoo bromden en bulderden, dat de aarde er van schudde en beefde. Hij trad
9. naar buiten, zittende op Djåṭåsoerå. Als de zon, die zich pas halverwege

(XXXVII) boven de bergen verheft, schitterde de glans van zijn rijkelijk versierden hoed,
10. die vele verblindende straalbundels uitschoot, zijn lange hoornen staken voor een deel in gouden kokers, waren glad gewreven, glimmend en glinsterend gemaakt, en schenen omringd te zijn van bliksems, wier stralen elkander in
11. zijn aangezigt ontmoetten. Zijn borst was prachtig versierd met diamanten, het was of de zon nedergevallen was, en zich op zijn borst had geplant. De schittering daarvan vereenigde zich met de stralen van zijn oogen, die op twee zonnen in den gloed van 't middaguur geleken.

12. DJÅṬÅSOERÅ was fraai uitgedost. Zijn ruige, aan elkander klevende nekharen geleken op knevels met goud doorvlochten en met franjes voorzien, waartusschen men edelgesteenten bevestigd had. Hij droeg een driedubbel borstschild, dat schitterde als de bliksem. Zijn staart was opgerold, en sierlijk ge-
13. tooid. Als een berg, onder edelgesteenten verscholen, zóó verblindend schitterde hij.

Koning MAËSÅSOERÅ zette DJÅṬÅSOERÅ in beweging, plaatste hem dwars of schuins, en deed hem heen en weder bewegen, zelf zwaaide hij een baḍåmå,
14. op een ijzingwekkende wijze. SOEGRIWÅ hem ziende, schreeuwde hem dreigdende toe: „Welaan, doe je best nu eens, ik ben de helper van Baṭårå „ÉNDRÅ, en heet SOEGRIWÅ, ik ben zeer sterk in den strijd, de zoon van Go-
15. „TÅMÅ, moedig, dapper, en veel vermogend. Jij bent een woedende, gemeene „Boetå, die de Goden aanrandt, uitvaagsel der aarde!"

Koning MAËSÅSOERÅ ziende, dat zijn vijand niemand anders was dan één
16. enkele aap, schaterde het uit (en riep): „Wel, dat is toch al te erg! Baṭårå ÉNDRÅ „weet zeker geen raad meer, en nu stelt hij, naar 't schijnt, een aap tot de „tegenpartij van iemand, als ik ben! een heel wonderlijke promotie! Wat
17. „krachten heeft die om te strijden? Welaan, aap! ontvang mijn baḍåmå!"

Toen wierp hij zijn baḍåmå naar hem, maar SOEGRIWÅ sprong snel op, greep een talboom om die als paloe te gebruiken, trok dien uit den grond, viel wild op hem aan, en sloeg naar hem. MAËSÅSOERÅ weerde hem af met de koentå, zoodat SOEGRIWÅ met een schreeuw op een afstand nederviel.

18. SOEGRIWÅ stelde zich in positie, deed een hevig verwoed geschreeuw hooren, zette een barsch gezigt, en knarsetandde op een huivering wekkende wijze. Hij staarde hem aan, terwijl zijn oogen schitterden als de zon, met
19. een norsch, boosaardig, strak gezigt, zijn gelaat zwol op, zijn slagtanden schitterden vreeselijk. Zijn armen en beenen bewegende, deed hij een regen van steenen ontstaan, die donderend op MAËSÅSOERÅ nedervielen. Met zijn staart

(XXXVII) velde hij groote boomen, die hij naar hem wierp, onder 't werpen al heen en weder zwiepende en slaande. Hij wierp die regt in de hoogte en in de rond-
20. te. Al digter en digter vielen de boomen en steenen donderend neder, zij lieten Maësåsoerå geen tijd, om zich te verweren. Hij stond daar alleen in
21. 't midden van strijdperk. Toen viel Djåṭåsoerå aan, doch Soegriwå ontweek hem, sprong in eens in de lucht, daalde plotseling neder, en gaf Maësåsoerå een slag, dat zijn nek omgedraaid werd, hij sloeg hem aanhoudend, en her-
22. haalde keeren. Maësåsoerå schudde zijn hoofd van pijn, sloeg met de tomårå naar Soegriwå, die op zij naar zijn linkerkant vloog; op nieuw naar hem slaande, weerde Soegriwå de slag met zijn hand af, deed een sprong en bukte zich naar zijn regterzijde, Maësåsoerå sloeg met de knods naar hem, maar Soegriwå pareerde hem van ter zijde. Toen viel hij daarmede zwaaijende op
23. hem aan, doch Soegriwå vloog van zijn plaats, en sloeg hem van achteren. Koning Maësåsoerå werd moedeloos, want hij had geen tijd om zich te verweren, daar zijn vijand zoo gaauw, vlug, en gezwind, zoo vaardig en snel in zijn bewegingen was als de bliksem. Als hij hem aangreep, ontglipte of
24. ontgleed hij hem door zijn wilde bewegingen. De Goden wenschten Soegriwå juichend geluk, en deden welriekende geuren regenen, uitroepende: „tri- „umf, triumf! Soegriwå behaalt de overwinning in den strijd! hij is waarlijk
25. „een held!" Soebali zag met groot genoegen zijn strijdenden broeder hoe hij op zijn gemak, vlug en bij der hand was, en juist van genoegzame krachten. Dit stak Maësåsoerå, het voerde zijn gramschap ten top, dat de
26. Goden zijn vijand toejuichten. Eensklaps greep hij zijn limpoeng, gaf Soegriwå daarmede een slag, zoodat hij weggeslingerd werd, voor zijn broeder nederviel en liggen bleef.

Soebali werd verschrikt, toen hij hem zag, nam hem in volkomen bewus-
27. teloozen toestand op, en weende over hem. Maësåsoerå ziende, dat zijn vijand door den slag met de limpoeng was medegevoerd, dacht, dat hij dood was, en ging weder in de spelonk, waar hij van vermoeidheid door den langdurigen strijd in slaap viel.

28. Soegriwå, uit zijn bewusteloozen toestand bijkomende, vroeg zeer verlegen, waar zijn vijand was. Soebali antwoordde: „die is weêr in de spelonk
29. „gegaan, hij meent misschien, dat je dood bent. Kom aan, ben je nog in „staat, om weêr te vechten?" Waarop Soegriwå zeide: „neen, broer! ik kan „niet meer! Hij is mij waarlijk al te magtig!" „Nu," hernam Soebali
30. vriendelijk, „dan moet je maar hier buiten blijven, ik wil bij hem in

(XXXVII) „de spelonk gaan en wil zien, hoe de spelonk van binnen ingerigt is. Maar „pas op mijn bevelen: je moet je van den ingang niet verwijderen."

XXXVIII. 1. Toen zij tot even buiten den ingang van de spelonk genaderd waren, zeide de SOEBALI: „nu, broer! hier moet je maar achterblijven! maar onthoud wat 2. „ik je zeg! ga hier niet van daan! Aan de rivier, hier in de spelonk, kun „je zien, of ik den strijd verloren of gewonnen heb: als er rood bloed in de „bedding stroomt, dan zijn MAËSÅSOERÅ en DJÅṬÅSOERÅ gedood, en spoedig 3. „moet je mij dan in de spelonk volgen. Als er wit bloed in de bedding „stroomt, dan ben ik gesneuveld, en moet je maar gaauw vlugten." SOEGRIWÅ beloofde dit, en zeide: „nu goed! vertrouw maar op mij!"

HOOFDSTUK XXVI.

Soebali *overwint* Maësåsoerå.

4. SOEBALI sprong in eens binnen in de spelonk, kroop op handen en voeten tegen den stroom van de rivier op, en tastte in de dikste duisternis rond, met de bezwaren van een moeijelijken weg en van puntige spitse rotsen kampende. Toen hij een poos voortgekropen, en de duisternis voorbijgekomen 5. was, zag hij bij het doorbreken van het licht een stad, die gebouwd was van marmer; een groote poort van zwarte steenen, met gebeeldhouwd lofwerk versierd, stak daarboven uit, de deur van fijn verguld koper stond open.

6. SOEBALI was verbaasd, toen hij de structuur van het paleis van binnen zag, met al de voorwerpen, die uit steen gehouwen en versierd waren met edelgesteenten, en rijën van diamanten; wilde dieren en vogels waren in steen ge- 7. beeldhouwd, met een soort van glazuursel versierd, en naar de kleur van vel of vederen blaauw, rood of groen geverwd. Ontelbaar waren de sieraden binnen de spelonk. In de k r a t o n waren de huizen gebouwd van gouden sta- 8. ven als planken, en de vloer was van blank zilver. De bovenste spits van de poort bij de s i t i n g g i l geleek een zon, en was versierd met een allerprachtigsten steen, die uit den hemel afkomstig was, zoo groot als een aarden pot, waarin men water bewaart, en wier vlammende glans de spelonk van binnen 9. verlichtte. SOEBALI naderde de k r a t o n spoedig, en ontmoette er vele vrouwelijke B o e t å's; mannen waren er echter niet, want die waren allen in den strijd tegen de Goden omgekomen. De vrouwen zeiden lachende tegen elkan- 10. der: „kijk eens, wat is dat voor een beest met glimmende haren, met een

(XXXVIII) „donkerbruine kleur over zijn geheele lichaam, en met zijn lang uitgestrekte „staart? Het ziet er uit als een aap, die men maar zoo eensklaps in de „kleêren gestoken heeft, met zijn slippen, halsketting, en allerlei armbanden."

11. SOEBALI glimlachte bij zich zelven, toen hij dit hoorde. In 't paleis komende, hoorde hij iemand met een vreeselijk geluid, als van den donder, ronken. Hij klom eenige trappen op, stak zijn hoofd vooruit, en zag MAËSÅSOERÅ liggen, slapende op zijn zetel, en DJAṬÅSOERÅ sliep niet ver van hem
12. aan zijn voeten. Zij zagen er inderdaad vreeselijk uit. Acht vrouwen stonden regts en links van hem met waaijers te waaijen. SOEBALI dacht bij zich
13. zelven: „als ik hem nu doodde, zou het een schande voor mij zijn; iemand „in den slaap te dooden, is niet de handeling van een braven held. Het is „dus beter, dat ik hem wakker maak."

Daarop ging hij buiten naar het plein, zette zich voor het paleis in positie, en stootte een luid klinkend geschreeuw uit, waardoor de spelonk van
14. binnen schudde en waggelde. Vele vrouwelijke B o e t å 's vielen flaauw, toen het oorverdoovend geluid haar ooren trof. Koning MAËSÅSOERÅ viel verschrikt van zijn zetel, en DJÅṬÅSOERÅ werd van zijn plaats geslingerd. Hij stond vol
15. gramschap en wrevel op. MAËSÅSOERÅ zag verder, dat er op het plein een aap stond, die dat donderend geluid maakte. DJÅṬÅSOERÅ stormde op hem af, op
16. een verschrikkelijke wijze zijn mond opensperrende en schreeuwende. SOEBALI bleef staan, maar was op zijn hoede; juist toen hij zoude aangevallen worden sloeg hij hem met zijn hand het aangezigt te morsel, zoodat de hersens hem
17. uit het hoofd spatten in fijne korrels, en hij als een lijk ter aarde plofte.

MAËSÅSOERÅ werd om den dood van DJÅṬÅSOERÅ hoogst verwoed, hij viel aan, en met zijn l i m p o e n g omhoog zwaaijende, riep hij: „hei, jij ge„meene valsche aap, die er van houdt om B o e t å 's om te brengen! ont„vang mijn l i m p o e n g." Hij wierp zijn l i m p o e n g naar SOEBALI, het wa-
18. pen kwam bonsend op zijn borst neder, en werd verbrijzeld zonder hem te wonden. Toen sprong SOEBALI plotseling op MAËSÅSOERÅ af, greep hem aan en draaide hem boven zijn hoofd rond, alsof hij een bos stroo was, zonder dat
19. het voor zijn armen te zwaar was. Hij sloeg hem als een w a j a n g-pop heen en weder, zoodat zijn gansche lichaam verbrijzelde, zijn gebeente als stof uiteen viel en zijn lichaam verging tot kleine stukjes als sprinkhanen, te klein om aan te vatten.

Toen werd DJÅṬÅSOERÅ levend, en deed een aanval, zoodat SOEBALI achter-
20. over tuimelde, hij ging op hem staan, terwijl hij op den grond lag, kaauwde

(XXXVIII) op hem, trapte hem, en sloeg hem een poos als waschlinnen tegen den grond, zonder dat Soebali er iets van merkte. Deze greep hem toen aan, omvatte zijn voorste beenen, haalde ze bijeen, trok er aan en scheurde ze vaneen, hij
21. draaide hem het hoofd van de romp, brak hem zijn slagtanden in stukken, scheurde hem zijn dijën van het lijf, en wierp die naar alle windstreken.

Toen herleefde Maësåsoerå weder, hij viel aan, maar werd door een slag
22. met de hand van Soebali in stukken geslagen. Want Soebali was buitengewoon sterk, en teregt door de gansche wereld beroemd om zijne onverwinbaarheid. Zóó vochten zij een tijd lang voort. Maësåsoerå en Djåṭåsoerå
23. herleefden en stierven bij beurten, zoodat Soebali eindelijk met de zaak ten hoogste verlegen werd; hij zuchtte, en gevoelde zich vermoeid, slap en lam in zijn beide armen.

Nog eens herleefde Koning Maësåsoerå, en kwam schielijk op hem af, doch Soebali greep hem aan, draaide hem een tijd lang met de eene hand boven het
24. hoofd rond, maar wierp hem niet dadelijk neder, want hij wilde zien, hoe het in zijn werk ging, dat zij weder herleefden, daar toch het lichaam van Djåṭåsoerå geheel vermorseld was, terwijl zijn hoofd van de romp gescheiden was, en zijn vier beenen, die naar alle kanten heen gestoven waren, zich daar-
25. na weder met de romp vereenigden. Soebali zag tot zijn verbazing, dat de vier beenen en het hoofd zich weder met den romp vereenigden, en dat hij toen weder leefde, en met opgesperden muil op hem aanviel. Toen greep Soe-
26. bali Djåṭåsoerå met de linkerhand zoo aan, dat deze zich niet verroeren kon, terwijl hij Maësåsoerå een poosje met zijn regterhand boven zijn hoofd in de rondte zwaaide als een kind, dat (met een pop) speelt; eindelijk sloeg hij hen tegen elkander aan, even als twee pompoenen, zoodat hun hoofden ver-
27. brijzeld werden, de hersens er uitstroomden, en als een maalstroom zich met hun bloed vermengden. Zij bleven nu beide dood.

HOOFDSTUK XXVII.

Soegriwå *ontvangt* Dèwi Tara *ten huwelijk. Strijd daarover met* Soebali.

Raden Soegriwå, die buiten stond te wachten, was verschrikt, toen hij twee
28. stroomen zag vloeijen, de een rood als bloed en de ander wit; hij vermoed-

(XXXVIII) de, dat zijn broeder Soebali in den strijd omgekomen was, en dat de (vloeistoffen van zijn lijk) zich vermengden met die van Maësåsoerå, zooals hij opmaakte uit het roode bloed, dat zich met de witte stroom vermengde. Hij
29. hield het er stellig voor, dat het zoo was, en wist niet, dat de hersens zich met bloed vermengd hadden, toen Maësåsoerå en Djåṭåsoerå tegen elkander geslagen waren. IJlings nam Soegriwå een rots, zoo groot als een
30. padi-schuur, en stopte daarmede den ingang van het hol toe, zoodat de rots er voor de helft inging en onbewegelijk vast zat. Hij besloot daarop berigt te geven aan Baṭårå Éndrå, dat zijn broeder omgekomen was, even als
31. Maësåsoerå en Djåṭåsoerå. Hij vloog door de lucht met de snelheid van den bliksem, kwam in het verblijf van Baṭårå Éndrå aan, en ging regt-
32. streeks naar hem toe. Baṭårå Éndrå gaf juist audientie aan de Goden, en schrikte, toen hij Soegriwå zag aankomen. Soegriwå deelde het berigt mede,
33. dat Maësåsoerå en Djåṭåsoerå gedood waren, en dat Soebali in de spelonk met hen vechtende ook omgekomen was. Dit berigt deed Baṭårå Éndrå
34. zeer veel leed. Hij antwoordde minzaam: „nu, Soegriwå! dat is uw geluk, ik „wil mijn belofte niet verbreken, mijn belooning valt u nu ten deel; als „Soebali in 't leven was, zou hij die naar alle regt gekregen hebben, maar „nu hij met zijn vijanden gesneuveld is, valt zij natuurlijk aan u ten deel.
35. „want ik heb de hulp van u beiden in geroepen."

Daarop nam hij Soegriwå mede naar het vrouwenverblijf van den hemel, naar den tuin, waar Dèwi Tårå zich bevond. Dit deel van den hemel was
36. een zeer fraaije tuin, waarover wij echter niet zullen uitweiden. Soegriwå werd in het hemelsche vrouwenverblijf vereenigd met Dèwi Tårå, zij minden elkander met de innigste liefde.

37. Doch zwijgen wij er verder van, hoe Raden Soegriwå de zaligste genoegens der liefde in den hemel smaakte, en hoe hij zijn echtvriendin liefkoos-
38. de. Keeren wij terug naar Raden Soebali, die nog binnen in de spelonk was.

Na den dood van Maësåsoerå bleef Soebali met hevig verlangen er op wachten, dat Soegriwå hem achterna zoude komen, maar toen deze na een poos niet kwam, morde hij bij zich zelven: „wat mag daar toch wel achter-
39. „steken, dat hij mij niet dadelijk na komt? ik heb hem toch uitdrukkelijk „gezegd: „als er een roode bloedstroom vloeit, moet je mij achterna komen!" „en nu komt hij niet! zou hij misschien maar niets doen dan slapen, en niet „denken aan mijn bevel?"

XXXIX. 1. Toen Soebali het wachten al te lang duurde, werd hij boos, en ging naar den uitgang om buiten te komen. In de duisternis kroop hij langs het water, denzelfden weg als vroeger volgende; maar bij de plaats komende,
2. waar de opening van de spelonk was, tastte hij in de dikste duisternis rond; hij wist niet, dat die met een rots gesloten was, en meende, dat hij verdwaald was. Hij keerde toen terug, ging langs zijwegen, en kwam aan de Sĕmitå-rivier uit. Hier was Koning Maësåsoerå gewoon geweest zich
3. te vermaken. Het was er ingerigt, als in den hemel, vol plantsoen en gouden ornamenten en bloemen in groote potten. Soebali zag dit met verbazing, en liep een geruimen tijd binnen in den spelonk rond, telkens de wegen tot aan het ein-
4. de volgende, en overal vond hij gebouwen, die van goud waren opgetrokken. Het trof hem, dat het paleis in die spelonk fraaijer was, dan die in den hemel waren. Zoo liep hij een tijd lang in alle rigtingen door de spelonk rond, zonder den uitgang te vinden. Toen hij alles onderzocht had,
5. werd hij boos op zijn broeder Soegriwå, en pruttelde bij zich zelven: „'t „is toch raar, dat hij mij maar in 't geheel niet na komt, zou hij misschien „maar niets doen dan slapen en onze afspraak vergeten, of zou hij niet zien, „dat er een bloedstroom vloeit? en van overgroote vermoeidheid maar door- „slapen?"

6. Hoogst vertoornd trachtte hij nu maar door de rots heen te breken, hij zocht boven zijn hoofd naar een plaats, waar de steenen rotswand het dunst was, want binnen in de rots was de grond hard, hij bestond geheel uit witte steenen. Toen duwde hij boven zijn hoofd met zijn vuist tegen de bovenwand,
7. zoodat de rotswand verbrijzeld instortte. Soebali trad nu naar buiten, en ging aanstonds naar den ingang van de spelonk, maar daar komende, zag hij tot zijn schrik, dat zijn broeder er niet was, en dat de ingang van de spe-
8. lonk met een rots toegestopt was. In gramschap tegen zijn broeder en vol spijt sprak hij bij zich zelven: „die Soegriwå heeft zeker slechte bedoelingen, „en smeedt boosaardige plannen tegen mij, hij wil, dat ik in de spelonk om- „kom. Hij is zeker naar den hemel van Batårå Éndrå gegaan om dezen te
9. „zeggen, dat hij pas uit het gevecht gekomen is, ten einde de Nimf tot be- „looning te krijgen. (En dat is nu die zelfde persoon,) die zoo rein van hart „wil zijn als een Heilige, die ijverig bidt en zijn genoegen stelt in het geluk „der aarde! Nu hij in verzoeking komt, raakt hij zijn hart kwijt, alsof het „door een Boetå is ingeslikt! Als hij zoo graag die belooning wilde heb- „ben, dan had hij toch niet zoo misdadig jegens zijn broeder moeten zijn, en

(XXXIX)10. „hem trachten te dooden! Wel ja, SOEGRIWÅ! dat is heel mooi van jou, „maar je zult mijn handen voelen. Al ga je ook naar Baṭårå GOEROE vlug- „ten, ik zal je overal vervolgen. Want als hij bleef leven, zou hij zijn mis- „dadig leven maar voortzetten, en ik wil nog liever sterven, dan een broeder 11. „te hebben, die zoo'n schandaal is in de wereld, hij zou zijn misdadig leven „maar voortzetten! Maar ik zal hem wel in mijn handen krijgen!"

Toen hij zoo in zich zelven gesproken had, schopte hij tegen den rotssteen, die in den ingang van de spelonk bevestigd was, zoodat deze als stof vergruizeld naar 12. alle kanten uiteen stoof. Daarop trad SOEBALI (wederom) in de spelonk, en nam de hoornen van MAËSÅSOERÅ en de slagtanden van DJÅṬÅSOERÅ mede, om die te doen strekken tot een zeker bewijs, dat hij het was, die MAËSÅSOERÅ gedood 13. had. Toen ging hij weder buiten de spelonk. Hij vloog in de lucht met zulk een vaart, dat hevige stormwinden en onweêrsvlagen raasden en donderden, en woedende rukwinden door de lucht huilden, zóó stormde hij als een woedende leeuw voort. Vele gebouwen in den hemel scheurden vaneen, toen 14. de hevige winden er op aanvielen. Vele Goden kropen op handen en voeten, daar zij (anders) met geweld achterover sloegen, zich verwrikten en van de beenen raakten door het geweld der stormwinden. Van alle kanten namen zij de vlugt.

Toen SOEBALI bij Baṭårå ÉNDRÅ kwam, was deze verschrikt, want volgens 15. berigt was hij omgekomen, en nu kwam hij daar zelf aan. SOEBALI bood hem de hoornen van MAËSÅSOERÅ en de slagtanden van DJÅṬÅSOERÅ aan, en deelde hem al de bijzonderheden van 't gevecht mede, hoe de eerste gestorven was, toen hij hem tegen DJÅṬÅSOERÅ geslagen had, voorts de verraderlijke han- 16. delwijze van SOEGRIWÅ, daar hij de opening van de spelonk gesloten had, en eindelijk zijn eigen verlegenheid, toen hij weder uit de spelonk wilde gaan.

Baṭårå ÉNDRÅ was met de zaak zeer verlegen, en antwoordde: „nu, SOE- „BALI! ik dank u zeer voor de bewezen dienst, omdat gij dien doorn in mijn 17. „oog hebt doen verdwijnen, en het geluk des hemels bevorderd hebt, door „de vernietiging van dien onruststokenden Boetå. Maar SOEBALI! gij moet „weten, dat SOEGRIWÅ, uw jonger broeder, hier geweest is en mij gezegd heeft, „dat gij te gelijk met MAËSÅSOERÅ in de spelonk waart omgekomen. Niet we- 18. „tende dat hij mij bedroog, en dat verhaal voor zuivere waarheid houdende, „heb ik TÅRÅ, die ik den overwinnaar toegezegd had, al aan uw broeder „SOEGRIWÅ geschonken. Hij is met haar getrouwd, en bevindt zich nu in het „vrouwen-paleis van den hemel. Want ik wilde mijn belofte niet schenden,

(XXXIX) 19. „en zie, nu komt gij daar aan! Wat verlangt gij nu?"

SOEBALI antwoordde eerbiedig: „dan wensch ik mijn broeder SOEGRIWÅ te
20. „ontmoeten!" Waarop Baṭårå ÉNDRÅ zeide: „goed, zooals gij verkiest! het is „uw eigen broeder; of hij leeft of dood is, kan mij niet meer schelen." Hij liet SOEBALI nu verder gaan naar het hemelsche vrouwen-verblijf. Toen hij dat zeer digtbij genaderd was, gloeide zijn aangezigt, zoodat het rookte, en er
21. orkanen en onweersvlagen uit te voorschijn kwamen, die loeiden en raasden; de hemel kwam daardoor in hevige opschudding, en het vrouwen-paleis werd bijna weggeslingerd.

Hier bevond zich een geliefkoosd dier van Baṭårå ÉNDRÅ, dat bij de poort des hemels wacht hield, namelijk een groote witte olifant. Deze was
22. bovenmate dapper en sterk, en had al eens met Boetå's gevochten. Hij schrikte, toen hij SOEBALI, die met zijn donderende stormwinden den hemel deed schudden, zag aankomen. Eensklaps snelde hij op een ijzingwekkende wijze op hem af. SOEBALI zag hem wel, maar was op zijn hoede, „he," (dacht hij,)
23. „wat is dat voor een olifant? 't schijnt, dat hij op mij afkomt!" Het vreeselijke dier naderde SOEBALI, viel op hem aan, omslingerde hem, trok hem naar zich toe, slingerde zijn tromp vast om hem heen, en maakte die met een knoop vast; toen wierp hij hem herhaaldelijk op den grond, en sloeg
24. hem met zijn slagtanden, hij maakte in zijn lichaam deuken, maar wondde hem niet. Daarop trapte hij op hem, kneedde hem, en sloeg hem als waschlinnen. De Goden, die het aanzagen, meenden, dat SOEBALI zeker onder die mishan-
25. delingen zoude bezwijken, maar SOEBALI voelde zelfs niet den minsten pijn. Toen hij nu een poos door den olifant vertreden was, greep hij den olifant met woede aan, en wierp hem tegen den grond te pletter, zoodat zijn lichaam
26. geheel vergruiseld werd, en zijn huid in duizend stukken scheurde. De Goden ijsden van het gezigt, en waren bij die woede van SOEBALI volstrekt niet op hun gemak, toen de olifant, die anders altijd in strijdkrachten uitgeblonken
27. had, maar zoo gemakkelijk gedood werd. Baṭårå ÉNDRÅ was op het berigt hiervan zeer spijtig over den dood van den olifant.

Nadat SOEBALI den olifant gedood had, trad hij den hemel binnen, en kwam digt bij SOEGRIWÅ vol drift en woede, met het besluit om voor hem niet te wijken.

XL. 1. SOEBALI riep hem dreigende toe: „hei, SOEGRIWÅ! kom spoedig naar bui- „ten! hier is SOEBALI gekomen. Ontmoet hem, dien jij dood verklaard hebt!
2. „Waar ben je, gemeene aap, aartsschelm! die op je genomen hebt, om de

(XL) „belooning te ontvangen, en de Nimf tot vrouw te nemen. Kom, kom! ver-
„heug je niet te gaauw over je voorspoed, door je in den hemel aan de lief-
„de te wijden! Wel aan! neem eens een proefje van mijn gramschap, door
3. „eerst met mij te vechten! Als ik eens dood ben, doe daar dan wat je ver-
„kiest, maar zoo lang ik leef, zal het je wel niet gelukken, zoo schurk-
„achtig te handelen, en met leugen en bedrog om te gaan. Waar ben je?
„Wasch je gezigt!"

4. Soegriwå schrikte, toen hij dit hoorde, werd ten hoogste met zijn toe-
stand verlegen, en sprak bij zich zelven: „ik dacht, dat hij, die daar ge-
„komen is, te gelijk met zijn vijand in den strijd was omgekomen, want hij
5. „heeft gezegd, dat ik dit aan het witte bloed zoude kunnen zien. Hoe zal
„het nu wel met mij afloopen? want wie is in staat, om tegen hem te strij-
„den? als hij zijn krachten inspant, zijn zelfs de Goden en de Boetå's bang
6. „voor de woede van zijn aanval. Al sterft hij ook honderdduizend malen,
„als hij nog zijn påntjåsonå-spreuk heeft, herleeft hij toch weêr. Als ik
„eens zeer gedwee vergiffenis vroeg! ja dat zou goed zijn, als hij mij wel-
7. „willend vergeven wil, maar als hij denkt aan de uitgeloofde Nimf, dan gaat
„hij ligt zoover, dat hij voor zijn broeder geen hart meer heeft, en mij naar
„het leven staat. En wat voor een handelwijze zou dat wel zijn, als ik mijn
„echtgenoote gewillig aan hem overgaf, en zij niet de mijne bleef? op zijn
„minst zou ik dan niets dan schande dragen op de wereld. Neen, liever
8. „sterven, dan hem mijn vrouw goedsmoeds over te geven! Wie weet of ik
„niet magtig genoeg ben, om den toorn van mijn broeder te weêrstaan!"
„Nadat hij zoo bij zich zelven gesproken had, stond hij op, en haastte zich
„om te strijden.

9. Toen Raden Soegriwå buiten gekomen was, hoorde hij zijn broeder al
meer en meer dreigen, en hem schimpen, hem beleedigen, en op een gemee-
ne, ruwe manier belasteren en verwijtingen doen. Eindelijk viel Soegriwå
10. in zwijm, zoodat hij geen kennis droeg van 't geen om hem gebeurde. Hij
werd verbijsterd van zinnen, maar ten slotte verdween alle inwendige vrees
voor zijn broeder. Op een huiveringwekkende wijze raakten zijn zinnen in
woede om de buitensporige taal van zijn broeder Soebali.

11. Soegriwå viel aan als iemand, die den dood zoekt, onder een schel ge-
schreeuw. Hij werd opgevangen, en bons! daar vielen zij elkander gelijktijdig
te lijf. Zij woelden, worstelden en klemden zich om elkander, verwarden
en slingerden zich om en rond, krabden elkander met hun ijzer-harde na-

(XL) 12. gels, en beten elkander vol moed, met de kinnen digt tegen elkander gedrukt. Zij liepen rondom elkander, werden handgemeen en dronken van strijdwoede, duwden elkander, en verwrongen elkanders leden, al in een kring ronddraaijende, als een windmolentje, of als twee vechtende kapellen, zoodat het suisde in de lucht. Zij trachten elkander zamen te persen en te 13. trekken, en grepen elkander aan om elkander vaneen te scheuren. Zóó spanden zij al hun krachten in, en wendden al hun dapperheid aan, daarbij schreeuwden zij op een ijselijke wijze, en zóó sterk, alsof het kolossale dieren waren.

De Nimfen in den Hemel kwamen in opschudding, toen dit ijzingwekkend geschreeuw tot haar kwam. Baṭårå Endrå was ook in 't geheel 14. niet op zijn gemak, en sprak bij zich zelven: „hoe zal dat gevecht toch ein„digen? want uiterlijk zijn zij gelijk, en ook in kracht en dapperheid. Als 15. „die strijd in den hemel lang duurde, zou dat voor de Nimfen lastig „zijn, en zeker den toorn van Baṭårå Goeroe opwekken." Baṭårå Éndrå naderde toen de strijders, en zeide tot hen: „he, gij beide strijders, 't 16. „is beter dat ge naar beneden daalt en op de aarde vecht. Daar moogt „ge elkanders wondermagt meten, al wilt gij, broeders! ook duizend jaren „met elkander vechten, 't is mij wel, zoo veel ge maar wilt; alleen in den „hemel moogt ge niet vechten, daar moogt ge geen stoornis verwekken! dan „krijgt ge den toorn van Baṭårå Goeroe op u!"

17. Maar zij hoorden de woorden van Baṭårå Éndrå niet, in de hevigste verwoedheid en dronken van strijdlust. Zij draaiden elkander om op het plein voor 't vrouwenpaleis, rolden bij beurten voort, omvatten elkander, en 18. liepen de een om den ander heen. In het vrouwen-paleis verdwenen de gebouwen, het plantsoen werd overal gehavend en lag alom door elkander verward op den grond. De bloemen in de potten werden verwoest en geheel 19. vernield door den hevigen strijd. De poort stortte, door hen getroffen, in brokken op den grond, zoodat de edelgesteenten en diamanten zich overal verstrooiden, als een regen van sterren. De Nimfen hieven overal een geschreeuw aan, kwamen in de uiterste verwarring en bewogen zich angstig 20. heen en weder. Dèwi Tårå beefde van angst, toen zij dat hevige gevecht zag, zij wist niet, op wiens zijde zij het houden zou, daar de strijders volkomen op elkander geleken.

21. Eindelijk dolf Soegriwå het onderspit, daar Soebali op zijn borst staan ging, hij kon zich nu niet meer bewegen, van vermoeidheid en volkomene, uitputting van krachten. Soebali riep: „dat is je loon, schurk van een aap

(XLI) 22. „aartsschelm! voel nu, wat ik lijd!" Daarop greep hij SOEGRIWÅ aan, en draaide hem boven zijn hoofd rond; maar toen hij hem wilde nederwerpen, zeide SOEGRIWÅ weenende: „ach, broeder! heb nog een weinig geduld, en werp mij
23. „dan neêr, al sterf ik ook, als ik u maar eerst gesproken heb. Gij hebt mij „daar uitgescholden en uitgemaakt voor een gemeenen aap en een aartsschurk, „maar 't is volstrekt mijn voornemen niet geweest om verraad te plegen tegen „mijn broeder en hem naar 't leven te staan. Hoor maar eens: ge hebt het
24. „mij herhaaldelijk bij het binnengaan in de spelenk gezegd: „als er wit bloed „„vloeit, zijt gij dood, en als er rood bloed vloeit, is MAËSÅSOERÅ dood"; en nu
25. „vloeide er rood bloed, met wit bloed vermengd. Daarom heb ik toen de „spelonk met een rotssteen digt gemaakt. Ik dacht zeker, dat gij met MAËSÅ-„SOERÅ gestorven waart, want de kleur van het bloed, dat (uit de spelonk)
26. „vloeide, was ligtrood of rood met wit vermengd. Hoewel ik een verkeerd „berigt aan Baṭårå ÉNDRÅ gebragt heb en ronduit zonder omwegen ver-„teld heb, dat ge tegelijk met MAËSÅSOERÅ het leven verloren hadt, zoo is „het ver van af geweest, dat ik mij zelven de eer van de overwinning in den
27. „strijd zou toegekend hebben, maar Baṭårå ÉNDRÅ wilde volstrekt een be-„looning geven, en schonk die aan mij; en zie! nu zijt gij niet dood, zoo-„dat ik mij in mijn vermoeden vergist heb! Ik wil het niet loochenen! Straf
28. „mij nu maar met den dood. Ge hebt er waarlijk, als mijn ouder broeder, „het regt toe, om mij tot in den dood te vervolgen. Welnu, gaauw dan maar! „werp mijn lichaam op den grond!"

Toen SOEBALI die woorden van zijn broeder hoorde, was het, of zijn hart
29. doorstoken werd, hij bedacht zich, en toen werd alle toorn als 't ware weggevaagd. Hij legde SOEGRIWÅ zacht neder, omhelsde hem, en sprak weenende:
30. „ach, SOEGRIWÅ, mijn broeder! wat zijn wij toch diep ongelukkig! daar wij steeds „door de Goden verzocht worden, en wij steeds met elkander verwisseld wor-„den. Zoolang wij nog niet van onze apegestalte bevrijd zijn, komen wij steeds
XLI. 1. „in verzoeking! Kom, broeder! laat ons naar Baṭårå ÉNDRÅ gaan, en van „hem vergeving vragen voor ons beider misdrijf, daar wij zoover gegaan zijn, „dat wij in den hemel verwoestingen hebben aangerigt."

Toen zij bij Baṭårå ÉNDRÅ gekomen waren, zag deze tot zijn genoegen, dat
2. zij beiden goede vrienden waren. Nadat zij zijn voeten gekust hadden, sprak SOEBALI eerbiedig: „ach, groote Godheid en Heer! Uw zoons zijn zeer misdadig, „en ten diepsten ongelukkig, daar zij nog niet van hun ellendige apegedaante „verlost zijn. Onze beproeving wordt nog vermeerderd, door dat wij blootstaan

(XLI) „aan de verzoekingen der Goden. Nu hebben wij ons vergrepen, door on-
3. „der ons, broeders, om een vrouw te vechten. Dat was zeer schandelijk van „ons, en het kwam zelfs zoover, dat het verwoesting in den heerlijken hemel ver- „oorzaakte. Als de Goden ons geen vergiffenis schenken, weten wij niet, waar- „heen ons te begeven. Daar komt nu nog bij, dat ik er in 't geheel niet aan „gedacht heb, dat ik als oudere broeder verpligt ben SOEGRIWÅ uit te huwe-
4. „lijken, en dat ik zelfs met hem twist gemaakt heb. Maar op dit oogenblik „heb ik mij bezonnen, en verzoek ik, dat SOEGRIWÅ de dochter van mijn Heer „moge behouden; omdat het nu toch eens zoover gekomen is, laat ik haar aan „hem over. Wat verder het paleis in de spelonk van Kiskĕndå betreft, dat
5. „zoo schoon is en voor den hemel niet onderdoet, laat, als het U behaagt, SOE- „GRIWÅ met zijn echtgenoote in die spelonk van Kiskĕndå wonen. Het zou „jammer zijn, dat die onbewoond bleef. Wat mij zelven aangaat, wensch ik mij „nog verder aan het kluizenaarsleven op den Soenjåpringgå te wijden, en „den last te volbrengen van mijn vader, die mij beval boete doen; zoo lang ik „nog niet de gunst der hooge Goden verworven heb, en van mijn apegedaante
6. „nog niet bevrijd ben, heeft hij mij bevolen, mijn vleesch door onthouding te „dooden. Laat SOEGRIWÅ maar met zijn vrouw volop het leven genieten! Ik „zal als de oudste broeder armoede lijden."

Toen Baṭårå ÉNDRÅ dit hoorde, zeide hij verheugd: „Dat ge dat voor- „nemen hebt, en aan hem denkt als een jongeren broeder, is des te be-
7. „ter, mits het geheel naar uw genoegen is. Ik voor mij mag mijn vroegere „belofte niet schenden, en ben verpligt u mijn dochter Dèwi TÅRÅ te ge- „ven, maar dat ge haar nu aan uw jongeren broeder afstaat, is zeer braaf „van u. Nu, SOEGRIWÅ! ga maar gaauw naar het paleis van Kiskĕndå; naar
8. „de toestemming van Uw ouderen broeder hier, moogt gij Uw vrouw me- „denemen, en al haar vrouwelijke bedienden mogen medegaan."

Raden SOEGRIWÅ beloofde dit te zullen doen; maar Baṭårå ÉNDRÅ gaf hem nog een last, zeggende: „En verder gelast ik u SOEGRIWÅ! om uw best „te doen, dat ge uw lusten betoomt! verslaaf uw niet aan de genoegens en
9. „de rijkdommen in de spelonk! Volg het voorbeeld van uw broeder SOEBALI, „in het dooden der zinnelusten! Weet dat Baṭårå GOEROE het voornemen „heeft, om u een gewigtige taak te doen vervullen. Streef er daarom zooveel „mogelijk naar, om dapper te worden in den strijd! Denk aan mijn laatste. „bevelen!"

SOEGRIWÅ beloofde dit. Toen omhelsden zij zijn voeten, en gingen heen

(XLI) 10. Raden SOEBALI ging terug naar zijn kluis op den Soenjåpringgå, en zette daar zijn boete voort. SOEGRIWÅ daalde met zijn vrouw en bedienden neder van den hemel, en toen hij in de spelonk van Kiskĕnḍå was aan-
11. gekomen, ging hij met zijn vrouw in het paleis wonen. Hij was zeer verheugd, toen hij bevond, dat het paleis in de spelonk even zoo prachtig was als de hemel, daar het van goud gemaakt en met edelgesteenten versierd was, zoodat aan Dèwi TÅRÅ het verblijf in Kiskĕnḍå, vergeleken met dat in den hemel, niet tegenviel.

HOOFDSTUK XXVIII.

Oorlog van Dåsåmoekå *met* Bånåpoetrå *van* Ajodyå.

12. Keeren wij met ons verhaal naar Alĕnkå terug. Koning DÅSÅMOEKÅ vernam de tijding, dat zijn beide vrienden, de apen SOEGRIWÅ en SOEBALI, door Baṭårå ÉNDRÅ te hulp geroepen waren, om zijn vijand, den Boetå-vorst
13. van Kiskĕndå, om te brengen, en dat een dochter van Baṭårå ÉNDRÅ, het puikje der Nimfen, Dèwi TÅRÅ genaamd, als belooning aan den overwinnaar was toegezegd, dat Koning MAËSÅSOERÅ met DJÅṬÅSOERÅ en al de zijnen was omgekomen, dat SOEBALI hem had omgebragt, maar dat deze geen lust in de belooning gehad had, en dat eindelijk het paleis (van Kis-
14. kĕnḍå) en de beloofde Nimf waren toegewezen aan SOEGRIWÅ, die nu in Kiskĕnḍå resideerde. DÅSÅMOEKÅ trok zich die tijding zeer aan, het was of daardoor zijn smachtend verlangen werd opgewekt naar de bergprinses WIDÅWATI, die in 't vuur verdwenen was, en van welke de Panḍitå-vorst MÅROETÅ hem had medegedeeld, dat zij in vier rijken zich zoude incarneren, en vertoeven in Magåḍå, Maïspati, Mantili en Ajodyå.
15. Hij gaf last aan al zijn troepen om zich strijdvaardig te maken. Toen alle Boetå's voor den oorlog uitgerust waren, en de Legerhoofden met hun troepen gereed stonden, trokken zij met luid gedruisch uit Alĕnkå. De menigte Boetå's geleek een zeevloed, die het 't land overstroomt en wouden onder water zet.
16. Het doel van den oorlog was het rijk van Ajodyå, waar Koning BÅNÅPOETRÅ regeerde. Deze was schoon, had het karakter van een Heilige, was alom beroemd in den oorlog, rijk aan troepen en dapper, en had buitengemeene en uitstekende vermogens.

(XLI) Toen Vorst Dåsåmoekå met zijn leger in de grenslanden van Ajodyå ge-
17. komen was, sloeg hij zijn tijdelijk verblijf midden in een woud op, terwijl het gansche Boetå-leger de dorpen, die het doortrok, plunderde, en groote opschudding, ontsteltenis en verwarring veroorzaakte.

Nadat Koning Bånåpoetrå hiervan onderrigt was, riep hij vertoornd zijn gansche leger bijeen, en daarop kwamen de Edellieden en Hoofden, ten strijde uitgerust, aanstormen. Toen rukte Bånåpoetrå op, om den vijand te gemoet
18. te gaan, en den vijand buiten de stad aanvallen. De Vorsten van Kambodjå, van Kraldågami en van Welårådjå waren in de voorhoede. De troepen, olifanten, wagens en paarden verspreidden zich wijd en zijd; de bogen der boogschutters geleken op regenbogen, die zich oplosten in een zachten regen.
19. De troepen waren honderdduizend maal tienduizend in getal. Gelijk de zon des morgens bij haar opkomst, zóó schitterde hun veelkleurige kleeding; als flikkerende bliksemstralen kwamen zij steeds vlammende te voorschijn, als wolken, met sterren bezaaid, straalden en schitterden zij alom, en wijd en zijd verspreidden de toestroomende legerbenden regenboog-glansen. Toen al de troepen bui-
20. ten de stad gekomen waren, was de geheele vlakte met krijgers bedekt, en liet Koning Bånåpoetrå het leger in de slagorde van den adelaar stellen. De Vorst van Kambodjå besloeg den linker-, die van Kraldågami den regtervleugel, die van Welårådjå en van Bimakéndrå werden gesteld
21. in den snavel, terwijl de Koning van Binggålå de plaats van de staart innam met al de Edellieden.

Toen Dåsåmoekå met zijn benden was aangekomen, en de vijanden in slagorde zag staan, viel het Boetå-leger onder bulderend geschreeuw aan. Wiroe-
22. pakså, Bådjråmoesti, Kampånå en Doemrĕksâ waren in de voorhoede, in den linkervleugel stond Gaṭodårå met de zijnen, en in den regtervleugel Wiloïtaksâ met Poeṭådaksi; Maritjå en Soepwarså waren in achterhoede, en in 't front stond Patih Prahastå met Djamboemangli en Trimoerdå.

XLII. 1. Spoedig vielen de dapperen van Alĕnkå aan, onder het luid klinken der krijgsmuziek, en het geschetter van duizend trompetten. Doemrĕkså voerde zijn troepen tot den aanval aan, en werd ontvangen door den Vorst van Kam-
2. bådjå. Onder hevig bulderend gescheeuw werden zij handgemeen, de Vorst van Kambodjå gaf bevelen aan zijn Officieren, terwijl Doemrĕkså met de
3. zijnen brullende vooruitdrong. Levendig werd er van weêrszijden met ḍĕnḍå's en koentå's gestreden, 't was of het een regen van pijlen was, waaronder de troepen van Kambodjå bezweken. Toen hun Vorst zag, dat zijn le-

(XLII) 4. ger den nederlaag kreeg, schoot hij een pijl af, waardoor een menigte pijlen bij zwermen al warrelend te voorschijn kwam, en op de Boetå's nederkomende velen deed vallen, zoodat de Boetå's in 't front opschrikten en beefden, maar onmiddelijk daarna met geweld aanvielen. De Vorst van Bimå-
5. kéndrå viel op hen aan, rigtte zijn boog, en zag naar boven; vele van de Boetå's in de lucht werden door de zwermen van pijlen getroffen, zoodat
6. het als het ware lijken regende van de Boetå's, die in de lucht streden. Bådjråmoesṭi kwam den dapperen Doemrěkså te hulp, tegelijk met Kampånå en Wiroepakså. Zij daalden eensklaps uit de lucht neder, en de koentå's in hun handen draaijende, sloegen zij in de rondte, allen regts en links van zich
7. doodende. De Vorst van Welårådjå viel met zijn pijlen aan, en zwermen van honderdduizende (pijlen) vielen op de Boetå's aan, en deden velen sneven. Toen nu ook de Leger-hoofden der Boetå's vol gramschap aanvielen, werden zij door
8. die pijlen afgeslagen en teruggeworpen. De Vorst van Kralḍågami liet hen door zijn pijlen vervolgen, zijn boog schudde, en een digte massa van pijlen verdelgde de Boetå's in de lucht. Overal ploften zij uit de lucht ter aarde
9. en velen stierven. Ook van hen, die op de aarde streden, sneuvelden velen.
Dåsåmoekå zag, dat zijn leger verstrooid en overwonnen werd, en dat zijn Legerhoofden vermoeid van 't vechten achteruit deinsden, dat door de bui-
10. tengewone vermogens en dapperheid van de Vorsten van Ajodyå, de zee als 't ware beroerd werd, de bergen schudden, de aarde kantelde en beefde, en dat de Boetå's vervaard werden door de dapperheid hunner vijanden, de met buitengemeene krachten gewapende Vorsten, zoodat zij er niet in slaagden vooruit te komen, en zij door de pijlen teruggestooten werden.
11. Vertoornd nam Dåsåmoekå nu in eigen persoon in het gevecht deel, verwoed sloeg hij met zijn knods, hij greep regts en links, en schopte, (den vijand) voor zich uit, zoodat vele dappere helden sneuvelden. Toen de Vorst van
12. Bimåkéndrå op hem aanviel, wachtte hij hem af, en wierp zijn samogå naar hem, doch trof den Vorst van Bimakéndrå niet. Toen deed Dåsåmoekå een sprong naar hem met het voornemen om hem aan te pakken,
13. doch hij ontsprong hem. De Vorst van Bimåkéndrå legde zijn boog op Dåsåmoekå aan, en schoot hem den hals door midden, zoodat het bloed er uitspatte. Plotseling vloog het hoofd van Dåsåmoekå in de lucht, en
14. veranderde in tienduizend hoofden, die het slagveld vervulden. Hierdoor kwamen de troepen van Kambodjå en Welårådjå in opschudding en verwarring, ijzende van de gevaarlijke vijandelijke hoofden met hun vergifti-

(XLII) 15. ge beten. Vele helden werden gewond of gedood. De dappere Vorsten en helden vielen telkens op nieuw woedend aan, doch werden teruggeworpen. Zij konden de hoofden niet verdelgen, daar de pijlen er geen vat op hadden, terwijl die hoofden van hun kant even gevaarlijk waren als doemoeng-slan-
16. gen (1) door de vergiftige beten van hun tanden. De Vorst van Bimåkéndrå stierf aan de doodelijke beten, toen hij door tien van de hoofden, die uit het hoofd (van Dåsåmoekå) ontstonden, werd aangevallen. Toen zij aan-
17. vielen op de andere Vorsten, stierven ook die van Welårådjå en Kambodjå.

Toen Koning Bånåpoetrå zag, dat de flanken van zijn leger op de vlugt gejaagd werden, dat de slagorde van den zwevenden adelaar, den Vorst der vogelen, verdwenen was, en dat de Vorsten, die het bevel voerden, gesneuveld
18. waren, werd hij hoogst verwoed. Hij legde zijn boog aan, en schoot zijn Endrastrå-pijl (2) af, waardoor twee maal honderdduizend pijlen bij hoopen op hoopen ontstonden, die de vermogende vijanden verbrijzelden, en op de
19. hoofden aanvielen, zonder ze evenwel te dooden; want de hoofden, die door de pijlen getroffen werden, ploften wel op den grond, maar in een oogwenk vlogen zij weder in de lucht; hoewel verbrijzeld, staken zij hun tongen een
20. vadem ver uit den mond, en vielen weder op de vijanden aan. Werd er al eens één door een pijl verbrijzeld, dan vlogen er weder tien hoofden op, om den vijand te verdelgen. Zoo konden de hoofden dus niet gedood worden, zij vermeerderden zelfs al meer en meer, en golfden bij tienduizenden voorwaarts.

XLIII. 1. Koning Bånåpoetrå hoogst vergramd, omdat de hoofden niet konden gedood worden, legde zijn bramastrå aan; er kwam een vlammend vuur uit, en een tallooze menigte bergen van vuur kwam zonder ophouden aanrollen met
2. donderend geraas; vergezeld van bliksems, vielen zij op de aanvallende hoofden aan, zoodat deze verbrand uiteen knapten en barstten. De hoofden verdwenen door de afgeschoten bergen van vuur, al de wonderhoofden werden
3. vernield, en vergingen tot het laatste toe. Zonder ophouden gingen de afgeschoten vuurbergen voort de vijanden door hun gloed te verdelgen.

Dåsåmoekå zelf vloog schielijk op zijn draagzetel in de lucht, en werd niet door de bergen van vuur aangetast; toen zij hem vervolgden, schoot hij een windpijl af, waardoor de bergen van vuur, in een andere rigting gedreven

(1) Doemoeng-slangen zijn vergiftig, zwart en vrij groot.

(2) Endrastrå-pijl, een berg- of rotspijl, een pijl, waaruit rotsen en bergen voortkomen.

(XLIII) 4. werden, de Boetâ's namen in grooten angst en in verwarring voor die vuurwapens de vlugt, en stoven vol schrik uiteen. Op dit gezigt werd Dåsåmoekå hoogst verwoed, hij legde zijn baroenastrå aan, en op het slagveld ont-
5. stond nu een regen, die zich met donderend geluid verspreidde naar alle kanten. Al digter en digter viel het water neder, zonder ophouden voortgolvende, bluschte het water het vuur uit. Toen nu het vuur door de waterpijl was
6. vernietigd, keerden al de Boetå-benden terug, en schaarden zij zich om hun Koning. Zij schreeuwden, toen zij het vuur zagen verdwijnen.

Koning Bånåpoetrå ging plotseling boven op de bank van zijn wagen staan, al zijn dapperen naderden hem, en schoten allerlei buitengemeen vermogende
7. wapens af. Deze vielen op de Boetå's aan, en daarbij liet meer dan een millioen het leven. Van de Boetå-hoofden sneuvelden Doergålekå, Triwigĕnå,
8. Soebånggådjålå en Soemånågrå, allen vertrouwde helden. Hierop steeg Dåsåmoekå van zijn draagzetel, en viel met zijn knods in de hand aan. Zijn heldhaftige vijanden, die op wagens reden, werden geheel verpletterd, en zij, die op
9. olifanten reden, werden verbrijzeld, hun overblijfselen vermengden zich met die van de olifanten. Al de Hoofden en Edelen en vele van de Vorsten stierven onder zijn knodsslagen, en wentelden zich op hun wagens om, velen stierven in 't zelfde oogenblik, anderen stierven tegelijk met hun paarden. Het leger van
10. de onderworpene Vorsten verstrooide zich, en vlugtte weg zonder dat er één man van overbleef. De lijken hoopten zich op 't slagveld opeen door den woedenden aanval van den Boetå-vorst. Het was of Batårå Kålå van den hemel nedergedaald was, en in zijn woede de wereld wilde verslinden en ver-
11. delgen. De vijanden lagen overal verstrooid op den grond, of vlugten van ijzing en schrik, en verdwenen onder de knodsslagen, als ellendig zwakke dieren in 't gevecht.

Bånåpoetrå dit ziende, legde vertoornd zijn boog aan, en schoot er een pijl op af. Het vuur vervulde het slagveld en vloog in de lucht. Toen het nabij
12. de Boetå's gekomen was, kwamen deze in verwarring, en hun aanvoerders bleven aarzelend staan. Nu schoot Bånåpoetrå wederom een voortreffelijke pijl af, die Dåsåmoekå den hals doorboorde en zijn keel geheel en al door
13. midden sneed. Hij viel op den grond, doch eensklaps herstelde zich de breuk en vereenigde zijn hoofd zich weder met zijn lichaam, waarop hij wederom aanviel en zijn vijanden verdelgde. Bånåpoetrå, werd door də samoga getroffen, en vloog met zijn vijand in de lucht. Dåsåmoekå draaide, op zijn draagzetel zittende,
14. de tjandråså rond. Bånåpoetrå zat op zijn poespåkå, legde zijn wapen aan;

(XLIII) het werd afgeschoten, en trof DÅSÅMOEKÅ wel aan de borst, maar bonsde er tegen aan, zonder dat hij het voelde, of zonder dat hij gekwetst werd. Nu trof 15. DÅSÅMOEKÅ BÅNÅPOETRÅ met de samogå, zoodat hij dood op zijn verbrijzelde poespåkå nederviel. Bij den dood van Koning BÅNÅPOETRÅ had er een hevig donderend gedruisch en een aardbeving plaats, een bloemen-regen bedekte zijn lijk, en allerlei heldere schijnsels regenboog-glansen en bliksemschichten door- 16. kliefden alom de lucht. Toen DÅSÅMOEKÅ het lijk van BÅNÅPOETRÅ naderde, stond het lijk in eens op, en zeide, naar hem wijzende en hem aankijkende: „hei, Vorst DÅSÅMOEKÅ! ik zal mij later op u wreken, want een bloedverwant 17. „van mij zal u later verdelgen! Mijn kroost zal u ombrengen." Na die woorden naderde DÅSÅMOEKÅ spoedig het lijk, en stond op het punt, om het met de limpoeng te treffen, toen het in de lucht verdween.

DÅSÅMOEKÅ ging daarop met al zijn troepen de schatten in 't paleis plun- 18. deren en alles buitmaken. De in afzondering gehoudene vrouwen in het paleis en al de schoone bijwijven liet DÅSÅMOEKÅ voor zich bijeenbrengen, om ze te zien, maar hij bevond, dat er geen een was, die op WIDÅWATI geleek. Allen 19. waren (op zijn best) goed genoeg, om haar te dienen. Dit bedroefde den verliefden Boetå-vorst, en langen tijd hield hij zich in de hoofdplaats van Ajodyå op, om zijn soldaten daar genoegen te doen.

XLIV. 1. DÅSÅMOEKÅ doolde daarop onophoudelijk in de bosschen rond tot genoegen van zijn leger, dat pas de overwinning behaald had, en van al de Legerhoofden, die zich verzadigden van genot op de hoofdplaats Ajodyå en in de talrijke fraaije bosch- en bergstreken van het rijk.

HOOFDSTUK XXIX.

Ontmoeting van Dåsåmoeka met Rawatmědjå en Soekosaljå.

2. Koning BÅNÅPOETRÅ had bij zijn leven een jongeren broeder, die geen genoegen had in de genoegens der hofstad, en die er smaak in vond, om op een berg boete te doen. Hij was een verheven Pandità geworden, en heette RA- 3. WATMĚDJÅ. Hij was een jeugdige schoone Pandità, en gehuwd met de dochter van zijn ouderen broeder. Deze had maar één dochter, schooner dan de Goden der aarde, gelijkende op de maan, maar zij leed aan een verlamming,

(XLIV) waardoor zij van kind af tot aan haar volwassen leeftijd niet had kunnen loo-
4. pen. Zij heette Dèwi Soekosaljå. Haar vader was zeer bedroefd en met haar begaan, ziende, dat zij, zijn eenig kind, anders zoo schoon en deugzaam, niet loopen kon. Al de kluizenaars op de bergen hadden alle middelen van genezing uitgeput, en waren er eindelijk mede uitgescheiden, want niemand was in staat om haar te genezen.

5. De Vorst had in zijn bittere droefheid zijn dochter uitgeloofd als belooning in den wedstrijd om haar te genezen. Aan al zijn onderdanen in het gansche rijk had hij alom bekend gemaakt, dat hij, die de Prinses van haar kwaal ge-
6. nezen kon, haar ten huwelijk zoude bekomen, dat hij zelf geen keus zou doen, en al stamde iemand van een stalknecht af, zoo hij haar kon genezen, zou hij met zijn dochter trouwen. Vele Vorsten en Edelen hadden al naar den prijs gedongen en geneesmiddelen naar Ajodyå medegenomen, maar geen een
7. middel had gebaat: de ziekte van de Prinses was zelfs verergerd.

Op zekeren nacht had de Panḍitå Rawatmëdjå in zijn kluis een droomgezigt van de Goden, waarin hem werd te kennen gegeven, dat hij met de
8. Prinses Soekosaljå zoude huwen. De tot God verheven Kanekåpoetrå, vroeger Nagådå geheeten, daalde neder tot hem, en zeide: „wat een groot geluk „voor u! gij zult door den zegen van Baṭårå Goeroe uw nicht, de Prinses „Soekosaljå, ten huwelijk bekomen; zij is het puikje van alle maagden. In haar zal
9. „Baṭårå Wisnoe bij zijn menschwording zich incarneren, als hij naar Ajo„dyå gaat, om de wereld gelukkig te maken, en het heil der wereld te be„vorderen. Niemand anders zal het middel van zijn menschwording zijn dan
10. „Soekosaljå, deze zal zijn moeder zijn! Kom, ga nu spoedig naar Ajodyå, „wend dit water, dat tirtå måjå maösådå heet, als medicijn aan bij Soe„kosaljå, en uw nicht, de Prinses, zal door uw toedoen genezen." Toen hij het heilzame geneesmiddel ontvangen had, verdween Narådå in de lucht.

11. Den anderen morgen daalde de Panḍitå Rawatmëdjå van den berg neder, ging naar de stad, trad het paleis binnen, en deelde aan zijn broeder, den Vorst, de bijzonderheden van de nachtelijke openbaring van Narådå mede.
12. Zijn broeder was ten hoogsten verblijd, en liet hem het geneesmiddel bij zijn dochter aanwenden. Onmiddelijk na de aanwending herstelde zij geheel en al, haar glans vermeerderde als de morgenster. Vol vreugde zag de vader, dat zijn kind hersteld was. Hij omhelsde haar, en sloeg zijn arm herhaaldelijk om
13. haar heen. Koning Bånåpoetrå wilde zijn belofte niet verbreken, en liet aan zijn onderdanen bekend maken, dat zijn dochter ten deel gevallen was aan

(XLIV) zijn broeder, den Pandità, en dat de wedstrijd was afgeloopen. Daarop was
14. de Prinses met haar oom Rawatmĕdjå in den echt vereenigd. De bruiloft werd gevierd in het paleis van Ajodyå. Zij beminden elkander teeder, gaven zich zonder ophouden aan de genoegens van den echt over, en waren onverzadelijk in mingenot. De jonggehuwden geleken op Hjang Kåmådjåjå
15. en Dèwi Ratih. Eenigen tijd na hun huwelijk verzocht Rawatmĕdjå naar zijn kluis terug te keeren, en toen hem dit vergund was, nam hij zijn vrouw, als een andere Dèwi Ratih, naar den berg mede. De Prinses volgde haar man, en ging op den berg wonen. Zij vergat daar de genoegens van de hofstad, en
16. verlustigde zich in de schoonheden van den berg. Want de kluis bezat velerlei sieraden en bloemen, die de Prinses gewoonlijk plukte.

In dezen tijd hoorde de Pandità, dat zijn broeder gestorven en op het slagveld gesneuveld was, dat ook al de Leger-hoofden in den strijd tegen den
17. magtigen Boetå-vorst van Alĕnkå gevallen waren, dat Koning Dåsåmoekå met zijn gansche Leger nog in het rijk van Ajodyå was, en zich daar in het paleis genesteld had, dat alle schatten vernield en de vrouwen onteerd, of door de Boetå's geroofd waren, dat de stad nu ledig was, en dat Edellieden en Hoofden de stad verlaten hadden en gevlugt waren naar bosschen
18. en bergen. Dit alles smartte den heiligen Rawatmĕdjå zeer. Hij voor zich dacht echter in 't geheel niet meer aan de heerlijkheid van de hofstad. Zijn echtgenoote gaf zich nog voortdurend aan de droefheid over, maar haar man, troostte haar door liefkozingen en door gebeden en godsdienstige overpeinzingen.

19. Er waren nog meer bloedverwanten van Koning Bånåpoetrå en Rawatmĕdjå door hun moeders, die Mantilische Prinsessen waren. Te weten: Koning Danoedjå, de oude (Vorst van Mantili), deze had drie kinderen; twee van hen
20. waren meisjes, de oudste heette Dèwi Maråwå, de tweede Dèwi Toendjoengbiroe, en de jongste was een zoon, hij heette Praboe Danoepati en volgde zijn vader (te Mantili) op. Hij was de Vader van Praboe Djånåkå. Dèwi Maråwå huwde met Bånåpati, Koning van Ajodyå, en kreeg
21. twee zoons: Rawatmĕdjå en Koning Bånåpoetrå. Dèwi Toendjoengbiroe huwde met den grooten Pandità Wimånå-soetjåndrå, en kreeg vier
22. schoongebouwde zoons. De oudste heette Soemårĕsi, de tweede Rĕsikålå, die beide Pandità werden, de derde was Soemåràdjå, die Vorst was van Wĕlåràdjå, en de jongste heette Dåsåråtå, die als aanzienlijke Prins aan
23. het hof van zijn neef te Ajodyå leefde. Na de verwoesting van Ajodyå

(XLIV) vlugtten de aanzienlijken in menigte naar den berg Ḍĕnḍåkå.

Terwijl Dåsåmoekå zijn zetel in het rijk van Ajodyå gevestigd had, hield hij niet op, vergezeld van zijn leger, rond te reizen.

XLV. 1. Nog steeds was hij smoorlijk verliefd en smachtend verlangende naar niemand anders, dan naar de Prinses Dèwi Widåwati, die in 't vuur gegaan 2. was. Zij was geplant in zijn nieren, en hing aan de punt van zijn hart. Men kon het aan al zijn manieren zien, dat hij haar trachtte te vergeten, maar toch vergat hij haar niet, omdat de Paṇḍitå-Vorst Maroetå hem vroeger gezegd 3. had, dat zij zich in vier rijken: Magådå, Maïspati, Mantili en Ajodyå, ophield. Nu bleek hem te Ajodyå, dat er van de vrouwen in het paleis (van Ajodyå) geen één een zweem van haar had, en dat zij op zijn best 4. haar dienaressen konden zijn. Dat was de reden, dat Koning Dåsåmoekå niet ophield door bosschen en bergen te reizen, ten genoegen van zijn leger en 5. tot troost in zijn droefheid. Doch in plaats van troost te vinden nam zijn droefheid al meer en meer toe.

Terwijl hij zoo reisde door bosschen en bergen, en hij, op zijn draagzetel 6. gezeten, en door een klein getal onderdanen begeleid, in het gebergte onder het gebied van Ajodyå rondging, zag hij een kluis, die gemaakt was als een hofstad, met een fraaije hooge poort van marmer, met beeldhouwwerk ver- 7. sierd. Ook de muren waren allen van marmer, de boomgaard was nog jong en vol plantsoen, dat beladen was met fijne vruchten, de klapperboomen ston- 8. den sierlijk in een regte lijnen. Bij de bidplaats was een vijver, omringd van bloemen in groote potten. Dèwi Soekosaljå wandelde juist met een 9. paar bedienden buiten de poort, en plukte bloemen, die langs den kant van den weg groeiden. Dåsåmoekå kreeg een schrik, toen hij de schoone vrouw 10. zag. Hij was (eerst) bedremmeld, uit het veld geslagen en als een doode zonder wonden, en sprak toen: „he, wie mag dat toch wel zijn, is het de vrouw „van den eigenaar (van deze kluis)? of is het een Nimf uit den hemel, die 11. „voor haar genoegen hier op den berg vertoeft, daar zij zoo buitengemeen „schoon is? Haar schoonheid evenaart die van haar, die in 't vuur ging, in „gelaatstrekken, zuiveren glans en in fraaijen, zedigen oogopslag; zij is alleen 12. „zoo vriendelijk niet, maar zij kan toch zeer goed dienen, om mijn liefdevlam „te blusschen. Het zou zeer te bejammeren zijn, als die schoone vrouw altijd 13. „op den berg bleef. Zij is waardig, als Vorstin gediend te worden in een „paleis. Andere paleizen zouden nog voor haar te gering zijn, alleen mijn pa- 14. „leis voegt aan die schat van mijn hart. Maar het komt mij voor, dat zij

(XLV) „lijdende is, zij schijnt door te weinig eten en slapen vermagerd van lichaam
15. „en verzwakt, haar voorkomen is eerbiedwaardig geworden. Het komt mij „voor, dat de onberispelijke glans van deze vrouw is als die van bloemen, „wier schoonheid noodwendig vermindert als de hommel er de honig heeft
16. „uitgezogen, hoewel de schoonheid of bevalligheid van haar glans nog in 't „oog valt."

DÅSÅMOEKÅ steeg toen spoedig van zijn draagzetel, naderde haar en wilde
17. haar iets vragen. Maar toen zij den Boetå-Vorst zag aankomen, beefde zij van hevigen angst, en vlugtte met haar bedienden in den kluis. DÅSÅMOEKÅ ging haar achterna.

18. De Paṇḍitå RAWATMĔDJÅ was juist aan het bidden, en schrikte, toen hij zijn vrouw zag vlugten. Haastig trad hij naar buiten, en DÅSÅMOEKÅ ontmoetende, sprak hij op heftigen toon: „hei Boetå! wat doet gij hier in mijn kluis
19. „te komen? en wat pleizier hebt gij er aan om op dezen berg rond te reizen? „Zie! is het hier op den berg dan zoo mooi? Het is beter, dat gij in de ste-„den rondgaat, daar vindt gij al wat u genoegen doet!"

20. DÅSÅMOEKÅ antwoordde op strengen toon: „wel, gij moet weten, Paṇḍitå! „dat ik Boetå-Vorst ben, en heerscher van Alĕnkå, die het rijk van Ajo-
21. „dyå ingenomen heeft. Nu behoort dat rijk dus aan mij: al de bosschen en „bergen op het grondgebied van Ajodyå, met al wat daar in is, zijn wer-„kelijk mijn eigendom! Welnu, Paṇḍitå! ik vraag u dan, wie die uitste-
22. „kend schoone vrouw was; ik wilde haar naderen, maar is zij gevlugt; is „dat misschien uw vrouw?"

De Paṇḍitå antwoordde: „ja, dat is mijn vrouw!" waarop DÅSÅMOEKÅ
23. hernam: „als dat werkelijk uw vrouw is, welnu, dan vraag ik haar van u. „Het moet u niet aan het hart gaan; laat haar aan mij over, dan zal ik u „voor haar een van de vrouwen uit het paleis van Ajodyå in de plaats ge-
29. „ven; ge kunt kiezen, wie ge wilt. Wie van de Vorsten ook maar een bij-„zonder schoone dochter heeft, die u bevalt, die zal ik dadelijk voor u op-
25. „eischen, mits gij deze vrouw aan mij afstaat."

Toen de Paṇḍitå die taal van den Boetå-Vorst hoorde, was het of hij een slag in zijn aangezigt kreeg; met den vinger dreigende, riep hij hem toe:
26. „wel, wel! wat zeg je daar, Boetå! schandvlek der aarde! Je wilt maar „naar je toehalen, en allerlei slechte streken begaan! Nu vraag je mijn vrouw, „maar het is niet waarschijnlijk, dat je haar bekomen zult, zoo ik nog in 't
27. „leven ben. Op zijn allerminst zal ik je eerst met mijn eigen hand straffen. Hei

(XLV) „Boetâ! je moet wel weten, dat ik de broeder ben van Koning Bânâpoe-
„trâ, mijn naam is Rawatmědjâ. Op zijn minst wacht ik de gevaren van
„een tweegevecht af."

XLVI. 1. Vol gramschap over die woorden riep Dâsâmoekâ: „wel zoo! ik wist niet,
„dat je de broer waart van Bânâpoetrâ! Dat had ik in 't geheel niet ge-
2. „dacht! Zoo je den dood van je broeder wilt wreken, zul jij, kluizenaars knecht!
„in je voornemen om met mij te vechten wel niet teleurgesteld worden. Als
„jij Dâsâmoekâ kunt dooden, dan zullen de zeven lagen der aarde en der
3. „lucht u vreezen. En nu, kom aan, kluizenaarsbediende! volbreng je voor-
„nemens."

Daarop greep Rawatmědjâ zijn boog, en riep: „wel, wat zou dat voor je
4. „een geluk zijn, als dit wapen jou mistte!" Toen vloog het voortreffelijke wa-
pen van de boog, en trof Dâsâmoekâ, zoodat zijn hoofd van 't lijf geschoten
werd, en hij ter aarde stortte. Eensklaps kwam de pântjâsonâ in werking,
5. en de gescheiden lichaamsdeelen herstelden zich. Verwoed stond Dâsâmoekâ
op, en wierp zijn samogâ af en daar hij tegen een pijl van Rawatmědjâ stoot-
te, brak deze in stukken. Rawatmědjâ schoot toen weder een pijl af, met
6. bliksemsnelheid trof de pijl zijn doel, en raakte Dâsâmoekâ aan de hals, zoo-
dat hij in twee stukken op de grond viel. Door de kracht van de pântjâ-
7. sonâ spreuk herstelde Dâsâmoekâ weder. Toen vloog hij in de lucht, en riep
al dreigende: „wel, kom aan! bezin je goed, Rawatmědjâ! maak je niet te
„vrolijk, roep je beide ouders maar te hulp! Kom, ontvang mijn neêrval-
8. „lende limpoeng. Het zal niet missen, dat jij, ongelukkige Panḍitâ-knecht!
„heden sterft." Toen wierp hij zijn limpoeng naar Rawatmedjâ, en trof
9. hem in de borst, zoodat hij op den grond rolde. Dâsâmoekâ zag met genoe-
gen, dat zijn wapen goed getroffen had; hij streek neder, trok zijn tjandrâsâ,
en wilde daarmede den kluizenaar den hals afsnijden.

10. Terwijl dit geschiedde, had de Vogelen-vorst, een vriend van den Panḍi-
tâ, genaamd Sěmpitâ, zoo groot als een berg, het gevecht van Rawatmědjâ
11. en Dâsâmoekâ aangezien. Uiterst vergramd riep hij uit: „kijk, daar is die
„Dâsâmoekâ nu weêr aan het vechten met mijn vriend! Is zijn wreede lust
„nog niet voldaan? Zijn broeder heeft hij al omgebragt, en nu moet de Pan-
12. „ḍitâ op den berg er volstrekt aan!" Vol woede maakte Sěmpitâ zich sterk
voor den strijd; vreeselijk met zijn vleugels slaande, vloog hij in de lucht als
een berg, die zich verheft, onder het geraas van stormwinden. Juist was hij
13. nabij gekomen, toen Dâsâmoekâ den hals van Rawatmědjâ afsneed. Sěmpitâ

(XLVI) ging hem achterna, naderde hem, gaf hem een hevigen slag, zette hem de scherpe klaauwen in het lichaam, drukte hem den snavel in de borst, zoodat
14. deze verbrijzelde, en zijn lichaam in flarden scheurde, daar hij hem met zijn stevige nagels aanpakte en in stukken brak. Met een plof viel hij op den grond, doch niet lang daarna herstelde hij zich. „Wel verbaasd!" riep DÅSÅMOEKÅ, „wat is dat voor een vogel? dat is een kwaadaardige valsche strijder!"

15. Toen SĔMPITÅ zag, dat DÅSÅMOEKÅ (weder) leefde, dreigde hij hem met deze woorden: „kom, welaan DÅSÅMOEKÅ! volg mij in de lucht! al had je ook hon-
16. „derdduizend levens, dan zou het niet missen, dat je door mijn toedoen om„kwaamt, monster! Boetå! schandvlek der aarde! die er zijn genoegen in „stelt, om (iedereen) in de wereld op een wreedaardige wijze te mishandelen!
17. „Herken in mij den Vogelen-vorst! Ik heet SĔMPITÅ en ben een vriend van „RAWATMĔDJÅ." DÅSÅMOEKÅ dit hoorende, werd uiterst vertoornd, en riep: „wel, „jij, Vogelen-vorst! booswicht! als je het plan hebt, mij te dooden, onder„vind dan nu mijn wraak!"

Daarna sloeg hij zich op zijn schouders en vloog in de lucht. SĔMPITÅ vloog hem te gemoet, sloeg hem met zijn vlerken in het aangezigt, en gaf hem een
19. slag, dat hij op een afstand nederviel en op den grond plofte. Toen nam DÅSÅMOEKÅ een vreeselijke en reusachtige gedaante aan. Hij werd zoo groot als een berg, zette zich in positie, en reikte met zijn handen naar hem in de lucht., SĔMPITÅ ontsnapte hem, en toen hij hem achtervolgde, vloog hij weg. Toen ging SĔMPITÅ hem snel te-gemoet, gelijktijdig vlogen zij op elkander af, bonsden
20. tegen elkander aan, omvatten en omklemden elkander al strijdende. DÅSÅMOEKÅ trok zijn beide beenen bij elkander, en omvatte zijn snavel, zoodat de vogel zich niet verroeren kon. Hij scheurde hem nu de vleugels van het lijf, en trok hem den staart en alle vederen uit, zoodat hij geheel kaal werd, en al zijn
21. vederen verloor. Het deed DÅSÅMOEKÅ veel genoegen, toen hij SĔMPITÅ zoo kaal geplukt zag. Hij wierp hem ver weg, zoodat hij in een woud nederviel, hoewel hij niet dood was.

22. SOEKOSALJÅ, de vrouw van den gesneuvelden RAWATMĔDJÅ, omhelsde het lijk van haar man, en klaagde erbarmelijk; zij wilde hem in den dood volgen, en
23. trok haar dolk; maar in eens verhief zich haar man, en sprak: „ach, lieve „vrouw! breng u niet om het leven, want de Goden staan het u niet toe! La-
24. „ter zul je het middel zijn van WISNOE's incarnatie, en zijn moeder worden. „Kom, vlugt spoedig naar Ḍĕnḍåkå, het verblijf van DÅSÅRÅTÅ. Je zult „zijn vrouw zijn, en later de moeder worden van Baṭårå WISNOE, als hij zich

(XLVI) 25. „in Ajodyå gaat incarneren. Ja, vrouw lief! ik ben maar voorloopig met je „getrouwd, naar den wil der Goden zal DÅSÅRÅTÅ je bezitten en in eeuwig-
26. „heid over Ajodyå regeren.” Na deze woorden verdween het lijk.

Met een verslagen hart gehoorzaamde de vrouw aan den last van haar man;
27. zij ging naar buiten, en zag een reusachtig grooten vogel met zijn week lichaam, geheel van vederen beroofd. Zij beefde van angst op dat gezigt. Daarop sprak SĔMPITÅ haar vriendelijk aan: „wel, Vorstin! heb geen vrees
28. „voor mij, want weet, dat ik een vertrouwd vriend was van uw man, die pas „met DÅSÅMOEKÅ gestreden heeft. Ik heet SEMPITÅ, en heb uw man in zijn strijd „geholpen, maar ik heb het verloren. Mijn vederen zijn verdwenen en in den
29. „strijd allen uitgetrokken. Komaan! vlugt spoedig naar den Ḍĕnḍåkå, dien „berg dààr in 't zuiden! Neem mijn vleugels, gebruik die als roeiriemen en be-
30. „weeg ze heen en weder, dan zult gij zooveel sneller en zoo goed als door „de lucht gaan.”

Toen de Vorstin dit hoorde, nam zij gehoorzaam de slagpennen van SĔMPITÅ, die door DÅSÅMOEKÅ zoo even waren uitgetrokken en verspreid in het
31. bosch lagen. Eensklaps kwam DÅSÅMOEKÅ; ziende dat de Vorstin buiten de kluis kwam, en door het woud ging, volgde hij haar, en riep haar van
32. achteren toe: „och, kom! waar gaat U naar toe? wil U werkelijk niet van mij „weten? Het is toch een heel verkeerde neiging, om van zoo'n kluizenaar te „houden, en U in armoede te hechten aan de wildernis. Geniet liever alles
33. „volop in Alĕnkå, vereerd door alle menschen der aarde. Ach, mijn juweel! „ontzie toch Uw lichaam, bij 't gaan door het digte bosch zullen de dorens „U misschien wonden. Och! verscheur liever het vel van DÅSÅMOEKÅ, maar „bemin hem duurzaam, mijn schat!”

34. Het werd de Vorstin angstig om het hart, toen zij hem hoorde; haastig bewoog zij de vlerken met haar handen, en toen was het, alsof zij vooruit vloog, zonder de grond te raken; zij liep zoo pijlsnel, dat het suisde, even
35. snel als de bliksem. DÅSÅMOEKÅ was verbaasd, toen hij de Vorstin als de bliksem zag voortsnellen; hij ging haar achterna, en riep hard: „waar gaat
36. „U toch heen, al vlugt U ook naar den hemel, ik zal U toch stellig zeker „achterhalen, als ik U nog maar zien kan; al vlugt U ook in de bekholte „van den Vogelen-vorst, ik zal U overal vervolgen! wie kan zich tegen mij „verzetten?”

HOOFDSTUK XXX.

Ontmoeting van Dåsåmoekå *met* Dåsåråtå.

(XLVI) 37. Intusschen was de Vorstin in een oogwenk op den berg Ḍĕnḍåkå gekomen. Raden Dåsåråtå zat juist in zijn kluis, met vele beambten bij
38. zich, want velen in Ajodyå beminden hem, en hadden gezamenlijk den wijk naar den Ḍĕnḍåkå genomen. Hij schrikte, toen de Vorstin zijn voeten kwam kussen, en onder tranen de gebeurtenissen in de kluis van haar man mededeel-
39. de, hoe haar man Rawatmĕdjå overleden en omgebragt was door den Boetå-vorst, en hoe zijn lijk verdwenen was na het geven van den last, dat zij herwaarts
40. moest vlugten. Voordat zij uitgesproken had, kwam Dåsåmoekå eensklaps aan. Raden Dåsåråtå ging hem te gemoet om hem aan te spreken, terwijl de Vorstin zich achter in het huis van den kluizenaar verborg.

XLVII. 1. Dåsåmoekå sprak op een heftigen toon: „wie zijt gij hier? gij ziet er nog „jong en schoon uit, en hebt nu al pleizier om op een berg te wonen in „gezelschap van vele anderen. Maar ik bemerk, dat het er hier goed uitziet! het „schijnt wel een Vorstelijk paleis te zijn. Zoo iets past niet op een berg!"

2. Dåsåråtå antwoordde ronduit: „ach, Heer! ik ben een nabestaande van „den gesneuvelden Bånåpoetrå, die mijn volle neef was."

Dåsåmoekå dit hoorende, zeide: „ben je een neef van Bånåpoetrå? ge-
3. „lukkig dat ik u ontmoet! Net als Rawatmĕdjå heb je zeker het voornemen „om den dood van hem te wreken! Wel nu, dan maar gaauw aan 't vechten!"

„Ach, Heer!" smeekt Dåsåråtå vleijende: „hoe zou ik mij tegen U durven
4. „verstouten! De reden, dat alle dienaren van (van Bånåpoetrå) hun woningen „(in Ajodyå) verlaten hebben en gevlugt zijn naar het gebergte, is, omdat „zij bevreesd zijn slagtoffers te worden van Uw ontstoken gramschap. Als „zij tot bedaren zijn gekomen, willen zij allen terugkeeren, om U, den groo-
5. „ten Koning, te dienen, en leven en dood in Uw handen te stellen. Wat „is nu Uw verlangen? Uw dienaren zullen het in alle onderdanigheid vol-„brengen."

Dåsåmoekå antwoordde: „als je opregt bent, en u gewillig aan mij onder-„werpt, geef mij dan gaauw de vrouw over, die bij u gevlugt is, en mij een
6. „weigering gegeven heeft, het is de vrouw van Rawatmedjå. Kom, tracht „haar te bepraten en tot bedaren te brengen, opdat zij mij genegen wordt."

Dåsåråtå hernam: „zeer goed, Heer! maar U gelieve een oogenblik

(XLVII) „te wachten, mogelijk gelukt het mij dan wel. Wie zou zich toch tegen U „durven verstouten?"

7. DÅSÅRÅTÅ ging daarop in huis naar het achtervertrek, waar zij zich afgezonderd had. Daar de deur gesloten was, riep hij haar van buiten vriendelijk toe: „kom, mijn lieve! kom gaauw buiten! waarom wil je niet gehoor

8. „geven aan den wil van dien Vorst? Je zult toch wel geen armoede lijden „in Alënkå, waar je door alle menschen wordt geëerbiedigd. Het is immers „gebruikelijk, dat een Vorst, die den oorlog aanvaart, en het onderspit delft- „zijn rijk en de vrouwen van zijn kraton verliest. Je moogt niet weigeren,

9. „de vrouw van den overwinnaar te worden en met het rijk in zijn handen „te vallen. Het is geen schande met hem te trouwen, want DÅSÅMOEKÅ, de „Alleenheerscher van Alënkå, is een hoog verheven Vorst. Zijn wondermagt „en vermogens zijn zoo buitengemeen, dat al wat op aarde is, voor hem beeft,

10. „en de Goden hem zelfs vreezen. Als je al eens bleeft weigeren DÅSÅMOEKÅ „te trouwen, waar zou je heen vlugten? Wie zou je tegen hem beschermen? „Al ging je ook bij Baṭårå GOEROE vlugten, die is ook bang voor DÅSÅ- „MOEKÅ, en zou zich niet tegen hem durven verzetten."

11. SOEKOSALJÅ dit hoorende, riep met een afgebroken stem: „als U niet bij „magte is U tegen hem te verzetten, wil ik liever mijn vader volgen, die „strijdende gestorven is, en (mijn man), die hier op den berg den geest

12. „gegeven heeft. Later als ik eens dood ben, kan U dan naar Uw welbehagen „mijn lichaam aan hem overgeven; want (mijn man, die) in de kluis bezweken is, heeft mij uitdrukkelijk gezegd, dat ik naar U moest vlugten. Ik „heb gehoorzaamd, en nu ik hier gekomen ben, wil U mij overgeven? neen, „dan liever sterven."

13. DÅSÅRÅTÅ haar klagen hoorende, werd zeer verlegen met de zaak, doch toen kwam er een Godheid, die tot hem zeide: „hoor, DÅSÅRÅTÅ! Baṭårå GOEROE

14. „laat u zeggen, dat gij u niet te zeer beangstigen moet; gij moet een verwelkte „bloem (uit de haarwrong) van de Vorstin nemen, en dan bidden, dat die „bloem een zeer schoone vrouw wordt, die op het oog aan SOEKOSALJÅ gelijk

15. „is, en geef die dan aan DÅSÅMOEKÅ over. Hij zal er niets van merken, dat „het een afgebedene vrouw is, en kan dus niet weigeren haar aan te nemen. „Gij zult in 't vervolg Dèwi SOEKOSALJÅ bezitten; want het middel, waardoor „Baṭårå WISNOE later zich in een mensch incarneert, zult gij beide wor-

16. „den. Door de genade van de verhevene Goden zult gij beide de vader en „moeder van Baṭårå WISNOE-MOERTI worden."

(XLVII) Toen DÅSÅRÅTÅ de Godheid zóó hoorde spreken, werd zijn hart verligt, en zeide hij op zachten toon: „kom, meisje! ween niet! De Goden zijn u gena-
17. „dig. Geef mij een verwelkte bloem, ik zal er een gebed bij doen, opdat „het een vrouw wordt; die zal je plaats innemen, naar het zeggen der Godheid."

De Vorstin reikte hem toen met een verligt hart een verwelkte bloem van haar haarwrong toe; hij deed er een gebed bij, en eensklaps werd de bloem
18. een schoone vrouw, in voorkomen, lieftalligheid en vriendelijkheid gelijk aan de Vorstin. Hij bragt haar naar buiten. DÅSÅMOEKÅ was verblijd, toen hij haar zag, daar de Vorstin nu naar zijn meening in zijn magt was. Hij werd
19. geheel verteederd, en sprak, toen zij bij hem gebragt was, tot DÅSÅRÅTÅ op een plegtigen toon: „wel, DÅSÅRÅTÅ! keer maar gaauw naar de hofstad „van Ajodyå terug, en wees, zoo als ge verdient, Koning en Heer van dat „rijk; als er een kwalijkgezinde is, die aan uw bevelen geen gehoor wil ge- „ven, zal ik hem dadelijk verpletteren."
20. Toen gaf hij een wenk, en kwamen zijn vogelingen met den draagzetel. De Schijn-vorstin nam met DÅSÅMOEKÅ in den draagzetel plaats, en daarop
21. vertrok hij met zijn gevolg naar Ajodyå. Dààr komende, ging hij naar het paleis, nam de gewaande SOEKOSALJÅ mede naar het slaap-vertrek, en gaf zich naar hartelust aan 't mingenot over, doch toen hij den bijslaap wil de uitoefenen, stierf de Schijn-vorstin.

HOOFDSTUK XXXI.

Oorlog van Dåsåmoekå met Batårå Éndrå.

22. DÅSÅMOEKÅ was deerlijk te leur gesteld en beleedigd. Hoogst ontstemd en vergramd, voer hij tegen de Goden uit, bij zich zelven denkende: „die zijn „de bron van mijn droefheid." Hij trad naar buiten, en ontbood zijn Leger-
23. hoofden. Toen Patih PRAHASTÅ hen bij hem gebragt had, sprak hij op een, plegtigen toon: „hoort, al mijn onderdanen en Legerhoofden van Alĕnkå! „ik wil nu verder met u naar den hemel gaan, en Batårå ÉNDRÅ bestrijden·
24. „Eigenlijk wil ik daar den persoon zoeken, waarin WIDÅWATI zich geïncar- „neerd heeft, en als zij er niet is, moet ik een andere Nimf in de plaats hebben, „die gelijkt op haar, die in 't vuur gegaan is, en op haar, die gestorven is „voordat ik het genot van haar liefde gesmaakt heb. Dat was zeker het werk
25. „van die Godheid, hij wil mij zekerlijk sarren! Hoort, al mijn onderdanen

(XLVII) „van Alĕnkâ! Edelen en Legerhoofden Al wie bang is voor den dood, „omdat hij met een Godheid moet strijden, sta ik toe, met zijn onderhoorige „troepen naar huis te keeren, en genoegens te smaken in de hofstad! Dan
26. „waag ik er alleen mijn leven aan. Als ik het in den strijd met de Godheid „verlies, keer ik niet terug; dan sterf ik in den hemel. Waar zou zich die „voortreffelijke Berg-prinses toch wel geïncarneerd hebben? Zij is waarlijk „in staat, om iemand van hartzeer ziek te maken! Zoo zij niet in den he-
27. „mel is,.... nu! als ik dan maar een Nimf krijg, die zoo wat op haar ge- „lijkt!"

Op het hooren van die aanspraak stonden de Legerhoofden op, en beloofden trouw te zullen zijn: met luider stem antwoordden zij: „ach, ons aller „Heer, Dâsâmoekâ! hoe kan U ons, Uw dienaren, naar huis zenden? geen haar
28. „op ons hoofd droomt daarvan, dat wij onzen Heer zouden verlaten. Wat „is het, met Goden te vechten? al werden we ook door vuurbergen gestampt, „en tot gruis vermorseld, zouden Uw dienaren niet wijken. Komt, laat ons „de Goden aanvallen! Uw dienaren zijn zelfs allen er tegen opgewassen, om met
29. „nog hooger en magtiger partij te vechten. Wij zijn niet bang om tot het aller- „uiterste te vechten tegen de Goden, met al hun krachten de vermogens."

Overal dansten de Boetâs verheugd, en met luid gedruisch betuigden zij hun bereidvaardigheid. Al de bewegingen van den oorlog bootsten zij na. Zij wierpen hun knodsen in de hoogte, draaiden hun parasoe's en piling's
30. rond, of bewogen hun limpoeng's boven hun hoofd in een kring. Anderen trokken hun scherpe tjandrâsâ's, staken daarmede, en stooten ze op hun lichamen stomp, of sloegen er onder elkander met de vlakke hand op, zoodat zij braken. Anderen wierpen zware steenen, zoo groot als een padischuur, naar boven, en vingen die op hun kale hoofden op, zoodat de steenen in
31. twee stukken braken. Alleen Patih Prahâstâ zuchtte van angst en groote droefheid. Hij zeide dan ook tot de Legerhoofden: „wacht, wacht eerst! „weest niet al te haastig in 't geven van uw beloften! Ja, 't is betamelijk, dat
32. „onderdanen de liefde van hun Heer vergelden, en naar al magtiger en magtiger „tegenpartij verlangen. Het zou zeer verkeerd zijn, te weigeren met een vij- „and te vechten. Maar weest toch niet te haastig! want uw Heer weet van „verliefdheid niet, wat hij doet. Bezint u! laat u niet medeslepen door u, als „hij doet, te vergeten, en alle rede te laten varen! Handelt volgens edele „beginselen!
33. Al de Legerhoofden zwegen uit vrees voor Patih Prahastâ, en gingen

(XLVII) zitten zonder een woord te zeggen. Daarop sprak PRAHASṬÅ: „och, mijn „Vorst, DÅSÅMOEKÅ! verhevene en magtige zoon van mijn ouderen broeder!

XLVIII. 1. „wees toch niet verzot op den krijg. Ik, uw oom, wil gaarne weten, wat de „Vorst wil; hij gelieve mij de geheime reden openbaren, dat hij den hemel wil „bestijgen, en met Batårå ÉNDRÅ wil strijden! Wat is er toch wel aan de

2. „hand? Als hij slechts trouwen wil, en een Nimf verlangt te bezitten, wel! „laat hij dan niet zoo'n vervaarlijk rumoer maken, en met oorlogsgeweld te „werk gaan! Ik, uw oom, ben bereid, om naar Baṭårå ÉNDRÅ gezonden te „worden, en hem daarover te spreken."

3. DÅSÅMOEKÅ zei glimlachende: „die oom is net als een klein kind! Hij weet „niet, wat ik wil! daarom zal ik het U zeggen, Oom! Er zijn twee redenen „voor mijn handelwijs; ten eersten wil ik een Nimf in den hemel zoeken, die

4. „in schoonheid gelijkt op WIDÅWATI. Ten tweeden wil ik mij zelven overtui- „gen en een blijk geven van mijn dapperheid in den strijd. Want Baṭårå „GOEROE heeft mij een belofte gedaan; toen ik op den berg Gohkarnå vijf- „tig jaren lang boete gedaan had, openbaarde hij zich aan mij, en (beloofde

5. „mij), dat ik over de aarde zoude zegevieren, en in de wereld de vertegen- „woordiger van alle kracht zoude zijn, dat al wat er in de wereld is, menschen „en Boetå's, ja zelfs de Goden, zouden onderdoen voor mijn wondermagt.

6. „Bovendien heeft hij mij, als teeken (van mijn magt), een wapen voor den „strijd gegeven, waarvoor alle onkwetsbaarheid en buitengewone kracht be- „zwijkt, en waardoor alle vijanden omkomen. Daarom, Oom! maak U niet „angstig, dat ik den strijd verliezen zal!"

7. PRAHASṬÅ antwoordde toornig: „is dat het voornemen van den Vorst? ik „heb nog nooit gehoord van een Vorst, die de Goden wil verdelgen, alleen „omdat hij door een vrouw teleurgesteld is. Kijk, dat heeft perk noch paal! „Die overmoed gaat al verder en verder, U wil zelfs onschuldigen dooden. U

8. „hebt een Nimf gezien, die al dood en in het vuur gegaan is, en dat heeft „U getroffen; nu zoekt U haar, terwijl zij niet meer bestaat, en (de vrouwen) die „U heeft, verlaat U; U handelt zonder nadenken, en dwaalt en doolt overal

9. „rond. U pretendeert, dat U altijd overwinnaar is in den strijd, en dat niemand „U evenaart in kracht en buitengewone vermogens, en U wil daarom op een „woeste manier onder de Goden rondslaan; maar vroeger heeft U eens ge- „vochten met SOEBALI, een stok-mageren aap, en die heeft U toen aangepakt, zon-

10. „der dat U iets doen kon: al Uw buitengewone vermogens waren vruchteloos, „Uw krachten waren allen verdwenen. Zie! waar was toen, wat Baṭårå GOEROE

(XLVIII) „U beloofd had, en dat U werkelijk meent ontvangen te hebben? Of bestaat
„het misschien daarin, dat U honderd aangezigten kan maken, en vuur te
11. „voorschijn kan brengen! Dat is immers 't werk van een klein kind: het past
„een man niet, daaraan veel te hechten. Als Baṭårå Goeroe vergramd is,
„en in den strijd zijn vreeselijke gedaante aanneemt, vervult hij de gansche
„wereld met vlammen, en dan is uw vuur in vergelijking daarvan als een
12. „brandend bos stroo; ja, men kan er trasi bij braden, maar aardappels wor-
„den er niet gaar bij: het is niet heet genoeg en spoedig uitgebluscht. Of ver-
„trouwt op U de wonderdadige vermogens van den koentå-pijl, die dwarlwin-
13. „den veroorzaakt, als hij gewreven wordt! wat voor wind is dat? het kan
„niets dan een dor blad doen neêrvallen, maar het lijkt er lang niet naar,
„dat die wind bestand is tegen de kracht van Baṭårå Bajoe's toorn: als
„de bergen daardoor niet weggeslingerd worden, vallen zij om door de
„kracht van zijn wind. Vertrouwt U op het wapen, dat water voortbrengt?
14. „maar dat haalt immers niet bij de vermogens van Hjang Baroenå! Of op
„Uw schrikwekkende gedaante? maar U is (in die gedaante) op zijn allerbest
„zoo groot als een berg, en U is dan niet eens waardig, om tot voorvechter
15. „(in 't leger der Goden) te dienen; in de verte komt dat niet bij de grootte van
„Baṭårå Soeman, die zoo groot is als duizend bergen, als hij in den strijd zijn
„schrikwekkende gedaante aanneemt. Zijn pink is dan even groot als U zelf. Zijn
16. „bulderende stem is dan als een millioen voorbijschietende donders, en is op een
„afstand van een maand gaans hoorbaar, en van nabij het oor treffende, veroor-
„zaakt zij den dood. Zie! op welke wijze zou U het in den strijd met de Goden
17. „des hemels winnen? Al Uw vermogens zijn heel anders als die van de Goden!
„Allen die op de gansche aarde veel vermogend en dapper zijn, hebben die
„(eigenschappen) ontvangen van de Goden, en nu wil U die gaven keeren tegen
„hen, die ze U gegeven hebben! Tegen hen zullen zij zeker geen halve duit
18. „waard zijn! Het is een ondankbaar bestaan, om er niet meer van te zeggen.
„Niet dat ik Uw krachten en vermogens gering schat, maar ik bemin U opregt,
„en heb medelijden met U. Laat ons dus maar terugkeeren, en het aan Uw va-
„der en grootvader vragen; al zijn het Boetå's, ze zijn toch zoo goed als deug
19. „zame Panḍitå's. U moet mij maar gelooven en mijn raad volgen, dan zal de
„uitkomst gelukkig en gezegend zijn. U stamt af van een Berg-panḍitå, en
„moet dus de Goden beminnen, en nu U wil hen ten stotte gaan bestrijden!
20: „Er zijn immers menschen genoeg! Als een Vorst moedig en vermogend is,
„als hij blijken wil geven van zijn buitengemeene krachten, en den woesten krijg

(XLVIII) „voortzetten, wel! laat hij dan toch niet de Goden bestrijden, en op die wijze aan „zijn wreede lusten toegeven. Ach, lieve Neef! ga toch niet te ver, en geef

21. „geen gevolg aan den drang van Uw onzalige hartstogten. Zoo als U vroeger, „bij voorbeeld, Uw ouderen broeder, Koning ḌÅNÅRÅDJÅ (van Lokåpålå), „verslagen heeft, wat had hij toch tegen U misdaan? Hij was Uw ouder broeder, „en gaf goeden raad! maar zie! U hebt hem met kwaad vergolden. En dan de

22. „dood van Koning BÅNÅPOETRÅ van Ajodyå, en van den Panḍitå RAWATMĔDJÅ, „een ander zou innig berouw daarvan hebben voor de Goden des hemels, en U „gaat zelfs al verder en verder, en wil nu de Goden bestrijden! Ach, lieve „Neef! niet alzoo!”.....

23. Toen DÅSÅMOEKÅ den Patih PRAHASṬÅ zóó hoorde spreken, was het, of hij een slag in zijn aangezigt kreeg. Als hij er niet aan gedacht had, dat het zijn oom, de broeder van zijn moeder, was, had hij hem misschien met zijn limpoeng verslagen.

24. Nu antwoordde hij op een heftigen toon: „wel Oom! ga „maar gaauw aan den haal, keer terug naar Alĕnkå, en neem al je troepen „mede! Volg mij niet, als je mij maar steeds te schande maakt, en zegt, wat

25. „je maar wilt! ga dan liever heelemaal tot mijn tegenpartij over, en volg „Baṭårå ÉNDRÅ! Zou ik om zulk een taal terugkeeren? Eer zinkt een dor „blad in het water, en drijft een (zware) zwarte steen er boven, eer dat ik het

26. „tegen de Goden zou verliezen in den strijd met bovennatuurlijke krachten. „Wat jij daar zegt, is de taal van iemand, die bang is voor den dood, en die „niet weet, wat hij zegt. Welaan, SOEPWARSÅ, DOEMRĔKSÅ, BÅDJRÅMOESṬI en „KAMPÅNÅ! rukt op met alle troepen!”

27. Onder dit commando rookte zijn aangezigt, en kwam er vuur uit, dat van alle kanten vlamde als een berg, waarvan de bosschen in brand staan. De vier Leger-hoofden, ziende, hoe vergramd hun Vorst was, rigtten zich van hun zitplaatsen op, lieten de krijgsmuziek slaan, en gelastten hun troepen, om op te rukken.

28. Daarop gingen zij door de lucht, ook de andere Leger-hoofden, tot den laatsten man toe, gingen met al hun troepen mede. De lucht was vervuld van de menigte zwevende Boetå's, die zich als groote donkere wolken uitstrekten,

29. de Boetå's brulden als woedende leeuwen, en maakten een verschrikkelijk rumoer; tegelijk verhief zich de krijgsmuziek met een ijzingwekkend geraas.

DÅSÅMOEKÅ zat in zijn kostelijken draagstoel, en regts en links van hem verdrong

30. zich zijn lijfwacht van dappere Boetå's onder luid getier en geraas,

(XLVIII) Al de Leger-hoofden namen toe in grootte, en namen vol woede hun schrikwekkende gedaanten aan. DÅSÅMOEKÅ zag met genoegen den fieren gang van
31. zijn troepen, alsof zij reeds in het gevecht waren. Al het vuile en al het uitvaagsel der aarde, alle wilde berggeesten, die men in wouden, bergkloven, en aan berghellingen vindt, hoorden, dat hun Vorst wilde strijden met de Go-
32. den, en volgden hem verheugd met hun wapens in digte drommen en met luid gedruisch. Van het noorden en zuiden, van het oosten en het westen, kwamen zij aanzetten, om zich met de voorste troepen te vereenigen; zij waren ontelbaar, omdat er onder den togt telkens troepen van (andere) benden bijkwa-
33. men. Met dof gedreun kwamen er nog van achteren zonder ophouden aanzetten, zich verspreidende, en door elkander zich vermengende; de neveldigte massa's, waaruit de Boetå's van uit de lucht en van de bergen te voorschijn
34. kwamen, maakten een gedruisch als een orkaan. Van luidruchtige vreugde en blijdschap schreeuwden en gilden zij, want zij stelden zich als zeker voor, dat hun Heer zegevieren, in zeer weinig tijds al wat er in den grooten Hemel is, verwoesten, en de Nimfen als buit met zich voeren zoude. Alleen de
35. Patih PRAHASṬÅ was zeer bedrukt, en met loomen tred kwam hij langzaam met zijn troepen achteraan. De Boetå's in de voorhoede hadden de gren-
36. zen van den Hemel bereikt. De roovers onder hen gingen voorop, stortten zich vooruit, en vielen al voortgaande in massa's aan.

Toen zij op de Goden indrongen, kwamen deze in opschudding, en met ijzing vlugtten zij naar alle kanten heen. De Nimfen liepen verward dooreen, en verspreidden zich naar alle kanten vol angst, radeloos en in onberedderde klee-
37. ding. Die achterhaald werden, trok men de kleederen uit, tot zij geheel ontbloot waren, en dan liet men ze maar moedernaakt wegvlugten. Niemand wilde zich tegen hen te weer stellen. Allen ijsden van schrik bij het zien van de Boetå's.

38. Die 't eerste gevlugt waren, bragten aan Baṭårå ÉNDRÅ het berigt, dat de grensgewesten van den hemel geheel en al overstroomd waren van ontelbare Leger-benden van vijandelijke Boetå's, onder aanvoering van DÅSÅMOEKÅ, dat zij allerlei ongeregeldheden pleegden en alles uitplunderden, en dat hun voorhoede nu voorwaarts trok, om het paleis van Baṭårå ÉNDRÅ te verwoes-
39. ten. Toen Baṭårå ÉNDRÅ deze tijding van de Grens-goden vernomen had, zond hij hevig ontsteld, berigt daarvan aan al de voornaamste Goden. Met veel beweging verzamelden zich de Goden, geheel ten strijde toegerust, met het voornemen, om voor de Boetå's niet te wijken.

XLIX. 1. Al de voornaamste Goden kwamen met al hun gewapende troepen bijeen, en schaarden zich in orde op de aloen-aloen van 't paleis van Baţârâ Éndrâ. Het aantal Goden was zonder tal, en geleek een grenzelooze zee, die
2. het land overstroomt, de olifanten, wagens en paarden waren ontelbaar. Met zorgvuldigheid was de slagorde gerangschikt, en aan ieder zijn plaats aangewezen; aan allen, die te paard of op olifanten reden, die te voet gingen en
3. in rijtuigen zaten, was een bepaalde taak opgelegd. De Goden, die op paarden reden, besloegen den regter- en linkerflank; die op olifanten zaten, werden in het front geplaatst, en de wagens waren regts en links verspreid, ten einde
4. wijd en zijd te strijden. Het was een uitmuntend opgestelde slagorde. De Goden, die te voet gingen, werden op een afstand in reserve gehouden, want het was bekend, dat de Boetâ's hun wilden aanval verwoed zouden voortzetten, daarom werden de troepen geschaard in een geduchte slagorde,
5. die smal van voren en breed van achteren was. De kavallerie werd dus regts en links in de flanken geplaatst, om den vijand spoedig te kunnen insluiten. In het front stonden zij, op wie men vertrouwen kon, nl. de olifan-
6. ten, om vastheid aan de slagorde te geven, zoodat zij niet bewogen of in 't naauw gebragt kon worden, bij den woedenden aanval der Boetâ's. Die op wagens reden, waren hier en daar verdeeld in de binnen-bogt van het front, om spoedig van zich af te kunnen slaan. Het voetvolk werd op een afstand in reserve gehouden, om later van achteren aan te vallen, als het gevecht begonnen was.
7. Toen de voorhoede van het Boetâ-leger zag, dat de Goden al in slagorde stonden, hield men op, en gaf men Dâsâmoekâ kennis, dat het Leger der Go-
8. den uitgerukt was. Daarop ging Dâsâmoekâ naar voren, en zag het tallooze leger der Goden. Hij zag hen digt bijeen en op bepaalde afstanden de gansche breedte van de aloen-aloen beslaan, zonder er een eind aan te zien.
9. Hun menigte geleek op een donkeren nevel. Koning Dâsâmoekâ spoorde vol woede zijn Leger-hoofden aan met de woorden: „welaan, laten wij het spoedig „ondernemen! De Goden van Éndrâ's hemel zijn wel schrikbarend veel in ge- „tal, maar niemand moet aarzelen of bevreesd zijn tegen hen te vechten, mee-
10. „nende, dat men ze niet kan dooden. Loopt op hen in, en vertrapt hen in 't „gevecht, en maakt hoopen van lijken! dan zullen zij het niet uithouden, en „uw aanval niet kunnen weêrstaan". Daarop gaven de Leger-hoofden aan de troepen het commando, en toen vielen zij allen tegelijk onder hevig geschreeuw
11. aan. Zij werden ontvangen onder krijgsmuziek en geschreeuw, 't was of de

(XLII) donder door de lucht rolde. Beide partijën, de Boetå's en de Goden, waren even talrijk, zij vielen aan als de baren der zee, (die op het strand breken);
12. velen, die te ver vooruitgegaan waren, werden van de hunnen afgesloten, van beide zijden werden zij geslagen, en van voren drong men op hen in. Zij retireerden, in een kring rondgaande, maar de flanken (der Goden) sloten hen van achteren in, en het front hield stand, want de olifanten stonden overzettelijk, en zoo
13. werd zonder langdurige worsteling het voorste deel van 't Boetå-leger verdelgd.

Toen Dåsåmoekå zag, dat zijn Leger verwoest werd, viel hij vol woede in
14. persoon aan, alle Leger-hoofden volgden hem. Gaṭodårå, Maödårå, Kampånå, Bådjråmoesṭi, Doemrěkså, Prahasṭå, Soepwarså, Soemånågrå, Mintragnå,
15. Djamboemangli, Kårådoesånå, Wikåṭåsini, Soekasrånå, Trimoerdå, Tåṭåkaki, Wiroepakså, Poetaksi, Pragångså, Maritjå, Anipråbå, Dwådakså, Prakěmpå,
16. Pratåpådaksi, Wiloïtakså lieten allen hun wonderkracht werken. Eenigen wreven hun limpoeng, tot er vuur uitkwam, dat alom zijn vlammen uitsloeg en alles verbrandde. Anderen wreven hun nanggålå, zoodat er water uitkwam, weder anderen wreven hun koentå, totdat er stormwinden uit voort-
17. kwamen, die de afgeschotene pijlen begeleidden. Sommigen legden hun bogen aan, 't waren bogen als talboomen met peezen als pinang-boomen. Zij schoten maar één pijl af, maar die bragt tienduizend te voorschijn. Wederom anderen van buitengemeene krachten namen een schrikwekkende gedaante aan met een vu-
18. rig lichaam. Zoo spreidden de Boetå's op allerlei wijzen hun buitengewone krachten en wondervermogens ten toon, zij spannen hun uiterste krachten in, en vierden hun wondermagt den vrijen teugel, alsof zij allen de gelofte gedaan hadden, om hun buitengewone krachten uit te putten.
19. Al de voorname Goden waren in de weer, en schoten gelijkelijk hun wonderpijlen af, om daarmede de wonderwapens der Boetå's afteweren. Na eenigen strijd wogen zij tegen elkander op, en vermengden zij zich met elkan-
20. in de lucht. Want bij de Boetå's en de Goden trof men bovennatuurlijke wapens aan. Het was alsof de wereld verdelgd werd, en eensklaps verdween, en alsof hemel en aarde door de hevigheid van den strijd werden in stukken gescheurd.
21. Het zou niet mogelijk zijn, de hevigheid van den strijd en het tal van wonderwapens, die men aanwendde, te vermelden. Dåsåmoekå zag den gang van den strijd; hij zag, hoe al zijn Leger-hoofden met lust hun krachten in-
22. spanden, en met die van de Goden durfden te meten. „Komt," riep hij toen

(XLIX) „mijn Leger-hoofden! gij moet maar niet enkel met uw wondermagt strijden,
„dat is tegenover Goden nutteloos, zij houden er zelfs van, om daarmede het
23. „gevecht te rekken. Komt, moedig voorwaarts!" Nadat DÅSÅMOEKÅ deze woorden gesproken had, zette zich zijn lichaam uit, nam een schrikwekkende gedaante aan, en trad in 't midden van 't slagveld. Toen de Leger-hoofden zagen, dat hun Vorst zelf aan den strijd deel nam, vielen zij gelijkelijk op hun
24. vijanden aan. Hun digte drommen trachtten de Goden als één man te vertreden en te verdringen, en hen daardoor te vernielen. Maar deze hielden moedig stand.

DÅSÅMOEKÅ, door de hitte van den strijd tot onbesuisde woede vervoerd, stortte zich op de vijanden, trok hen, gooide hen door elkander, brak hen in tweeën rukte hen naar zich toe, schopte hen, boog hen onder de knie en wierp hen
25. van zich. Ploffend en bonzend vielen de Goden op de aarde, zij stierven echter niet, en waren maar buiten kennis. Bijkomende maakten zij zich uit de voeten, radeloos vloden zij weg, om zich te verschuilen op verborgen plaatsen.
26. Geen een van hen had den moed om terug te keeren. De lijken van de Boetå's vielen als een regen op de aarde, en hoopten zich op. Maar zonder daarvan iets te merken, marcheerden zij immer voorwaarts, daar al de
27. Leger-hoofden in zinnelooze woede den dood zochten. De aanvoerders van de Goden stonden pal tegen den aanval van de Boetå-hoofden. Zeven van hen waren gesneuveld, in 't naauw gebragt, verdrongen en overstelpt van pijlen. DÅSÅMOEKÅ bevond zich in zinnelooze woede te midden van den strijd.
28. Onder het slaan koos hij hen uit, die op wagens of olifanten zaten. Al meer en meer nam zijn gedaante in vreeselijkheid en omvang toe, hij brulde van vrolijkheid. In 't wilde en in de grootste drukte greep hij regts en links om zich heen, hij schopte vooruit en achteruit, en pakte en sloeg en verscheur-
29. de (wat onder zijn bereik kwam). Veel wagens werden vergruizeld, en de olifanten lagen op den grond verstrooid, ten gevolge (van den aanval) van DÅSÅMOEKÅ. Het front van 't leger der Goden nam de vlugt, de linkervleugel was uiteen, en de regtervleugel was geheel en al verstoven en verstrooide zich naar alle kanten. Van schrik bevangen, vlugtten zij om een schuilplaats te
30. zoeken bij Baṭårå ÉNDRÅ, hun opperbevelhebber, die stand hield in 't midden van het slagveld zonder zich te verroeren. Toen DÅSÅMOEKÅ dit zag, gaf hij dezen last aan zijn Leger-hoofden: „gaat op zijde, en onttrekt u aan den
L. 1. „strijd! want daar staat Baṭårå ÉNDRÅ, ik wil hem zijn zin geven. Hij is „juist een partij voor mij, ik zal hem niet teleurstellen in zijn wensch om

(1) „zijn krachten met de mijne te meten. Wie van ons ook bezwijke, ik ben „even beroemd als hij, en aan het uiteinde van mijn aardsch bestaan wordt

2. „de voortreffelijkheid van mijn magt door de feiten bewezen. Ziet het lijde- „lijk toe, dat ik in den strijd val! niemand van U mag mij helpen!"

Na 't uitspreken van dezen last kwam hij nader bij Baṭârâ Éndrâ, aldus snoevende: „welaan, God Éndrâ! bedenk u, voor het te laat is! wacht „mijn aanval niet af! onderwerp u liever op een vredelievende wijze, en

3. „stel al wat zich in den hemel bevindt, al de Nimfen, en al wat mij daar „behaagt, in mijn handen! Zoo gij dan toch volstrekt wilt aanvallen, zal ik „bij uw dood uw paleis verwoesten en tot een puinhoop verbranden, en ik „zal de gansche wereld onderste boven keeren."

4. Op het hooren van die taal werd Baṭârâ Éndrâ rood van woede en toomelooze drift. Met den vinger op Dâsâmoekâ wijzende, riep hij luide: „he, jij, leelijk, gemeen wangedrocht! uitvaagsel! die met allerlei streken om- „gaat en genoegen hebt in boosheid en in 't mishandelen van de wereld!

5. „Boetâ! vuil der aarde! Op die wijze zult ge zeker het aanbrandsel worden „van het vuur der hel!"

Dâsâmoekâ dit hoorende, stelde zich in positie, en gaf lucht aan zijn woede. Hij greep zijn limpoeng, dezelfde die hij vroeger van de Goden op zijn gebed ontvangen had, en sloeg daarmede naar Baṭârâ Éndrâ, die te

6. gelijkertijd een pijl van gelijke kracht afschoot, zoodat de limpoeng teruggekaatst werd. Toen greep hij zijn koentâ, en schoot die af, maar tegen een anderen pijl stuitende, keerde het wapen gebroken terug. Eindelijk wierp hij zijn trisoelâ af, hij trof Baṭârâ Éndrâ daarmede zoodanig, dat deze een oogenblik bewusteloos werd. Toen hij opgestaan was, greep hij schielijk

7. naar zijn laatsten krachtigen pijl; deze vloog met bliksemsnelheid af, en schoot Dâsâmoekâ zijn hals door midden, zoodat hij met een bons op den grond viel, maar door de werking van de pântjâsonâ, vereenigden zich de gebrokene beenderen en spieren tot één geheel. Na zijn herstelling vloog hij in de lucht, en plaatste zich nabij vlak tegenover zijn vijand.

8. Intusschen zag Koembâkarnâ met blijdschap het gevecht aan, (want) hij was achter zijn broeder aangekomen, want hij was zeer met zijn broeder begaan, omdat deze met de Goden vocht. Hij kwam juist, toen zijn broeder en Baṭârâ Éndrâ in het heetste van den strijd elkander met pijlen be-

9. schoten. Hij begaf zich onder de Legerhoofden, om het leger (van zijn broeder) te beschermen.

(L) Toen zij elkander een poos beschoten hadden, zonder dat een van beiden de minste was, trok DÅSÅMOEKÅ zijn tjandråså, met het plan om van nabij te vechten, en op zijn vijand aantedringen, maar hij werd tegengehouden door een
10. pijl, die hem trof, en zijn hals in tweeën sneed. Toen hij met een bons nederviel en op den grond rolde, waren de Boetå's, die het zagen, ontzet van angst. Daarop werkte de påntjåsonå, hij stond spoedig weêr op, zette zich in positie, gaf zijn verkropte woede lucht, vloog onder een schrikbarend
11. gebrul in de lucht, en riep zijn vijand toe, om op zijn hoede te zijn. Baṭårå ÉNDRÅ schoot toen spoedig een pijl op hem af, die hem in de borst trof en door zijn rug heen ging, zoodat hij met een bons ter aarde stortte, als een
12. omstortende berg.

KOEMBÅKARNÅ zag dit, en was zeer bevreesd, dat DÅSÅMOEKÅ zoo voortgaande al te dikwijs zoude sterven, en dat eindelijk de påntjåsonå haar kracht zoude verliezen. Hij greep zijn limpoeng, en wierp die van de regter zijde naar Baṭårå ÉNDRÅ, zonder dat deze hem nog gezien had. Baṭårå ÉNDRÅ werd in de zijde getroffen, en liet zich geheel buiten kennis op den
13. grond vallen. De Goden kwamen om strijd toeloopen, en bragten hem, toen hij geheel bewusteloos bleef, in veiligheid bij Baṭårå GOEROE, terwijl zij de poort van den hemel achter zich sloten, (want) DÅSÅMOEKÅ volgde hen met zijn legerbenden, met het voornemen, om den hemel van Baṭårå ÉNDRÅ te verwoesten en te plunderen, en (de vrouwen) gevankelijk weg te voeren.
14. Maar Baṭårå NARÅDÅ trad DÅSÅMOEKÅ, op last van Batårå GOEROE, te gemoet, en voegde hem deze vleijende taal toe: „wel, mijn lieve kleinzoon! aller„voortreffelijkste RAWÅNÅ! Gij hebt in der daad de wereld overwonnen! Wie „is aan u in den oorlog gelijk, daar gij de Goden overwint. En dan is „daar uw broeder KOEMBÅKARNÅ, hij is in der daad de sterkste der wereld, en „heeft zijn weêrga niet! Maar geef niet te zeer toe aan den drang van uw „hart, door in uw dolle woede den hemel (van Baṭårå ÉNDRÅ) te willen
16 „verwoesten, en u den toorn van Baṭårå GOEROE te berokkenen. Zij die „de oorzaak van uw hartstogt is, Dèwi WIDÅWATI, is niet in den hemel; zij „is nog steeds op de aarde, en heeft zich geïncarneerd in een Prinses van „Magådå. Aan haar moogt gij niet denken, want zij is nu gehuwd met den
17. „Koning van Maïspati. Doch hier geef ik U een Nimf voor WIDÅWATI in „de plaats, het is Dèwi TARI, zij is buitengemeen schoon, en een dochter van „Baṭårå ÉNDRÅ. Uw jongeren broeder, KOEMBÅKARNÅ, geef ik ook een zigt„baar teeken van de behaalde zege, namelijk de Nimf Dèwi KISWANI.

(L) 18. „Ja zelfs ook uw jongste broeder, WIBISÅNÅ, ontvangt van Baṭårå GOEROE „een echtgenoot, de schoone Dèwi TRIWATI. Al deze drie Nimfen zijn de „voortreffelijksten in den ganschen hemel. Welaan, vriend! het zij nu genoeg!
19. „keer terug met al uw legerbenden! Geniet met uw broeders volop genoe- „gens in uw hofstad, en baad u in het genot der liefde!"

Toen DÅSÅMOEKÅ deze woorden van Baṭårå NARÅDÅ hoorde, was hij hoogst verblijd, te meer toen hij het uiterlijk van de drie Nimfen zag, en 't
20. hem bleek, dat zij buitengemeen schoon waren. Toen hij ze ontvangen had, liet hij de krijgsmuziek klinken ten teeken van vertrek, en daarop trok hij met zijn gansche legermagt uit den hemel van ÉNDRÅ.

Te Alĕnkå komende ging Koning DÅSÅMOEKÅ dadelijk in zijn paleis.
21. Hij maakte Dèwi TARI tot zijn Gemalin, en wel tot zijn gemalin van den eersten rang, met magt over de geheele kraton en met gezag over al zijn (andere) vrouwen. Dèwi KISWANI werd de Gemalin van KOEMBÅKARNÅ, en
22. Dèwi PRIWATI werd de gemalin van WIBISÅNÅ. De jongere zuster van de twee eersten, die de oudere zuster van WIBISÅNÅ was, genaamd SARPÅKĔNÅKÅ, gaf hij tot echtgenoot een Boetå-aanvoerder van de grensgewesten, een oorlogsheld, genaamd KÅRÅSOEDÅNÅ, een dapperen en sterken krijger.
23. DÅSÅMOEKÅ en zijn beide jongere broeders gaven zich in hun paleizen aan de genoegens van den echt over. Van de Legerhoofden en aanzienlijke aanvoerders van Alĕnkå hadden velen zich vrouwen genomen uit de gevankelijk
24. weg gevoerde Nimfen. Zij smaakten de genoegens van de min met volle teugen, en gaarne deelende in de blijdschap van hun Heer, aten en dronken zij naar hartelust. Al de aanzienlijke en geringe Boetå's dachten er aan, dat zij voortdurend gezegevierd hadden, dat de drie werelden door hun Ko-
25. ning ten onder gebragt waren, dat er niet alleen onder de Vorsten der aarde niemand was, die iets tegen hem durfde beginnen, maar dat zelfs de Goden den strijd tegen hem verloren hadden, daar Baṭårå ÉNDRÅ gewond was. Daarom genoten zij volop de genoegens.

Doch wij staken hier (vooreerst) het verhaal van het vreugdedronkene Alĕnkå.

HOOFDSTUK XXXII.

Raden Sĕmantri gaat naar Maïspati.

LI. 1. Wij gaan nu over tot het verhaal van een episode, die voorviel ongeveer in den zelfden tijd, als toen het vroeger verhaalde met DÅSÅMOEKÅ gebeurde. Op den berg Djati-sarânâ woonden twee Hoofd-pandităs, zij waren 2. broeders, en deden strenger boete dan de andere Pandită's. De oudste heette SOEWÅNDAGNI, en de jongste DJÅMÅDAGNI. Hun handelingen waren echter verschillend, (want) terwijl de oudste er naar streefde, om naar zijn heilige roeping te leven met een edel, standvastig gemoed, en een behoorlijk, schoon voorkomen had, was de jongste gespierd, sterk, breed en groot, een 3. door het Pandită's-schap gevormde held. Deze wilde dan ook niet in de kluis blijven, maar doolde onophoudelijk rond door wildernissen, met zijn boog op den schouder, en als hij dan hoorde van Vorsten, die met elkander in oorlog waren, ging hij er spoedig naar toe, hielp de overwonnene partij, en onderzocht naauwkeurig, wat de aanleiding van hun oorlog was; al wie dan de eerste aanleiding gegeven had, kwam om in den strijd, als hij in zijn vre- 4. des-voorslagen niet treden wilde. Als hij maar hoorde van Vorsten of Pandită's, die dapper waren, ging hij spoedig naar hen toe, en noodigde hen uit, om met hem te vechten, doch er was niemand, die tegen hem durfde te strijden, uit vrees voor zijn buitengemeene krachten en voor zijn grooten boog. Hij had zijns gelijken niet, en droeg daarom ook wel den naam van Pandită 5. RÅMÅ BARGÅWÅ, dat is: zoon van BARGOE, en zóó heette zijn pijl, om de grootte, ook Bargâwastrâ (dat is pijl van BARGOE), want nergens ter wereld was daarvan een weêrga. Voorts had hij voortreffelijke en zeer uitstekende eigenschappen, en van uit de magtigste rijken verhief zich zijn roem, als die van een Heilige, die (tevens) een heldhaftige krijgsman was.

Zijn ouder broeder SOEWÅNDAGNI verschilde van hem, want getrouw aan zijn vroome betrekking, bleef deze in zijn kluis zich steeds overgeven aan gebeden en godsdienstige bespiegelingen. SOEWÅNDAGNI, van wien wij nu verhalen wil- 6. len, had maar twee zoons; de oudste was reeds volwassen, en heette Raden SĔMANTRI, een zeer schoon jongeling, zeer bedreven, dapper, begaafd met bovennatuurlijke krachten ervaren en volkomen te huis in beschaafde manieren, in alles ging hij met de uiterste voorzigtigheid te werk. Men kon het in 't geheel niet aan hem zien, dat hij van een Pandită afstamde, en dat hij een

(LI) 7. berg-kind was, daar hij den aard van een hof-edelman had, en soms werd hij zelfs door edele maagden in liederen geprezen. Overigens bleef deze zoon van SOEWÅNDAGNI buiten den omgang met vrouwen, en dat wel uit eigen beweging; en daar hij er naar streefde om bovennatuurlijke vermogens te verkrijgen, deed hij de strengste boete, om zijn zinnelijke lusten te beteugelen. Hij stelde zich niets dan dapperheid in den oorlog ten doel, en had er geen lust in om als een Paṇḍitå te leven, maar verlangde naar het leven in een hof-

8. stad, daarom beteugelde hij van der jeugd af zijn lusten, en leefde hij als een boeteling, omdat hij alleen naar buitengemeene vermogens streefde. Zijn verlangen naar krijgsbekwaamheid werd door de Goden vervuld, daar zij hem een tjåkrå (of rad-pijl) ten gebruike in den oorlog gaven, een voortreffelijk wapen uit den hemel, geschikt om er vijanden mede te verdelgen.

Zijn jonger broeder zag er uit als een Boetå om zijn wanstaltigheid. Zijn

9. vader had hem den naam gegeven Raden SOEKÅSRÅNÅ, en had hem, reeds bij zijn geboorte, naar een woest bosch verbannen, want hij schaamde zich zeer, dat zijn zoon zoo wanschapen was, en verbande hem, opdat hij omkomen zoude in steenachtige ravijnen, op scherpe klippen, in gevaarlijke bosschen en doorn-struiken, aan den rand van diepe valleijen, of in scherp gepunte bergkloven. (Hij werd verbannen naar) een bosch, waarin alles verdween, en de spoken hun verblijf hadden, en waar elk menschelijk wezen, dat er naar

10. toe ging, stierf, zoodat niemand dan ook in of door dat bosch durfde te gaan. Maar SOEKÅSRÅNÅ kwam daar niet om, en hield zich verscheidene jaren in dat gevaarlijke bosch op, doch bij 't toenemen van zijn jaren werd hij niet grooter, zijn vel werd zoo ruw en oneffen als de schil van een djĕroek-poeroet, zijn kleur was zoo zwart als inkt, zijn tanden waren klein en spits als pandan-dorens, zij staken zigtbaar vooruit en waren vergiftig, zijn neus was stomp, zijn voorhoofd, als dat van een eend, vooruitstekend, zijn oogen zaten diep in 't hoofd, zijn hals was kort, zijn schouders liepen boven naauw toe

11. als een bamboezen vischkorf (kĕpis), zijn haar was dun en rood, zijn rug was zoo krom als de boog van een woesoe, zijn achterste stak achteruit als de steven van een schip, en met een punt als de bok van een zadel, hij was krom van beenen, droeg een spitsbuik met een uitpuilenden navel, hij sprak (door een gebrek aan zijn verhemelte) onduidelijk en niet geärticuleerd en telkens afgebroken, hoewel minzaam; hij was de slechtste der slechten en de grofste onder de lomperds. Hoewel deze Dwerg-boetå allerlei gebreken en ondeugden had, was hij evenwel toch nog begaafd met een zekere minzaam-

(LI) 12. heid, ten gevolge van zijn afstamming van een boeteling. Zijn vader was inwendig zeer verlegen met hem, maar gevoelde zich niet in staat, om te staan naar 't leven van zijn zoon, ja hij had zelfs eenigzins ontzag voor hem, want hij wist, dat zijn zoon door Baṭårå Goeroe bemind werd, en van dezen buitengemeene giften ontvangen had, bestaande in een paar slagtanden, wier werking nog doodelijker was als die van 't venijn der slangen, benevens in de bovennatuurlijke gave van ijlheid des lichaams, waardoor hij door alles kon heen

13. dringen. (Hij had die gaven ontvangen) omdat zijn boete volkomen was. Als hij soms begeerig was om zijn broeder te zien, kwam hij bij nacht in zijn kluis, zonder dat anderen het wisten, en als het daglicht aanbrak, keerde hij naar zijn verblijf in het akelige woud terug. Alle berg- en boschgeesten erkenden Raden Soekåsrånå als hun Opperhoofd.

Op zekeren dag liet de Panḍitå zijn zoon Raden Sĕmantri bij zich ko-

14. men, en zeide tot hem: „hoor eens, zoonlief! Je hebt nu al een geruimen „tijd je best gedaan, om voortreffelijke en uitstekende vermogens te bekomen, „het zal nu wel voldoende zijn. Het is nu beter, dat je in dienst treedt bij „een Koning, want je hebt een innemend voorkomen, en verdient te leven

15. „onder de bewoners van een hofstad, het zou niet behoorlijk zijn, dat je als „een Panḍitå op den berg bleeft wonen."

De zoon antwoordde eerbiedig: „Heer (en Vader)! voor dat U daarover „sprak, heb ik daarover ook al bij mij zelven gedacht, maar ik heb 't nog niet „aan U gezegd, omdat ik nog geen Koning heb kunnen vinden, die (ten eersten) „zoo uitmunt boven anderen, dat hij aan mijn wenschen voldoet, een Koning, die „door de andere Koningen met eerbied bejegend wordt, die een deugdzaam

16. „karakter en wijsheid bezit, die daarenboven dapper is in den strijd, en mij „in dapperheid, bekwaamheid en buitengemeene hoedanigheden overtreft; en die „ten tweeden in staat is, om in den strijd de zwaarte van mijn neêrploffende „tjåkrå wederstaan. Als er zulk een Koning is, ben ik in waarheid bereid „om hem te dienen, en hem de eerbiedigste en onderdanigste hulde te be„toonen."

17. „Wel, mijn jongen!" antwoordde de vader met een vriendelijken glimlach, „je hebt al heel rare plannen! je wilt in dienst treden bij een Koning, maar „hem tevens van je buitengemeene krachten een blijk geven. En waarlijk! „zeldzaam zijn de Vorsten, die je in den strijd evenaren in bekwaamheid en „dapperheid, en die je tjåkrå zonder wankelen weêrstaan kunnen; immers, „die tjåkrå van je is een geschenk van boven, en inderdaad het voortreffe-

(LI) 18. „lijkste van alle edele wapenen. Zelfs de Goden des hemels zijn bevreesd die „tjåkrå te weêrstaan, hoeveel meer dan nog de menschen. De verschillende „soorten van Boetå's, die onverschrokken, dapper en met bovenmenschelijke „vermogens bedeeld zijn, en je tjåkrå opvangen, worden zeker vernietigd. „En toch, mijn jongen! is er één Vorst, die genoegzame krachten bezit, om je

19. „neêrvallende tjåkrå op te vangen. Het is de groote Koning van Maïs„pati, Praboe ARDJOENÅ-SÅSRÅ-BAOE genaamd, een Vorst, die uit den hemel „is nedergedaald, om tot vader en moeder van de aarde te strekken, een God„heid in zigtbare gedaante. De Vorst, dien ik daar noemde, is de voortreffe„lijkste der wereld, een incarnatie van den dapperen Baṭårå WISNOE. Hij

20. „heeft in de wereld zijn gelijke niet, geen Vorst is zoo dapper en met zulke „bovennatuurlijke gaven bedeeld, allen zouden moeten bukken voor zijn oor„logsgeweld en daardoor worden neêrgeveld als weêrloozen. Achthonderd „Vorsten zitten aan den voet van zijn troon, en dat niet ten gevolge van „oorlogsgeweld, zij hebben zich op een vredelievende wijze, door den alver„winnenden invloed van zijn milddadigheid en regtschapenheid aan hem on„derworpen, terwijl zij bij die onderwerping in hun hart van hem wenschen

21. „te leeren, daar zij ten hoogsten ingenomen zijn met de manieren van dien „Vorst. Hij bemint zijn onderdanen, deelt steeds betrekkingen uit, en strooit „dagelijks zijn geschenken rond, om die achthonderd aanzienlijke Vorsten op „den proef te stellen, daar hij nog geen Patih heeft aangesteld. Ik stel mij „voor, dat jij het bent, die Patih van dien Vorst zult worden, en als ge„trouwe dienaar den Koning van Maïspati zult volgen, op de gansche aar-

22. „de (ben jij daartoe de geschikste). Het is nu juist de beste tijd om je bij „hem aan te melden, want juist op dit oogenblik is Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ zeer „bedroefd, daar hij (vruchteloos) een vrouw zoekt, die waardig is zijn eerste „Gemalin te worden. Vele Koningen hebben hem al hun schoone dochters „aangeboden, maar op niemand laat hij zijn keus vallen, daar hij wacht op de „eerzame maagd, waarin Dèwi SRI zich geïncarneerd heeft, om haar als eer-

23. „zaam jongeling te ontmoeten. Op dit oogenblik heeft Dèwi SRI zich reeds „geïncarneerd in een Prinses van Magådå, maar de tijd van het huwelijk „van Dèwi SRI en Baṭårå WISNOE is nog niet gekomen, omdat daarbij een „hevige strijd zal plaats hebben. De stad Magådå wordt thans belegerd door „een vijand, den grooten Koning van Widarbå. De aanleiding tot die oorlog „is deze, dat zijn aanzoek om (die Prinses) ten huwelijk te bekomen, afgeslagen

24. „is, zoodat hij nu geweld gebruiken wil. Ik raad je aan om later, als je aanbod

(LI) „om den Koning van Maïspati te dienen aangenomen is, onbeschroomd te „handelen, en het daarheen te leiden, dat hij je naar Magådå zendt om de Prin- „ses voor hem te vragen, en al moet je er ook om vechten, moet je dat op je „nemen. Het is ontwijfelbaar zeker, dat je de Prinses van Magådå (voor je „Heer) bekomen zult, en dat de vijanden van Magådå zullen verdwijnen.

25. „Het zal geschieden, niet alleen als jij gezonden wordt, maar ook als er een „klein kind naar Magådå gezonden werd, zoo het kwam van wege den Ko- „ning ARDJOENÅ-SÅSRÅ, zou het zeker zijn doel bereiken. Immers zij zijn al „een paar; al werden zij door een zee van vuur van elkander gescheiden, Dèwi „SRI en Baṭårå WISNOE zouden elkander ontmoeten.

„Kom, mijn zoon! je moet niet alleen niet aarzelen bij den Koning van „Maïspati in dienst te treden, maar het is zelfs je pligt hem hulde te doen.

26. „Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ is nog eenigzins van onze familie, hij is van een „ouderen tak. (Jij,) een gering persoon, bent een halve neef van hem, den groo- „ten Vorst. Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ stamt, even als jij, van Baṭårå MÅJÅ af, en

27. „(zijn vader) Koning KARTÅWIRJÅ en ik waren volle neven. Zijn grootvader, de „Panditå WISANGGÈNI, was een broeder van mijn vader, Koning ERRIJÅ, bei- „de zoons van Hjang DEWÅSÅNÅ, die een zoon was van DEWANGGÅNÅ. Diens „vader heette Hjang DEWANKÅRÅ, een zoon van Hjang KARÅBÅ, die een „zoon was van Hjang RAWIJATMÅDJÅ, deze was een zoon van Baṭårå SOER-

28. „YÅ, en deze was een zoon van Baṭårå MÅJÅ. Je stamt dus, even als de „Koning van Maïspati, in de negende linie van Baṭårå MÅJÅ af. Maar „ik raad je aan, mijn lieve zoon! om je er niets op te laten voorstaan, dat „je dien Koning nog in den bloede bestaat, want dat zou de oorzaak kunnen „zijn, dat je zending naar Magådå niet geschiedde. Je moet een nederige rol „blijven spelen, en alleen de vertooning geven van iemand, die van een berg-

29. „bewoner afstamt. Ik zeg je werkelijk de waarheid: het is niet noodig den „Koning te bekennen, dat je van zijn familie bent; later zal dit aan Koning „ARDJOENÅ-SÅSRÅ van zelf blijken. Wel, erken hem maar voor je Godheid! „inderdaad is hij immers een Godheid, als een incarnatie van WISNOE.

„Heden moet je vertrekken. Ik zal je door mijn gebeden en godsdienstige „overpeinzingen ondersteunen. Maar je moet er tegen niemand van spreken,

30. „ook niet tegen je jongeren broeder, hij mogt eens meê willen gaan, en je op „reis hinderlijk zijn. Heden is het een goede dag, daar het juist nieuwe maan „is; als je (den Koning) je diensten aanbiedt, zul je dus zeker zijn gunst ver- „werven."

(LI) Toen de zoon deze woorden van zijn vader hoorde, glimlachte hij in een zeer opgeruimde stemming, maakte een sĕmbah, en antwoordde: „als U mij
31. „het vergunt, ben ik volkomen bereid, en zal ik naar Uw raad bij den Vorst „van Maïspati in dienst gaan." „Goed," sprak de vader vriendelijk, „vertrek dan maar, mijn zoon! maar ik zeg je: pas op, wees op je hoede! bega „geen onvoorzigtigheid in je dienst bij den Koning Ardjoenå-såsrå, want het „is een wel is waar uitstekend, maar ook een gevaarlijk en ontzagwekkend „Vorst, met wien men het niet te ligt mag opnemen."
32. Raden Sĕmantri maakte daarop een sĕmbah, kuste de voeten van zijn vader, kreeg verlof om heen te gaan en vertrok. Hij reisde door zonder ophouden, daalde van den berg af, kwam midden in wildernissen en woeste bosschen, en rekende, (hoewel) ver van de kluis (van zijn vader) verwijderd, de gevaren van den togt niet. Hij trok maar verder met een hevig verlan-
33. gen, en 't was of hij zich haastte om te Maïspati te komen, even als of hij smachtend verlangde naar een (daar wonende) vrouw. Raden Sĕmantri dacht bij zich zelven: „hoe zou die toekomstige Heer van mij er wel uitzien? die „van de andere Vorsten hulde ontvangt en den bijnaam draagt van Koning „Såsrå-båoe (d. i. duizend-arm), daar mijn vader hem zoo buitengemeen hoog
34. „boven de menschen dezer aarde verhief. Ik zal dien Koning Ardjoenå-såsrå „mijn krijgsbekwaamheid toonen! zou hij in staat zijn om de zwaarte van mijn „tjåkrå te wederstaan? want toen ik dat wapen bekwam als een gunstrijk „geschenk van Baṭårå Goeroe, is mij de toezegging gedaan, dat geen Vorst „op dit benedenrond, zelfs geen Godheid, in staat zoude zijn, deze tjåkrå
35. „van mij in haar val te wederstaan." Zoo dacht Raden Sĕmantri langs den geheelen weg.

HOOFDSTUK XXXIV.

Ardjoenå-såsrå *zendt* Sĕmantri *naar Magådå, om* Tjitråwati *ten huwelijk te vragen.*

Koning Ardjoenå-såsrå van Maïspati, die beroemd was in de gansche wereld, wiens regering boven anderen uitmuntte, en die de eerbiedige en onderdanige hulde ontving van achthonderd dappere, veel vermogende Vorsten,
36. had inderdaad op aarde niemand, die hem evenaarde. Hij was als een God op aarde, wat betreft zijn Vorstelijk gezag, zijn bovennatuurlijke magt, zijn

(LI) welgemaaktheid en schoonheid. Hjang ASMÅRÅ scheen het tegen hem in schoonheid te verliezen. Zijn luister schitterde als de stralen van de zon, zoodat zijn onderdanen niet bestand waren tegen zijn blik, en zij, die hem zagen,
37. betooverd werden. De pracht van zijn paleis te Maïspati was als die van de acht hemelsche paleizen ([1]), van binnen was het fraai versierd; maar één ding ontbrak er aan, namelijk dat de Koning geen Gemalin had, daardoor had al, wat er in het paleis was, een somber voorkomen. Achthonderd Vorsten had-
38. den hem reeds uitstekend schoone Prinsessen, hun zusters of dochters, aangeboden, maar de Koning van Maïspati wilde nog in 't geheel niet van een huwelijk weten, wachtende op de incarnatie van Dèwi SRI, en daar zij zich nog maar steeds niet (op aarde) bevond, en hem het wachten al te lang duurde, leed de groote Vorst bij voortduring aan zóó groote droefheid, dat hij het eten en slapen naliet.

Omstreeks dezen tijd werd de Koning door bittere droefheid overvallen, hij
39. spande alle krachten der ziel in, beklom zijn bidvertrek, en verdiepte zich in overpeinzingen, als iemand, die met den meesten ernst in gebeden verzonken is. De Goden kwamen daardoor in rep en roer. Baṭårå GOEROE maakte zich ongerust, omdat Baṭårå WISNOE zoo bedroefd was, en zond NARÅDÅ om hem door een herinnering op te beuren. Deze daalde (uit den hemel) op de aarde neder, ging zonder zich te laten aandienen het paleis van Maïspati
LII. 1. binnen, (en trad) in het vertrek, waar de Vorst aan het bidden was. NARÅDÅ zeide, schaterende van lachen, en hem met zoete woorden paaijende: „foei, mijn „kleinzoon! man vol bevalligheid met een nette en fijn gebouwde leest! man „vol van allerlei schoonheden! hoe kunt ge toch zoo bedroefd zijn, omdat ge „nog geen vrouw hebt, die waardig is, dat ge haar in het paleis zoudt be-
2. „zitten. Het is immers nog niet de tijd, dat WISNOE en SRI zich vereenigen! doch „er ontbreekt nog maar zeer weinig aan. Kom! staak dus spoedig het werk „uwer gebeden, waarbij gij als 't ware al uw krachten inspant met zulk een „aandrang, dat de Goden er ongerust van worden, en zelfs Baṭårå GOEROE
3. „met uw hevig smachtend verlangen verlegen is. Want ik zeg u: de persoon „waarin Dèwi SRI zich geïncarneerd heeft, is nu in Magådå, zij is gaan „wonen in Dèwi TJITRÅWATI, een Prinses, die alom op aarde geprezen wordt „en wereldberoemd is. Dèwi TJITRÅWATI brandt, even zoo wel als gij, van
4. „smachtend verlangen, en wacht op de incarnatie van WISNOE. Zend spoe-

([1]) Hieronder verstaat men de paleizen van de acht navolgende Goden: SAMBO, BRÅMÅ, ÉNDRÅ, WISNOE, BAJOE, KÅLÅ, MÅHÅDEWÅ en ASMÅRÅ.

(LII.) „dig iemand naar de stad Magådå, want op dit oogenbik doen een aantal „Vorsten pogingen om Dèwi Tjitråwati te bekomen. Een groote menigte „van Vorsten is naar Magådå gegaan, en heeft om haar hand gevraagd, „en allen zijn afgewezen; maar nu hebben die Vorsten het voornemen opge-
5. „vat om geweld te gebruiken. Het is bepaald, dat de incarnatie van Dèwi Sri, „waar zij zich ook moge bevinden, al spannen die Vorsten ook met elkander „zamen, niet in hun handen mag vallen. Immers (Baṭårå Kålå,) de Vorst „der Boetå's, heeft, toen hij nog in den hemel woonde, niet opgehouden „pogingen te doen, om Dèwi Sri te bekomen, en toen Baṭårå Wisnoe en
6. „Dèwi Sri in een menschelijke gedaante verschenen, is zijn ziel haar gevolgd, „en heeft zich (met zijn ondergeschikten) ook geïncarneerd in de Vorsten en „al hun troepen, en de oorzaak, dat die Vorsten zoo aandringen op 't voldoen „van hun verlangen en daarbij tegen de incarnatie van Sri geweld aanwen- „den, is dus daarin gelegen, dat de ziel van Baṭårå Kålå (en de zijnen) in
7. „hen gevaren is. Daarom raad ik u dadelijk iemand (naar Magådå) te zen- „den, en om de hand van de Prinses van Magådå te vragen; voordat zij „te Maïspati is, zullen de Vorsten hun pogingen niet laten varen. Het zal „hun echter toch niet gelukken de incarnatie van Sri te bekomen, maar het „zal hun ten verderve brengen."

8. Na 't uiten van deze woorden verdween Narådå in de lucht. Toen Koning Ardjoenå-såsrå dit hoorde, viel hem een pak van zijn hart, hij staakte zijn gebeden, kleedde zich in een Vorstelijk gewaad, en trad toen buiten zijn paleis, terwijl al de onderhoorige Vorsten hun opwachting bij hem maakten, en de Edellieden van het hof en de Krijgsoversten in vollen getale in rijën geschaard
9. zaten. Toen de groote Vorst, begeleid door de vrouwelijke hof-bedienden, bij hen kwam, en op den diamanten troon had plaats genomen, werden allen, die daar neërzaten, van hun glans beroofd; zij waren zonder luister, de achthonderd Vorsten waren als de sterren en de maan, wier glans verdwijnt bij het licht
10. der zon. Op een wenk kwamen zij eerbiedig nader, en daarop zeide Koning Ardjoenå-såsrå op vriendelijken toon tot het Hoofd der Vorsten, genaamd Vorst Sodå (en tot de andere Vorsten): „hebt gij (ook) gehoord, dat de Prinses van „Magådå, die wereldberoemd en nu volwassen is, niet huwen wil, hoewel „alle Vorsten naar haar hand dingen?"

11. Vorst Sodå antwoordde: „ja, Heer! dat heb ik ook gehoord. Koning Tjitrå- „darmå van Magådå was van een vromen, voortreffeijken inborst, maar hij „is gestorven. Zijn jongste kind, dat hem in de regering is opgevolgd, is dap-

(LII) 12. „per in den strijd, en heet Raden TJITRÅGÅDÅ. Zijn oudste kind is een meisje, „en heet Dèwi TJITRÅWATI. Zij is volwassen, maar wil niet trouwen; vele Vorsten dingen om strijd naar haar hand, en nu op dit oogenblik houdt de Koning van Widarbå bij voortduring in het rijk van Magådå zijn verblijf. „Daar zijn verzoek om haar hand is afgewezen, is hij van zins om geweld „te gebruiken."

13. Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ ontstelde, toen hij dit hoorde, en zeide: „als dat „zoo is, moet gij, Vorsten! bevelen geven tot toerusting voor den oorlog. Ik „wil den Koning van Magådå in den strijd bijstaan."

Hij had nog niet uitgesproken, toen Raden SĔMANTRI onverwachts aan-
14. kwam, en midden door de aanwezige Vorsten heen, zonder zich te laten aandienen, voor den Koning digt bij zijn troon, met zijn rug naar Vorsten gekeerd, in een gebogene houding ging zitten. Allen staarden hem met verbazing aan; eenigen meenden, dat hij van dezelfde incarnatie was als hun Heer en Gebieder; anderen vermoedden, dat hij tot 's Vorsten familie behoorde,
15. daar zijn voorkomen even zoo op dat van hun Koning geleek, als de eene helft van een doorgesneden jonge betel-noot op de andere, en zeer goed paste voor een broeder, die een weinig ouder was dan hun Koning; in helderheid van glans waren zij gelijk. Alle Vorsten dachten gelijk over hem, en hielden hem voor een broeder van hun Koning, daarom lieten zij hem maar stil begaan.

16. Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ sprak hem vriendelijk toe: „wees welkom, vreemdeling! hoe is uw naam? gij komt (maar zoo) voor mij, (maar) waar komt ge van „daan? en wie is uw vader? Ge ziet er goed en vriendelijk uit, en hebt maar
17. „één gebrek, dat van onbeleefdheid, daar ge hier zonder u te laten aandie„nen midden door de hier aanwezigen heen gedrongen zijt. Kom! zeg wat uw „plan is, dat gij zoo maar regtstreeks op mij afkomt, en voor mij gaat zit„ten."

Toen SĔMANTRI deze taal van den Vorst hoorde, werd hij bewust van zijn verkeerde handelwijze; hij antwoordde met een sĕmbah en op een zacht
18. vleijenden toon: „ach, groote Heer en Koning! schenk uw dienaar voor zijn „verkeerd gedrag vergiffenis! want op de bergen is geen hofstad, men vindt „daar dus geen hoffelijke manieren! Ik ben SĔMANTRI, van zeer geringe af„komst, arm, ellendig, en van der jeugd af een berg-bewoner. Mijn vader is
19. „de Paṇḍitå DJATI-SAMPOERNÅ. Ik kom mij hier in de tegenwoordigheid van „Uwe Majesteit vertoonen, omdat ik wensch U hulde te bewijzen, en tot Uw „gevolg te behooren."

(LII) De Koning van M a ï s p a t i moest bij zich zelven lachen, en zeide vriendelijk: „ik ben u zeer verpligt, dat ge het plan hebt om met mij armoede te
20. „lijden. Maar ik wil ronduit met u spreken, anders hebt ge er misschien later „berouw van, dat gij bij mij in dienst gegaan zijt. Wat is uw begeerte? want „vele menschen vatten het voornemen op en doen hun best, om in de nabijheid „van Vorsten te komen. Uw eigenlijke wensch is (misschien) ware deugd te aan-
21. „schouwen, maar dergelijke plannen loopen verkeerd uit. Zij die streven naar „voorspoed, krijgen geen geluk, en die naar deugd streven, vinden ondeugd. Zie, „ik zeg u de volle waarheid! Wat begeert gij toch? Immers M a ï s p a t i is „de woonplaats van domme lieden, de bloedverwanten van Vorsten zijn door-
22. „gaans trotsch en pedant. Bij hun dringend verlangen om mij liefde te be„toonen, houden zij er alleen van om (met mij) bevriend te zijn en zich te slui„ten aan een onnoozele (als ik ben)."

SĔMANTRI antwoordde met een s ĕ m b a h. „Uw dienaar denkt er in de ver„ste verte niet aan, dat hij een goede maatschappelijke positie bij U zou vin„den, althans geen eer en aanzien. Uw dienaar wenscht, dat men hem het „paard van Uw Majesteit laat oppassen, want hij is inderdaad van zeer gerin-
23. „ge afkomst, en hoe zou hij dus denken aan luister, en gesteld zijn op een „hooge betrekking?"

Deze woorden maakten op Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ een aangenamen indruk, en vriendelijk glimlachende zeide hij: „nu, met veel genoegen! als gij er dan „toch op blijft aandringen, om bij mij in dienst te treden, en van voornemens
24. „zijt armoede te lijden, wie weet, of ge dan niet gelukkig wordt. Ziehier, „Vorst SODÅ! een jongmensch, die SĔMANTRI heet, en in uw armoede wil dee„len! laat hem onder uw gevolg de hoofdstad bewaken! En gij, Krijgsover„sten! houdt u gereed voor den oorlog! ik wil u allen medenemen naar „M a g å d å, om (den Vorst van dat rijk) in den oorlog bij te staan."
25. SĔMANTRI verheugde zich, toen hij dit hoorde, want hij dacht aan 't geen zijn vader hem medegedeeld had, en zeide met een s ĕ m b a h: „hoe groot „is wel het aantal der vijanden van den Vorst van M a g å d å, dat mijn Heer „en Koning besloten heeft hem persoonlijk in den strijd bij te staan?"

De Koning antwoordde: „de magtige Vorst van W i d a r b å, genaamd DAR-
26. „MÅWISESÅ, heeft andere Vorsten aan zich onderworpen, daarom wil ik er zelf „naar toe gaan, om tegen hem hulp te verleenen."

„Maar," zeide SĔMANTRI eerbiedig, „het is toch zeer vernederend voor mijn „Heer, ten strijde te trekken tegen iemand als de Vorst van W i d a r b å! wat

(LII) „weegt die in den oorlog? Zelfs als U de voornaamste aan U onderhoorige
27. „Vorsten daartoe bestemde, zou de expeditie nog te groot zijn; op zijn aller-
„best zou een van de geringere Vorsten al voldoende zijn, om zich in den oor-
„log tegen den Vorst van Widarbå te meten. Heer! Uw knecht vermeet zich
„het verzoek, om Uw wil te volbrengen, daar hij er zoo sterk naar verlangt,
28. „een last van Uw Majesteit uit te voeren. Daarom smeek ik, dat het aan
„niemand dan alleen aan Uw knecht vergund worde, hulp te verstrekken te-
„gen den Vorst van Widarbå, en hem op alle mogelijke wijzen te be-
„vechten."

„Wel, sprak de Koning," het doet mij veel genoegen, Sěmantri! dat gij
„mij uw trouw aanbiedt, maar ik moet volstrekt zelf gaan, omdat de Vorst
„van Widarbå een vijand is, die men niet zoo gemakkelijk overwint."

29. Sěmantri bleef op zijn verzoek aandringen (zeggende): „Heer! 't zij U het
„toestaat of niet, ik bied U mijn dood en leven aan; ik blijf bij mijn vurig
„verlangen naar den last om (dien vijand van Magådå) te bestrijden, als Uw
„Majesteit mij maar één volgeling medegeeft, om getuige te zijn van den
„strijd."

30. De Koning glimlachte, en sprak bij zich zelven, terwijl hij naauwkeurig het
voorkomen van Sěmantri bekeek: „zijn uiterlijk is aangenaam en innemend,
„zijn gelaat is schoon en eerbiedwekkend, zijn glans is vast en rustig, hij spreekt
„ingetogen en braaf; mogelijk kan hij wel aan mijn verlangen voldoen. Het
„is geen schande voor mij, hem in mijn plaats en uit mijn naam te laten han-
31. „delen; vooral ook daar hij van een edelen Paṇḍitå afstamt, en omdat
„hij welgemaakt en schoon (van voorkomen) is, en een model van een held
„schijnt te zijn, zal hij zijn taak wel volbrengen."

Daarom gaf hij vriendelijk ten antwoord: „nu, goed! ik zal voldoen aan uw
„wensch en dringend verlangen om mijn last tot het verleenen van hulp in den
32. „strijd te volbrengen. Maar gij moet medenemen al wat tot de staatsie van een
„Vorst behoort, en ik zal u, als mijn vertegenwoordiger, door vier Vorsten als uw
„gevolg laten vergezellen, namelijk de Vorst van Kalinggåpati, verder Soer-
„jåkètoe, Tjåndråkètoe en Wisåbådjrå. Gij zijt hun Hoofd, en zij moeten op
33. „uw bevelen gereed staan; als het later tot een oorlog komt, moet gij hen laten
„vechten, op uwen last mogen zij hun leven niet willen sparen, maar, als de
„strijd tegenloopt, zelfs hun leven er bij inschieten. Hoort, Wisåbådjrå, Vorst
34. „van Kalinggåpati, Tjåndrakètoe en Soerjåkètoe! houdt u allen met alle
„krijgstoerustingen gereed! Ik gelast u Sěmantri op zijn zending, als bond-

(LII) „genoot (van M a g â d â), in den oorlog te vergezellen. Let op, wat ik u zeg! „Volgt allen de bevelen op van SĔMANTRI! Volbrengt wat hij u laat doen, of
35. „het u goed voorkomt of niet! Alle maatregelen betreffende den oorlog, en „al wat ik met den Koning van M a g â d â voor heb, moet gij geheel aan hem „overlaten"!

Nadat zij dit beloofd hadden, keerde de Koning weder in zijn paleis terug, en gingen allen, die hun opwachting bij hem gemaakt hadden, uiteen. R a d e n
36. SĔMANTRI werd door Vorst SODÂ medegenomen naar zijn woning. Den volgenden morgen ontving R a d e n SĔMANTRI uit het paleis een prachtig kostuum: een sierlijke kroon, een dubbeld borstschild met de figuur van een kroon en met sterren en radpijlen, voorts armringen en oorringen, zooals de Koning
37. droeg, voorts een wagen, met edelgesteenten versierd, verder stond er een lijfwacht van honderdduizend jonge, uitgelezene krijgslieden uit de k r a t o n op de p a g ĕ l a r a n; ook stonden de vier Vorsten met hun krijgstoerustingen ge-
38. reed, wachtende op de bevelen van hun grooten Koning. Daarop werden zij binnen in de k r a t o n geroepen; voor hun Koning komende, zagen alle bewoners van de k r a t o n tot hun verwondering, dat de persoon, die hun Koning zou vertegenwoordigen, zoo volkomen op dezen geleek in voorkomen, stem en
39. manieren, zoodat hij zeer goed zijn broeder kon wezen. De Vorsten lieten hem vooraan zitten, omdat er niemand was, die bij hem in aanmerking kwam. De Koning ARDJOENÂ-SÂSRÂ zeide vriendelijk glimlachende: „hoor, vriend SĔMAN- „TRI! wat mijn eigenlijke plannen zijn. Het doel van uw zending is tweederlei,
40. „in de eerste plaats om hulp in den oorlog te verstrekken, en in de tweede „plaats is het mij te doen om de Prinses van M a g â d â, D è w i TJITRÂWATI, „als ge namelijk gelukkig slaagt (in 't eerste gedeelte van uw zending), want „ik ben nog niet gehuwd. Op wat wijze gij haar in der minne voor mij zult „kunnen bekomen, laat ik geheel en al aan u over, gij moet zoo goed, als gij „maar kunt, uw best doen, opdat mijn wensch vervuld wordt. Maar er moet
41. „in 't geheel niets van blijken, dat gij geweld zult aanwenden. En nu, ver- „trekt allen! mijn laatste woord tot u is dit: weest voorspoedig op uw togt!"

Na deze woorden beloofden zij onder een s ĕ m b a h de hun opgedragene taak te aanvaarden, en gingen zij buiten het paleis. Buiten komende klonk de krijgsmuziek, al de troepen zetten zich in beweging, en de vier Vorsten stelden zich aan 't hoofd van hun legers.

LIII. 1. De Vorst van K a l i n g g â p a t i, die de voorhoede uitmaakte, rukte eerst uit. Hij reed met een trotsche houding en een fraai versierde kroon op 't hoofd

(LIII) in een wagen, hij was dik, groot, breed en majestueus van voorkomen, zijn
2. lichaam was zoo zwart als inkt, hij had bakkebaarden, een baard onder de kin, en een baard van den mond tot de ooren, die zich met zijn knevels vereenigde, zijn wenkbraauwen waren borstelig en digt begroeid, evenzóó waren zijn borst en oksels; hij was even streng, deftig en indrukwekkend als een B o e t å, zijn tanden waren vaneen gescheiden en zwart, zijn blik was doordringend.
3. Hij had een zonnescherm van gitzwarte kraaijeveeren, omzoomd met kostbare edelgesteenten; zijn veldteekens, vaandels en vlaggen waren zwart en voorzien met de beeldtenis van een B o e t å, die verwoed een knods zwaaide, zij bewo-
4. gen zich heen en weder door den hevigen wind. Bij het gewapper der veldteekens en vaandels en het luid geraas der krijgsmuziek schenen de B o e t å's, op die veldteekens afgebeeld, van verwoedheid te brullen, zich te bewegen en telkens hun knodsen te zwaaijen. De fraai gekleede troepen maakten luid ge-
5. tier, het waren allen aanzienlijke helden; zij gedroegen zich even woest, alsof zij in den strijd aanvielen.

Vorst Wisåbådjrå reed vlak achter hem in een wagen, die de gedaante
6. van een schip had en bruin geverwd was, met een zonnescherm van zwarte kraaijeveeren, hier en daar gevariëerd met andere kleuren. Hij was even onverschrokken als de Vorst van K a l i n g g å p a t i en bijna volkomen aan dezen gelijk; hij had ook bakkebaarden en haar op de borst, alleen was hij vetter en
7. geel van vel. De grond dreunde onder de voeten van zijn troepen, die met groote vaart en met drift voorttrokken. Zijn veldteekens, vaandels en vlaggen vertoonden de beeldtenis van een aap, die zich vol woede om een w a r i n g in-
8. boom slingerde, en als de hevige winden er tegenaan waaiden, was het, alsof de aap op de vlaggen werkelijk bestond, gaapte, schreeuwde, zich bewoog en om den w a r i n g i n-boom draaide met een levendig getier.

9. Sĕmantri, die zich achter hen aansloot, reed op een gouden wagen, voorzien met figuren van het jonge loof van welriekende planten en allerprachtigst versierd. Hij had een zonnescherm van paauweveeren, omzoomd met een gouden rand, die bezet was met robijnen in den vorm van sterren of van
10. t j a m p å k å-bloemen, en met smaragden, wier vonkelende glans, als die van meteoren, een boog vormde boven den wagen, die eveneens bezet was met
11. sterren, en goed harmoniëerde met zijn staatsie-gewaad. Zijn lijfwacht geleek op een menigte verspreide welriekende bloemen in het drooge jaargetijde. Zijn vlaggen droegen de figuren van een t j å k r å, en de andere veldteekens en vaandels waren voorzien met de figuur van een sierlijke kroon. De opgewektheid

(LIII) 12. der helden was niet verminderd, en al de Vorsten begeleidden Raden SĔMANTRI, zoodat zij hem op den togt tot wacht dienden, en zóó ging het driftig en lustig voorwaarts.

13. Achter hen sloten zich de tweeling-broeders, de Vorsten SOERJÅKÈTOE en TJÅNDRÅKÈTOE, aan. Zij zaten in een trotsche houding op hun wagen, met een voorkomen, zooals aan helden paste. Hun troepen maakten luid geraas.

14. De Koning van Maïspati zag op den koepel-toren van zijn paleis Raden SĔMANTRI, omstuwd door de Vorsten, voorttrekken, en overtuigde zich, dat aan hem werkelijk niets ontbrak, om hem als zijn plaatsvervanger de zaak

15. te laten afdoen. Zijn glans was volkomen zuiver en schoot vlammen uit, anders als die der andere Vorsten. Zoo ging de lange togt, waarvan wij kortheidshalve niet verhalen, verder en verder, totdat zij op het grondgebied van Magådå kwamen.

16. De beämbte, die aan de grenzen zijn post had, gaf aan zijn Heer berigt, dat er een Vorstelijk gezantschap gekomen was van Koning ARDJOENÅ SÅSRÅ,

17. van Maïspati, dat Raden SĔMANTRI, die aan 't hoofd van het gezantschap stond, door Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ tot hem gezonden was, om hulp in den oorlog te verstrekken, en dat een groot aantal Vorsten hem op zijn togt vergezelde.

18. Koning TJITRÅGÅDÅ schrikte van blijdschap, toen dit hoorde, en zond zijn Patih SĔMBÅDÅ met al de andere Krijgsoversten om hem buiten de stad te gemoet te trekken, terwijl hij zelf op de sitinggil zoude blijven wachten.

19. De Patih buiten de stad komende, ontmoette Raden SĔMANTRI, zag zijn luister met verbaasde blikken, en sprak na een sĕmbah op vleijenden toon:

20. „welaan, jonge vriend! zet uw togt voort en kom in de stad! de Koning wacht „u op de sitinggil."

SĔMANTRI gaf glimlachend het teeken, dat zijn troepen dadelijk moesten verder trekken, en overeenkomstig dien last traden zij de stad binnen, zoodat alle

21. inwoners langs den weg zich in dit gezigt verlustigden. Zonder de schoonheden van den optogt in bijzonderheden te vermelden (zij alleen verhaald), dat de Vorsten, bij het trekken door de straten der stad, hun troepen in goede orde geplaatst hadden, en dat de inwoners van Magådå verwonderd waren

22. bij het zien van de goede toerusting van het leger van Maïspati. Toen al de Vorsten op de aloen-aloen gekomen waren, gingen zij even als Raden SĔMANTRI van hun wagens. De Koning TJITRÅGÅDÅ ging van de sitinggil

23. hem tegemoet tot aan den rand van het voordak van de sitinggil, waar hij

(LIII) Raden SĔMANTRI ontmoette; hij vatte hem minzaam bij de hand, noodigde hem zeer beleefd uit om nader te komen, en nam hem aan zijn hand mede naar
24. de met goud geplaveide sitinggil. Toen ook de vier Vorsten naar behooren gezeten waren, sprak Koning TJITRÅGÅDÅ op een minzamen toon: „dat „had ik niet gedroomd, dat ik een gezantschap van Uw Heer zou ontvangen!
25. „mijn hart springt op van blijdschap, het heeft een gevoel, als of ik met „goud begiftigd word"!

SĔMANTRI antwoordde glimlachende: „ik ben hier met deze vier Vorsten
26. „gekomen op last van onzen Heer en Koning, om U hulp te verleenen in den „oorlog; want toen de tijding te Maïspati kwam, dat U in oorlog is met „den Vorst van Widarbå, en in zekeren zin door vijanden overstelpt wordt,
27. „werd mijn Gebieder innig met U begaan. En hoe staat het nu met Uw „vijanden?"

TJITRÅGÅDÅ antwoordde vriendelijk: „buiten de stad hebben zij nu hun leger-
28. „kamp opgeslagen; vroeger hadden zij inderdaad de stad Magådå reeds in- „gesloten, maar nu zijn zij teruggetrokken, volgens het voorstel van den Patih „om hen op een beleefde wijze te bejegenen. Ik heb daaraan gehoor gege-
29. „ven, want daar ik geheel ten einde raad was, deed ik mijn best haar wat „lucht en verligting te verschaffen. Het is echter zeker, dat het verzoek (van „mijn vijand) om hand van mijn zuster door haar zal afgeslagen worden, want
30. „zij heeft de gelofte gedaan, dat zij liever sterven wil. En daar Uw Heer en „Koning nu begaan is met den toestand van mijn beklagenswaardige onder- „danen en mij hulp in den oorlog verleent, geeft hij mij het leven weder
31. „en maakt hij mijn land en mij gelukkig, daar ik al beloofd heb, te gelijk „met mij rijk te willen omkomen, als er oorlogsgeweld gepleegd wordt, en „mijn zuster heeft ook beloofd mij in den dood te zullen volgen."

„Ja!" zeide SĔMANTRI lachende, „te Maïspati hebben wij al van de gelof-
32. „te, die U en Uw oudere zuster hebben afgelegd, gehoord! Ik zal 't U maar „zonder omwegen zeggen: behalve het verstrekken van bijstand in den oorlog,
33. „beöogt mijn Koning met mijn zending nog iets. Indien het U namelijk wel- „gevallig is, wenscht hij, dat de Prinses, Uw zuster, met hem huwe en te Maïs-
34. „pati wone, daar mijn Koning nog niet gehuwd is. Een aantal Vorsten heb- „ben hem reeds hun Prinsessen aangeboden, maar geen een van haar was „naar zijn genoegen, en tot dusver heeft hij nog geen gemeenschap met vrou-
35. „wen gehad, maar nu heeft zijn keus gevestigd op de Prinses, Uw zuster."

Koning TJITRÅGÅDÅ antwoordde in een eerbiedig gebogene houding: „ik hoop

(LIII) 36. „van harte, dat het verlangen van Uw Koning vervuld worde, ik kan mij daar-
„mede geheel en al vereenigen, en leg zelfs deze gelofte af: als het zoo ver
„komt, dat mijn zuster met Uw Koning huwt, wil ik haar volgen, en Uw
37. „Koning onderdanig zijn, maar ik ben nu nog bang, om op het medegedeelde ver-
„langen een bepaald antwoord te geven; het beste is dat ik het onbewimpeld
„mededeel aan haar, die in dit geval de voornaamste pesoon is."
38. „Dat is volkomen waar," sprak SĔMANTRI, „evenwel moet ik nog opmerken,
„dat mijn Koning zijn doel langs vredelievende wegen wenscht te bereiken, en
„niet van voornemens is, geweld te gebruiken."
De Koning van Magådå zeide toen tot zijn Patih: „SĔMBÅDÅ! verzoek
39. „uw Heer (mijn gast) zijn tijdelijke verblijven te betrekken." Hij vertrok daar-
op; en Raden SĔMANTRI met al de Vorsten in zijn gevolg en al hun troepen
betrok zijn verblijven in den tuin Raras-ati.

HOOFDSTUK XXXIV.

Dèwi Tjitråwati en de Koning van Magådå.

LIV. 1. De Prinses, die in het paleis van haar broeder, den Koning van Magådå,
woonde, met name Dèwi TJITRÅWATI, was alom bekend als een buitengemeen
2. schoone Prinses, en in de gansche wereld beroemd. Al de schoonheden van zeeën
en bergen waren verdwenen en hadden zich vereenzelvigd met de schoonheid
van de Prinses van Magådå, en al de pracht van aarde en hemel had zich
3. te zamen vereenigd in de schoone Prinses; het alleredelste van de bloemen
der gansche aarde was weg, haar geuren schenen verdwenen te zijn, en zich
in Dèwi TJITRÅWATI vereenigd te hebben; want zij was in waarheid een in-
4. carnatie van Dèwi SRI. Zij was waardig de Gebiedster der vrouwen te zijn,
want zij was het puikje der vrouwen, zelfs geen droombeeld was zoo schoon,
dat het haar evenaarde, al de Prinsessen ter wereld zouden alleen waardig
5. geweest zijn haar dienaressen te zijn, zooals gezegd wordt in het lied: „de
„Gemalin van Baṭårå BRÅMÅ is minder dan zij, Dèwi RATIH en RARAS-ATI
„moeten haar eerbied en hulde betoonen."
6. In den tijd, waarop het vroeger verhaalde voorviel, was de Konings doch-
ter erg bedroefd, want haar vader was onlangs overleden, en sedert haar jon-
ger broeder op den troon zat, zag het er bij voortduring zeer droevig uit in zijn rijk,
7. en daartoe gaf zij zelve de aanleiding. Een groot aantal Vorsten bragt het

(LIV) land in opschudding, zij wenschten haar te bezitten, en hadden haar ten huwelijk gevraagd, en hij was niet in staat dit aanzoek (op den duur) af te slaan, daar zij bezig waren hun plannen met geweld van wapenen door te drijven.

8. Daarom zat de Prinses in grooten angst, en dacht zij dag en nacht aan zelfmoord, indien de hooge Goden haar niet genadig waren, en zij den man, die
9, haar bij een ingeving voor vast was toegezegd, niet tot echtgenoot kreeg. Zij wachtte steeds op de komst van een incarnatie van Baṭârâ WISNOE. („Ach!" klaagde zij,) „vroeger is mij de stellige verzekering en belofte gedaan, dat hij „in menschelijke gedaante zal verschijnen, en zich in Maïspati zal incarne-
10. „ren, dat hij daar zal wonen in 't lichaam van Koning ARDJOENÂ-SÂSRÂ. Ach, „goede Goden! zal het misschien geen voortgang hebben, dat hij mensch „wordt? zoo hij zich werkelijk wil incarneren, is de tijd zeker al lang ver-
11. „schenen. Ik moet toch al te lang wachten! Of zou die belofte misschien ver- „zonnen zijn? Als zijn menschwording niet doorging, zou hij mij daarvan toch „kennis geven; maar daarvan bemerk ik in 't geheel niets, zelfs in mijn slaap
12. „niet. Mogelijk denkt de man, op wien ik wacht, er zelfs in zijn droomen niet „aan, dat ik in zulk een benarden toestand ben, en dat de Vorsten mij, die voor „hem afgezonderd en bewaard word, wenschen te bezitten, en daarom steeds
13. „ellende stichten. Ach, Heer, naar wien ik verlang! als ge niet spoedig komt, „zal ik U misschien ontvallen! dag en nacht peins ik over zelfmoord, houd „ik mijn dolk gereed, en denk ik in 't vuur te gaan."

14. Op zekeren dag beklom de Prinses haar bidvertrek en brandde wierook, en daarop verzonk zij in ernstige overpeinzingen en gebeden; door de vereeniging van al haar gedachten trachtte zij haar inzigten te verlevendigen. Het
15. was of zij dood was in haar leven, en of zij leefde in een lijk, alleen het gevoel leefde nog in haar. Zij bewoog zich niet, maar was in staat, met haar gedachten de zeven aardlagen, en de zeven luchtlagen volkomen te doorgron-
16. den. Door de naauwkeurigheid en juistheid van haar onderzoek kwamen de Nimfen in opschudding en groote verlegenheid. Baṭârâ GOEROE maakte zich
17. ongerust, omdat Dèwi SRI zoo bedroefd was, en zond NARÂDÂ om haar tot bedaardheid te stemmen. NARÂDÂ daalde met spoed uit de lucht neder, en (sprak tot haar) hartelijk lachende: „wel, mijn allerliefste kleindochter! hoe kun
18. „je toch zoo erg bedroefd zijn, en elken dag naar je dood verlangen! Als het „eens mogt gebeuren, dat je een lijk werdt, wat zou WISNOE dan geen aan- „klagten tegen mij instellen! Men ziet het immers doorgaans, meisje! dat de
19. „Vorsten in menigte elkander het bezit van schoone Prinsessen betwisten,

(LIV) „dat het onder hen tot een moorddadig gevecht komt, en dat dit dan het „middel wordt om haar ten huwelijk te bekomen! Maar die Vorsten zullen
20. „je immers maar niet zoo gaauw in hun magt krijgen, uitgezonderd Baṭårå „Wisnoe; hij zal je vooreerst en voor altijd tot in eeuwigheid bezitten en behou- „den. Baṭårå Wisnoe is nu al mensch geworden, en is gaan wonen in Ardjoenå-
21. „såsrå-baoe, den grooten Koning van Maïspati. Al wat ik in den hemel „beloofd heb, is zuivere waarheid. Hij zit nu al op den verheven troon, en toch „heeft hij inderdaad nog nooit met een vrouw gemeenschap gehad, opdat hij
22. „als een eerbaar jongeling de incarnatie van Sri mag ontmoeten. Hij heeft „nu op dit oogenblik iemand afgezonden met den last om hulp in den strijd
23. „te verleenen, namelijk Raden Sĕmantri, een uitstekend krijgsman, en die zal er „een eind aan maken. Wees dus maar niet bang, want de Koning van Wi- „darbå zal in den oorlog door Raden Sĕmantri verdelgd worden. En nu,
24. „meisje! vaarwel! ik ga weêr vertrekken; maak je volstrekt niet angstig, en „vertrouw op de waarheid van mijn woorden!"

Na 't uitspreken van deze woorden, verdween Naråɖå eensklaps voor haar oogen, en keerde naar de lucht terug. Dèwi Tjitråwati ontvouwde haar
25. handen, en staakte haar gebeden. Terwijl zij daar nog nederzat, kwam plotseling haar broeder aanloopen. Zij wenkte hem toe, (en riep): „kom hier, mijn „broeder! ik wil u wat vragen."

26. Toen hij haar genaderd was en haar voeten gekust had, zeide zij: „ach, „mijn broeder! Wat nieuws is er toch van buiten? ze zeggen, dat hier een „afgezant van een Koning gekomen is, en dat hij door u, mijn broeder, zelfs is
27. „ingehaald. Wie heeft dien afgezant hier gezonden?"

De broeder antwoordde eerbiedig: „och ja, mijn zuster! want het is immers „een afgezant van den grooten Koning van Maïspati, die Ardjoenå-såsrå-baoe
28. „heet, een man, die door alle Vorsten als hun Opperheer erkend wordt, terwijl „achthonderd Vorsten aan de voeten van zijn troon zitten. Ik was verbaasd, zus!
29. „toen ik dien gezant met vier aanzienlijke Vorsten zag aankomen. De per- „soon, die hen aanvoert, is een buitengemeen aanzienlijk edelman, en heet „Raden Sĕmantri; hij is nog jong, van een aangenaam voorkomen, zoo oud
30. „als ik, en U is dus ouder. Raden Sĕmantri en de vier Vorsten zijn hier „gekomen op last van hun Heer, om mij in den oorlog bij te staan. Want
31. „Koning Ardjoenå-såsrå-baoe heeft vernomen, dat deze hofstad van mij door de „vijanden is ingesloten. Het is de gewone bezigheid van den Koning van Maïs- „pati hulp te verleenen aan alle bedroefden, maar van hen, wier aard het is

(LIV) 32. „anderen te mishandelen, is hij een vijand en hater. Naar men mij verteld „heeft, is de Koning van Maïspati nog ongehuwd en jong, doet KÅMÅDEWÅ „bij hem in schoonheid en krijgsdeugden onder, en verliest Baṭårå SOERJÅ
33. „het tegen hem in wondermagt. Wie zou hem ook evenaren in krijgsbekwaamhe- „den? als hij in den strijd al zijn vermogens laat werken, kan hij zich het „voorkomen van duizend bergen geven. Een enkele zaak ontbreekt hem, na-
34. „melijk dat hij zich onthoudt van den omgang met schoone vrouwen. Acht- „honderd Vorsten hebben hem reeds Prinsessen tot zijn dienst aangeboden, „maar in geen een van haar schept hij behagen, omdat hij onder haar nog „niemand gezien heeft, die waardig is tot zijn eerste Gemalin verheven te wor-
35. „den. De Koning van Maïspati leeft nu zelfs maar als vrijgezel, en heeft „niet eens een bijzit; hij blijft nog rondzoeken naar een vrouw, die waar- „dig is zijn echtgenoote te worden, en die hem evenaart, opdat zij in zijn
36. „paleis Vorstelijke hulde ontvange. Ja, hooggeachte zuster! ik zal U maar „zeggen, wat eigenlijk het geval is. De Koning van Maïspati heeft bij het
37. „zenden van hulp in den oorlog het oog op U geslagen; eigenlijk wil hij U „tot vrouw nemen, als 't U welgevallig is, maar hij wil geen geweld gebruiken, „(en wil U alleen huwen) als 't met Uw wenschen overeenkomt. Als hij door
38. „U afgewezen wordt, zal hij er niet boos om worden. Een groot aantal Vor- „sten heeft vroeger om de hand van U gevraagd, maar ik maakte (telkens) „zwarigheden, en dacht er niet aan, hun verzoek in te willigen; alleen heden, „nu de Koning van Maïspati U vraagt, zou ik zijn verzoek wel inwilligen, „namelijk als mijn zuster daartoe genegen is."
39. De Prinses moest in zich zelve lachen, toen zij haar broeder hoorde spreken; 't was of hij een verhaal deed, zoo lang praatte hij er om toe, terwijl hij heel behoedzaam op haar toespelingen trachtte te maken, en daaronder,
40. ongemerkt en fijn, lofredenen vermengde op den Koning van Maïspati. Zij scheen echter wel met hem daarin overeen te stemmen, dat zij aan het aanzoek van den grooten Koning van Maïspati moest voldoen, maar zij verborg haar inwendige liefdesmart.

LV. 1. Daarop sprak haar broeder weder, terwijl hij zich tot haar voeten nederboog: „ach, mijn hooggeachte zuster, die onveranderlijk de eenige persoon „zijt, aan wien ik mijn hulde breng in plaats van wijlen onzen Koninklijken
2. „vader! het is mijn pligt, zuster! het rijk van Magådå te beschermen, maar „het hoogste gezag der regering is bij U! Ik smeek U begaan te zijn met het on- „gelukkige lot van Magådå, dat steeds door vijanden bezocht wordt, terwijl

(LV) „ik mijn geest (bij 't peinzen op middelen om hen schadeloos te maken)
3. „vruchteloos heb afgemat, en U het niet toelaat, dat ik tegen hen een aan-
„vallende houding aanneem. Als dat nog lang zoo moet duren, zuster! wat
„zal dan het einde zijn? Zonder twijfel zal Magådå vernield worden, daar
„de vijanden al meer en meer toenemen. Ik voor mij ben vol moed, en wil
4. „gaarne sterven. Ik vraag U nederig, of U thans het aanzoek, dat de Koning
„(van Maïspatí) om Uw hand gedaan heeft, kunt aannemen of niet. Het is
„passend en niets te min voor U, dat U de gemalin wordt van Koning Ar-
5. „djoenå-såsrå, dien wereldberoemden Vorst. (Als dat gebeurt) ben ik eigen-
„lijk wel bereid, om Uw tandoe-drager te worden, en aan Koning Ardjoenå-
„såsrå als een onderdanige dienaar hulde te bewijzen; hem hulde te doen
„is geen schande. Ach, beminde zuster! neem mijn verzoek ter harte! Een ge-
6. „voel als dat van iemand, die smoorlijk verliefd is op een vrouw, ontwaakte in
„mij, toen ik van Koning Ardjoenå-såsrå hoorde verhalen, die zijn vermaak
„schept in het geluk der wereld, wiens hart liefelijk blinkt als de fijnste dia-
7. „mant, die een braaf karakter en een deugdzamen inborst bezit, die zijn deer-
„niswaardige onderdanen liefheeft, die achthonderd Vorsten bijstaat in alle
„moeijelijke omstandigheden, hen tot zijn volgelingen en broeders aanneemt en
„als zijn eigen bloedverwanten bejegent, en hun toegeeft in al wat zij wenschen,
8. „terwijl hij tevens hun waar geluk beoogt. Daarom onderwerpen alle Vorsten
„zich zonder aarzelen aan hem, en zouden zij gaarne voor zijn voeten sterven;
„zij dienen hem om van hem te leeren, en al wat zij verlangen gelukt hun,
9. „door de maatregelen, die van hun Heer uitgaan, en door zijn dapperheid in
„den strijd. Het is dus mijn verlangen dien edelen Vorst te dienen, omdat die
„dienst zoo vele voordeelen oplevert. Als U niet genegen is, zuster! gehoor te
„geven aan het aanzoek van Koning Ardjoenå-såsrå, omdat U niet trouwen
10. „wil, en steeds aan zelfmoord blijft denken, verzoek ik U mij te vergunnen,
„dat ik op de vijanden instorm. Ik zal mij niet zoo in eens door vrees laten
„overheerschen, maar alles doen wat U behaagt, al moet ik zelfs sterven, (want)
11. „ik weet zeer goed (wat de gevolgen van Uw volharding zijn zouden). Al kom
„ik ook in den strijd het eerst om, al laat ik ook het leven te midden van
„mijn vijanden tegelijk met al de inwoners van dit rijk; ik zal doen, wat U
„behaagt. Ik wil van geen anderen raad weten, maar te gelijk met mijn vijan-
12. „den omkomen; omdat ik niet bij magte ben mijn oudere zuster te bescher-
„men, ben ik rampzalig. Ik wil liever onzen vader (in den dood) volgen, en
„heb geen lust in de Vorstelijke waardigheid."

(LV) Toen de Prinses hem zoo hoorde spreken, was het, alsof haar hart doorboord
13. werd. Zij omhelsde hem, en sprak weenende: „ach, Heer! innig geliefde broe-
„der! ge moet niet zoo spoedig naar den dood verlangen, en op den vijand
„instormen! Als uw keus nu eens bepaald is op Koning ARDJOENÂ-SÂSRÂ, dan
14. „heb ik er ook niet tegen. Gewoonlijk ziet men, dat de ouderen zich schande
„moeten getroosten. En als mijn jonger broeder maar blijft voortregeren, en het
„rijk van Magâdâ beschermen, dan wil ik de losprijs zijn van de heerschap-
15. „pij en van 't geluk van al de onderdanen van dit rijk. Wanneer echter de
„Koning van Maïspati werkelijk pogingen doet, om mij als zijn dienaresse
„te bezitten, heb ik iets te verzoeken; ten eersten moet de vijandelijke Ko-
16. „ning van Widarbâ door een oorlog verdelgd worden, en ten tweeden heb
„ik iets aan Koning ARDJOENÂ-SÂSRÂ te vragen, namelijk, dat achthonderd
„vrouwen van den tweeden rang, die allen van Vorstelijke afkomst moeten zijn,
„hier te Magâdâ komen, om tot huwelijksgift voor mij te dienen, want ik heb
17. „die gelofte nu eens gedaan. En nu broeder! zeg aan den gezant van Maïs-
„pati, dat ik die voorwaarden stel. Zoodra die voorwaarden vervuld zijn,
18. „en Koning ARDJOENÂ-SÂSRÂ mij opeischt, wil ik niet alleen zijn Gemalin
„worden, maar dan heb ik er zelfs niet tegen, zijn bediende te worden. Maar
„worden die voorwaarden van mij niet vervuld, zoo wil ik in 't uiterste geval
„liever sterven, dan de echtgenoote van Koning ARDJOENÂ-SÂSRÂ worden. Want
„wat verdriet heeft een doode?"

19. Den Koning TJITRÂGÂDÂ viel een pak van zijn hart, toen hij dit hoorde.
Hij zette zich neder, en zeide bedaard: „nu, dan ben ik gerust; want 't geen
20. „zuster eischt, zal wel geschieden. Morgen, zus! zal ik met den gezant van
„Maïspati uitrukken, om het leger van Widarbâ aantevallen."

„O neen, broêr!" viel de Prinses in, „ge moogt niet mede gaan en ten strij-
21. „de trekken! waartoe zou dat dienen? Als de uitslag van den strijd eens
„ongelukkig was, hoe zou ik mij dan moeten gedragen? och, blijf hier maar
„in de stad! er is immers al iemand, die op zich genomen heeft, de vijanden
„te verdelgen, namelijk de gezant van Maïspati; laat het maar aan hem
„over!"

22. De broeder antwoordde zich buigende: „och! wat is dat jammer van den
„Vorst van Magâdâ, vooral daar hij de zwager zal worden van Koning
„ARDJOENÂ-SÂSRÂ, een Koning alom bekend in 't oorlogvoeren! te meer om-
23. „dat hij een goed voorkomen heeft, en een ferm, volkomen passend uiterlijk!
„(jammer) dat hij één gebrek heeft, namelijk, vrees om te sterven! Wat zullen

(LV) „de vrouwen daar misschien over praten!"

„Nu," zei de Prinses, „ga dan maar gaauw heen! men kan niet begaan „zijn met dien man, of aanstonds gaat hij allerlei dingen verzinnen."

24. Haar broeder schaterde van lachen, en verwijderde zich eerbiedig. Toen hij in zijn paleis gekomen was, verzocht hij SĔMANTRI met de andere Vorsten dadelijk bij hem te komen. Nadat zij gekomen waren en in 't midden van

25. de groote pandåpå hadden plaats genomen, zeide Koning TJITRÅGÅDÅ: „mijn „zuster heeft aan het voorstel van mij gehoor gegeven; maar zij eischt, dat „de vijandelijke Koning van Widarbå spoedig in den strijd omkome, en

26. „verder verzoekt zij van uw Heer, den grooten Koning, dat achthonderd „vrouwen van den tweeden rang, allen van Vorstelijke afkomst, hier te Magådå „komen, als zijn huwelijksgift voor haar."

„Nu, Koning van Magådå!" antwoordde SĔMANTRI met een glimlach, „ik „sta er voor in, dat aan de eischen der Prinses voldaan wordt, daaraan behoeft

27. „U niet te twijfelen; 't is even goed, alsof de verdelging van den Koning van „Widarbå al geschied is; en wat die achthonderd, uit Vorsten geborene „vrouwen aangaat, mijn Heer en Koning heeft mij vergund en gemagtigd,

28. „om de gansche zaak af te doen. Morgen zal ik ten strijde trekken. U, Ko- „ning! moet met het leger in de stad achterblijven, om voor de veiligheid „van de Prinses zorg te dragen. Alleen verzoek ik, dat U mij één Legerhoofd

29. „medegeeft, om getuige van den strijd te zijn."

„Kijk!" sprak toen Koning TJITRÅGÅDÅ zich buigende, en zich op zijn dij slaande, „daar had nu zoo op gevlast, dat ik met den Koning van Widarbå

30. „tot den dood toe strijden zou, en nu wil U hebben, dat ik achterblijf! Ik „heb nu iemand gekregen, die mij vergezelt, (en 't zou dus wat al te erg zijn) „als ik nu nog bang was. Ik heb immers de gelofte afgelegd, dat de Ko- „ning van Widarbå zoude aangevallen worden, en dat ik daarbij de aan- „voerder zou zijn."

31. „Dat is een waar woord!" zeiden WISÅBÅDJRÅ en de Vorst van Kalinggå- „pati met een onderdrukten lach, „de Chef kan toch niet achterblijven, voor- „al als hij de zwager zal worden van onzen grooten Heer en Gebieder; hij „moet bij ons blijven! Het is immers niet mogelijk, dat hij bang zou zijn

32. „om te strijden. Het zou jammer zijn van zijn aangenaam voorkomen."

Allen, die hoorden, dat het zeker tot een strijd zoude komen, verheugden zich, en daarop ging SĔMANTRI met de Vorsten naar zijn tijdelijke verblijfplaats. Hij liet aan zijn legerbenden bekend maken, dat zij zich van alle oorlogsbe-

(LV) 33. noodigdheden moesten voorzien. Den volgenden morgen stonden zij, evenals de troepen van Magådå, gereed onder de wapens. Toen Koning TJITRÂGÂDÂ uit zijn paleis kwam, liet hij, blakende van strijdlust, de krijgsmuziek klinken.

HOOFDSTUK XXXV.

Strijd met den Koning van Widarbå.

LVI. 1. Koning TJITRÅGÅDÅ ging op marsch, verheugd, omdat hij de voorhoede aanvoerde, rijdende op een wagen, die met paarsche edelgesteenten versierd was, en omstuwd van zijn onkwetsbare Legerhoofden. Zijn leger toonde een goede
2. houding, en verlangde spoedig aan te vallen. Daarachter sloten zich de troepen van Maïspati aan. De Vorsten voerden hen ten strijde, zonder overhaasting waren zij in behoorlijke orde naar hun rangen geplaatst. Buiten de
3. stad nabij den vijand komende, maakten zij halt, en betrokken zij hun tenten. Alle Vorsten hielden met hun benden de stipste orde in acht. Hun aanvoerder, Raden SĔMANTRI, zond toen een aanzienlijk beambte met een brief, die dadelijk vertrok.

4. Koning DARMÅWASESÅ (van Widarbå) bleef voortdurend met de legers der andere Vorsten buiten de stad, en had zich gelegerd in een dorp op de grenzen van Magådå en Widarbå. Hij had daar een prachtig versierd
5. tijdelijk verblijf als een stad gebouwd, en die ingerigt als zijn hofstad. Al de Vorsten hadden elk voor zich hun eigen veldtenten gemaakt, genoten alle mogelijke genoegens, die rivieren en bosschen opleverden, en deden daarin ook al hun legerbenden deelen.

6. De Koning van Widarbå was juist uit zijn geïmproviseerd paleis gekomen, en hield een openbare zitting; de edellieden en Vorstelijke personen zaten allen voor hem in rijën geschaard. Vooraan zat een jongere broeder van den Koning, Arjå GOḌÅDARMÅ; hij bekleedde de betrekking van Patih, was zijn steun in alle gevaren, en leidde de handelingen der Vorsten. Hij had een flink voorkomen, en was vol kracht in den strijd.

7. Er waren nog andere Legerhoofden van Widarbå, die sterk, dapper en met buitengemeene vermogens begaafd waren, met name: Vorst WINDOERÅ,
8. SINDOELOBÅ, DARMÅPATI, KODRÅBANOE en KODRÅPAKSÅ, allen onverschrokkene helden. Doch het zou ons te ver voeren, als wij de groote menigte van Vor-

(LVI) sten, die aan 't hoofd van troepen stonden, en al de andere Legerhoofden, die uit vreemde, aan Widarbå grenzende landen afkomstig en allen dapper in den strijd waren, zouden opnoemen.

9. Koning DARMÅWASESÅ zeide op vriendelijken toon: „zeg mij, GODÅDARMÅ! „wat nieuws is er toch van buiten? Ik moet lang wachten op den Patih „van Magådå! hij heeft beloofd de zaak met zijn Koning te schikken, en „door vriendelijken raad zijn best te doen, opdat Dèwi TJITRÅWATI de mijne
10. „wordt. Wat duurt het lang, voordat hij komt! zou hij mij misschien wil„len misleiden?"

GODÅDARMÅ antwoordde: „de Koning van Magådå is niet opregt; hij heeft
11. „nu de hulp ingeroepen van den Koning van Maïspati, een wereldberoem„Vorst, die in dapperheid door niemand overtroffen wordt, met name ARDJOE„NÅ-SÅSRÅ-BAOE; achthonderd Vorsten brengen hem hun hulde. Dezen wil hij „tegen U in 't gevecht brengen, en de Koning van Magådå heeft hem be-
12. „loofd, dat hij hem daarvoor zijn zuster zal schenken. Heden zijn de hulp„troepen van den Koning van Maïspati aangekomen, en vele Vorsten be„schermen Magådå."

GODÅDARMÅ had nog niet uitgesproken, toen eensklaps de afgezant van
13. Raden SĔMANTRI aankwam, die regtstreeks (naar GODÅDARMÅ) ging en hem een brief overhandigde. GODÅDARMÅ nam den brief aan, en gaf dien aan den Koning. Deze opende hem, en las het volgende: „brief van mij, Raden SĔ„MANTRI, aanzienlijk edelman, gewoon om rond te zwerven, komende van Maïs-
14. „pati, moedig en vol kracht in den oorlog, aan u, Koning van Widarbå. „Ik deel u mede, dat ik hier te Magådå gekomen ben, op last van mijn
15. „Gebieder, den grooten magtigen Koning van Maïspati, om voor hem de „Prinses Dèwi TJITRÅWÅTI te vragen. Ik ben hier gekomen, omdat ik ver„nam, dat gij met uw troepen nog maar steeds buiten de stad belegerd zijt, „en dat gij niets anders doet, dan de rust verstoren, alles verwoesten, de
16. „dorpsbewoners plunderen, van alles berooven en gevankelijk wegvoeren. Is „er dan in Magådå niemand, die het gezag voert? Daarnaar gedraagt gij u „immers! Is het de handeling van een Koning, dat hij uit verwaandheid en trots „de wetten der maatschappij schendt? Nu mag het niet meer gebeuren, dat
17. „gij zulke onedele handelingen pleegt; want de stad Magådå is nu vol van „troepen uit Maïspati. Zoo gij nu bij uw voornemen blijft en volharden „wilt in uw pogingen, om de Prinses zelfs met geweld magtig te worden, „welnu, kom dan spoedig buiten om te strijden! Welaan! laten wij elkander te

(LVI) „gelijk en beurtelings met onze uitnemendste krachten aanvallen! laten wij tot
18. „het uiterste met elkander strijden! Maar hoor, Koning van Widarbå! „volhard toch niet bij uw pogingen naar het bezit der Prinses! want mijn „Gebieder, de Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ-BAOE, heeft nu het oog op die uitste- „kendste der Prinsessen geslagen, en als gij maar steeds blijft bij uw plan-
19. „nen, zult gij omkomen door de kracht van mijn tjåkrå. Ik raad u aan, „u te bezinnen, u zonder verzet te onderwerpen, en te zorgen, dat al uw troe- „pen en legerbenden, al uw Legerhoofden en Vorstelijke aanvoerders mij hulde
20. „bewijzen. Als gij dat niet doet, let goed op, en beraad u wel! dan zal ik „uw residentie Widarbå met een leger bezoeken, en haar onvermijdelijk „zeker in een puinhoop veranderen."

Koning DARMÅWASESÅ scheurde in hevigen toorn den brief in stukken, en
21. zeide op een ruwen toon: „hoor, zendeling! zeg maar gaauw aan je Heer, „SĔMANTRI, dat zijn groothartigheid alle grenzen te buiten gaat! Waarin be- „staat zijn krijgsbekwaamheid, dat zoo'n onbeduidend persoon mij gelast, dat „ik mij aan hem zou onderwerpen? Zelfs tegen dien ARDJOENÅ-SÅSRÅ zou ik
22. „niet bang zijn te strijden. ARDJOENÅ-SÅSRÅ-BAOE meent, dat hij mijn plannen „kan verijdelen, omdat hij een Koning is, die zooveel troepen onder zich „heeft, die de wereld in zijn magt heeft, en door de Vorsten gehuldigd wordt; „nu, ik verzeker hem, dat ik niet bang ben om met hem te vechten."

De afgezant werd bevreesd, toen hij zijn toorn zag, en keerde zonder een
23. woord te spreken terug. Daarop riep de Koning: „kom, GOḌÅDARMÅ! laat „gaauw alle troepen oprukken! Ik wil Magådå vernielen!" Hij vroeg om zijn wagen, en besteeg dien spoedig. GOḌÅDARMÅ en al de Vorsten haastten
24. zich, en lieten de krijgsmuziek klinken. De troepen waren nog niet in orde geschaard, zoo overhaast verliet de Koning zijn veldtent. Alle aanvoerders rukten ook met hun troepen in zóó grooten haast op, dat vele krijgslieden achter-
25. bleven, en anderen op een afstand volgden.

De gezant van SĔMANTRI bij zijn Heer komende, deelde hem alles mede, en zeide: „toen Koning DARMÅWASESÅ den brief gelezen had, werd hij hoogst
26. „verbolgen, en liet hij zijn leger uitrukken; ze zijn mij op de hielen gevolgd."

Toen Raden SĔMANTRI dit hoorde, gaf hij last aan de Vorsten, zich voor den strijd gereed te houden, en de troepen in slagorde te scharen. TJÅNDRÅ-
27. KÈTOE en SOERJÅKÈTOE bezetten met hun troepen den linkerflank, en WISÅBÅ-DJRÅ den regterflank met den Vorst van Kalingåpati; de Koning van Magådå bevond zich in het front, en SĔMANTRI als Opperbevelhebber stond met

(LVI) zijn troepen in het centrum. Intusschen kwamen de benden van Widarbå aanzetten met het voornemen om voor niemand te wijken.

LVII. 1. De troepen van Widarbå hadden zich nog niet eens behoorlijk in slagorde geschaard, toen zij reeds in overhaasting begonnen te vechten, en vlak op de vijanden in aanvielen. Maar de troepen van Maïspati en Magådå hielden tegen den met dof gedreun aanvallenden vijand onverschrokken stand.

2. Bij den verwoeden aanval van de helden van Widarbå woelden allen door elkander op het slagveld, en verpletterden elkander van weêrszijden; velen namen in de verwarring verkeerde plaatsen in. De pijlen (vielen neder) als een 3. fijne regen, en een aantal van vijanden en vrienden sneuvelde. De vijanden vermengden zich overal in 't blinde door elkander; de klank de van gong's, die de gamĕlan's begeleidden, scheen door alles heen te dringen, en vermengde zich met het gehinnik der paarden, het gebrul der olifanten en het geflap-4. per van vlaggen en gescheurde vaandels, zoodat men het gekerm der gekwetsten niet hooren kon. Het fluiten der pijlen, het nederploffen der knodsen en het bonzen der aloegorå's maakte zulk een vreeselijk geluid, dat het 5. daverde, alsof de donder de lucht doorkliefde. Al de helden stelden zich zonder ophouden in positie, en vochten dronken van strijdwoede in 't wilde. De Vorsten van Widarbå kwamen dreunende aanzetten, en deden gelijkelijk hun best; zij die op wagens, paarden en olifanten reden, schoten pijlen af, 6. die door hun wonderkracht buitengemeen effect maakten, en onder luid gedruisch op de vijanden nedervielen, zoodat velen sneuvelden.

De Koning van Magådå en de Vorsten van Maïspati schoten toen ook 7. gelijktijdig pijlen af, die (op de andere pijlen) aanvielen, zich daarmede vermengden, door elkander krielden, op elkander stootten en in de lucht verdwenen, (want) vele van die pijlen hadden buitengemeene eigenschappen. Sommige helden, die op olifanten reden, vielen op elkander aan; terwijl de olifanten elkander omslingerden, met elkander worstelden, en elkander heen en 8. weder duwden en trokken, pareerden de berijders elkanders nanggålå's met al hun krachten. Andere helden, die op paarden zaten, reden om elkander en in verwarring door elkander heen, terwijl de paarden brieschende op el-9. kander in liepen, en elk der berijders zijn tegenpartij trachtte te overwinnen. Ook de Vorsten, die op wagens reden, vochten tegen elkander, en schoten de een op den ander pijlen af. Zonder ophouden bleven zij in het gevecht, om 10. hun troepen te beschermen en te beschutten. Hoewel de strijd, waarin vijanden en vrienden door elkander vermengd waren, levendig was, werd echter

(LVII) onder het vechten de goede orde bewaard, geen Poenggâwâ streed met een Vorst, geen edelman met een Mantri, allen maten zich in den strijd met
11. gelijken van rang, zooals de Goden het gewild hebben. Hoewel het geen bepaald opzet was, vochten echter Vorsten met Vorsten, de daarop volgende Legerhoofden met Legerhoofden van den zelfden rang, en Mantri's met Mantri's, alsof aan elk een kampvechter van gelijken rang was toegewezen.

12. Darmâpati streed met Soerjâkètoe; zij schoten hun trisoelâ's op elkander af, (eerst) was geen van hen de minste, daar beiden uiterst bedreven waren in 't schieten, ontmoetten (de pijlen) elkander, en stootten zich met gelijke
13. kracht tegen elkander in stukken; (maar eindelijk) werd Darmâpati, zonder dat hij 't gevaar zag aankomen, door een pijl zoodanig aan den hals getroffen, dat zijn hals geheel werd doorgesneden. Zijn troepen kwamen in opschudding, toen zij zagen, dat hun Vorst gesneuveld was, en deinsden in massa achteruit.

14. Sindoelobâ was verwoed, toen hij dit zag; hij viel aan, deed zijn olifant op den vijand inloopen, en wierp met zijn samogâ naar Soerjâkètoe, zoodat zijn wagen tot splinters verbrijzeld werd.

(Soerjâkètoe) sprong er echter af, greep een pijl, en schoot dien haastig
15. op den olifant (van Sindoelobâ) af, zoodat den olifant alle vier pooten werden afgeschoten, en het dier op den grond viel. (Sindoelobâ) greep nu zijn knods, en wilde hem daarmede slaan, maar te zelfder tijd werd zijn borst door
16. een pijl verbrijzeld. Zoo werden de beide Vorsten, Darmâpati en Sindoelobâ, in den strijd omgebragt door Vorst Soerjâkètoe. Tjândrâkètoe kwam in gevecht met Kodrâpaksâ, en toen zij eenigen tijd pijlen hadden afgeschoten, wer-
17. den hun wagens verbrijzeld door de vallende pijlen. Zij sprongen er af, en grepen hun knodsen, maar de Koning van Magâdâ kwam te hulp in den strijd, en schoot Kodrâpâksâ met een pijl in den hals, zoodat het hoofd van den romp viel.

18. Kodrâbanoe dit ziende, naderde in hevigen toorn, maar Wisâbâdjrâ hield hem tegen, door zijn wagen dwars voor hem te plaatsen tot bedekking van den Koning van Magâdâ, en daarop schoten zij bij beurten voortreffelijke pijlen op elkander af, doch zonder elkander te kwetsen, hoewel zij vlammen-
19. de op hun borst neêrvielen. Eindelijk sprong Wisâbâdjrâ vol wrevel schielijk van zijn wagen, greep zijn knods, en sloeg daarmede het lichaam van Kodrâbanoe te pletter. Hij stierf, en (de overblijfselen van zijn lijk) spatten, ver-
20. mengd met (de plinters van) zijn wagen, over den grond.

(LVII) De Koning van Kalinggâpati kwam met WINDOERÂ in gevecht, maar toen zij elkander onverschrokken te gemoet traden, stootten hun pijlen met gelijke
21. kracht tegen elkander. Vol ongeduld verlieten de twee strijdende Vorsten hun wagens, terwijl zij hun knodsen zwaaiden; zij sloegen elkander, drongen beurtelings op elkander in, liepen om elkander heen, en namen elkanders plaatsen in. Het stof dwarrelde in wolken naar boven, een hevige wind voerde het mede
22. als dampen, en bedekte de strijdenden voor 't gezigt. Langen tijd stootten zij elkander met de handen af, liepen om elkander heen in een kring, met het doel om elkander te verschalken, maar de een deed voor den ander niet onder in vlugheid en scherpziendheid: de vechtende partijën stonden gelijk, de
23. beide Vorsten schenen wel tweelingbroeders te zijn. Beiden hadden veel hoofdhaar, bakkebaarden, haar aan de oksels, een baard onder de kin en van mond tot ooren, en digtbegroeide wenkbraauwen, evenals Boetâ's, beiden waren vol moed en kracht, en lieten bij beurten de knodsen op elkander vallen;
24. en zóó vochten zij een tijd lang, zonder dat een van hen het onderspit dolf. Als de Vorst van Kalinggâpati met de knods zou getroffen worden, ontsprong hij schielijk den slag, zoodat hij niet geraakt werd, de knods viel dan op den grond, en maakte daarin een diepen deuk. Wanneer WINDOERÂ een slag
25. zou outvangen, ontweek hij dien, en de knods van den Vorst van Kalingâpati viel dan zoo hard ter aarde, dat zij de grond scheen te splijten; de grond bewoog zich, schudde golvende heen en weder, en beefde, als bij een aardbeving, en het slagveld bewoog zich steeds heen en weder. Alle toeschouwers
26. ijsden er van, en lieten den moed zinken, toen zij zagen, hoe de Vorst van Kalinggâpati en WINDOERÂ met elkander vochten, en hoe zij het slagveld in opschudding bragten; als zij elkander met hun knodsen aanvielen, was het
27. een oorverdoovend geraas, alsof er bergen instortten. Eindelijk legden zij hun knodsen neder, en vielen elkander van weêrskanten met al hun krachten te lijf; zij drongen bij beurten op elkander in, en weerden elkander met hevigheid af, zij schopten, duwden en trokken elkander met alle krachten. Ten
28. slotte werd WINDOERÂ overwonnen, want toen de Vorst van Kalinggâpati aan hem trok, raakte hij van de voet, en viel op een afstand voorover op den grond. De Vorst van Kalinggâpati pakte hem toen bij zijn hoofdhaar, trapte zijn borst te pletter, draaide hem het hoofd van de romp, en verbrijzelde hem door een knodsslag.

29. De troepen van Widarbâ vlugtten in verwarring achterwaarts, en hierdoor bleef Koning DARMÂWASESÂ alleen midden op het slagveld staan; want hij

(LVII) had zich nog niet bewogen, terwijl GODÅDARMÅ niet ver van zijn broeder, den Koning, stond, en met al de overige Legerhoofden zijn wagens beschermde.
30. Hij was zeer vertoornd om den dood van zijn vijf voornaamste aanvoerders, geen één bleef hem nu over; altijd hadden zij anders hun partij overwonnen, en nu, in den oorlog met de helden van Maïspati, waren zij hem niet van
31. dienst. Zij, die behoorden tot de alleroudste aanvoerders, waren van geen nut, en vele van de hem ondergeschikte Vorsten waren gesneuveld; 't was, of zij den grond niet betreden hadden. De Koning van Widarbå gaf in
32. de grootste verbolgenheid en strijdwoede last aan al zijn Bevelhebbers, om den oorlogskans te herstellen; zij vielen toen gelijkelijk in groote menigte op de vijanden aan, en trachtten hen door een gezamenlijken aanval om strijd in te sluiten. Terwijl zij zich in toenemende menigte op den vijand wierpen,
LVIII. 1. bevond zich hun Koning achteraan, zittende op zijn wagen en omstuwd van helden. Zijn legeraanvoerders begaven zich in geregelde orde en in digte drommen voorwaarts. GODÅDARMÅ, die hen ten strijde voerde, reed op een olifant, en zwaaide zijn knods; zijn aanval was zoo ijzingwekkend, als die van
2. duizend verwoede stieren; gevolgd door al de dappere Bevelhebbers, holde hij met zijn olifant vooruit, terwijl hij met zijn knods wild om zich heen sloeg. Hierdoor werd de Koning van Magådå in zijn aanval gestuit, en kwam er verwarring in 't leger van Magådå, daar zij zoo eensklaps door de strijders
3. werden in 't naauw gebragt. GODÅDARMÅ naderde naast en in één rij met de andere Bevelhebbers, en stortte zich in een breede rij als een golf voorwaarts; niemand kon hem weêrhouden, en vele dapperen van Magådå sneuvelden.
4. Koning TJITRÅGÅDA deed vertoornd zijn wagen kraken, kwam de zijnen te hulp, legde zijn boog aan, en schoot pijlen af, die ruischten als een regen, en de vijanden onder veel geraas verdelgden. GODÅDARMÅ zette zijn aanval onafgebroken voort, en hield het met zijn olifant standvastig uit. Hoeveel
5. pijlen hem ook als een regen op zijn borst vielen, verspreidden zij zich verstompt naar alle kanten, zonder hem (en zijn olifant) te verwonden; hij hielp zelfs de zijnen nog door met zijn knods te slaan, en liet zijn olifant, die wild vooruit stormde en met zijn snuit regts en links sloeg, zijn gang gaan. Vele helden van Magådå werd door den olifant dood getrapt. Onder dien aan-
6. val van vele elkander verdringende scharen, verroerde de Koning van Magådå zich niet; in zijn vooruitgang gestuit, stond hij onbewegelijk pal, en hoewel de pijlen zonder ophouden als een digte regen van alle kanten rondom zijn

(LVIII) wagen nedervielen, verzamelde hij zijn ongeoefende en geoefende strijders bij-
7. een. De Opper-bevelhebber in den strijd, Raden SĔMANTRI, en al de overige aanzienlijke aanvoerders kwamen gelijktijdig te hulp, om den Koning van Magâdâ te beschermen, en GOḌÂDARMÂ in zijn vaart te sluiten, en deze werd dan ook door de overmagt der vijanden weêrhouden voort te gaan, terwijl vele van zijn dappere mannen sneuvelden.

8. Koning DARMÂWASESÂ ziende, dat GOḌÂDARMÂ door een overmagt van strijders werd overvallen, deed verwoed zijn wagen kraken, en schoot pijlen af, die onafgebroken van zijn boog stroomden, het luid gesuis der nârâwantah-pij-
9. len [1] was ijzingwekkend; de wonderpijlen verspreidden zich naar alle kanten, verstrooiden zich over het gansche slagveld, vielen bij hoopen op hoopen aan, en dwarlden op 't slagveld rond. De bevelhebbers van Maïspati naderden gelijktijdig, en schoten pijlen af om de andere pijlen af te weren en
10. te verpletteren in de lucht, maar konden ze niet afweren, daar zij nog in zulk een menigte ronddwarrelden, dat de lucht verduisterde, en het zoo donker werd, als bij een betrokken lucht. De uitstroomende nârâwantah-pijlen vermengden zich met wervelwinden, die met luid geraas van den boog kwamen.
11. Koning DARMÂWASESÂ spande zijn uiterste krachten in. In het toppunt van razernij en verwoedheid vocht hij, alsof hij de aarde wilde verdelgen; vele wagens werden door de neêrvallende pijlen verbrijzeld, de olifanten lagen overal verstrooid op den grond, de troepen van Maïspati raakten in verwarring, velen stierven, (de overigen) werden in massa medegesleept in een achterwaartsche rigting, en vlugtten naar hun Opper-bevelhebber. Ook de On-
12. derbevelhebbers stoven radeloos van angst uiteen, daar zij bedekt werden met pijlen, en waren verstoord om den gang van het gevecht, daar 't hun niet gelukte vooruit te gaan.

SĔMANTRI deed vertoornd zijn wagen kraken, en stelde zich aan 't hoofd
13. van de hem omringende aanvoerders. Hij schoot zijn wonderdadige éndrâsârâ-pijlen [2] af, die zich met stormen vermengden en naar alle kanten heen stoven. De éndrâsârâ-pijlen kwamen bij digt opeen gepakte massa's voor den dag, snorden met geweld door de lucht, en vielen in de lucht (op de nârâwantah-pijlen) aan, (beide soorten van pijlen) hadden dezelfde kracht, want zij die ze afschoten, bezaten beide bovennatuurlijke vermogens.

---

(1) Nârâwantah-pijlen zijn kleine pijlen, die onafgebroken in ontelbare menigte van den boog vliegen.

(2) Éndrâsârâ-pijlen bestaan uit bergen of rotsblokken, die van den boog vliegen.

(LVIII) 14. R a d e n SĔMANTRI en Koning DARMÅWASESÅ vochten zoo den geheelen dag door; zij schepten er genoegen in, om hun krachten met elkander te meten, op alle mogelijke manieren den strijd te voeren, en hun reusachtig wapentuig
15. bijeen te brengen tot ontsteltenis van de aanschouwers. Zelfs in den volgenden nacht hielden zij met vechten niet op; bij het licht van fakkels en met inspanning van alle krachten, deed Koning DARMÅWASESÅ zijn best om zich te wreken, en zijn vijand te verdelgen. Ook GOḌÅDARMÅ viel met ver-
16. woedheid aan, zijn slagen troffen hun doel, hoewel hij, in de duisternis vechtende, maar in 't wilde regts en links van zich sloeg; door de duisternis beschermd en zonder gezien te worden, sloeg hij met zijn knods naar ieder zonder onderscheid. De aanvoerders van W i d a r b å waren dronken van 't plengen van bloed, volgden het voorbeeld van GOḌÅDARMÅ, en vielen aan, alsof zij den dood zochten.

17. Daar allen, die vooraan stonden, verdelgd werden, verminderde het leger van M a ï s p a t i zeer. Hun Opper-bevelhebber SĔMANTRI den gang van het gevecht ziende, werd met zijn ondergeschikten begaan, daar velen bij 't gevecht in de duisternis overwonnen en gedood werden, en de aanval van zijn Hoofd-aanvoerders het doel miste, omdat zij zich onder de strijders al vechtende ver-
18. dwenen. Hij schoot toen een b r a m a s t r å (of vuurpijl) af, die in de lucht van alle kanten flikkerde en vlamde. Het vuur ging rond als fakkels, en 't werd zoo licht als bij dag. Vol vreugde deden nu de Onder-bevelhebbers te
19. zamen een aanval ook, de Hoofdaanvoerders wreekten door hun slagen het bloed der hunnen. Alle aanvoerders stortten zich als een stroom in een vreeselijk gevecht, en zetten hun aanval door, totdat het volk van W i d a r b å verdelgd was. GOḌÅDARMÅ werd in den strijd gevangen genomen, daar R a-
20. d e n SĔMANTRI een n å g å p å s å (of slangenpijl) op hem afschoot. Dit wapen was een dikke slang, zoo lang als een t a l-boom, deze bond hem de armen aan het lijf, en zoo werd hij in verzekerde bewaring gesteld.

De troepen van W i d a r b å kwamen in verwarring, verstrooiden zich radeloos van angst naar alle kanten, en velen kwamen om. Alle strijders waren ontsteld, omdat GOḌÅDARMÅ gevangen genomen was.

21. Koning DARMÅWASESÅ hoorende, dat zijn broeder gevangen genomen was, deed in de uiterste woede zijn wagen kraken, en wilde met de zijnen sneuvelen. Maar zijn Bevelhebbers hielden hem met hun smeekingen tegen, zeg-
22. gende: „ach, Heer! zoek den dood toch niet, laat ons eerst terugtrekken, en „morgen den strijd hervatten! Uw Bevelhebbers zijn erg vermoeid van 't strij-

(LVIII) „den, en als de slag werd voortgezet, zouden al Uw dienaren omkomen. Men „kan den verwoeden aanval van de bevelhebbers van Maïspati niet weêr-„staan, want allen vechten als zinneloozen."

23. Koning DARMÂWASESÂ werd smartelijk aangedaan, toen hij die taal van zijn dienaren hoorde, deed zijn wagen wenden, en verliet den vijand, die staan bleef, van zijn leger bleef geen man op het slagveld achter. Hoewel hij zeer
24. langzaam retireerde, was er van de helden van Maïspati geen één, die hen nazette, omdat Raden SĔMANTRI het hun verbood. Ook deze trok zich terug van het slagveld, en betrok zijn legerplaats, maar alle de Opper-bevelhebbers waren bij het terugtrekken van den vijand bedacht op gevaren, daar deze misschien eens hinderlagen mogt leggen.

LIX. .1 Toen Koning DARMÂWASESÂ met zijn onderhoorige troepen in zijn tijdelijk verblijf gekomen was, ontstond er onder de vrouwen van zijn gevolg een luid geween. Zij, wier mannen als Leger-hoofden in den strijd gevallen waren, voegden zich bij haar in de tent van den Vorst, en weenden met haar. De
2. Koning had vier Gemalinnen, maar bij geen van haar had hij kinderen. Allen weenden erbarmelijk en drongen sterk bij hem aan, om terug te keeren. Ook de zuster des Konings, de wereldberoemde Prinses, met name Dèwi DARMÂ-WATI, weende bitter, en deed haar broeder verwijtingen (in deze woorden): „ach, broeder en Vorst! hoe kunt ge toch zoo ernstig gesteld zijn op die Prin-
3. „ses van Magâdâ? Alsof er gebrek is aan schoone vrouwen! wat ontbreekt „er toch aan de uwe? zijn ze niet allen schoon? Met al te veel geweld wilt „ge door te vechten die Prinses (van Magâdâ) bekomen, ge stelt uw leven „in doodsgevaar, uw Leger-hoofden zijn gesneuveld, uw ouder broeder Arjâ „GOḌÂDARMÂ is zelfs al gevangen genomen onder het strijden. Welnu, hoe is
4. „het? Wat is uw voornemen? Wilt ge niet naar uw hofstad terugkeeren? Als „ge met strijden voortgaat, zullen uw onderdanen verdelgd worden, want de „troepen van Maïspati zijn niet ligt te tellen, maar vol onweêrstaanbare „kracht in den strijd."

Toen zij zoo nog langen tijd smeekte, werd het hart van haar broeder, den Koning, bewogen en verteederd door den aandrang van zijn vrouwen en van
5. zijn zuster, en door haar voorstel om naar zijn hofstad terug te keeren. Maar de Koning had nu eenmaal de gelofte gedaan, dat hij nimmer den strijd zoude vermijden, en dat was de hoogste roem van een Vorst. De Koning achtte het roemvoller te sneuvelen in den strijd, dan zich te onderwerpen. Hij verhief slechts de deugden van zijn allervoortreffelijkste wapen hemelhoog, en

(LIX) 6. dacht: „wie zou er in staat zijn, dat allervoortreffelijkste wapen van mij te „weêrstaan? Als ik dien verdelger van alle vijanden in het gebergte liet val-„len, zouden er zeker honderdduizend bergtoppen instorten. Liet ik het wa-„pen in de zee vallen, dan zou ze droog worden, en zouden alle visschen om-„komen, en zoo ik hem op de aarde wierp, zou deze splijten tot in haar zevende „laag. En wat zou er dan van een mensch te regt komen, (die daardoor ge-

7. „troffen werd)?" De Vorst beklom daarop zijn bidcel, en bewierookte zijn wapen onder gebeden. Het was doodstil in al de tenten, want men had weinig hoop op een goeden uitslag. Alleen de Leger-hoofden wachtten op de komst van hun Koning, (en vleiden zich), dat hij in 't eind nog overwinnen zoude Doch verlaten wij den Vorst, die onder gebeden en ernstige overpeinzingen zijn wapen bewierookt.

HOOFDSTUK XXXVI.

De Koning van Widarbå, door zijn broeder van Djonggarbå geholpen, maar overwonnen.

8. De Koning van Widarbå had een broeder, van den zelfden vader als hij, maar van een andere moeder. Deze moeder was een Boetå-prinses van Djonggarbå, en heette Rĕtnå Djongwati. Zij was gehuwd geweest met den ouden Koning van Widarbå, Praboe Darmåwidagdå genaamd. Uit dit huwelijk

9. was een Boetå-kind geboren, te weten Praboe Djonggiroepaksâ. Deze volgde zijn grootvader (van moeders zijde) in de regering te Djonggarbå op. Hij was nog jong en een tweeslachtig wezen, daar zijn vader geheel en al een mensch, en zijn moeder een Boetå was. Zijn gestalte was wel als die van een mensch, maar hij had slagtanden (als een Boetå). Hij was gespierd, van sterken lichaamsbouw, buitengemeen woest en onverschrokken in den strijd.

10. Toen deze hoorde, dat zijn broeder, de Koning van Widarbå, op zijn huwelijks-aanzoek om de Prinses van Magådå een weigering ontvangen had, en hij nu zelfs in oorlog geraakt was met den Koning van Maïspati, maakte hij zich ongerust over zijn broeder, omdat hij in oorlog was met een

11. uitstekenden Vorst, als Praboe Ardjoenå-sâsrå, wiens dapperheid alom bekend was, die talrijke legerscharen bezat, en op aarde zijn weêrga niet vond, daar achthonderd Koningrijken aan hem onderworpen waren, en de Vorstelijke aanvoerders der legerbenden van Maïspati dapper waren in den oor-

(LIX) log. Praboe DJONGGIROEPAKSÅ riep dadelijk zijn leger zamen, en gaf last, om zich voor den oorlog gereed te houden. De Patih AMONGGARBÅ en al de

12. Boetå-Leger-hoofden stonden met een getal van vier millioen Boeta's ten strijde gereed. Er waren zes bejaarde Krijgsoversten, die het opperbevel voerden over hun mede-bevelhebbers, namelijk de Boeta's: KÅLÅPRAGÅNGSÅ, KÅLÅRANOE, MAMANGMOERKÅ, AMONGMOERKÅ, BADJOBARANG en LINḌOESRĔNGGI, elk

13. met honderdduizend man onder zich. De aanvoerders van lageren rang hadden elk tweeduizend man onder zich, in 't geheel waren er bij de troepen van Djonggarbå vier millioen Boetå's.

Na 't aanheffen der krijgsmuziek rukten de vier millioen Boetå's uit de Vorstelijke residentie op. Onder luid rumoer gingen zij door de lucht; 't was of de lucht betrok en in 't midden verduisterde, van wege de menigte van

14. Boetå's, die er door trokken. Zij brulden vreeselijk en waren uiterst verwoed.

Nadat de Koning van Widarbå gebeden had, trok hij zijn krijgstenu aan; met een schitterende kroon (op zijn krijgshoed) en een gouden halsketen, die

15. op zijn borst glansde, trad de Koning buiten zijn verblijf. Daarbuiten stonden alle krijgshaftige Vorsten gereed. De Leger-hoofden, die in den strijd gesneuveld waren, werden vervangen door hun zoons, of ook wel door hun broeders. De moed der strijders keerde terug, toen zij zagen, dat hun Koning inderdaad zoo schoon was, als Baṭårå PRIT-ANDJÅLÅ ([1]). Op zijn wagen zittende, werd

16. hij omstuwd door al de Leger-hoofden. Onder het klinken der krijgsmuziek trok de Vorst uit zijn legerplaats. De talrijke legerscharen geleken een zee, die het land overstroomt. Zij gingen voorwaarts onder luid gedruisch en met den besten moed bezield; vol drift drongen zij op en duwden elkander, alsof zij dadelijk zouden aanvallen, en uit wraak op den vijand zouden instormen. Op het oorlogsterrein komende, stelde men hen in slagorde. De Leger-hoofden

17. die den regter- en linkerflank commandeerden, stonden in vele rijën achter elkander. De Koning maakte met al zijn dappere Onder-bevelhebbers het centrum uit. De slagorde was goed geregeld en met behoedzaamheid ingerigt, men stond in digte gelederen achter elkander. De troepen, die tot de lijfwacht behoorden, waren verdeeld onder de Vorsten, die in het krijgsgevaar zouden voorgaan, voorts onder die van den regter- en linkerflank, en eindelijk onder hen,

---

([1]) **Prit-andjålå** was een zoon van **Batårå Goeroe**, die in de gedaante van een klein vogeltje (**ĕmprit**) het padi-gewas bedierf; volgens **Manikmåjå**, Tijdschrift v. N. Indie, V. 1. 53 vrgg.

(LIX) die in de achterhoede als reserve gesteld waren om op te passen en zich overal in het gedrang te begeven.

18. Raden SĔMANTRI en de Vorsten (die hem volgden) waren al uit hun legerplaats opgerukt. Op het slagveld komende, zag hij den vijand in slagorde geschaard, en zich uitstrekken als een wolk, ettelijke gezigten ver. Raden SĔMANTRI hield stand, en stelde zijn troepen in dezelfde slagorde als vroeger

19. WISÅBÅDJRÅ en de Vorst van Kalingåpati stonden regts, de Koning van Magådå bevond zich met de zijnen vooraan, SOERJÅKÈTOE en TJÅNDRÅKÈTOE stonden links, en de Opper-bevelhebber bevond zich met zijn talrijke scharen in het centrum. Nadat de slagorde gereed was, klonk de muziek als een tee-

20. ken om den strijd te beginnen. De Koning van Magådå (in het front) viel met zijn troepen aan. Zij traden even moedig op den vijand in als een millioen tijgers. De regter- en linkerflank deed gelijktijdig een aanval met hun tallooze menigte. Al de Vorsten rigtten verwoestingen aan, zij stormden in de beste orde onder dof gedreun en om strijd vooruit, en hierdoor werden vele vijanden over den grond verstrooid, in wanorde gebragt, vertreden en

21. overwonnen. Het leger van Widarbå raakte in groote verwarring, en vlugtte zonder om te zien naar hun Koning. Geen van de aanvoerders hield stand; van schrik bevangen en in grooten angst deed (de herinnering aan) 't gevecht van den vorigen dag hun den moed verliezen. Toen hun medestrijders veranderden in een zee van bloed door den hevigen aanval der Vorsten, werden de helden van Widarbå medegesleept, en door hun voorbeeld betooverd.

Koning DARMÅWASESÅ werd uitermate verwoed, toen hij de zijnen zag reti-

LX. 1. reren, en zette zijn wagen tot snellen vaart aan, met het plan om op den vijand in te stormen, toen eensklaps de troepen van Djonggarbå met luid gedruisch in de lucht aankwamen. DJONGGIROEPAKSÅ zond eerst iemand naar zijn

2. broeder met het verzoek, dat de troepen van Widarbå voor de zijnen een doorgang zouden maken, en uitscheiden met vechten. Koning DARMÅWASESÅ schrikte er van, omdat het nog niet lang geleden was, dat hij zijn broeder

3. met zijn legerbenden uitgenoodigd had om hem in den strijd te helpen. De troepen van Widarbå retireerden, en maakten ruimte (voor die van Djonggarbå). Toen de troepen zich gesloten hadden, en wederom in orde geschaard stonden, gaf Koning DJONGGIROEPAKSÅ het bevel aan de zijnen, om maar te beginnen en aan te vallen. Terwijl de vier millioen Boetå's allen tegelijk een

4. geschreeuw aanhieven, vielen de nanggålå's, parasoe's, koentå's, limpoeng's, moesålå's en gaṇḍi's als een druischende regen neder. Vele hel-

(LX) den sneuvelden, de troepen van Maïspati kwamen in verwarring, de aan-
5. voerders werd door een plotselinge schrik bevangen en verstrooiden zich radeloos, daar zij van de aankomst der (nieuwe) vijanden niets wisten.

Hun Opper-bevelhebber SĔMANTRI ging verheugd boven op zijn wagen staan, zag de vijanden in de lucht, en legde zijn boog aan. Toen de pijlen van den boog gin-
6. gen en zich in de lucht verhieven, vatten de (hem ondergeschikte) Vorsten weder goeden moed. Zij schoten wapens af tot afwering, zoodat het daarvan krielde in de lucht. Deze ontmoetten de aanvallende wapens met een donderend ge-
7. raas, in gelijk getal vielen de wapens, die zij tot afwering afschoten, (op die der Boetå's) neder. Vele wapens, die door de Boetå's nedergeworpen waren, keerden terug en werden daardoor afgeweerd. De limpoeng's, paloe's, piling's, nanggålå's en trisoelå's werden in hun kracht gefnuikt en vielen
8. op den grond neder. SĔMANTRI liet er spoedig andere wapens op volgen, die in de lucht vlogen. Honderdduizend Boetå's streken neder, maar werden van pijlen doorschoten, en ploften op den grond als lijken. Zij, die telkens op nieuw aankwamen, werden geheel in tweeën gebroken of gesneden, en zóó werd
9. een millioen Boetå's door de wapens (van Maïspati) weggevaagd. Het regende rompen, nekken, onder- en boven-armen en dijën, en een digte regen van bloed verspreidde zich. De overblijvenden wisten zich geen raad, want allen, die neêrstreken, werden verdelgd. Al de Boetå-legerhoofden werden verwoed,
10. toen zij dat zagen, en vielen gelijktijdig krijschende aan. BADJOBARANG, MAMANGMOERKÅ, AMONGMOERKÅ, LINḌOESRĔNGGI, KÅLÅPRAGÅNGSÅ en KÅLÅRANOE spoorden hun troepen aan om den oorlogskans te herstellen, terwijl de aanvoerders
11. zelve in het gevecht deelden. BADJOBARANG streek neder, en zwaaide een baḍåmå, maar de Koning van Kalinggåpati spande zijn boog, zijn påntjå-
12. soelå-pijl [1] ging af, en trof BADJOBARANG, verbrijzelde zijn borst, zoodat hij stierf, en op den grond nederplofte als een instortende berg. KÅLÅRANOE ging suizende door de lucht om zijn dood te wreken, en wierp zijn koentå af, maar deze ontmoette in zijn vaart een pijl, dien de Koning van Magådå er op afschoot, waardoor zij in stukken brak en weggevoerd werd. De pijl achtervolg-
13. de KÅLÅRANOE, en trof hem in de hals, zoodat deze geheel werd afgesneden, en hij dood op aarde plofte.

De Patih AMONGGARBÅ werd smartelijk getroffen, toen hij zag, dat men met het gevecht in de lucht geen doel bereikte, en gaf last aan de Hoofd-

[1] De påntjå-soelå-pijl was waarschijnlijk een pijl met vijf punten.

(LX) 14. aanvoerders, om voor de helft neder te dalen en op de aarde te strijden, en voor de helft in de lucht te vechten. Daarop daalden Lindoesrěnggi en Kålåpragångså met hun legerbenden neder onder aanvoering van den Patih. De
15. andere helft der Boetå's onder Mamangmoerkå en Amongmoerkå bleef in de lucht onder 't opperbevel van hun Koning Djonggiroepakså. Op het commando om aantevallen, schoten en wierpen zij hun pijlen, limpoeng's, moe-
16. sålå's, nanggålå's, paloe's of piling's af. De Boetå's, die op de aarde vochten, lieten ook hun pijlen, limpoeng's, piling's en koentå's los. Er ontstond onder de troepen van Maïspati groote verwarring, velen sneuvelden, en de Vorsten raakten te zeer in de war, om (de vijanden) te weêrstaan.
17. De Opper-bevelhebber Sěmantri maakte nu een verdeeling in de taak der strijders, en liet den Koning van Magådå met Koning Wisåbådjrå en den Vorst van Kalinggåpati den vijand op de aarde weêrstand bieden, terwijl
18. Soerjåkètoe en Tjåndråkètoe met den Opper-bevelhebber zelven de vijanden in de lucht zouden weêrstaan. Zij begonnen den strijd met blijdschap, het gevecht werd al heviger en heviger, de Vorsten waren dronken van bloed,
19. en vochten met blinde verwoedheid. Alleen de Opper-bevelhebber beschermde de zijnen in den strijd, hield het oog op hen, en trachtte de zijnen te behouden door beurtelings (nu eens naar de aarde en dan naar de lucht) wa-
20. pens af te schieten. Als de troepen op aarde overwonnen werden, en de linie der zijnen inboog door het opdringen der Boetå's, liet hij er zijn wapens op regenen, en als hij zag, dat de Boetå's in de lucht neêrstreken, zond hij hun zijn wapens te gemoet. Hij was inderdaad een beleidvol aanvoerder, met
21. regt vermaard, en juist geschikt, om Opper-bevelhebber in den strijd te zijn. Door zijn wijs voorbeeld lieten de andere Bevelhebbers hun dolle woede varen, vertrouwende op hun Opper-bevelhebber kwamen zij onder het strijden tot bezinning. Zij liepen toe (op de vijanden), die hen naderden, en bleven standvastig hun terrein behouden. De vijanden kregen het eindelijk te erg onder den
22. regen van wapens. Lindoesrěnggi sneuvelde door een slag met de knods van den Koning van Kalinggåpati. Zijn strijdgezel Kålåpragångså wikkelde zich in een gevecht met Wisåbådjrå, eerst drongen zij beurtelings op elkan-
23. der in, toen bevochten zij elkander met de bindi, en daarop trokken zij elkander heen en weder, en begonnen op nieuw te worstelen. Plotseling schoot de Koning van Magådå een pijl af, die den Koning van Kalinggåpati door de borst drong, zoodat hij (als een lijk) op aarde viel. Zijn troepen sloegen in groote verwarring op de vlugt.

(LX) 24. De Patih AMONGGARBÅ zwaaide in hevigen toorn zijn baḍåmå, en stormde vol goeden moed op de vijanden in. Een millioen Boetå's vielen gelijkelijk aan, en gingen steeds voorwaarts, als één man deden die tallooze scharen een aanval. Maar de dapperen van Maïspati stonden pal, en bleven op 25. hun hoede. Zij weerden den woesten aanval der Boetå's vol moed af, en lieten hun wapens in digte hoopen nedervallen. De opdringende Boetå's werden getroffen door die wapens, er sneuvelden zoo velen, dat het bloed in menigte kwam aanstroomen en alles overdekte, tot het weêrhouden werd door een dam 26. van lijken, het golfde en stroomde als een rivier. Op de aarde en in de lucht nam het bloed al meer en meer toe, het was een zee van bloed, waarin de lijken van olifanten en Boetå's op klippen geleken, die met bloed bemorst waren. De hoofden waren de voorwerpen, die met den stroom mededreven, de baarden 27. en knevels geleken op gras, dat er in groeide, de verschillende vlagge- en vaandelstokken waren de grootere voorwerpen, die in het water dreven, of de baarden waren het groene mos, en de splinters van de gebroken wagens en de stukken van de wapens waren het struikgewas aan den oever, de tanden waren de steen-28. tjes (op den bodem), die knarsten, als men er optrad, tot grooten spijt van de strijders. De vader van de edele TJITRÅWATI had reeds in haar jonge jaren den roem voorspeld van dien worstelstrijd en van de bloedzee, als het verlovingsgeschenk van Baṭårå WISNOE bij de eerste ontmoeting van Dèwi TJITRÅWATI, de Prinses van Magådå, met den Vorst van Maïspati.

29. De Patih AMONGGARBÅ sneuvelde door een pijl van Raden SĚMANTRI, die hem zijn hoofd afsneed. De beide Legerhoofden MAMANGMOERKÅ en AMONG-30. MOERKÅ, die in de lucht streden, sneuvelden ook vechtende. Van al hun troepen bleef er niets meer over.

Koning DJONGGIROEPAKSÅ had nu in 't geheel niemand van de Boetå's, die zijn lijfwacht hadden uitgemaakt, meer bij zich. In blinde verwoedheid zette 31. hij zich in postuur, en streek onder wild gekrijsch neder. Maar Raden SĚMANTRI schoot een påntjåwedå-pijl [1] op hem af, die zijn borst doorboorde en verbrijzelde. Koning DJONGGIROEPAKSÅ plofte op den grond als een instortende berg, onder het luid geschreeuw van de mannen van Maïspati.

32. Niemand bleef er nu nog over, dan de Koning DARMÅWASESÅ, die geheel van de zijnen verlaten op het slagveld stond, en zich nog niet verroerd had. Hij

---

[1] Een påntjåwedå-pijl was waarschijnlijk een pijl, die haar naam en groote kracht aan de vijf daarop geschrevene spreuken ontleende. Vergelijk hiermede de poeståkå of kalimosådå in de Bråtå-joedå.

(LX) schaarde zijn troepen wederom in orde, want toen hij zijn broeder Koning
LXI. 1. Djonggiroepaksâ zag sneuvelen, werd hij woedend. Zonder om te zien, wilde hij gaarne na de verdelging van allen, op welke hij zijn hoop gevestigd had, vechtende sterven. Hij meende standvastig en onverschrokken te moeten staan blijven, en wilde niet wankelen in den strijd, daar dit een groote schande voor een Vorst zoude zijn. Toen hij bij zich zelven de gelofte (van standvastigheid)
2. had afgelegd, zette hij zijn krakenden wagen tot een snellen vaart aan. Hij legde zijn allervoortreffelijkste wapen aan, waarover hij zijn gebeden had uitgesproken, opdat het zijn wondermogens mogt openbaren; de boog schudde, en met een donderend geraas kwam er een berg van vuur uit, waarmede zich rukwinden vermengden, die onder weêrgalmende echo's de een op den ander stootten, en al rommelende duurde de stroom van de afgeschoten vuurpijlen
3. onafgebroken voort, als vlammende lava-stroomen. Zij verhieven zich als dampen in de hoogte, en vielen neder op 't groote leger (van Maispati).

Dit kwam in opschudding, en velen, door 't vuur vervolgd, sneuvelden. De Vorsten werden in hun aanval weêrhouden, en met hun ronddwarrelende troe-
4. pen medegesleept. Zij vlugten naar de plaats, waar hun Opper-bevelhebber Sĕmantri zich bevond. Deze legde zijn boog aan, en toen ontlastte de baroenastrâ- (of water-) pijl regen met een suizenden wind; een digte regen viel onder luid geplas neder, het water verspreidde zich gelijkmatig, en viel op het vuur. De vuurvlammen werden uitgebluscht en verteerd door het water, dat uit de pijl kwam.

5. Koning Darmâwasesâ gaf lucht aan zijn woede, toen hij zijn vuurpijl zag bezwijken voor 't vermogen van zijn tegenpartij. Hij greep nu zijn allervoortreffelijkste wapen, legde het aan, en toen schoot er een vlammenden pijl op los als
6. een bliksemstraal. Maar toen Raden Sĕmantri spoedig een pijl tot afwering afschoot, braken de beide pijlen bij de ontmoeting in stukken. Sĕmantri schoot een magtige warajang-pijl [1], waarmede hij gewoonlijk zijn vijand verdelgde, af, maar deze brak in stukken bij 't ontmoeten van den pijl, dien de Koning van Widarbâ tot afwering afschoot, beide wapens werden vernield.
7. Met de meeste standvastigheid hanteerden zij den boog, en mikten daarmede met veel bekwaamheid. Eindelijk schoot Sĕmantri zijn tjakrâ (of rad-pijl) af, deze vloog bliksemend los, en sneed Koning Darmâwasesâ de hals geheel
8. en al door, zijn lichaam rolde op den kostelijken wagen neder. Zóó stierf hij zonder van zijn plaats geweken te zijn, en bleek het, dat hij inderdaad van

[1] Een soort van pijl, die men bij Raffles, history of Java, vindt afgebeeld.

(LXI) aanzienlijke helden afstamde. De bijën vlogen gonzende om (zijn lijk), verstrooiden zich met veel drukte door de lucht, alsof zij (den held) beweenden, en verspreidden een regen van geuren. De lucht gaf een roodachtig schijnsel
9. van zich en scheen een en al bloed te zijn, alsof zij zich met den gesneuvelden held in den dood stortte. Tevens beefde en schudde en kantelde de aarde, de toppen der bergen stortten daverend in; vreeselijk was de strijd der elementen bij gelegenheid van het sneuvelen van dien Koning in het gevecht. Duisternis en waterdampen overdekten het veld, de zee beefde.

10. De troepen van Widarbå vlogen als stof uiteen, toen zij zagen, dat hun Koning gesneuveld was; in de grootste verwarring verstrooiden zij zich radeloos van angst, en vlugtten naar alle kanten. Sommige aanvoerders kwamen zich in gebogen houding onderwerpen, en wierpen hun wapens weg, om zich
11. onder de lieden van Maïspati te scharen. Niemand joeg hen weg daar Raden Sĕmantri dit verboden had. Sĕmantri gaf last aan zijn troepen om terug te trekken, en met spoed gingen deze toen van het slagveld om hun tenten te betrekken. Goḍådarmå werd door Raden Sĕmantri van zijn boei-
12. jen bevrijd, en uit zijn gevangenis ontslagen. Het werd bepaald, dat hij het gezag zoude voeren over de vele Leger-aanvoerders van Widarbå, die zich onderworpen hadden. Goḍådarmå werd dadelijk uitgezonden om al de schat-
13. ten en Prinsessen, die in de legerplaats (van Widarbå) achtergebleven waren, bijëen te brengen, twee Vorsten, namelijk Tjåndråkètoe en Soerjåkètoe moesten hem daarbij begeleiden. Bij hun komst in de legerplaats van Widarbå
14. was er een luid geween. De eerste Gemalin van den Koning van Widarbå en vier andere vrouwen, dochters van Koningen, waren in de legerplaats bijeen, en konden hun luid geween niet bedwingen; dit was ook het geval met
15. 's Konings zuster, Dèwi Darmåwati, die haar broeder te voet viel. Goḍådarmå deed zijn best, om haar tot bedaren te brengen, en eindelijk hield het luid geween der vrouwen op, daar zij zich in hun lot als buit geworden vrouwen schikten, hoewel zij nog allen voortdurend snikten. Goḍådarmå gaf last om tandoe's en djòli's bijeen te brengen.

16. Honderd draagstoelen, waarin al de aanzienlijke buitgemaakte vrouwen gezeten waren, werden eerst buiten gebragt, zij gingen in een lange rij achter elkander, de Legerhoofden omringden haar in rijën van alle kanten, en achteraan
17. volgde de krijgsmuziek. Daar Raden Sĕmantri reeds (zijn legerplaats buiten de stad) verlaten had en met al zijn gevolg in de stad getrokken was, bragt men die Vorstelijke dames in het paleis, als een geschenk voor de Prinses

(LXI) TJITRÅWATI. Zij nam haar allen, ten getale van honderd en vijf personen, aan, tot aanvulling van het achthonderd-tal, dat uit Maïspati zoude gezonden worden.

HOOFDSTUK XXXVII.

Dèwi Tjitråwati gaat op reis naar Maïspati.

18. Raden SĔMANTRI zond iemand naar zijn Koning met een brief. Toen de briefbrenger te Maïspati gekomen was, gaf Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ juist
19. audientie. Hij schrikte, toen hij den man met een brief zag aankomen, nam den brief aan, opende dien, en las: „Na de onderdanigste hulde van mij, „SĔMANTRI, en van de (mij vergezellende) Vorsten aangeboden te hebben aan
20. „den Koning en Gebieder van Maïspati, die het pronkjuweel der wereld „is, deelt Uw dienaar (in de eerste plaats) mede, dat hij in zijn zending, om „de Prinses van Magådå te halen, gelukkig geslaagd is, ten gevolge van de „gelofte, dat de Vorst van Widarbå (eerst) moest verdwenen zijn, ('t geen)
21. „door den invloed van de voorbede van mijn Gebieder (geschied is). Koning „DARMÅWASESÅ was echter niet zoo moeijelijk te bestrijden. Het was maar alles „grootspraak van hem, dat hij zulk een aanzienlijk Vorst was, die veel legers „bezat, die vele Vorsten aan Widarbå had onderworpen, en die rijk was aan
22. „legers met ontelbare aanvoerders van hoogen en lagen rang. Want in één „nacht en twee dagen zijn al zijn legerbenden door de wapens en den woe- „denden aanval der mij verzellende Vorsten vernield. Hij had een broeder, „van den zelfden vader, maar een andere moeder, een Boetå-prinses, die te
23. „Djonggarbå woonde en Praboe DJONGGIROEPAKSÅ heette. Deze heeft met „al zijn legerbenden ook mede gevochten, maar hij was evenmin bestand, en „werd, zonder dat er een hevige worsteling plaats greep, met al zijn troepen „vernield, zoodat het een zee van bloed was.

„In de tweede plaats deelt Uw dienaar mede, dat de Prinses van Magådå,
24. „Dèwi TJITRÅWATI, een bruidsgeschenk verlangt, bestaande uit achthonderd „vrouwen, mits allen van Vorstelijken bloede, omdat zij vroeger een dergelijke „gelofte heeft afgelegd. Te Widarbå zijn honderd en vijf vrouwen van Vorste- „lijke afkomst buit gemaakt. Uw dienaar heeft die aan de Prinses van Magådå
25. „aangeboden, en wacht nu slechts op aanvulling van het achthonderd-tal van „Prinsessen, indien mijn Heer het mogt behagen dit te doen, daar zij nu

(LXI) „eenmaal de gelofte heeft afgelegd, om aan 't hoofd te staan van achthonderd „Vorstelijke vrouwen. Uw dienaar wacht nu nadere bevelen van zijn Heer."

LXII. 1. Bij het lezen van dezen brief werd Koning Ardjoenâ-sâsrâ zeer verheugd, en vriendelijk lachende sprak hij tot Vorst Sodâ: „de zending van Sĕmantri „is gelukt, het gevecht met den Koning van Widarbâ heeft plaats gehad, „en deze is geheel en al overwonnen. Maar nu komt de Prinses van Magâdâ 2. „met het verzoek om achthonderd Prinsessen, als haar deelgenooten in den echt „met mij. Deel dit dus spoedig mede aan alle (mij onderhoorige) Vorsten, die „(ongehuwde) Prinsessen mogten hebben, en eisch die van hen op! Ik wil „haar als een huwelijksgift aan de Prinses van Magâdâ schenken. Sĕmantri 3. „heeft mij berigt gegeven, dat hij al honderd en vijf Prinsessen uit den buit „van Widarbâ bekomen heeft. Laat er maar meer zijn dan achthonderd! „als er misschien onder zijn, wier uiterlijk niet bevalt aan Dèwi Tjitrâwati, „behoeven die niet tot haar deelgenooten in den echt gerekend te worden."

Hierop keerde de Koning weder in zijn paleis terug. Vorst Sodâ maakte 4. aan alle andere Vorsten bekend, dat zij hun dochters aan den Koning moesten aanbieden. De schoonsten werden er uitgezocht. Sommigen gaven ook hun zusters. Toen het getal van achthonderd bijëen was, werden honderd Vorsten aangewezen, om haar naar Magâdâ te begeleiden, in honderde van tandoe's en djòli's. Vorst Ngâlâtanâjâ was de aanvoerder van den optogt. 5. Hij had al de Vorsten, benevens vierhonderd krijgsoversten met hun veel rumoer makende troepen onder zich.

Te Magâdâ komende, was de gansche stad in opschudding, toen men hoorde, dat er achthonderd Prinsessen van Maïspati gekomen waren.

6. Koning Tjitrâgâdâ begaf zich naar de pagĕlaran, en nam daar plaats. Zijn vier aanzienlijkste (ondergeschikte) Vorsten benevens Raden Sĕmantri zaten in één rij naast elkander. De Vorsten van lageren rang zaten even als de Krijgsoversten in rijën, elk naar den rang, die hun toekwam.

Aan Vorst Ngâlâtânâjâ werd bij zijn komst gepaste hulde bewezen, en daarop 7. bragt hij den last van zijn Vorstelijken zender over, namelijk dat zijn Heer achthonderd Prinsessen, met al wat zij bij zich hadden, aan de Prinses van Magâdâ ten geschenke gaf. Raden Sĕmantri was daarover zeer verheugd. De achthonderd Prinsessen werden toen verder geleid binnen het paleis in de tegenwoordigheid van Dèwi Tjitrâwati, en bewezen haar eerbiedige hulde. Zij 8. waren als de sterren in 't gevolg van de maan. De negenhonderd Prinsessen waren de sterren, en Dèwi Tjitrâwati was de maan, voor haar verbleekten

(LXII) de negenhonderd Prinsessen, 't was of zij (in 't geheel) geen glans hadden in 't bijzijn van Dèwi Tjitråwati, die inderdaad het pronkjuweel van de gan-
9. sche schepping was; die negenhonderd Prinsessen waren daarvan de bewijzen, hoewel zij zich toch in al haar schoonheid vertoonden. En zóó bleek het, dat zij werkelijk een incarnatie van Dèwi Sri, en de eerste van alle vrouwen was.

Zij plaatste acht Prinsessen aan het hoofd van al die vrouwen, namelijk:
10. Dèwi Tjåndrårěsmi, zuster van den Vorst Tjåndråkètoe, Dèwi Sodårěsmi, dochter van den Vorst Sodå, Dèwi Soerjårěsmi, jongere zuster van Vorst
11. Soerjåkètoe, Dèwi Wisårěsmi, dochter van Wisåbådjrå, Dèwi Windoerěsmi, dochter van Windoerå, een Vorst, die aan 't hoofd van een der legers van Widarbå gestaan had, Dèwi Sindoerěsmi, dochter van Sindoelobå, Dèwi Banoerěsmi, dochter van den Vorst Kodråbanoe, en eindelijk Dèwi Rodrårěsmi, dochter van Rodråpakså. Vier van de buitgemaakte Prinsessen
12. stonden aan het hoofd van deze dames, die elk honderd vrouwen onder haar bevelen hadden. Tjitråwati wilde Dèwi Darmåwati, de Konings-dochter van Widarbå, ten huwelijk geven aan Sěmantri, als belooning voor den moed, waarmede hij zijn leven in den strijd gewaagd had. De vier uitstekend schoone
13. Gemalinnen van den Koning van Widarbå wilde zij bestemmen voor de vier aanzienlijkste bevelvoerende Vorsten van Maïspati, wanneer zij daar waren aangekomen.

Toen al de negenhonderd Prinsessen gereed waren, vertrokken zij van Magådå. De honderde van sierlijke draagstoelen in een lange rij achter el-
14. kander leverden een fraai gezigt op den weg. De Vorst Ngålåtanåjå met vierhonderd Vorsten en al hun troepen en aanvoerders van lageren rang liepen vermengd onder de troepen van Koning Tjitråwati vóór de draagstoe-
15. len. Links daarvan hadden Tjåndråkètoe en Soerjåkètoe hun plaats. Regts liepen de Vorst van Kalinggåpati en Wisåbådjrå met al hun troepen. Raden Sěmantri met zijn troepen bevond zich achteraan, even als de vroeger aan Widarbå onderhoorige Vorsten met hun legerbenden.

De onder het voorttrekken luid gedruisch makende troepen leverden een
16. fraai gezigt op. De onderscheidene soorten van vaandels en vlaggen geleken op bergen van bloemen, vóór, regts en achter den optogt. De stad Magådå had een droevig aanzien, al het loof verwelkte, de pinang-boomen verloren hun bloemen, en de bladeren der kokos-boomen hingen geknakt naar beneden. De rotsen hadden een rooden weêrschijn, alsof zij kwijnden van droefheid.

(LXII) 17. Na het vertrek van de Prinses scheen de hofstad te kwijnen, alsof zij haar juweel verloren had. Een prit-gantil piepte zoo teeder, alsof zij om de stad weende, een zwaluw fladderde achter haar aan heen en weder, alsof zij naar Maïspati wilde medegaan; nog een andere prit-gantil piepte in de lucht, alsof

18. zij weende. De togt ging snel vooruit, en na 't verlaten van Magådå vermaakten zich de Prinsessen met het zien van al de schoone voorwerpen langs den weg, als: de bijën, die zich verspreidden en de bloemen trachtten te vernielen, en de bloemen, die zich verstrooiden, als er een suizend windje tegen aan woei, als om de Prinses haar geuren aantebieden.

HOOFDSTUK XXXVIII.

Sĕmantri *stelt de krachten van* Ardjoenå-såsrå *op de proef.*

19. Raden Sĕmantri was intusschen bij voortduring met zich zelven in tweestrijd, en wist niet, hoe hij het aan moest leggen om spoedig met zijn Heer te vechten en daarna bij hem in dienst te blijven; hij wilde tot bevestiging van zijn dienstbaarheid aan hem in den strijd een bewijs van diens kracht

20. hebben, maar 't was moeijelijk daartoe aanleiding te geven. Om die reden ging Raden Sĕmantri met loome schreden vooruit, want hij wist nog niet, hoe hij spoedig met zijn Heer in gevecht zoude trachten te komen, (en zocht vruchteloos) naar een betamelijke reden om tot een gevecht te geraken, en daardoor zijn dienstbaarheid te bevestigen, zonder dat hij zich de gramschap

21. van zijn Heer op den hals haalde. Toen men op de grenzen van het rijk van Maïspati gekomen was, liet Raden Sĕmantri halt houden, en gelastte aan al de Vorsten, om een groot verblijf voor Tjitråwati en al de andere

22. Prinsessen te bouwen. Al de Vorsten kregen ook hun eigen tenten. Koning Tjitrågådå betrok de tent achter (het verblijf van Tjitråwati), Wisåbådjrå en de Vorst van Kalinggåpati links, Tjåndråkètoe en Soerjåkètoe regts daarvan, terwijl Raden Sĕmantri, en de Vorsten, die tot Widarbå behoor-

23. den, met den Vorst Ngålåtanåjå hun verblijf hielden vóór dat van de Prinsessen.

Sĕmantri schreef nu een brief, die voor zijn Koning bestemd was. Van al de Vorsten was er niemand, die wist wat er in den brief stond; zij dachten,

LXIII. 1. dat hij kennis gaf van de aankomst der Prinses. Daarop zond hij een paar Hoofden, om den brief over te brengen. Zij hadden tweehonderd (man te) paard bij zich, en renden spoedig weg.

(LXIII) De Koning van **Maïspati** zat op zekeren morgen in tegenwoordigheid van al zijn militaire en civiele beambten. Al de ondergeschikte Vorsten zaten in vollen getale aan rijën, even als de Hofgrooten en de aanzienlijke Krijgsover-
2. sten. Terwijl de Koning daar rustig zat in 't bijzijn van zijn dienaren, kwamen eensklaps de mannen, die SĔMANTRI gezonden had; zij traden dadelijk voor den Vorst, maakten het teeken van eerbied, en deelden toen aan den Koning mede, dat SĔMANTRI hen gezonden had, om den Koning een brief over te brengen.
3. De Koning nam den brief glimlachende aan, (en las het volgende:) „De eer„biedigste hulde van mij, SĔMANTRI, aan Uw Majesteit, den Koning! Ik geef „Uw Majesteit kennis, dat ik de Prinses van Magådå thans op mijn reis naar „Maïspati medegenomen heb met al de Prinsessen. Toen wij hier ophiel„den, heb ik voor het gansche gevolg tijdelijke woningen laten oprigten bij „een der grensdorpen van Maïspati, waar ik nu nadere bevelen van Uw
4. „Majesteit wacht. Sire! ik weet niet, of het U aangenaam zal zijn, maar ik neem „de vrijheid iets voor te stellen. De Prinses van Magådå, het pronkjuweel „der wereld, is nu gekomen om te huwen. Uw Majesteit, de voortreffelijkste „Koning, in de gansche wereld beroemd, de steunpilaar der aarde, in wien „een Godheid zich zigtbaar vertoont, die in de wereld blijkbaar geen wedergade „vindt, en die de eerbiedige hulde ontvangt van vele uitstekend dappere
5. „Vorsten, zal huwen met de edele Prinses TJITRÅWATI, het puikje der aarde, „de kostbaarste schat van het gansch heelal.

„Het zou echter jammer zijn, als Uw Majesteit niets deed (of gaf), om haar „tot Gemalin te bekomen, en dat alles zich zoude bepalen bij een gevecht, „dat nu heeft plaats gehad, want de Koning van Widarbå vermogt niet „veel tegen iemand, als Uw dienaar, tegen wien hij het geen vier en twintig „uren kon uithouden. Het lijkt er in de verte niet naar, dat (de oorlog met „hem) een behoorlijk voldoend middel zou zijn, om haar ten huwelijk te ver-
6. „krijgen. Dat zou al te nietig wezen. Als Uw Majesteit zich niet zelf in 't „gevecht begaf, zouden de huwelijks-formaliteiten nog niet zijn afgeloopen; „en zoude Uw Majesteit van vroegere bepalingen afwijken; want alle Vorsten van „vroegeren tijd hebben, om een edele Prinses tot echtgenoot te bekomen, een „gevecht op leven of dood aangegaan en een zee van bloed doen ontstaan. „En nu zou Uw dienaar alleen maar gaan vechten? Daar zou de wereld „immers om lachen!
7. „Wat nu den persoon aangaat, met wien Uw Majesteit zal moeten strijden,

(LXIII) „Uw dienaar is het, die zich als een huwelijksgift voor Uw (aanstaande) „Gemalin, de Koningsdochter, in een gevecht op leven of dood disponibel „stelt, die daarvan als slagtoffer wil vallen, en (tot dat doel) met veel genoegen „zal sterven. Als dit niet geschiedt, Sire! zal Uw dienaar de Konings-doch- „ter van Magådå hier houden.

8. „Ik smeek Uw Majesteit mij niet te verdenken, alsof Uw dienaar zijn zin- „nen op de Prinses van Magådå gesteld had! het is er verre van, want „Uw dienaar is een soort van Pandità, die een eenzaam leven leidt zonder „(ooit) te trouwen, naar een gelofte, die voor mijn gansche leven geldt. De „(eenige) reden, waarom ik (Uw Majesteit) in allen ernst dit voorstel, is deze: „omdat ik begaan ben met de voortreffelijke Prinses, die maar zóó, zonder „behoorlijke huwelijks-ceremoniën, zoude huwen."

9. Koning Ardjoenå-såsrå glimlachte na het lezen van dien brief, en wierp hem toe aan de vergaderde Vorsten, die de een na den ander den brief la- zen en allen verbaasd waren. Daarop zeide de Koning: „wel nu, mannen! „keert terug! zegt aan Uw Heer, Sĕmantri, dat hij er niet aan moet twijfe-

10. „len, of ik doen zal, wat hij mij verzoekt. Ik zal daaraan voldoen, daar hij „het volstrekt wil en mij uitnoodigt met hem te vechten. Verder moet gij „al de Vorsten gelasten, zich morgen met hun troepen in een kring te scha- „ren en een luid geschreeuw aanteheffen, als wij in het gevecht aanvallen." Toen de boden een brief als antwoord ontvangen hadden, vertrokken zij na een eerbiedige buiging.

11. Daarop zei de Koning wederom tot de Vorsten: „bedenkt U allen eens „ernstig! want dat Sĕmantri mij zoo'n brief zendt, daarmede heeft hij zeker „zijn bedoeling."

Vorst Sodå antwoordde: „misschien is hij zelf wel begeerig naar 't bezit „van de Prinses van Magådå" waarop de Koning zeide: „als dat zóó was, „zou Sĕmantri dan zijn uiterlijk verloochenen, dat zoo gunstig is? hij, de zoon

12. „van een kluizenaar met zijn volkomenen glans, de onversaagde overwinnaar „met zijn vaste gelaatstrekken en zijn bedrevenheid, zijn beschaafde manieren „en zijn daaraan geëvenredige dapperheid? Het zou immers volstrekt niet „betamen, dat hij zulk een slecht hart bezat. Iemand, als hij is, zou het slechts „voegen getrouw te zijn en zijn woord gestand te doen. Neen! 't niet moge- „lijk, dat hij zijn uiterlijk zóó zoude verloochenen. Ik houd het er voor, dat „hij eigenlijk al lang het plan gehad heeft, om bij mij in dienst te treden.

13. „Naar ik aan hem zien kon, zal hij het voornemen hebben, om zijn krachten

(LXIII) „te beproeven in een tweegevecht, hij zal er om willen vechten, wie de sterkste is, en „zijn moed willen toonen. Het zal voor hem moeijelijk geweest zijn daartoe een „geschikte aanleiding te vinden, waardoor hij bij mij in dienst kon treden. Nu „heeft hij daartoe den weg gevonden, daar ik hem naar Magâdâ gezonden „heb; hij legt mij nu een beproeving op, en doet met opzet zijn best om mijn „toorn op te wekken, en mij over te halen om tegen hem in 't gevecht te

14. „gaan. Welaan! houdt U morgen vroeg in volle krijgstoerusting gereed! Let „goed op 't geen ik U zeg: stelt, terwijl ik aan 't strijden ben, volle vertrou„wen op mij; en al was het ook, dat ik de minste was, niemand mag mij te „hulp komen! ziet het geduldig aan, al kwam ik ook te sterven! Want ik „heb besloten om aan 't verzoek van SĔMANTRI te voldoen, en in een twee„gevecht met hem onze krachten te meten."

15. Na 't uitspreken van deze woorden keerde de Koning in zijn paleis terug. Al de Vorsten, die de zitting hadden bijgewoond, ging elk hun weg, riepen hun troepen bijëen, en maakten zich gedurende den nacht geheel gereed en strijdvaardig.

Toen de Koning in het paleis gekomen was, kon hij den slaap niet vatten,

16. daar hij zonder ophouden nadacht over den brief van SĔMANTRI. Het speet den Koning van Maïspati, dat zijn vermoedens omtrent SĔMANTRI zoo slecht bewaarheid werden. Hij had zich voorgesteld, dat die jonge man met zijn gunstig voorkomen en zijn fijn besneden, edel gelaat, bekwaam, hoogst beschaafd, door en door voorzigtig, en als de zoon van een boeteling, in alle opzigten een man zoude zijn, zooals 't behoort. Hij had ook reeds gezien, dat hij belast met het Opperbevel over een legermagt, buitengemeene krijgsbekwaamhe-

17. den bezat. Hij was nu teleurgesteld in 't geen hij met SĔMANTRI voor had; want toen deze pas bij hem kwam, had hij hem reeds zijn genegenheid geschonken, als een toekomstig getrouw volgeling, daar hij zou trachten het land te beschermen tot bevordering van 't geluk der wereld en van de tevredenheid der menschen. En nu ging hij zelfs verraad plegen! Daarom was de Koning hoogst bedroefd.

18. Den volgenden morgen waren al de Vorsten met de voorbereidselen van den oorlog gereed. De troepen van de kraton stonden in rijën op de aloenaloen, en die van de onderhoorige Vorsten verstrooiden zich in drommen buiten de stad en langs de wegen. Al de gewapenden stonden digt opëen als een nevel, want de menigte van al de troepen van Maïspati was ontelbaar.

(LXIII) 19. De Koning aanvaardde den togt, omstuwd van al de Legerhoofden. Hij zat op een wagen, die met edelgesteenten en zuiver goud versierd was, in de gedaante van een schip, bruin van kleur, opgetooid met diamanten en aan de kanten met smaragden versierd, de paarden waren opgetuigd met schitterende franjes, bedekt met diamanten, amethisten en saffieren. De ornamen-

20. ten van den wagen schitterden, als de zon, die pas uit het zeewater is opgestegen, zich even vertoont boven den rug der bergen, terwijl haar glans doordringt tot in 't diepste der bosschen, zoodat deze rood schijnen, alsof ze in den brand staan. De uniformen der leger-afdeelingen harmoniëerden met de hoofdtooisels van de aanvoerders, en schitterden fraai van alle kanten.

21. Toen de Koning uit de stad optrok, geleken al de legerbenden op een zee, die 't land overstroomt, en zich naar alle kanten uitbreidende, met donderend gerommel zich uitstort onder de vreeselijkste natuurverschijnsels, terwijl de grond door hen betreden, zich bewoog. De Vorsten aan 't hoofd der legerbenden rukten voort als golven, die de een na de andere elkander voortstuwen.

22. Toen de boden van Raden Sĕmantri aangekomen waren, boden zij hem den brief aan, en deelden hem mede al wat de Koning gezegd had. Hoogst verblijd opende Sĕmantri den brief, en nadat dien gelezen had, glimlachte hij,

23. verzocht al de Vorsten spoedig bij zich, deelde hun allen de woorden van den Koning mede, en gaf hun kennis van den brief, dien de Koning als antwoord gezonden had. Toen zij de een na den ander den brief gelezen hadden, waren allen hoogst verwonderd en getroffen, en konden van verbazing niet spreken. (Eindelijk) zeide Wisåbådjrå op een zachten toon: „he, hoe is dat?

24. „Ik had niet gedacht, dat de inhoud van den brief, dien U verzonden heeft, „zóó zoude zijn, dat er zulk een antwoord op volgen zou. U had immers maar „alleen berigt gezonden (van 't geen geschied is). Heb de goedheid ons de „waarheid mede te deelen van 't geheime plan, dat door U beöogd wordt."

Hierop antwoordde Sĕmantri met een glimlach: „broeders, Vorsten! ik ver-

25. „zoek U allen het mij niet ten kwade te duiden, maar ik heb onzen Koning „en Gebieder werkelijk verzocht hier te komen, omdat ik vroeger een gelofte „heb afgelegd, en wil volstrekt weten, hoe veel hij in den strijd vermag, „opdat het misschien (mij en anderen) tot leering zij, en men de wijze, waar„op onze Koning strijdt, zal kunnen navolgen."

LXIV. 1. Hij had nog niet uitgesproken, toen er eensklaps een groot gedruisch onder de menigte buiten af ontstond, door de aankomst van den Koning Ardjoenå-såsrå met al zijn legerbenden en Vorsten, die onder 't luid rumoer der

(LXIV) troepen de legertenten in orde bragt. Er kwam daarop een zendeling van ARDJOENÅ-SÅSRÅ bij SĔMANTRI, om hem een prachtig versierden wagen ten ge-
2. schenke te geven, dien hij voor den strijd in voorraad kon houden, benevens een volledige wapenrusting met een borstschild en staatsie-hoed. SĔMANTRI (nam die geschenken) verheugd (aan). Verder zeide de zendeling nog namens den Koning tot al de Vorsten: „plaatst u morgen allen in een ronde slag-„orde, houdt u gereed, en heft allen een luid geschreeuw aan, als de strij-„ders op elkander aanvallen!"

3. Toen de Vorsten dit beloofd hadden, vertrok de zendeling van den Koning. Den volgenden morgen waren alle Vorsten gereed, op het luid geklank der krijgsmuziek trokken de troepen uit, en stelden zich bij rijën in een ronden geheel geslotenen kring. De Vorsten staken op hun wagens boven de anderen
4. uit, al de veldteekens werden in een rij voor de troepen geplaatst, de diverse groote en kleine vlaggen, vaandels en wimpels stonden aan den kant naast elkander geschaard in onafzienbare rijën vóór de troepen. Het was van verre een fraai schouwspel. De Koning reed op den kostbaar versierden wagen,
5. waarop zijn wapentuig geladen was, en trad onder het luid schreeuwen der troepen en onder het slaan op de oorlogsbekkens in het midden. Hij gelastte SĔMANTRI zijn wagen te bestijgen, en (met vrijmoedigheid) op alle wijzen hem te bevechten. SĔMANTRI beloofde dit, maakte een sĕmbah, beklom
6. zijn wagen en trad in den kring der troepen. De wagens waren vrij wel gelijk, en het scheen, dat twee zonnen zich vereenigden, want de ornamenten der wagens schitterden met den glans van zonnen, vuurbollen en regenbogen. Zij keken elkander een poos aan, en hielden hun boog in de linkerhand, en ver-
7. toonden eerst nog geen van beiden hun bedrevenheid. Toen lieten zij hun wagens door hun beide even bedrevene koetsiers in beweging zetten. Zij legden hun boog aan met de meest mogelijke bekwaamheid en met statige manieren; in een bevallige, sierlijke lichaamshouding hanteerden de beide strijders
8. hun boog, alsof zij Baṭårå KÅMÅDJÅJÅ en Baṭårå ASMÅRÅ waren. Zij geleken een paar tweelingen op het slagveld, zóó kwam het voorkomen van den een met dat van den ander overeen, geen van beiden was de minste, beiden waren schoon, van volkomen geëvenredigde gestalte, en juist geschikt om zich met elkander te meten. Hun staatsiehoed schitterde naar alle kanten, hun blikken ontmoetten elkander, 't was of er meteören op de wagens dooreen woelden.

9. Raden SĔMANTRI begon zijn kracht te toonen: ḍaḍali-pijlen vlogen van den boog, en verhieven zich in de lucht, terwijl hij den boog regt uitgestrekt

(LXIV) hield, mengden zich onder de vaart met een snorrend geluid zwermen van achter elkander aankomende pijlen dooreen, zoodat de digt opeen gepakte menigten onder luid rumoer elkander verdrongen, en toch kwamen er achter
10. nog maar steeds pijlen van den boog te voorschijn. De troepen ijsden van de pijlen, die boven hun hoofd dooreen vlogen en in massa op hen aankwamen. De Koning van Maïspati mikte met zijn pijl, en daarop vlogen er onder hevig gedruisch en in vereeniging met stormwinden pijlen af, die de pijlen van zijn tegenpartij moesten afweren. Het waren ook ḍaḍali-pijlen, die op de anderen aanvielen, en zich daarmede in de lucht vermengden met gelijke
11. kracht en menigte. De troepen schreeuwden en bulderden van genoegen, toen zij de bewegingen der pijlen zagen, alsof 't menschen waren, die met elkander vochten: in goede orde weerden zij elkander af, vlogen op elkander in, vervolgden elkander, en vochten zoo levendig, dat het alom klikklakte; al
12. vechtende schoven zij elkander voort en drongen op elkander in. Zóó worstelden de wapens een tijd lang, totdat de Koning eindelijk een naar alle kanten schitterend afwerings-wapen afschoot, waaruit een huilende stormwind kwam, die al de pijlen wegvaagde, en waardoor zij geheel en al vernietigd werden.

Toen SĔMANTRI zijn pijlen zag verdwijnen, zette hij zijn wagen tot een snel-
13. len vaart aan, spande zijn boog, legde een draak-pijl aan, en toen kwamen er groote draken in vreeselijk toenemende menigte bij honderdduizenden in tallooze drommen te voorschijn, zoodat het slagveld er geheel van vervuld werd. Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ schoot nu een arends-pijl af, om dien draak-pijl af te
14. weren, en arenden verhieven zich toen hoog in de lucht met een verschrikkelijke snelheid. De draken rigtten zich op 't zien van de arenden regt overeind en gaapten vreeselijk verwoed; de arenden vlogen spoedig op hen af, en toen verdwenen zij, door de arenden medegevoerd in de lucht. De arenden
15. bleven nog bij menigte in de lucht, en draaiden bij groote hoopen boven SĔMANTRI in kringen rond, terwijl de troepen schreeuwden en tierden.

SĔMANTRI werd hoogst beschaamd, en schoot spoedig hoopen van koentå's af, millioenen bij millioenen kwamen er van zijn boog. Zij verhieven zich in
16. de lucht, en sleepten de arenden tot den laatste toe weg. SĔMANTRI zag met blijdschap, hoe zijn koentå's het terrein behielden, en nog maar aanhoudend in de lucht te voorschijn kwamen. Zijn boog schudde andermaal, en toen kwamen er allerlei (wapens) voor den dag, als: nanggålå's, parasoe's, limpoeng's, koentå's, tjåkrå's, tjandråså's, baḍåmå's, moeslå's en gandi's, die zoo digt als een nevel in de lucht dooreenkrielden.

(LXIV) 17. Koning ARDJOENÂ-SÂSRÂ stond onbewegelijk boven op zijn wagen, terwijl SĔMANTRI al zijn krachten inspande om zijn buitengemeene vermogens bot te vieren, en al zijn wondermagt uitputte om al zijn wapens los te laten. Toen 18. er eindelijk een einde aankwam, greep de Koning zijn boog, en legde een draak-pijl aan, met vlerken en slagpennen als een vogel, maar met de kop en de staart van een draak, met lange sporen aan de poten en met schubben bedekt. Toen deze losgelaten was en boven in de lucht kwam, nam hij toe in grootte, zijn aangezigt zette zich uit als een berg, en verwoed gapende hield 19. hij stand tegen al de wapens. De nanggâlâ's, parasoe's en koentâ's werden bij ettelijke millioenen en ettelijke honderdduizenden door den draak ingeslikt, en verdwenen, tot er geen een meer overbleef. Nog steeds bleef de afgrijselijke draak zich op een woeste manier bewegen: terwijl hij gaapte, bliksemden de slagtanden, en woelde het gift in zijn bek rond, alsof het vuur was; steeds blazende streek hij door de lucht, alsof hij nog iets wilde ophappen, 20. dan keerde hij weder terug, en draaide zich in een kring rond onder 't maken van een vreeselijk geluid; zijn klapwieken veroorzaakte rukwinden, zijn staart stond regt overeind en draaide in de rondte. Spoedig schoot SĔMANTRI een bramastrâ-pijl af, die zich hoog in de lucht verhief, naar alle kanten vlammen uitschoot, en den draak door zijn vuur geheel verzengde en verteerde.

21. Al de Vorsten werden van schrik bevangen, toen het vuur al meer en meer toenam, al meer en meer brandde, en in de lucht naar alle kanten vlammen uitschoot. Het vertoonde zich op een schrikwekkende wijze in zoo groote menigte, alsof het een millioen vuurbrakende vulkanen waren. Daar het scheen te zullen nedervallen, kwamen al de troepen in beweging. De Koning greep 22. nu de baroenastrâ-pijl, deze vloog los, en op 't zelfde oogenblik werd het stil in de natuur, een dikke duisternis overdekte het vuur, zware wolken kwamen opzetten, het water in de lucht nam toe, als een regenscherm slingerde het heen en weder, gelijk een waterhoos, en zoo werd het vuur door 't neêrvallende water van dien pijl uitgedoofd. Het water bleef met hevigheid op 23. de aarde neêrstorten, als een rivier, die zich in zee stort, kwam het met een hevige branding en golving te midden van de troepen, zonder dat het voor iets op zijde week.

Toen men niet ophield, met hevig geweld tegen SĔMANTRI te schreeuwen, werd deze verwoed; hij greep op nieuw een bramastrâ, die een allerhevigst 24. vuur bevatte, dat het gewone vuur honderdmaal in hitte en kracht overtrof. Toen dit wapen afgeschoten was, vlamden de vuurpijlen bij toenemende me-

(LXIV) nigte en vielen midden op het water met een sissend geluid, de baroenastrå verdween en werd door de daarop vallende vuurpijlen uitgedoofd, het

25. werd kurkdroog, zoodat zelfs de aarde er van barstte. Het vuur bleef nog in 't midden der troepen voortbranden, het vlamde al meer en meer en hooger en hooger, alsof het aan den hemel zoude reiken. Al de Vorsten waren verbaasd, toen zij zagen, hoe de strijdkrachten van SĔMANTRI opwogen tegen die van hun Koning, en die, welke hij in den oorlog in Magådå aangewend had, overtroffen.

26. Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ greep nu zijn laatste bramastrå, deze ging af en viel op de vuurpijlen (van SĔMANTRI) aan. Beide brandden al meer en meer, en schoten bij voortduring vlammen uit, die zich bij beurten in de hoogte verhieven en opvlogen, in de rondte draaiden en in groote menigte op een ijzingwekkende wijze om elkander slingerden, zoodat het vuur zich hoog in de

27. lucht verhief. De Goden kwamen in opschudding. NARÅDÅ riep op een gillenden toon: „hei, gij beide strijders! Baṭårå GOEROE zal op u vertoornd „worden! gij vecht, alsof gij den dood zoekt, en wendt wapenen aan, als de „bramastrå, die de aarde verwoest! Komt, 't is nu genoeg! ontdoet u van

28. „uw verwoedheid! Ge hebt hiermede nu al genoeg blijken gegeven van uw „krachten en bovennatuurlijke gaven, de afloop van den strijd heeft u niet „teleurgesteld."

Nadat NARÅDÅ deze woorden gesproken had, legden de beide strijders hun bogen neder, en toen doofde het vuur uit. SĔMANTRI en de Koning lieten hun

LXV. 1. koetsiers vooruit te gaan, en (konden) elkanders hand (als 't ware) te vatten. De paarden, die de wagens trokken, woelden dooreen, de voorsten sloegen met de voorpooten en schreeuwden, zij zwenkten links en regts, draaiden op eenigen afstand om, verwisselden van plaats, en gingen zeer snel rond; het opstui-

2. vende stof overdekte alles, maar werd door de rukwinden als weggevaagd. Terwijl het stof door den wind werd opgewaaid, schitterden en flikkerden de ornamenten der wagens met betooverenden glans. Zij streden, alsof zij aan elkander vastgehecht waren.

3. De strijders op hun wagens mikten op elkander met eenvoudige, natuurlijke wapens, niet met hun wondermagt en bovennatuurlijke vermogens. Allen, die hen zagen vechten, kromp het hart van angst ineen. 't Was of hun wapens door en om elkander woelden, doordat de wagens in elkander ver-

4. ward raakten; de juwelen en edelgesteenten, die de wagens versierden, verspreidden zich naar alle kanten, alsof het sterren regende, daar de rijtuigen tegen

(LXV) elkander aan drukten. Terwijl zij gelijktijdig hun pijlen afschoten, schenen door de snelle vlugt der pijlen de bliksemstralen over en weêr te springen.
5. Zóó schoten zij een poosje op elkander, zonder dat een van beiden zich liet verschalken, de wapens, die elkander ontmoetten, hadden gelijke kracht, en zij waren beiden even bedreven in 't vechten. De wagens kantelden en wipten nu en
6. dan op door de kracht van de afgeschotene wapens. Zóó vochten zij een tijd lang met elkander, de Koning van Maïspati wilde evenwel SĔMANTRI niet naar het leven staan, maar alleen zijn slagen en aanvallen beantwoorden. In zijn hart
7. prees hij Raden SĔMANTRI, omdat hij werkelijk zoo uitmuntte door dapperheid in den strijd. In zijn kalmte was sterkte, helderheid van blik en ware onverschrokkenheid verborgen. Hij had er nooit aan gedacht, dat het op zulk
8. een gevecht zoude uitloopen, daar SĔMAMTRI immers in 't gebergte opgevoed was, en toch was hij in den strijd zoo gevaarlijk, en wist hij op alle manieren te vechten, hij was vaardig in 't hanteren van den boog, en bedreven in 't vechten op een wagen, alsof hij inderdaad op een hoofdplaats was opgevoed. De
9. Goden in de lucht juichten, en deden een geurigen regen nederdalen, om den hartstogt der strijders te kalmeren, opdat zij in hun gramschap niet te ver gingen. De zon verloor van hartzeer haar helderen glans, en verbleekte bij 't
10. nedervallen van den regen, deze bragt geuren aan, waar de bijën van alle kanten op af kwamen. De lucht scheen te weenen, de neêrvallende regen geleek wel op tranen. Zóó namen de Goden den edelsten der helden onder hun hoede.
11. De bosschen, de bergen, de lucht, de zee en al wat in de bosschen leefde, scheen mede bedroefd te zijn bij het zien van hun krijgsbedrijven tot diepe droefheid van de aarde.
12. Toen zij een tijd lang gevochten hadden, en pijlen gewisseld en die bij beurten afgeweerd hadden, werd de wagen van SĔMANTRI verbrijzeld en tot gruis geslagen door een pijl (van ARDJOENÅ-SÅSRÅ); hij sprong er af, en greep een
13. scherp gepunten soetiksnå-pijl, [1] deze vloog af, maar werd stomp, doordat hij een pijl van den Koning, tot afwering van zijn pijl afgeschoten, ontmoette, de soetiksnå-pijl brak zelfs in tweeën en werd medegesleurd. Tot driemalen toe verwisselde SĔMANTRI van pijlen, maar al de pijlen, die afgeschoten werden,
14. verdwenen. SĔMANTRI werd daardoor wrevelig, en klom op den wagen, dien men hem aanbragt. Hij liet dien met snelle vaart vooruitgaan, zoodat hij kraakte en schudde. SĔMANTRI was hoogst verwoed, omdat hem van al zijn pijlen

[1] Soetiksnå-pijl, naam van een zeer scherp gepunten pijl.

(LXV) 15. niet één overbleef. In den kampstrijd met bovennatuurlijke krachten had hij zijn doel niet bereikt, en den strijd met natuurlijke wapens had hij verloren. Hij was daardoor in dolle woede gekomen, en deed op nieuw pogingen om den strijd te beëindigen. Hij greep nu een vlammende tjåkrå, een wapen, waar-

16. mede hij zelfs bovennatuurlijke krachten kon vernietigen; de tjåkrå schoot onder de snelle vaart vlammen als zonnestralen. De Koning zag het, en was op zijn hoede; hij greep spoedig een pijl, en voordat de tjåkrå afge-

17. worpen was, werd deze door den pijl ontmoet, en door een tweeden pijl werd de wagen van Sĕmantri verbrijzeld. In het toppunt van woede greep deze (op nieuw) een tjåkrå, en wierp die op zijn tegenpartij af. De Koning ontweek het wapen door van zijn wagen te springen, de wagen werd door de tjåkrå verbrijzeld en tot stof vergruisd.

18. Toen de Koning van Maïspati dit zag, werd hij razend van woede, en door inspanning van alle krachten werd hij in eens zoo groot, alsof hij ten hemel reikte, en op een verbazingwekkende wijze alles overdekte. Hij dreigde en

19. brulde met een donderende stem. De drie werelden werden verwoest, de aarde spleet onder zijn schreden, zij schudde, beefde en waggelde heen en weder, de zee was in beweging en bulderde, de hoogste bergen helden over, en stort-

20. ten door herhaalde schuddingen met donderend geraas in. En dit alles geschiedde, wanneer de Koning van Maïspati nog maar met mate zich inspande; als hij zijn uiterste best wilde doen, kon zijn gedaante nog wel zevenmaal zoo groot worden.

21. Toen Raden Sĕmantri dit zag, loste zijn kracht zich op, en verdween voor de reuzenkracht van den Koning. Hij stond op het punt, om gegrepen te worden, toen hij met diepe onderdanigheid bukte, weenende ter aarde viel,

22. en smekende uitriep: „ach, mijn Gebieder en Koning! die waarlijk de Koning „der aarde en beroemd in de gansche wereld zijt! Uw dienaar stelt zijn le„ven en dood in Uw handen en smeekt U om vergiffenis, dat hij zoo over-

23. „moedig was, om met U een tweegevecht aan te gaan. (Ik deed dit echter) „ten gevolge van een gelofte, als een voorwaarde, waarop ik bij U, als mijn „wereldberoemde Gebieder in dienst wilde treden, (ik wilde) in het strijdperk

24. „daarop het zegel drukken. En daar dit nu geschied is, smeek ik in Uw dienst „te blijven en voor immer U als mijn Gebieder hulde te doen, al moet ik dan „ook maar Uw rijpaard leiden of koetsier bij U worden."

25. Toen Koning Ardjoenå-såsrå deze woorden hoorde, liet hij zijn reuzengestalte varen, en werd zijn lichaam weder zoo klein als vroeger. Vriendelijk

(LXV) 26. antwoordde hij: „welnu, ik neem u gaarne in mijn dienst aan! ge hebt „in het strijdperk een blijk van mijn kracht gevraagd, omdat ge eenmaal die „belofte hadt afgelegd, welnu, het is geschied: wij hebben hevig gevochten, „beurtelings onze wondermagt aangewend, en den strijd op alle mogelijke
27. „wijzen gevoerd. Daarom doe ik nu het zelfde met u, en vraag nu op mijn „beurt van u een teeken, dat ge met alle opregtheid den dienst bij mij zult „verrigten."
28. „Ik heb vroeger op den berg Oentårå een lusttuin gehad, die Sriwĕ- „dari heette; graaf dien uit en breng hem naar Maïspati met al wat zich „in dien tuin bevindt, er mag niets aan veranderd worden! het meer mag
29. „niet opgedroogd zijn, als het te Maïspati komt! Ziedaar mijn eisch! als „ge dien niet kunt volbrengen, wil ik u niet in mijn dienst hebben, dan „moet ge maar dadelijk mijn vijand worden, en met mij op nieuw den strijd „aanvangen."

HOOFDSTUK XXXIX.

Huwelijk van Ardjoenå-såsrå *met* Tjitråwati.

LXVI. 1. Na het uitspreken van deze woorden en het oprukken der troepen begaf de Koning zich naar de groote legerplaats, (waar Dèwi Tjitråwati zich bevond.) Ook de onderhoorige Vorsten begaven zich onder luid gedruisch naar hun verblijven.
2. Al de Prinsessen in haar tijdelijke verblijven waren hoogst bedroefd, toen zij hoorden, dat het tot een gevecht van Raden Sĕmantri met den Koning ge-
3. komen was, en daar zij de aanleiding van den strijd niet kenden, hielden zij het er voor, dat Dèwi Tjitråwati de persoon was, om wien zij vochten, dat Sĕmantri dus tegen zijn Gebieder kwade trouw pleegde, en zelf zijn zinnen op de Konings-dochter (van Magådå) gesteld had. Om die reden was ook de edele
4. Koningsdochter hoogst bedroefd en in den grootsten angst voor de dreigende gevaren; even als de andere Prinsessen (vreesde zij), dat de Koning den strijd met Sĕmantri zou verliezen, daar zij zoo bijzonder hevig vochten, zoodat het in
5. één dag nog niet afgeloopen was, en de aarde zelfs in rep en roer gebragt werd door 't geweld van hun wondermagt. Maar eensklaps kwam de Koning van Magådå, en sprak na een eerbiedige buiging tot zijn zuster: „zuster!
6. „Sĕmantri heeft den strijd verloren, de Koning is nu op weg hier naar toe.

(LXVI) „Zij hebben hevig gevochten, en de Koning is zelfs zoo ver gegaan in den
7. „strijd, dat hij een reuzengestalte aannam. Toen hij Raden SĔMANTRI aan-
„pakte, kon deze zich niet verroeren, en werd verlamd."

Hij was met zijn verhaal nog niet ten einde, toen de Koning er aankwam.
8. TJITRÅWATI ging hem spoedig te gemoet, en kwam hem op het plein vóór haar verblijf tegen. De Prinsessen liepen in een lange rij achter haar aan. TJI-
9. TRÅWATI maakte een sĕmbah en bukte zich, doch de Koning had haar reeds opgenomen, voordat zij zijn voeten gekust had; hij droeg haar (als zijn bruid) naar de tijdelijke woning, en al de Prinsessen begeleidden haar. De Koning ging aanstonds met haar naar haar slaapvertrek, en trachtte daar zijn minne-
10. lust te bevredigen. Doch wij zullen niet in bijzonderheden verhalen, hoe de Koning en Dèwi TJITRÅWATI in het slaapvertrek van hun tijdelijk woning zich aan de genoegens der min overgaven. Het was de vereeniging van Baṭårå WISNOE met Baṭårå SRI, na lang wachten vierden zij eindelijk hun
11. wederzijdsche liefde den vrijen teugel, en liefkoosden elkander met zooveel ijver, alsof zij een gelofte volbragten. De Prinsessen bleven waken en hielden buiten het slaapvertrek de wacht.

12. Den volgenden morgen waren al de Prinsessen (voor de reis) gereed, en trok de Koning uit de legerplaats met al zijn troepen op. Deze gingen met
13. luid rumoer langs den weg; in de stad komende, gingen zij langs de groote wegen in stipte orde. De onderscheidene Vorsten mogten niet door elkander loopen, allen hadden hun eigen legerafdeeling en veldteekens en hun eigen
14. sierlijke eereteekens, vlaggen en gouden zonneschermen. De verschillende vlaggetjes kwamen in een oneindige reeks achter elkander aan, de vaandels zag men overal, even als de andere wimpels aan bamboezen staken of aan lansen bevestigd. De draagzetels van de Prinsessen kwamen in een lange rij achter
15. elkander aan, en vermeerderden de sieraden op den grooten weg. De muziekinstrumenten van de Vorsten, als de kĕnḍang's en gong's, klonken luide, de gamĕlan's maakten een oorverdoovend geluid. Het was of men den Koning van Maïspati in plegtigen optogt als bruidegom begeleidde. De optogt
16. was even schoon, alsof de Koning pas van een veldtogt terugkeerde en de Prinsessen zijn oorlogsbuit waren. Alle menschen in de hofstad kwamen op de been, toen zij hoorden, dat de Koning zijn intogt deed, en waren hoogst
17. verblijd, omdat SĔMANTRI den strijd verloren had, en omdat achthonderd Prinsessen, benevens Dèwi TJITRÅWATI, de alom bekende, wereldberoemde Koningsdochter van Magådå, medegekomen waren en naar 't paleis gebragt werden,

(LXVI) 18. terwijl er zelfs nog honderd jeugdige Prinsessen, als gevangenen uit den buit van **Widarbå**, bijgekomen waren. Alle ingezetenen, zoo wel mannen als vrouwen kwamen op de been, stonden aan den kant van den grooten weg naar 19. den optogt te zien, en verdrongen elkander buiten den rij der troepen om dat schouwspel te genieten. Bij de komst van den draagzetel, waarin de jeugdige Koningin gezeten was, bogen zich de lange rijën van toeschouwers ter aarde. 20. Men zag haar in een gesloten draagstoel zitten. Haar luister scheen als de volle maan, wier stralen bedekt worden door een wolk, die het schijnsel der maan niet geheel bedekt, maar een weinigje laat doorschemeren, zoodat 21. het scheen, alsof de draagstoel van boven met regenbogen versierd was. Vele menschen zeiden tot elkander: „geen wonder! onze Koning heeft al den tijd „streng op zijn stuk gestaan, en heeft nooit willen trouwen, hij zag in 't ge- 22. „heel niet naar al die Prinsessen, (die hij vroeger heeft kunnen trouwen). On- „ze Koning is ook zoo dom niet, daar hij gewacht heeft op de Koningsdoch- „ter van **Magådå**. Kijk, waar is toch wel een Prinses, die haar eenigzins 23. „evenaart? Haar glans schittert als die van de maan, en betoovert allen, die „haar zien. Waarlijk! ik houd het voor zeker, dat zij een goed paar is met „onzen Heer, den Koning, want deze Prinses van **Magådå** verdient de 24. „eerste vrouw in het koninglijk paleis te zijn, zij is het puikje van alle Prin- „sessen, en onze Heer en Koning is de voortreffelijkste van alle Vorsten. „Het is merkwaardig: toen de Koning voor 't eerst besloot te trouwen, nam „hij in eens vele vrouwen te gelijk, en verzamelde die allen bij elkander, 25. „daar hij achthonderd Prinsessen besloot te nemen. Nu zal de pracht in „het paleis zeker nog toenemen! Want nu heeft de Koning een Gemalin, „en vele Prinsessen (als bijvrouwen), en vroeger vond men die er in 't ge- „heel niet!"

26. De Koning ging bij zijn aankomst met zijn Gemalin in het paleis. De Koningsdochter van **Magådå** bleef de magt over de achthonderd Prinsessen, 27. als over vrouwen van den tweeden rang, uitoefenen. De honderd Prinsessen, die in **Widarbå** geroofd waren, bleven ook in het paleis, en wachtten daar, totdat de Koning haar zijn welbehagen te kennen gaf; alleen vier van haar wer- 28. den door **Dèwi** TJITRÅWATI uitgekozen, om aan het Hoofd van de anderen te staan, en ten dienste van haar man, als hij verkoos met haar mingenot te smaken. De achthonderd Prinsessen genoten dat mingenot allen in dezelfde mate, tengevolge van een tooverspreuk. Deze tooverspreuk van den Koning was de **adji bâlâ sĕrèwoe** (waardoor het lichaam des Konings verduizendvoudigd

(LXVI) 29. werd) [1]. Al (de door die spreuk ontstane) personen hadden het voorkomen van den Koning, en daarom genoten de vrouwen met hen gaarne de genoegens der min, want zij dachten, dat de Koning (zelf) haar bij beurten bezocht, 30. en toch waren het maar bovennatuurlijke wezens. De Koning deelde de echtelijke genoegens alleen met Dèwi Tjitrâwati, en met niet meer dan acht Prinsessen, die van de achthonderd Prinsessen de voornaamsten waren. Thans verlaten wij den Koning van Maïspati, terwijl hij zich verzadigt aan de genoegens van den echt.

HOOFDSTUK XL.

Sĕmantri, *door* Ardjoenå-såsrå *op de proef gesteld.*

LXVII. 1. Nadat de Koning (naar Maïspati) vertrokken was, had Raden Sĕmantri nog niet opgehouden in een zeer treurigen toestand te verkeeren. Zijn hart brandde van verlangen om den Koning te dienen, en nu was hij in zijn wensch teleurgesteld en zijn voornemen verijdeld.

2. Het was even goed, als dat zijn aanzoek om den Koning te dienen ronduit geweigerd was, omdat 's Konings eisch zoo moeijelijk was te volbrengen. Sĕmantri liet alle hoop varen, want het scheen wel, dat de Koning van Maïspati op hem wraak nam voor zijn lakenswaardig gedrag, toen hij van hem 3. een bewijs vroeg van zijn bekwaamheid in het strijdperk: ten slotte vroeg de Koning van hem nu een blijk van trouw en bekwaamheid, en eischte hij van hem de vervulling van een zeer moeijelijke taak, daar hij hem den tuin Sriwĕdari, op den berg Oentårå gelegen, in zijn geheel liet uitgraven. Hij 4. was zich bewust, dat hij daartoe niet in staat was. Sĕmantri was als 't ware gestorven zonder wonden, zoo dacht hij bij zich zelven, want hij had de stellige gelofte afgelegd, dat hij gaarne in het groote woud wilde sterven, liever dan beschaamd naar den berg, (waar zijn Vader woonde,) terug te keeren, indien het niet doorging, dat hij bij Koning Ardjoenå-såsrå in dienst trad.

5. Wanneer de jongere broeder van Raden Sĕmantri, de Boetå Soekåsrånå in de kluis (van zijn Vader) kwam, deed hij dit uit verlangen om zijn ouder broeder te ontmoeten. Zóó kwam hij daar eens op zekeren nacht, en 6. vroeg aan zijn Vader, waar zijn broeder toch was. Deze vertelde hem, dat zijn broeder vertrokken was naar Maïspati met het voornemen, om bij Koning Ardjoenå-såsrå in dienst te treden. Dit speet Soekåsrånå, hij nam afscheid,

---

[1] Deze tooverspreuk was het eigendom van Batårå Wisnoe en van zijn incarnatie's. Door die spreuk kon zijn lichaam, of de deelen van zijn lichaam, verduizendvoudigd worden.

(LXVII) 7. en reisde zijn broeder achterna. Hij ging met de snelheid van den wind, en toen hij op zijn togt ergens den geur van bloemen gewaar werd, naderde hij die plek haastig, en zag zijn broeder in een gebogen houding zitten. 't Was aan hem te zien, dat hij diep bedroefd was. Terwijl hij van achteren naar
8. hem toe kwam, riep hij hem toe. SĔMANTRI keek verschrikt om, en zeide, hem omhelzende: „wel! mijn lieve broeder! waar kom je toch wel vandaan, „hoe weet je zoo, waar ik mij bevind."

9. SOEKÅSRÅNÅ antwoordde: „wel, ik kom van Vaders kluis, ik verlangde u te „zien, maar ge waart er niet, en toen vertelde men mij, dat ge naar 't rijk van „Maïspati vertrokken waart. Maar kijk! hoe staat het nu met uw dienst „(bij den Koning van dat rijk)? Het bevreemdt mij, dat ge hier maar niets doet dan in een gebogen houding nederzitten.

10. SĔMANTRI deelde heen nu alles van 't begin mede, hoe de Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ hem met een zending belast had, hoe hij de Konings-dochter van Magådå (voor zijn Heer) bekomen had na een gevecht met den Koning van Widarbå, en hoe hij daarna gekomen was tot een tweegevecht met
11. Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ, om daardoor te voldoen aan zijn gelofte, dat hij een bewijs van zijn bekwaamheid in het strijdperk zoude vragen. Eindelijk deelde hij hem in alle bijzonderheden mede, wat de Koning van hem geëischt had, en hoe daardoor al zijn hoop verdwenen was.

12. „En hoe is het nu," antwoordde SOEKÅSRÅNÅ hartelijk lachende, „zijt ge in „staat om te doen, wat de Koning vordert?"

Waarop SĔMANTRI vriendelijk zeide: „wel, lieve broeder! dat kan ik immers „niet! en daarom ben ik zoo bedroefd. Ik weet nog niet eens, waar die
13. „berg Oentårå ligt! De Koning gelastte mij den tuin, die op dien berg „ligt, met al wat er in is: planten en bloemen, zonder dat er iets aan ver-„anderd wordt, naar zijn hofstad over te brengen."

14. „Nu genoeg!" viel SOEKÅSRÅNÅ op heftigen toon in, „vertel mij niets meer! „Hij heeft je verzoek eigenlijk afgeslagen, maar omdat dat wat grof zoude „zijn, verbergt hij het achter zulk een voorwaarde. Dat is een ongehoorde „vordering van Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ! want wie is er er in staat om een „tuin in zijn geheel uittegraven en verplanten? De persoon, die u dat gelast-
15. „te, zal het immers zelf niet kunnen doen. Die Koning van Maïspati is „op zijn minst een zonderling Heer; welaan dan! laat ons maar naar huis „gaan! Wat geeft het, bij zoo iemand te gaan dienen?"

Maar zijn broeder antwoordde: „neen! ik heb nu eens de gelofte voor

(LXVII) 16. „mijn leven afgelegd, en als het niet doorgaat, dat ik bij den Koning van Ma-
„ïspati in' dienst kom, wil ik hier gaarne in de wildernis sterven! Nu, Soe-
„kåsrånå! ga maar alleen naar huis, en deel aan Vader mijn toestand mede!"

Toen Soekåsrånå uit hoorde, viel hij zijn broeder om den hals, en zeide:
17. „wel, wat is mijn broeder standvastig! hij weet niet van ophouden, zóó is
„zijn karakter! alles trekt hij zich aan, en als hij teleurgesteld wordt en zijn
„doel niet bereikt, dan wil hij volstrekt sterven! Wees daarom niet zoo ei-
18. „genwijs en pedant! Dat gaat maar weg, zonder mij er iets van te laten
„weten! Ge denkt immers, dat ge een broêr hebt, die leelijk is, en die u zelfs
„maar lastig valt, en verbeeldt u, dat ge zoo knap en dapper zijt. Nu, het is
„ook toch zoo heel erg niet, als dát het resultaat van al uw inspanning is, dat
19. „ge niet eens een tuin kunt verplanten. Het is jammer van uw mooi voor-
„komen. Gesteld, Ardjoenå-såsrå had mij zoo iets opgedragen, ik zou wel
„in één oogenblik dien tuin op den Oentårå kunnen verplaatsen, al was
„het ook de geheele berg!"

20. Toen Sĕmantri die woorden van zijn broeder hoorde, omhelsde hij hem,
en sprak: „waarlijk! wat is het toch een groot geluk een broeder te bezit-
„ten! Och, Soekåsrånå! vergeef het mij! ik geef u mijn persoon over tot in
21. „leven en dood! Ge zult den tuin Sriwĕdari, zooals de Koning van mij
„gevorderd heeft, zeker wel kunnen verplaatsen!"

„Nu ja!" antwoordde Soekåsrånå vriendelijk, „maak u daar maar niet
„bang over, maar ge moet mij beloven, dat mijn persoon later met u bij den
„Koning in dienst komen zal, want ik zou het niet kunnen uithouden, dat ik
22. „voortdurend van u gescheiden werd. Het is heel natuurlijk, dat de Koning dien
„tuin Sriwĕdari hebben wil, want het is zijn eigendom. Koning Ardjoenå-
„såsrå is een incarnatie van Baṭårå Wisnoe, en toen Baṭårå Wisnoe nog op
23. „den berg Oentårå zijn verblijf hield, heeft hij dien tuin Sriwĕdari door
„de kracht van zijn voorstellings-vermogen geschapen, en daarom is die tuin
„zoo mooi. Kom, ik zal u naar den berg Oentårå medenemen, ge moet maar
24. „op mijn rug gaan zitten, en de oogen goed toeknijpen, terwijl ik u door de
„lucht medeneem! ge mogt anders duizelig worden."

Sĕmantri deed, wat hem gezegd was: hij ging op zijn broeders rug zitten
en sloot zijn oogen. Toen vloog Soekåsrånå in eens met zijn broeder in de
25. lucht met de snelheid des bliksems, zoodat het suisde en zwiepte door hun
snellen vaart. In één oogenblik kwamen zij boven den berg Oentårå, en
toen daalden zij naar beneden en kwamen in den bloemetuin. Sĕman-

(LXVII) 26 TRI deed zijn oogen open, en zag met verbazing, hoe fraai die Sriwĕdari-tuin was, met al zijn goud en ornamenten, zijn plantsoen en alle mogelijke bloemen, zijn vijverkom, waarvan men het goud zag schitteren en waarin
27. zich een paviljoen afspiegelde. SĔMANTRI zeide vriendelijk: „wel, broer! hoe „moeten wij nu dien tuin verplaatsen? want hij is zoo groot; al moesten wij „ook maar een enkelen boom er van overplanten, die zou immers verwelken,
28. „terwijl hij naar Maïspati vervoerd wordt."

SOEKÅSRÅNÅ antwoordde: „dat is nu net gemeene lui's praat! als men maar „met edele deugden en eigenschappen begaafd, en er dus toe in staat is, zal
29. „men niet zoo gaauw verlegen zitten. Die tuin is immers ontstaan door de „kracht van de verbeelding, en nu zal ik hem ook door de kracht van mijn „verbeelding verplaatsen. Kom, broeder, ga nu maar slapen, daar in 't pa-„viljoen van den vijver!"

SĔMANTRI ging toen in ('t paviljoen van) den vijver, en sloot de deur ach-
LXVIII. 1. ter zich. SOEKÅSRÅNÅ liep den tuin driemaal rond, en toen hij hem driemaal rond gekomen was, begon hij met den meesten ernst te bidden. Hij zat met de armen aan het lijf en de handen over elkander in een gebogen houding, met de voeten bij elkander en met opgetrokken knieën. Hij spande al de krachten van zijn ziel in, verdiepte zich geheel in gedachten, en onttrok zijn blik aan het aardsche. Zijn bede werd verhoord: in 't zelfde oogenblik kwam er beweging in den tuin Sriwĕdari, men hoorde een luid gebulder,
2. en toen dat opgehouden had, was de tuin eerst geheel en al voor 't oog verdwenen, maar na die verdwijning keerde de tuin weder tot zijn vroegere gedaante terug; dit geschiedde door de kracht van zijn verbeelding. Daarop staakte SOEKÅSRÅNÅ zijn gebed. Het was in der daad hoogst jammer, dat hij zoo misvormd was, want al wat hij zich voor den geest stelde, werd hem door Baṭårå GOEROE goedgunstig toegestaan. SOEKÅSRÅNÅ vloog nu spoedig van
3. den berg Oentårå, kwam in één oogenblik boven de stad Maïspati, en streek toen ten westen van de stad neder, opdat de tuin op een behoorlijken afstand van de Vorstelijke paleizen zoude neêrvallen. SOEKÅSRÅNÅ begon te bidden, en door de kracht van zijn voorstellings-vermogen ontstond de Sriwĕdari
4. tuin (weêr) in zijn geheel, niets ontbrak er aan de inrigting van den tuin: al de voorwerpen en gebouwen, het plantsoen en de bloemen (waren er aanwezig). SĔMANTRI was dan ook vol van lof over de buitengemeene zielskrachten van zijn broeder.

Den volgenden morgen kwam de gansche stad in opschudding, want men

(LXVIII) dacht, dat die tuin uit den hemel van Baṭârâ Éndrâ was nedergevallen, hierdoor ontstond er onder de lagere volksklassen een luid rumoer en gejoel.

5. Toen men dit aan den Koning mededeelde, dacht hij dadelijk, dat Sĕmantri den tuin daarheen gebragt had. Hij ging er dadelijk met zijn Gemalin, de Koningsdochter van Magâdâ, naar toe. Alles in de kraton liep door elkander, de achthonderd Prinsessen begeleidden Dèwi Tjitrâwati. Het rumoer langs den weg was levendig.

6. Toen Raden Sĕmantri hoorde, dat de Koning met zijn Gemalinnen naderde, zeide hij tot Soekâsrânâ: „verwijder u nu eerst, en keer naar den „berg (waar Vader woont) terug! later, als het al zeker is, dat ik bij den Ko- „ning in dienst ben, zal ik iemand naar u toe zenden om u te halen. Als

7. „men u nu zag, zou mij dat in moeijelijkheden wikkelen, omdat ge er uit ziet „als een Boetâ. Ik zou mij schamen, als de menschen u te zien kregen."

Soekâsrânâ antwoordde vriendelijk: „En vroeger hebt ge mij beloofd, dat „ik met u bij den Koning in dienst zoude komen. In leven of dood moeten „wij niet scheiden! Broeder! als ge te verlegen zijt om mij voor uw broeder

8. „te erkennen, wel! erken mij dan als uw bediende; 't is gepast, dat ik ach- „ter u zit."

„Neen," riep Sĕmantri driftig, „keer naar huis terug! ge zult mij nog in „moeijelijkheden brengen. Als ge niet gaauw weggaat, zal ik u dooden!" Hij legde zijn tjâkrâ aan, alleen maar met het voornemen om hem bang te maken.

9. Maar Soekâsrânâ bleef volharden, en riep: „kom, werp de tjâkrâ maar „spoedig op mij neêr! Zou ik voor den dood vreezen? 't is zelfs uw pligt, „mij om 't leven te brengen, want ik zal het toch niet uithouden, dat ik „niet bij u ben."

Nu werd Sĕmantri vertoornd, daar de Koning nader kwam, werd hij gejaagd, en vloog de tjâkrâ door de verbijstering van zijn zinnen af. (Het wapen)

10. trof Soekâsrânâ, en sneed hem den hals af, zoodat hij als een lijk ter aarde viel. Sĕmantri gevoelde hevig berouw, maar toen hij het lijk wilde omhelzen, verdween het voor zijn oogen, en bleef er alleen een stem achter, die hem luide toeriep: „dat laat ik mij niet wel gevallen, dat ge mij doodt, zonder „dat ik u iets gedaan heb! Onthoud het wel Sĕmantri! denk er later aan, „als er een Boetâ-vorst is, die oorlog voert tegen Maïspati. Wees in „dien strijd op uw hoede! dan zal de persoon, in wien ik mij incarneren zal, „wraak op u nemen!"

HOOFDSTUK XLI.

De tuin Sriwĕdari.

(LXVIII) Terwijl Raden SĔMANTRI zeer verslagen was om de bedreiging, die hij gehoord had, kwam de Koning met zijn eerste Gemalin en achthonderd andere
12. vorstinnen (in den tuin). Zij waren verbaasd, toen zij den schoonen tuin zagen. De groote poort was van goud gemaakt, en had de gedaante van een adelaar, die in de lucht zweeft. De bovenste spits van de poort had wel wat van een kroon, en verhief zich hoog in de lucht; de versierselen, die men aan de beide zijden (boven aan) vond, waren als 't ware de oorsieraden van den adelaar, het dakbekleedsel van de poort bestond uit op elkander liggende gouden platen aan 't voorhoofd van den adelaar. Aan de bovenste spits was een parel
13. aangebragt, zoo groot als een jonge kokosnoot, die in de verte met al de kleuren van den regenboog schitterde, en zooveel licht verspreidde, alsof de zon er in was blijven hangen De muren aan de regter en linker zijde van de poort schenen als 't ware vleugels te zijn, de slagpennen waren hemelsblaauw met andere kleuren er tusschen, deels rood en blaauw geverwd, en met veelkleurig goud versierd. De stijlen van de poort naast den ingang ge-
14. leken op de geschubde beenen van een adelaar, zij hadden lijstwerk van verschillende kleuren, dat met een menigte amethisten en brillanten bezet was. Ter linker en regter zijde van de poort vond men twee steenen beelden, die de gedaante van Boetå's hadden, en geleken op TJINGKÅRÅ-BÅLÅ en BÅLÅ-OEPÅTÅ (de beide deurwachters in Baṭårå ÉNDRÅ's hemel). Deze bewaakten de stijlen van de poort, zij schenen een badåmå in de hoogte te wer-
15. pen, en in hun linker hand een stalen schild te dragen, en als er iemand den ingang wilde binnen treden, was het, of ze dien aanstonds met de badåmå wilden slaan Hun tong was van rood laken, hun oogen waren gevormd door twee Ceilonsche robijnen, zoo groot als een sĕntoel-vrucht, [1] hun tanden, die in 't goud gezet waren, en hun slagtanden waren als die van werkelijke Boetå's. De slagdeuren, die den ingang moesten afsluiten, waren
16. van goud, met figuren bewerkt en versierd met edelgesteenten, men had daarop twee wajang-poppen, die op Dèwi RATIH en Baṭårå KÅMÅDJÅJÅ geleken, gegraveerd. Als de deuren gesloten waren, schenen zij elkander als jong-

---

[1] Sĕntoel-vrucht, zoo groot als een vrij groote appel, grooter dan een manggis, geel van kleur, zuur van smaak.

(LXVIII) gehuwden te liefkozen, en als de deuren open gingen, schenen zij van elkander te scheiden uit tegenzin en haat tegen elkander.

Het is niet mogelijk al de sieraden van de poort op te noemen. De muren rondom den tuin waren van agaatsteenen opgemetseld, en de bovenste rand was van scherpe stukjes goud voorzien (en daardoor voor overklimming ge-
17. vrijwaard). De paarsche agaten waren hier en daar afgezet met roode en groene, zij schitterden als regenbogen, en omringden den tuin met sierlijke kringen. De vijver was van zuiver goud, en het paviljoen in 't midden daarvan was met goud ingelegd, de grond was met smaragden bevloerd.

Koning Ardjoenâ-sâsrâ trad in gezelschap van zijn Gemalin den tuin binnen,
18. al de vrouwen waren blijde en plukten om strijd de vruchten van het plantsoen. De verschillende boomen stonden juist in 't jeugdig groen: de mangga's en manggis hingen een greep hoog, de gading-kokosnoten kon men met de hand bereiken, de doewĕt's, doekoe's en moendoe's hingen digt bij, de kwèni's waren juist rijp genoeg om geplukt te worden; (de boomen) stonden in één rij met de kapoendoeng's boomen, de srikaja boomen waren van alle kanten vol vruchten, de djĕroek-, djirak-, djamboe- en pidjĕtan-boomen waren door hek- of lat-werk beschut, in de hoeken ston-
19. den doeren- en ramboetan-boomen, de pinang-palmen stonden in rijën naast elkander rondom de bloemen in potten, die het paviljoen omringden langs den kant van het water. De roode anjelieren wisselden af met de sroeni, de mĕlaṭi's stonden in menigte bij elkander, en vermengd met de mĕnoer's-, argoelo's-, gambir's-, gândâpoerâ's-, paridjâṭâ's- en patjar's vlak naast het hekwerk (van den vijver). De nâgâsari's stonden in rijën achter
20. elkander, de kĕmoening-boomen stonden digt bij de tjĕpâkâ en kĕnângâ boomen; zij beschaduwden de welriekende pandan-planten. De bijën zochten onder luid gegons naar geuren. Het was of de bloemen den Koning en de Konings-dochter van Magâdâ welkom heetten en hun geuren aanboden. De bloemen openden haar kelken, als of zij de gelofte gedaan hadden om hun geu-
21. ren alom te verspreiden. Het loof van het plantsoen deed (als 't ware) allerlei pogingen om geplukt te worden, zij bogen zich voorover om hun takken toe te reiken; de bijĕt-boomen waren beladen met vruchten.

Koning Ardjoenâ-sâsrâ met zijn Gemalin en achthonderd andere vrouwen gingen druk aan 't bloemen plukken, eenigen gingen zich in den vijver baden of zich vermaken met zwemmen, en zóó amuseerden zich de Prinsessen op
22. allerlei wijzen. De Koning had geen lust, om spoedig naar zijn paleis terug

(LXVIII) te keeren, en bleef zich eenigen tijd in den tuin ophouden, om zijn vrouwen genoegen te doen, en daarna keerde hij naar zijn paleis terug.

HOOFDSTUK XLII.

Raden Sĕmantri tot Patih Soewåndå verheven.

Toen de Koning openbare zitting hield, werd SĔMANTRI in 't bijzijn van de Rijksgrooten tot Patih verheven, en met het uitvoerend bewind belast. De Koning beschouwde hem als zijn broeder en volgeling in gevaren, en plaatste 23. hem aan 't hoofd der Vorsten. Op hem rustte de volle genegenheid van den Koning, al de magt over het geluk en ongeluk (van anderen) werd aan hem overgegeven. Hij kreeg een anderen naam, en heette voortaan Patih SOEWÅNDÅ, omdat hij zoo op den Koning geleek. Al de Vorsten waren den Patih onder- 24. danig, hetzij uit vrees of uit gehechtheid. Zij gedroegen zich jegens hem bijna als jegens hun Heer en Koning, omdat zijn aard en karakter de noodige degelijkheid voor 't opperbewind bezat, en omdat hij wijs en zachtzinnig was.

Daarop werd Patih SOEWÅNDÅ in het Vorstelijke paleis ontboden. De Ko- LXIX. 1. ning zat daar met zijn Gemalin en zeide tot hem: „luister, mijn jonge vriend, „Patih SOEWÅNDÅ! het heeft aan de Koningin behaagd een van de buitge„maakte Prinsessen van Widarbå, Dèwi DARMÅWATI genaamd, aan u tot „vrouw te geven.”

SOEWÅNDÅ maakte een sĕmbah en antwoordde: „mijn Heer en Koning! „Uw dienaar gelijkt op een Heilige of Paṇḍitå, en heeft de gelofte van een 2. „celibatairen staat afgelegd. Daarom Heer! als 't U welbehagelijk is, is het „beter, dat Dèwi DARMÅWATI ten huwelijk gegeven wordt aan Uw behuwd„broeder, den Koning van Magåḍå.”

De Koning keek zijn Gemalin aan, en zeide met een glimlach: „wel vrouw! „wat is uw meening over het antwoord van SOEWÅNDÅ? hij leidt een celiba- 3. „tair leven en (wil) niet trouwen. Hij geeft den raad, om Dèwi DARMÅWATI „aan uw broeder, den Koning van Magåḍå, te geven.”

Nadat de Koningin glimlachend haar toestemming op dit voorstel gegeven had, sprak de Koning wederom tot SĔMANTRI: „vriend SOEWÅNDÅ! geef aanstonds 4. „aan mijn zwager TJITRÅGÅDÅ en aan vier andere Vorsten met name: TJÅN„DRÅKÈTOE, den Vorst van Kalinggåpati, SOERJÅKÈTOE en WISÅBÅDJRÅ den „last, dat zij zich gereed houden. Ik wil (aan den eersten de Prinses Dèwi „DARMÅWATI en) aan de vier anderen de vier Gemalinnen van den gesneuvel-

(LXIX) „den Koning van Widarbå geven. Ik laat het geheel aan u over, om de „honderd andere buitgemaakte Prinsessen naar behooren te verdeelen onder
5. „hen, die die gift van mij zullen ontvangen. Dien hen morgen daarvoor bij „mij aan!"

De Patih maakte een sĕmbah en verwijderde zich uit het paleis. Hij deelde aan de Vorsten den last des Konings mede. Al de Vorsten, die Prinsessen zouden ontvangen, waren honderd en vijf in getal, namelijk vijf Vorsten van den eersten rang, en honderd Vorsten van lagere rangen. In het paleis
6. werden de buitgemaakte Prinsessen (tot het huwelijk) voorbereid, en met bloemen en fraaije kleederen van verschillende kleuren opgetooid.

Toen de Koningin Dèwi Tjitråwati (den volgenden morgen) buiten het paleis gekomen was, ontvingen de Vorsten elk hun eigen vrouw. Patih Soewåndå verdeelde de Prinsessen naar behooren onder de Vorsten, behalve onder de vijf voornaamste Vorsten, aan welke de Koning zelf hun vrouwen had
7. toegeschikt. Al die huwelijksfeesten gaven zeer groote drukte. Soewåndå deed zijn best om al de Vorsten genoegen te verschaffen; hun vreugde en blijdschap steeg dan ook ten top, zij gaven zich geheel en al aan vermaken over, 't was of zij daartoe een gelofte gedaan hadden.

Al de Vorsten hielden in hun hart van den Patih, die aller weldoener was, en al de ingezetenen des rijks droegen hem eerbiedige liefde toe. De Patih
8. Soewåndå was beroemd in de geheele wereld om zijn krijgsdeugden, en kwam juist goed bij zijn Heer, met wien hij veel overeenkomst had in manieren, aard en karakter. Zij stelden hun genoegen in het weldoen en in het verheffen van hun medemenschen tot hoogere rangen; zij hielden streng het oog op al wat slecht was in de wereld, en deden hun best, dat het allen naar wensch ging.

9. Het aantal Vorsten, die aan Maïspati onderworpen waren, nam meer en meer toe, ten gevolge van de uitstekende bekwaamheid van Patih Soewåndå. Maar die Vorsten onderwierpen zich niet, omdat zij daartoe door den oorlog gedwongen waren, zij deden dit alleen om te deelen in zijn mildheid en zegen verspreidende weldadigheid, en opdat hun toestand van beschaving en voorspoed bestendig werd. Zóó rigtte (Soewåndå als 't ware) verwoestingen aan door goedheid, zijn vijanden kwamen daardoor in verlegenheid, en naderden den Koning
10. met liefde en eerbied. Daarom beminden zij den Koning innig; zij trachtten met den Patih intime vrienden te worden om zijn moed en dapperheid in den oorlog, zijn edel, zachtzinnig karakter; hij was (bovendien) kundig en beschaafd,

(LXIX) en deed alles om het al de ingezetenen, zoo geringen als aanzienlijken, aangenaam te maken. Er was tusschen hem en hen geen kloof, die hen scheidde, alle ingezetenen waren aan hem gehecht, en beschouwden Patih SOEWÅNDÅ als hun Vader.

11. Nu werd het dan ook bekend, dat SOEWÅNDÅ nog een bloedverwant van den Koning was, en kwam hij nog te meer in gunst van hem. De Patih was als 't ware zelf Koning, die door de ondergeschikte Vorsten als hun Heer beschouwd werd. Nu en dan liet de Koning hem tijdelijk zijn plaats vervul-

12. len, en maakten de Vorsten bij hem hun opwachting. Hij zat dan op den diamanten Vorstelijken zetel, omringd door de vrouwelijke hofbedienden. Voor vele onderdanen was dit een geheim, zij wisten niet, dat het de Patih was, die audiëntie gaf. Het stond vast, dat er tusschen SOEWÅNDÅ en de Koning veel gelijkheid in voorkomen was; alleen met dit onderscheid, dat de een dienaar en de ander Heer was, waren zij gelijk van voorkomen, manieren en stem·

13. Wat hun dapperheid in den oorlog aangaat, waren zij beide even volhardend, alleen had de Koning de magt om zich een reusachtig voorkomen te geven. Daarom nam (de Patih) soms de plaats in van den Koning, om aanzienlijke rijken te beoorlogen. Het staat vast, dat duizend Vorsten te Maïspati hun opwachting bij den Koning kwamen maken, nadat SOEWÅNDÅ Patih geworden was.

14. (Met al dien luister) kwam de pracht en de schoonheid, die men in het paleis van Maïspati aantrof, geheel overeen. (Het paleis van Maïspati) was als het paleis van Baṭårå GOEROE in den hemel, dat van Baṭårå ÉNDRÅ was zoo fraai niet. Dèwi TJITRÅWÅTI was (het beeld van) Baṭari OEMÅ en de Koning van Maïspati was het beeld van Baṭårå GOEROE. De achthonderd

15. vrouwen waren de voornaamste Nimfen, terwijl de goed bewaakte Nimfen van lageren rang overeenkwamen met de vrouwelijke hofbedienden. Het stond vast, dat het paleis van Maïspati van binnen op den hemel geleek. De luister van den Koning was als die van de zon, die van de Koningsdochter van Magådå diende voor maan, en de achthonderd bijvrouwen van Vorstelijke

16. afkomst vertegenwoordigden de sterren. Het zou niet mogelijk zijn de sieraden van het paleis te Maïspati alle te vermelden, maar het is zeker, dat de Gemalin des Konings, Dèwi TJITRÅWATI, de pracht en schoonheid van het paleis nog vermeerderde. Haar luister zette schoonheid bij aan al wat er in 't paleis was,

17. en versierde dit met den glans van diamanten. Wanneer de bloemen opengingen, werden zij door haar schoonheid betooverd, en als de Koningin en

(LXIX) de Koning van Maïspati in gezelschap van de achthonderd bijvrouwen in den Sriwědari-tuin kwamen, verbleekten al de bloemen, en boden Dèwi
18. Tjitråwati hun welriekende geuren aan. Het gadoeng-loof scheen zijn bloemen te verliezen, en keek zijdelings naar haar, de plant zag haar hals, en wikkelde en strengelde zich beschaamd om den boom. De bijna geheel ontlokene pandan-bloem zag haar dijën, die door 't waaijen van den wind van het kleed ontbloot werden, schitteren als gepolijst goud, zij trok zich wederom
19. terug en ging niet open. Al de gading-kokosnoten trokken hun steel in, en hechtten zich aan de boom, daar zij zich schaamden bij het zien van de borsten der Koningin, waarvoor de jonge vruchten onderdeden, 't was of zij bestonden uit zuiver rondgedraaid goud, zóó schitterden zij, met een knopje als van amethist en saffier. Zóó was het voorkomen van haar borsten, als zij
20. droomde. Onder al de aanzienlijke of geringe ingezetenen van het gansche rijk sprak men over niets anders, dan over den Koning en zijn Gemalin, die zoo goed bij elkander pasten, evenals over den Patih, die daar ook geheel op zijn plaats was, en door wien het aanzien des rijks vermeerderde.

HOOFDSTUK XLIII.

Geboorte van Anilā en andere apen.

Wij verhalen nu wederom van Rětnå Andjani, die bij het meer Madirdå
21. boete deed, en daar reeds vele jaren nederzat aan den kant van het water, als een kikvorsch ineen gedoken. Zij had geen kleederen aan, bedekte haar naaktheid met het hoofdhaar, en had de gelofte afgelegd, dat zij in het meer
22. wilde sterven, indien zij niet door de gunst der Goden bevrijd werd van haar ellendige apegedaante. Zij genoot geen drank of spijs; het eenige wat zij at, waren de boombladeren, die van zelf op haar schoot vielen, en zij dronk niets dan de dauw, die op haar lippen droppelde. Zij deed strenger boete dan haar broeders.

23. Eindelijk daalde Baṭårå Goeroe tot haar neder om haar gebed te verhooren, daar zij in haar boete zoo vele jaren standvastig gebleven was, zonder ooit in haar besluit te wankelen. De Goden des hemels, die Baṭårå Goeroe vergezelden, maakten luid gejoel; in zijn met edelgesteenten versierd voertuig zittende, verlichte hij den hemel met een helderen glans. Het was of de hooge Godheid zijn woonplaats verliet om de wereld te inspecteren.

(LXIX) 24. De glans van zijn kostelijk voertuig lichtte helder boven de plaats, waar ANDJANI zat.

Toen Baṭârâ GOEROE zag op wat wijze zij boete deed, werd hij zeer getroffen, daar zij zonder kleederen was, en zich alleen met het hoofdhaar bedekte; terwijl haar dijën door 't opwaaijen van haar lokken ontbloot werden en schitterden als de bliksem, kwamen er wulpsche lusten in Baṭârâ
25. GOEROE op, en raakte hij een tamarinde-blad aan ([1]). Te gelijkertijd huilde een stormwind, die zware buijen voor zich uit dreef, en de boomen met de wortels uit de grond rukte, ze omverwierp, in tweeën brak of deed knakken. Het (bovenvermelde) tamarinde-blad werd daardoor neêrgeworpen, en viel op den schoot van ANDJANI. Zij nam het blad spoedig op, keek onder het op-
26. eten een oogenblik naar boven, en zag boven haar hoofd de digt opeengedrongene menigte van Goden in de lucht. ANDJANI werd toen beschaamd, en ging weder in een diepgebogen houding zitten.

De Goden, die haar zagen, waren verbaasd, omdat de persoon, die daar boete deed, het aangezigt van een aap had. NARÂDÂ wetende, wat er voorgevallen
27. was zonder dat anderen het gezien hadden, was zeer in zijn schik, en danste, schaterende van lachen, vóór het voertuig van Baṭârâ GOEROE. Daarom zeide Baṭârâ GOEROE tot hem: „wat is toch de geheime reden, dat je zoo om mij „lacht?"

NARÂDÂ antwoordde lachende: „Heer! ik lach niet om U, ik lach om de „vrouw, die daar boete doet; als zij eens zwanger werd, zou zij zeker een aap
28. „ter wereld brengen, een pedante, onbeschaamde aap, die overal met zijn vin„gers aankomt, een hatelijk, baldadig, brutaal beest, die met een waterkruik „om den hals zich al hinkende uit de voeten maakt, of al buigende en „langzaam naderbij komt, die steeds den mond beweegt, als iemand die eet „en altijd wat achter de kiezen heeft, met een ris katjang om den hals en „een jonge kokosnoot op den rug."

29. Baṭârâ GOEROE glimlachte, maar dacht bij zich zelven: „zou hij weten, wat „mij geschied is, dat hij zoo lacht?" Daarop sloeg Baṭârâ Goeroe weder den weg naar zijn hemel in, en verliet de plaats, waar ANDJANI zich bevond, met al de andere Goden. NARÂDÂ bleef langs den weg even uitgelaten van vrolijkheid. Baṭârâ GOEROE plukte het blad van een ilâ-ilâ-struik, die aan de kant
30. van den weg stond, en veegde, om NARÂDÂ te foppen, daaraan zijn hand af. ([1])

([1]) Kieschheidshalve zijn hier een paar woorden onvertaald gelaten. Ook komt de vertaling niet geheel met den tekst overeen.

(LXIX) Terwijl NARÅDÅ maar steeds voor hem uit huppelde, wierp hij hem, zonder dat hij het merkte, het blad op den rug, (zoo dat het er op vastkleefde) alsof het er op gelijmd was.

31. Daarop zeide Baṭårå GOEROE; „wel NARÅDÅ! zeg het nu maar: je lacht „mij uit, omdat je meent, dat ik op die aap verliefd ben. Nu, wie van ons „beiden zou wel gelijk hebben? Dit is zeker, dat jij vader van een aap zult „worden."

NARÅDÅ riep luide: „van waar zou ik een aap verwekken? ik heb niet het

32. „plan om op een aap te verlieven! Maar een ander, uw zoon BRÅMÅ, heeft „de dijën van de aap (die daar boete deed) gezien, en kijk! dadelijk heeft „hij wulpsche gedachten gekregen! Zeker is zij zwanger, en wel door toe- „doen van BRÅMÅ, en even zeker zal zij een aap ter wereld brengen."

NARÅDÅ zeide dit al schaterende van lachen, maar wist niet, dat hem dat blad

LXX. 1. op den rug geworpen was. BATÅRÅ GOEROE antwoordde vriendelijk: „wel, al „wil je mij daarvan ook verdenken, 't is mij goed, maar wat je nog niet „weet, dit is zeker, dat jij vader zult worden van een aap, omdat je mij zoo

2. „zonder reden uitlacht. Kijk, schaam je je niet, om met een apekind op den „rug onder de Goden te komen, en te beweren, dat het mooi staat overal „een aap mede te nemen?"

Al de Goden keken met uitgerekte halzen regts en links, maar niemand

3. wist, wat zijn geheime bedoeling was, waarop Baṭårå GOEROE vervolgde: „he, „kijk eens om! is dat je kind niet, dat daar op je rug is vastgekleefd?"

Op dit gezegde van Baṭårå GOEROE veranderde het ilå-ilå blad in een

4. aap, die zich aan den rug van Narådå bleef vastkleven, met de armen om zijn hals, en de beenen kruiselings, zoo slap als een touw, om zijn middel geslingerd, terwijl de staart om zijn lichaam was gewikkeld.

NARÅDÅ sprong van schrik op, liet zich op den grond vallen, en sprong

5. van schrik weêr overeind. Hij rolde zich over den grond, doch kon de aap maar niet los krijgen, integendeel deze hechtte zich nog al vaster en vaster aan zijn rug. Met een diepen zucht wendde hij zich tot Narådå en zeide: „ach,

6. „ik smeek u om vergiffenis!" waarop Baṭårå GOEROE antwoordde: „in geen „jaar zul je van die omhelzing verlost worden, als je niet eerst dien aap voor „je zoon wilt erkennen-"

7. „Ja, ja!" riep Narådå spoedig, „het is mijn zoon, als hij zich maar niet zoo „aan mijn rug vasthecht, en de haren in mijn nek doet stoppelen van angst!"

Toen sprong de aap van zijn rug, en omhelsde zijn voeten. NARÅDÅ was zeer

(LXX) 8. in zijn schik, hij omhelsde en streelde zijn zoon. De Goden joelden en maakten zich vrolijk, omdat (die aap) wel wat op NARÅDÅ geleek: hij had hooge vooruitstekende schouders, een ineengedrongene korte hals, zijn gestalte was om zijn korte beenen dwergachtig, zijn buik was boven in de maagstreek dik, en stak van onderen rond uit, zijn achterste stak met een naar bovenstaande punt

9. achteruit, als de bok van een Javaansch zadel, zijn staart was heel lang, hij had een donker groene kleur en glinsterde als een groene tor. Hij ontving den naam van Raden ANILÅ (1).

NARÅDÅ zeide daarop (tot Baṭårå GOEROE:) „als het U behaagt, Heer! laat

10. „hij dan makkers hebben, zoo als hij is, en laten al de Goden kinderen „verwekken, die allen apen zijn, die kunnen zeker van dienst zijn! Ik smeek „U, geef gehoor aan mijn bede! Een enkele aap is te weinig, die wordt „maar een voorwerp van bespotting."

11. Baṭårå GOEROE vervulde de bede van NARADÅ, en gaf dezen last aan al de Goden: „verwekt allen zonder onderscheid apen! ik geef u tot aan hun ge-

12. „boorte zeven dagen tijd. Dit is mijn stellige last!"

Al de Goden beloofden aan dien last te voldoen. Zij vertrokken een ieder naar zijn woning, en gaven zich met hun vrouwen in hun bidvertrekken aan

13. ernstige gebeden over. Niet lang daarna werden hun vrouwen zwanger door de scheppende kracht van hun geest, en na zeven dagen bevielen zij allen (van apen). Zij werden in hemelsch tooverwater gewasschen, en waren spoedig volwas-

14. sen. Er waren millioenen en honderdduizenden van apen in ontelbare menigte naar het aantal der Goden. De kinderen van gewone lagere Goden werden gemeene apen, maar de dappere boven anderen uitstekende apen waren kin-

15. deren van de voornaamste Goden. Deze waren van ontzagwekkenden omvang en allen dapper in den strijd, zij werden de aanvoerders. Velen hadden een aangezigt als de zon, zij schreeuwden als de donder en hun kuch was als

16. een onweer. Toen zij aan Baṭårå GOEROE voorgesteld werden, had deze veel genoegen bij het zien van hun apegedaante. De buitengewoon grooten werden allen aanvoerders, want het pastte wel, dat zij de moedigsten in den strijd waren. Daarop liet Baṭårå GOEROE hen spoedig (naar de aarde) nederdalen, en den Koning in de spelonk van Kiskĕnḍa als hun Heer te erkennen.

17. Zij daalden neder onder aanvoering van den aap ANILÅ, en kwamen te

(1) Een woordspeling op het ilå-ilå blad boven vermeld.

(LXX) Kiskĕnḍa in zoo groote menigte, dat een zee zich scheen uit te storten. Zij erkenden, naar hun bevolen was, SOEGRIWÅ als hun Vorst, en onderwier-
18. pen zich allen aan hem. Raden SOEBALI werd door hen gelijk een Godheid vereerd, als een persoon, aan wien het geheele apenheir Goddelijke eer bewees, wien allen met ontzag en liefde bejegenden om zijn dapperheid en vroomen inborst, en om zijn kracht en volharding in het boete doen.

19. Koning SOEGRIWÅ benoemde, bij het aanstellen van zijn beambten, Raden ANILÅ tot zijn Patih. Vlak onder hem werd de aap SARÅBÅ, een geleerd, kundig en krijgshaftig aanvoerder, geplaatst, even als hij met een heir van vijf
20. millioen apen onder zich. Zijn ambtenoot ANILÅ was bedreven in kunsten en wetenschappen, en evenmin als zijn leger vatbaar voor de werking van het vergift.

Er waren nog meer aanzienlijke beambten: de dappere DARIMOEKÅ, DA-
21. NOERDÅRÅ, ÉNDRÅDJANOE, GAWÅJÅ, GAWAKSÅ, WISANGKÅṬÅ, POEṬAKSI, SÅTÅBALI, WINÅTÅ, SĔMPATI, BIMÄMOEKÅ, KESANI, GÅDÅMĔDÅNÅ, KARDÅNÅ, KAPIMÉNDÅ,
22. SOEBODÅRA met DROEWRĔKSÅ en KÅMÅḌRASṬI. Al deze (apen) waren oorlogshelden en onversaagd. De aanvoerders gingen met hun legers, elk van vijf millioen of vier millioen apen, overeenkomstig hun rangorde door de lucht.
23. In al hun handelingen, ook in hun onderworpenheid aan hun Koning en aanvoerders, waren de apen geheel als de menschen. Zij waren zeer ingenomen
24. met hun verblijf in de spelonk van Kiskĕnḍå. De bosschen waren er nog ongeschonden, en (de boomen) waren er vol van allerlei vruchten, want in langen tijd had niemand gegeten van de vruchten uit de bosschen, die tot Kiskĕnḍå behoorden. Al de aanzienlijke beambten lieten woningen voor zich optrekken.

25. De bediende van SOEBALI en SOEGRIWÅ, genaamd DJĔMBAWAN, van wien wij vroeger (1) verhaald hebben, was na het vertrek van de aan hem toevertrouwde kinderen voor den Panḍitå (GOTÅMÅ) bevreesd; hij gevoelde wel, dat hij
26. schuldig was, en ging hen daarom achterna. Met hem ging zijn neef POEṬOETMÉNDÅ, die een achterneef was van den Panḍitå GOTÅMÅ, en hoornen had als een schaap; deze had hem reeds van zijn vroegste jeugd voortdurend gevolgd. DJĔMBAWAN en zijn volgeling hielden zich onderweg op bij het meer
27. Soemålå, en gingen, omdat zij vermoeid waren, met de beenen in het water zitten, en zóó kwam het, dat zij in apen veranderden. Ten hoogste beschaamd maakten zij zich spoedig uit de voeten, om zich in het bosch te verbergen.

(1) Zie boven den 19en zang het 18e couplet en vervolgens.

(LXX) Djĕmbawan bleef daar vele jaren boete doen, totdat eindelijk de Goden zich
28. aan hem openbaarden, en hem zeiden, dat hij spoedig naar de spelonk van Kiskĕndâ gaan moest, want dat een van zijn vroegere jonge Meesters dáár als Koning gehoorzaamd werd door een ontelbaar groot leger van apen. Djĕmbawan gaf dadelijk aan dien last gehoor, en ging op reis naar de spelonk
29. Kiskĕndâ. Toen hij daar aangekomen was, en den koning Soegriwâ ontmoette, deelde hij hem onder veel tranen mede, wat hij gedaan had, hoe hij van gedaante veranderd was bij het baden in het meer, en uit schaamte
30. zich in een woud had schuil gehouden, tot eindelijk de Goden hem gezegd hadden, dat hij hem, als zijn Koning, te Kiskendâ moest volgen. Soegriwâ was over dit alles zeer getroffen, troostte hem in zijn lot, en stelde hem aan tot Hoofdbeambte met den zelfden rang als Anilâ.

HOOFDSTUK XLIV.

Geboorte van Anoman.

LXXI. 1. Nadat Rĕtnâ Andjani, als een kikvorsch aan den oever van een meer (in-
2. eengedoken), het tamarindeblad gegeten had, werd zij dadelijk zwanger. Zij was daarover ten hoogste bedroefd, weende dag en nacht, en schaamde zich voor iedereen, omdat zij zonder man zwanger geworden was. Dat griefde haar
3. zeer, „ach!" riep zij klagende en jammerende uit, „ach, groote Goden! wat „heb ik toch gedaan, dat gij mij in uw toorn in een aap veranderd hebt, „ten gevolge van het kostelijke potje, en dat het mij nog niet vergund is van
4. „die apegedaante bevrijd te worden? Wat zit ik hier aan den oever van dit „meer al vele jaren, als een kikvorsch ineengedoken, smeekende om vergiffe„nis en verlossing uit mijn ellende! En nu moet er nog bijkomen, dat ik
5. „zonder man zwanger geworden ben! Wat heb ik dan toch gedaan, dat ik Uw „toorn draag, en dat ik zoo gemarteld word? Ik wil liever dadelijk van deze „aarde verdwijnen, dan nog langer zulk een ellendig leven te leiden, zoo ge-
6. „heel verschillend van dat van mijn natuurgenooten. Hoort het, gij wolken, „lichtglansen, regenboog, vuurbollen, weerlicht en bliksem! zon, maan, en sterren! „bergen en zeeën! de gansche natuur roep ik tot getuige van mijn marte-
7. „lingen en van mijn mateloos diepe ellende! Ziet, hoe ik duizend dooden „sterf, en zonder aanleiding gegeven te hebben diep rampzalig ben! Maakt „maar dadelijk een eind aan mijn leven, en verteert mij tot stof, daar ik toch

(LXXI) „voor schuldig gehouden word, als iemand, die buiten het huwelijk zwanger „geworden is!”

8. Zóó jammerde Rĕtnå Andjani maar steeds voort, totdat de tijd van 9. haar bevalling gekomen was. Toen zij de smartelijke weeën voelde, wist zij niet wat te doen, meenende, dat haar doodsuur gekomen was. Bij de aller- 10. laatste wee kwamen er woeste orkanen, digte regenbuijen, loeijende windvlagen, ronddraaijende wervelwinden, en hevig krakende rukwinden. Boomen werden ontworteld, stammen en takken braken af, de stoelen of stammen van de doorn-bamboe vielen om, en werden (als 't ware) omgetrokken. Rĕtnå 11. Andjani viel buiten kennis, toen haar kind ter wereld kwam; de gansche natuur was in opstand, het donderde, zoodat al wat in het woud leefde, beefde van angst, de regen viel neder, terwijl de wind huilde, alles schudde, beef- 12. de en kantelde heen en weder, de bergtoppen stortten in; het was een gebulder als van de zee, zelfs de hemel was in beweging. Baṭårå Goeroe zond daarop Nimfen (naar de aarde) om den jonggeborene te helpen, en al de 13. benoodigheden mede te nemen. Bij het meer Madirdå komende, namen de Nimfen het kind op, en behandelden en verzorgden het geheel en al, zoo als 't behoorde. Rĕtnå Andjani werd van haar apegedaante bevrijd, en 14. kreeg haar vroegere gedaante weder. Toen zij uit haar bezwijming ontwaakte, wist zij eerst niet regt, hoe zij het had, en werd verlegen bij het zien van de Nimfen, die haar kind opgenomen hadden. Het kind zag er 15. uit als een witte aap, maar zij was toch zeer tevreden, omdat haar eigen lichaam nu van de apegedaante verlost was door de hooge gunst van Baṭårå Goeroe. Zij werd daarop door de Nimfen medegenomen, in den hemel geplaatst, en met luister tot Hemelnimf verheven.

16. Het pasgeboren kind werd aan Baṭårå Bajoe gegeven, deze nam het als het zijne aan, en voedde het als pleegvader op, opdat het bovennatuurlijke krachten 17. mogt bekomen, en uitmunten door krijgsdeugden, en Baṭårå Goeroe vermeerderde zijn vermogens. Toen het in het hemelsche tooverwater gewasschen was, werd het spoedig groot en volwassen. Velen noemden hem Raden An- 18. djani-poetrå, of Raden Pawånå-soenoe, Raden Råmå-dåjåpati, Raden Pråbåtjånå-soetå, (Raden) Nilatmådjå, ook Raden Anoman, Bajoe-ta- 19. nåjå en Maroeti. Hij was volleerd in 't beoefenen van wetenschappen, schrander van voorkomen, goed ontwikkeld van verstand, behoedzaam, wijs, vlug van begrip en vol geest, met een woesten blik en een witte kleur. Hij was be- 20 daard, en de uitdrukking van zijn gelaat was zedig. Hij bezat de allergrootste

(LXXI) dapperheid in den oorlog, was hoogst bedreven, moedig en begaafd met buitengemeene vermogens, uitermate sterk en onverwinnelijk. De Goden verspreidden den lof van Raden BAJOE-TANÅJÅ, ook genaamd RÅMÅ-DJÅJÅPATI.

21. Als hij in den strijd woedend werd, werkten zijn bovennatuurlijke vermogens, stormen met digte regenvlagen, en rukwinden ontstonden, en hevig loeiden dan de stormwinden. Zijn wondervermogen was als dat van zijn oom SOEBALI, als hij in den strijd verwoed was.

22. Baṭårå GOEROE schiep behagen in hem, en gelastte een der Goden Raden BAJOE-TÅNÅJÅ te begeleiden, en hem over te geven aan zijn oom, den Koning

23. der apen in de spelonk Kiskĕnḍå. Toen hij daar aangekomen en in tegenwoordigheid van den Apekoning gebragt was, zeide de afgezondene Godheid: „hoor, Apekoning SOEGRIWÅ! Baṭårå GOEROE laat u weten dat

24. „dit uw neef is, daar hij een zoon is van Rĕtnå ANDJANI; hij geeft hem geheel aan u over. Uw zuster Rĕtnå ANDJANI is bevrijd van haar apegedaante, zij heeft haar vorig uiterlijk weder bekomen, en is Hemelnimf geworden. Baṭårå BAJOE is de vader van dezen neef van u."

25. SOEGRIWÅ was ten hoogste verheugd, toen hij vernam, dat zijn zuster, door de gunst der Goden bevrijd, haar vorig uiterlijk had teruggekregen en Hemelnimf geworden was, en toen hij zijn neef goed bekeek, was hij ook zeer

26. verblijd, want hij was jong, uiterst behoedzaam, schrander in de aanwending van zijn verstand, juist zoo als het paste aan een oorlogsheld. Alle apen beminden hem om zijn zachtzinnigheid van karakter, zijn braafheid, bedaardheid en minzaamheid.

27. Nadat de afgezondene Godheid afscheid genomen had, en weder in de lucht verdwenen was, gaf Koning SOEGRIWÅ hem een aanzienlijken rang, namelijk als die van een Koningszoon. Hij vertrouwde hem het bestuur in de moeijelijkste

28. omstandigheden toe, en gaf hem een leger van apen; ook stelde hij een Hoofdbeambte, den dapperen, veel vermogenden aap SARÅBÅ aan, om de voogd van ANOMAN te zijn. Hierop gaf hij ANOMAN den last, om spoedig zijn opwach-

29. ting te maken bij zijn oom SOEBALI, die als een Panḍitå boete deed. ANOMAN deed dit onder geleide van SARÅBÅ, kwam op den berg Soenjå-

30. pringgå, en naderde zijn oom eerbiedig. SOEBALI schrikte eerst, en vroeg toen vriendelijk: „Wel SARÅBÅ! wie is die jonge aap, die mij hulde betoont?"

SARÅBÅ antwoordde na een sĕmbah: „dat is een neef van U, een zoon

31. „van Dèwi ANDJANI, bij Baṭårå BAJOE verwekt. Uw zuster is nu van haar „apegedaante verlost, en is in haar vroegere gedaante Hemelnimf geworden."

(LXXI) 32. Soebali was zeer verheugd, toen hij zijn neef zag, en toen hij hoorde, dat zijn zuster door de Goddelijke genade (uit haar ellendigen toestand) verlost was. Daarop zond hij Anoman weder naar huis met last, om weder naar de 33. spelonk van Kiskĕnḍâ te gaan naar zijn oom Soegriwâ, die door alle apen als hun Koning gehuldigd werd, om met zijn oom in alle genoegens en rijkdom te deelen; „blijf hier niet lang in deze kluis," besloot hij, „dat zou mij „in mijn boete doen storen."

34. Anoman maakte een sĕmbah, en vertrok toen van den Soenjâpringgâ; Sarâbâ ging met hem mede. In de spelonk Kiskĕnḍâ komende, deelde 35. hij zijn oom mede, wat hij gedaan had, dat hij zeer eerbiedig bij zijn oom, den eerwaarden Panḍitâ, gekomen was, maar dat deze hem spoedig teruggezonden had, omdat hij daar gestrenge boete deed, en bang was, dat hij daarin gestoord werd. Toen de Koning der apen dit verhaal van Anoman LXXII. 1. hoorde, lachte hij. Doch verhalen wij niet langer van den Koning Soegriwâ, die het bewind bleef voeren over al het apenheir.

HOOFDSTUK XLV.

Toenemende magt van Dâsâmoekâ.

Het grondgebied, dat aan Koning Dâsâmoekâ onderworpen was, nam intusschen al meer en meer in omvang toe. De aarde beefde bij het zien van 2. zijn wondermagt. Alle soorten van Boetâ's, die zich op den aardbodem en onder het uitspansel bevonden, kwamen hulde bewijzen aan den Koning van Alĕnkâ, en daarom nam de strijdlust van Dâsâmoekâ en zijn legers bij voortduring in hevigheid en wreedaardigheid toe. De oppermagtige Ko-3. ning van Alĕnkâ geleek op de zon, en al de Koningen, die door de stralen van die zon beschenen werden, krompen uit angst voor den Koning van Alĕnkâ ineen; zij zaten in groote verslagenheid, wanneer hij als vijand hun land doortrok.

Nadat Dâsâmoekâ in den hemel van Baṭârâ Éndrâ de overwinning behaald had, hield hij zich een tijd lang stil, bleef in zijn paleis, en trok niet 4. rond om te oorlogen. Steeds genoot hij de genoegens des huwelijks met Dèwi Târi, en zóó troostte hij zich in zijn minnegloed jegens Dèwi Widâwati, voor wie hij Dèwi Târi in de plaats gekregen had.

Ook zijn jongere broeders, Koembâkarnâ en Wibisânâ, gaven zich geheel 5. aan de mingenoegens over, Koembâkarnâ met de Nimf Dèwi Kiswani en

(LXXII) Wibisånå met de Nimf Dèwi Triwati. Beide broeders genoten volop vermaken en weelde, bijna even goed als hun ouder broeder. Zij woonden elk in hun eigen paleis, hierdoor was de hofstad Alĕnkå als 't ware in drie gelijke deelen verdeeld.

6. Ook de Hoofd-aanvoerders met de aanzienlijke en geringe Boetå's van Alĕnkå en aangrenzende (onderworpene) rijken aten en dronken dag en nacht in hun woningen, want de Koning had hun vrijheid gegeven, om zich zooveel mogelijk te vermaken. Sommige, met bovennatuurlijke gaven voorziene Hoof-
7. den gingen in den hemel vruchten plukken, en bragten die op wagens naar huis. Anderen gingen naar het zeestrand, rigtten daar tenten op, en lokten de visschen der zee in hun netten. Anderen doolden rond in bosschen en op bergen, en rigtten er hun slaapverblijven in, daar zij hun vrouwen hadden mede genomen. Zóó handelden vele Boetå-aanvoerders op verschillende wij-
8. zen om zich genoegen te verschaffen. Sommige Hoofden gingen voor hun genoegen veraf ronddolen, en gingen vergezeld van de hun onderhoorige benden naar andere landen, om die te verwoesten of onrust te verwekken, hoewel geen van de inwoners hun eenig leed deed. De Boetå's van Alĕnkå, aanzienlijken en geringen handelden geheel naar verkiezing, en dachten, dat zij
9. nu bij voortduring in de wereld de overhand zouden hebben, want niet alleen op de aarde (bukte) iedere Vorst, 't zij van menschen of van Boetå's, voor hen, zoo er al eens een onder hen was, die zich verstoutte tegen hun Koning, maar zelfs de Goden hadden den strijd tegen hem verloren.

Op zekeren dag gaf Dåsåmoekå aan al zijn legerafdeelingen den last, om
10. zich voor den oorlog uit te rusten, want dat hij wederom wilde ronddolen en oorlogvoeren. Daarop maakten al de legerhoofden, zoo van Alĕnkå zelve, als van de ondergeschikte gewesten, zich gereed, en bragten al hun gewapenden te Alĕnkå bijeen. Zij maakten een vreeselijk rumoer, gelijk dat van den donder. De Boetå-aanvoerders schaarden toen hun troepen in orde
11. Meer dan honderd millioen Boetå's, tot het leger van Alĕnkå behoorende stonden onder de wapens. De krijgsmuziek gaf het teeken, en toen rukte men spoedig op van Alĕnkå. De beide broeders van den Koning, Aryå
12. Koembåkarnå en Aryå Wibisånå, bleven met al hun troepen in de stad achter om die te bewaken; ook bleven er vier Hoofden van de kraton achter om die te beschermen.

Toen Dåsåmoekå buiten de stad gekomen was, vulde hij met zijn troepen alle ruimten, gelijk de springvloed van de zee alles overstroomt en de bosschen

(LXXII) onder water zet. De Boetå's in de lucht waren als een mist, die 't lucht-
13. ruim vervulde. Met snellen vaart gingen zij over het grondgebied van andere Vorsten. Alle plaatsen, die zij doortrokken, kwamen in rep en roer. Vele Vorsten vlugtten naar de bergen, hun hoofdsteden werden tot puin vernield, en hun schatten geroofd. Andere Vorsten onderwierpen zich gewillig, gingen
14. DÅSÅMOEKÅ op den weg te gemoet, en boden hem ververschingen aan. Andere magtige Vorsten besloten tegen hem gewapend op te rukken, trokken buiten de stad, om hem met hun troepen den doortogt te beletten, maar werden door de Boetå's vertreden, evenals een kleine stroom, waarop een stortvloed aanvalt: het leek er niets naar, dat zij door dat verzet hun doel bereikten.

15. Op zekeren dag hield DÅSÅMOEKÅ rust, en vertoefde in een woud, waar hij op een eiland, NOESÅ-MANIK of ARTJA-MANIK genaamd, een verblijf liet oprigten, en voor zijn troepen tijdelijke woningen optrekken. De bosschen op dat eiland waren nog ongeschonden, men vond er vele boomen, die vruchten droegen; het terrein, waar DÅSÅMOEKÅ zich ophield, was ruim en vlak, een groote rivier stroomde rondom het bergachtige eiland.

16. Koning DÅSÅMOEKÅ verlustigde zich met het bestijgen der heuvels, zittende in zijn met diamanten versierde draagzetel, en vergezeld van alle hooge beambten. De heuvels op NOESA MANIK waren van grooten omvang, er was veel wild in de bosschen, men vond er alle mogelijke vruchten en bloemen, en
17. boven op den top had men een meer, waaruit het water naar beneden stortte Al de Boetå's waren verheugd en vonden het verblijf op dat eiland aangenaam, zij waren steeds bezig om het wild in het bosch en de visschen in de rivier met netten te vangen. Doch verlaten wij nu vooreerst den Boetå-vorst die met al zijn legerbenden (op NOESÅ MANIK) zijn verblijf gevestigd heeft.

HOOFDSTUK XLVI.

Ardjoenå-såsrå *doet een pleiziertogt, en damt een rivier af.*

18. Ongeveer in denzelfden tijd, dat DÅSÅMOEKÅ den bovenvermelden togt deed, gaf de groote Koning van Maïspati last aan Patih SOEWÅNDÅ, om aan alle onderhoorige Vorsten, Hofgrooten en aanzienlijke beambten bekend te maken, dat zij zich reiswaardig moesten maken, daar de Koning een reis wilde
19. doen. Luid rumoer ontstond er nu onder de inwoners der hofstad; zij voorzagen zich van oorlogstuig, om den Koning te begeleiden op den togt naar

(LXXII) naar bosschen, bergen en het zeestrand, dien hij ondernam om zijn Gemalin genoegen te doen, en om zelf zich te verlustigen. De Vorsten en Hofgrooten, de hoogere en lagere beambten liepen door elkander, en met een rumoer als van den verwijderden donder schaarden de aanvoerders hun troepen in orde.

20. Voor de Vorsten van de duizend onderworpene landen, de Hofgrooten en hooge beambten stonden middelen van vervoer gereed; de groote wagens, de soorten van draagstoelen en de gewapende manschappen waren niet te tellen, want de duizend Vorsten, die daar met hun troepen waren, namen hun vrouwen mede. Al de Koningen hadden hun Gemalinnen bij zich.

LXXIII. 1. Toen de gansche legermagt onder de wapens stond, geleek zij op een berg van vuur, en de kleeding der Vorsten was zoo veelkleurig als een woud van bloemen.

De Koning van Magådå, zwager van den Koning (van Maïspati), voerde

2. de voorhoede aan, hij had honderd Vorsten onder zijn bevelen, reed op een gouden wagen, had prachtige staatsieteekens achter zich, en werd omstuwd door een menigte Krijgsoversten.

Op de troepen van Magådå volgde de Vorst van Srawånggå. Ook deze

3. had honderd Vorsten achter zich, reed op een olifant en zat daarop in een soort van draagzetel. Zijn sierlijk uitgedoschte leger deed den grond dreunen.

4. Op hem volgde onmiddelijk de Vorst van Srawanti met honderd Vorsten achter zich, hij reed op een schipvormige wit geverfde wagen. Zijn troepen waren ook fraai uitgedoscht.

5. Daarop volgde de Koning van Kalinggåpati met honderd Vorsten, zijn fraai gekleede troepen maakten luid rumoer. Hij reed op een gevlekte olifant, en zat daarop in een draagzetel van glinsterend goud.

6 Achter hem sloot de Koning Wisåbådjrå zich aan, hij had honderd Vorsten onder zich, en reed op een bruingeverfde wagen.

Deze legerbenden liepen met grooten haast, overal zag men fraaije costumes

7 schitteren, er waren allerlei middelen van rumoer: wagens, paarden en olifanten. De Vorsten, die van een of ander voertuig gebruik maakten, mogten zich niet onder de troepen mengen, allen liepen naar behoorlijke rangorde, en elk had zijn eigen veldteekens. De Vorsten, die 't bevel voerden, hadden allen

8. de insigniën van hun rang, met een vaandel en een gouden pajoeng, bij zich en een groote knods aan weêrszijden; voorts (droeg men) voor hen uit: een samogå, baḍåmå, ḍĕnḍå, nanggålå, moesålå, piling, tjåkrå, tjandråså, benevens een trisoelå, limpoeng en lòri.

(LXXIII) 9. Op de vijfhonderd Vorsten, die vooraan liepen, volgde Koning ARDJOENÅSÅSRÅ. Hij was in 't midden van den trein met achthonderd vrouwen, die
10. (zijn Gemalin) Dèwi TJITRÅWATI volgden, benevens vijfduizend vrouwelijke bedienden. Het was een lange rij van wagens en karren, de vrouwen (van den Koning) zaten in honderde draagzetels maakten, achter elkander uit de stad gaande, een lange reeks.
11. Dèwi TJITRÅWATI zat in een gesloten draagstoel, met een gouden fraai bewerkten hemel, rustende op witte stijlen, aan de randen versierd met groene smaragden; van binnen was die draagstoel met zijde bekleed, en verder met
12. goud aan de kanten en hier en daar elders opgetooid. Van verre gezien geleek (die draagzetel) op een glansrijken meteoor, die achter bliksemstralen verborgen was, terwijl vuurbollen er in menigte om heen draaiden, en in den draagze-
13. tel zich een ster bevond. Boven den draagzetel werd de dubbelde pajoeng van fraaije paauweveêren gedragen. Hierachter ging de Koning van Maïspati in 't midden van de optogt. Hij zat in een wagen, die met edelgesteen-
14. ten en met groene, zich op en neêr bewegende vlerken van torren versierd was, aan zijn beide zijden werden pajoeng's, en voor hem uit werden de andere insigniën van zijn waardigheid gedragen, boven en achter elk paar insigniën droeg men ook pajoeng's; al die pajoeng's vermeerderden de
15. schoonheden van de optogt. Zij verspreidden zich voor aller oog, als vlugtende koentoel-vogels, die in twee rijën aan den kant van den weg vlogen, en de een na den ander te voorschijn kwamen.
16. De troepen van de lijfgarde gingen snel, digt op elkander en vol moed. Op den Koning volgden de troepen van de kraton, zij werden door hem zelven aangevoerd. Zij droegen verschillende soorten van wapens en geleken een
17. brandend bosch; door hun vuurrood uiterlijk leverden zij een fraai tooneel op. Bij het groote leger, achter den Koning bevonden zich, evenals vòòr hem, vijfhonderd Vorsten, zij verwekten onder het gaan een fraai schouwspel. De Vorsten hadden naar hun rang elk zijn eigen waardigheids-insigniën, bij zich.
18. Achter den Koning volgde Patih SOEWÅNDÅ, die (honderd) Vorsten aanvoerde, rijdende in een gouden wagen, zijn troepen waren duizendmaal tienduizend in getal, hun honderdduizend aanvoerders moesten (hun Koning) van
19. achteren voor gevaren dekken, al de hoogere en lagere Hoofden waren krijgshelden. Hun kostumes waren van onderscheidene kleuren, 't was of zich de schoonste bloemen verstrooiden.
20. Daarop volgde Vorst TJÅNDRÅKÈTOE met zijn legermagt, aan het hoofd van

(LXXIII) honderd Vorsten. Om hun fraaije kleeding geleken zij een bloemetuin.
21. Achter hem liep de Vorst Soerjåkètoe aan 't hoofd van honderd Vorsten, wier sierlijke kleeding de kleur had van jong gebladerte.
22. Hierop volgde Vorst Ngålåtanåjå aan het hoofd van honderd Vorsten; de fraaije kleeding van zijn troepen deed hen gelijken op verstrooide (oranjekleurige) plåså-bloemen.
23. Achter hem ging Koning Goḍådarmå van Widarbå, aan 't hoofd van honderd Vorsten; zijn fraai gekleede troepen maakten luid rumoer.
Eindelijk sloot Vorst Sodå aan 't hoofd van honderd Vorsten den trein
24. met onderscheidene soorten van gewapende manschappen. Alles te zamen waren er dus vijfhonderd Vorsten. Toen (de geheele optogt) buiten de stad gekomen was, scheen het, dat een zee zich over 't land uitstortte en de wou-
25. den onder water zette. Het leger van Maïspati geleek om zijn talrijkheid op een berg van boomwol, waarop een hevige windvlaag aanvalt, en die zich naar alle zijden verstrooit; zóó verspreidde het zich rondom en naar alle kanten, en vervulde wouden en bergen.
26. De donder (scheen) te rommelen en te bulderen, zóó vreeselijk was het rumoer, dat zij maakten. De bosschen, waardoor het leger trok, werden kale vlakten.
27. Inderdaad was de Koning van Maïspati de Koning der wereld, duizend Vorsten bragten hem hulde. Zijn wondermagt strekte velen tot zegen, daardoor kwam de gansche wereld onder zijn hoede. Hij strekte der wereld tot vader en moeder, en voor de Koningen was hij een voorwerp van vereering. Zij, die hem geen vreugde verschaften, waren schaarsch te vinden.

LXXIV. 1. De zonnehitte werd getemperd door de wolken, die zich boven Koning Ardjoenå-såsrå uitstrekten als een scherm voor de zon, en door de stofwolken, die de zon verduisterden.
Toen de hooge Panḍitå's, die op de bergen woonden, hoorden, dat de
2. Koning van Maïspati een pleiziertogt naar hun woudstreken deed, kwamen zij van de bergen den Koning te gemoet, om hem de vruchten van hun boete aan te bieden; want zoolang zij in 't gebergte woonden, hadden zij in hun boete voor niemand anders gebeden als voor den Koning van Maïspati, Ardjoenå-såsrå-baoe, den uitstekendsten Koning der wereld, om wien de wereld als om een spil draaide, op wien zij steunde, en die al wat er op aarde was
3. onder zijn hoede had. Als hij in de kluis van een aanzienlijken Panḍitå bleef overnachten, hadden al zijn vrouwen en zijn geheele leger veel genoegen: in één oogenblik ontstond er een stad door de menigte van menschen. De

(LXXIV) Vorsten lieten omheiningen van bamboe maken, of netten uitzetten om het wild in de bosschen en de visschen in de rivieren te vangen, tot groot ver-

4. maak van de vrouwen. Anderen gingen visschen vangen met kleine of groote netten, met hengels, strikken of blaasroeren, en zoo vermaakten allen zich. Des nachts zat de Koning met de heilige mannen te redeneren of te bidden tot bevordering van hun eeuwig heil, of zij beraadslaagden over de beste wijze voor Vorsten om de wereld te beschermen, en over de beste wijze om dit aardsche leven te eindigen, en gelukkig te worden in de eeuwigheid.

5. Dèwi Tjitråwati hoorde gaarne naar de gesprekken van haar man met de Panḍitâ's en hoorde veel goede denkbeelden over de beste wijze, waarop Vorsten zich moesten gedragen, en hoe men den dood moest te gemoet gaan, over verschillende trappen van deugd, terwijl zij in bijzonderheden spraken over de onderscheidene daden, die (door de Vorsten) verrigt waren in verschillende rijken, tot bevordering van het ware geluk van de onderhoorige landen, en daardoor als 't ware de grondslag legden van roem en luister.

6. Dèwi Tjitråwati ging over dag veel uit wandelen, om met de achthonderd andere vrouwen in den tuin van het kluizenaarsverblijf bloemen te plukken. Onder 't bloemen plukken was het een zacht geruisch als van een regen, die op 't zand valt. Koning Ardjoenå-såsrå zag met genoegen, hoe zijn achthonderd vrouwen zich bezig hielden.

Daarop ging de Koning wederom op een andere plaats vertoeven, en be-

7. koorden hem de wondstreken. Onderweg was hij milddadig, en deed alles om den geringen man het leven aangenaam te maken, en door zijn helderen blik het geluk der wereld te bevorderen. Alle Panḍitâ's waren als 't ware zijn trouwe gezellen, die hem overal volgden, zoo lang de Koning in de bosschen vertoefde, en niets liever deden dan dag en nacht in zijn tegenwoor-

8. digheid te zijn. Allen hielden van hem, waren ten hoogste ingenomen met hem, en opgetogen over den ernst van zijn voorbede, zij gaven hem alles wat zij maar hadden, en putten al wat er in het woud te verkrijgen was voor hem uit. Zelfs de Tjantrik's, of Panḍitâ's van den laagsten rang, boden hem vrijmoedig ververschingen aan.

In dezen tijd werden vele stedelingen begeerig om Tjantrik te worden, zij wilden dit zoo gaarne, om de hooge ingenomenheid, die de Koning (aan

9. Tjantrik's) bewees. Duizenden, tienduizenden van Mâhâ-rĕsi's, Wikoe's, Panḍitâ's, Sewâ's en Sogâtâ's, Mangajoe's en Tjantrik's, allen die in steden of op bergen woonden, waren getroffen en ingenomen met den Ko-

(LXXIV) ning, wiens lust het was, de droefheid in blijdschap te doen verkeeren, de smarten te stillen en aller wenschen te vervullen.

10. Het zou ons te ver leiden, als wij alles verhaalden, wat er bij zijn verblijf in de kluizenaarswoningen voorviel. Steeds trachtte hij al de deelen der wereld voorspoedig en gelukkig te maken, en steeds was hij daarover met de Panḍitâ's in gesprek. Alle hooge beambten vingen die lessen dagelijks

11. gretig op. Ook de Patih SOEWÂNDÂ ontving daardoor onderrigt in de beste wijze, om een rijk te besturen, in den hoogsten roem van een regerend Vorst en in het toppunt van deugd. Bovendien hadden (die gesprekken) heilrijke gevolgen voor de vrouwen van den Vorst en zijn andere onderdanen. Zij genoten volop genoegens, en verkregen wat zij maar wenschten.

Twee maanden lang had Koning ARDJOENÂ-SÂSRÂ in de bosschen en op de

12. bergen vertoefd. Hij trok nu met zijn gevolg langs het zeestrand, en kwam aan de monding van een rivier, die een halve dag gaans breed en zeer diep was. Hier hield hij met zijn gevolg stand. Koning ARDJOENÂ-SÂSRÂ, de overwinnaar der wereld, gaf last aan al de Vorsten, om daar een versterkte leger-

13. plaats op te slaan in de bosschen van het zeestrand. Hij wilde, dat de rivier in zijn gansche breedte afgedamd werd, opdat er een binnenzee, als bron van de groote zee, zoude ontstaan. Maar de rivier af te dammen, zoo als de Koning dat wilde, was bezwarend voor de geringe onderdanen, en terwijl zij midden in het werk waren, wilde de Koning zijn onderdanen niet meer last veroorzaken. De Koning van Maïspati liet toen den Patih en de Vor-

14. sten bij zich komen, en zeide tot hen: „SOEWÂNDÂ! ik wil hier in deze ri- „viermonding gaan slapen. Past goed op, en weert alle gevaren af! doet dit, „SOEWÂNDÂ en alle mij onderhoorige Vorsten!"

Nadat SOEWÂNDÂ dit met een sĕmbah (voor zich en de Vorsten) beloofd had te doen, nam de Koning een reusachtige gestalte aan, 't was of hij tot

15. hoog in de lucht reikte, hij was zoo groot van omvang als honderd bergen, en zóó liet hij zich op de plaats, waar de rivier in de zee stroomde, vallen, zoodat het water van de riviermonding en de zee zich scheidde. De ruimte tusschen zijn dijën was bestemd voor de bewoners van zijn paleis, nl. de vrouwen en vrouwelijke bedienden; buiten zijn dwarsliggende dijën was de ver-

16. blijfplaats van de Vorsten en van Patih SOEWÂNDÂ. De visschen werden door het opdroogen van 't water in hun vaart gestuit, en de vrouwen van den Koning gingen voor haar pleizier visschen vangen met haar bedienden onder een zacht gejoel en gejubel. Zoo vermaakten zich de vrouwen en vrouwe-

(LXXIV) lijke bedienden. Het water van de groote rivier werd (in de monding) gestuit, keerde terug, en drong al hooger en hooger op, waar het water maar 17. een weg kon vinden; het overstroomde de wildernissen, maar overstroomde den regter- en linker oever niet, doordat het gestuit en tegengehouden werd door de dijën van den Vorst. Daarom keerde het water terug en ging maar naar hooger streken. Het hooge water kwam zelfs in de bergstreken, en zette de eilanden in de rivier onder water.

HOOFDSTUK XLVII.

Dåsåmoekå *trekt tegen* Ardjoenå-såsrå *te velde*.

De legerplaats, waar de magtige Boetå-vorst van Alĕnkå zich met zijn legermagt op Noeså-manik gevestigd had, kwam in opschudding, toen zij 18. door 't water overstroomd werd. Het water stroomde als in digt op elkander volgende en snel rollende golven aanhoudend voort, en drong in de woningen; vele Boetå's namen de vlugt naar de bergen. Koning Dåsåmoekå zelf vlugtte boven op een berg, het Boetå-leger verstrooide zich, velen beklommen bergtoppen, of klommen in overhaasting op de takken van boeloe- of waringin-boomen.

LXXV. 1. Koning Dåsåmoekå, door deze gebeurtenis hoogst vertoornd, gaf aan al de Hoofden last om te onderzoeken, wat de oorzaak was van dien hoogen vloed, en deze gingen toen zoo spoedig mogelijk op reis. Soekåsrånå was de eer- 2. ste, die zich aanmeldde, daar zijn onderzoek met een goeden uitslag bekroond was. Hij werd door den Patih in tegenwoordigheid van den Koning gebragt, en deelde na een sĕmbah het volgende mede: „Heer! de hooge „vloed wordt veroorzaakt door Koning Ardjoenå-såsrå-baoe, deze heeft zich te „slapen gelegd en is neêrgevallen in de zee, het water stuit tegen zijn dwars (in 3. „de riviermonding) liggende dijën. Hij heeft een reusachtige gestalte aan„genomen, en gelijkt op duizend bergen, die in de zee gevallen zijn. Die „Koning Ardjoenå-såsrå-baoe is een Vorst, om zijn bovennatuurlijke vermo„gens alom beroemd, en is de zoon van Koning Kartåwirjå. Hij resideert 4. „te Maïspati, en doet met zijn achthonderd vrouwen een pleiziertogt langs „het strand der zee, door bosschen en bergen; hij doolt aanhoudend rond, is „dapper en buitengemeen begaafd, en voert heerschappij over vele andere 5. „Vorsten en ontelbare legerscharen. De Koning van Maïspati is de sterk-

(LXXV) „ste Vorst der wereld, hij is schooner dan Hjang Asmårå, als deze (in men„schelijke gestalte) nederdaalt. Zijn dapperheid in den strijd overtreft alles,
6. „niemand is in staat, om zijn wondermagt te aanschouwen. Hij wordt ge„diend door achthonderd vrouwen, allen buitengemeen schoone Prinsessen. „De eerste en voornaamste van haar is Dèwi Tjitråwati, de Koningsdochter „van Magådå, voor wie de Nimfen in den grooten hemel onderdoen, daar „niemand van haar zoo schoon is als Dèwi Tjitråwati."

7. Toen de Boetå-vorst dit berigt van Soekåsrånå hoorde, betrok zijn gezigt; hij ontstak in hevigen toorn, en sprak in de hevigste woede tot de Krijgsoversten: „Oom Prahasṭå! laat allen zich tot den oorlog voorbereiden! ik
8. „ben zeer verwonderd, dat gij er niet naar geinformeerd hebt, dat er van al de „Koningen, die onder het luchtruim wonen, geen een is als ik, en nu zou er „toch iemand zijn die mij gelijkt. Een onnoozel menschenkind wil mij eve-
9. „naren, het is toch wat al te dom, dat hij het waagt mij te gelijken. Zou„den de vermogens van zoo'n onnoozel menschenkind gelijk staan met die van „een Boetå? Wie evenaart een Boetå? en al is het ook onder de Boetå's, „wie is er, die mij in vermogens evenaart? Toen ik in der tijd door de Go-
10. „den gezegend werd, ontving ik de toezegging van alle bovennatuurlijke „krachten van de gansche wereld, niemand zou mij daarin overtreffen. Ba„ṭårå Goeroe heeft mij beloofd, dat ik allen in de wereld zou overtreffen, „en nu komt mij daar in eens een persoon, die zich met mij gelijk stelt! „Hoor Oom! tegen dien Ardjoenå-såsrå wil ik dadelijk gaan oorlogvoeren!"

11. Patih Prahasṭå antwoordde: „ik bid U, Sire! als het kan, zou ik U wel „willen voorstellen aan dien oorlog geen gevolg te geven. Er zijn immers „wel anderen te bevechten behalve Ardjoenå-såsrå, den magtigen, alom beroem-
12. „den Koning van Maïspati, die veel legers bezit, en wien vele Vorsten, al„len toch ook met buitengewone vermogens begaafd, vereeren als Baṭårå „Goeroe zelven; alle Vorsten gevoelen zich gelukkig, als zij bij hem in gunst
13. „zijn, want men stelt den Koning van Maïspati gelijk aan een God. Hij heeft „een Vorst onder zijn bevelen, Wisåbådjrå genaamd, die veel dappere troe„pen onder zich heeft, en in den oorlog een knods hanteert; zelden vindt „men iemand, die Vorst Wisåbådjrå wederstaan kan. Verder is daar de
14. „Koning van Magådå, een even groot krijgsheld, de zwager van Koning Ar„djoenå-såsrå-baoe. Die Koning van Magådå bezit groote krachten, han„teert in den oorlog een tjåkrå, en bezit veel dappere troepen. Vorst Tji„trågådå is even als een Godheid, die (uit den hemel) is nedergedaald, om

(LXXV) 15. „zijn bovennatuurlijke krachten, en is moeijelijk in den strijd te wederstaan.
„Ook is daar de Vorst van Srawånggå, een onverwinnelijk oorlogsheld, zijn
„pijl dondert van de boog en is een verdelger van vijanden. Voorts is er de
„Vorst Soerjåkètoe, de krachtigste held der wereld, altijd overwinnaar in
16. „den strijd en zonder weergâ. Verder heeft men daar de legerbenden van
„den Vorst van Srawanti, een buitengemeen begaafd held van Maïspati,
„een krachtvol sterken Vorst, die in den oorlog onverschrokken op zijn wagen
„stand houdt. Zeldzaam zijn de Vorsten, die het geweld van den Vorst van
17. „Srawanti kunnen wederstaan. Ook is daar de voortreffelijke Vorst Tjån-
„dråkètoe, een oorlogsheld even goed als een uit den hemel nedergedaalde
„Godheid; wanneer hij eens aan 't strijden is, betwist hij iedereen de overwin-
18. „ning. Verder vindt men daar den voortreffelijken Vorst van Kalinggåpati,
„die steeds overwint, en geen waardige partij kan vinden in den oorlog; hij han-
„teert een groote knods, en treft zelden iemand aan, die hem kan wederstaan:
„alle dappere Vorsten worden door hem verpletterd, verbrijzeld en vermor-
„seld tegelijk met hun olifanten, en zoo zij op een wagen rijden, wordt deze ver-
19. „gruizeld tot stof. Dan is er nog de voortreffelijke, sterke, moedige, met
„wonderkracht begaafde Vorst van Widarbå, met name Goḍådarmå, hij is
„bovenmate met wondermagt begaafd, onverwinnelijk, zonder vijand, die hem
20. „wederstaan kan. Verder is er nog een held te Maïspati, de Vorst Ngå-
„låtanåjå, deze is bovenmate wondermagtig, heeft veel dappere troepen onder
„zijn bevelen, is gewoon zijn vijanden te verdelgen, en hanteert een koentå.
„Maar 't zou te lang duren, als ik alle Vorsten van Maïspati ging opnoemen,
„alleen noem ik ten slotte nog den Patih Soewåndå, een krijgsheld met
21. „een schoon voorkomen, en daardoor in juiste verhouding staande tot zijn
„Heer. Die Patih Soewåndå heeft in den oorlog de gewoonte de tegen
„over hem staande Vorsten te binden. Door 't gansch heelal is het bekend,
„dat Patih Soewåndå vol kracht is in den strijd. Bovendien zijn de Hof-
22. „grooten en Krijgsoversten van Maïspati allen sterk en onverwinnelijk, en
„laten zich in den strijd niet in verzoeking brengen. En Koning Ardjoenå-
„såsrå-baoe zelf is de uitstekendste Vorst der aarde, hij is edelmoedig, zijn
„inborst is volkomen deugdzaam. Och, ga toch niet oorlogen met den Koning
23. „van Maïspati! want zonder twijfel zal U groot gevaar loopen, omdat de
„groote Koning van Maïspati Ardjoenå-såsrå-baoe een ontzagwekkend per-
„soon is, en hoogst gevaarlijk (voor zijn vijanden.)"

Toen Dåsåmoekå dezen raad van zijn Oom Patih Prahasṭå hoorde,

LXXVI. 1. „werd hij inwendig vertoornd, en zeide met een droevig gelaat: wel, Oom „en Patih! Het staat U mooi om mijn vijanden zoo hoog te verheffen! „Dat gaat alle perk en paal te buiten, Het is, of U een klein kind wil bang „maken. Zou die ARDJOENÅ-SÅSRÅ-BAOE iets tegen mij durven ondernemen?

2. „Hij is immers maar een mensch, en bezit dus niet veel bovennatuurlijke „gaven! Zou hij mij, een Boetå en krijgsheld, ten onder brengen? Waar „zijn de Vorsten op deze aarde, in de onderwereld, of in den hemel, die iets „tegen mij durven ondernemen? allen liggen aan mijn voeten; als ik met hen

3. „mijn krachten meet, ben ik overwinnaar. Het is een onwaarheid, dat er „onder al de Vorsten, die onder het luchtruim en op den aardbodem wonen, „nog een Vorst zou zijn, die zoude opwegen tegen DÅSÅMOEKÅ, den onver-

4. „schrokken held van Alĕnkå, die de sterkste is in de wereld, en het heelal „gebiedt. Onder alle soorten van Boetå's is er geen een, die in staat is „de uitwerkselen van mijn vermogens en dapperheid te aanschouwen! Alle „Vorsten zijn (tegenover mij) krachteloos en door mij overwonnen. Die AR-

5. „DJOENÅ-SÅSRÅ-BAOE! dan zijn de Goden immers nog magtiger! mijn broeder „ḌÅNÅRÅDJÅ de (vroegere) Koning van Lokåpålå, was dan ten minste nog „magtiger dan hij, die had een rang als van een Godheid, en 't was zeker, „dat hij een broeder van een Godheid was, en toch heb ik hem in het ge-

6. „vecht overwonnen, en draaide hij op mijn hand in de rondte. Al werden „ook alle Vorsten onder het uitspansel mijn vijanden, 't zou er nog zeer ver „af zijn, dat ze mij in den oorlog zouden kunnen wederstaan. ARDJOENÅ-„SÅSRÅ is maar een Koning van menschen, en die beschouw ik als een baga-„tel, dan zijn de Vorsten van Boetå's sterker. Al kwamen er ook nog hon-

7. „derdduizend Vorsten als ARDJOENÅ-SÅSRÅ bij, dat zou mij geen moeite kos-„ten. En al kwamen daarbij nog de Goden! roep al de hemelbewoners maar „te zamen, laat hen allen tegelijk op mij aanvallen, en mij in mijn verwoeden „aanval te gemoet gaan!”

8. Patih PRAHASṬÅ boog zich diep en zeide: „ach, mijn Heer en Koning! „het is volstrekt geen zonde voor een Koning om strijdlustig te zijn, maar „er zijn bepaalde tijden, waarop het betamelijk is dien strijdlust te toonen,

9. „en ook tijden, waarop dit onbetamelijk is. En zeker moet men altijd den „geschikten tijd, waarop het 't best is iets te doen, in acht nemen. Er is „een strijdlust, die edel, en een strijdlust, die onedel is; aan strijdlust, die

10. „onedel is, mag men geen gevolg geven, alleen aan dien strijdlust, die edel „is, mag men gevolg geven. Zóó bij voorbeeld, als U uit bevreesdheid niet

(LXXVI) „wilde oorlog voeren met ARDJOENÅ-SÅSRÅ, zou dat geen schande, maar zelfs
11. „edel van U zijn. Want de Koning van Maïspati is alom bekend als de „krachtigste der wereld, hij heeft een edel karakter, is afkeerig van al wat
12. „niet goed is, en streeft alleen naar het geluk (van zich en anderen). Inder-„daad, het is betamelijk, dat men met iemand als ARDJOENÅ-SÅSRÅ weigert „oorlog voeren, het is (juist) een bewijs, dat men weet, hoe men handelen „moet. Het is toch geen schande, dat men zijn vijanden uitkiest. In Koning
13. „ARDJOENÅ-SÅSRÅ ziet men een Godheid in zigtbare gedaante. Van alle Ko-„ningen is er geen een, die met Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ zou kunnen wedij-„veren in rang en aanzien; door de groote mate van zijn zachtzinnigheid is „het wezenlijk waar, dat hij er naar streeft om anderen gelukkig te maken,
14. „en dat hij een afkeer heeft van alle zelfzucht. Er is geen Vorst, die zoo „zeer alles in 't werk stelt om (allen) te overheerschen, als U, en U heeft daar-„om zoo veel lust, om het anderen lastig te maken. Is dat het middel om „gelukkig te worden, dat U gaat vechten met ARDJOENÅ-SÅSRÅ? ('t Is immers „niet mogelijk!) want als een zelfzuchtig Vorst strijdt met een voortreffelijk
15. „Vorst, dan kan de zelfzuchtig handelende het onmogelijk winnen. Als U „er van afziet, om met ARDJOENÅ-SÅSRÅ te strijden, zullen alle Paṇḍitå's „verheugd zijn; de bejaarde inwoners van Alĕnkå met hun kinderen en
16. „kleinkinderen en de andere Vorsten zullen zeker blij zijn en zich verheugen; „en in hun blijdschap zullen de Vorsten U nog meer eerbied betoonen, als zij „hooren, dat U niet met iedereen wil oorlog voeren. Zij zullen van U zeggen: „„„dat is een Vorst, die goed uit zijn oogen ziet, en ook wel eens weigert oor-„„„log te voeren; zijn voorzigtigheid blijkt ten duidelijkste uit de personen,
17. „„„met wien hij besluit oorlog te voeren. Hij weet dus, wat goed en kwaad „„„is." Zelfs de Goden in den hemel zouden zeker allen Uw lof vermelden.

„De Koning, die niet handelt naar den inhoud der heilige geboden zal ze-„ker aan groote rampen bloot staan en al zijn onderdanen gaan ten verder-
18. „ve, daar zij zijn toorn ondervinden, en zóó gaat het rijk te gronde. Zeker is „het vooral van toepassing op Vorsten, dat hij, die niet behoedzaam is en niet „handelt naar den inhoud der heilige geboden, ongelukkig wordt. Want, Heer! „(die geboden) behelzen het rigtsnoer, waarnaar Vorsten zich moeten gedragen.
19. „De dienaren stellen hun vertrouwen op den Vorst, en de onderdanen vol-„brengen zijn bevelen. Wanneer een bevelhebber in den oorlog het ongeluk „heeft gewond te worden, en zich dan overgeeft aan den overwinnaar,
20. „is hij zeker geen mensch, hij behoort tot het geslacht der dieren en

(LXXVI) „niet tot dat der menschen. Een Koning moet zoo iemand niet in zijn dienst „houden, en zijn nakomelingen mogen niet in de nabijheid van den Koning ko- „men: hij is een heel laag, slecht mensch, hij mag met de lieden in de hof-
21. „stad geen omgang hebben. Hij is half aap, half mensch, die den vijand op „het slagveld laat staan en zich dan levend overgeeft, terwijl zijn Koning op „zijn hoede is. Want als deze dit niet is, is het natuurlijk, dat (ieder) de partij
22. „van zijn Vorst verlaat; een Vorst, die niet voorzigtig genoeg is, veroorzaakt „niets dan ongeluk."

Toen DÅSÅMOEKÅ deze toespraak van Patih PRAHASṬÅ hoorde, was het, alsof hij een slag in 't aangezigt kreeg „wel Oom!" riep hij, „dat is zeer „zonderling: ge geeft hoog op van de krachten van mijn vijand, en van de
23. „mijne praat ge niet. Is het, omdat hij het water van een rivier, die een halve „dag gaans breed is, gestuit heeft, zoodat het hooger stijgt naar de bergstre- „ken? maar dat is immers het werk van een kind. 't Is waar: hij heeft legers
24. „en Vorsten onder zijn bevelen, maar dat zijn wel onnoozele Vorsten, die bij „een van hun standgenooten in dienst gaan; het zijn Vorsten zonder eenige „bekwaamheid, zij zijn steeds de meest verachten bij de menschen, 't zijn „Vorsten van de laagste soort. 't Zijn geen Vorsten, waar pit in zit. Het „zou echter beter zijn, dat zij mij, den Koning die over de geheele wereld „gebiedt, hun onderdanige hulde bewezen."

25. „Ach, mijn Koning!" hervatte PRAHASṬÅ, „verzet U toch niet (tegen mijn „raad)! Wat zijn Vorstelijke waardigheid aangaat, daar is niet mede te spelen, „want die Koning is een steun der wereld, al gelieft U ook met hem den
26. „draak te steken. Ook Boetå-Vorsten maken immers nog steeds onderscheid, „en weten te kiezen tusschen goede en slechte handelingen; zij plegen toch „niet altijd maar alleen slechte daden. Uw Vader en Grootvader waren vroeger „Boetå-Koningen en dachten steeds aan 't onderscheid tusschen kwaad en „goed. Zij haalden allerlei zaken maar niet door elkander. Heel anders, als
27. „U, die U maar alleen op slechte handelingen toelegt, die 't kwade met het „goede verwart, en voor wien geen goed bestaat. Als U tegen de Goden „mogt zondigen, zoo zouden alle menschen der wereld daarvan de gevolgen „ondervinden."

LXXVII. 1. Toen DÅSÅMOEKÅ dit hoorde, werd hij zoo uiterst verwoed, dat hij zich in zijn reuzen-gedaante vertoonde. Hij stond daar als een berg, met zijn honderd hoofden en twee honderd handen, waarin hij gådå's, koentå's, tjandråså's en limpoeng's gevat hield, en riep: „wel nu, Patih PRAHASṬÅ!

(LXXVII)2. „zie, hoe vermogend ik ben! Wie is er toch in de geheele wereld, die zich „tegen mijn wil durft verzetten? Ik kan de wereld in stukken vermalen „en onderste boven keeren, al naar ik dat verkies. Niemand kan mij ver„hinderen dat te doen. Plaats dien ARDJOENÅ-SÅSRÅ tegen over mij, hij zal in „mijn hand geheel verdwijnen."

3. Alle Krijgsoversten waren verheugd, toen zij zagen, dat hun Heer (om die taal van PRAHASṬÅ) zich zoo opwond in zijn woede. De Boetå's verzamelen zich onder hevig rumoer, en kwamen onder de wapens. De Krijgsoversten schaarden zich in een rij voor hun Koning; alleen Patih PRAHASṬÅ stond nog steeds
4. met Koning DÅSÅMOEKÅ te redeneren, en sprak op luiden toon: „ach, mijn Ko„ning, DÅSÅMOEKÅ! zoon van mijn broeder! op die buitengemeene krachten „kan U geen staat maken, zoolang de Koning van Maïspati nog met de oogen
5. „tegen U knippen kan. Het zijn ook niet de Koningen, die zoo veel leger„scharen bezitten, voor welke ik respect heb; 't zijn alleen zij, die een braven „inborst hebben. Ik stel mijn vertrouwen op zulke Vorsten, die een minzaam „karakter bezitten, en streven naar al wat lief waar en goed is, die edel-
6. „moedig en grootmoedig zijn. Als de Koning van Maïspati in oorlog is „met een Koning van een slechten inborst, hoe zal die slechte Koning het „winnen? Het is nog nooit gebeurd, dat een slechtaard een man van ede„len inborst (op den duur) overheerscht heeft, voor een oogenblik wint het „wel eens de slechte, en verliest het de brave, maar in 't midden en in 't eind
7. „behaalt (de brave) de overwinning. Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ doet een plei„zierreis, en is nu om zijn vrouwen en onderdanen genoegen te doen in „de zee gaan slapen. Hij heeft volstrekt niet het plan om iemand te storen
8. „of te plagen. Hij doet alleen zijn best om zijn onderdanen en vrouwen ge„noegen te verschaffen. Wat is dus de gegronde reden, dat U hem wil beoor„logen? Ontelbaar zijn de wijzen, waarop de eene Vorst den ander het leven „soms lastig maakt, maar nu heeft U ten minste het plan om te strijden zon„der reden. Wat mag toch wel het einde zijn van iemand, die het er steeds „op toelegt om anderen het leven lastig te maken."

9. DÅSÅMOEKÅ zag hem met groote oogen sterk aan, en zeide op een norschen toon! „Oom Patih! als ge spreekt, laat de Krijgsbevelhebbers het dan niet „hooren! Kom! haast U en ga mede naar ARDJOENÅ-SÅSRÅ! hier zijn al die
10. „redeneringen nutteloos, daar suizen mij de ooren maar van. Welaan, MIN„TRAGNÅ, DOEMRĔKSÅ, WIROEPAKSÅ, KAMPÅNÅ, BÅDJRÅMOESTI! laat al uw troe„pen uitrukken! zou ik er van afzien om mijn magt te meten met die van

(LXXVII) „Ardjoenå-såsrå? Ik weet niet, wat die Patih al gepraat heeft, hij is bang
11. „om te vechten, en bovendien (mijn tegenpartij) is het, die door Oom Patih „verheerlijkt en geprezen wordt. Hij wil mij maar voor Baṭårå Wisnoe „bang maken, alsof ik niet wist, hoe ver het met Baṭårå Wisnoe gaat.
12. „De reden, waarom vroeger mijn broeder, de Koning van Lokåpålå, mij „(durfde) te beleedigen, was ook, omdat hij in hooge gunst was bij de Goden, „en omdat Baṭårå Wisnoe behagen in hem vond, zoodat hij door Baṭårå „Wisnoe als zijn wezenlijke broeder beschouwd werd. En toch heeft niemand „hem geholpen! ik heb Lokåpålå verwoest, ook Wisnoe heeft hem geen de
13. „minste hulp bewezen, wel een bewijs, dat hij bang voor mij is. Als hij durfde „zoude ik hem in den oorlog van Lokåpålå wel eerder als hulp van mijn „in nood verkeerenden vijand aangetroffen hebben! Het is zeker, Baṭårå
14. „Wisnoe vreest mij, en alle Goden in den hemel beven uit vrees voor mij. „Het zou mij niet moeijelijk vallen den hemel te verwoesten, dien naar de aarde „te verplaatsen en de aarde naar boven te verplaatsen. Wie is er, die mij „dat verhindert te doen? Want al wat ik doe en onderneem, gelukt. Wie is
15. „er dus, die het zou voorkomen, dat ik de wereld onderste boven keer. Die „Ardjoenå-såsrå is in allen gevalle een onnoozel mensch, die meent, dat hij „heel vermogend is en zich met mijn magt kan meten, omdat de Vorsten „hem hulde bewijzen. Daarom geeft mij geen kennis van de afdamming van het „water, en durft hij in zijn hoogmoed den draak te steken met mijn verheven „persoon."

16. Nadat Koning Dåsåmoekå deze woorden van minachting over de incarnatie van Baṭårå Wisnoe gesproken had, nam zijn drift al meer en meer toe, en het vuur steeg als rook uit zijn lichaam op. Spoedig rukten al de aanzienlijke Bevelhebbers op: Kampånå, Wiroepakså, Doemrĕkså, Bådjråmoesti,
17. Mintragnå, Gaṭodårå, Pragångså, Pradjånggå en Djamboemangli verhieven zich onder luid gesuis en gesnor in het luchtruim, en namen hun weg door de lucht. Dåsåmoekå liet zijn reuzengestalte varen, en besteeg zijn draag-
18. zetel, omstuwd van Boetå-aanvoerders. De Patih Prahasṭå kwam tegen zijn zin en langzaam met zijn troepen achteraan drentelen. Hij had driemaal honderdduizend Boetå's onder zijn bevelen, deze waren bedroefd en gingen met grooten tegenzin naar 't oorlogstooneel, maar de Patih Prahasṭå dwong
LXXVIII. 1. hen, om den Vorst te beschermen. De groote Boetå-koning rukte met al zijn troepen van Noeså-manik op, en de Boetå's vervulden de lucht.

HOOFDSTUK XLIX.

Soewåndå *trekt tegen* Dåsåmoekå *op.*

(LXXVIII) Patih SOEWÅNDÅ had de taak om alle gevaren (die zijn Heer konden dreigen) af te weren, en had overal beambten verspreid, om in alle landen
2. als spionnen onderzoek te doen, ten einde zijn Heer te beschermen. Want SOEWÅNDÅ was bekend met de streken van boosdoeners en schurken, die lagen leggen, met de wijze, waarop magtige vijanden aanvallen, en met alle moeijelijkheden, waarmede men in dit leven te kampen heeft.

Toen er vier van de uitgezondene beambten terug kwamen van hun pa-
3. trouille tot geheim onderzoek van 't geen er in het rijk geschiedde, gingen zij eerbiedig tot den Patih SOEWÅNDÅ en berigtten: „Heer! wij geven U „kennis, dat er een vijand zal komen. Koning DÅSÅMOEKÅ van Alĕnkå „zwerft al oorlogvoerende rond, zijn Boetå-legers zijn ontelbaar, hij wil Uw
4. „vriend, den Koning, verdelgen, en wel, zooals bekend is, om deze reden. „Terwijl hij zijn legers op Noeså-manik gelegerd had, is er door een over„strooming groote opschudding ontstaan, en daar het water hier van daan kwam, „heeft hij iemand herwaarts gezonden met last om te onderzoeken, waardoor „die watervloed veroorzaakt werd. De uitgezondene persoon heeft toen berigt, „dat de Koning van Maïspati in de zee was gaan slapen, en het water
5. „opstuwde. Daarop heeft DÅSÅMOEKÅ in zijn hooge woede besloten om ten strijde „te trekken, hij wil volstrekt zijn wondermagt meten met die van Uw vriend, „onzen Koning. 't Was of hij zijn strijdkrachten dadelijk zoude gaan meten met „die van onzen Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ-BAOE, maar toen heeft er een woordenwis„seling plaats gehad tusschen hem en zijn Patih, die hem afraadde om met
6. „ARDJOENÅ-SÅSRÅ te trachten in oorlog te komen. Doch de Koning bleef bij „zijn voornemen, en heeft nu zijn troepen al doen oprukken."

Toen de Patih SOEWÅNDÅ dit berigt van de afgezondene beambten vernam, kreeg hij een schrik. Hij liet de hem toegevoegde Vorsten bij zich ko-
7. men, en toen zij in een rij vóór hem hadden plaats genomen, zeide hij: „hoor, Koning van Magådå! wees op Uw hoede! er valt wat te doen. En „gij allen, Koningen van Srawånggå, Kalinggåpati en Srawanti, „Vorst SOERJÅKÈTOE, TJANDRÅKÈTOE, NGÅLÅTANÅJÅ! maakt U voor den strijd
8. „gereed! ik wil U aanvoeren tegen een vijandelijken Boetå; want DÅSÅMOEKÅ, „de wreede Koning van Alĕnkå, zal hier komen. Alle Vorstelijke troepen

(LXXVIII) „zal ik medenemen ten strijde; van de Krijgsoversten blijven er twee afdeelingen „achter, om de wacht te houden, en één afdeeling neem ik mede. Alle Vorsten
9. „moeten echter hun troepen verlaten, en 't bevel overgeven aan hun zoons. Ik sta „hun zoons toe de teekens en al de vorstelijke insigniën bij zich te voeren, „want zoolang deze aangelegenheid duurt, moet gij, bejaarde Vorsten! achter „blijven. Voert het bevel (hier), zooals ik het zoude doen! past op, dat de Ko- „ning niet van schrik wakker wordt! laat hem rustig blijven slapen (in de
10. „zee) tot genoegen van de vrouwenstoet. De reden, waarom ik uw legers reeds „van verre den naderenden vijand te gemoet voer, is deze: opdat onze Heer en „Koning niet schrikke in zijn slaap. Het ongeluk en geluk van den strijd „hangt (verder) van den wil der groote Goden af."

Nadat Soewåndå op die wijze hun, die den Koning moesten beschermen,
11. bevelen gegeven had, liet hij spoedig de krijgsmuziek klinken, en daarna ruk- ten allen op, die onder de wapens stonden. Koning Tjitrågådå liep voor de troe- pen vooruit, als aanvoerder van de voorhoede; hij was de dappere, met bui- tengemeene vermogens voorziene Koning van Magådå, begaafd met de aller- voortreffelijkste hoedanigheden. Zijn gelederen zagen er vuurrood uit, en zijn vaandels waren van verschillende soorten. De Koning van Magådå reed
12. op een prachtig versierden wagen, en zwaaide een vlammende tjåkrå in de hoogte, alsof hij den vijandelijken Boetå-koning daarmede wilde verzengen. De Patih had hem zijn plaats aan 't hoofd der voorhoede aangewezen.

Op hem volgden de troepen van den Vorst van Kalinggåpati, schoon
13. was het gezigt op de aanhoudend te voorschijn komende vlaggetjes, schoon ook de olifant, waarop de Vorst van Kalinggåpati reed; deze zwaaide een knods in de hoogte, alsof hij Batårå Éndrå was, hij was een krachtvol, breed, groot man, inderdaad sterk en van uitnemende hoedanigheden. Hij scheen de naderende vijandelijke Boetå's te zullen vermorselen.

14. Daarop volgde de Vorst van Srawanti, rijdende in een geheel gesloten wagen, en zwaaide op een vreeselijke wijze een koentå in de hoogte, zijn troepen leverden een fraai gezigt op..

Nu sloten zich de troepen van Vorst Tzåndråkètoe aan, zijn vlaggetjes geleken op den bliksem, daar de wind er steeds op waaide. De Koning reed op een wagen, en mikte met een samogå.

15. Koning Godådarmå van Widarbå volgde op hem, met zijn schoone on- der gedreun voortstappende troepen, hij zwaaide een vreeselijke moesålå, alsof hij een berg in stukken kloofde; zijn gewapende troepen maakten een

(LXXVIII) geraas, alsof het donderde in het gebergte; de troepen van Koning GOḌÅDARMÅ vertoonden zich in de lucht, alsof ze een millioen vijanden wilden verbranden.

16. Hierop volgde Vorst NGÅLÅTANÅJÅ met zijn troepen, hij zat in een gesloten wagen, met een uitmuntende boog aan zijn linker- en de pijlen aan zijn regterzijde; regenboogglansen omstraalden hem, zijn troepen waren legio.

Het zou ons echter te ver voeren, als wij van alle legerbenden en van al

17. de Vorsten afzonderlijk zouden spreken; de troepen waren honderdduizenden duizenden en millioenen in getal, 't was of zich een zee verplaatste, die alles overstroomde en met zijn golven vulde. Zij verspreidden en verstrooiden zich wijd en zijd, en schenen vuurrood in 't schijnsel der zon. De helft van het

18. leger ging vooraan, en de helft ging achteraan. In 't midden van de optogt bevond zich de Patih SOEWÅNDÅ, omstuwd van Krijgsoversten. Hij droeg een koninklijke staatsiehoed en vorstelijke kleedij met een (koninklijk) buis, want zijn Heer van Maïspati had hem daartoe vergunning gegeven, als hij

19. bij de openbare zittingen zijn Vorst vertegenwoordigde, en in den oorlog diende hij steeds voor zijn plaatsvervanger. De honderdmaal honderdduizend manschappen van hem gingen daar heen als een stortvloed van 't gebergte, dreunende en donderende, als of de bergen in opstand kwamen. De Patih SOEWÅNDÅ reed

20. in een prachtigen wagen. Men kwam eindelijk op een plaats, die geschikt was om er veel menschen te verzamelen, tusschen woeste bosschen en verder tusschen het gebergte en de zee; in 't midden was het terrein zeer breed, op het oog vertoonde het zich meer dan een halve dag gaans breed, een groot kreupelbosch zag men buiten die vlakte.

Patih SOEWÅNDÅ zag dat terrein met genoegen, en gelastte al de Vorsten,

21. om daar hun legertenten in orde te scharen. Terwijl de gamĕlan het liefelijke monggang liet hooren, gingen al de Vorsten zelve mede slaan op de fraaije gamĕlan's, de verschillende hooge en lage klanken smolten goed zamen. Toen de legerplaats ingerigt was, was zij ettelijke gezigten ver uitgestrekt, als een berg, of als een digte nevel, die zich hoog in de lucht verheft. De Patih SOEWÅNDÅ had zijn tent in 't midden, en werd omringd door de tenten der Vorsten, en daar buiten waren de tenten der Krijgsoversten, in lange, zich ver uitstrekkende rijën. De troepen maakten een getier en geraas, alsof de donder zich overal deed hooren.

LXXIX. 1. Keeren wij terug tot DÅSÅMOEKÅ, die zijn weg door de lucht neemt. Toen DASÅMOEKÅ met zijn legermagt boven de legerplaats (van SOEWÅNDÅ) gekomen

(LXXIX) was, en zich boven het verblijf van Patih Soewåndå bevond, werd hij ver-
2. baasd bij het zien van het groote getal van diens troepen: „Nu," riep hij verwonderd uit, „iemand, die zoo veel legermagt bezit, betaamt het tegen mij te „durven strijden." Hij streek uit de lucht naar beneden, en besloot te naderen om te zien, denkende, dat het Ardjoenå-såsrå was, die zich daar gelegerd had.

3. De ondergeschikte Vorsten van Maïspati werden verschrikt bij de komst van den vijand, die met zijn leger de lucht vervulde. Was Koning Dåsåmoekå dus verbaasd bij 't zien (van zooveel menschen), de menschen verbaasden
4. zich bij het zien van zooveel Boetå's. De Boetå's waren verwonderd bij 't zien van zulk een menigte, die alles overstroomde, als een zee bij hoogen vloed. Al de Vorsten geleken op eilanden midden in de zee, en de Krijgsoversten geleken op rotsen.

5. Toen Patih Soewåndå de krijgsmuziek luide liet klinken, en al de Vorsten daarop met hun gong's, bèri's en goernang's antwoordden, riep Då-
6. såmoekå, boven Soewåndå brullende uit: „hei, hei! Koning van Maïspati! „hoort, Ardjoenå-såsrå en alle andere Vorsten! als gij mijn persoon geen hul-
7. „de wilt bewijzen, zult gij nog maar dezen dag het licht zien, op zijn aller- „best zult gij dan in den toekomenden nacht het schijnsel van de maan zien. „Morgen en overmorgen zijt gij allen door mijn hand verdelgd. Hoort! zoo lang „gij daar nog in orde geschaard zijt, zal ik wachten. Neemt nog eens zooveel
8. „Vorsten tot uw hulp, Vorsten van de meest buitengemeene vermogens, „smeekt met een ook al de Goden om beneden te komen en u te helpen „dat zal mij, Dåsåmoekå, die een onverwinnelijk Koning ben, niet verhinde-
9. „ren, u met uw gansche leger te verdelgen. Buigt u liever spoedig voorover „op den grond onder mijn voetzolen, neemt al uw ondergeschikte Vorsten „mede, en bewijst mijn verheven persoon onderdanige hulde! Past op! als gij „nog leven wilt! Ardjoenå-såsrå! ik zeg het u: bewijs mij dadelijk onder-
10. „danige hulde, en (bied mij) uw kostbare bezittingen (aan)! Al de Vorsten, „die dochters hebben, moeten mij die allen aanbieden. Als gij dat doet, zult
11. „gij niet sterven. Hoor, Ardjoenå-såsrå-baoe! als gij dat niet doet, zult gij „zeker sterven! Spaar dus uw rijk en uw schoon jeugdig voorkomen! Hoor „naar mij, Ardjoenå-såsrå! Mijn vermogens zijn zonder weêrga!

12. Nadat Dåsåmoekå deze woorden gesproken had, ging Patih Soewåndå „regt overeind staan in zijn prachtig versierde wagen, en antwoordde: „Då- „såmoekå! gij moet weten, dat ik Ardjoenå-såsrå niet ben, ik ben ook geen,
13. „zoon of bloedverwant van hem; ik ben maar een beambte van mijn Heer,

(LXXIX) „Ardjoenå-såsrå, mijn persoon is zijn Patih. Ik sta aan 't hoofd van het ge-
„heele leger, en bezit de magt om alles te doen, wat strekt tot geluk van
„het rijk. Mij is opgedragen te zorgen, dat alle onderdanen des rijks zich
14. „gelukkig gevoelen. Ik ben het, die voor hun welwaren zorgt, die hen troost
„in droefheid, die de onderdanen bevrijdt van onkunde, hun slechtheid doet
„verdwijnen, hen van ellende verlost en uit het ongeluk naar 't geluk voert.
15. „Dat is mijn werk, want ik ben de Patih Soewåndå. Ik ben hier heen ge-
„trokken om u tegen te houden, want ik had gehoord, dat gij herwaarts zoudt
„komen om mijn Koning aan te vallen. Gij wilt mijn Heer uit zijn slaap
16. „opwekken, maar zoolang Soewåndå nog in leven is, zal u dat niet gelukken.
„Zoo gij (hem) verzoekt met u te vechten, doe wat gij wilt; ik zal dan maar
„met u strijden, gewoonlijk ben ik in den oorlog zijn plaatsvervanger om vij-
17. „anden, zooals gij zijt, te wederstaan. Gij zijt dus in uw strijdlust niet teleur-
„gesteld. Maar Dåsåmoekå! strijd niet met tegenzin, omdat ik misschien niet
„zwaar genoeg weeg, want ik, Patih Soewåndå, ben gewoon Vorsten, die
„er uitzien als gij, zulke erg wreede en gruwzame Boetå's, het hoofd af te
18. „slaan. Al hadt gij ook deze talrijke menigte van ondergeschikte Vorsten ten on-
„der gebragt, dan verzeker ik u, lijkt het er nog in 't geheel niet naar, dat
„ik zou genegen zijn mij aan u te onderwerpen. Ik ben niet slechts een die-
„naar, maar ik ben ook een discipel van mijn Heer Ardjoenå-såsrå. Al
19. „moest ik ook midden op het slagveld sterven, dan zou ik toch niet willen
„dienen bij zulk een Koning als gij zijt, of hulde bewijzen aan een bosch-
„duivel, een verwoester van alle geluk, die zich geregtigd acht om der we-
„reld vijandig te zijn. Koning Ardjoenå-såsrå beschermt de wereld door zijn
„heerschappij."

20. Dåsåmoekå vermaakte zich om de woorden van Soewåndå, en antwoordde,
schaterende van lachen: „wel, heb ik van mijn leven! Ik wist niet, dat gij
„de Patih (van mijn vijand) waart, dat gij Soewåndå heet! ik moet uw schoon
„voorkomen, uw volkomene bedrevenheid in regeringszaken en uw moed om
21. „u te doen belasten met de bescherming van het rijk prijzen. Hoewel gij
„nog zoo jong en zoo schoon zijt, verbeeldt gij u, dat de wereld om u als
„haar spil draait! Maar het zou kinderachtig van mij zijn, als ik met u ging
„vechten: gij zijt Patih, en ik ben Koning! Ardjoenå-såsrå, ja dat is alleen
22. „een goede partij voor mij, om zijn wapens met de mijne te mengen. Ik
„zal hem afwachten, geef spoedig daarvan kennis aan uw Koning. Ik wil niet
„hebben, dat gij mij zoudt wederstand bieden. Het zou jammer zijn, dat ik mijn

(LXXIX) „wapens op u verschoot. Gij hebt geen bovennatuurlijke krachten, gij zijt „een mensch en handelt dus in uw onnoozelheid. Zoo iemand past voor mij „niet. En verder, gij zijt geen Koning, al zijt ge misschien ook ondergeschik- „te Koning, het zou mij niet passen den strijd te beginnen met een klein on- „dergeschikt Vorstje."

HOOFDSTUK L.

Patih Soewåndå *strijdt met de Veldheeren van* Dåsåmoekå.

LXXX. 1. Dåsåmoekå vloog daarop in de lucht, en gaf aan al zijn Veldheeren last, om den strijd met Patih Soewåndå en zijn troepen te wederstaan „gij Vor- „sten!" riep hij, „hier zijn de vijanden van Maïspati, vernielt hen met al hun
2. „benden! Gij, Kampånå, Doemrěkså, Wiroepakså, Soepwarsi, Bådjråmoesti, „met uw ambtgenooten en dappere Krijgsoversten! (doet naar mij bevelen!)"
Daarna ging Dåsåmoekå, slechts door weinigen gevolgd, terug naar zijn
3. woning in 't gebergte van Noeså-manik; zijn bevelhebbers bleven achter. Op het geklank der krijgsmuziek kwam er onder de strijdlustige Boetå's beweging, zij maakten een gedruisch als een neêrvallende regenbui en een stormwind; het was een verward gebulder, en de lucht was geheel vol (van Boetå's) alsof het mistig was.
4. Patih Soewåndå gaf last aan de onder hem staande Vorsten om te nade- ren en de vijandelijke Boetå's te gemoet te treden. De Koning van Magå- då zwenkte met zijn troepen naar voren om en bevond zich aan de spits, de Koning van Srawanti begaf zich met zijn troepen regts aan de uiterste zijde, de Koning van Srawånggå plaatste zich links, die van Kalinggå-
5. pati in den nek, en in de staart bevonden zich Soerjåkètoe, Tjåndråxètoe en Ngålåtanåjå. Zoo vormden zij de sterke slagorde van den arend. Spoe- dig vielen nu al de Vorsten met al de Krijgsoversten, Hofgrooten en lagere
6. Hoofden onder een algemeen gedruisch aan. Terwijl zij dien aanval deden, stormden de Boetå's bij massa's en onder luid geraas vooruit. De troepen van Maïspati hielden stand, en Soewåndå bevond zich in de borst (of het centrum van de slagorde.) Het scheen, dat de aarde met den hemel handgemeen werd,
7. zóó hevig was de eerste aanval der Boetå's: 't was of het bergen regende. Er waren reeds vele Boetå's en manschappen van Maïspati gesneuveld. Men worstelde om strijd en viel van weêrskanten verwoed aan, drong op elkander in, stootte tegen elkander en mengde zich dooreen. De helden bleven onver-

(LXXX) schrokken, worstelden en bestookten elkander met koentâ's, samogâ's, badâmâ's en piling's.

8. In de grootste verwoedheid spande de Koning van Magâdâ zijn boog, en daarop vlogen er van die boog bij voortduring en gelijktijdig groote hoopen van pijlen los; bij tienduizenden vielen die pijlen op de vijanden, en daardoor

9. werden de Boetâ's, die nog in de lucht waren, vernield. Het was een aanhoudende regen van Boetâ's. Hij spande zijn boog nog eens, en toen kwamen er honderdduizenden van pijlen uit; de Boetâ's werden daardoor verdrongen en stoven uiteen, zij werden vernield en verdwenen.

Wiroepaksâ werd verwoed, toen hij de Boetâ's zag uiteenstuiven, hij wreef zijn koentâ in de handen, en toen kwamen er luid razende winden

10. uit, die al de pijlen wegbliezen, zoodat zij daardoor medegesleept bij digte hoopen in de zee vielen. Daarop trad Wiroepaksâ nader, en wees de Boetâ's hun plaats (in het gevecht) aan. Van alle kanten, van de regter- en linker-zijde en van achteren, kwamen de Boetâ's onder luid getier en geschreeuw op de

11. troepen van Maïspati aanstormen. Velen sperden van woede den mond wijd open en beten in hun koentâ's of pijlen. Zij verwondden (de vijanden) door hun beten of aten hen op, en deze werden daardoor aan het wankelen gebragt; want hen die aangetast werden, beving de vrees.

Toen spande de Koning van Srawanti spoedig zijn boog, met donderend

12. geraas vlogen de rotsblokken los, en vielen op de Boetâ's aan; velen werden door die vallende rotsblokken verpletterd en vernield, want overal werden de hoofden van Boetâ's door die rotsblokken getroffen en aangevallen.

Soerjâkètoe spande zijn boog, en toen kwamen er groote slangen, die door

13. elkander liepen, en de Boetâ's beten. Vele Boetâ's stierven door de beten van de slangen, die als pijlen aanhoudend van den boog van Vorst Soerjâkètoe kwamen; de giftige slangen vochten met de meeste drift en vaart.

14. Hierop naderden al de Boetâ-Veldheeren in persoon. Doemrèksâ, Wiloïtaksâ, Wiroepaksâ, Kampânâ, Bâdjrâmoesti, Soepwarsâ, Gaṭodârâ, Poeṭâdaksi, Maritjâ, Soekâsrânâ, Pragângsâ en Pradjânggâ vielen verwoed aan.

15. Toen zij op den grond neêrdaalden, was er een gedreun, alsof het rotsblokken regende. Met graagte namen de Vorsten persoonlijk deel in den aanval, en ook de andere aanvoerders vielen aan, als de golven der zee. Zij schoten hun allerbeste pijlen af, die suizende en snorrende in de rondte warrelden. Ve-

LXXXI. 1. len werden er door getroffen, zonder dat zij echter retireerden. De troepen van de Boetâ's streden met even veel dapperheid, als die Maïspati; zij

(LXXXI) stormden ten aanval vooruit als een zee. Bij den gezamentlijken aanval der Boetâ's hielden de menschen onverschrokken stand, en toen worstelden zij en
2. werden handgemeen (met de Boetâ's). De paarden, wagens en olifanten deden de aarde dreunen. De bevelhebbers gingen voor, naderden met hun manschappen en stootten op de Boetâ's, zij wierpen hen met spiesen; de Boe-
3. tâ's weken regts en links uit, maar velen sneuvelden. Zóó viel de slagorde van den Vogelenvorst (of arend) aan, ook die van de bergen en de zee (de slagorde der Boetâ's) viel in tallooze massa's aan en bragt de dapperen van Maïspati in 't naauw; maar hoe velen ook op hen aanvielen, zij bleven on-
4. verschrokken, stortten zich allen vooruit en werden handgemeen. Al de veldteekens, vaandels en vlaggetjes staken zij in den grond, of bonden zij aan de boomen vast; de helden wilden niet van hun vaandels wijken, maar besloten
5. liever om te komen in den strijd. Het was of het rommelde en donderde en daverde in 't gebergte, zóó hevig was het rumoer van den strijd: door het tegen elkander stooten van de wagens, het gedreun der voortstappende olifanten, het gesuis en gesnor der pijlen, het gekletter der koentâ's, het gebons der gâdâ's
6. en bindi's, het gebeuk der gandi's, die nederkwamen op de samogâ's tjandrâsâ's en piling's, en het neêrploffen der olifanten, die tengevolge van de slangebeten ter aarde stortten. De pijlen der Vorsten waren wonderdadig,
7. vooral die van Tjândrâkètoe. Het geschreeuw der vechtende partijën was oorverdoovend. De lijken hoopten zich het een op het andere, het bloed overdekte alles, de lijken der Boetâ's stapelden zich op als heuvels; vooraan, werden zij verbrand, maar achter kwamen er al meer en meer Boetâ's, als
8. een stortvloed in 't gebergte met luid geraas aanzetten, en gezamentlijk aanvallen. Terwijl zij zich onder vreeselijk geraas verspreidden, kwamen de Vorsten van Maïspati aan 't wankelen; vele dapperen sneuvelden, werden overwonnen en kwamen onder de voet, en daardoor werd hun slagorde verbroken.

9. De Koningen van Magâdâ, Srawânggâ en Kalinggâpati werden razend van woede, toen zij het leger der menschen door den stormenden aan-
10. val der Boetâ's zagen vernielen. Zij waren behoedzaam op hun wagens of olifanten blijven zitten, maar nu stegen die drie Vorsten van hun wagens en olifanten, en zóó traden zij te voet vol woede nader. Toen Patih Soewândâ de drie Koningen zag, stormde hij midden op de vijanden in, en sloeg
11. regts en links om zich heen. De Boetâ's, die onder zijn bereik kwamen, vielen verspreid op den grond neder, door koentâ's of bindi's getroffen.

Daarop spoorden de Boetâ-hoofden, als Wiroepaksâ, Mintragnâ, Bâdjrâmoes-

(LXXXI)12. TI en KAMPÅNÅ de hunnen tot den strijd aan, en toen vielen millioenen van Boetå's gezamentlijk, allen als één man, aan; zij maakten hoopen van lijken, en zóó raakte het leger der menschen onder de voet.

Patih SOEWÅNDÅ dit ziende, kreeg een schrik, ging regt overeind staan, en 13. rigtte zijn tjåkrå. Toen hij de tjåkrå afschoot, kwamen er honderdduizenden van tjåkrå's bij zwermen voor den dag, zij daalden uit de lucht neder en vielen op de Boetå's als een regen van bliksemstralen, zóó digt opeen staken 14. de wapens in de lichamen der vijanden. Overal was het een geschreeuw van stervenden, die door de tjåkrå's getroffen waren. Toen zij, die vooraan stonden, allen tot den laatsten man toe vernield waren, en er van achteren weêr velen kwamen aanzetten, werden ook deze door de tjåkrå's getroffen. Patih SOEWÅNDÅ (bleek inderdaad) een dapper man te zijn, begaafd met wondermagt en bovennatuurlijke vermogens, en zeer bekwaam in het oorlogvoeren.

15. Nu naderden DOEMRĔKSÅ, WILOÏTAKSÅ, KAMPÅNÅ, BÅDJRÅMOESTI en WIROEPAKSÅ te voet, zij zwaaiden hun koentå's naar boven, begaven zich in 't midden van het gevecht, en deden door een verwoeden aanval hun best om verwoestingen aan te rigten, door in persoon aan den strijd deel te nemen. De 16. dappere DOEMRĔKSÅ had in zijn bewegingen veel van Baṭårå KÅLÅ, toen hij de aarde wilde verdelgen. De vier genoemde Hoofden schopten achteruit en vooruit, grepen hun vijanden aan, scheurden de dijën (van de lichamen) en sloegen er mede om zich heen. Vele dapperen stierven, doordat zij van een 17. gescheurd werden, (anderen) begonnen te wankelen, of werden overmand door radelooze angst, toen zij zagen, dat vele dappere mannen van Maïspati vaneen gescheurd werden door de helden DOEMRĔKSÅ, WIROEPAKSÅ, BÅDJRÅMOESTI 18. en KAMPÅNÅ, daar deze gelijktijdig met moed en beleid een aanval deden. Al de troepen en de aanvoerders van Maïspati, kwamen in de grootste verwarring, omdat de Boetå's den boventoon voerden.

Daarop klom Vorst SODÅ van zijn wagen, hij legde zijn vlammende koen-19. tå aan, en honderdduizende (koentå's) kwamen er te voorschijn. De Koning van Magådå draaide zijn hand herhaaldelijk in de rondte, en door zijn wondervermogen kwamen er stormwinden en wilde windvlagen uit. 't Was of die winden de koentå's van Vorst SODÅ begeleidden, deze vielen op de Boetå's 20. aan, en velen sneuvelden, zoowel op de grond als in de lucht: het regende Boetå-lijken. Het Boetå-leger werd door de kracht van de stormwinden in de hoogte gevoerd, terwijl de koentå's met aanhoudend gesnor en gesuis er op

(LXXXI) neêrvielen. De Boetå's namen naar alle zijden de vlugt en gingen naar
21. hoogere luchtstreken, daar zij door de wind en de koentå's vervolgd werden. De Boetå's zochten zich al hooger en hooger door de vlugt te redden, en kwamen bijna tot den hemel van Baṭårå Éndrå, maar toch bleven de stormwinden van den Koning van Magådå en de koentå's van Vorst Sodå hen nazetten.

22. Terwijl al de Vorsten van Maïspati zóó tegelijk hun best deden, en door een woesten aanval de overwinning trachtten te behalen, trokken de Boetå's af; honderdduizend maal tienduizend waren er verdwenen, zij die den dood ontkomen waren, verstrooiden zich, en gingen in verwarring uit den weg.

23. Maar spoedig herstelden de achteraan geplaatsten den oorlogskans. Nadat de bevelhebbers: Wiroepakså, Doemrĕkså en Bådjråmoesti, voor den vijand op de vlugt gegaan waren, voerden zij, die aan het hoofd van de achteraan geplaatste troepen stonden: Pragångså, Poeṭådaksi, Gaṭodårå, Pradjånggå, Djamboe-
24. mangli, Mintragnå en Soepwårså, hun troepen ten strijde, en herstelden de oorlogskans een oogenblik, maar onder luid geraas, dat zich van alle kanten verhief, namen de Boetå's wederom de vlugt. Toen kwamen er wederom anderen van achteren met dof gedreun aanzetten onder bevel van een aanvoer-
25. der, die op zijn wagen boven zijn troepen uitstak. Met woede stormden zij al verder voort; op een vreeselijke vielen zij allen tegelijk aan. De Veldheeren (van Maïspati) aarzelden (eerst), maar toen hervatten zij den strijd door een ijzingwekkenden aanval. Al de menschen, die tot het leger van Maïspati
26. behoorden, begonnen op nieuw te vechten. Het was of de zee een aanval deed op de bergen, de aarde schudde en kantelde herhaalde malen. Al wat er in het woud woonde, kwam in rep en roer, vele boomen stortten door de
27. hevigheid van den strijd op den grond. Soepwarså, Mintragnå, Djamboemangli en Wiloïtakså naderden al vechtende aan den voet van 't gebergte. De Koning van Magådå hield tegen hen stand, en viel hen moedig en onverschrokken aan, zonder om te zien naar 't geen achter hem gebeurde.

LXXXII. 1. Koning Tjitrågådå legde toen zijn boog aan en honderdduizend pijlen vielen bij zwermen op de vijanden aan. Zij die zich in de voorste rijën bevonden, werden vernield; van de regter- en linkerzijde en van achteren vielen er weder met woede aan, maar toen de pijlen op hen afkwamen, weken zij op zijde en vielen in de ravijnen, waar velen den dood vonden.

2. De dappere held Soepwarså werd daarop uiterst verwoed, naderde en herstelde met zijn Onderbevelhebbers den strijd door een ijzingwekkenden aan-

(LXXXII) val. Vorst WISÅBÅDJRÅ wachtte den storm van SOEPWARSÅ af. Deze wierp
3. een koentå op Vorst WISÅBÅDJRÅ af, en trof zijn wagen, die door de koentå verbrijzeld werd, maar WISÅBÅDJRÅ was er bij tijds afgesprongen. Hij trof SOEPWARSÅ met zijn afgeworpen tomårå aan de borst, maar wondde hem er niet mede. Toen trad SOEPWARSÅ plotseling nader en trachtte hem te grij-
4. pen. WISÅBÅDJRÅ bleef staan en liet zich door SOEPWARSÅ grijpen. Zij omvatten en duwden elkander. WISÅBÅDJRÅ duwde hem van zich, maar werd zelf ook met de meeste snelheid afgestooten, zoo dat zij beide op een grooten afstand nedervielen. Toen zij opgestaan waren, repten beiden zich om weder aan te vallen; zij stootten tegen elkander, en WISÅBÅDJRÅ raakte van de been.
5. Toen schoot Vorst SODÅ tot zijn redding toe, hij pakte SOEPWARSÅ aan, nam hem stevig beet, en boog hem (de ruggegraat) in tweeën. Zoo stierf SOEPWARSÅ door toedoen van SODÅ en WISÅBÅDJRÅ.

Toen nu het leger der Boetå's zich verstrooide, en BÅDJRÅMOESTI dit zag
6. werd zijn woede opgewekt; razende van gramschap legde hij zijn koentå aan, maar Vorst SODÅ was aanstonds op zijn hoede, en schoot met een pijl op de koentå van BÅDJRÅMOESTI, zoodat de koentå, in zijn vaart door de pijl getroffen, in stukken brak en verbrijzeld op den grond viel. Daar he BÅDJRÅMOESTI niet gelukt was met zijn koentå doel te treffen, drong hijt
7. verwoed op hem in. Hij zette zijn olifant aan, en liet hem onder den aanval met de voorpoten slaan; hierdoor werden vele wagens verbrijzeld en vertreden onder de pooten van den vooruitschoppenden olifant.

Toen de Vorsten, op welke BÅDJRÅMOESTI aan stormde, begonnen te wijken, trof Vorst SODÅ de tromp van den olifant, zoodat deze afgesneden werd, en het
8. bloed er uitspoot. De olifant was woedend, en wilde intusschen nog pogingen aanwenden om Vorst SODÅ op de vlugt te jagen, maar SODÅ ontweek schielijk zijn slagen, door rondom een groote waringin-boom te loopen. Vorst WISÅBÅDJRÅ naderde hem om BÅDJRÅMOESTI te slaan, en nadat de kaken
9. van de olifant eerst in stukken geslagen waren, ontving BÅDJRÅMOESTI dan ook een slag van Vorst WISÅBÅDJRÅ, waardoor hij verpletterd werd en stierf.

Er schoten nog anderen toe om Vorst SODÅ en WISÅBÅDJRÅ te helpen, de Vorsten van Srawånggå en Srawanti vielen met al hun ondergeschikte
10. aanvoerders aan. De Boetå's dolven het onderspit geheel en al, zoowel zij die aan den oever der zee, als zij die aan den kant van het bosch vochten. Met geweld trachten zij de zege te behalen, maar zij werden aanhoudend nagezet. DOEMRĚKSÅ, WIROEPAKSÅ, PRADJÅNGGÅ, PRAGÅNGSÅ en GAṬODÅRÅ deden vol woede

(LXXXII)11. hun wondervermogen werken, en lieten het rotsen op hen regenen. Bij een allerhevigsten, luid bulderenden strijd der elementen, gingen de dappere Boetå's over vele aanvoerders van het leger van Maïspati heen; zij vielen aan, zwaaiden rotsen in de hoogte, en wierpen die de een na de ander op den vijand. Vele helden van Maïspati stierven door 't nedervallen van die rotsen.

12. Vorst Soerjåkètoe naderde nu, en spande zijn boog, er kwam wind uit: stormwinden en voortsnellende windvlagen weerden de afgeschotene rotsen af, want de stormwind voerde hen met zich mede, zij draaiden eerst in de rondte en werden dan in de zee geslingerd. Zóó verdwenen de rots-pijlen.

13. Nu vielen de Krijgsoversten en andere helden onder de Boetå's te zamen vol woede aan, en streden in persoon allen mede; de wapens stegen op als een digte mist, de wonderwapens hoopten zich opeen, de lucht was er stik vol van, en de aarde was er ook van vervuld. De dapperen van Maïspati lie-

14. pen allen verward door elkander, en hun leger begon zich te verstrooijen. Sommige Boetå-aanvoerders, die aanvielen, hadden limpoeng's, waar vuur uit kwam, en koentå's, die water braakten; er waren Krijgsoversten, uit wier

15. lichaam vuur kwam, dat met zijn uitslaande vlammen het slagveld vervulde. Het waren Poeṭaksi en Poeṭådaksi, die vuur deden ontstaan.

Toen nu al de dapperen van Maïspati zich verstrooiden, bleven de Vorsten, met Soerjåkètoe aan het hoofd, op hun wagens staan. (Soerjåkètoe) spande zijn boog, en met geweld kwamen er zware wolken uit, die boven de

16. winden hingen, er op neêrvielen en zich in regen ontlastten. De Koningen van Magådå, Srawånggå, Srawanti en Kalinggåpati benevens Tjåndråkètoe en Wisåbåbjrå snelden gezamentlijk te hulp, en deden hun uitstekende vermogens werken. De Patih Soewåndå naderde ook op zijn

17. krakenden wagen, en loste op zijn beurt de Vorsten, die onverschrokken waren bij hun aanvallen, af. De aarde kantelde, daar zij beefde door de menigte van werkende wondermagten. Als regenbuijen kwamen de stormen voor den dag, vereenigd met duisternis, die alles als met een dikke mist overdekte, terwijl de bliksemstralen heen en weder schoten.

18. De dappere Kampånå naderde razend van woede en ging krijschende op zijn hoofd staan. Hij naderde den Vorst van Srawanti en wilde hem omklemmen, maar deze was op zijn hoede, legde zijn somårå aan, trad nader bij en schoot die af op den hals van Kampånå; deze liet zich vallen, en

19. sneuvelde door de hand van den Koning van Srawanti. Daarop trad deze

(LXXXII) Vorst in 't midden der strijdenden, slingerde met zijn boog regts en links van zich, en doodde vele voorname Boetå's.

Doemrěkså werd verwoed, toen hij dit zag, draaide zijn knods in de rondte, begaf zich midden onder de vijanden, en wikkelde zich met hen in 't gevecht.

20. Vele helden van Maïspati vielen overal op den grond neder tengevolge van den aanval van Doemrěkså. Vele slagen van zijn ḍěnḍå vielen op de aanvoerders van Maïspati, en velen stortten onder zijn slagen neder. Patih Soewåndå kwam behoedzaam te hulp, wierp zijn tjåkrå op Doemrěkså, en

LXXXIII.1. sneed hem het hoofd af. Toen trad hij (voor een oogenblik) terug en legde wederom zijn tjåkrå aan; deze viel op de vijanden neder, en deed vele aanzienlijke Boetå's sneuvelen. Pragångså en Pradjånggå werden er door getroffen, terwijl zij een verwoeden aanval deden; de Patih weerde hen door

2. zijn tjåkrå's van zich, totdat zij beide als lijken nedervielen.

De Boetå's, die achteraan stonden, vielen nu gezamentlijk aan, stelden zich vol woede in positie, en geleken een stortvloed in het gebergte. Wiroepakså,

3. Djamboemangli, Wiloïtakså, Maritjå, Bådjråmoesti en Gaṭodårå waren om den dood van Doemrěkså in de hevigste woede ontstoken, en vielen schreeuwende aan. Het was of de aarde in rep en roer kwam, zóó schudde en daverde zij, terwijl de Boetå's behendig al hun krachten inspanden; het vervaarde leger van Maïspati bood geen wederstand, maar zocht zich achter

4. den Patih Soewåndå te redden, terwijl de Boetå's in groote menigte als op elkander volgende golven aanvielen. Millioenen van dijën, vele honderdduizenden van rompen, hoofden, armen en lenden van Boetå's stormden op

5. den vijand los, het was overal stikvol en opgepropt van wonder-Boetå's.

Toen het leger van Maïspati geen raad meer wist, spande Patih Soewåndå zijn boog, er kwam vuur en wind uit, een luid bulderende en hevig

6. razende stormwind ging het vuur vooraf, met donderend geweld viel (de wind) op al de pijlen (der Boetå's) aan, voerde die met zich mede en deed ze verdwijnen, of zij werden door het vuur verteerd. Zóó verdwenen de wonderwapens van de Boetå's. Zij die nog overgebleven waren van het leger der Boetå's, werden daarop door tjåkrå's bestookt, en vele aanzienlijke Boetå's werden er door getroffen.

7. Patih Soewåndå naderde op zijn krakenden wagen, omstuwd van de Vorsten; zij reden te zamen in een rij op wagens of olifanten. Op een vreeselijke wijze spanden al de Veldheeren van Maispati hun krachten in en stormden

8. vooruit. Patih Soewåndå deed zelf mede en voerde hen ten strijde. Terwijl

(LXXXIII) hij zijn knods in de hoogte zwaaide en boven op zijn wagen stond, geleek hij op Baṭårå Éndrå, toen deze uit den hemel kwam om de aarde rond te
9. gaan en te inspecteren. De Veldheeren (van Maïspati) schoten hun pijlen af, en vele aanvoerders van de Boetå's werden er door getroffen; zij die niet sneuvelden, verstrooiden zich wijd en zijd en vlugtten naar 't gebergte.
10. Soekåsrånå was de eerste van allen, die vlugtten. Hij begaf zich naar 't gebergte op Noeså-Manik, kwam bij Dåsåmoekå, maakte een sĕmbah, en zeide: „Heer en Gebieder! wij hebben ongelukkig gestreden, alle aanzien- „lijke Hoofden met hun troepen zijn verdelgd door den buitengemeen dappe-
11. „ren, veel vermogenden Patih Soewåndå. Het is of er een God uit den „hemel strijdt, zulk een wijze van vechten heeft Patih Soewåndå. Hij is „stipt ordelijk, oplettend, onverschrokken, en heeft een voortreffelijke taktiek „van oorlogvoeren; hij is de eerste van allen. De Vorsten, die de troepen
12. „van Maïspati aanvoeren, zijn allen sterk en onverwinnelijk, vol moed, dap- „per en met bovennatuurlijke krachten gezegend. Al de wonderkrachten van „de Boetå's bezweken voor die van Soewåndå. Doemrĕkså, Bådjråmoesti en „Kampånå zijn, even als Mintragnå en Djamboemangli, gesneuveld."

HOOFDSTUK LI.

Dåsåmoekå *strijdt zelf met* Soewåndå.

13. Toen Dåsåmoekå hoorde, dat zijn leger in den strijd met Soewåndå de nederlaag gekregen had, dat er vele aanvoerders gesneuveld waren, dat de troepen van Maïspati zeer moeijelijk te bestrijden waren en men ze vooral
14. niet te gering moest schatten, en toen hij van Soekåsrånå vernam, dat het Boetå-leger op de vlugt geslagen was, en er vele aanvoerders gesneuveld waren, bukkende voor de magt van Soewåndå, schudde hij met zijn hoofd, bromde
15. een paar malen, maar sprak geen woord. Daarna riep hij de Boetå's, die nog niet in 't gevecht geweest waren bij zich; hij stelde in plaats van de aanvoerders, die in 't gevecht met Soewåndå gevallen waren, andere personen aan, en wel hun zoons of broeders, en deze gaf hij ook den rang en naam van
16. hun voorgangers. Het geheele Boetå-leger verzamelde zich, tevens met Patih Prahasṭå, die ook nog niet in 't gevecht geweest was.

Daarna rukte Dåsåmoekå van zijn tijdelijk verblijf op. Vele Boetå's, die
17. pas van de hoofdplaats Alĕnkå gekomen waren, volgden hem ten strijde. Het was een luid rumoer, zoowel in de lucht als op de aarde. De Boetå's

LXXXIII) roofden onderweg wat zij maar konden, en maakten een hevig bulderend ge-
18. tier; 't was of de bergen er door bewogen werden. Het Boetå-leger, zoowel dat over de aarde als dat door de lucht ging, brulde zóó hevig en zóó doordringend sterk, als of zij de aarde daardoor wilden vernielen. Doch verlaten wij voor een oogenblik Koning Dåsåmoekå, die tegen Soewåndå, den Patih van Maïspati, wil strijden.

19. Patih Soewåndå en alle Veldheeren (van Maïspati) zaten na het verdwijnen der vijanden rustig en vrolijk onder waringin-boomen ter neder.
20. Al de Vorsten zaten met hun eigen troepen bijeen, ieder onder een boom, en zochten om strijd naar een lommerrijke plek. Zij die er niet in konden
21. deelen, vonden luwte onder 't gewapper van de vlaggetjes, wimpels en vaandels. Zij verschrikten, toen Koning Dåsåmoekå met zijn leger uit de lucht op hen afkwam. Want de Boetå's, die over de aarde gingen, waren nog niet aangekomen, daar zij langs den weg niets deden dan rooven.

22. De Boetå's in de lucht vielen spoedig ten strijde aan. De Patih Prahaståå reed op een olifant en voerde de troepen ten strijde. Met de andere Legerhoofden viel hij tegelijk aan. Het leger van Maïspati kwam daardoor eerst in opschudding, maar verzamelde zich weder in goede orde en stelde zich
23. in slagorde. Patih Soewåndå en al de Vorsten kwamen van onder de waringin-boomen te voorschijn, en stelden de troepen in slagorde, terwijl zij tevens den vijand het hoofd boden. Zij die vooraan stonden, hielden den vijand terug, en de achtersten vormden een slagorde, die spoedig gereed stond.-

24. De naderende vijanden spanden verwoed alle krachten in; al de Boetå aanvoerders wikkelden zich in den strijd. De wagens werden verbrijzeld door 't schoppen van de olifanten, waarop de Patih en andere Veldheeren reden;
25. vele Vorsten van Maïspati raakten van de voet door de olifanten, die huntrompen en slagtanden daartoe aanwendden en stootten of schopten; vele helden sneuvelden ook door toedoen van den Patih Prahasṭå.

Vorst Wisåbådjrå begaf zich spoedig in 't midden der strijders, draaide zijn knods om de vingers in de rondte, en sloeg daarmede den olifant van
26. Patih Prahasṭå, zoodat de olifant verpletterd nederviel; de Patih zelf was er (bij tijds) afgesprongen.

Dåsåmoekå dit ziende, legde spoedig zijn boog aan, één millioen wapens
27. van allerlei soort kwam er te voorschijn: gådå's, bindi's, limpoeng's, koentå's, tjandråså's, gandi's en piling's vlogen van de boog, en vielen midden op de vijanden aan. De Veldheeren van Maïspati kwamen daar-

(LXXXIII) door in de war, en de Onderbevelhebbers gingen uiteen, toen de gâdâ's en bindi's met zulk een vaart op hen afkwamen.

28. Daarop stelden zich al de Veldheeren (van Maïspati) gelijkelijk te weer, Patih Soewândâ trad Dâsâmoekâ in zijn aanval te gemoet. Deze nam een reusachtige gedaante aan, zijn lichaam werd al grooter en grooter, en kreeg de ge-

29. daante van een paleis van goud, dat vlamde als zijn eigen paleis (te Alënkâ), het gouden paleis overdekte hem als een sluijer. Al de Vorsten van Maïspati begonnen nu ook om strijd mede te vechten, maar Dâsâmoekâ was on-

30. bevreesd, toen de helden van Maïspati hem naderden. De Vorsten en aanvoerders van Maïspati vielen steeds in menigte en om strijd aan, van de linker- en regter-zijde (kwamen) de wagens, paarden en olifanten (aansnellen),

31. toen zij allen hun wapens afschoten, was het als ware het een regen van pijlen, onder een algemeen geschreeuw regende het koentâ's en trisoelâ's, die op de lichamen der Boetâ's nedervielen, ze verdelgden en vernielden, maar Dâsâmoekâ niet wondden.

32. Soerjâkètoe stormde nu met zijn troepen op de lijfwacht (van Dâsâmoekâ) in; door de honderddduizenden van pijlen, die hij afschoot, werd het Boetâleger zwaar geteisterd, de gansche lijfwacht van tweehonderdduizend Boetâ's werd door Soerjâkètoe geheel en al verwoest en vernietigd.

33. Dâsâmoekâ werd woedend, toen hij zijn lijfwacht zag vernielen. Hij naderde, legde zijn ḍënḍâ aan, vervolgde daarmede Soerjâkètoe, en wilde hem met de ḍënḍâ treffen, maar Soerjâkètoe week achterwaarts.

LXXXIV. 1. Het kon Koning Dâsâmoekâ niet schelen, of hij door een aantal Vorsten bestreden werd, en of hij met koentâ's en samogâ's beschoten werd, zoodat zij als een regen op hem nedervielen, want zij verbrijzelden op zijn lichaam,

2. geen enkele bragt hem een wond toe; de tjâkrâ's vielen in digte menigten op hem, zonder ophouden spanden de Vorsten hun wondervermogens in; er waren onder hun wapens rotsen en vuurslangen en stormwinden, die zich als

3. de donder overal verspreidden, gelijk de golven der zee. Maar het was er zeer ver van, dat zij Dâsâmoekâ zouden wonden. Hij schudde zijn lichaam, en had het op de Vorsten gemunt, hij draaide snel zijn limpoeng in de rondte en wierp die af op de borst van Soerjâkètoe, die daardoor doodelijk getroffen werd.

Na den dood van Soerjâkètoe naderden de andere Vorsten en vielen op

4. Dâsâmoekâ aan. Zij putten al den voorraad van hun allervoortreffelijkste wapens uit; al hun wondervermogens kwamen op een verbazende wijze voor

(LXXXIV) den dag, maar stootten af tegen zijn lichaam, en vlogen als stof dooreen krielende in de lucht. De wapens vielen donderend op hem neder, maar de rotsen en het vuur werd vernield op zijn lichaam. Vol verwoedheid krijschte 5. DÅSÅMOEKÅ, terwijl hij met zijn limpoeng regts en links om zich heen sloeg, en vele Vorsten door de slagen van de limpoeng deed sneuvelen. Toen de voorste gelederen zich openden, kwam er (op nieuw) een menigte van achteren, of van de regter- en van de linkerzijde aanvallen. DÅSÅMOEKÅ greep, en schopte vooruit of achteruit, verscheurde en smakte alles neer; de 6. rotsen en steenen spatten uiteen, het vuur verdween, en er bleef niets van over dan rook, die in wolken over het slagveld golfde. Eensklaps verbrijzelde de Koning van Magâdâ door een slag den wagen van DÅSÅMOEKÅ, zoodat deze in duizend splinters op den grond viel.

7. DÅSÅMOEKÅ viel nu te voet aan, zijn woede nam al meer en meer in hevigheid toe, het was of hij de aarde (wilde) verbranden, Hij bragt zijn vijanden al meer in het naauw, en met een vaart, alsof hij de lucht in tweeën kliefde, sloeg hij naar de regter- en linkerzijde. Veldheeren, Krijgsoversten en Hofgrooten vielen dood neder. Hij sloeg met zijn beide handen alles ne- 8. der, wat onder zijn bereik kwam. In zijn regterhand had hij een gâdâ en in zijn linker een limpoeng, waarmede hij niet twee keeren behoefde te slaan. Vele Vorsten vlogen, zonder dat hij er in zijn handen eenig gevoel van had, als stof uiteen.

9. Vorst WISÅBÅDJRÅ schoot spoedig een wapen op de gâdâ van DÅSÅMOEKÅ af, de gâdâ werd getroffen en brak in zijn linkerhand in stukken. Vorst SÅDÅ schoot toen op de limpoeng, en raakte deze, zoodat zij ook in stukken brak. Daarna viel DÅSÅMOEKÅ met zijn handen en slagtanden aan, en 10. maakte vele lijken. Al meer en meer nam zijn woede toe, in zijn razernij vreesde hij den dood niet; hij telde geen gevaren, maar deed in zijn opgewondenheid de uiterste pogingen.

De Koning van Magâdâ, TJÅNDRÅKÈTOE, SODÅ, WISÅBÅDJRÅ en de Vorst 11. van Kalinggâpati kwamen hem, te zamen aanvallende te gemoet, tevens met de Vorsten van Srawânggâ en Srawanti, toen zij allen met grooten vaart en snelheid op hem aanstormden. DÅSÅMOEKÅ aarzelde eerst een weinig, toen nam hij een sprong, pakte hen aan, boog hen krom, trok en verscheurde 12. velen, zoodat zij stierven. Hij sloeg regts en links met de handen om zich, en doodde, die in zijn handen kwamen. Zijn lichaam rookte, en uit de haren van zijn lichaam kwam vuur. Zijn lichaam was zoo hard, dat men er met den

(LXXXIV) vinger niet in drukken kon, en zoo heet als gloeijend ijzer; als men het aan-
13. greep, vervelden de handen. De Vorst van Srawanti werd krom gebogen, viel op zijde en sneuvelde; eveneens vond de Vorst van Srawånggå den dood.

Vorst Sodå en de Koning van Magådå, beide in de hevigste gramschap, kwamen hun tegemoet, doch werden afgestooten, en vielen door een slag van Dåsåmoekå op een grooten afstand neder. Toen tartte Dåsåmoekå zijn vijand, en riep luidde: „hei daar! waar zijn nu die helden van Maïspati, die „mijn aanval zouden trotseren. Het is een onwaarheid, dat zij den dapperen, „buitengemeen vermogenden Dåsåmoekå in 't gevecht zouden evenaren." Terwijl hij riep, scheen het te donderen, en staakte hij den strijd (voor een oogenblik.)

LXXXV. 1. De helden van Maïspati ijsden en liepen vervaard naar alle kanten; zij waren bang om Dåsåmoekå, die zooveel in den oorlog vermogt, met zijn lichaam van vuur te zien. 't Was of de dood op hem geen vat had. De Vorsten vlogen met hun troepen voor hem als stof uiteen, toen zij Dåsåmoekå in zijn woede en bovennatuurlijke kracht zagen. Hij geleek op Baṭårå Kålå, toen deze de wereld wilde verdelgen.

2. Alleen de Patih en Opperbevelhebber, die het leger van Maïspati ten strijde had gevoerd, en het in slagorde geschaard had, de voortreffelijkste van alle Hoofdbeambten, die door de andere Vorsten gehoorzaamd werd, Patih Soewåndå plaatste zijn wagen dwars voor Dåsåmoekå, en bewoog zich
3. niet. Door de stralen der zon beschenen flikkerde zijn fraai versierde krijgshoed, als de zon, (hij zelf) geleek op Baṭårå Éndrå. Patih Soewåndå nam een blad en schreef daarop met zijn nagels, toen bond hij het aan zijn tjåkrå, de tjåkrå vloog los, en het blad van Patih Soewåndå viel voor de
4. voeten der Vorsten neder. Al de Vorsten van Maïspati met de Krijgsoversten en de lagere aanvoerders waren wanhopig op de vlugt, toen de brief voor hen nederviel. Het klonk hun aldus toe: „Patih Soewåndå geeft „deze vermaning: hoort alle Vorsten, die in den strijd de vlugt neemt! gij „moet weten, welk onderscheid er is tusschen slecht, onverschillig en goed.
5. „Gij, Veldheeren en Vorsten! streeft naar het goede, want de Koning van „Maïspati is uw gebieder! hij heeft een afkeer van het onverschillige en „slechte. Alleen het goede moet dus door u zonder ophouden volbragt worden. „Maar gij, Vorsten! laat thans het onverschillige varen, en verlangt naar het
6. „slechte. Gij bezondigt u daardoor in twee opzigten: in de eerste plaats ten op„zigte van Uw Heer, omdat gij onbeleefd zijt en u niet gedraagt, zoo als 't be-

(LXXXV) „taamt; want de Koning van Maïspati, ARDJOENÅ-SÅSRÅ-BAOE, voert het ge-
„zag over zijn leger en zijn Veldheeren, alsof zij van zijn eigen vleesch en
7. „bloed zijn, allen wil hij als zijn kinderen behandelen. Hij staat het niet
„toe, dat hun eenig kwaad overkomt, maar streeft er naar, dat hun geluk te
„beurt valt, en dat de boosheid vernietigd wordt. Uw Heer is uw bescher-
„mer, maar ziet, nu gij iets voor hem te doen hebt, nu gedraagt gij u op
„die wijze. Foei! is dat dankbaarheid? U zelven kunt gij niet beschermen,
„(aan U zelven overgelaten) zoudt gij zeker ellendig omkomen.

8. „In de tweede plaats bezondigt gij u jegens de groote Goden, die u ge-
„schapen en tot Koning verheven hebben. Ziet! gij kiest nu een schande-
„lijken dood en neemt de vlugt op het slagveld; gij zijt beducht voor de
„wondermagt van uw tegenstander. Maar hoe veel of hoe weinig die ook be-
„teekenen mag, dat is allerschandelijkst voor Vorsten, want zij die in den
9. „oorlog vlugten, zijn zeker menschen van den laagsten rang. Dat maakt uw
„schuld nog grooter, want Vorsten, die vlugten in den oorlog, missen in dood
„en leven hun doel. Waartoe dient het dan, dat gij den rang van Vorsten hebt
„en dienaren zijt van den edelmoedigen Koning van Maïspati, van hem die
„bij voortduring gelukkig maakt, en de wereld (van rampen en slavernij) vrij
„maakt, den beleidvollen aanvoerder in den strijd, den eerbiedwekkenden
„Vorst, die den regten weg kiest om bij zijn dood volkomen gelukkig te zijn.
10. „Als gij zóó handelt, (is 't beter een anderen Vorst te dienen). Als gij een
„edelen Koning dient, moogt gij, zoo lang gij leeft, niet te kort schieten in
„'t volbrengen van uw pligt, (en het blijkt nu, dat) geen een van u die naar
„eisch kan verrigten. In 't algemeen is het wenschelijk, dat een mensch niet
„te kort komt in 't doen van zijn pligt. Daarom, gaat uw dienst aanbieden
„aan den Boetå-Koning met zijn slechten inborst, bij hem is de dienst niet
11. „moeijelijk. Gewoonlijk streeft een mensch met eer te sterven, maar dat doet
„gij immers midden in den strijd. Hij sterft den besten dood, die midden
„in den strijd sterft. Als men zich daar goed gedraagt, is er niets, dat met
„(zulk een) eervollen dood overeen komt. Zulk een dood overtreft den dood
12. „onder het gebed, en heeft hierop aarde niets wat daarop gelijkt. Als Vor-
„sten in den oorlog vlugten, hebben zij geen roemvollen dood voor oogen,
„want na hun dood worden zij gebragt in 't gezelschap van spoken. Zij leg-
„gen het aan op een eeuwige vervloeking, en niet op een roemvollen dood.
„In het krijgsgevoel moet elk, die zich op deugd en onversaagden moed toe-
13. „legt, zich voor den geest stellen, dat hij de allerbeste boete (om heilig te

(LXXXV) „worden) volbrengt, die zich in den strijd geheel (aan de Goden) overgeeft, „en dat alleen Baṭârâ GOEROE de Schepper is van dood en leven, de mensch „is er de eigenaar niet van, hij laat dat geheel aan Baṭârâ GOEROE over.

14. „Stelt u den aanval in een veldslag voor als een gebed! Het slagveld is het „wierookvat, dat men bij 't bidden gebruikt. De nadering der wapens moet „gij u voorstellen als de vlammen van het vuur, de wierook en de geuren „der welriekende houtsoorten zijn het beeld van den roem, waarmede men „sneeft; het geklank der krijgsmuziek is het beeld van 't geklank der pries- „terschel en belletjes (die men bij 't gebed gebruikt). Men smeekt in dat „gebed, dat men mag triumferen en dat de vijanden in de strikken des doods „verward raken. Als men de verzoeking (om den strijd te ontvlieden) geluk-
15. „kig weder staat, behaalt men eeuwigen roem. Als iemand zelf in den strijd „niet omkomt, maar er velen (door zijn hand) sneuvelen, en hij de snoode „vijanden verdelgt, bekomt hij nog grooter belooning, dan is het alsof de „hoogte van de zon en de maan hem bekend zijn, dan staat hij niet bloot „aan rampen. Zie daar de roem van den oorlog!"

Toen de Vorsten deze voortreffelijke vermaning van SOEWÂNDÂ hoorden, keerden zij opgeruimd terug; zij waren bereid om te sterven, want de vermaning van den Patih vond weêrklank in hun gemoed, daarom streefden
17. zij nu naar den dood. Zij kwamen in slagorde vóór Patih SOEWÂNDÂ: de Hofgrooten en hoogere en lagere aanvoerders en de Vorsten, geen één uitgezonderd, kwamen steeds aanloopen om hun Heer te volgen. Alle Vorsten waren nu overtuigd, dat het waarheid was, wat SOEWÂNDÂ hun had toegevoegd, zij waren bereid om te sterven, en wilden niet (weder) wijken voor den vijand.

LXXXVI. 1. Alle Vorsten, en lagere en hoogere aanvoerders en Hofgrooten vereenigden zich tot een gezamentlijke aanval op DÂSÂMOEKÂ, niemand gevoelde eenige
2. vrees, daar zij de voortreffelijke vermaning van Patih SOEWÂNDÂ gehoord hadden, en hun troepen lieten zich als door een prikkel aanvuren. De strijdlust van al de Veldheeren was zelfs toegenomen. Levendig vielen de troepen
3. van Alĕnkâ en die van Maïspati op elkander aan. De Krijgsoversten van Maïspati vielen op die der Boetâ's aan, en de gewone troepen op de gewone troepen. Zij vochten met even veel vuur, als toen het gevecht begon. De Vorsten van Maïspati vielen met hun allen op DÂSÂMOEKÂ alleen aan.
4. De Vorsten wierpen koentâ's en tjâkrâ's af, sloegen met gâdâ's en bindi's, of schoten een regen van pijlen af. (Al die wapens) vielen op DÂSÂMOEKÂ neder, maar verdwenen zonder hem te wonden.

(LXXXVI) Van zijn kant deed hij velen door de kracht van zijn gådå's en lim-
5. poeng's sneuvelen. De Vorsten, Hofgrooten en aanvoerders werden bij dubbele rijën gedood, en velen lagen verspreid op den grond. DÅSÅMOEKÅ was vlug in zijn bewegingen, in het toppunt van zijn woede zette zijn lichaam
6. zich uit, totdat er rook en vuur uit kwam. De voorste rijën (van het leger van Maïspati) openden zich, maar achter hen sloten zij aaneen. Al de Vorsten deden om strijd hun best, maar DÅSÅMOEKÅ had er genoegen in, en doodde de Vorsten zonder moeite, links wierp hij ze weg, en regts smakte hij ze
7. neder. Vorst SODÅ werd krom gebogen en stierf. Den Koning van Kalinggåpati nam hij op, en wierp hem van zich, zoodat hij midden onder zijn troepen viel. De troepen van Maïspati, die nog levendig vochten, ijsden,
8. toen zij dit zagen. Want er vielen vele hoofden van Vorsten midden onder de troepen; 't geringste aantal van hen was zonder wonden. Al de Vorsten en dappere krijgers van Maispati namen de vlugt, en weken om achteraan een schuilplaats te zoeken.

9. Toen deed Patih SOEWÅNDÅ, die zich achteraan gehouden had, zijn wagen kraken. Terwijl al zijn Bevelhebbers van schrik uiteenstoven, was Patih
10. SOEWÅNDÅ de eenige, die niet wilde vlugten: hij wilde niet met die eerloozen een schandelijken dood sterven. Hij begaf zich in 't midden, en stelde zich dwars voor de zijnen als hun aanvoerder.

DÅSÅMOEKÅ tartte hem luide aldus uit: „wel, SOEWÅNDÅ! wil je dan nog
11. „maar volstrekt met mij vechten? ga spoedig op de vlugt, en zeg liever aan „je Heer ARDJOENÅ, dat hij met mij moet strijden. Maar als je dan toch mijn „aanval in het gevecht niet wederstaan, ('t is mij goed, hoewel) je volstrekt „niet tegen mij bent opgewassen."

12. Waarop Patih SOEWÅNDÅ bits antwoordde: „hoor, Boetå-Koning! gij „verlangt er zoo sterk naar om met mijn Heer, den Koning van Maïspati, „te strijden, (maar ik zeg u:) wanneer ik, SOEWÅNDÅ, nog niet gestorven ben,
13. „kunt gij uw wondermagt niet meten met die van mijn Heer, en hem de „overwinning betwisten. Het zou immers jammer zijn van zulk een beroemden „en schoonen Vorst, het sieraad der aarde, den beschermer der wereld, dat
14. „hij zou gaan strijden met u, een Boetå, droesem der wereld! met u, aller„gruwelijkste onruststoker! mismaakt monster met uw onfatsoenlijk aantal „hoofden! Ik zal de zaak maar met u afmaken, en zal met u vechten op „wat wijze gij ook verkiest."

15. DÅSÅMOEKÅ werd nu woedend, en wierp een koentå naar hem, maar de

(LXXXVI) koentå stootte tegen een pijl in stukken. Hij mikte met zijn limpoeng, maar voordat deze losgelaten was, kwam er een pijl, die de limpoeng in

16. splinters deed vliegen en verdwijnen. Daarop riep Patih Soewåndå tartende uit: „hoor, Dåsåmoekå, Koning der Boetå's! smeek uw ouders maar om „hulp! ik zal u nu met deze tjåkrå treffen!"

17. De tjåkrå vloog af, en sneed Dåsåmoekå den hals in tweeën. Al het volk van Maïspati schreeuwde en bulderde, als een windvlaag, van blijdschap, toen zij zagen, dat Dåsåmoekå dood en zijn hals afgesneden was. Zij

18. waren blijde, maar zagen niet, dat Dåsåmoekå zijn påntjåsonå-spreuk aanwendde. Het lijk van Dåsåmoekå viel ter aarde, en werd weder levend; de afgesnedene spieren vereenigden zich weder. Hij stampte op den grond,

19. vloog in de lucht, en tartte zijn vijand uit met een stem, als van duizend donders; terwijl hij in wolken zat, krijschte hij. Duisternis heerschte alom. De Vorsten waren verschrikt en hadden niet gedacht, dat Dåsåmoekå we-

20. der zoude leven; het volk van Maïspati liet den moed zakken. Maar Patih Soewåndå liet zich door zijn vijand in de lucht niet uit het veld slaan, ging regt overeind staan, en spande zijn boog. Hij schitterde als de zon, was welgemaakt, volkomen evenredig van grootte en breedte, schoon, en

21. juist geschikt om een dapper, veel vermogend held te zijn. Zijn påntjåwedå-pijl vloog op Dåsåmoekå in de lucht af en deze viel uit de lucht neder als duizend bergen, de grond week en spleet er van. Het volk van Maïs-

22. pati schreeuwde, en de Boetå's hielden zich doodstil, want zij waren hoogst bedroefd, omdat hun Heer in 't gevecht met Soewåndå zoo dikwijls stierf, en maakten zich angstig, of hij misschien dood mogt blijven. Het volk

23. van Maïspati verhief herhaalde keeren een geschreeuw, zoodat het was, of het luchtruim zoude scheuren, en de aarde scheen door den val van Dåsåmoekå te splijten. Toen het lijk op den grond viel, vereenigden zich de afgebroken deelen weder (en leefde hij weder). Hij nam een reusachtige gedaante aan, en vloog op met een bulderende stem, die tot alle oorden doordrong,

24. zoowel tot het noorden als tot het zuiden. Het was of duizend bergen met gezamentlijke kracht bulderden en donderden. Nu zweeg het volk van Maïspati, maar het geheele Boetå-leger tierde en joelde van blijdschap, omdat de reusachtige gestalte van hun Heer toegenomen en de lucht daarvan vervuld was.

25. Dåsåmoekå liet duizend bergen van vuur nedervallen, die allen op Patih Soewåndå afkwamen; het was of hij de wereld wilde verdelgen. Het vuur

(LXXXVI)26. joeg de troepen van Maïspati voor zich uit, want daar het in de lucht alles vuur geworden was, dachten de troepen van Maïspati, dat het op hen zoude nedervallen, en hen zoude verwoesten. Patih Soewåndå spande spoedig zijn boog, en legde zijn trisoelå aan; onder woest en hevig gedon-

27. der kwam er regen uit, die in de noordelijke en zuidelijke luchtstreken nederhing en op het vuur aanviel, zoodat de bergen van vuur verdwenen. Zóó werd de wondermagt van Koning Dåsåmoekå door die van Patih Soewåndå overtroffen. De troepen van Maïspati zagen dit met blijdschap.

28. Dåsåmoekå werd woedend, stelde zich in positie, ging met grooten vaart en in blinde drift op zijn hoofd staan, en vervulde de lucht met zijn akelig geschreeuw. Hij was wrevelig, omdat zijn wondermagt voor die van Soewåndå moest onderdoen, en het bij de uitwerking telkens tegen die van Soewåndå

LXXXVII.1. verloor. Hij vocht in de grootste woede, de wereld schudde er van; 't was of er duizend onweders te gelijk kwamen opzetten, zóó hevig en woest bulderde hij. De bliksemstralen schoten in verwarring dooreen, de aarde opende zich en trilde, 't was overal vol van pijlen. Onder het afschieten van wapens nam de reusachtige gestalte van Dåsåmoekå al meer en meer toe. Velerlei soor-

2. ten van wapens, als: vurige bådjrå's, trisoelå's, gådå's, bindi's, samogå's, parasoe's, limpoeng's, koentå's, piling's, en nanggålå's suisden en snorden door elkander in de lucht, en zetten het leger van menschen na, zoodat zij niet wisten waar zich te bergen.

3. Spoedig spande Soewåndå zijn boog, de pantjåsoelå, die wind voortbragt, vloog af: windvlagen, vereenigd met stormen, verspreidden zich, en weerden de wonderpijlen van Dåsåmoekå af, de wapens verstrooiden zich en werden

4. in de zee geworpen tot grooten spijt van Dåsåmoekå. Toen schoot hij een påntjåwedå-pijl op hem af; de pijl verhief zich vlammende in de lucht, trof

5. Dåsåmoekå en schoot hem den hals door, zoodat hij nederviel met een slag, alsof duizend bergen nederploften. Maar toen hij op de aarde viel, vereenigden zich de gebrokene spieren weder, en stond hij weder levend op. Vol woede greep hij zijn scherpgepunte, vlammende samogå; brullende kwam hij naderbij en viel daarmede op Patih Soewåndå aan. Hij stond in eens vóór

6. zijn wagen, en legde de samogå aan, doch Soewåndå wierp bij tijds zijn trisoelå op Dåsåmoekå af, en trof hem daarmede in de borst, zoodat hij nederviel. Hij herleefde, maar stond niet op, en hield zich, of hij dood was.

7. Een tjandråså (of zwaard) hield hij onder den arm. Patih Soewåndå dit ziende, hield het er voor, dat Dåsåmoekå dood gebleven was, en klom

(LXXXVII) van zijn wagen, om hem in tweeën te kappen. Maar toen hij DÅSÅMOEKÅ's hoofd bij de haren pakte, omklemde DÅSÅMOEKÅ hem. Hij werd de dupe
8. van een list. DÅSÅMOEKÅ was breed en groot, en SOEWÅNDÅ had maar een gewone gestalte. DÅSÅMOEKÅ omklemde zijn lichaam met armen en beenen, greep zijn tjandråså en gaf hem daarmede een slag, dat het hoofd van den
9. romp gescheiden werd. Nu deden het hoofd en de romp afzonderlijk aanvallen. De romp viel van de regterzijde, en het hoofd van de linkerzijde aan. DÅSÅMOEKÅ weerde ze verbijsterd van zich, en gaf den romp met zijn hand een slag, waarna deze op het Boetå-leger aanviel; dit kwam daardoor onder luid getier in verwarring, en ging wijd en zijd uiteen, toen de romp van SOEWÅN-
10. DÅ er op aanstormde. Maar het hoofd trof en sloeg hem steeds tegen zijn hoofd, en DÅSÅMOEKÅ wist niet, wat hij doen moest, daar het hoofd van SOEWÅNDÅ steeds op zijn aangezigt aanviel; hij hield het hoofd telkens op zijde, en de nek en 't hoofd deden hem zeer, door 't heen en weder slaan. Hij sloeg het wel met de hand van zich af, en dan vloog het weg, maar keerde het terug,
11. en viel (op nieuw) aan. Ten laatste werd DÅSÅMOEKÅ wrevelig en schoot een windpijl op het hoofd en den woedenden romp af. Deze voerde ze mede en wierp ze ver weg. Zóó verdwenen zij voor 't geweld van een bulderenden stormwind. Daarop week het leger van Maïspati, en vlugtte naar alle kanten.

HOOFDSTUK LII.

Ardjoenå-sasrå *strijdt met* Dåsåmoekå.

LXXXVIII.1. Al de onderhoorige Vorsten van Maïspati wáren nu gesneuveld. Zij geleken op een dam, die geheel verdwijnt, als de schutbalken breken. Zij, die nog niet gesneuveld waren, namen allen tot den laatsten man toe de vlugt, om het treurige lot van hun Veldheeren. De avondschemering viel in, en de zon ging onder; sommigen uit het leger van Maïspati, die gevallen
2. waren, hielden zich dood, en waren onder de lijken gekropen, want de lijken van menschen en Boetå's hadden zich opgestapeld als tot bergen. Het bloed geleek op een golvend meer, allerlei geluiden van op elkander stootende wapens klonken hun in de ooren; het bloed kwam in een golvende beweging, toen er een hevige windvlaag op aanviel. Daardoor konden zij den slaap niet vatten. Zij stonden dus op om te vlugten en zich onder de andere

(LXXXVIII)3. vlugtelingen te vermengen. De lieden van Maïspati weenden zonder ophouden, en baden, dat het toch spoedig dag mogt worden. Men hoorde allerlei verzuchtingen: „ach innig beminde Heer, edele Koning van Maïspati, „Heer! word wakker, val den vijand aan, en dood DÅSÅMOEKÅ! Ach Heer!
4. „uw Patih en jongere broeder SOEWÅNDÅ is gesneuveld. DÅSÅMOEKÅ heeft „hem omgebragt met al de Vorsten, die met hem in den dood zijn gegaan. „Patih SOEWÅNDÅ was onverschrokken, heldhaftig, standvastig in den strijd, „niet bevreesd voor den dood. Hij hield het bestuur der wereld in zijn handen, „hij was hoogst dapper in den oorlog; hoe kon hij toch (den Koning) die zich „aan zijn bescherming had toevertrouwd, verlaten! Ach, die Patih SOEWÅNDÅ!"
5. Vele van de gemeene soldaten liepen steeds door, en kwamen aan den oever der zee, waar Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ zijn verblijf had opgeslagen. Toen er nu een luid getier onder de daar achter geblevene troepen ontstond, en dit tot den Koning doordrong, stond hij dientengevolge op van de plaats,
6. waar hij lag te slapen in de monding van de rivier. Hij vernam nu, dat er een vijand in aantogt was, en wel de Boetå-koning DÅSÅMOEKÅ, en dat SOEWÅNDÅ tegen dezen vijand opgetrokken was met alle Vorsten, Hofgrooten, hoogere en lagere aanvoerders, dat Patih SOEWÅNDÅ twee afdeelingen mede-
7. genomen had om te strijden, en de derde afdeeling achtergelaten had om de Vorstelijke verblijfplaats te beschermen met al de zoons der Vorsten, en de Vorstelijke insigniën en teekens van waardigheid.

Toen nu de gemeene soldaten, die steeds voortliepen, uit het gevecht aankwamen met den vijand op hun hielen, en dit aan den Koning berigt was schrikte hij. Hij gaf dadelijk een algemeene order aan de Legerhoofden en,
8. Vorsten-zonen (om ten strijde te trekken). Niet meer dan tien Vorsten moesten achterblijven, om zijn Gemalin te beschermen, benevens de Hofgrooten en honderd Legerhoofden, allen beambten van 't hof te Maïspati, en niet van de buiten-provinciën des rijks. De Koning trok nu van zijn verblijfplaats op
9. in dezelfde orde, als SOEWÅNDÅ was opgerukt. Hij maakte zich bezorgd om SOEWÅNDÅ, wien hij zoozeer beminde, omdat deze met een Boetå aan 't strijden was, daarom haastte hij zich hem achterna te trekken om hem te helpen. Op zijn snellen togt kwam hij den zoon van Vorst SODÅ en den zoon
10. van DARMÅGORÅ tegen. Zij kwamen van het slagveld en waren als de eenige nog levende personen gevlugt, om hun Koning tijding te brengen. Toen zij door al de troepen heen gekomen waren, en voor den Koning gebragt werden, hield de Koning op. De beide Vorsten-zonen maakten een sëmbah,

(LXXXVIII) en deelden het volgende hevig weenende mede: „Uw dienaren hebben ge-
11. „streden met een slecht gevolg: Koning DÅSÅMOEKÅ is een onverschrokken „held, even als zijn Legerhoofden, maar vele van zijn Legerhoofden, Heer! „waren gevallen door de hand van Patih SOEWÅNDÅ, die hen aanviel, en „daarom viel hij als het slagtoffer van den strijd, want Patih SOEWÅNDÅ vocht
12. „eindelijk in persoon met DÅSÅMOEKÅ, en mat zijn bovennatuurlijke begaafd-„heden met die van zijn tegenpartij. DÅSÅMOEKÅ was in alle opzigten de „minste, maar hij had de påntjåsonå-spreuk in zijn bezit. Ja Heer! DÅ-„SÅMOEKÅ stierf vijf malen: herhaaldelijk werd hem met een pijl de hals af-„gesneden, en eindelijk werd zijn borst verbrijzeld, DÅSÅMOEKÅ viel op den
13. „grond maar herleefde telkens. Toen deed hij een verwoeden aanval op de „Vorsten, velen van hen sneuvelden; Patih SOEWÅNDÅ offerde zich met hen „op in den strijd, en zóó kwam hij om 't leven in een worsteling met DÅ-„SÅMOEKÅ, die zooveel grooter en breeder was dan hij. Toen hem het hoofd af-„gesneden was, deden het hoofd en de romp elk afzonderlijk woedende aan-„vallen, en zóó werd het slagveld een zee van bloed met bergen van hoofden."
14. Toen de Koning van Maïspati hoorde, dat Patih SOEWÅNDÅ gesneuveld was, bromde hij binnensmonds van gramschap, en bedwong zijn tranen van toorn. Hij geleek een kleine leeuw, die alle pogingen aanwendt om een dikken grooten olifant te bijten. Hij zette zijn wagen tot sneller vaart aan, zoodat hij kraakte en schudde. Het was of hij nog op dienzelfden dag de wereld zoude vernielen.
15. Niet lang daarna kwam Hjang NARÅDÅ uit den hemel. Hij wist, dat de Koning van Maïspati ARDJOENÅ-SÅSRÅ-BAOE, als hij vertoornd was, ligt zoo ver zoude kunnen gaan, dat hij (de aarde) zoude verwoesten en de bergen zoude doen overhellen en instorten. Hij kwam met kluchtige manieren, en
16. sprak hem aldus vleijende vriendelijk aan: „wel, Koning der wereld! alom „beroemde, heldhaftige, met buitengemeene vermogens begaafde Vorst, voor „wiens schoonheid die van Hjang ASMÅRÅ onderdoet, wiens krachten zoo „voortreffelijk zijn, dat er geen een onder de Goden is, die u nabij komt, of „die uw buitengemeene strijdkrachten in den oorlog kan aanschouwen! Ko-„ning der Koningen, voor altijd het pronkjuweel der wereld! die, als eerste „en voornaamste persoon van de wereld, uw paleis hebt te Maïspati, om
17. „tot steunpilaar der wereld te dienen! Uitstekend Vorst, die de aarde vrij „maakt, wiens handel en wandel is als die van deugdzaam Vorst, bij wien de „groote Goden onderdoen in beleid en waren roem, wiens kennis en spraak

(LXXXVIII),„ volmaakt is, in wien al de krachten der wereld zich vereenigen, en die vol-
„komen bedreven zijt in 't voeren van heerschappij! Het zou jammer zijn,
„als gij aan uw gramschap gevolg gaaft, en besloot de aarde onderste boven
18. „te halen, en daardoor uw naam berucht te maken. Als de Koning van
„Maïspati vertoornd is, kan hij de aarde in ellende storten, en brengt hij
„de wereld in de grootste verwarring.

„Die Dåsåmoekå is (wel is waar) heldhaftig, met buitengemeene vermogens
„begaafd; hij verdient den naam van moedig, dapper en onverwinnelijk, vol-
„leerd in alle oorlogsbedrijven, maar als men hem bij u vergelijkt, dan lijkt
„het er in 't geheel niet naar, dat hij het van u zou winnen, dan zijn al zijn
19. „vermogens nutteloos. Al wat er op de aarde woont, beeft voor hem, en
„verliest den strijd tegen Dåsåmoekå, evenwel is hij in den strijd met u als
„een klein kind, die met een volwassen jongen vecht. Als gij besloten hebt,
„Dåsåmoekå naar 't leven te staan, dan duurt het niet lang, of hij is in uw
20. „handen. Doch dat zou maar opspraak verwekken, het zou den groote Goden leed
„doen, en Baṭårå Goeroe bedroeven, want Baṭårå Goeroe heeft reeds
„vastgesteld, van wien de overwinning zal uitgaan. Het is nu nog de tijd van
„zijn dood niet. Maar later, bij een volgende incarnatie, als het leger van
„apen (gekomen) is, later zal 't uw roem zijn, dat gij hem gedood en het rijk van
„Alĕnkå verwoest hebt.

21. „Nu moogt gij Dåsåmoekå nog niet om 't leven brengen, want zijn tijd
„is nog niet gekomen. Hij is wel is waar ten hoogste verwaand, en verheft zich
„er op, dat hij den hemel afgeloopen, en 't verblijf van Baṭårå Éndrå ver-
„woest heeft, zoodat de Goden in den grootsten angst verkeerden, maar daar-
„voor wil Baṭårå Goeroe hem nu niet straffen, al is het zeker, dat Hij het
LXXXIX.1. „niet zonder u zal doen. Niemand anders dan gij zal later tot taak krijgen
„om Dåsåmoekå te dooden; waar hij zich ook moge incarneren, zult gij u
2. „ook evenzeer incarneren. Het is voor eeuwig vast bepaald, dat die zelfzuch-
„tige dwingeland sterven zal door toedoen van een persoon, die een voortref-
„felijken inborst bezit. Keer daarom maar terug en trek niet tegen hem ten
„strijde! vermaak u liever in uw paleis!"

3. Hierop antwoordde de Koning op luiden toon: „neen, Hjang Narådå!
„laat af! dat vermeerdert maar mijn toorn. De reden waarom ik tegen Dåsåmoekå
„wil ten strijde trekken, is, dat ik den dood van mijn vriend Soewåndå wil wre-
4. „ken. Dåsåmoekå heeft hem gedood, het is dus zeker dat ik hem zal trach-
„ten te wreken; maar ik heb het plan niet om den tiran Dåsåmoekå te dooden,

(LXXXIX) „hij moet echter in den strijd voor mij eerst onderdoen, en ik wil niet naar
5. „de hoofdplaats van Maïspati terugkeeren, voordat de Boetå-Koning in „den strijd bezweken is. Ik streef niet naar 't bezit van vele koningrijken en „goederen, ik wil niet rooven, of rijken veroveren, ik verlang niet naar 't bezit „van schatten en prachtige sieraden, want ik heb van dat alles een groote hoe-
6. „veelheid te Maïspati. Ik wil niets anders, dan al wat op de aarde is onder „mijn bescherming nemen. Geen een mag er kwaad bedrijven, zoo lang ik regeer,
7. „en alle Vorsten moet het voorspoedig en gelukkig gaan. Als er ergens op de „gansche aarde een Vorst is, die een oproerigen aard bezit, het zij een mensch „of een Boetå, dien zal ik verdelgen; ik zal daarmede niet ophouden, zoo-„lang ik Ardjoenå-såsrå heet. Niemand mag een wreeden inborst bezitten,
8. „van alle Vorsten mag er geen een zijn, die snoodheden pleegt, en in de we-„reld verwoestingen aanrigt; of zij menschen of Boetå's zijn, allen, die „kwaad doen, zal ik verdelgen."
9. Hjang Narådå zweeg van verbazing, omdat de Koning van Maïspati zich niet liet tot bedaren brengen, en afbrengen van zijn plan om ten strijde te trekken, te worstelen en met Dåsåmoekå een tweegevecht aan te gaan.
10. Daarop gaf de Koning van Maïspati aan den aanvoerder van de voorhoede last, om met het geheele leger op te rukken. Terwijl Narådå nog achter hem bleef loopen, vroeg hij aan den zoon van Sodå, die vroeger mede
11. bij 't gevecht tegenwoordig was: „hoe had mijn vriend Soewåndå de orde „van 't leger ingerigt, bij den optogt en in het gevecht? Gij moet die orde „navolgen, en niets veranderen in al de schikkingen van Soewåndå."
12. De Veldheeren beloofden dit, rigtten toen de orde van 't leger even zoo in, als zij vroeger geweest was, en volgden de orde van Soewåndå als voorbeeld. Daar zij met hevige smart hun Patih misten, namen zij de handelingen van Soewåndå tot voorbeeld.
13. Toen men op het slagveld gekomen was, rangschikte de Koning al zijn gewapende troepen in de zelfde slagorde, als die van Soewåndå, namelijk die
14. van den adelaar. Terwijl de Legerhoofden in den bek, de vleugels, de borst en den staart gereed stonden, ging Hjang Narådå henen, en vloog op in de lucht met vele Goden in zijn gevolg. Hij had het doel van zijn togt, om
15. te voorkomen, dat het tot een gevecht kwam, niet bereikt. Terwijl het gansche leger nu geheel en al op dezelfde wijze, als Patih Soewåndå het vroeger geordend had, in slagorde stond, was het, of de zee van bodem veranderd was, en zonder grenzen alles overstroomd had.

(LXXXIX)16. DÅSÅMOEKÅ had al gehoord, dat de Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ met zijn gansche leger gekomen was. Zijn leger in vuurroodde kleeding schitterde als honderd maal honderdduizend bergen, die in brand staan: het geheele leger geleek een en al vuur te zijn.

17. De Koning van M a ï s p a t i bevond zich in 't midden van al zijn troepen, en stond boven op zijn wagen. Hoewel hij met welgevallen de houding van zijn leger aanschouwde, dacht hij nog maar steeds aan SOEWÅNDÅ, wien nie-

18. mand in den strijd overtrof. Alle Vorsten, Hofgrooten bevonden zich in rijën vóór den Koning.

Daarop vertrok DÅSÅMOEKÅ van N o e s å-m a n i k, gevolgd door al zijn B o e-

19. t å-benden. De bergen schenen te bulderen en te donderen, zooveel B o e t å's waren er in de lucht. Toen DÅSÅMOEKÅ het leger van menschen zag, was hij er over verbaasd, dat ARDJOENÅ-SÅSRÅ zooveel troepen had, als de golven der

20. zee. Hij wilde hem goed zien, en kwam digter bij den Koning, (deze scheen hem zoo klein, dat) hij zoude verdwijnen, als men tegen hem aanblies, (hoewel) hij zoo schoon was, dat H j a n g ASMÅRÅ voor hem zoude moeten onder-

21. doen. Hij zag met verbazing, dat zijn uiterlijk in goede evenredigheid stond tot dat van SOEWÅNDÅ, dat zij in schoonheid en gestalte aan elkander gelijk waren, met dit verschil, dat de een zuiverder glans verspreidde dan de ander die jonger was, en dat hij daarmede de wereld vervulde.

22. DÅSÅMOEKÅ gaf spoedig aan zijn troepen bevel om aan te vallen. Op het luid geklank van de oorlogsbekkens streek het B o e t å-leger neder, en rukten de aanvoerders ten strijde. Het scheen of het donderde in de lucht, toen de k ĕ n ḍ a n g's en g o n g's klonken en de troepen schreeuwden. Maar de menschen weken daarvoor niet terug.

XC. 1. De partijën vielen op elkander aan als twee zeeën, de Hoofden van M a ï s-p a t i en de Hofgrooten vielen gelijkelijk aan op een vreeselijke wijze, en dachten in de hitte van den strijd niet aan vrees. Het was of het donderde in de

2. lucht. Al de B o e t å's op de aarde en in de lucht, die op wagens, olifanten of paarden reden, vielen op de (onderhoorige) Vorsten en Hofgrooten (van

3. M a ï s p a t i) aan, werden met hen handgemeen, en betwisten hun de overwinning. Terwijl zij elkander van weêrskanten bestookten, liepen de g a m ĕ l a n-dragers achter en door elkander; de toonen van de g a m ĕ l a n waren in harmonie met het geluid van de k ĕ n ḍ a n g, het gehinnik der paarden en het gekletter der wapens. De Hoofden van M a ï s p a t i waren heldhaftig, omdat hun Heer er zelf

4. bij was. Het was overal propvol van afgeschotene wapens en naderende vijan-

(XC) den. De gâdâ's, bindi's, koentâ's, samogâ's nanggâlâ's, baḍâmâ's,
5. parasoe's, piling's en tomârâ's stootten tegen elkander aan, vermengden zich onderling, en draaiden levendig om en rond elkander heen, de wagens raakten tegen elkander aan en kwamen te kantelen. Allen vielen te gelijk aan, sommigen vielen aan op de olifanten, wisselden met de berijders, die er afvielen, van plaats, of bestookten hen met koentâ's, samogâ's, limpoeng's,
6. parasoe's en piling's. Eindelijk werden de Boetâ-benden overwonnen, daar velen van hen gesneuveld waren.

Koning Dâsâmoekâ was verwoed, toen hij dit zag; hij klom spoedig van zijn wagen, en draaide zijn koentâ in de rondte. Hij besloot zelf aan den
7. strijd deel te nemen, maar was verbaasd, toen hij zag, hoe Koning Ardjoenâ-sâsrâ op een aanzienlijke Godheid geleek en waardig was om tot bewoner van den glansrijken hemel bestemd te worden; staande boven op zijn diamanten wagen was het, of hij in de lucht verdween als een verheven God-
8. heid, die nedergedaald was. Terwijl Dâsâmoekâ zijn koentâ ronddraaide, kwamen er honderdduizend wapens in een zwerm uit, en toen kwam er weder een zwerm van twee maal honderdduizend uit, die in digte menigte op de
9. helden van Maïspati vielen, en velen doodden. Daarna draaide hij zijn samogâ in 't rond, zoodat er vuur uitkwam, dat voortvloog om de vijanden te verbranden en te vernielen. Telkens als het vuur te voorschijn kwam, lieten de Boetâ's een alles doordringend geschreeuw hooren.

10. De Koning van Maïspati was op zijn hoede, toen hij dit zag; hij legde zijn boog aan, en toen kwamen er wapens tot afwering van het vuur voor den dag: een stormwind vermengde zich met het vuur, en terwijl de bliksemstralen door de lucht suisden en rukwinden elkander als rook opvolgden, verdwenen de uitwerkselen van Dâsâmoekâ's wondermagt. Nu gingen de troepen
11. van Maïspati den vijand onder luid geschreeuw vervolgen, want al de Boetâ's werden van schrik bevangen, toen de wondermagt van hun Heer overwonnen werd.

De Boetâ-Vorst legde nu zijn vlammende koentâ aan, en schoot die op Ardjoenâ-sâsrâ af, maar deze schoot er een ander wapen op af, zoodat zij zich
12. tegen elkander stomp stootten. De edele Koning (van Maïspati) streed vol zelfvertrouwen, en zóó verdween de wondermagt van Dâsâmoekâ geheel en al en werd overwonnen, zijn lichaamskracht verflaauwde en verminderde. Maar (nog eens) spande hij alle krachten in, en spreidde zijn bekwaamheid
13. ten toon: hij krijschte, zette zijn lichaam uit en nam een reusachtige gedaante

(XC) aan, die al meer en meer toe nam. Verwoed krijschende verhief hij zich in de lucht als een vlammende berg. Alle Vorstenzoons werden van angst bevangen, toen zij DÅSÅMOEKÅ zagen, maar de Koning van M a ï s p a t i schoot hem
14. spoedig een t r i s o e l å achterna, die hem de keel geheel doorsneed. Het bloed stroomde er uit, als een regen. De tien hoofden van Koning DÅSÅMOEKÅ
15. vielen allen op den grond, maar toen zij de grond aanraakten, hechtten zij zich allen weder aan den romp, en werden de romp en de hoofden weder geheel als vroeger. DÅSÅMOEKÅ besteeg nu zijn p o e s p å k å, maar deze werd plotseling door den Koning van M a ï s p a t i met een pijl getroffen, zoodat hij in splinters viel en zich met het stof vermengde. DÅSÅMOEKÅ vloog er bij
16. tijds af, krijschte en riep met een bulderende stem, als van duizend donders, terwijl hij op den grond stampende in de lucht vloog; het werd daarbij donker, alsof het mistte, rook kwam er van zijn lichaam, een bulderende stormwind schoot heen en weder, het werd al duisterder, zoodat men de aarde niet
17. meer zien kon. „Wel," riep hij, „mijn goede ARDJOENÅ-SÅSRÅ! wees dan toch „voorzigtig! gij wilt mijn vijandelijken aanval wederstaan, maar verheug u niet „al te gaauw! Het is er nog ver van daan, dat het met mijn wondermagt
18. „gedaan en de overwinning beslist is." Daarop sperde DÅSÅMOEKÅ zijn monden open, en toen kwamen één millioen, twee millioen wapens uit zijn tien monden. Alle soorten van wapens, die er in de wereld bestonden, kwamen uit zijn
19. monden, ooren, neuzen, en achterste deelen als stroomen te voorschijn. Hij ging in de positie van iemand, die zijn behoefte doet, zitten, en ontlastte wapens: g å d å's, k o e n t å's, b i n d i's, p a r a s o e's, n a n g g å l å's, l i m p o e n g's, p i l i n g's en t j a n d r å s å's vielen bij honderdduizenden en millioenen op den vijand ne-
20. der om hem te verbranden. De wapens gingen steeds voort aan te vallen, en kwamen midden op het leger neder: vele wagens werden verbrijzeld, olifante-koppen werden door g å d å's, die uit de lucht kwamen, stuk geslagen,
21. paarden vielen met hun berijders dood neder. Daarbij brulde DÅSÅMOEKÅ, en klonk zijn stem in het noorden en zuiden, in het westen en oosten, en verspreidde zich wijd en zijd met luid geraas. Het vuur steeg als een damp uit zijn mond vlammend op, terwijl de wapens luid gedruisch en rumoer maak-
22. ten, zoodat de geheele wereld er van scheen te schudden. De troepen van M a ï s p a t i sneuvelden bij tienduizenden, de lijken van menschen vermengden zich met de gebrokene wagens en de lijken van olifanten, en hoopten zich op het slagveld opeen, zoo wel vóór als achter den Koning.

XCI. 1. Toen Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ zag, dat de reusachtige gedaante van DÅSÅ-

(XCI) MOEKÅ toenam, glimlachte hij, zonder zich er om te bekreunen, want hij wist wel, dat DÅSÅMOEKÅ zijn wondermagt liet werken, en met zijn donderende stem zóó brulde, dat alles er van daverde, even als hij gedaan had in den 2. oorlog met Baṭårå ÉNDRÅ, maar dat hij nu ook zijn allerlaatste pogingen aanwendde om hem, den Koning van Maïspati, in den strijd te doen omkomen. ARDJOENÅ-SÅSRÅ stond rustig op zijn wagen, en sloeg zijn legermagt naauwkeurig gade, hoe zij nu en dan door een regen van wapens en rotsen 3. en bergen van steenen overstelpt werden, terwijl de steenen losgerukt werden en al het geboomte van het woud ontworteld werd door de werking van DÅSÅMOEKÅ's wondermagt, en de zee als 't ware omgeroerd werd. De Boetå-troepen schreeuwen van blijdschap met een luid getier, waarmede zich het bulderend geluid van de golven der zee vereenigde.

4. De Koning van Maïspati legde zijn trisoelå aan, en onder de herhaalde schudding kwamen er slangen, zoo groot van omvang als bergen, uit de trisoelå. Deze vielen bij honderdduizenden aan, en slikten de parasoe's, limpoeng's, samogå's, nanggålå's, koentå's, tjandråså's, baḍåmå's 5. en piling's in. Al deze wapens verdwenen voor de wonderslangen, zij werden opgeruimd, of verspreidden zich zonder dat er één van overbleef. De troepen van Maïspati verhieven een bulderend geschreeuw, dat de lucht alom doorkliefde. Daarop legde Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ zijn koentå aan, het 6. wapen vloog af, en sneed DÅSÅMOEKÅ den hals door. Zijn romp rolde met een bons op den grond, even als een berg, die instort of van zijn plaats gerukt wordt, viel hij op de Boetå's, die verschrikt en bevreesd werden, toen zij de wondermagt van ARDJOENÅ-SÅSRÅ zagen. Doch toen hij op den grond gevallen was, hechtten zijn tien hoofden zich wederom aan zijn romp. DÅSÅ-7. MOEKÅ herleefde weder, rigtte zich op, schoot met een vaart in de lucht, en nam een gestalte aan, zoo groot als een berg, met honderd hoofden; in zijn (twee honderd) handen hield hij wapens gevat. Hij draaide die handen steeds rond en heen en weder, of boog ze naar zich toe. Uit elk van zijn gapende monden 8. kwam vuur. De handen draaiden op een vreeselijke wijze wapens, als tjåkrå's, koentå's en samogå's, rond. Zijn stem bulderde als de donder. Veel gemeene soldaten werden verstrooid, de Legerhoofden van Maïspati werden op dat gezigt van schrik vervuld; velen van hen werden door die wonder-9. wapens getroffen, en sneuvelden. DÅSÅMOEKÅ deed in zijn gramschap blindelings een verwoeden aanval, greep de vijanden met zijn twee honderd armen, kneep en vergruisde hen, smakte hen neder, brak hen in tweeën, of scheur-

(XCI) de hun dijën van 't lichaam. De troepen van Maïspati kwamen daardoor in opschudding, want van de Vorsten, Legerhoofden en Hofgrooten sneuvelden
10. velen. Het was of Baṭårå Kålå de aarde wilde verdelgen, en waarlijk ijzingwekkend. Dåsåmoekå ging op die wijze al meer en meer voort, en toen hij door vele Vorsten tegelijk als om strijd werd aangevallen kwamen zij, op welke hij
11. los ging, om; 't was of hij hen dood drukte en als deeg kneedde. Zonder ophouden sneuvelden er Vorsten, die hem van voren of van achteren of van de regter- of linker zijde aanvielen. Eenigen grepen naar hem met naar boven gestrekte armen, anderen omklemden hem, of klommen op zijn hoofden en armen, en sloegen hem geweldig met koentå's en tjandråså's. Maar de
12. aanvallers verloren veelal hun bewustzijn, velen vergruisde hij tusschen de tanden, of hij schopte hen voor of achter zich dood. Anderen stroopte hij tusschen zijn vingers, zoodat zij stierven, anderen kneep hij met handen te pletter, vergruizelde en verbrijzelde hen, of hij sloeg hen tegen elkander, dat hun gebeente kraakte; die hij maar met zijn vlakke hand op het hoofd sloeg,
13. werden geheel verpletterd. Zij die tegen zijn hoofden opklommen, schudde hij er af, zoodat zij naar alle zijden vlogen, en zóó deed hij ook met hen, die hem van achter aanvielen, of hem omklemden om met hem te worstelen.

Koning Ardjoenå-såsrå zag dien strijd van Dåsåmoekå tegen zoovelen tegelijk met genoegen. Dåsåmoekå had veel van een berg, de Legerhoofden
14. van Maïspati geleken op het geboomte en gras, dat voor 't geweld van een stormwind omviel of ontworteld werd, terwijl hij brulde als duizend donderende bergen. De Vorsten werden allen op die wijze van zijn lijf geschud, vielen neder en lagen verstrooid rondom hem op den grond. Het aantal doo-
15. den nam al meer en meer toe. Als hij op hen afkwam, vlogen zij als stof uiteen. In zijn woedende aanvallen sloeg hij alles overhoop en door elkander Zijn monstreuse gedaante was zoo groot als een berg, door zijn verwoedheid was zijn lichaam van vuur. Hij sloeg in het wilde als een razende om zich heen. Honderdduizenden vonden den dood tusschen zijn tanden, of kneedde
16. hij met zijn handen te pletter. Anderen namen in de groote verwarring naar alle kanten en door elkander de vlugt. De troepen van Maïspati lagen overal verstrooid op den grond, en vele helden waren gesneuveld.

Ardjoenå-såsrå zag het eerst maar aan, hoe Dåsåmoekå aanviel, hoe de Vorsten
XCII. 1. als weggevaagd werden, en hoe de andere Legerhoofden terugweken. Hij werd eindelijk toornig, toen hij dit zag, nam spoedig een reusachtige gedaante aan, en werd in één oogenblik zoo groot als een berg, zelfs nog grooter dan Dåsåmoekå,

(XCII) 2. in zijn duizend armen hield hij wapenen gevat. Hij geleek op Baṭårå Kålå, als deze zijn reusachtige gestalte heeft aangenomen, en overdekte alles op een vreeselijke wijze. Zijn oogen waren als de zon midden in het luchtruim, als een woeste draak wilde hij zich meester maken van de levens der Boetå's. De
3. haren op zijn duizend armen bestonden uit koentå's, nanggålå's, tjåkrå's, tjandråså's; groote gådå's en bindi's. Het Boetå-leger kreeg een schrik, omdat de Koning van Maïspati de reusachtige gestalte van een Boetå
4. aannam, en zoo buitengemeen groot werd, zelfs nog grooter werd dan Dåsåmoekå. Zijn brullen deed de aarde schudden, zijn stappen deed die als 't ware splijten, wankelen, beven en heen en weder kantelen, en bragt de geheele natuur
5. in opstand, de zee werd bewogen en bulderde geweldig, de hoogste bergen helden over, waringin-boomen werden ontworteld, een menigte bliksems kwam uit zijn mond barsten, en daverde zoo vreeselijk als duizend donderslagen, de aarde rilde en beefde.
6. Zij vielen beiden te gelijk aan en stootten tegen elkander als vechtende bergen, brullende en krijschende vervulden zij met hun geluid het noorden en zuiden, 't was of de drie werelden vaneen gekliefd werden. Zij namen hun weg door de lucht, en stootten van boven tegen den hemel van Éndrå. De
7. Goden, die daar woonden, kwamen in opschudding en gingen verhuizen. De Hemel van Éndrå viel bij stukken naar beneden, werd verstrooid, kwam in rep en roer, en werd als water omgeroerd door het geweld, waarmede zij, als twee vechtende bergen, elkander bevochten en door de lucht gingen. Vele gedeelten van den hemel vielen op een grooten afstand neder, en ploften in
8. de zee. De Goden, aan welke die gedeelten toekwamen, vlogen mede weg en stegen op het vaste land, nadat hun woonplaats verdwenen en in zee geploft was.

Koning Dåsåmoekå schrikte en was getroffen, toen hij de bovennatuurlijke,
9. krachten van Ardjoenå-såsrå zag werken. De aarde schudde herhaaldelijk en stortte in, toen zij hun wondermagt tegen elkander maten, de bergen schenen om te rollen, en de hoogste bergen knikten met hun toppen en trilden en schudden. Zij schopten elkander en worstelden, zij duwden elkander en liepen om elkander heen, het was of het gansche uitspansel zoude instorten.
10. Zij sloegen elkander tegelijk met duizend ḍĕnḍå's, zoodat de bergen er van daverden. Hun krachten en volharding waren aan elkander gelijk, zonder ophouden bestookten zij elkander met gådå's, bindi's, moesålå's, ḍĕnḍå's,
11. koentå's, tjandråså's en piling's. De aarde beefde, waggelde, en boog

(XCII) golvend binnenwaarts door het geweld, waarmede zij streden, de zee werd beroerd en bewoog zich zoo hevig, alsof zij kookte, zij wist van geen eb of vloed meer: vele visschen stierven, en al wat er in de zee woonde, maakte groot rumoer.

12. Hoe verwoed DÅSÅMOEKÅ ook was, gevoelde hij toch een oogenblik ontzag voor zijn tegenpartij, maar toen sperde hij zijn monden weder open en kwamen er vier millioen limpoeng's uit. Zij vlogen op den vijand los, en
13. vielen gelijktijdig op Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ aan, maar deze week er niet voor op zijde. De limpoeng's werden achtervolgd door een stormwind, en zóó vielen allen te zamen op ARDJOENÅ-SÅSRÅ aan. DÅSÅMOEKÅ stortte een toovergebed uit, opdat zijn tegenpartij van de limpoeng's met de daarop
14. volgende windvlagen pijn zoude gevoelen. Hij brulde en krijschte, alsof honderdduizend onweders het heelal doorkliefden. „Hei," (riep hij) hei, Koning! „hei, ARDJOENÅ-SÅSRÅ! wees toch vooral goed op uw hoede, zoo met een zult „ge zeker omkomen en door het geweld van mijn limpoeng's, die naar den
15. „strijd hunkeren, vergruizeld worden. Vier millioen limpoeng's zullen u „vernielen."

Eensklaps schoot ARDJOENÅ-SÅSRÅ om zich te verweren zijn trisoelå af, en kwamen er vier millioen trisoelå's voor den dag, afgescheiden daarvan liet hij er een draken-pijl op volgen, waardoor honderdduizend draken ver-
16. schenen. Eenige trisoelå's vlogen met gelijke kracht (op de limpoeng's) af, zoodat de wapens zich tegen elkander stomp stootten. Toen kwamen de draken spoedig de limpoeng's inslikken, en zóó verdwenen de wonder-limpoeng's: geen een had nu nog den moed, om op de draken van ARDJOENÅ-SÅSRÅ
17. los te gaan, omdat ze allen in de keelen der draken verdwenen. De limpoeng's verdwenen tot de allerlaatste toe.

Toen schoot ARDJOENÅ-SÅSRÅ weder, DÅSÅMOEKÅ liet zich, door een trisoelå getroffen, op den grond vallen, zijn hals was geheel afgesneden, Op den grond liggende, herleefde hij, en toen vloog hij luid weenende in de lucht
18. Het was of honderdduizend onweders tegelijk door de lucht klonken, (toen hij weende).

Maar eensklaps kwam Baṭari DOERGÅ, de Gemalin van Baṭårå GOEROE, om Koning DÅSÅMOEKÅ, die nu in 't gevecht de minste was, te helpen. Ter-
19. wijl zij hem voor 't oog bedekte, vervulde zij de lucht met een luid klinkend gekrijsch, dat de aarde hevig deed daveren en groote verwarring stichtte. Zij krijschte al heviger en heviger, en vervulde het heelal met haar stem, digte

(XCII) 20. duisternis viel neder, het zonlicht werd uitgedoofd, de gansche wereld werd donker, en zelfs sterren waren er niet te zien; men kon niets waarnemen dan haar stem alleen. Allen die haar hoorden, werden van angst verslagen. Doch
21. het was voor ARDJOENÅ-SÅSRÅ geen geheim, dat dit de stem van Baṭari DOERGÅ was. Hij wist zeer goed, dat het de stem was van Baṭari DOERGÅ, die DÅSÅMOEKÅ te hulp kwam, en de geheele wereld in het duister hulde. De Koning van Maïspati werd echter niet bedremmeld, hoewel hij wist, dat
22. Baṭari DOERGÅ zich tegen hem partij stelde. Behoedzaam legde hij zijn groote ḍĕnḍå aan, en riep: „wel Baṭari DOERGÅ! daar doet gij zeker verkeerd
23. „aan, wees op uw hoede!" De ḍĕnḍå van ARDJOENÅ-SÅSRÅ had den omvang van een berg, met honderdduizend handen, want evenveel uitstekende punten
24. waren er aan de ḍĕnḍå, en elke punt geleek op een hand. Ieder van die handen hield een wastoorts vast, zoo dik als een konings-draak. Hij draaide die ḍĕnḍå rond, en riep: „hoor, Baṭari DOERGÅ! ontwijk den strijd met
25. „mij niet!" Zijn buitengemeen krachtige ḍĕnḍå vloog in de lucht, en verhief zich zoo hoog, dat de duisternis verdween en de geheele wereld (weder) verlicht werd. DOERGÅ was verlegen, toen men haar zien kon, haar wondervermogen was verdwenen, en daarop spoedde zich weg. Men kon Koning DÅSÅMOEKÅ weder zien, nadat Baṭari DOERGÅ gevlugt was.
26. Eindelijk schoot de Koning van Maïspati een voortreffelijke pijl af, die DÅSÅMOEKÅ trof, hij liet zich, door de pijl gewond, uit de lucht vallen, hij viel op den grond en was van zijn wond al weder genezen, maar eensklaps werd
27. hij door den Koning van Maïspati aangegrepen. Terwijl hij DÅSÅMOEKÅ vasthield, bewoog deze zich niet, want hij was ten hoogste vermoeid en geheel verbijsterd. Daarop werd DÅSÅMOEKÅ door ARDJOENÅ-SÅSRÅ gekneveld. De troepen van Maïspati schreeuwden, omdat DÅSÅMOEKÅ het onderspit gedolven had.
28. DÅSÅMOEKÅ boog zich voorover, zag niets van 't geen hem omringde, en hield zijn oogen gesloten, even als of hij dood was. Hij werd door een menigte omringd. Zijn reusachtige gestalte was nu verdwenen, zijn lichaam was
29. weder zoo klein geworden als vroeger. De Vorsten betastten hem, maar daar hij nog ademde, wilden de Legerhoofden, die de touwen, waarmede hij gebonden
30. was, vasthielden, dat hij zoude opstaan, en riepen: „he, DÅSÅMOEKÅ! ben je „dood? Je houdt je oogen maar gesloten, doe ze open! Je ademt immers nog! „nu ben je stom en spreekt geen woord; zie! dat is nu een handelwijs, die je „niet past, want zoo pas heb je nog gevochten op een buitengemeene wijze, die

(XCII) 31. alles op aarde overtrof." Toen al de Boetå-troepen zagen, dat hun Koning gewond en door ARDJOENÂ-SÅSRÅ gekneveld was, en hij door vrees gedrongen om de gunst van ARDJOENÅ-SÅSRÅ dong, verlieten zij hun Heer, en gingen zij, op zelfbehoud bedacht, aan 't vlugten.

32. Alleen Patih PRAHASṬÅ verliet hem niet, maar bleef achter om zich voor hem op te offeren. Hij was een brave Patih: toen zijn Koning ongelukkig gestreden had, wilde hij hem in den dood getrouw blijven. Terwijl hij zijn

XCIII. 1. haren glad naar achteren streek, boog hij zich voor Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ, en zeide weenende: „Gebieder en Koning! inderdaad Koning der Koningen! „Voortreffelijkste der wereld! Blijf, o Heer! bij voortduring de wereld be-

2. „schermen, als Opperheer van de Vorsten! Als het eenigzins kan, smeek ik „U, dat U DÅSÅMOEKÅ tot Uw onderdaan maakt, en hem niet doodt. Heer! „vergeef hem zijn misdaad, dat hij zich verstout heeft met U te strijden. Ik „heb hem vroeger al genoeg gewaarschuwd, (maar hij heeft daar niet naar

3. „geluisterd), omdat hij weinig ontwikkeld is, en nog geen beleid heeft. Hij „is stomp van begrip ten opzigte van datgene, waarin hij zijn vertrouwen stelt. „Hij is nog zóó onnoozel, dat hij geen onderscheid kent tusschen kwaad en „goed. Want als mijn Koning en Gebieder een naauwkeurigen blik geslagen „had op de nederlagen en overwinningen van zijn regering, hoe zou hij het „dan gewaagd hebben, met U te strijden en een tweegevecht aan te gaan!"

4. De reden waarom PRAHASṬÅ zoo sterk bij den Koning van Maïspati aandrong, en zooveel tot hem sprak, was oogenschijnlijk deze, dat hij zich voor zijn Koning opofferde, maar inwendig nam hij in aanmerking, dat DÅSÅMOEKÅ zijn neef was, want zijn oudere zuster SOEKÈSI, de Boetå-prinses van Alĕnkå, was de moeder van DÅSÅMOEKÅ.

5. Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ schudde zijn hoofd, en wilde op het verzoek van Patih PRAHASṬÅ niet antwoorden; daarom was deze dan ook hoogst ongerust, meenende, dat DÅSÅMOEKÅ zoude gedood worden. Maar hij dacht ook bij zich

6. „zelven: dit is een edel Vorst! ik hem verzocht om aan DÅSÅMOEKÅ vergiffenis te „schenken, en zeker is het, dat een edel Vorst misdaden vergeeft." Zich daarop tot DÅSÅMOEKÅ keerende, zeide hij: „welnu, wie heeft ongelijk gehad? „Vroeger heb ik U verzocht om U niet in een oorlog met den Koning van

7. „Maïspati te wagen, en nu is 't volkomen uitgekomen, zoo als ik gezegd „heb. U is een onwetende, onnoozele Koning, U doet niet Uw best om U „kundige, brave Vorsten, die juist wisten, wanneer zij hun moed en buiten- „gemeene krachten moesten aanwenden, als voorbeelden ter navolging te kie-

(XCIII) „zen. Het is buiten twijfel, dat de Koning van Maïspati dapper en met „de uitnemendste eigenschappen begaafd is! Het past dus niet met zulk een „Vorst te strijden; waarlijk zulk een Vorst moet men dienen! Juist omgekeerd
8. „heeft U de dapperen tot voorbeeld gekozen: U heeft niets gedaan dan anderen „uit te dagen, in 't vertrouwen op de gunst, die Baṭårå Goeroe U vroeger „bewezen heeft, maar men kan deze toch niet manen (alsof Hij een schulde-„naar is). Hij alleen is het, die het goede en kwade uitdeelt, en Hij is het, die „beschermt. Al hebben de Goden U ook vroeger beloften gedaan, die beloften
9. „verdwijnen, als men zich slecht gedraagt. U heeft in de hoogste mate de voor-„zigtigheid uit het oog verloren. U is een doove Boetå-Vorst. In Uw trots „heeft U gemeend, dat U niemand gelijk is; welnu, daar heeft U nu een Ko-„ning, wiens uitstekende vermogens in den oorlog den hoogsten trap bereikt „hebben, die alom beroemd en onverwinnelijk is, die door andere Koningen
10. „wordt gehuldigd, de dappere edele Koning Ardjoenå-såsrå. Indien U ook „(als de anderen) bereid geweest waart, den Koning van Maïspati als Uw „meerdere te erkennen, dan zou het voordeel maar aan Uw kant geweest „zijn, want de dapperheid, kunde, vermogens, de wijze van oorlogvoeren, de „hoogste deugd van een regerenden Koning, zooals hij die bezit, zouden, wanneer „U langen tijd dagelijks aan het hof van Maïspati verkeerd had, U tot een „navolgenswaardig voorbeeld gestrekt hebben, en daardoor zoude de eer en „het aanzien van 't rijk van Alĕnkå verhoogd zijn."
11. Op al die verwijtingen van Patih Prahasṭå antwoordde Koning Dåsåmoekå met geen enkel woord, omdat hij zoo veel berouw gevoelde. De kluisters deden hem al meer en meer pijn, zijn twintig armen waren hem aan 't lijf gebonden, zoodat hij geen een er van bewegen kon, en als hij zich bewoog, knelden hem de kluisters, waarmede zijn geheele lichaam omwonden was, nog te
12. meer. De hoofden van Dåsåmoekå lagen op een wagen en rolden om en om, terwijl zijn lichaam achter den wagen aansleepte.

De Koning van Maïspati besloot spoedig met zijn leger en zijn Vorsten terug te keeren naar de geïmproviseerde stad aan het zeestrand. Op het sein
13. van de krijgsmuziek trok het leger af; onder het luid rumoer van de troepen, dat de lucht als 't ware doorkliefde, geleek het veel op een onstuimige zee. Het gansche leger van Maïspati was in afdeelingen, in flanken en voorhoede, verdeeld. Al de Vorstenzoons vervulden de plaats van hun (vroeger gesneuvelde) Vaders. (Kortom) de geheele indeeling (van het leger) was zoo als vroeger.

(XCIII) 14. Koning DÅSÅMOEKÅ werd achter een wagen gesleept vóór dien van Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ; als hij omrolde, deed hem zijn lichaam pijn, en als de paarden, die zijn wagen trokken, hard geslagen werden, wipte het hoofd van DÅSÅMOEKÅ op, en rolde op den wagen regts en links, of stootte met geweld
15. tegen de ijzeren stijlen rondom den wagen; als de paarden in de hoogte sprongen, werd zijn hoofd heen en weêr geschud, en stootte maar telkens tegen den wagen, zonder dat hij zich bewegen kon. Hij lag met zijn lippen voorover op den wagen, en dewijl hij daarmede den bodem van den wagen aanraakte, kwam er bloed uit, dat zijn geheele lichaam bevlekte en bemorste. Hij grom-
16. de en bromde en brulde, daar hem de kluisters al erger en erger knelden. Maar verlaten wij den Koning in zijn togt van 't slagveld naar de legerplaats.

HOOFDSTUK LII.

Zelfmoord van Dèwi Tjitråwati.

Er was onder het Boetå-leger van Alĕnkå een Boetå, met name SOEKÅSRÅNÅ, die van gedaante veranderde, om een schelmstuk te bedrijven. Hij nam de gedaante van een mensch aan, gaf zich uit voor iemand van Maïs-
17. pati en naderde zoo de Konings-dochter van Magâdâ. SOEKÅSRÅNÅ overlegde bij zich zelven, hoe hij haar een onwaarheid zoude vertellen, en zeide, toen hij bij Dèwi TJITRÅWATI gekomen was, weenende: „ach Gebiedster! „de Koning, uw Gemaal, is in den oorlog gesneuveld, hij is met al zijn Le„gerhoofden omgekomen. DÅSÅMOEKÅ was hem in den oorlog te dapper en
18. „te magtig. Patih SOEWÅNDÅ is met zijn Koning gesneuveld; alle Vorsten, „Hofgrooten, aanvoerders en helden zijn allen verdelgd. Eenige weinigen zijn „van de algemeene slagting overgebleven."

Toen Dèwi TJITRÅWATI dit hoorde, was er van de geheele wereld niet meer dan
19. één span afstand (voor haar) zigtbaar. Alle achthonderd Prinsessen, eveneens met den Koning gehuwd, kwamen in een rij aanloopen, om aan Dèwi TJITRÅWATI te vragen, wat er voorgevallen was, maar zij kon niet antwoorden, en boog zich onder het storten van tranen voorover. Zij hield haar dolk in de hand om zich van kant te maken, en zoo begrepen de Prinsessen door haar uiterlijk,
20. wat er in haar omging. Zij weenden luide, en al de vrouwelijke hof-bediende weenden met haar mede. Eindelijk zeide Dèwi TJITRÅWATI op luiden toon tot al de vrouwen: „wie van u, Konings-dochters! is voornemens met „mij te sterven? komt! volgt mij naar het slagveld!"

(XCIII)21. Dèwi TJITRÅWATI hield de dolk, waarmede zich wilde van kant brengen, in handen, en was op het punt met de andere Prinsessen te vertrekken, toen zij door het geraas van de olifanten en wagens de voorhoede (van het leger van Maïspati in de verte) hoorde aankomen.

Daarop sprak SOEKÅSRÅNÅ wederom: „U moet den Koning niet volgen 22. „naar het slagveld! Dat geraas is van DÅSÅMOEKÅ, die daar aankomt, om U „als zijn buit mede te voeren."

Toen Dèwi TJITRÅWATI deze woorden van SOEKÅSRÅNÅ, die den schijn van onvervalschte waarheid hadden, hoorde, zond zij een van haar bedienden uit met 23. dezen last: „onderzoek de plaats, waar uw Heer gesneuveld is, en naar welke „hemelstreek hij zich heeft gewend bij zijn sterven!"

Toen hoorde zij weder de gewapenden van Maïspati, waarop SOEKÅSRÅNÅ na een sĕmbah tot haar zeide: „hoe nu, mijn Gebiedster! DÅSÅMOEKÅ is „nabij. Welaan! laten wij dadelijk van hier vlugten!" Doch de Konings-dochter 24. schreeuwde hem toe: „wel man! wat wil je hier? Meen je, dat ik hem nog „zou willen ontvlugten?"

Daarop trok zij haar dolk, bekeek het vlammende wapen en ging toen voorover op de buik liggen. Het wapen drong door haar borst, en het bloed spoot er uit. Al de Prinsessen wierpen zich nu ook allen op hun dolken 25. om zich te vermoorden. Alle acht honderd Prinsessen lagen op den grond verstrooid, en waren de Konings-dochter van Magådå in den dood gevolgd. Toen TJITRÅWATI gestorven was, volgden de vrouwelijke hofbedienden haar Meesteres met veel haast in den dood, de dwergen, kromgebogenen, gebrekkigen en albino's volgden haar voorbeeld, en eindelijk ook al de (andere) vrouwen in het paleis.

26. SOEKÅSRÅNÅ maakte zich spoedig uit de voeten, en vloog in zijn vorige Boetå-gedaante naar boven in de lucht.

Toen de Koning van Maïspati nu in zijn legerplaats kwam, zag hij al XCIV. 1. de Prinsessen tot de laatste toe op den grond verstrooid liggen. Hij was ontzet en hoogst verbaasd, zoodat hij niet spreken kon; 't was of hij, staande op de plaats, gestorven was. Een regen van geuren verspreidde zich, regenbogen bedekten (het lijk van TJITRÅWATI) met heerlijken luister; men zag overal lichtglansen, en vuurbollen hingen er boven; weerlicht en bliksemstralen schoten heen en weder, hevige rukwinden kwamen met veel geraas en gebulder 2. aanzetten, de donder ratelde, de aarde beefde zonder ophouden, de bergen bewogen zich en stortten met doffe of donderende geluiden in, de zee kookte

(XCIV) geweldig en bulderde, alles in de natuur was in opstand en beweging. Het zonlicht verbleekte en werd onderschept door digte regenwolken, die steeds van boven neêrhingen; maar de winden bleven aanhouden en waaiden de wolken met geweld weg, alsof zij met de Konings-dochter van Magâdâ, Dèwi Tjitrâwati, en de andere acht honderd vrouwen van den Vorst wilden sterven.

3. Toen de Koning tot bezinning gekomen was, naderde hij de Konings-dochter van Magâdâ, Tjitrâwati, en riep uit: „hoe komt het toch, mijn schat! „dat ik u hier als een lijk vind?"

Hij vatte haar hand, waarop zij met haar borst lag, haalde die er onder uit en trok de dolk, waarmede zij zelfmoord gepleegd had, uit de wond. Hij was verslagen, toen hij zag, dat al de Prinsessen zich met haar dolken in de borst

4. gestoken hadden, en dat ook de vrouwelijke bedienden evenzoo waren omgekomen. In zijn diepe droefheid zeide hij: „wat is er toch wel geschied, „dat zij allen op dezelfde wijze gehandeld hebben? ach, Vorstin, lust van „mijn (leven)! sta spoedig op! ga uw man, die van den strijd terug gekomen „is en de overwinning behaald heeft, te gemoet. De vijandelijke Boetâ's

5. „zijn ten onder gebragt, de Boetâ-Vorst in den strijd gevangen genomen, „ik heb hem geboeid achter een wagen laten aanslepen. Kom, mijn lieve! ga „hem zien! hier is mijn vijand, die mij gestreden heeft, maar hij is nu ge„bonden. Hij heeft tien hoofden en twintig armen; kom mijn dierbare schat! „ga hem zien! Doch gij zwijgt maar; wat voor kwaad heb ik gedaan, vrouw-

6. „lief! dat gij zoo vertoornd op mij zijt?" En zoo gaf de Koning van Maïspati zich een tijd lang over aan de droefheid over het sterven van zijn echtgenoote.

Al de Vorsten en hun onderhoorige troepen kwamen nu aan, met Koning Dasâmoekâ achter een wagen aanslepende en met Prahasṭâ, die te voet zonder iemand bij zich achter zijn Heer ging, en van hem niet wilde scheiden.

7. Hij weende zonder ophouden, maar was niet gebonden; hij diende hem op den weg water toe. Het geheele leger van Maïspati, ook de gemeene soldaten, keerde naar hun tenten terug. Alleen de Vorsten, Hofgrooten en hoogere en lagere aanvoerders vervoegden zich bij den Koning. Zij waren geheel verslagen, toen zij in de Vorstelijke tent al de vrouwelijke bedienden en vrouwen van den Vorst op den grond verspreid zagen liggen.

8. Intusschen kwam de vrouwelijke bediende terug, die Dèwi Tjitrâwati vroeger uitgezonden had om op het slagveld onderzoek te doen. Zij zag, dat haar Meesteres een lijk geworden was, en naderde den Koning, terwijl hij bezig was

(XCIV) het lijk van zijn Gemalin, de Konings-dochter van Magådå, toe te spreken en verklaarde, dat hij haar in den dood wilde volgen, als zij dood bleef. De vrou-
9. welijke bediende, die alleen overgebleven was, maakte een sĕmbah, en zeide: „ach, mijn Heer! steun van de wereld, die als Vorst gebiedt over alle „Vorsten! De oorzaak, dat Uw Gemalin zich in dien toestand bevindt, is de- „ze. Er is zoo even in grooten haast een man van de legerplaats gekomen; „het was of hij vervolgd werd door vijanden, hij naderde de Koningin en
10. „deelde weenende mede, dat Uw Majesteit in den strijd gesneuveld was, dat „Patih Soewåndå met alle Vorsten U in den dood gevolgd was, en dat allen „omgekomen waren in een hevigen strijd met den Boetå-Koning Dåsåmoekå „van Alĕnkå. Om die reden, Heer! besloot Uw Gemalin ook te sterven,
11. „zij zond Uw dienares uit om eerst op het slagveld te onderzoeken, opdat ik „mij zoude overtuigen van de wijze, waarop het lijk van den Vorst nederlag. „Waarom Uw Gemalin zich nu na mijn vertrek om het leven gebragt heeft, „weet ik niet."

Toen de Koning dit verhaal van de bediende vernomen had, werd hij al meer en meer wanhopig, en riep: „wel, wie mag dat toch geweest zijn, die de snoodheid gehad heeft, om dat berigt te brengen?"

Hij wenkte aan een van de oude Vorsten, die achtergebleven waren om de Vorstin te beschermen, en vroeg hem naar de aanleiding, dat zijn Gema-
12. lin en de andere vrouwen zich allen met een dolk de borst doorstoken hadden. Waarop de oude Vorst antwoordde: „Heer en Koning! nadat deze „vrouwelijke bediende vertrokken was, om op het slagveld te gaan onderzoeken, „sprak de man, die voorgaf van het slagveld te komen en deed aan Uw Gemalin
13. „het voorstel om uit de Vorstelijke tent te wijken, want dat Dåsåmoekå er zonder „twijfel aankwam, om al de vrouwen des Konings als buit weg te voeren. „Toen hoorde zij het luide rumoer van een leger, en dat was Uw Majesteit, „die naderde, maar zij dacht, dat het Dåsåmoekå was. Kort daarop stak „Uw Gemalin spoedig de dolk in haar borst, en de achthonderd andere
14. „vrouwen en hofbedienden volgden haar in den dood. Nadat Uw Gemalin „gestorven was, spoedde de man, van wien ik zoo even sprak, zich weg, en „verdween in de lucht."

Toen de Koning dit verhaal van den ouden Vorst gehoord had, werd hij radeloos en zinneloos, en zóó ter neder geslagen, dat hij niets meer van de hem omringende wereld zag: meer dan een vinger breedte kon hij van de wereld niet zien.

HOOFDSTUK LIII.

Dèwi Tjitråwati herleeft.

(XCIV) 15. Intusschen kwam Hjang (Baroenå), de God des waters, met heilzaam water bij zich nader bij den Koning, en ging voor hem staan te dansen. Koning Ardjoenå-såsrå ziende, dat er een Godheid gekomen was, en wel Hjang Baroenå, die de God des waters was, noodigde hem uit om naast hem te

16. gaan zitten. Zijn luister scheen als de opkomende zon. Glimlachend sprak Hjang Baroenå met den Koning van Maïspati, en gaf hem deze vermaning: „wel, Koning! laat die bittere droefheid varen! treur niet om uw Gemalin! want zij is het slagtoffer van een listige beproeving geworden, en zal „niet dood blijven: de Prinses van Magådå zal te gelijk met u sterven, en

17. „later zal zij met u wederom mensch worden. Zie hier, Koning! hier heb ik „een uitmuntend geneesmiddel bij mij. Dit heilzame water is het middel om „menschen, die door verraad zijn omgekomen, in 't leven terug te roepen. „Koning! wat behaagt u nu te doen?"

Koning Ardjoenå-såsrå antwoordde vriendelijk: „och, als het aan de Godheid behaagt, verzoek ik U dat heilzame levenswater aan te wenden."

18. Nu liep Hjang Baroenå rondom de lijken, en besprenkelde die met het heilzame water. Plotseling rigtten zij zich allen op uit den dood, tevens waren hun wonden verdwenen. De Konings-dochter van Magådå herleefde het eerst en schrikte, toen zij den Koning zag, viel hem bitter weenende te

19. voet, en liet steeds haar tranen vloeijen; de Koning weende met haar mede. De acht honderd andere vrouwen gingen rondom hem zitten, en bewezen Koning Ardjoenå-såsrå aan zijn voeten ter regter- en linkerzijde nederige hulde. De vrouwelijke bedienden herleefden ook allen, het scheen haar toe, dat zij gedroomd hadden. De Hofgrooten en Vorsten verheugden zich, omdat de Koning niet meer bedroefd was, en al de vrouwen van het hof wederom leefden. Het gansche volk verheugde zich.

20. Terwijl de Koning Ardjoenå-såsrå-baoe naast den God des waters, Hjang Baroenå, gezeten was, en de vrouwen zich (rondom hen) verdrongen, gaf deze aan de Koning deze inlichting: „hoor, waarde Koning! de persoon, die met „zijn (leugenachtige) berigten verraad gepleegd heeft, is een Boetå, genaamd

21. „Soekåsrånå. Hij wilde, dat de Prinses van Magådå, Uw Gemalin, zoude „sterven, en Uw Majesteit zoude dan zeker ook sterven, want die gelofte had

(XCIV) „U aan de Konings-dochter van Magâdâ gedaan; en daar Uw dood niet in „den hevigen strijd plaats vond, moest U zeker sterven uit liefde en met de „Konings-dochter in den dood gaan. Dat was het plan van Soekâsrânâ."

Na deze mededeeling nam de Water-god afscheid en verdween voor hun oogen.

22. Toen maakte Dèwi Tjitrâwati een sĕmbah, en zeide: „ach, Heer! die „Boetâ Soekâsrânâ heeft inderdaad schandelijk gelogen! wat is nu het voor„nemen van Uw Majesteit, want hij heeft een schelmstreek gepleegd, en mij „naar 't leven gestaan."

Koning Ardjoenâ-sâsrâ antwoordde heftig: „die Boetâ is een al te erge

23. „booswicht! dat uitvaagsel der aarde zal gedood worden, al vlugt hij ook „naar den hemel, of in den bodem der aarde, naar den hemel van Baṭârâ „Éndrâ of naar den hemel van Baṭârâ Goeroe, hij mag zijn toevlugt zoe„ken waar hij wil, ik zal dien deugniet dooden!"

Doch Tjitrâwati hervatte eerbiedig: „maar, Heer! Uw Majesteit zal toch „zeker niet vergeten, dat U een Koning is, die door de geheele wereld hoog „vereerd wordt om zijn edelmoedigen aard en rein gemoed, als de voortref„felijkste Vorst der aarde, die de aarde in zijn hoede neemt, opdat zij geluk-

24. „kig zijn moge. Die Soekâsrânâ daarentegen is maar een gemeene Boetâ, „hij doet zeker maar dus zijn best, om zijn Vorst getrouw te dienen, en den „roem van zijn Heer te verhoogen; hij heeft naar een middel gezocht om ook „zijn kant iets te doen, alleen met het oog op den roem van zijn Heer. Jegens „mij heeft hij, wel is waar, verraad gepleegd, maar ik ben niet dood gebleven, „omdat er spoedig hulp kwam van de hooge Godheid, waardoor ik weder leef

25. „en geheel hersteld ben. Ook van alle vrouwen van Uw Majesteit is er geen „een dood gebleven. Het heeft zich dus maar tot een verzoeking bepaald. Het „zal de deugd van Uw Majesteit louteren, zoo hij de zonden vergeeft. Het „staat vast: een roemrijk Vorst moet velerlei verzoekingen doorstaan, maar hij „weet, dat hij niets meer dan een schepsel is; hij mort niet onder rampen, en is

26. „dankbaar, als zij hem voorbijgaan. Bedenk! die Soekâsrânâ is een veel te „gering persoon: hij is niet waard, dat U aan hem denkt. Immers, daar ligt „zijn Koning Dâsâmoekâ gebonden. Waar denkt U nu nog aan? Zijn Koning „is Uw gevangene en Uw verwonneling! Maar ik wenschte den gevangenen „Boetâ-Koning wel eens te zien."

27. Op 't hooren van die woorden van zijn Gemalin omhelsde de Koning haar, zeggende: „het is waar, mijn lieve vrouw! ik had mij daar bijna versproken,

(XCIV) „ik wist volstrekt niet wat ik dacht. Die SOEKÅSRÅNÅ is aan mij onderwor- „pen, want zijn Koning DÅSÅMOEKÅ heb ik gekluisterd. Hei daar, gevangen-

28\. „bewaarder! laat den gebondenen Koning van Alĕnkå DÅSÅMOEKÅ voor den „dag komen, en breng hem dadelijk bij mij!"

De persoon, die dien last ontving, maakte een sĕmbah, ging den gebondenen Koning halen, en bragt hem toen, achter den wagen aanslepende, bij den Koning. Daarop werden (zijn hoofden) van den wagen genomen en rolde hij over den grond, maar zijn kluisters mogten niet losgemaakt worden. Patih

29\. PRAHASṬÅ bleef achter DÅSÅMOEKÅ aanloopen en verliet hem niet. Terwijl DÅSÅMOEKÅ op den grond rolde, werd hij door velen omringd. De vrouwelijke hofbedienden raakten zijn beenen en hoofden met den vinger aan, en zij die er digt bij kwamen, lachten hardop van pleizier. De Konings-dochter van Magådå glimlachte, toen zij den gebondenen Boetå-Koning zag; hij zag er met zijn tien hoofden en twintig armen afschuwelijk uit, niet zooals andere

30\. Boetå's. De vrouwelijke bedienden zeiden tot elkander: „is dit nu de God „der bergklooven? he, ziet die er zóó uit? Is dit de berg-God? zijn hoofden „steken naar alle kanten uit, zijn armen zijn onbehoorlijk veel in aantal, net „als een groote duizendpoot! Zou hij van gekookte rijst houden? Het zou „hem passen, dat hij alleen van kolang-kaling [1] hield."

HOOFDSTUK LIV.

Dåsåmoekå *krijgt vergiffenis, en belooft beterschap.*

31\. Er was eens een aanzienlijke Panḍitå, die met lijf en ziel ten hemel gevaren was, en al den tijd den rang van Godheid bekleed had. De heilige man was afkomstig van Lokåpålå en heette Bagawan POELASṬÅ; hij was de vader van Bagawan PADMÅ, wiens zoon Bagawan WISRÅWÅ heette.

32\. De vrome WISRÅWÅ had veel kinderen, de oudste was WISRÅWÅNÅ, Koning van Lokåpålå, die de schoone gestalte van een mensch had, maar de kinderen, die hij bij de Prinses van Alĕnkå SOEKÈSI had, hadden allen op één

[1] Kolang-kaling zijn de vruchten van den aren-boom. Zij groeijen in zeer lange, groote trossen aan een dikken steel, en veroorzaken bij 't aanraken hevige jeuking. Zooals zij van den boom komen, zijn zij dus voor menschen of dieren oneetbaar. Als men ze gebruiken wil, verbrandt men de buitenste groene schil onder een vuur van droog gras of bladeren, daarna slaat men de harde schil er met stokken af. Van den inhoud of pit, die bij 't voortdurend vasthouden ook nog jeuking veroorzaakt, maakt men wel eens gebak of confituur.

(XCIV) na de gedaante van Boetâ's; de oudste van hen was de Boetâ-Koning
33. Dâsâmoekâ van Alĕnkâ. Bagawan Poelastâ was dus de overgrootvader van Dâsâmoekâ, en werd na verloop van tijd tot den rang van Godheid verheven. Hij daalde in dit oogenblik uit den hemel neder om een bezoek te brengen aan Koning Ardjoenâ-sâsrâ, die juist als overwinnaar uit den strijd
34. teruggekeerd was, en plaatste zich jubelende en dansende voor hem. Toen de vrouwelijke hofbedienden Bagawan Poelastâ zagen aankomen, begrepen zij uit zijn gang, dat het een Godheid was, en daarop verwijderden zij zich allen uit 's Vorsten nabijheid. Koning Ardjoenâ-sâsrâ zeide vriendelijk glimlachende tot hem, terwijl hij hem eenige schreden te gemoet ging: „kom aan,
35. „laten we hier gaan zitten!" Doch Bagawan Poelastâ bleef zonder hem daarop te antwoorden eerst nog voortdansen, terwijl hij eenige oogenblikken den Koning van Maïspati aldus lof toezwaaide: „wel, allervoortreffelijkste „Koning van alle Koningen onder het luchtruim en boven de aarde! in krijgs„deugden en wondermagt doen de Goden vóor U onder, en in schoonheid „zijn zij U niet gelijk! de glans van de maan bestraalt U!
36. Onder het dansen bekeek hij den Koning naauwkeurig, terwijl hij regts en links gaande rondom hem danste. Toen dit eenigen tijd geduurd had, ging Bagawan Poelastâ naast den Koning zitten, en vestigde toen zijn blik op zijn achterkleinzoon, die daar op het plein gebonden op den grond lag, terwijl het volk en de gevangenbewaarder benevens Patih Prahastâ bij hem
37. stonden. Eindelijk zeide Bagawan Poelastâ op een vriendelijken toon: „wel „Heer en Godheid van alle Vorsten! in wien alle deugden zich vereenigen, „die vol mededoogen zijn onderdanen lief heeft, die edelmoedig is en de we„reld gelukkig maakt, die zooveel krijgsdeugden bezit, dat de buitengemeene „bekwaamheden van de Goden daarvoor onderdoen! Het lijkt er in 't geheel
38. „niet naar, dat de gewone Goden U, Koning! zouden gelijk zijn. In al uw „handel en wandel als Opperheer zijt gij niets minder dan Baṭârâ Goeroe; „in schoonheid en luister zijt gij de maan, die zijn liefelijken glans ten toon „spreidt, als zij (des nachts) bij de schoonheden der aarde de ronde doet. „Van U gaan de genoegens uit, die genoten worden in de groote bosschen „of in lusttuinen, en al de genoegens van den krijg zijn ontleend aan uwen „luister.

XCV. 1. „Ik ben hier gekomen, Goddelijke Koning! om U, die van den strijd terug„gekomen zijt en den Boetâ-koning als gevangene medevoerd hebt, een be„zoek te brengen. Ach, Heer! wat is uw voornemen wel met den gebondenen

(XCV) 2. „DÅSÅMOEKÅ? Wat wil U met hem aanvangen? Wanneer U DÅSÅMOEKÅ met „den dood wil straffen, dan geschiede naar Uw welbehagen. Die DÅSÅMOEKÅ „is inderdaad dom en oorlogzuchtig van aard. Hij dacht allen te overtreffen,
3. „en zelfs de Goden in den strijd ten onder te kunnen brengen, maar hij „begreep niet, dat er nog een Vorst is, die het gezag en opperbevel over alle „Vorsten voert, die de wereld bestuurt en verblijdt, die alom beroemd is in 't „voeren van oorlog, die alle gevaren volkomen helder doorziet en in de we- „reld zonder weêrga is.
4. „Ach, Goddelijke Koning! maak, als het eenigzins kan, DÅSÅMOEKÅ tot uw „onderdaan! Neem al de landen, die aan Alĕnkå onderworpen zijn! laat hem „de verpligte leveringen aan U presteren, en alle jaren op de hoofdplaats van
5. „Maïspati U hulde komen bewijzen en belastingen opbrengen! (Maak hem DÅ- „SÅMOEKÅ tot Uw dienaar), al is het dan ook nog zoo gering, stel hem te „Maïspati tot deurwachter aan, of maak van hem een honde-hoeder of
6. „schaapherder of knecht van den koetsier, die Uw wagen rijdt; alles naar Uw „goedvinden, Koning! maar ik smeek U, och spaar hem in 't leven!"
7. Op die wijze trachtte Bagawan POELASTÅ den Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ door goede woorden tot medelijden te bewegen, doch deze vroeg met een glimlach: „he, hooge Panditå! wat zegt U daar, dat U zooveel van dien „dwingeland houdt?"
8. Waarop POELASTÅ vriendelijk antwoordde: „hoewel zijn gedrag is als dat van „slecht sujet, verzoek ik zoo dringend hem in het leven te laten, omdat hij mijn
9. „achterkleinzoon is. Het is waar, DÅSÅMOEKÅ is een aartsdeugniet, doch daarover „wil ik met Uw Majesteit niet spreken; het is U immers genoeg bekend, wat er „in mij omgaat. U, die zulk een voortreffelijk Vorst is, weet dat zeker wel."
10. Terwijl Bagawan POELASTÅ dit zeide uit innig medelijden met zijn achterkleinzoon, bedwong hij met moeite zijn tranen. Toen DÅSÅMOEKÅ Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ een tijd lang met Bagawan POELASTÅ had hooren spreken,
11. werd zijn hart verligt; hij gevoelde (wederom) dat hij leefde, en vestigde zijn blik op Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ, die met een glimlach op het gelaat langen tijd sprak, en op Bagawan POELASTÅ, terwijl deze zijn verzoek sterk aandrong. Hij wist nu pas, dat POELASTÅ zijn overgrootvader was.
12. Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ zeide (eindelijk) vriendelijk glimlachende: „wel, „vrome Panditå! maar hoe is 't mogelijk, dat ik hem niet dood? want die „DÅSÅMOEKÅ is de oorzaak, dat er zoo velen van mijn volk op het slagveld „zijn omgekomen."

(XCV) 13. Poelasṭå antwoordde minzaam: „daarover behoeft U niet bedroefd te zijn, „want al Uw onderdanen, die op het slagveld gesneuveld zijn, kan ik mis- „schien wel weder in het leven terug roepen, tevens met behulp van Uw „voorbede."

14. Met blijdschap vernam de Koning dit gezegde van Poelasṭå en de belofte om zijn volk weder levend te maken. Zich tot den gevangenbewaarder wendende, zeide hij: „maak de boeijen van Dåsåmoekå los en breng hem hier
15. bij mij." Daarop werden de boeijen losgemaakt en naderde Dåsåmoekå tot voor den Vorst, wiens voeten hij omhelsde en wien hij duizendmaal zijn eerbiedige hulde bewees. Toen Bagawan Poelasṭå zag, dat zijn achterkleinzoon ongeboeid aan de voeten van Koning Ardjoenå-såsrå lag en hem ne-
16. derige hulde bewees, riep en schreeuwde hij van blijdschap: „och och! mijn „lieve achterkleinzoon! ik bid U, gevoel berouw en eerbiedig Koning Ar- „djoenå-såsrå als uw Opperheer! want hij is een Koning, die uit den Hemel
17. „nedergedaald is, hij is het pronkjuweel van alle Vorsten. Bied hem uw rijk „van Alĕnkå met al wat er in is en woont, met al uw legeraanvoerders „aan! Meen niet langer, dat alles uw eigendom is, maar (denk,) dat het uw pligt is „het voor hem te bewaken. Neem Uw Heer in alles wat hij doet tot een model
18. „van beschaafdheid en deugd. Dan zal later de luister van uw rijk zelfs ver- „hoogd worden door de veel vermogende voorbede van uw Opperheer. Want „hij is de edelste van de Vorsten der wereld, de beschermer van 't heelal, „de leermeester der Koningen. Zorg wel, dat gij de uitvoering van al wat
19. „hij wil, niet moeijelijk maakt. Zeker zal uw lot ellendig zijn, als gij zijn wil „wederstaat. Ik zeg het u, mijn achterkleinzoon! neem u in acht! Gij moogt „wel van geluk spreken, daar gij niet alleen de onderdaan van een verheven „en magtig Vorst wordt, maar ook zulk een voorbeeld tot navolging krijgt."

20. Terwijl Poelasṭå deze vermaningen tot zijn achterkleinzoon rigtte, viel de Koning van Maïspati hem in de rede, en zeide op een zachten toon:
21. „Dåsåmoekå! gij geeft mij het rijk van Alĕnkå over, welnu; ik meen uw „belofte van trouw en gehechtheid aan. Wat de opbrengsten van het rijk „aangaat, ik verlang niet naar geschenken of rijkdommen; geniet zelf volop van
22. „al wat er in het rijk van Alĕnkå aanwezig is. Maar één ding: verbeter u „in 't vervolg. Gij zijt immers (door de Goden) tot Koning gemaakt; gij „moet de omstandigheden in aanmerking nemen: een Koning op den troon „mag maar niet alles met elkander verwarren, hij moet in al wat hij doet ver-
23. „wijderen wat schandelijk is. Gij moogt geen aanleiding geven tot oproer en

(XCV) „verwarring. Gij moet er naar streven, dat gij goed regeert. Een Koning „mag maar niet iedereen met dezelfde minachting bejegenen en deugdzame „Vorsten trachten te verdelgen, want dan verstoort hij het edele in de wereld.
24. „Het is geen manier voor een Koning om maar te doen al wat hij kan, het „past hem niet zijn gemeene onderdanen in hun handelingen natevolgen. „Want de onderdanen zijn niet gelijk de Vorsten, deze zijn tot een gansch „ander doel geschapen, en hebben in last om hun volk te beschermen. Al
25. „zijt gij ook in oorlog, als gij werk maakt van verraad, wint gij wel den „strijd, maar gij verliest uw rijk. De Koning, die in een verraderlijken strijd „overwinnaar is, wint maar voor een oogenblik, hij begint met te winnen,
26. „maar eindigt zonder twijfel met verliezen. Let wel op mijn woorden! als „gij mijn verboden overtreedt, gaat uw regering te gronde, en zult gij tot in
27. „eeuwigheid ongelukkig worden. Hoor, Dåsåmoekå! als ik niet begaan was „met uw overgrootvader B a g a w a n Poelaståå, zoudt gij geboeid gebleven „zijn, en voor altijd in de gevangenis gesmacht hebben."

Koning Dåsåmoekå maakte een s ĕ m b a h en antwoordde: Heer! ik ben
28. „er mij van bewust, dat dit leven niet mijn eigendom is het is het eigen- „dom van Uw Majesteit, en hoe zou ik mij dus niet gedragen naar Uw be- „velen? Waarmede zal ik Uw goedheid vergelden?"

Poelaståå riep van blijdschap lachende: „juist zóó, mijn achterkleinzoon!
29. „nu is er een pak van mijn hart, omdat gij nu de dienaar (van Ardjoenå- „såsrå) kunt zijn. Ja mijn achterkleinzoon! juist zóó behoort het! maar wees „nu niet weêr zoo onbedachtzaam! want een Koning mag geen verraad ple- „gen, hij moet luisteren naar goeden raad."

XCVI. 1. Koning Ardjoenå-såsrå vervolgde met een glimlach: „al gebeurt het ook, „dat gij oorlog voert, dan moet gij toch wel letten op de goede Vorsten. „Zoo was het bij voorbeeld niet betamelijk, dat gij met uw ouderen broe- „der, den Koning van L o k å p å l å, gingt strijden, want het is immers stellig
2. „zeker, dat hij een deugdzaam Koning was; en met den Koning Bånåpoetrå „hadt gij ook niet moeten vechten. Het zal u toch niet aan vijanden ont- „breken (om hen te beoorlogen). Een Vorst, die met bovennatuurlijke en „uitstekende vermogens begaafd is, haakt wel is waar naar een levendigen strijd „om zijn krijgsdeugden tot het uiterste op den proef te stellen, maar dan moet hij „eerst een uitdaging tot den strijd zenden; want het is onder Vorsten beleefd, „dat zij vóór het strijden elkander eerst bepaald afvragen, of zij zich on-
3. „derwerpen willen of niet. Gij moet toch niet de orde schenden; het past

(XCVI) „niet voor een Koning, dat hij allerhande misdaden pleegt, want daardoor „bedroeft hij de aarde, de aarde wordt heet en veroorzaakt een brandend „pijnlijk gevoel, als zij betreden wordt door Vorsten, die orde en rust ver- „storen. Niet dat ik u het oorlogvoeren verbied! Vorsten wenschen de een „boven den ander uit te munten, maar zij mogen de behoorlijke vormen niet
4. „uit het oog verliezen. Breid uw grondgebied uit, (namelijk) als er Vorsten „zijn, die onedel handelen en zich niet toeleggen op het geluk van hun volk; „verwoest hun rijk dan maar spoedig. Ik geef u volkomen vrijheid om zulke „rustverstorende Vorsten te verdelgen. Al krijgt gij ook nog zoo veel (lan- „den onder uw heerschappij), geniet er zelf van zooveel ge wilt. Alleen „verzoek ik u aan mij daarvan kennis te geven."

5. Bagawan POELASṬÅ hoorde tot zijn overgroote blijdschap, dat zijn achterkleinzoon zulke bevelen ontving van den Koning van Maïspati, die hem rijken liet verwoesten, als de Koningen daarvan zich onbehoorlijk gedroegen, al kreeg hij dan ook nog zoo veel rijken onder zich, en die hem gelastte het magtige rijk voor hem te besturen. Bagawan POELASṬÅ daalde van zijn ze-
6. tel neder, danste en jubelde en riep: „triumf! triumf!" Daarop zeide met luider stem: „hoor, Patih PRAHASṬÅ! gij zijt ouder (dan DÅSÅMOEKÅ); pas op, „onthoud dit alles wel!"

PRAHASṬÅ maakte een sĕmbah, ging achter Koning DÅSÅMOEKÅ zitten, en hield toen niet op met sĕmbah's te maken tegen POELÅSṬÅ en den Koning (van Maïspati).

7. Toen zweeg Bagawan POELASṬÅ en boog zich zonder een woord te spreken met half gesloten oogen, daarop zag hij met open oogen en starenden blik naar boven, zijn lippen bewogen zich, hij knipoogde, en eindelijk boog hij zich weder; er viel een slijmerige regen, een dik, wit vocht viel op het
8. slagveld neder, en eensklaps stonden allen op, die in den strijd gesneuveld waren, en op welke het witte vocht gevallen was. Zij dachten, dat zij gedroomd hadden, zelfs hun paarden en olifanten waren verbaasd en verschrikt. Allen die tot het leger van menschen of tot dat der Boetå's behoorden, leefden weder. Hun aanvoerders reden weder op wagens en olifanten, en gingen ge-
9. volgd door hun onderhoorige troepen onder luid rumoer naar hun legertenten terug, tot blijdschap van den Koning van Maïspati. Patih PRAHASṬÅ ontving de noodige bevelen, en deze gaf toen aan al de Boetå-troepen berigt, dat zij nu onderworpen waren aan Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ. Al de Boetå-benden verzamelden zich bij de legertent van den Koning van Maïspati,

(XCVI) en de Opperbevelhebbers bewezen hun onderdanige hulde, liggende aan de voeten des Konings. Alle Vorsten, Hofgrooten en Krijgsoversten vielen wee-
11. nende aan zijn voeten; zij dachten, dat zij gedroomd hadden. Eindelijk gingen zij in rijën geschaard voor den Koning zitten.

De Koning van Maispati sprak echter nog niet, omdat hij SOEWÅNDÅ niet zag. Zijn smartelijk verlangen naar Patih SOEWÅNDÅ werd levendig,
12. toen hij al de voornaamste Vorsten zag zitten. Eindelijk zeide hij zacht: „maar, hoe is het vrome man! tot mijn verwondering zie ik mijn vriend SOE„WÅNDÅ niet."

Waarop POELASṬÅ vriendelijk antwoordde: „ach Heer en Koning! uw vriend
13. „SOEWÅNDÅ blijft dood, omdat zijn lijk al verdwenen is van het slagveld, het „is door de wind medegevoerd en in zee gevallen."

Toen Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ dit berigt van den Panḍitå hoorde, bedwong hij zijn tranen en zeide met een schorre stem: „U moge de Vorsten
14. „hebben doen herleven, maar als mijn vriend SOEWÅNDÅ dood blijft, wordt „mijn smartelijk verlangen naar hem al heviger en heviger. Het verlangen „naar mijn vriend SOEWÅNDÅ ontwaakt, als ik de Vorsten voor mij zie. Ik „smeek U, hoogverhevene Panḍitå! dringend, bewijs Uw gunst en goedheid „niet ten halve, maak mijn Patih wederom levend!"

15. De Panḍitå omhelsde de knieën van den Koning, en antwoordde: „ach „kostelijk juweel van 't heelal, die inderdaad de Koning der aarde zijt! troost „U maar daarmede, dat het nu eenmaal door het noodlot bepaald is: de levens„draad van Uw vriend SOEWÅNDÅ is nu afgesneden. Hij gaat zich vóór U „incarneren in het rijk van Ajodyå, en wonen in een zoon van Dèwi SOE-
16. „MITRÅ (LAKSMÅNÅ). Het zal waarschijnlijk niet lang meer duren, of U volgt „hem naar het rijk Ajodyå om daar mensch te worden en te wonen in een „zoon van DÅSÅRÅTÅ, met het voornemen om nieuw het geluk en den bloei „van vele landen te bevorderen. Uw Gemalin, de schoone Konings-dochter „van Magådå, zal hier niet achterblijven, maar zich incarneren in een voor„treffelijke Prinses, de Konings-dochter van Mantili. Daarom moet U niet
17. „te lang treuren om den dood van Patih SOEWÅNDÅ, want hij zal weldra „weder in Uw omgeving zijn."

De Koning was onder deze mededeeling wel is waar aangedaan, maar getroostte zich (zijn verlies). Al de Vorsten en al de vrouwen waren ten hoog-
18. ste verblijd, omdat het Boetå-volk nu onderworpen was, en omdat het geheele leger wederom leefde, en al de kĕnḍang's en gong's, die in den oorlog

(XCVI) verbrijzeld waren, ook weder tot een ongeschonden toestand teruggekeerd waren. Daarop nam POELASTẢ afscheid van den Koning, verhief zich hoog in de lucht, en kwam in de hemelsche Goden-verblijven aan.

19. Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ gaf aan DÅSÅMOEKÅ dezen last ten besluite: „wel-„nu, Boetå-koning! keer nu terug naar uw rijk, en denk wel aan mijn raadgevingen!" Waarop de Boetå-koning antwoordde: „Heer! het is mijn vast „voornemen, om den Koning van Maïspati onderdanig te gehoorzamen."

20. „Nu," hernam Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ, „het is goed, ik meen uw gelofte „van trouw aan, Boetå-vorst! Koester nu maar geen wantrouwen en keer „naar uw hofstad terug; het duurt niet lang meer, dan keer ik ook naar „mijn hofzetel terug. Gij moet het u niet te lastig maken, als gij mij te „Maïspati wilt bezoeken, moet gij dit maar later van uit uw hofstad doen."

21. „Gaarne!" antwoordde koning DÅSÅMOEKÅ met een sĕmbah, „gaarne zal „ik doen, wat U mij gezegd heeft; ik schrik mij geheel naar Uw bepalingen, „Koning, Licht der aarde!"

DÅSÅMOEKÅ naderde nu den Koning en boog zich eerbiedig tot zijn voeten neder. Patih PRAHASTẢ maakte een sĕmbah, en stelde daarop het leger in

22. marsch-orde. Toen verwijderde DÅSÅMOEKÅ zich in een gebogene houding van den Koning. Het Boetå-leger maakte luid rumoer, en toen men al op eenigen afstand gekomen was van de legertent van den Koning, die het licht was der aarde, vloog de Boetå-koning naar boven, en nam zijn weg door de lucht. Hij vloog met al zijn gevolg in de hoogte. Het werd duister, want

23. de lucht werd donker van het Boetå-leger, dat door de lucht trok; de tallooze Boetå's, die door de lucht zweefden, vervulden het luchtruim.

De Koning van Maïspati gaf nu aan zijn troepen den last om zich te kleeden, daar hij met al zijn vrouwen wilde vertrekken, en naar Maispati

24. terug keeren langs het zeestrand. Het was een levendig en luid rumoer, want het leger van Maïspati met zijn gansche trein was ontelbaar.

Toen men in de hofstad van Maïspati gekomen was, tierde en schreeuwde de gansche bevolking van uitbundige blijdschap: mannen en vrouwen,

25. ouden en jongen, de geheele stad was opgetogen, omdat hun Heer behouden terugkeerde. Want vroeger had men al verteld, dat de troepen van den Koning in een oorlog met een Boetå-vorst verslagen waren, en nu bleek het, dat dit niet waar was: de troepen des Konings waren nog voltallig, en de Boetå-vorst DÅSÅMOEKÅ was zelfs gevangen en onderworpen na een nederlaag.

HOOFDSTUK LIV.

Na een roemrijke regering wordt **Ardjoenå-såsrå** *op de jagt gedood.*

XCVII. 1. Nadat de Koning van Maïspati in zijn hofzetel gekomen was, nam de roem van zijn wondermagt steeds toe, men vond in de drie werelden geen oorlogsheld, die hem evenaarde. Het stond nu vast, dat hij een steun en 2. beschermer was, die alle anderen in dit beneden-rond overtrof. Hij was een Koning van hemelsche afkomst, waardig om door alle Koningen gehoorzaamd te worden om zijn wondermagt, om zijn wijze van handelen in alle regeringszaken, om de volmaaktheid van zijn krijgsdeugden en om de edele vormen 3. van zijn beschaving. Ook was hij bij voortduring edelmoedig en bezield van reine beginselen; door dit alles bevrijdde hij de onderdanen, waarover hij regeerde, van domheid en onwetendheid, en voerde hij hun krijgsbekwaamheid op tot een hoogen trap. Door zijn kunde wist hij juist, wat hij van zijn regeringsdaden geheim moest houden, wat niet, want hij was uiterst be- 4. hoedzaam. Zijn hoogere en lagere ambtenaren en alle jeugdige Hofgrooten muntten uit door hun bekwaamheden; bovendien hadden alle onderhoorige Vorsten een volkomen helder inzigt in alles: zij waren dappere helden 5. en volleerd in alle krijgsdeugden. Alle Vorsten, die er in de wereld waren, beefden voor hem, en droegen hem de Opperheerschappij op; zij onderwierpen zich (vrijwillig) zonder (daartoe door) een nederlaag (gedwongen te zijn). Het gold bij hen niet, of zij overwonnen of overwinnaars in den oorlog wa- 6. ren; zij vreesden hem om de geruchten van zijn roem. Ook waren alle Vorsten ingenomen met (een Koning), die op het slagveld zoo uitmuntte, die tevens om zijn beschaafdheid wereldberoemd was, het puik der Koningen, het Licht der wereld, strevende naar den bloei en de welvaart van al wat er in 7. de wereld woonde. Even zoo als Baṭårå Soerjå was hij de allervoortreffelijkste in de uitoefening van zijn koninklijke waardigheid, van wien men inderdaad in deze wereld met den grootsten ophef gewaagde. Hij beminde zijn vrouwen en de vorstelijke Prinsessen, die hij in alles den zin gaf, en (hij beminde ook) al zijn onderdanen, en legerscharen.

8. Maar de Koning gevoelde nog steeds een smartelijk verlangen naar den gesneuvelden Patih Soewåndå; deze stond hem steeds voor oogen, en telkens

(XCVII) als de Vorsten bij hem vergaderd waren, werd het verlangen naar zijn Pa-
9. tih opgewekt. Na verloop van eenigen tijd keerde de Koning naar zijn paleis terug. Hij wendde steeds pogingen aan om al zijn onderdanen genoegen te verschaffen, en had niets liever dan dat zijn vrouwen zich in den Sri-wĕ-
10. dari-tuin vermaakten. Hij was altijd bij zijn Gemalin TJITRÅWATI; waar zij ging, waren zij met hun beiden. De achthonderd andere vrouwen met al de vrouwelijke bedienden van het hof volgden Dèwi TJITRÅWATI op haar gangen, en vermaakten zich in de hoogste mate.

11. De Koning van Maïspati bevond zich zelden in zijn eigenlijk paleis, maar was met zijn vrouwen meestal in den (Sri-wĕdari)-tuin. Alle Vorsten
12. hielden in dien tuin de wacht, en hadden hun vrouwen bij zich om Dèwi TJITRÅWATI ten dienste te staan.

Eens gaf de Koning last aan de Vorsten om zich ten strijde uit te rusten,
13. (en deelde hij aan) zijn vrouwen (mede), dat hij een togt wilde doen naar een digt woud om zich daar te vermaken; de vrouwen van de Vorsten moesten Dèwi TJITRÅWATI vergezellen, en de Vorsten den Koning (zelven).

14. Toen al de troepen met den legertrein der Vorsten gereed stonden, klonken de stemmen van de aanvoerders, die hun ondergeschikten in goede orde schaarden, met luid geraas als van den donder. Onder het klinken der krijgs-
15. muziek rukte de voorhoede op. Vijfhonderd Vorsten bevonden zich vóór den Koning; zij gingen in stipte orde, de verschillende rangen mogten gedurende den togt niet door elkander loopen: elk bleef bij zijn eigen veldteekenen en
16. zijn eigen prachtige insigniën. De vaandels en gouden pajoeng's kwamen voortdurend te voorschijn, en overal zag men de lange neêrhangende wimpels en vlaggetjes van allerlei kleuren. Sommige Vorsten reden op wagens, anderen op olifanten. De groote en kleine draagstoelen stroomden in een
17. lange rij onafgebroken voort, daarin zaten de vrouwen van den Koning; de vrouwelijke bedienden zaten in geslotene karren en wagens.

Achter den Koning gingen ook vijfhonderd Vorsten; de orde en pracht
18. van hun voorttrekkende troepen was even als die van de Vorsten van de voorste afdeeling: zij gingen geregeld en mogten niet door elkander loopen; elk nam zijn eigen rang in acht, iedere Vorst en Krijgsoverste had zijn eigen fraaije insigniën.

19. Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ bevond zich dus in 't midden van den trein achter zijn vrouwen; met zijn Gemalin TJITRÅWATI reed hij te zamen in een koste-
20. lijken, met smaragden versierden wagen. Hij zag steeds regts en links, naar

(XCVII) naar achteren en naar voren, naar al de Vorsten, die tot op een grooten afstand van hem gingen. Het leger geleek door zijn talrijkheid op een zee, die haar bodem verlaat en de groote wouden in hun gansche breedte overstroomt.

21. De Koning zag (wel is waar met welgevallen) de fraaije optogt van zijn onderdanen en Vorsten, maar inwendig werd hij gekweld door smart over 't
22. verlies van zijn Patih; het verlangen naar hem ontwaakte weder, het bedrukte en bedroefde hem. Zijn Gemalin zag aan de uitdrukking van zijn gelaat, dat hij treurde, en bemerkende, dat hij zijn droefheid voor haar verborg,
23. maakte zij een sěmbah en zeide: „Heer en verheven Koning! hoe komt „dat toch? terwijl U den optogt van het leger aanschouwt, is 't aan U te zien, „dat U bedroefd is; het is of U moeite doet om Uw tranen te bedwingen."
De Koning antwoordde: „ja mijn beminde Koningin! het is zoo, ik ben
24. „bedroefd. Als ik het leger zie voorttrekken met den schitterenden stoet van „Vorsten, denk ik maar met bittere smart aan onzen jeugdigen vriend Soe-
25. „wåndå; omdat ik hem niet zie aan het hoofd van die Vorsten, daarom is „mijn hart verscheurd. Dat die Soewåndå ook zooveel eerder dan ik moest
26. „vertrekken, om zich in een ander te incarneren! Doch misschien volg ik „onzen vriend Soewåndå wel spoedig, zijn incarnatie heeft nu al plaats ge„had. Als zich maar een gelegenheid opdeed, zou het, dunkt mij, misschien
27. „wel spoedig afgeloopen zijn met mijn oppergezag over deze Vorsten. Daarna „heb ik het voornemen, om (in een ander leven) den roem van de koning„lijke heerschappij op nieuw te verhoogen door de wereld gelukkig te maken, „en haar van rampen en kwalen te bevrijden."
28. Toen Dèwi Tjitråwati den Koning zóó hoorde spreken, werd zij ontsteld. Zij zag aan de uitdrukking van het gelaat des Konings, dat deze besloten had den dood te zoeken, en dat hij, zooals Poelasṭå voorspeld had, Soewåndå
29. spoedig zoude volgen. Zij werd daarom hoogst bedroefd, want zij was, naar zij meende, nog niet verzadigd van 't genot om de edele hoedanigheden van den Koning te aanschouwen; maar met haar gelaat deed zij haar best om te veinzen, zoodat zij haar inwendige droefheid niet liet blijken.
30. Op den geheelen togt en op alle wegen deed de Koning steeds zijn best, om de vrouwen genoegen te verschaffen: zij vischten met groote sleepnetten, of vingen in bamboezen omheiningen het wild in de bosschen en de visschen in de rivieren; of zij vingen de vogels met vogellijm, kleine netten en strikken.
31. Overal waar men aankwam, werd voor den Koning een tijdelijk verblijf

(XCVII.) opgerigt in den vorm van zijn eigenlijk paleis, het was of de bloei en 't welvaren van zijn hofstad zich daarheen verplaatste. De tenten van de Vorsten sloten zich in een kring om de groote tent des Konings.

32. Op zekeren dag was de Koning aan het opjagen van wild tot groot genoegen van de vrouwen, want men had voor haar hooge stellages opgerigt om
33. vandaar de jagt te zien, en de Koning bevond zich daar ook. Hij liet zijn dapperen zich meten en wedijveren in krachten met het wild gedierte. Soms was er een rhinoceros, die in dolle woede vooruitstormde; een enkele held mat met het dier zijn krachten; zij vielen gelijktijdig op elkander aan, de
34. kop van het dier werd door één slag geheel verbrijzeld, 't was niet noodig dat het een tweede slag kreeg. Dan eens streed iemand met een tijger of met een wilden stier of met een olifant, en dit verschafte de vrouwen van
35. den Koning veel genoegen. Veel klein wild werd gedood door de vrouwen, die daarop maar van de stellages met pijlen schoten.

Terwijl de Koning van Maïspati op die wijze aan de vrouwen genoegen
36. trachtte te verschaffen, kwam er een Panḍitâ met een woest voorkomen aan; zonder dat men wist, waar hij vandaan kwam of wat hij wilde, kwam hij uit het bosch, en liep met een boog op schouder door de troepen der Vor-
37. sten heen. Zijn uiterlijk was wel zoo verschrikkelijk als een Boetâ. Hij was breed, groot, forsch gebouwd, zijn bakkebaarden en de baard onder de kin liepen ineen, zijn oogen waren als die van een tijger, de haren onder zijn oksels stonden regt overeind, zijn wenkbraauwen en de haren op zijn
38. borst waren als walingi-biezen, zijn oogharen geleken op een weversspoel, zijn handen en voeten waren overal digt met haren begroeid. Hij naderde den Koning, al dreigende en hem uittartende met bulderend geschreeuw. Deze persoon was de veel vermogende Panḍitâ Djâmâdagni. Hij daagde den Ko-

XCVIII. 1. ning uit om met hem te vechten, en riep: „kom Koning Ardjoenâ-sâsrâ, „Vorst van Maïspati! kom, laten wij vechten en beurtelings onze krachten „toonen! Ga met mij een worsteling of kampstrijd aan! Het doet mij bij-
2. „zonder groot genoegen, dat ik U hier ontmoet, want U is de vermaardste „Vorst der aarde: Uw naam is alom bekend om Uw groote bedrevenheid in „krijgszaken, als een boven anderen ver uitmuntend mannelijk held, waardig
3. „dat men U overal prijst als iemand, tegen wien niemand opgewassen is. „Daarom stel ik er zooveel genoegen in om met de meeste volharding de al„leruiterste pogingen aan te wenden en met U mijn krachten te meten, (ten einde „te zien) wie van ons in den strijd omkomt. Hoor, Koning! U moet weten, dat ik

(XCVIII) 4. „de hooge Pandita DJÅMÅDAGNI, of anders gezegd Råmå BARGÅWÅ ben, „die boven alle anderen uitmunt en in de gansche wereld geen waardige „tegenpartij kan vinden. Kom aan, Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ! Uw hart zij niet „teleurgesteld door de gedachte aan een gevecht met iemand als ik ben; „hoe U ook wil vechten, ik zal Uw man zijn."

5. Alle Vorsten, Hofgrooten en Krijgsoversten schrikten, toen zij de uitdagingen van den voortreffelijken Panditå DJÅMÅDAGNI hoorden, en alle vrouwen

6. maakten zich ongerust over dit gevaar. Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ lachte bij zich zelven, toen hij die taal hoorde, en zeide tot de Vorsten: „hoort allen, „gij bevelhebbers! weest allen verheugd, omdat ik dezen Panditå vrijheid

7. „geef om tegen mij te schreeuwen en mij tot een tweegevecht uit te noodigen. „Gij allen, lieden van Maïspati! wanneer zoo meteen het gevecht begonnen, is het mijn bepaald bevel, dat gij u lijdelijk gedraagt: al kom ik ook „te sterven, niemand mag mij helpen!"

8. De Koning klom van de stellage, en trad nader bij den Panditå RÅMÅ BARGÅWÅ, die op een blijden toon tot hem zeide: „hoe wil U, dat wij strijden

9. „zullen? Och, laten wij het gevecht niet trachten te rekken, door lang met „bovennatuurlijke wapens te vechten en een bluf te slaan met onze wonder-„wapens. Ik vind het best, dat wij dadelijk onze eigenlijke, degelijke wapens

10. „aanwenden. Wie zal het eerst schieten, U of ik?"

Waarop de Koning vriendelijk antwoordde: „och, zoo als U verkiest, DJÅ-„MÅDAGNI! zal ik doen; het best is, dat U maar eerst schiet, en dan is het

11. „mijn beurt." „Ja," riep DJÅMÅDAGNI, „maar mogelijk is de Koning van Ma-„ïspati niet sterk genoeg. Als ik het eerst schiet, zal het zeker er niet

12. „toekomen, dat hij daarna wederom op mij schiet; want mijn wapen, de bar-„gåwastrå [1]) is een gevaarlijk wapen, het voortreffelijkste in de drie werel-„den."

13. „Wel", hernam daarop de Koning, „wel Panditå RÅMÅ BARGÅWÅ! maak „u daarover niet ongerust! Schiet maar dadelijk op mij! ik weet wel, dat „uw pijlen hoogst gevaarlijk zijn, maar als het (door de Goden) nog niet be-„paald is, zal uw bargåwastrå mij niet wonden."

14. RÅMÅ BARGÅWÅ antwoordde met een hollen lach: „nu goed! wees op Uw hoede en wedersta de kracht van mijn wapen!" Daarop greep hij schielijk

15. zijn wapen, de bargåwastrå, en legde het aan. Toen het afging, vlamde het als de stralen der zon; het vloog weg met bliksemsnelheid, en trof den Ko-

[1]) Bargåwastrå beteekent pijl van BARGÅWÅ.

(XCVIII) ning in de borst, zoodat hij in een zittende houding nederviel. DJÅMÅDAGNI
16. was ontsteld, toen hij dat zag, en zeide met hevig berouw: „wel Koning AR-
„DJOENÅ-SÅSRÅ! hoe komt het, dat U zoo zwak is, en door mijn bargåwas-
17. „trå getroffen wordt? Is U dan niet een incarnatie van Baṭårå WISNOE?
„als inderdaad Baṭårå WISNOE, die dappere held, werkelijk in U woont,
18. „zou mijn bargåwastrå U niet kunnen wonden. Ik had hoogere gedach-
„ten van U, (en meende) dat U mij naar de eeuwigheid zoude kunnen zen-
„den, maar nu schiet Uw kracht te kort, en komt U te sterven."
19. De Koning antwoordde: „hoor Paṇḍitå DJÅMÅDAGNI! het was mijn voor-
„nemen om te sterven door Uw tusschenkomst, want dat zal misschien een
„middel zijn om naar Ajodyå te komen en mij daar (op nieuw) te incar-
20. „neren. Daar zal ik later vertoeven en wonen in een zoon van DÅSÅRÅTÅ.
„Later zult gij daarvan het bewijs ontvangen. Dan zal een zoon van NARPÅ
„in staat zijn uw boog te verbreken, en die zelfde persoon zal een incarnatie
21. „van mij zijn; door zijn tusschenkomst zult gij naar de eeuwigheid verhuizen."
Na het uiten van deze woorden vloog zijn ziel naar boven en viel hij dood
ter aarde; zijn lijk verspreidde glans van zich. De Paṇḍitå DJÅMÅDAGNI
verwijderde zich.
22. Al de Vorsten ontzetten, toen zij zagen, dat de Koning in den strijd de
minste was en dat RÅMÅBARGÅWÅ verdween, nadat hun Heer gestorven was.
23. Zij weenden allen luid. Dèwi TJITRÅWATI en de achthonderd andere vrou-
wen vlogen met den meesten spoed naar het lijk van den Koning, en wier-
pen zich hevig gillende aan de voeten van zijn lijk ter aarde, 't zelfde de-
den ook de achthonderd andere vrouwen; het geluid der weenende vrouwen
24. klonk als de donder. De vijfduizend vrouwelijke bedienden deelden er ook
in. Toen Dèwi TJITRÅWATI uit haar bezwijming bijgekomen was, zeide zij
25. vriendelijk tot de achthonderd andere vrouwen: „hoort allen, gij Prinsessen!
„wie heeft den Koning lief? het zal te lang duren hier langer te wachten!
„welaan! sterven wij dadelijk met hem!"
Na deze woorden trok zij glimlachend haar dolk, stak de punt in haar
26. borst en ging er op liggen. Toen de achthonderd vrouwen zagen, dat de
eerste Gemalin des Vorsten gestorven was, gingen zij allen op hun dolken
liggen en doorstaken zich gelijktijdig de borst. Nadat allen gestorven waren,
27. volgden ook de vijfduizend vrouwelijke bedienden; zonder uitzondering volgden
allen haar meesteressen in den dood. Zij lagen allen, de een op de ander,
over den grond verstrooid, de lijken van 's Konings vrouwen lagen tusschen die

(XCVIII) van de bedienden. De lucht betrok geheel en al; een welriekende regen viel
28. ruischend neder, een wind van welriekende geuren waaide er rondom, een menigte Nimfen vertoonde zich overal in de lucht, en deed een geurigen regen
29. nedervallen. De Nimfen van ÉNDRÅ's hemel bewezen allen te zamen hulde aan het lijk van de Prinses van Magådå. De lucht krielde van Goden, die bloemen deden regenen ter eere van het lijk van den Koning. Lichtglan-
30. sen en vuurbollen omgaven het lijk, regenbogen overdekten het, de zon verbleekte van smart; tevens schudde en wankelde de aarde, en stortten de bergtoppen met donderend en vreeselijk daverend geweld in.
31. De Vorsten, Hofgrooten, hooge en lage beambten wisten eerst niet, wat zij doen zouden, en hadden nog niet opgehouden met weenen, toen de kluize-
XCIX. 1. naars reeds van de bergen kwamen om hun droefheid te betuigen. Toen er honderden van Panditå's van de bergen kwamen, hield het geween der Vorsten op, deze gingen de heilige mannen te gemoet om hen te verwelkommen. Een van de hooge Paṇḍitå's zeide: „hoort Vorsten! gij moet u
2. „niet al te lang aan de droefheid om het overlijden van den grooten Koning „overgeven. Het was de wil der hooge Goden, dat zijn heerschappij zoude „eindigen, opdat hij die op nieuw (elders) zoude aanvaarden, tot bevordering „van het heil der wereld, dat hij (hier reeds) gesticht heeft. Het is beter „er aan te denken, dat het lijk van den Koning verbrand wordt, opdat (de
3. „asch) zijn eeuwig blijvende ziel moge begeleiden."

Al de Paṇḍitå's vereenigden zich nu met de Vorsten, Hofgrooten en hooge beambten in den gebede. Zij deden verder wat hun de hooge Paṇḍitå's gezegd had. Zij verzorgden de lijken van den Koning, zijn eerste Gemalin en de achthonderd andere vorstelijke vrouwen met de vijfduizend bedienden, en legden ze
4. op den brandstapel. De hooge Paṇḍitå's volbragten de ceremoniën bij de verbranding van de lijken van den Koning en zijn vrouwen. Toen al de lijken verbrand waren en de asch door een hevigen wind naar den hemel van Baṭårå ÉNDRÅ was weggevoerd, gingen al de hooge Paṇḍitå's elk zijn eigen weg.
5. De Vorsten van de duizend onderhoorige rijken, de Hofgrooten en hooge beambten rukten daarna met hun troepen op, en verlieten de legerplaats in het digte woud. Ieder van de Vorsten ging naar zijn eigen rijk terug. Daar
6. gekomen bleven zij de bepalingen van Koning ARDJOENÅ SÅSRÅ opvolgen, zij leidden daar in hun rijken een deugdzaam leven, en drukten met standvastigheid het zegel op de goede lessen van wijlen den Koning van Maïspati, wien zij met de meeste getrouwheid navolgden en hoog vereerden.

HOOFDSTUK LV.

Dåsåmoekå keert tot zijn vroeger leven terug.

(XCIX) 7. Nog langen tijd nadat DÅSÅMOEKÅ met zijn leger in zijn hofstad Alěnkå teruggekeerd was, gevoelde hij diepe droefheid, omdat hij in den oorlog met den Koning van Maïspati het onderspit gedolven had. De Boetå-koning was in zijn hooghartigheid gefnuikt, en hield nu op onrust en verwarring te stichten uit vrees voor Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ, die hem ten strengste gelast 8. had braaf en deugdzaam te handelen; maar zijn inwendige droefheid was eindeloos groot, omdat er onder de Vorsten dezer wereld één was, die hem overtrof, namelijk die gehate ARDJOENÅ-SÅSRÅ, die door achthonderd vrouwen, allen uitstekend schoone Prinsessen, gediend werd. De voorzegging van Ko- 9. ning Maroetå was dus vervuld: de Prinses WIDÅWATI, die boete deed op den berg en in het vuur gegaan was, had zich geïncarneerd in een Prinses van Magådå, en dat was nu dezelfde als Dèwi TJITRÅWATI, die gehuwd was met Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ. Verder (was hij ook bedroefd), omdat hij vroeger den strijd met SOEBALI verloren had en in alle opzigten overwonnen was, zoodat hij toen niets meer had kunnen doen.

10. In dezen tijd hoorde DÅSÅMOEKÅ, dat de Koning van Maïspati door den hoogen Paṇḍitå RÅMÅ BARGÅWÅ of DJÅMÅDAGNI overwonnen was, dat Koning ARDJOENÅ-SÅSRÅ na een levendig gevecht in een digt woud gesneuveld was, doordat hij getroffen was door de bargåwastrå, en verder dat TJITRÅWATI met al de achthonderd vrouwen hem in den dood gevolgd was, daar 11. zij haar borsten met dolken doorstoken hadden. Op het vernemen van die tijding was DÅSÅMOEKÅ hoogst verblijd. Hij verbeeldde zich, dat de (gansche) wereld nu werkelijk aan zijn voeten lag, en dat niemand hem in den weg stond; hij meende, dat hij nu zijn wensch om onafhankelijk te zijn in de wereld vervuld was, en werd nu niet meer door vrees weêrhouden, want de persoon, die hem weêrhouden had, bestond niet meer. Nu keerde zijn trots in nog 12. hooger mate terug, en ontwaakte zijn verlangen om de wereld te overheerschen; hij achtte zich nu in staat om in de wereld geheel onafhankelijk den baas te spelen. De Koningen sidderden voor hem, en kwamen vol zorg en angst in rep en roer, want DÅSÅMOEKÅ was een groote onruststoker; zelfs de Boetå's als zij zich aan zijn bevelen niet onderwierpen, vernielde hij, terwijl hij hun 13. schatten en vrouwen wegroofde. De gansche wereld beefde bij 't zien van

(XCIX) zijn wondermagt, daar DÅSÅMOEKÅ zoo wreedaardig was. Zelfs de Goden beefden van angst; de gansche wereld geleek op de maan in het licht der zon, want zóó verdween de luister der Koningen uit vrees voor DÅSÅMOEKÅ.

14. Koning DÅSÅMOEKÅ had vijf zoons, één bij Dèwi TÅRÅ, met name Raden INDRADJIT; deze was de eerstgeborene en dus Kroonprins; hij werd ook genaamd Arjå MEGÅNÅNDÅ, bestemd om zijn vader in de koninglijke waardigheid op
15. te volgen. Hij was zeer bekwaam in 't oorlogvoeren, dapper, onverwinnelijk, en beroemd in al de drie werelden. Raden INDRADJIT had de Goden door zijn dapperheid in den strijd reeds ten onder gebragt.

DÅSÅMOEKÅ had vier onechte zoons, namelijk Raden TRISIRAH, de oudste, Raden TRIKÅJÅ, Raden DEWANTÅKÅ en Raden SAKSÅDEWÅ. Alle vier waren dapper in den oorlog.

16. De geheele wereld beefde daarom al meer en meer bij het zien van den Boetå-koning DÅSÅMOEKÅ, die boven allen uitmuntte om de grootte van zijn gebied, zijn kunde, zijn schatten, zijn familie, en om zijn leger; want zijn
17. bloedverwanten en zoons waren allen dapper in den strijd. Ieder van de vijf zoons woonde afzonderlijk, hun legers waren ontelbaar. Ieder van de zoons had zijn eigen stoet van beambten, en Raden INDRADJIT had even veel troepen en ondergeschikten als zijn beide ooms; ARJÅ WIBISÅNÅ, KOEMBÅKARNÅ en INDRADJIT hadden ieder een groot aantal van hoogere en lagere beambten
18. en helden onder hun bevelen. Behalve die zoons en bloedverwanten, waren al de Krijgsoversten onder de Boetå's dapper in den strijd. Ook de Boetå-hoofden in de aangrenzende onderworpene landen, in de grensgewesten en in de strandprovinciën waren allen krijgshaftig. Bovendien waren de troepen van Patih PRAHASṬÅ met alle hoogere en lagere beambten niet te tellen.

HOOFDSTUK LVI.

Soebali *onttroont* Soegriwå *op aanstoking van* Dåsåmoekå.

19. Eens besloot de Boetå-vorst weder op reis te gaan en oorlog te voeren; hij ontbood den Boetå SOEKÅSRÅNÅ, en zeide, toen deze bij hem gekomen was en een sĕmbah gemaakt had, tot hem: „hoor, SOEKÅSRÅNÅ! gij moet „met spoed al de dappere, magtige en met bovennatuurlijke krachten voor„ziene Vorsten, die aan het rijk van Alĕnkå nog niet onderworpen zijn, op-
20. „zoeken en hun spoedig aanzeggen, dat ik hen aanstonds zal komen verdel-

(XCIX) „gen; want SOEKÅSRÅNÅ! ik verlang, dat alle Vorsten die op den aardbodem „en onder het luchtgewelf wonen, hetzij menschen of Boetå's, aan mijn voe-„ten hulde komen bewijzen; allen moeten aan dit hof van Alĕnkå hun „opwachting maken. Vroeger heeft alleen ARDJOENÅ-SÅSRÅ een smet gewor-„pen op mijn roem, maar nu is hij gestorven; die doorn in mijn oog is dus „verdwenen. Wie zal het na zijn dood wagen zich tegen mijn wil te ver-„zetten? Doe naauwkeurig onderzoek, waar nog groote, magtige Vorsten zijn!"

22. SOEKÅSRÅNÅ antwoordde: „waarschijnlijk zal het verlangen van Uw Majes-„teit, dat alle Vorsten der aarde U hun hulde komen bewijzen, wel voldaan „worden. Ik heb alleen maar eenigen twijfel omtrent den Ape-koning van „Kiskĕnḍå, mogelijk zal die zwarigheid maken om aan Uw verlangen te

C. 1. „voldoen, en eerst willen vechten. Want ik heb vernomen, dat Koning SOE-„GRIWÅ al meer en meer in magt toeneemt; zijn troepen moeten ontelbaar „zijn, en gelijken op een zee, die zich (over 't land) uitstort. De spelonk van

2. „Kiskĕnḍå schijnt als door een nevel gevuld met talrijke ape-benden. Al „zijn Krijgs-oversten zijn met buitengemeene wondervermogens voorzien, en „allen zonder uitzondering sterk: zij trekken dikke boomen, zoo dik als een „olifant, met wortel en al uit den grond, en slaan de bergen van hun plaats,

3. „zonder dat zij daarvan iets in hun handen gevoelen. Zij zijn vreeselijk „groot; al de apen zijn krijgshaftig en hebben een schrikwekkend voorkomen. „Wat uw vriend SOEBALI aangaat, deze blijft wat hij is: hij is slechts een

4. „voorwerp van vereering voor het ape-leger. Deze zullen waarschijnlijk wei-„geren zich aan Uw Majesteits verlangen te voldoen, want die beide Ape-ko-„ningen koesteren gaarne vredelievende gezindheden, en daar U alle Vorsten „wil verdelgen, (of althans) verlangt, dat zij U te Alĕnkå komen hulde bewij-

5. „zen, en allen, die aan dien wensch niet voldoen, wil beoorlogen, zullen SOE-„BALI en SOEGRIWÅ die handelwijze (van U) zeker niet goedkeuren; zóó zullen „zij Uw vijanden worden, en zich in alle gevallen niet aan Uw woede goed-

6. „willig onderwerpen, maar U veel moeite veroorzaken. En een oorlog met die „apen levert zeer weinig voordeelen op: er is niet te plunderen, er is geen „vorstelijke praal en er zijn geen edelgesteenten."

7. Koning DÅSÅMOEKÅ zeide daarop: „ja, 't is juist, zooals gij zegt. Als ik „eens met die SOEGRIWÅ en SOEBALI ging vechten, zou ik ze zeker wel ver-„nietigen, doch dat zou mij een slechten naam geven, omdat zij beide mijn „vrienden zijn. Hoe wilt gij die zaak dus aanleggen?"

8. „O," antwoordde SOEKÅSRÅNÅ „wat mij aangaat, Heer! Ik vind het ver-

„kieselijk hen in een strik te vangen: de beide broeders moeten onderling „vechten, SOEBALI en SOEGRIWÅ moeten om het bezit van Dèwi TÅRÅ strij-„den. Laat hen elkander onderling te gronde brengen. Ik wil het namelijk
9. „zóó aanleggen. Ik zal de gedaante van een vrouw aannemen, en wel die „van een vertrouwde bediende van Dèwi TÅRÅ. Dan zal ik aan SOEBALI zeg-„gen, dat (Dèwi TÅRÅ) mij gezonden heeft om hem mede te deelen, dat zij
10. „thans een ellendig, beklagenswaardig leven leidt, dat zij dag en nacht door „Koning SOEGRIWÅ geslagen wordt, en wel omdat zij vernomen heeft, dat „MAËSÅSOERÅ en DJÅṬÅSOERÅ niet in 't gevecht met Koning SOEGRIWÅ zijn
11. „omgekomen, daar deze Baṭårå ÉNDRÅ wat voorgelogen heeft, maar SOEBALI „eigenlijk de persoon is, die MAËSÅSOERÅ en DJÅṬÅSOERÅ in het gevecht heeft „omgebragt, en zij nu door dien leugen aan SOEGRIWÅ is te beurt gevallen;
12. „dat dit de reden van haar droefheid is; dat zij dag en nacht geweend heeft „en weigerde te eten of te slapen; dat SOEGRIWÅ hoogst verwoed geworden is, „toen hij bemerkte, dat zijn vrouw nu zijn hart van hem afgetrokken en op „SOEBALI gesteld had; dat hij haar daarom zelfs in een gevangenis heeft op-
13. „gesloten en haar martelt; dat SOEGRIWÅ met die mishandelingen het doel „heeft om haar te genezen van haar zinsverandering ten gunste van SOEBALI; „maar dat zij de stellige gelofte heeft afgelegd, dat zij ongenegen is het ei-
14. „gendom van dien snoodaardigen aap te blijven; dat zij (nog steeds) dag en „nacht weent, en onder haar weenen om niemand anders roept dan om SOE-„BALI; en dat Koning SOEGRIWÅ zijn hoogst beklagenswaardige echtgenoote
15. „nog al slechter en slechter behandelt. SOEBALI is van nature oploopend en „driftig; hij zal dus zeker spoedig woedend worden, en dan staat het ook „vast, dat hij SOEGRIWÅ den oorlog zal dan doen. Zóó komen zij onderling
16. „strijdende om, en is het niet noodig, dat U tegen hen strijdt."

Toen DÅSÅMOEKÅ dit voorstel van SOEKÅSRÅNÅ gehoord had, was hij buitengemeen in zijn schik, en zeide hij: „ja SOEKÅSRÅNÅ! die list van U is
17. „goed! maar 't is beter dat ik meê doe, en eerst naar den Soenjåpringgå-„berg ga om SOEBALI te ontmoeten; als ik daar dan eenigen tijd geweest en „met mijn vragen uitgeput ben, moet gij spoedig komen en de gedaante van „een vrouw aannemen."

18. Nadat DÅSÅMOEKÅ en SOEKÅSRÅNÅ aldus de zaak hadden afgesproken, vlogen zij uit het paleis, en namen hun weg door de lucht. Niemand dan SOEKÅSRÅNÅ ging (met DÅSÅMOEKÅ) mede. Toen zij op den Soenjåpringgå waren aangekomen, bleef SOEKÅSRÅNÅ achter; Koning DÅSÅMOEKÅ ging door en

(C) kwam bij SOEBALI. (Bij elkander zittende) zeide DÅSÅMOEKÅ luide: „wel wat hoor
„ik vriend! leeft Uw jongere broeder, mijn vriend SOEGRIWÅ van Kiskĕnḍå,
20. „in onmin met zijn vrouw Dèwi TÅRÅ? Ik was zeer verschrikt, toen ik
„dat hoorde; hij moet haar erg mishandelen, zoo als men in 't geheel geen
„echtgenoote doet, en haar door hevige folteringen bijna dood gemarteld
„hebben.
21. SOEBALI antwoordde zacht: „daar heb ik nog geen berigt gekregen; hier
„is geen een aap van Kiskĕnḍå geweest om mij daarvan kennis te geven.
22. „Wat mag daar wel achter schuilen? Mogelijk zijn er door SOEGRIWÅ wel
„maatregelen genomen, dat ik het niet vernemen zou."

SOEBALI en DÅSÅMOEKÅ hadden nog niet gedaan met over die zaak te spreken, toen er eensklaps iemand aankwam, die het voorkomen van een vrouw
23. had. Zij kwam, hevig weenende, het paleis van den kluizenaar binnen, ging
regtstreeks naar SOEBALI, en viel toen voor zijn voeten schreeuwende van aan-
24. doening neder. SOEBALI was verschrikt, en vroeg luid: „he jij daar! wie ben
„je, dat je mij weenende te voet valt."

(SOEKÅSRÅNÅ), die het voorkomen van een vrouw had aangenomen, antwoordde: „Heer! ik ben de vertrouwde bediende van Uw schoonzuster Dèwi TÅRÅ,
„en ben hier op haar last gekomen om U kennis te geven, dat Uw schoon-
25. „zuster Dèwi TÅRÅ thans een ongelukkig, hoogst treurig leven leidt. Dag
„en nacht wordt zij geslagen, en dat is het werk van den Ape-Koning SOE-
„GRIWÅ. Hij is wreedaardig en behandelt haar in 't geheel niet als zijn vrouw;
„ze is al bijna zoo goed als gestorven aan de hevige folteringen."

26. „Wel," zeide SOEBALI met schrik, „hoe kan SOEGRIWÅ toch zoo tegen zijn
„vrouw wezen? wat heeft daartoe aanleiding gegeven?"

De vermomde persoon antwoordde na een sĕmbah: „de zaak is zóó be-
27. „gonnen: Uw schoonzuster Dèwi TÅRÅ heeft vernomen dat MAËSÅSOERÅ en
„DJÅṬÅSOERÅ niet door Koning SOEGRIWÅ gedood zijn, en dat hij ten onregte
28. „zich zelven daarvan de eer bij Baṭårå ÉNDRÅ gegeven heeft. Zij heeft ver-
„nomen, Heer! dat U het werkelijk geweest is, die MAËSÅSOERÅ en DJÅṬÅSOERÅ
„gedood heeft, en dat zij nu toch aan SOEGRIWÅ is te beurt gevallen. Daarop
29. „is zij zoo erg bedroefd; zij wil niet toestaan, dat Koning SOEGRIWÅ haar nadert,
„en dit heeft hem boos gemaakt. Hij heeft haar opgesloten, en slaat haar
30. „zelfs voortdurend op de allerwreedste wijze; 't is of hij een vrouw uit de al-
„lerlaagste klasse kastijdt. Des nachts zet hij haar in het water en over dag in
„de zonneschijn. Koning SOEGRIWÅ heeft met de mishandelingen van zijn vrouw

(C) „de bedoeling om haar zinsverandering ten gunste van U Heer! te doen
31. „ophouden, opdat zij stil in de omstandigheden beruste, en zich weder aan „hem hechte. Maar de Vorstin heeft bij zich zelve gezworen, dat zij dan maar „liever sterven wil, als zij nog langer de vrouw van Koning Soegriwå moet „blijven: zij wil niet de vrouw van een snoodaard wezen."

32. De persoon, die zich als een vrouw voordeed, zeide dit weenende zonder dat haar verhaal iets van een verzinsel had, en vervolgde: „ach, allervoor- „treffelijkste Heer! als U de beklagenswaardige niet spoedig de gunst be-
33. „wijst om haar (aan de magt van Koning Soegriwå) te ontrukken, zal zij „misschien in 't eind nog omkomen, omdat zij niet in staat is om de mis- „handelingen van den Ape-Koning te verduren. Ach Heer! als U Uw arme „schoonzuster, de Ape-koningin, de gunst en het mededoogen bewijst om
34. „haar in Uw bescherming te nemen, heeft zij de gelofte afgelegd, om Uw „Majesteit als een slavin te bedienen en overal te gaan, waar U haar beveelt „te gaan; zij denkt er in 't geheel niet aan, om met U in 't huwelijk te „leven, en wil maar niets meer dan Uw bediende zijn: al roept U haar ook „zevenmaal, zoo zal zij U toch blijven gehoorzamen als een onderdanige die- „nares."

35. Toen Soebali dit verhaal hoorde, verdween zijn vrome Paṇḍitå-aard, daar de persoon, die de gedaante van een vrouw had aangenomen, zoo bekwaam was om een verhaal te doen van verdichte gebeurtenissen. Soebali werd in-
CI. 1. wendig razend van woede, wendde zich af van Dåsåmoekå, vloog zonder een woord te zeggen in eens in de lucht, en stelde zich, vreeselijk krijschende, in positie. In zijn dolle woede nam zijn reusachtige gedaante al meer toe onder windvlagen en aardschuddingen, 't was of de donder kraakte; hevige stormen bragten alles in verwarring door de wondermagt van zijn krijgswoede.

2. Dåsåmoekå vloog met Soekåsrånå zeer verheugd op eenigen afstand achter hem aan, maar op een afstand, zoodat Soebali hem niet zien kon; hij wilde maar weten, of het nu aanstonds tot een gevecht zoude komen.

3. Soebali ging door de lucht als een verwoede draak; boven de spelonk van Kiskĕnḍå komende streek hij neder, en plaatste zich in zijn reusachtige gedaante al dreigende en schreeuwende voor de poort (van de spelonk). Het ape-volk liep vervaard rond of verstrooide zich, en de Krijgsoversten weken
4. allen uit vrees op zijde. Niemand wist, waarom Soebali blakende van strijdwoede gekomen was. Toen men hiervan binnen in 't hol tijding kreeg, ging Koning Soegriwå haastig naar buiten, maar toen hij buiten kwam en zag,

(CI) dat daar zijn broeder gekomen was, werd hij ten hoogste getroffen: „wat
5. „mag daar toch wel achter zitten," (dacht hij) „dat mijn broeder zoo buiten-
„gemeen verwoed is en in zijn reusachtige gestalte van strijdlust doordron-
„gen is? Wat mag er toch wel zijn, dat hij zoo vertoornd is op mij?"

Hij naderde om hem dat te vragen, maar SOEBALI greep hem aan, zoodat
6. hij zich niet verroeren kon, rukte hem van zijn plaats, en draaide hem boven zijn hoofd rond. Hij wierp hem echter niet op den grond, maar gooide hem met een vaart van zich weg, zoodat hij met groote snelheid als een steen wegvloog. Het ape-volk kwam in opschudding en vloog als stof uiteen; ver-
7. vaard vlugtten allen naar alle kanten en namen hun toevlugt naar veraf gegelegene bosschen. Alle Krijgsoversten volgden hem weenende.

Intusschen ging SOEBALI binnen in de spelonk. De Koningin Dèwi TÅRÅ had al gehoord, dat de Ape-koning verdwenen was en in een gevecht met
8. SOEBALI overwonnen was. Dèwi TÅRÅ en haar bedienden weenden en wisten volstrekt niet wat aan te vangen; zij wilden naar buiten gaan, maar konden niet, daar zij SOEBALI tegen kwamen, en toen zeeg zij bitter weenende
9. op den grond neder. SOEBALI naderde de Vorstin, nam haar nog weenende op en voerde haar naar het slaapvertrek, waar hij haar met geweld zijn zoete vleijerij opdrong. Hij trachtte haar tot bedaren te brengen door goede woor-
10. den en zachte liefkozingen, en terwijl hij haar met zijn liefdesbetuigingen overlaadde, legde zij zich stil neder, daar 't haar toch niet zoude gebaat hebben, of zij zich al tegen hem verzette; zij beantwoordde zijn liefde, en vereenigde zich met hem als zijn echtgenoote. Toen de liefdevlam gebluscht was, troostte Dèwi TÅRÅ zich, dat het gebeurde de wil van de groote Goden
11. geweest was, en dat zij voor de tweede maal, na het verdwijnen van Koning SOEGRIWÅ, een aap tot man moest krijgen, terwijl (SOEGRIWÅ) niet veel van zijn ouderen broeder en opvolger verschilde. Dèwi TÅRÅ was daardoor bevredigd, en deed wat SOEBALI haar gelastte.

12. Maar verlaten wij thans de spelonk van Kiskĕnḍå, waar SOEBALI voorgoed den Koning SOEGRIWÅ in de regering opvolgde. Hij nam de spelonk nu in zijn bezit en vond daar wel de Vorstelijke Gemalin met de andere per-
13. sonen van het paleis, maar van het ape-leger was er geen een overgebleven. Alle apen hadden Kiskĕnḍå, uit liefde voor den vroegeren Koning, onder de leiding van hun aanvoerders verlaten.

De overwonnen Koning SOEGRIWÅ viel op een grooten afstand ten noorden
14. van den berg Maliäwan neder, waar hij onbewegelijk liggen bleef; hij

(CI) kwam daar teregt op een tamarinde-boom, zoo dik als een olifant, die ontworteld en omgeworpen werd, toen hij daarop nederviel. Hij was bewusteloos. ANOMAN nam 's Konings hoofd op zijn schoot, en de Krijgsoversten bogen zich voor zijn voeten neder, terwijl ANILÅ en DJĚMBAWAN ter regter- en
15. linkerzijde de wacht hielden. Toen SOEGRIWÅ een poos door de wind was aangewaaid, kwam hij uit zijn bewusteloozen toestand langzamerhand bij. Hij zette zich zuchtende neder, en vroeg zacht aan ANOMAN: „hoe ben ik hier in
16. „dezen toestand gekomen? Ik begrijp er niets van. Waar is SOEBALI nu?"

ANOMAN antwoordde na een sĕmbah: „Uw broeder is thans bezig bezit „te nemen van al wat zich in de spelonk bevindt, en Uw Gemalin heeft hij
17. „voor de zijne verklaard, maar van al het ape-volk is er geen achtergeble- „ven; zij zijn hun aanvoerders gevolgd en U achterna gegaan. In dood en „leven, waar U gaat, willen zij bij U blijven."
18. SOEGRIWÅ dit hoorende, zeide met diepe verslagenheid: „ach ANOMAN! is „het dan onvermijdelijk, dat Uw Oom SOEBALI mijn vijand is? Het is toch „al te erg! Gij Hoofd-beambten! die mij wilt volgen en deelen in mijn ellen-
19. „de, en u voor mij in nood en dood wilt opofferen, maakt hier voor mij een „verblijfplaats klaar! ik wil een tijd lang hier blijven. Want dit bosch is nog „ongeschonden en uitgestrekt; er zijn veel vruchten, en het zal waarschijnlijk „wel voldoende plaats opleveren voor al mijn troepen. Wie weet het, of de
20. „groote Goden mij later niet zoo gunstig zijn, dat ik voor mijn ellenden en „schande wraak kan nemen op mijn vijand."

De Hoofd-beambten gaven toen orders aan het ape-volk, en aanstonds togen zij aan het werk om een groote woning in den vorm van een Vorstelijk
21. paleis te bouwen. ANILÅ was er de bouwmeester van. Het afdak rondom het gebouw was fraai versierd. Daarop rigtten al de Hoofd-ambtenaren van de apen ook voor zich woningen op. Koning SOEGRIWÅ betrok zijn geïmproviseerd paleis. Het ape-volk betrok ook in orde zijn woningen, en was blijde,
22. dat het zulk een ruim veld gekregen om er rond te loopen, even als in Kiskĕndå; want het bosch was uitgestrekt, en er waren vele vruchtboomen; waar zij dus gingen, konden alle apen zich verzadigen.
23. Koning SOEGRIWÅ zat steeds diep bedroefd in zijn paleis, geheel verdiept in ernstige gebeden; hij smeekte de Goden, dat hij weder mogt kunnen terugkeeren naar zijn paleis en zijn Gemalin Dèwi TÅRÅ ontmoeten, en dat hij zich later mogt kunnen wreken voor de mishandeling van zijn ouderen broeder SOEBALI, die hem uit het gevecht had doen verdwijnen.

HOOFDSTUK LVI.

Dåsaråtå. *Koning van* Ajodyå.

(Cl) 24. Wij staken hier het verhaal van den Ape-koning, die tengevolge van zijn nederlaag in het gevecht, zijn rijk verliet, en zich met al zijn volk benoorden den Maliäwan-berg vestigde, om nog met een kort woord tot het vroeger verhaalde terug te keeren.

Nadat het rijk van Ajodyå (door Dåsåmoekå) ingenomen en door al de 25. bewoners verlaten was, werd het door de Boetå's uitgeplunderd. Alle onderdanen, het leger en hun aanvoerders vlugtten naar het gebergte, ijzende op het gezigt der Boetå's. Maar nadat Dåsåmoekå met de zijnen het land 26. verlaten had, en terwijl hij streed met Baṭårå Éndrå, werd Raden Arjå Dåsåråtå Koning van Ajodyå. Want Koning Bånåpoetrå, die overleden was, liet geen zoon na, en had maar één dochter, Dèwi Soekosaljå, en deze 27. was gehuwd met Koning Dåsåråtå. Hij had dus regt op den troon. Al de bewoners van het land, de ambtenaren en Hofgrooten, die gevlugt waren, onderwierpen zich aan hem, en keerden terug naar Ajodyå. Ook in de aangrenzende landen namen alle hooge beambten Koning Dåsåråtå gaarne als hun Vorst aan zonder dat er iemand aarzelde, ja er waren nu zelfs meer onderdanige Vorsten dan vroeger. Alle Goden daalden neder, toen hij den troon beklom. Alle Panḍitå's van de bergen huldigen hem en boden Ko- 29. ning Dåsåråtå hun heilwenschen aan. Hij was een Koning, die de wereld (van zonde en ellende) bevrijdde, had een vroom karakter, was jong en van een schoon voorkomen. Ook buiten de grenzen van zijn grondgebied was Koning Dåsåråtå alom bekend als iemand, die niet ophield zijn best te doen om de wereld door zijn wijsheid, welwillendheid, en vergevingsgezindheid. Hij deed alles om het geluk van zijn volk te bevorderen.

III.

Kritische Aanteekeningen.

KRITISCHE AANTEEKENINGEN

OP DEN

JAVAANSCHEN TEKST

VAN DE

ARDJOENÅ-SÅSRÅ-BAOE.

EERSTE ZANG.

1—3. Deze coupletten worden gevonden in A, B, C (met eenige veranderingen) en in E. Over D en F zie men de kritische aanteekeningen bij den *achtsten* zang.

2. 3. In A en C vindt men [illegible]

3. 6 — 8. In C: [illegible]

10. In C: [illegible] dat is: ADAM, *de vriend* (صفي) *van God.* Zoo wordt ADAM meermalen bijgenaamd. Maar aan het hoofd van een geslachtlijst is de bijnaam van [illegible] dat is: *schepsel* (فطرة) *van God*, eigenaardiger.

4. 6. Zóó vindt men in C en E. In A leest men: [illegible] en in B; [illegible]

10. In C: [illegible] zoo ook **5.** 1.

5. 5. In A: [illegible]

In alle Mss. vindt men [illegible] doch *Sri* is een vorstelijke titel, en daar SALIH den rang van Profeet en niet van Vorst bezat, heb ik [illegible] veranderd in [illegible]

10. 2. In A en E vindt men [illegible]

8. en 9. In E: [illegible]

13. 2. A en B hebben: [illegible]

14. 8—**15.**10. In E worden de huwelijken van *Soenan* PAKOE BOEWÅNÅ IV niet vermeld, en heeft men in plaats van de aangehaalde regels alleen deze: [illegible]

Het handschrift E is het eigendom van de eenige echte dochter van *Pangeran* POERBÅJÅ, later *Soenan* PAKOE BOEWÅNÅ VII. Zij stelde waarschijnlijk minder belang in het eerste huwelijk van haar grootvader, waaruit een tante van haar geboren werd, en heeft daarom misschien de regels, waarin van dat eerste huwelijk gesproken werd, doen weglaten.

16. Tusschen het vorige en dit couplet treft men in A, B en C drie coupletten aan, de twee eersten daarvan vindt men ook in C. Zij luiden aldus: [illegible] (G heeft [illegible]) [illegible] (C en E: [illegible]) [illegible] (E: [illegible]) [illegible] (E: [illegible]) [illegible]

Ik heb deze drie coupletten maar weggelaten, omdat zij tot de hoofdzaak: de afstamming van *Pangeran* POERBÅJÅ, niets afdoen. De schrijver deelt in de twee eerste coupletten mede, dat die *Pangeran* ook in de vrouwelijke linie door drie huwelijken van zijn voorouders afstamt van de Apostelen van den Islam op Java. Hij schijnt echter wat in de war te zijn geweest, en heeft zich ten minste met duidelijk uitgedrukt. Het 3^e^ couplet vermeldt de afstamming van *Soenan* PAKOE BOEWÅNÅ VI, een onechten zoon van *Soenan* PAKOE BOEWÅNÅ V, van moeders zijde. E heeft dit couplet misschien weggelaten, omdat deze Vorst als balling op *Ambon* leefde, toen dit handschrift werd geschreven, en reeds vervangen was door zijn vaders broeder, *Pangeran* POERBÅJÅ, onder den naam van *Soenan* PAKOE BOEWÅNÅ VII, den vader van de eigenares van dat handschrift.

Deze bijzonderheden zijn op zich zelve van zeer weinig waarde, althans voor hen, die, als ik, aan dergelijke genealogiën weinig waarde hechten. De vermelding van die bijzonderheden kan echter hier nuttig zijn, om aan te toonen, dat elk persoon van hoogen rang, die een handschrift laat copiëren, dit naar zijn goedvinden verandert. Zóó heeft D, het eigendom van *Pangeran Adipati* MANGKOE NĔGÅRÅ IV, al wat naar genealogie zweemt, zoo wel hier als later, in dit gedicht zonder uitzondering weggelaten. Het handschrift F, het eigendom van een kleinzoon van *Soenan* PAKOE BOEWÅNÅ VII laat alleen de zeven eerste zangen weg.

Voor liefhebbers van Javaansche genealogie is het misschien belangrijk te weten, dat Z. H. PAKOE BOEWÅNÅ IX een fraai geschreven stamboom bezit van ongeveer zestien ellen lengte, waaruit onder anderen blijkt, in hoe ver Zijn Hoogheid verwant is met het Huis van *Oranje*. Men moet, naar verteld wordt, thans bezig zijn te constateren, dat Zijn Hoogheid ook verwant is aan *Keizer* NAPOLEON III en *Koningin* VICTORIA!

2. In E vindt men: [illegible]

18. 1. In A, B en C: [illegible]

1. en 2. In E: [illegible]

3. In C: [illegible]

19. 6. In E: [Javanese script]

TWEEDE ZANG.

4. 5 en 6. In E: [Javanese script] [Javanese script]

5. 2. In E: [Javanese script]

9. 7. In B leest men: [Javanese script] in C: [Javanese script]

11. 6. In A, B en C leest men: [Javanese script]

12. 3. In E: [Javanese script]

13. 4. In A, B en C: [Javanese script] in E [Javanese script]

9. In C: [Javanese script]

14. 2. In E: [Javanese script]

6. In A, B en C: [Javanese script]

15. 3. In E: [Javanese script]

7 en 8. In E: [Javanese script]

8 en 9. In A, B en C: [Javanese script] [Javanese script]

16. 2. In E: [Javanese script]

17. 2. In E: [Javanese script]

4. In E: [Javanese script]

7—9. In E leest men: [Javanese script] [Javanese script] [Javanese script]

18. 7. In C: [Javanese script]

19. 5, 6. In A, B en C: [Javanese script] [Javanese script]

20. 3. In A, B en C leest men verkeerd: [Javanese script]

7—**23.** 7. In E leest men: [Javanese script] Een kleine proeve van de wijze, waarop de afschrijvers soms met den tekst omspringen, als maar de zin ongeveer de zelfde blijft. Het MS. E staat hier, als meermalen vroeger en later, tegenover de MSS. A, B en C, doch B is, zoo niet een afschrift van A, dan toch zeker van den zelfden oorsprong. Dit kan men eenigzins ook vermoeden van C, toch geheel zeker is het niet. Het gezag van beide lezingen staat hier dus gelijk.

22. 8 en 9. In C leest men even goed: [Javanese script] [Javanese script]

23. 1. In C leest men: [Javanese script]

9. In A en B: [Javanese script]

24. 3. In E leest men: [Javanese script]

4. In A en C leest men: [Javanese script] Zoo ook elders zeer dikwijls.

5 en 6. In C vindt men even goed: [Javanese script]

25. 1. In G: [Javanese script]

9. In A, B en C: [Javanese script] Dat deze lezingen onjuist is, blijkt uit VII. **20.** waar alle handschriften over 't bestaan van SAMBODJÅNÅ zwijgen; vrg. ook krit. aant. bij VIII. **2.** 1.

26. 3.—**28.** 9. In E: [Javanese script] Door deze lezing vervallen *Rĕsi* MOELÅSIDI en DERODÅNÅ van de geslachtlijst. Vrg. VII. **20.** en Krit. aant. bij VIII **2.** 1.

27. 2. In A, B en C: [Javanese script] Maar in VII. **21.** 5 leest men: [Javanese script]

28. 4—7. Ontbreekt in A. Het oog van den afschrijver is zeker van 't eerste [Javanese script] (in 3) naar het tweede (in 7) afgedwaald.

DERDE ZANG.

1. 2. In E leest men: [Javanese script]

2. 2. In E: [Javanese script]

4 en 5. In E: [Javanese script]

5. In C: [Javanese script]

9. In E: [Javanese script] Zoo zou SOEKÈSI de vrouw en niet de dochter van SOEMALI zijn.

3. 1. In B vindt men: [Javanese script] in E: [Javanese script]

5. 1. In A en C: [Javanese script] in B [Javanese script]

8 en 9. In E: [Javanese script]

6. 1. In E: [Javanese script] Zoo ook later.

2. In E: [Javanese script]

5 en 6. Tusschen deze regels is bij E het volgende couplet ingevoegd: [Javanese script]

9. In E: [Javanese script]

7. 1. In E: [Javanese script] Hiermede schijnen de *Maldiven* bedoelt te zijn. Men vindt dien naam ook in de *Menak Lare.*

7. In C: [Javanese script] Zoo ook elders.

10. In C: [Javanese script] in E: [Javanese script]

8. 7. In A, B en C: [Javanese script]

9. 8 en 9. In E: [Javanese script]

10. 1. In E: [Javanese script] in A, B en C: [Javanese script] Vrg. V. **20.**

4. In E: [Javanese script]

10. In E; [Javanese script] en zoo dikwijls.

11. 1. In A en C: [illegible] en zoo meermalen later, hoewel in C niet altijd.

In A: [illegible]

8. In E: [illegible]

9. In E: [illegible]

13. 3. In C: [illegible]

3—6. In E: [illegible]

14. 9. In E: [illegible] en zoo meermalen.

15. 7. In A en C: [illegible]

10. In E: [illegible]

16. 3. In E: [illegible]

4. In E: [illegible]

9. In E: [illegible]

In E ontbreken twee bladzijden; de vergelijking van E is daarom niet mogelijk van **16.** 9 tot **23.** 1 van dezen zang.

23. 5. In E: [illegible]

VIERDE ZANG.

2. 1. A, B en C: [illegible]

3. In E: [illegible]

5. In A, B en C: [illegible]

3. 3—6. In A, B en C: [illegible]

4. 2. In E: [illegible]

6. 3. In E: [illegible]

7. 2. In E: [illegible]

8. 6. In E: [illegible]

9. 3. In A: [illegible] en zoo ook later.

10. 5. In A, B en C: [illegible]

11. 5. In E: [illegible]

12. 5. In B: [illegible]

6. In C: [illegible] in G: [illegible]

14. 3. In E: [illegible]

5. In E: [illegible]

16. 3. In E: [illegible]

17. 3. In A: [illegible] in B: [illegible] in C: [illegible]

6. In E: [illegible]

18. 1. In A, B en C: [illegible]

6. In E: [illegible]

20. 1. In A, B en C: [illegible]

22. 1. In A, B en C: leest men blijkbaar foutief: [illegible]

23. 2. In A, B en C: [illegible]

6. In E: [illegible]

26. 1. In A, B en C: [illegible]

28. 2. In C: [illegible]

30. 2. In E: [illegible]

31. 1. In E; [illegible]

34. 6. In E: [illegible]

VIJFDE ZANG.

1. 4. In E: [illegible]

2. 6. In A en B: [illegible] in C: [illegible]

3. 1. In B: [illegible]

2 en 3. In E: [illegible]

3. In C: [illegible]

4. In E: [illegible]

4. 4. In E: [illegible]

6. In E: [illegible]

6. 2. In A, B, C en E: [illegible] maar dat beteekent *verliefdheid* en *droefheid*, *smartelijk verlangen.* De Javanen zijn thans gewoon, den neusklank bij 't schrijven, lezen en spreken aan 't eind van de voorlaatste lettergreep van een woord naar den luim van het oogenblik weg te laten of in te voegen.

7. 1. In A: [illegible] zoo ook later.

5. In E: [illegible]

6. In E: [illegible]

8. 5–7. In E: [illegible]

9. 6. In A: [illegible]

11. 1–4. In A, B en C: [illegible] SANGADIK, volgens **2.** 17 Vorst van *Bĕngâlâ*, zou naar deze lezing zelf zijn rijk verlaten hebben, en naar *Kĕling* vertrokken zijn. Volgens E, zoo als onze tekst luidt, zou een jongere broeder, WISADI genaamd, naar *Keling* vertrokken zijn. Het laatste is waarschijnlijker.

12. 2. In A, B en C: [illegible]

13. 2. In E: [illegible]

14. Ontbreekt geheel in E.

15. 3. In E: [illegible]

16. 4–6. In A en B: [illegible] (in C [illegible]) [illegible] (in C: [illegible])

17. 6. In E: [illegible]

19. 2. In E: [illegible]

20. 3–**21.** 4. In E: [illegible]

20. 7–**21.** 6. Ontbreekt geheel in C.

22. 6 en 7. In A, B en C: [illegible]

24. 1. In E: [illegible]

25. 1. In A, B en C: [illegible]

26. 6–**27.** 5. Ontbreekt in C.

27. 2. In A, B en C: [illegible]

29. 4. In A en B: [illegible] in C: [illegible]

30. 7. In C: [illegible]

ZESDE ZANG.

1. 4 en 5. In E: [illegible]

2. 1. In B en E: [illegible] Ook in alle handschriften wordt, zoo hier als elders, naar willekeur [illegible] of [illegible] gebruikt.

3. 5. In E: [illegible]

4. 4. In E: [illegible]

6. 6. De woorden [illegible] en [illegible] worden hier en elders in alle handschriften geheel willekeurig verwisseld.

7. 5. In A en B, [illegible] in C: [illegible]

7. In E: [illegible]

8. 1. In E: [illegible]

6. In C: [illegible]

7. In A en E: [illegible]

10. 1. In A, B en C: [illegible]

4. In E: [illegible]

11. 4. In A, B en C: [illegible]

21. 1. In C: [illegible]

13. 4. In E: [illegible]

14. 1. In E: [illegible]

5. In E: [illegible]

16. 5. In C: [illegible]

18. 4 en 5. In C: [illegible]

19. 2. In E: [illegible]

5. In E: [illegible]

20. 5. In E: [illegible]

6. In A: [illegible]

21. 4. In A: [illegible]

7. In C: [illegible]

22. 6. In E: [illegible]

23. 6. In E: [illegible] (in C: [illegible]) [illegible]

24. 2. In E: [illegible]

25. 2. In E: [illegible]

7. In E: [illegible]

ZEVENDE ZANG.

3. 2. In A, B en C: [illegible]

10. In E: [illegible]

4. 6. In E: [illegible]

10. In E: [illegible]

5. 5. In E: [illegible]

7. In E: [illegible]

6. 7. In A: [illegible]

9. 3. In E: [illegible]

5. In A en C: [illegible] Men heeft den vader met zijn zoon verward. Vrg. krit. aant. II. **20**. 3.

16. 4 en 5. In A, B en C: [illegible] [illegible] MÅHÅDEWÅ was wel een zoon van GOEROE, maar niet uit OEMÅ.

7. In E [illegible] volgens F (krit. aant. bij VIII. **2**. 1): [illegible]

8. In C: [illegible]

9. In A, B en C: [illegible]

10. In A, B en C: [illegible]

21. 5. In A, B en C: [illegible] Vrg. krit. aant. bij II. **27**. 2. en lezing van F (zie bij VIII. **2**. 1).

6 en 7. In A, B en C: [illegible] [illegible]

ACHTSTE ZANG.

2. 1. Van hier hebben de handschriften D en F den zelfden tekst als de handschriften A, B, C en E. De afschrijvers van D en F, of hun lastgevers, stelden in de geslachtlijsten minder belang, en lieten daarom al wat de eigenlijke geschiedenis van *Lokåpålå* voorafgaat, weg. D is daarin het verst gegaan, en heeft, zoo als later blijken zal, al wat naar genealogie zweemt ook later geregeld weggelaten. Voordat D onzen tekst volgt, vindt men den volgenden aanhef van den afschrijver:

[illegible]

[illegible] Hier wordt na de vermelding van den tijd, waarop de afschijver zijn werk aangevangen heeft (7 April 1846), uitdrukkelijk vermeld, dat men de geslachtlijsten heeft weggelaten. In de beide volgende coupletten wordt alleen over de afstamming van WISRÅWÅ gesproken: [illegible] Zakelijk wordt het zelfde verteld in onzen tekst: VII. **22** en VIII. **1.**

Het handschrift F begint met dezen aanhef:

[illegible] (?) [illegible] Na de vermelding van den naam van den persoon, die 't handschrift heeft laten afschrijven (*Pangeran Arijå* TJAKRÅDININGRAT, kleinzoon van den toen reeds overledenen *Soenan* PAKOE BOEWÅNÅ VII) en na de opgave van den tijd, waarop de afschrijver dit werk begon af te schrijven (den 8en Maart 1860), deelt de schrijver (hier afschrijver) de afstamming van WASISTA mede, zooals men die in den tekst vindt VII. **20** – VIII. **1.**

3. 3. In E en F: [illegible]

4. 7. In C: [illegible]

6. 6. Zóó leest men in E en F. A, B, C en D hebben [illegible]

8. 1. In B en C: [illegible]

11. 1. In A, B en C: [illegible]

5. In A, B en C: [illegible]

12. 1. In A en B: [illegible] in C: [illegible] in E en F: [illegible]

3. In A, B en C: [illegible]

4. en 5. In D: [illegible]

13. 3. In A: [illegible] in B: [illegible]

14. 1. In A, B, C en D: [illegible]

4. In A, B en C: [illegible]

15. 7. In C: [illegible]

16. 1. In A, B en C: [illegible]

4. In A, B en C: [illegible]

5. In A, B en C: [illegible] in D: [illegible]

17. 2. In A, B en C: [illegible]

19. 2. In A, B en C: [illegible]

6. In A, B en C: [illegible]

20. 2. In A, B en C: [illegible]

21. 7. In A, B en C: [illegible]

22. 1. In A, B en C: [illegible]

23. 2. In A, B en C: [illegible]

3. In A, B en C: [illegible]

5. In A, B en C: [illegible]

7. In D: [illegible]

24. 7. In E: [illegible]

25. 1. In D, E en F: [illegible] Het woord [illegible] schijnt hier beter te passen.

3. In A, B en C: [illegible]

26. 3. In E: [illegible]

27. In F weggelaten.

28. 1. In A, B en C: [illegible]

3. In A, B en C: [illegible]

5 en 6. In A, B en C: [illegible]

NEGENDE ZANG.

1. 1. In D, E en F: [illegible]

2. In D: [illegible]

3. 4. In E: [illegible]

5. In A, B en C: [illegible]

4. 3. In D: [illegible]

6. 6. In B: [illegible]

8. 4. In A, B en C: [illegible]

5. In D: [illegible]

11. 6. In A, B en C: [illegible]

13. 3. Id A, B en C: [illegible]

15. 1 — 6. In F: [illegible]

4. In E: [illegible]

16. 3. In A, B en C: [illegible]

6. In D: [illegible]

18. 3. In A, B en C: [illegible]

19. 4–6. In A, B en C: [illegible]

6. De afschrijver van C is hier blijkbaar in de war geweest, en heeft tusschen dezen en den voorgaanden regel geplaatst, wat men in onzen tekst vindt van **26.** 6 tot **28.** 6.

21. 3. In E: [illegible]

23. 2. In A, B en C: [illegible]

24. 2. In D: [illegible]

26. 1. In D: [illegible] in F: [illegible]

27. 4. In A en B: [illegible] in E: [illegible]

6. In E en F: [illegible]

28. 7. In C: [illegible] Zie **19.** 6.

29. 4. In D: [illegible] In de andere Mss. [illegible] wat geen zin geeft.

31. 1. In A, B en C: [illegible]

2. In A, B, C en F: [illegible]

3. In alle handschriften [illegible] vrg. III. **1.** 6.

4. In A, B en C: [illegible]

5–**34.** 4. Ontbreekt in D.

32. 1. In C: [illegible]

33. 1. In E en F: [illegible]

4–**36.** 1. In D: [illegible]

35. 5. Zoo leest men hier en elders in E. De andere Mss. hebben [illegible]

37. 4. In A, B, C en D: [illegible]

38. 1. In E: [illegible]

3. In C: [illegible]

5. In C: [illegible]

39. 1. In D: [illegible]

40. 4. In D: [illegible]

41. 4. In D: [illegible]

TIENDE ZANG.

1. 5–9. In D: [illegible]

2. 4. In D: [illegible]

9. In C: [illegible]

4. 1 en 2. In D, E en F: [illegible]

6. 7. In A, B en C: [illegible]

8. 2. In D: [illegible]

5. In D: [illegible]

13. 1. In F: [illegible]

14. 4. In A, B en C: [illegible]

5. In C: [illegible]

7. In A, B en C: [illegible]

15. 7. Ontbreekt in F.

16. 7. In F: [illegible]

8. In A, [illegible]

9. In A en C: [illegible]

17. 9. In A en B: [illegible]

18. 6. In E en F: [illegible]

9. In A, B, C en D: [illegible]

19. 1. In A en C: [illegible]

2. In F: [illegible]

21. 8. In A, B, C en D: [illegible]

23. 9. In A, B en C: [illegible] (in A [illegible]) [illegible]

24. 2—**25.** 1. Ontbreekt in F.

25. 8. In B; [illegible]

26. 1—6. In A, B en C: [illegible]

27. 8. In A, B en C: [illegible]

29. 1. In D: [illegible] in F: [illegible]

6. In A en B: [illegible] in C: [illegible]

8. In A, B en C: [illegible]

30. 2. In A, B en C; [illegible]

7. In D, E en F: [illegible] Zoo ook later, ook in de andere Mss.

9. In A, B en C; [illegible]

31. 2. In D: [illegible]

4. In A, B en C: [illegible]

6. In A, B en C: [illegible]

32. 4. In D: [illegible]

9. In A, B, C en D: [illegible]

33. 1. In A, B, C en D: [illegible]

ELFDE ZANG.

2. 1. In E en F: [illegible]

4. In C: [illegible]

8. In A, B en C: [illegible]

3. 1. In F: [Javanese script] De afschrijver van dit handschrift heeft meermalen dergelijke fouten. Andere afschrijvers letten steeds op het vereischte aantal lettergrepen van een regel, en voegen er dus een paar lettergrepen van eigen vinding bij, als zij soms een paar vergeten hebben.

4. 4. In E en F: [Javanese script]

9. In A, B en C: [Javanese script]

6. 2. In A, B en C: [Javanese script]

4. In F: [Javanese script]

8. In F: [Javanese script]

8. 5. In A, B, C en D: [Javanese script]

7 – **11.** 7. Ontbreekt in D en in de plaats daarvan vindt men alleen: [Javanese script]

9. 8. In A, B en C: [Javanese script]

9. In A, B en C: [Javanese script]

11. 2. In F: [Javanese script]

12. 9. In A, B, C en D: [Javanese script]

10. In E en F: [Javanese script]

14. 4. In A, B en C: [Javanese script]

5. In D: [Javanese script]

6. In A, B en C: [Javanese script]

15. 3. In A, B en C: [Javanese script]

6. In A, B, C en D: [Javanese script] in E: [Javanese script]

10. In A, B en C: [Javanese script]

16. 1. In A, B en C: [Javanese script]

2. In B: [Javanese script]

5. In C: [Javanese script]

6. In C: [Javanese script]

17. 4 – 6. In A, B en C: [Javanese script]

9. In E en F: [Javanese script]

18. 5. In F: [Javanese script]

7. In E en F: [Javanese script]

19. 2. In D; [Javanese script]

3 en 4. In A, B en C: [Javanese script]

6. In A, B en C: [Javanese script]

10. In F: [Javanese script]

20. 1 en 2. In A, B en C: [Javanese script]

4. In F: [Javanese script]

5 – 9. In A, B en C: [Javanese script]

21. 2. In A, B en C: [illegible]
In F: [illegible]
22. 1. In D: [illegible]
3. In A, B en C: [illegible]
5. In A, B en C: [illegible]
9. In E en F: [illegible]
10. In D: [illegible]
23. 2. In E en F: [illegible]
6. In C: [illegible]
24. 3. In E en F: [illegible]
25. 4. In F: [illegible]
26. 2. In E: [illegible]
6. In E en F: [illegible]
6. In A, B en C: [illegible]
27. 6—8. In A, B en C: [illegible]
28. 3. In D: [illegible]
5. In A en B: [illegible] in C: [illegible]
6—8. In A, B en C: [illegible]
10. In E en F: [illegible]
29. 1. In E en F: [illegible]
4. In E: [illegible]
8. In E en F: [illegible]
9. In E en F: [illegible]
30. 1. In F: [illegible]
31. 1. In E en F: [illegible]
3. In F: [illegible]
9. In E en F: [illegible]
32. 9. In F: [illegible]

TWAALFDE ZANG.

1. 7. In C: [illegible]
3. 7. In A, B en C: [illegible]
4. 7. In B: [illegible]
7. 1. In E: [illegible]
8. 1. In A, B en C: [illegible]
6. In A en B: [illegible] in C: [illegible]
7. In A, B en C: [illegible]
10. 1. In A, B en C: [illegible]

12. 1. In E en F: [illegible]
13. 4. In F: [illegible]
14. 5. In F: [illegible]
15. 3. In F: [illegible]
17. 2. In A, B en C: [illegible]
6. In F: [illegible]
18. 6. In A, B en C: [illegible]
19. 2. In D: [illegible] in E en F: [illegible]
3. In C: [illegible]
20. 3. In F: [illegible]
21. 4. In F: [illegible]
22. 6. In F: [illegible]
7. In C: [illegible]
23. 3. In A, B en C: [illegible]
4. In E: [illegible]
7. In E: [illegible]
24. 1. In A, B, C en D: [illegible]
25. 1. In A, B en C: [illegible]
26. 3. In A, B en C: [illegible] (in A: [illegible]) [illegible]
27. 2. In E: [illegible]
28. 3. In A, B en C: [illegible]
4. In D: [illegible] in F: [illegible]

DERTIENDE ZANG.

2. 2. In F: [illegible]
4. 4. In F: [illegible] in E: [illegible]
7. In A, B en C: [illegible]
5. 4. In E: [illegible]
7. 7. In A, B en C: [illegible]
8. 4. In A: [illegible]
11. 7. In E en F: [illegible]
12. 6. In A, B en C: [illegible]
7. In A, B en C: [illegible]
13. 5. In F: [illegible]
7. In D: [illegible]
18. 2. In C: [illegible]
3. In E: [illegible] in F: [illegible]
20. 5. In A: [illegible]

21. 6. In A, B en C: [illegible]

23. 1. In F: [illegible]

5. In D: [illegible]

6. In A, B en C: [illegible]

24. 2. In E en F: [illegible]

5. In C: [illegible] in B, D en E: [illegible]

25. 1. In A, B en C: [illegible] Zoo ook later.

26. 1. In A, B en C: [illegible]

VEERTIENDE ZANG.

2. 7. In F: [illegible]

3. 1. In E, en F: [illegible]

2. In A, [illegible] in D: [illegible] in C en F: [illegible]

3. In A en B: [illegible] in C: [illegible]

6. In A, B en C: [illegible] in F: [illegible]

4. 1. In A: [illegible]

3. In F: [illegible]

5. In F: [illegible]

5. 4. In E en F: [illegible]

5. In F: [illegible]

7. 3. In D: [illegible]

5. In D: [illegible]

6 en 6. In A, B en C: [illegible]

9. 2. In A en B: [illegible]

5. In C: [illegible] in D: [illegible]

7. In A, B en C: [illegible]

10. 7. In F: [illegible] in E: [illegible]

11. 5. In A: [illegible]

12. 1. In F: [illegible]

5. In D: [illegible]

13. 4. In A en B: [illegible]

14. 6. In C: [illegible]

15. 6. In D: [illegible]

16. 2. In C: [illegible]

3. In A, B en C: [illegible]

4. In D: [illegible]

6. In F: [illegible] in D en F: [illegible]

18. 1. In A en B: [illegible] in C: [illegible] in F: [illegible]

2. In A en B: [illegible] in C: [illegible]
3. In F: [illegible]
6. In A, B en C: [illegible]
7. In A en B: [illegible] in C: [illegible]

19. 1. In C: [illegible] in F: [illegible]
5. In D: [illegible]

20. 4. In D en E: [illegible]
5. In A, B en C: [illegible]

21. 1. In A: [illegible]
3. In A, B en C: [illegible]
4. In A, B en C: [illegible]
5. In A, B en C: [illegible]
6. In A, B en C: [illegible]

22. 1. In F: [illegible] in C: [illegible]

23. 3. In D en F: [illegible]
5. In F: [illegible]

24. 3. In E: [illegible]

26. 1. In E: [illegible] in F: [illegible]
2. In A: [illegible] in F: [illegible] in E: [illegible] in C: [illegible]
3. In B, C en F: [illegible]

27. 4. In F: [illegible]
7. In A, B en C: [illegible]

28. 4. In F: [illegible]

29. 1. In F: [illegible]
6. In A: B en C: [illegible]

31. 1. In C: [illegible]

32. 1. In E: [illegible]
5. In A: [illegible] in C: [illegible]

33. 2. In E: [illegible]
4. In C: [illegible]
5 en 6. In A, B en C: [illegible]

34. 5. In A, B, C: [illegible]
6. In D: [illegible]
7. In E: [illegible]

VIJFTIENDE ZANG.

1. 7. In E: [illegible]

2. 2. In A, B en C: [illegible]

4. 4. In A, B en C: [illegible]

5. 3. In F: [illegible]

4. In C: [illegible]

6. In A en B: [illegible]

7. In C: [illegible]

6. 2. In D: [illegible]

4. In F: [illegible]

5. In B: [illegible]

7. In C: [illegible]

7. 2. In C: [illegible] in D: [illegible]

3. In A, B en C: [illegible] (in A [illegible])

8. 5. In A, B en C: [illegible]

9. 4. In A, B en C: [illegible]

5. In A, B en C: [illegible]

7. In F: [illegible]

10. 5. In A, B en C: [illegible] in E: [illegible]

11. 5. In A, B en C: [illegible]

12. 1. In A, B en C: [illegible]

14. 2. In F: [illegible]

15. 1—7. Ontbreekt geheel in C.

2. In D: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

16. 2. In A en C: [illegible] in B: [illegible]

3. In A, B en C: [illegible]

18. 2. In C: [illegible]

4. In C: [illegible]

6. In A, B en C: [illegible]

7. In D, E en F: [illegible]

19. 1. In D: [illegible]

2. In C: [illegible]

6. In D: [illegible]

7. In B: [illegible]

20. 1. In A, B, C en D: [illegible]

22. 1. In C en E: [illegible]

5. In A, B en C: [illegible] in D: [illegible]

23. 1. In A, B en C: [illegible]

4. In F: [illegible]

24. 5. In C: [illegible] in D: [illegible]

6. In A, B en C: [illegible]

7. In A, B en C: [illegible]

26. 1. In E: [illegible] Zóó later altijd.

28. 5. In E: [illegible]

7. In A, B en C: [illegible]

29. 2. In C: [illegible]

30. 4. In C: [illegible]

31. 7. In B: [illegible] in C: [illegible] in F: [illegible]

32. 2. In C: [illegible]

4. In A en B: [illegible] in C: [illegible]

7. In A, B en C: [illegible]

34. 1. In A, B en C: [illegible]

5. In A en B: [illegible] in C: [illegible]

35. 6. In E: [illegible]

36. 4. en 5. In C: [illegible]

5. In F: [illegible]

ZESTIENDE ZANG.

1. 2. In C: [illegible]

4. In A: [illegible] in F: [illegible]

6. In C: [illegible]

2. 1. In A, B en C: [illegible]

3. In A, B en C: [illegible]

3. 1. In A, B en C: [illegible]

7. In A, B en C: [illegible]

4. 3. In C: [illegible]

5. 3. In E en F: [illegible]

6. 1. In A, B en F: [illegible]

2. In B: [illegible] in C: [illegible]

7. 1. In A, B en C: [illegible]

3. In A, B en C: [illegible] en zoo meermalen.

4. In A, B en C: [illegible]

8. 1. In A, B en C: [illegible]

5. In D: [illegible]

9. 5. In A: [illegible]

10. 2. In E: [illegible]

4. In A, B en C: [illegible]

11. 7. In D, E en F: [illegible]

12. 4. In D: [illegible]

13. 2. In E: [illegible]

4. In A, B en C: [illegible]

7. In E: [illegible]

14. 5. In E: [illegible]

15. 6. In F: [illegible]

16. 7. In C: [illegible]

18. 2. In F: [illegible]

3. In A, B en C: [illegible]

19. 7. In E en F: [illegible]

20. 4 — 6. In C: [illegible]

7. In A, B en C: [illegible]

21. 5. In A: [illegible]

22. 6 en 7. In A, B en C: [illegible]

23. 3. In A, B en C: [illegible]

4. In D: [illegible]

24. 6. In C: [illegible]

7. In A, B en C: [illegible]

25. 1. In D: [illegible]

26. 2. In A en B: [illegible]

7. In E en F: [illegible]

27. 1. In C: [illegible]

3. In A, B en C: [illegible]

28. 2. In D: [illegible]

5. In D: [illegible]

6. In F: [illegible] in D: [illegible]

30. 3. In C: [illegible] in F: [illegible]

6. In A, B en C: [illegible]

31. 3. In A, B en C: [illegible]

4. In A, B en C: [illegible]

7. In E en F: [illegible]

32. 1. In A, B en C: [illegible]

5. In A, B en C: [illegible]

33. 2. In A, B en C: [illegible]

3. In B: [illegible]

34. 1. In A, B en C: [illegible] in D: [illegible]

2. In F: [illegible] in A, B en C: [illegible]

35. 5. In A, B en D, [illegible] in C: [illegible]

37. 1. In A, B en C: [illegible]
2. In F: [illegible]
3. In A: [illegible]
4. In F: [illegible]

ZEVENTIENDE ZANG.

1. 1. In E en F: [illegible]
7. In C: [illegible]
2. 1. In D: [illegible]
7. In D: [illegible]
3. 2. In F: [illegible]
5. In F: [illegible]
4. 3. In A, B en C: [illegible] in F: [illegible]
7. In A, B, C en D: [illegible]
5. 1. In B en D: [illegible]
6. 3. In F: [illegible]
4. In F: [illegible]
5. In F: [illegible]
7. 2. In C: [illegible]
4. In A, B en C: [illegible]
5. In D: [illegible]
8. 2. In A, B en C: [illegible] in F: [illegible]
4. In D: [illegible]
6. In F: [illegible]
7. In C: [illegible]
9. 1. In D: [illegible]
6. In A en B: [illegible] in C: [illegible]
7. In C: [illegible] in F: [illegible]
10. 5. In B en C: [illegible] in A en E: [illegible]
11. 1. In A en B: [illegible] in D: [illegible]
2. In C: [illegible] in D: [illegible]
3. In C: [illegible]
12. 3. In C: [illegible]
In B: [illegible]
5. In D: [illegible]
In F: [illegible]
13. 5. In D: [illegible]
In A en B: [illegible]

14. 1. In A, B en C: [illegible]
5. In E: [illegible] in F: [illegible] in C en D: [illegible]

15. 1. In D: [illegible]
3—**16.** Ontbreekt in D, E en F.

16. 3. In D, E en F: [illegible]
4. In D: [illegible] in E: [illegible]

17. 1. In C: [illegible]
7. In A, B en C: [illegible]

18. 3. In A, B en C: [illegible]
5. In C: [illegible] in D: [illegible]
In F: [illegible]
7. In F: [illegible]

19. 3. In A, B en C: [illegible]
5. In F: [illegible]
7. In C: [illegible]

20. 1. In C, D, E en F: [illegible]
3. In D: [illegible]
6. In D: [illegible]

21. 1. In D: [illegible]
6. In A, B en C: [illegible]
7. In F: [illegible]

23. 2. In A, B en C: [illegible]

24. 5. In F: [illegible]
6. In A, B en C: [illegible]

25. 3. In E: [illegible]
7. In C: [illegible]

28. 5. In E: [illegible]

29. 4. In E: [illegible]

30. 1. In A, B en C: [illegible]
5. In D: [illegible]
6. In F: [illegible]
7. In A, B en C: [illegible]

ACHTTIENDE ZANG.

1. 2. In A, B en C: [illegible]
4. In A, B en C: [illegible]
7. In F: [illegible]

2. 1. In F: [illegible]

4. In E: [illegible]
7. In A, B en C: [illegible]

3. 8. In C: [illegible]

4. 1. In D: [illegible]
3. In F: [illegible]
4. In A B, C en D: [illegible]
7. In A, B en C: [illegible]
8. In D, E en F: [illegible]
9. In A, B en C: [illegible]

5. 2. In A, B, C en D: [illegible]
3. In F: [illegible]
6. In A, B en C: [illegible]

6. 3. In F: [illegible]
7. In A, B en C: [illegible]
9. In A, B en C: [illegible]

8. 5. In E en F: [illegible]
8. In A, B en C: [illegible]

9. 2. In F: [illegible]
7. In A, B en C: [illegible]

10. 1. In A, B en C: [illegible]
2 en 3. In A, B en C: [illegible]
6. In C en D: [illegible] in G: [illegible]
9. In A, B en C: [illegible]

11. 5. In E: [illegible]
9. In A, B en C: [illegible]

12. 3. In A, B en C: [illegible]
6. In D: [illegible]
9. In A, C en D: [illegible]

13. 1. In A, B en C: [illegible]
4—6. In A, B en C: [illegible]
9. In A, B en C: [illegible]

14. 3. In D: [illegible]

16. 6 en 7. In A, B en C: [illegible]

18. 1. In D, E en F: [illegible]
7. In A, B en C: [illegible]

19. 7. In A, B en C: [illegible] in D: [illegible]
9. In A, B en C: [illegible]

20. 2. In A en B: [illegible]

4 en 5. In A, B en C: [illegible]

7. In F: [illegible]

21. 4. In E: [illegible] in F: [illegible]

5. In E: [illegible] in F: [illegible]

6. In F: [illegible]

22. 4. In A, B en C: [illegible]

7. In E: [illegible] in F: [illegible]

23. 1. In E: [illegible]

24. 2. In C: F en G: [illegible]

8. In A, B en C: [illegible] in E: [illegible]

NEGENTIENDE ZANG.

1. 4—**5.** 3. Ontbreekt in D, als hebbende betrekking op de afstamming.

4. In C: [illegible]

3 en **4.** In A, B en C: [illegible]

5. 7. [illegible]

6. 1. In A, B en C: [illegible] in D, [illegible]

5. In D: [illegible]

9. 1. In [illegible]

4. In A, B en C: [illegible]

10. 3. In F: [illegible]

4 en 5. In A en B: [illegible] in C: [illegible]

6—**11.** 5. Ontbreekt in F.

11. 2. In D: [illegible]

13. 2. In C: [illegible]

3. In C: [illegible]

14. 1. In D: [illegible]

3. In C: [illegible]

16. 2. In D, E en F: [illegible] in C: [illegible]

6 en 7. In D: [illegible]

17. 3. In E: [illegible]

18. 3. In F: [illegible]

19. 3. In D: [illegible]

20. 5. In E en F: [illegible]

21. 1. In E: [illegible]

22. 1. In A, B en C: [illegible]

2. In D: [illegible]

7. In E: [illegible]

23. 5. In A en B: [illegible]

7. In F: [illegible]

24. 6. In D en F: [illegible]

25. 1. In D: [illegible]

2. In D: [illegible]

4. In [illegible]

26. 1. In E en F: [illegible]

2. In E en F: [illegible]

6. In A en C: [illegible]

28. 1. In D: [illegible]

4. In D: [illegible]

6. In D: [illegible]

29. 1. In C: [illegible] in D: [illegible]

30. 6. In D: [illegible]

31. 4. In D: [illegible]

In D: [illegible]

7. In A en C: [illegible]

32. 3. In A: [illegible]

33. 2. In D en F: [illegible]

3. In D: [illegible]

4. In A: [illegible]

6. In E en F: [illegible]

34. 4. In C: [illegible]

35. 2. In D: [illegible]

4. In D: [illegible]

36. Ontbreekt geheel in D.

37. 2. In A, B en C: [illegible]

6. In A, B en C: [illegible]

39. 2. In C, [illegible]

40. 1. In C en D: [illegible]

41. 5. In D: [illegible]

42. 4. In A, B en C: [illegible]

5. In D: [illegible]

TWINTIGSTE ZANG.

1. 2. In E: [illegible]

4. In F: [illegible]

5. In C: [illegible]

6. In D: [illegible]

2. 1 en 2. In D: [illegible]

3. 2. In A, B en C: [illegible]

4. In C: [illegible]

4. 2. In F: [illegible]

5. 7. In A, B en C: [illegible]

6. 3. In A, B en C: [illegible]

4 — **9.** 7. In D: [illegible]

5. In A: [illegible]

7. 2. In F: [illegible]

8. 2. In A en ook in andere MSS. hier en elders bij afwisseling [illegible]

7. In E en F: [illegible]

9. 2. In A, B en C: [illegible]

10. 2. In D: [illegible]

6. In E en F: [illegible]

11. 5. In A, B en C: [illegible]

6. In E en F: [illegible]

12. 2. In A en B: [illegible]

4. In B: [illegible]

13. 2. In D en E: [illegible]

2—5. In F: [illegible]

14. 3. In D: [illegible]

4. In D: [illegible]

5. In D: [illegible]

6. In D: [illegible]

15. 5. In A, B en C: [illegible]

6. In A, B en C: [illegible]

16. 2. In A en C: [illegible] in B: [illegible] in F: [illegible] in D: [illegible]

5. In A, B en C: [illegible]

7. In F: [illegible]

17. 1. In F: [illegible]

7. In D: [illegible]

18. 5. In D: [illegible]

19. 1. In A, C en D: [illegible] in B: [illegible] in E: [illegible]

6. In F: [illegible]

20. 2. In D: [illegible]

5. In F: [illegible]

7. In C: [illegible]

21. 3. In E: [illegible]

22. 1. In A: [illegible] in D: [illegible]

2. In D: [illegible]

5. In E en F: [illegible]

23. 3. In D: [illegible]

5. In D: [illegible] in F: [illegible]

24. 6. In D: [illegible]

25. 4—6. In C: [illegible]

26. 1. In C en D: [illegible]

27. 2 en 3. In C: [illegible]

3. In D: [illegible]

6. In A, B en C: [illegible] in D: [illegible]

28. 1. In D: [illegible]

5. In D: [illegible]

9. In B: [illegible]

29. 3. In E en F: [illegible]

6. In D: [illegible]

30. 2. In A, B en C: [illegible]

7. In E: [illegible]

EEN EN TWINTIGSTE ZANG.

2. 7. In A: [illegible]

3. 2. In F: [illegible]

4. In E en F: [illegible]

6. In D: [illegible]

4. 9. In E en F: [illegible]

5. 2. In A: [illegible]

9. In A en C: [illegible]

6. 2. In E en F: [illegible]

3. In D: [illegible]

7. 1. In D: [illegible] in B: [illegible]

6. In C: [illegible]

8. 5 – **9.** 7. In A, B en C: [illegible]

10. 1 – 9. Ontbreekt in F.

1. In A, B en C: [illegible]

4. In A, B en C: [illegible]

5. In A, B en C: [illegible]

9. In C: [illegible]

11. 4 en 5. In F: [illegible]

5. In A, B en C, [illegible]

7. In A, B en C: [illegible]

8. In A, B en C: [illegible]

9. In A en C: [illegible] in B: [illegible]

12. 8. In C: [illegible]

13. 3 – 9. Dezen tekst vindt men in E en F. Men heeft nog twee andere lezingen: die van A en B, en die van C en D. Blijkbaar heeft de eene afschrijver den ander gevolgd. De tekst van A en B luidt: [illegible] Hieruit zou men moeten opmaken, dat Dåsåmoekå voor elk van zijn 10 hoofden 10 jaren boete berekend en zich dus voorgenomen had, honderd jaren boete te doen, doch dat zijn wensch reeds na veertig jaren boete voldaan werd.

In C en D leest men: [illegible] Hierdoor wordt zijn boete tot tien jaren beperkt. In de Ardjoenå-såsrå-baoe van den Heer C. F. Winter Sr. een vroegere bewerking van hetzelfde onderwerp, leest men (bladz. 15 reg. 6—10), [illegible] Daardoor krijgt Dåsåmoekå honderd jaren boete, in overeenstemming met de Hindoesche traditie.

Toen ik nog niet meer dan die vier handschriften (A, B, C en D) bezat, stond het bij mij vast, dat de lezingen van alle vier verkeerd was, en toen heb ik getracht den tekst te herstellen door de boete op honderd jaren te brengen. Zie mijn uitgave van de *Lokåpålå* uitgegeven bij G. C. T. Van Dorp te *Samarang*.

Doch na 't ontvangen van de handschriften E en F, waaraan men, vooral om hun afkomst, het meeste gezag moet toekennen, heb ik gemeend deze te moeten volgen. De thans

loopende traditie alhier, kent volgens Raden Ngabèhi RÅNGGÅ WARSITÅ aan DÅSÅMOEKÅ vijftig jaren boete toe. Of de bewerker van dit gedicht deze traditie, dan wel de Hindoesche had moeten volgen, of niet, is een kwestie, die hier minder ter zake doet.

In tekstkritiek is het niet de vraag „hoe had de schrijver *moeten* schrijven"? maar wel: „hoe *heeft* hij naar de meeste waarschijnlijkheid geschreven"; niet: „wat is waar-„heid?" maar wat heeft de schrijver voor waarheid gehouden?"

15. 2. In A en B: [illegible] in D: [illegible]

16. 3. In A, B en C: [illegible]

17. 3. In A en B: [illegible] in F: [illegible]

18. 5. In C: [illegible]

6. In A en B: [illegible] in C en D: [illegible]

9. In A en B: [illegible] in C en D: [illegible]

19. 5—**20.** 4. Ontbreekt in A en B.

21. 2. In A en B: [illegible] in C en D: [illegible]

6. In alle handschriften leest men [illegible] maar [illegible] past, naar 't mij voorkomt, beter bij het volgende.

22. 8. In D: [illegible]

23. Ontbreekt in E en F.

24. 7. In A en B: [illegible]

9. In A en B: [illegible] Hoewel men bij de afschijvers over 't algemeen meer op uitlatingen dan inlasschingen van strofen kan rekenen, komt mij de strofe, hier door A en B vermeld, ingelascht te zijn. Zij verbreekt het verband en is na de invoeging van **19**.5 tot **20**.4 (zie boven)geheel overbodig. DÅSÅMOEKÅ was er ook niet de man voor, om nog onder curatele van zijn vader te staan.

25. 1—9. Ontbreekt in E en F.

6. In A: [illegible]

26. 3. In C en D: [illegible]

8 en 9. In A en B: [illegible]

TWEE EN TWINTIGSTE ZANG.

1. 4—5. In A en B: [illegible]

6. In A, B en D: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

3. 4. In A, B, C en D: [illegible]

4. 1. In E: [illegible]

5. 2. In D: [illegible]

7. In E en F: [illegible]

6. 4. In C: [illegible]

6. In C: [illegible] In A, B, D en E: [illegible] in F: [illegible] Geen van de drie lezingen geven een gezonden zin. RÅNGGÅ WARSITÅ meent zich te herinneren, dat er in een vroeger door hem bezeten handschrift gestaan heeft: [illegible] en die lezing heb ik gemeend te moeten volgen.

7. In C: [illegible] in D: [illegible]

7. 5. In D en E: [illegible] in F: [illegible]

9. In A en B: [illegible]

10. In E: [illegible]

8. 2. In A en B: [illegible]

4. In B en F: [illegible]

5. In A: [illegible] in B, C en E: [illegible] in D: [illegible] en in F: [illegible] naar 't mij voorkomt allen verbasteringen van: [illegible] zooals men ook in de ARDJ. SÅSRÅ van WINTER, bladz. 23, leest.

8. In A: [illegible] in B: [illegible]

9. 10. In A: [illegible] in F: [illegible]

10. 3. In F: [illegible]

11. 9. In C en F: [illegible]

12. 2. In A, B, C en E: [illegible]

3. In A en D: [illegible]

5. In A, B en E: [illegible]

6. In F: [illegible]

6. In F: [illegible] in D: [illegible]

13. 1. In A: [illegible]

9. In A en B: [illegible] in C, D en F: [illegible]

15. 2. In A en B: [illegible]

4. In D: [illegible]

8. In A, B en E: [illegible] in C en D: [illegible]

10. In F: [illegible]

16. 5. In A, B en C: [illegible]

17. 1. In A en B: [illegible]

6. In C: [illegible] in A en B: [illegible] in F: [illegible]

18. 7. In A en B: [illegible] in E: [illegible] in D: [illegible]

19. 8. In A en B: [illegible]

20. 1. In F: [illegible]

2. In A en B: [illegible] (in D [illegible]) [illegible]

5. In A en B: [Javanese script]

1. In A en B: [Javanese script]

21. 5. In A, B en C: [Javanese script] in F: [Javanese script]

9. In F: [Javanese script]

23. 1. In A en B: [Javanese script]

9. In D en F: [Javanese script] in E: [Javanese script]

DRIE EN TWINTIGSTE ZANG.

1. 3. In A, B en C: [Javanese script]

6 en 7. In A en B: [Javanese script] in E: [Javanese script]

2. 1. In A en B: [Javanese script]

4. In C en F: [Javanese script]

7. In A en B: [Javanese script]

3. 1. In A en B: [Javanese script]

3. In C: [Javanese script] in D: [Javanese script] in B: [Javanese script] in F: [Javanese script]

4. In A en B: [Javanese script]

4. 1. In A en B: [Javanese script]

2. In A en B: [Javanese script]

5. In A en B: [Javanese script]

5. 5. In A en B: [Javanese script]

7. In A en B: [Javanese script] in F: [Javanese script]

10. 1. In F: [Javanese script]

11. 2. In C, D en E: [Javanese script] in F: [Javanese script]

6. In F: [Javanese script]

12. 4. In C, D, E en F: [Javanese script]

13. 5. In A en B: [Javanese script]

14. 1. In A en B: [Javanese script]

5. In A en B: [Javanese script]

16. 1. In D: [Javanese script] in F: [Javanese script]

17. 2. In F: [Javanese script]

18. 3. In C en F: [Javanese script]

5. In D: [Javanese script] in E: [Javanese script] in F: [Javanese script]

6. In A, B en F: [Javanese script]

19. 1. In D: [Javanese script]

4. In F: [Javanese script]

5. In F: [Javanese script]

20. 4. In F: [Javanese script]

5. In C en F: [Javanese script] in D: [Javanese script] in E: [Javanese script]

6. In A, C, D, E en F: [illegible]

7. In C: [illegible]

21. 1. In F: [illegible] in C: [illegible]

2. In D: [illegible] in E: [illegible]

3. In F: [illegible]

In C: [illegible] in D en E: [illegible]

22. 1. In A en B: [illegible] in D: [illegible]

23. 2. In E: [illegible] in F: [illegible]

3. In F: [illegible]

4. In D: [illegible]

7. In A, B en C: [illegible]

24. . In A, C, D en F: [illegible]

25. 1. In A en B: [illegible]

2. In F: [illegible]

26. 1. In F: [illegible]

7. In B, C en D: [illegible] in E en F: [illegible]

27. 5. In A en B: [illegible]

6. In A, B en C: [illegible]

28. 2. In C en F: [illegible]

29. 4. In D: [illegible]

5. In C, D en F: [illegible]

In D: [illegible]

30. 3. In F: [illegible]

4. In E: [illegible] in E en F: [illegible]

7. In C, D en F: [illegible]

31. 1. In C: [illegible] in D: [illegible] in E: [illegible] in A en B: [illegible]

2. In A en B: [illegible]

33. 4. In E: [illegible] in F: [illegible]

5. In A, B en C: [illegible]

34. 2. In Ê: [illegible] in F: [illegible] in A en B: [illegible]

7. In C en F: [illegible] in D: [illegible]

35. 1. In D: [illegible]

4. In F: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

36. 2. In C en D: [illegible] in F: [illegible]

5. In A: [illegible] in C en F: [illegible] in B: [illegible]

37. 1. In A en B: [illegible]

5. In C en F: [illegible]

39. 2. In C, D, E en F: [illegible]

3. In A, B, C, D en F: [illegible]

VIER EN TWINTIGSTE ZANG.

1. 4. In A, B, C, D en E: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

In A en B: [illegible]

6. In F: [illegible]

2. 3. In F: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

3. 1. In F: [illegible]

2. In F: [illegible]

4. 5. In A en C: [illegible] in B: [illegible] in F: [illegible]

6. In F: [illegible]

7. In F: [illegible]

6. 3. In E: [illegible]

7. 1. In A, B, D en E: [illegible]

3. In D: [illegible]

8. 1 – 7. Ontbreekt in F.

2. In A en B: [illegible]

5. In F: [illegible]

9. 2. In A, B, C, D en E: [illegible]

11. 2. In A en B: [illegible]

3. In A en B: [illegible] in C en D: [illegible]

7. In A, B, C, E en F: [illegible]

12. 7. In F: [illegible]

13. 2. In A, B, C, D en E: [illegible]

In A, B en C: [illegible]

14. 5. In A: [illegible]

In D: [illegible]

6. In E: [illegible] in C, D en F: [illegible]

7. In D: [illegible] in C, E en F: [illegible]

15. 2. In A en B: [illegible]

17. 4. In E: [illegible]

18. 1. In A en C: [illegible]

19. 3. In A: [illegible] in C: [illegible]

7. In E: [illegible]

20. 1. In A en B: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

6. In A en B: [illegible]

21. 2. In E: [illegible] in F: [illegible]

22. 5. In A en B: [illegible]

23. 2. In F: [illegible]

3. In F: [illegible]

4. In F: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

24. 1. In A en B: [illegible]

4. In A en B: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

25. 1. In A, C, D, E en F: [illegible]

26. 1. In B: [illegible] in D: [illegible]

27. 1. In D: [illegible]

28. 2. In A, B, C en E: [illegible]

4. In A en B: [illegible]

29. 1. In C, D, E en F: [illegible]

2. In A en B: [illegible] in E en F: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

30. 2. In D: [illegible]

3. In A en B: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

31. 1. In C en F: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

32. 6. In A en B: [illegible]

33. 1. In B en D: [illegible]

2. In C, D, E en F: [illegible]

6. In A en B: [illegible] in D: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

34. 2. In A en B: [illegible]

4. In A en B: [illegible]

VIJF EN TWINTIGSTE ZANG.

1. 8. In A en B: [illegible]

9. In A en B: [illegible]

In A en C: [illegible]

2. 1. In A en B: [illegible]

10. In D: [illegible]

3. 4. In A, B en C: [illegible] in F: [illegible] in D: [illegible]

5. 1. In F: [illegible]

3. In A en B: [illegible]

9. In F: [illegible]

6. 10. In A en B: [illegible] in D: [illegible]

7. 1. In E: [illegible] en zoo meermalen elders.

2. In A en B: [illegible]

8. 5. In A en B: [illegible]

6. In A en B: [illegible]

8 en 9. In A en B: [illegible] [illegible]

9. 4. In C, D, E en F: [illegible]

6. In F: [illegible]

10. In F: [illegible]

In A en B: [illegible]

10. 1. In D: [illegible]

5. In F: [illegible]

6. In F: [illegible] in E: [illegible]

8. In A, B en E: [illegible]

11. 1. In A en B: [illegible]

2. In A en B: [illegible]

12. 2. In A en B: [illegible]

7. In F: [illegible]

9. In A en B: [illegible]

13. 5. In E en F: [illegible]

8. In A en B: [illegible]

9. In E: [illegible]

14. 5. In F: [illegible]

6. In A: [illegible]

9. In A, B en C: [illegible] in F: [illegible]

15. 3. In E: [illegible]

6. In A en E: [illegible] in B en D: [illegible]

16. 2. In D: [illegible]

6. In C en D: [illegible]

10. In F: [illegible]

17. 9. In A: [illegible]

18. 1. In F: [illegible]

2. In C: [illegible]

6. In F: [illegible]
10. In A en B: [illegible] in F: [illegible]

19. 1. In A en B: [illegible]
4. In A en B: [illegible]

20. 1. In A: [illegible]
2. In F: [illegible] in A: [illegible]
4. In A en B: [illegible]
8. In F: [illegible]
9. In E: [illegible]
10. In A en B: [illegible]

ZES EN TWINTIGSTE ZANG.

1. 3. In A, en B: [illegible]

2. 1. In A, B, C, D en E: [illegible]

3. 2. In C: [illegible]
6. In D: [illegible]
In A en B: [illegible]

4. 1. In E: [illegible]
3. In C en F: [illegible]
7. In A: [illegible]

6. 7. In A en B: [illegible]

7. 1. In A en B: [illegible]
3. In D: [illegible]
4. In C en F: [illegible]
7. In D: [illegible]

9. 2. In E: [illegible]
3. In D: [illegible]
5. In D: [illegible]
7. In E: [illegible]

10. 2. In D: [illegible]

12. 6. In A en B: [illegible]

13. 1. In A, B en F: [illegible]
5. In A en B: [illegible]

14. 4. In D en F: [illegible]
5. In F: [illegible]
7. In A, B, C, D en E: [illegible]

15. 1. In D: [illegible]

17. 1. In A en B: [illegible]

2. In D en F: [illegible]

4. In F: [illegible]

18. 6. In A, B en E: [illegible]

ZEVEN EN TWINTIGSTE ZANG.

1. 3. In D: [illegible]

3. 3. In F: [illegible]

4. 1. In C, D, E en F: [illegible]

5. 2. In C, E en F: [illegible] in D: [illegible]

6. 1. In A, B, C, D en E: [illegible]

2. In D: [illegible]

7. In C, D, E en F: [illegible]

7. 1. In F: [illegible]

4. In A en B: [illegible]

8. 5. In E: [illegible]

9. 3. In E en F: [illegible]

4. In A en B: [illegible] in C en D: [illegible]

7. In F: [illegible]

10. 1. In E en F: [illegible]

5. In D en E: [illegible] in A, B en C: [illegible]

11. 1. In F: [illegible]

4. In D: [illegible]

6. In D, E en F: [illegible]

12. 1. In A: [illegible]

13. 3. In A en C: [illegible]

5. In A, B, D en E: [illegible]

15. 1. In D: [illegible]

2. In D en F: [illegible]

5. In A, B, C, D en F: [illegible]

7. In A, B, C, D en F: [illegible]

16. 6. In E: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

17. 5. In A: [illegible] in B: [illegible]

18. 1. In F: [illegible]

2. In A en B: [illegible]

4. In C, D en F: [illegible] in E: [illegible]

5. In D: [illegible]

20. 1. In E: [illegible]

21. 2. In A en B: [illegible]
4. In A en B: [illegible]
7. In A: [illegible]
23. 7. In C, D, E en F: [illegible]
24. 2 — **25** 1. Ontbreekt in C, D, E en F.
25. 5 en 6. In C, D, E en F: [illegible]
7. In E en F: [illegible]
26. 1. In E: [illegible]
3. In E: [illegible]
7. In C, D, E en F: [illegible]
27. 1. In C, D en F: [illegible]
3. In A en B: [illegible]
4. In A, B, C, D en F: [illegible]
5. In C, D, E en F: [illegible]
6. In E: [illegible]
7. In F: [illegible]
26. 6. In D en E: [illegible]

ACHT EN TWINTIGSTE ZANG.

1 — 5. Ontbreekt geheel in C en F.
2. 2. In E: [illegible]
3. 6. In E: [illegible]
5. 3. In D en E: [illegible]
6. In D: [illegible]
6. 2. In E: [illegible]
5 — **7.** 4. Ontbreekt in F, en tot **8.** 4 ontbreekt in C.
7. 1. In E: [illegible]
8. 7. In A en B: [illegible]
9. 6. In D: [illegible]
10. 2. In C, E en F: [illegible]
11. 4 en 5. In C, D en F: [illegible]
12. 1 — 7. Ontbreekt in C, D en F.
13. 1. In C, D en F: [illegible]
7. In C: [illegible] in D: [illegible]
14. 1 — 7. Ontbreekt in C, D en F.
4 en 5. In E: [illegible] in A en B: [illegible]
7. In F: [illegible]
15. 2. In F: [illegible]

6. In A, B, C, D en E: [illegible]

16. 3. In A en E: [illegible] in C en D: [illegible] in B: [illegible]

4. In C en F: [illegible]

6. In C: [illegible] in D: [illegible] in F: [illegible]

17. 7. In E: [illegible]

18. 1. In D: [illegible]

19. 1 – 7. Ontbreekt in C, D en F.

2. In A en B: [illegible]

3. In A: [illegible] in B: [illegible]

20. 4 en 5. In A en B: [illegible]

6 – **21.** 5. Ontbreekt in C, D en E.

21. 3. In B: [illegible]

22. 4. In A en B: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

23. 3. In D, E en F: [illegible]

24. 1 – 7. Ontbreekt in C, D, E en F.

25. 7. In A, B, D en F: [illegible] in C: [illegible]

26. 1 – 7. Ontbreekt in C, D, E en F.

1. In B: [illegible]

27. 1. In C, D en F: [illegible]

3. In B: [illegible] in C: [illegible] in D: [illegible] in E en F: [illegible]

6. In A en B: [illegible]

NEGEN EN TWINTIGSTE ZANG.

2. 2. – **3.** 1. Ontbreekt in F.

3. 1. In C en F: [illegible]

4. 2. – **5.** 1. Ontbreekt in C, D, E en F.

5. 2. In F: [illegible]

7. – **6.** 6. Ontbreekt in A en B.

9. 4. In A, B, D en E: [illegible]

10. 1. In A en B: [illegible]

3. In A, B, C, D en E: [illegible]

6. In A en B: [illegible]

7. In A, B, D en E: [illegible]

11. 1. In C: [illegible] in E en F: [illegible]

4. In E: [illegible]

5. In F: [illegible]

6. In A en B: [illegible]

12. 7. In A en B: [illegible]

13. 2. In D, E en F: [illegible]

14. 1 en 2. In C, D, E en F: [illegible]

15. 1. In A, B en E: [illegible] in D: [illegible]

2. In F: [illegible]

4. In A, B, D en E: [illegible]

7. In A, B en E: [illegible] in D: [illegible] in C: [illegible]

16. 1. In A en B: [illegible]

3. In F: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

18. 1. In A en B: [illegible]

4. In D: [illegible]

7. In B, C, D, E en F: [illegible]

19. 2. In D: [illegible]

20. 1. In F: [illegible]

2. In A, B, C, D en F: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

21. 1. In A, B, D en E: [illegible]

2. In D en F: [illegible]

7. In E: [illegible]

22. 1 In E en F: [illegible]

2. In A en B: [illegible]

6. In A, B, D en E: [illegible]

23. 5. In F: [illegible]

7. In A en B: [illegible] in F: [illegible]

26. 1. In A, B, D en E: [illegible]

In A: [illegible]

6. In E en F: [illegible]

27. 2. In A, B, D en E: [illegible]

5. In C en F: [illegible]

28. 1. In A en B: [illegible] in E: [illegible] in C: [illegible] in F: [illegible]

2. In E: [illegible]

29. 4. In A, B en E: [illegible]

30. 1. In E en F: [illegible]

5. In D: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

31. 1. In A en B: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

7. In D: [illegible]

32. 1 en 2. In D: [illegible] [illegible]

7. In E en F: [illegible]

DERTIGSTE ZANG.

1. 2. In A, B en C: [illegible]

In C: [illegible] in E en F: [illegible]

4. In A en B: [illegible]

2. 1. In E: [illegible]

2. In D: [illegible]

3. In A, B en D: [illegible]

3. 1. In D: [illegible]

6. In C, D, E en F: [illegible]

7. In C, D, E en F: [illegible]

4. 3. In E: [illegible]

6. In C: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

5. 2. In E: [illegible] in F: [illegible]

5. In A en D: [illegible]

6. 1. In E: [illegible]

8. 1. In D: [illegible]

6. In C: [illegible]

9. 5. In C: [illegible] in B: [illegible] in E: [illegible]

10. 2. In A en B: [illegible]

3. In F: [illegible]

5. In E en F: [illegible]

11. 2. In C: [illegible] A, B, D en E: [illegible]

4. In A en B: [illegible]

5. In B: [illegible]

6. In E: [illegible]

12. 2. In A, B en C: [illegible]

13. 2. In C, D en F: [illegible]

5. In C, E en F: [illegible] in D: [illegible]

14. 2. In D: [illegible]

15. 2. In C, D, E en F: [illegible]

4. In F: [illegible]

16. 4. In A, B, C, D en E: [illegible]

17. 4. In A: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

18. 2. In A, B, C, D en E: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

19. 7. In D en E: [illegible] in F: [illegible] in C: [illegible]

EEN EN DERTIGSTE ZANG.

1. 9. In E en F: [illegible] in C en D: [illegible]

2. 1. In A en B: [illegible]

5. In E: [illegible]

9. In E: [illegible] in C, D en F: [illegible]

3. 4. In D, E en F: [illegible]

8. In F: [illegible]

4. 2. In C: [illegible]

5. 1. In C, D, E en F: [illegible]

3. In D: [illegible]

4. In E: [illegible]

6. 4. In C, D, E en F: [illegible]

7. 4. In D: [illegible]

8. In A, B, C, D en F: [illegible]

9. In F: [illegible]

8. 1. In F: [illegible] in C: [illegible] in D: [illegible]

2. In D, E en F: [illegible]

4. In F: [illegible]

5. In D: [illegible] in E en F: [illegible]

6. In C: [illegible]

7 en 8. In A en B: [illegible]

9. In D: [illegible] in E: [illegible]

9. 1. In A, B, D en E: [illegible]

10. 1. In C en F: [illegible] in D: [illegible]

In E: [illegible]

5. In C: [illegible]

6. In A en B: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

8. In E en F: [illegible]

11. 2. In A, B en C: [illegible]

3. In alle MSS.: [illegible]

In E en F: [illegible]

5. In A, B, D, E en F: [illegible] C: [illegible]

7. In D: [illegible]

12. 1. In C: [illegible]

4. In A, B en D: [illegible]

6. In D en F: [illegible]

9. In E en F: [illegible]

13. 1. In C: [illegible]

3. In B en F: [illegible]

8. In D: [illegible]

14. 2. In C: [illegible]

3. In A en B: [illegible]

6. In A, B, C, D en E: [illegible]

7. In D: [illegible]

9. In F: [illegible]

15. 5. In D: [illegible]

2. In C, D, E en F: [illegible]

6. In D: [illegible]

16. 9. In E en F: [illegible]

17. 1. In F: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

9. In E: [illegible]

18. 3. In F: [illegible]

5. In C, D, E en F: [illegible]

7. In C: [illegible]

9. In A, B, D en E: [illegible]

19. 3. In A, B, C, D en E: [illegible]

20. 8. In F: [illegible]

9. In E en F: [illegible]

21. 5. In D, E, en F: [illegible]

8. In D: [illegible]

TWEE EN DERTIGSTE ZANG.

1. 2. In C: [illegible]

9. In C: [illegible] in F: [illegible]

2. 7. In C: [illegible]

3. 2 en 3. In C, D, E en F: [illegible] [illegible]

8. In A en B: [illegible]

4. 1. In A en D: [illegible] in B: [illegible] in F: [illegible]

6. In C: [illegible]

7. In F: [illegible]

8. In C, D, E en F: [illegible]

9 en 10. In D en E: [illegible] in C en F: [illegible]

5. 3. In F: [illegible]

5 — **6.** 4. Ontbreekt in C, D, E en F.

6. 9. In C, E en F: [illegible] in D: [illegible]

7. 3. In C, E en F: [illegible]

7. In E en F: [illegible]

8. In C en D: [illegible]

9. 8. In E en F: [illegible]

10. In A en B: [illegible]

10. 2. In C, D, E en F: [illegible]

4. In B en F: [illegible]

11. 2. In D, E en F: [illegible]

8. In C en D: [illegible]

9. In C, D, E en F: [illegible]

12. 3. In B: [illegible]

8. In C: [illegible] in D, E en F: [illegible]

9. In C: [illegible]

13. 7. In C, D, E en F: [illegible]

10. In C, D, E en F: [illegible]

14. 1. In A en B: [illegible]

6. In A en B: [illegible]

8. In E en F: [illegible]

15. 9. In B, C en D: [illegible]

16. 9 en 10. In A en B: [illegible]

17. 2. In B: [illegible]

4. In C: [illegible] in B: [illegible]

8. In F: [illegible]

18. 9. In F: [illegible]

19. 2. In F: [illegible]

3. In A, B, C en E: [illegible] in D: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

20. Van dit couplet tot het 14e couplet van den *zes en dertigsten zang* leest men in A, B, C,

D en F alleen deze drie coupletten: [illegible] (in C en D: [illegible]) [illegible] (in C en D: [illegible]) [illegible] (in C en D: [illegible]) [illegible]

ZES EN DERTIGSTE ZANG.

15. 1. In C, D, E en F: [illegible]
5. In F: [illegible]
8. In A en B: [illegible]

16. 1. In F: [illegible]
3. In E: [illegible]
10. In D: [illegible]

17. 1. In C: [illegible]
5. In E: [illegible]
7. In E: [illegible] in A en B: [illegible]
10. In A, B en C: [illegible]

18. 1. In A en B: [illegible] in E: [illegible]
4. In A, B en C: [illegible]

19. 3. In E: [illegible]
8. In C en D: [illegible]

20. 2. In A, B, C, D en F: [illegible]
3. In A en B: [illegible]
10. In B: [illegible]

ZEVEN EN DERTIGSTE ZANG.

2. 3 en 4. In A en B: [illegible]
5. In F: [illegible]

4. 1. In A en B: [illegible] in D: [illegible]
4. In E en F: [illegible]

5. 1. In E: [illegible] in D: [illegible]
5 en 6. In E: [illegible]
7. In A en B: [illegible]

6. 1. In E: [Javanese script]

7. In alle handschriften: [Javanese script]

7. 1. In E: [Javanese script]

9–16. Ontbreekt geheel in E.

10. 2. In C: [Javanese script]

3. In C: [Javanese script]

11. 7. In D en F: [Javanese script]

12. 1. In A: [Javanese script]

7. In A en B: [Javanese script]

14. 3. In C, D en F: [Javanese script]

5. In D: [Javanese script]

15. 1. In A: [Javanese script] in B: [Javanese script] in D: [Javanese script]

17. 4. In C en E: [Javanese script] in F: [Javanese script]

18. Hier eindigt het handschrift C.

1. In A, B, D en E: [Javanese script]

3. In B: [Javanese script]

20. 1. In E: [Javanese script]

4. In D: [Javanese script]

21. 2. In B en F: [Javanese script]

5. In A, B, E en F: [Javanese script]

22. 2. In B: [Javanese script] in D: [Javanese script]

6. In A en B: [Javanese script]

7. In D, E en F: [Javanese script]

23. 1. In A en B: [Javanese script]

2. In E: [Javanese script]

4. In A en B: [Javanese script]

24. 2. In A: [Javanese script]

25. 1. In D en F: [Javanese script]

2. In D: [Javanese script]

26. 3. In A en B: [Javanese script]

27. 1. In A: [Javanese script]

2. In A, B en D: [Javanese script]

5. In E: [Javanese script]

28. 5. In E: [Javanese script]

6 en 7. In D, E en F: [Javanese script]

29. 1. In A en B: [Javanese script]

5. In A en B: [Javanese script]

6. In E: [illegible]
7. In A en B: [illegible]

30. 4. In A en B: [illegible]
6. In A en B: [illegible]
7. In A en B: [illegible]

ACHT EN DERTIGSTE ZANG.

1. 1. In E: [illegible]
4. In E: [illegible]

2. 3. In D: [illegible]
7. In A en B: [illegible]

3. 2. In A en B: [illegible]
4 en 5. In A en B: [illegible]
6. In A, B, E en F: [illegible]

4. 1. In D, E en F: [illegible]
5. In E: [illegible]
6. In D: [illegible]

5. 4. In A en B: [illegible]

6. 1. In D: [illegible] in E: [illegible]
3. In E: [illegible]

7. 5. In A: [illegible] in D: [illegible] in B: [illegible]

8. 3. In A en B: [illegible]

9. 6. In D, E en F: [illegible]

10. 6. In E: [illegible]

11. 1 en 2. In A en B: [illegible]

12. 1. In E en F: [illegible]
4. In A en B: [illegible]

13. 3. In A en B: [illegible]
4. In E: [illegible]
6. In F: [illegible]

14. 5 en 6. In A en B: [illegible]

15. 1. In A, B, D en F: [illegible]
3. In A en B: [illegible]

16. 4. In D: [illegible] in E: [illegible]

17. 1. In A en B: [illegible]
5. In A en B: [illegible]

18. 5. In D: [illegible]
3. In D; [illegible]

7. In E: [illegible]

20. 2. In D: [illegible]

5 In A en B: [illegible]

7 In A: [illegible]

21. 1. In A: [illegible] in D en E: [illegible]

5 — 7. In E: [illegible]

22. 2. In F: [illegible]

4 In E: [illegible]

23. 1. In D: [illegible]

24. 4. In D, E en F: [illegible]

7 In A en B: [illegible]

25. 2. In A en B: [illegible]

3. In A en B: [illegible]

4 In D en F: [illegible] in E: [illegible]

6. In D: [illegible]

26. 3 In E: [illegible]

4 In E: [illegible]

5 In A, B en E: [illegible]

7. In B: [illegible]

In D: [illegible]

27. 6. In E: [illegible]

7. In E: [illegible] in D: [illegible]

28. 3 In E: [illegible]

6. In E: [illegible]

29. 2. In D: [illegible] in E: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

31. 1. In A en B: [illegible] in F: [illegible]

2. In A en B: [illegible]

5 en 6. In A en B: [illegible]

32. 1. In E: [illegible]

4 en 6. In A en B: [illegible]

7. In D: [illegible]

33. 3. In E: [illegible]

5 en 6. In A en B: [illegible]

34. 1. In A en B: [illegible]

35. 4 In A en B: [illegible]

7 In E: [illegible] in F: [illegible]

7 In A en B: [illegible] in F: [illegible]

7. In A en B: [illegible] in E: [illegible]

36. 1–7. Ontbreekt in E.

1 en 2. In A en B: [illegible]

4. In A en B: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

37. 1. In A en B: [illegible]

2. In A en B: [illegible]

4. In A en B: [illegible]

6. In A en B: [illegible]

38. 1. In E: [illegible]

2. In A en B: [illegible] in E: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

39. 1. In A en B: [illegible]

3. In E: [illegible]

NEGEN EN DERTIGSTE ZANG.

1. 2. In D: [illegible]

2. 2. In E: [illegible]

5. In E en F: [illegible]

3. 2. In E: [illegible]

7. In E en F: [illegible]

4. 2. In E: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

5. 2. In D: [illegible]

5. In E en F: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

6 – **8.** 1. In A en B: [illegible]

8. 5. In A en B: [illegible]

9. 1 en 2. In A en B: [illegible]

10. 2. In B: [illegible] in A: [illegible]

3. In D, E en F: [illegible]

5. In A: [illegible]

In E: [illegible]

11. 2—**13.** 1. In A en B: [illegible]

13. 2. In D: [illegible]

In E: [illegible]

3. In A, B, D en E: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

7. In A: [illegible]

14. 3. In B: [illegible]

5. In A en B: [illegible] in D: [illegible] in E: [illegible]

15. 3. In A en B: [illegible]

4. In F: [illegible]

6. In E: [illegible]

16. 7. In D, E en F: [illegible]

17. 6. In A en B: [illegible]

18. 3. In A en B: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

6. In D: [illegible] en zóó ook later.

19. 2. In D: [illegible] in E en F: [illegible]

4. In D: [illegible]

20. 3. In B: [illegible]

5. In D: [illegible]

In E: [illegible]

6. In A en B: [illegible]

21. 5. In A, B en D: [illegible]

In A, B, D en F: [illegible]

7. In E: [illegible]

22. 7. In F: [illegible]

23. 1. In A: [illegible]

3. In A en B: [illegible] in E: [illegible]

5. In A: [illegible] in B: [illegible]

24. 3. In A: [illegible]

6 en 7. In A en B: [illegible]

25. 3. In A en B: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

6. In A en B: [illegible]

7. In E en F: [illegible]

26. 3. In E: [illegible]

5. In E en F: [illegible]

6. In F: [illegible]

27. 1. In E en F: [illegible]

2. In A en B: [illegible]

3. In A en B: [illegible]

VEERTIGSTE ZANG.

1. 4. In F: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

2. 1 In D: [illegible]

5. In D, E en F: [illegible]

6. In A, B, E en F: [illegible]

3. 2. In A en B: [illegible]

6. In D: [illegible]

7. In D: [illegible]

4. 6. In A en B: [illegible]

5. 5. In E: [illegible]

6. In A en B: [illegible]

6. 3. In A en B: [illegible] in D: [illegible] in F: [illegible]

2. In E: [illegible]

4. In A en B: [illegible]

5. In E: [illegible]

7. In A, B, E en F: [illegible]

7. 1. In A en B: [illegible]

2. In F: [illegible]

5. In A, B en E: [illegible]

7. In A, B en D: [illegible]

8. 3. In A en B: [illegible] in E: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

9. 1. In E: [illegible]

2. In F: [illegible] in E: [illegible]

10. 1 en 2. In D: [illegible]

In E: [illegible] in F: [illegible]

4. In D: [illegible] in E en F: [illegible]

11. 1. In E: [illegible]

5. In D en E: [illegible] in F: [illegible]

12. 1. In A, B en D: [illegible]

2. In D en F: [illegible] in E: [illegible]

3. In A: [illegible]

4. In D: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

13. 1. In D, E en F: [illegible]

4. In A, B en F: [illegible] in E: [illegible]

6. In E: [illegible]

14. 1. In E: [illegible]

5. In A, B en D: [illegible]

7. In A, B en F: [illegible]

15. 1. In A en B: [illegible]

2. In B: [illegible]

7. In B, D en F: [illegible]

16. 2. In A en B: [illegible] in D: [illegible]

4. In A en B: [illegible] in E: [illegible]

5. In D: [illegible]

17. 1. In A, B en D: [illegible]

2. In A en B: [illegible]

3. In A en B: [illegible]

4. In F: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

18. 1. In A en B: [illegible]

19. 7. In E: [illegible]

20. 1. In D: [illegible]

2 en 5. In A en B: [illegible]

4. In E: [illegible]

21. 2. In A en B: [illegible]

3. In A en B: [illegible]

22. 7. In A en B: [illegible]

23. 1. In A en B: [illegible]

2. In A en B: [illegible]

7. In E en F: [illegible]

24. 1. In D: [illegible]

25. 5 — **26.** 4. Ontbreekt in A en B.

26. 3. In D: [illegible]

27. 2. In A en B: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

7. In D: [illegible]

28. 1. In A en B: [illegible]

2. In D: [illegible]

3. In A en B: [illegible]

6. In D, E en F: [illegible]

29. 1. In A en B: [illegible]

2. In A en B: [illegible]

5. In F: [illegible]

30. 1. In D: [illegible]

6. In D: [illegible]

EEN EN VEERTIGSTE ZANG.

1. 6. In E: [illegible]

2. 1. In A en B: [illegible]

3. In E: [illegible]

4. In E: [illegible]

3. 1. In E: [illegible]

4. In A: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

9. In D: [illegible] in E: [illegible]

4. 2. In A en B: [illegible]

3. In D, E en F: [illegible]

5 en 6. In D, E en F: [illegible]

10. In A en B: [illegible]

5. 3 en 4. In A en B: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

8. In A en B: [illegible]

9. In E en F: [illegible]

6. 1. In A en B: [illegible]

3. In A en B: [illegible]

8. In E en F: [illegible]

9. In A en B: [illegible]

10. In D: [illegible]

7. 2. In A en B: [illegible]

4. In A en B: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

6. In A en B: [illegible]

9. In A en B: [illegible]

8. 1. In D: [illegible]

In A en B: [illegible]

4. In A en B: [illegible]

7. In D: [illegible]

9. In A en B: [illegible] in E: [illegible]

10. In E: [illegible]

9. 2. In A en B: [illegible]

3. In A, B en D: [illegible]

9. In D en E: [illegible]

10. 3. In E: [illegible]

10. In A en B: [illegible]

11. 2. In A en B: [illegible]

6. In E: [illegible]

12. 1. In D: [illegible]

7. In D: [illegible]

9. In E: [illegible]

10. In A, B en F: [illegible]

13. 1. In D: [illegible]

2. In E en F: [illegible]

9. In A en B: [illegible]

In E: [illegible]

14. 2. In A: [illegible]

4. In E: [illegible]

9 en 10. In A en B: [illegible]

15 en **16.** Ontbreekt in E.

15. 1. In D: [illegible]

2. In A: [illegible]

4. In A en B: [illegible]

5. In D: [illegible]

16. 1. In A en B: [illegible]

4. In D: [illegible]

8. In D en F: [illegible]

17. 3. In A en B: [illegible] in D: [illegible]

4. In D: [illegible]

18. 1. In E: [illegible]

8. In A en B: [illegible]

9. In A en B: [illegible]

10. In A en B: [illegible]

19. 2. In D: [illegible]

3. In A, B en D: [illegible]

4. In B: [illegible] in A: [illegible]

5. In E en F: [illegible]

6. In E: [illegible]

9. In E: [illegible]

20. 4. In D: [illegible]

7. In E: [illegible]

9. In D: [illegible]

21. 2. In A en B: [illegible] zóó ook in D, E en F; D is echter niet duidelijk, en schijnt eerst [illegible] geschreven te hebben. In de ARDJ. S. van WINTER, bladz. 105 reg. 5 v. o. vindt men [illegible]

5. In A en B: [illegible] in E: [illegible] in F: [illegible]

9. In A, B en F: [illegible]

10. In D, E en F: [illegible]

22. 1. In A: [illegible]

9. In E: [illegible]

TWEE EN VEERTIGSTE ZANG.

1. 1–7. Dit couplet vindt men in E na het 2e couplet.

2. In D, E en F: [illegible]

4. In D, E en F: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

2. 1. In D: [illegible] in E: [illegible]

3. In D en E: [illegible]

5. In F: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

3. 7. In F: [illegible]

4. 7. In A en B: [illegible]

5. 1. In A en B: [illegible]

2. In A, B en D: [illegible]

7. 1. In D: [illegible]

2–7. In E: [illegible]

3 en 4. In D en F: [illegible] in B: [illegible]

8. 1. In E: [illegible] in D en F: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

9. 5. In D: [illegible] in E en F: [illegible]

10. 2. In E: [illegible]
4. In E: [illegible]
11. 7. In E: [illegible] verg. het slot van 't volgende couplet
12. 1 en 7. Ontbreekt in E.
4. In E en F: [illegible]
13. 1. In A: [illegible] in D: [illegible]
14. 1. In E: [illegible]
15. 1. In F: [illegible]
In E: [illegible]
In E en F: [illegible]
18. 1. In A en B: [illegible]
3. In A en B: [illegible]
3. In E: [illegible]
4. In E: [illegible]
7. In D, E en F: [illegible]
19. 4. In D: [illegible]
5. In D, E en F: [illegible]
20. 2. In E en F: [illegible]
5. In E en F: [illegible]
7. In A en B: [illegible] in D: [illegible] in E: [illegible]

DRIE EN VEERTIGSTE ZANG.

1. 1. In A en B: [illegible]
2. In D, E en F: [illegible] en zóó ook later
3. In A, B en D: [illegible]
4. In A en B: [illegible]
5. In A: [illegible]
7. In D en E: [illegible]
2. 2. In A: [illegible] in B: [illegible]
3. In D: [illegible]
7. In D: [illegible]
3. 1. In D: [illegible]
6. In D, E en F: [illegible]
4. 2. In E: [illegible]
5. In A en B: [illegible]
6. In A en B: [illegible] in D: [illegible] in F: [illegible]
5. 2. In A: [illegible] in B: [illegible] in D: [illegible] in F: [illegible] in E: [illegible]

3. In E: [illegible]
6. In A en B: [illegible]

6. 1. In F: [illegible]
3. In A en B: [illegible]

7. 3. In B: [illegible]
4. In D: [illegible] in E: [illegible]
5. In A: [illegible]

8. 1. In D: [illegible]
3. In E: [illegible]
4. In D: [illegible]
5. In D: [illegible] in E: [illegible] in F: [illegible]
7. In E: [illegible]

10. 2. In A en B: [illegible]
7. In A en B: [illegible]

11. 4. In A en B: [illegible]
5. In A en B: [illegible] in F: [illegible] in E: [illegible]

12. 1. In D, E en F: [illegible]
2. In D en F: [illegible] in E: [illegible]
5. In F: [illegible]
6. In D en E: [illegible] in F: [illegible]

13. 1. In D, E en F: [illegible]
5. In A en B: [illegible]

14. 2. In A en B: [illegible]

15. 4. In E: [illegible]
5. In E: [illegible]
6. In E en F: [illegible]

16. 5. In E: [illegible]

17. 2. In E: [illegible]
6. In D, E en F: [illegible]

19. 4. In A en B: [illegible]

VIER EN VEERTIGSTE ZANG.

1. 2. In D: [illegible]
3. In A en B: [illegible] in E: [illegible]
9. In E: [illegible]

2. 1. In A: [illegible]
2. In D: [illegible]

3. 1. In E: [illegible]

3. In E: [illegible]
5. In E: [illegible]
9. In D en F: [illegible] en zóó ook later.
4. 6. In F: [illegible]
9. In D en E: [illegible] in F: [illegible]
6. 1. In A en B: [illegible]
3. In A en B: [illegible]
9. In A en B: [illegible]
7. 5. In E: [illegible]
8. 8. In A en B: [illegible]
9. 1. In A en B: [illegible]
3. In E: [illegible]
4. In A en B: [illegible] in D: [illegible]
6. In A en B: [illegible]
In E: [illegible]
7. In E: [illegible]
9. In F: [illegible]
10. 1. In E: [illegible]
2. In E: [illegible]
3. In A en B: [illegible] in E: [illegible]
5. In D: [illegible] in F: [illegible]
6. In E: [illegible]
9. In E: [illegible]
11. 1. In A en B: [illegible]
8. In A: [illegible] in E: [illegible] in F: [illegible]
9. In A en B: [illegible]
12. 4. In A en B: [illegible]
13. 3. In E: [illegible]
5. In D, E en F: [illegible]
6. In E: [illegible]
8. In D: [illegible]
9. In E: [illegible]
14. 2. In D, E en F: [illegible]
5. In E: [illegible]
6. In A en B: [illegible]
15. 9. In E: [illegible]
16. 1. In A en B: [illegible]
3. In E en F: [illegible] in D: [illegible]

17. 6. In A en B: [illegible] in D en F: [illegible]
18. 6. In E: [illegible]
19. 3. In E: [illegible]
5. In E en F: [illegible]
8. In E en F: [illegible]
20 en **21.** Ontbreken in D.
20. 8. In A en B: [illegible]
9. In A en B: [illegible]
21. 3. In A en B: [illegible] in F: [illegible]
9. In D en E: [illegible]
22. 1. In A en B: [illegible]
3. In F: [illegible] in D en E: [illegible]
8. In A, B en F: [illegible]
23. 7. In D, E en F: [illegible]
9. In D, E en F: [illegible]

VIJF EN VEERTIGSTE ZANG.

1. 1. In E en F: [illegible]
4. In E: [illegible]
2. 5. In E en F: [illegible]
6. In E: [illegible]
3. 2 en 3. In A en B: [illegible]
4. In E en F: [illegible]
4. 4. In A en B: [illegible]
5. In E: [illegible]
5. 6. In F: [illegible] in D: [illegible]
7. 3. In E: [illegible]
6. In E: [illegible]
8. 2. In D, E en F: [illegible]
6. In F: [illegible]
9. 3. In A en B: [illegible]
11. 1. In A en B: [illegible]
3. In E: [illegible]
12. 5. In A en B: [illegible]
14. 3—**15.** 6. In D, E en F: [illegible]
15. 1. In E: [illegible]

2. In E: [illegible]

4. In E: [illegible]

6. In E: [illegible]

16. 6. In A en B: [illegible]

17. 2. In E: [illegible]

3. In E: [illegible] in F: [illegible]

18. 5. In D: [illegible]

19. 1. In A: [illegible] in D en E: [illegible]

2. In F: [illegible]

20. 1. In A en B: [illegible]

21. 2. In A en B: [illegible]

4. In D: [illegible] in E: [illegible] in F: [illegible]

22. 6. In E en F: [illegible]

26. 3. In D, E en F: [illegible]

4. In A en B: [illegible]

27. 6. In E: [illegible]

ZES EN VEERTIGSTE ZANG.

2. 2. In A en B: [illegible]

7. In E en F: [illegible]

3. 1. In F: [illegible]

2. In F: [illegible]

4. 1. In E en F: [illegible] in A en B: [illegible]

2. In F: [illegible]

7. In E: [illegible]

5. 1. In D: [illegible]

6. In A en B: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

6. 3 en 4. In A en B: [illegible]

5. In E en F: [illegible]

7. In E: [illegible]

7. 2 – **8.** 1. In D, E en F: [illegible]

8. 5. In D, E en F: [illegible]

6. In D: [illegible] in E en F: [illegible]

7. In D, E en F: [illegible]

9. 1 – 3. In E en F: [illegible]

3. In D: [illegible]

11. 1. In A en B: [illegible]
12. 5. In E: [illegible]
13. 1. In A: [illegible]
3. In E: [illegible]
In F: [illegible]
5. In E: [illegible]
6. In D: [illegible]
14. 1. In E: [illegible]
2. In F: [illegible]
4. In A en B: [illegible]
7. In B en D: [illegible]
15. 3. In A en B: [illegible]
5. In A, B en D: [illegible]
6. In D: [illegible]
7. In D: [illegible]
16. 1. In A en B: [illegible] in D: [illegible]
2. In F: [illegible]
3. In E: [illegible]
17. 1. In E: [illegible]
4. In A en B: [illegible]
5. In A en B: [illegible]
19. 1. In A en B: [illegible] in E: [illegible]
4. In D: [illegible]
5. In A en B: [illegible]
20. 5. In A en B: [illegible]
7. In D: [illegible]
21. 2. In A en B: [illegible]
5. In E en F: [illegible]
22. 4. In D en F: [illegible]
5. In A en B: [illegible]
23. 6. In D: [illegible]
24. 2. In E: [illegible]
4. In D: [illegible]
5. In A, B en E: [illegible]
25. 1. In F: [illegible]
4. In D en E: [illegible] in F: [illegible]
7. In A: [illegible]
26. 2. In E: [illegible]

3. In D: [illegible] in E en F: [illegible]
7. In D: [illegible]

27. 1. In F: [illegible]
2. In A en B: [illegible]
6. In A en B: [illegible]

28. 1. In D: [illegible]
3. In D, E en F: [illegible]
7. In A en B: [illegible]

29. 1. In E: [illegible] in F: [illegible]
4. In A en B: [illegible]
7. In E: [illegible]

30. 1—7. Ontbreekt in A.
5. In B: [illegible]

33. 4. In A en B: [illegible]

34. 4. In A, B en D: [illegible]
7. In F: [illegible]

36. 2. In F: [illegible]

37. 1. In A en B: [illegible]
In E: [illegible]

38. 2. In E: [illegible]
3. In A, B, D en E: [illegible]
4. In D, E en F: [illegible]
5. In A en B: [illegible]

39. 3. In D, E en F: [illegible]
5. In D, E en F: [illegible]
6. In D: [illegible] in F: [illegible]

40. 1. In A en B: [illegible]
5. In E: [illegible]

ZEVEN EN VEERTIGSTE ZANG.

1. 3. In F: [illegible]
5. In E: [illegible]
7. In E: [illegible]

2. 2—5. In A en B: [illegible]

3. 2. In E: [illegible]
4. In F: [illegible]

5. 4. In A en B: [illegible]
7. In E en F: [illegible]

7. 2. In E: [illegible]
5. In E: [illegible]
6. In A: [illegible]
7. In D en F: [illegible] in E: [illegible]

8. 7. In A en B: [illegible]

9. 2. In A: [illegible] in B: [illegible]
5. In F: [illegible] in E: [illegible]
7. In F: [illegible]

10. 1. In A: [illegible]
3. In A en B: [illegible]
5. In A en B: [illegible]

11. 2. In A en B: [illegible]
6. In B en D: [illegible]
7. In A en B: [illegible]
In E: [illegible]

12. 1. In A en B: [illegible]
2. In A en B: [illegible]
3. In A en B: [illegible]
4. In A en B: [illegible]
5. In E: [illegible]
7. In A en B: [illegible]

13. 2. In F: [illegible]
3. In A en B: [illegible]

14. 1. In A en B: [illegible]
4. In E: [illegible] in B: [illegible]
7. In E: [illegible]

15. 3. In E: [illegible]
6. In E: [illegible] in F: [illegible]

16. 4. In A en B: [illegible]
5. In A en B: [illegible]
6. In D: [illegible]
7. In E: [illegible]

17. 1. In B: [illegible]
2. In A en B: [illegible]
3. In D, E en F: [illegible]
6. In A en B: [illegible]
7. In D: [illegible]

18. 1. In E: [illegible]

5. In A en B: [illegible]
5. In F: [illegible]
19. 7. In E: [illegible]
20. 5. In A en B: [illegible]
21. 1. In E en F: [illegible]
3. In D: [illegible] in E en F: [illegible]
5. In A en B: [illegible]
22. 5. In E: [illegible]
23. 2. In F: [illegible]
3. In A en B: [illegible]
5. In E: [illegible]
7. In A en B: [illegible]
24. 2. In E: [illegible]
25. 1. In C: [illegible]
4. In A en B: [illegible]
6. In A en B: [illegible]
26. 1. In A, B en F: [illegible] in E [illegible]
3. In A en B: [illegible]
6. In E: [illegible]
27. 3. In D: [illegible] en zóó ook later.
5. In E: [illegible]
In B: [illegible]
6. In E en F: [illegible]
7. In E: [illegible]
28. 5. In B: [illegible]
29. 2. In E: [illegible]
7. In E: [illegible]
30. 1. In E: [illegible]
2. In A: [illegible] in E: [illegible]
3. In F: [illegible]
4. In B en D: [illegible]
5. In E: [illegible]
7. In F: [illegible]
31. 1. In F: [illegible]
7. In A en B: [illegible]
32. 2. In B en F: [illegible]
5. In F: [illegible]
6. In D: [illegible] in E en F: [illegible]

33. 3. In A en B: [illegible]

ACHT EN VEERTIGSTE ZANG.

1. 6. In D: [illegible] in E en F: [illegible]

2. 2. In D: [illegible]

3. 2. In E: [illegible] in F: [illegible]

4. 4. In A en B: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

6. In A en B; [illegible] in D: [illegible] Verg. crit. aant. bij **21.** 15.

7. In A en B: [illegible]

5. 1. In E: [illegible]

4. In E en F: [illegible]

6. 2. In A en B: [illegible]

3. In A en B: [illegible]

7. 7. In A en B: [illegible] in D: [illegible]

8. 1. In F: [illegible]

2. In D: [illegible]

9. 1. In F: [illegible]

6. In D en E: [illegible]

7. In D: [illegible]

10. 1. In D: [illegible]

2. In D: [illegible]

3. In A en B: [illegible] in E: [illegible]

11. 1. In A en B: [illegible] in E: [illegible]

7. In A: [illegible]

12. 2. In E: [illegible]

4. In A en B: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

7. In D: [illegible]

13. 1. In A: [illegible]

2. In A en B: [illegible] in E: [illegible]

In A: [illegible]

4. In D, E en F: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

15. 3. In E en F: [illegible]

16. 3. In A en B: [illegible] in D en F: [illegible]

4. In E: [illegible]

17. 2. In A en B: [illegible]

18. 5. In D, E en F: [illegible]
6. In D: [illegible]
19. 1. In A en B: [illegible]
2. In A en B: [illegible]
4. In A, B en D: [illegible] in F: [illegible]
20. 2. In D: [illegible] in E: [illegible]
3. In E en F: [illegible] in D: [illegible]
4. In D, E en F: [illegible]
21. 1. In F: [illegible]
5. In A: [illegible] in B: [illegible]
6. In A en B: [illegible]
7. In A en B: [illegible]
22. 1. In A en B: [illegible]
3. In E: [illegible]
23. 2. In E en F: [illegible]
6. In A, B, D en F: [illegible]
24. 3. In A en B: [illegible]
7. In A en B: [illegible]
25. 4. In A en B: [illegible] In D: [illegible]
26. 1. In D: [illegible]
27. 1. In E: [illegible]
6. In A en B: [illegible]
28. 3. In A en B: [illegible]
6. In A en B: [illegible]
7. In A en B: [illegible]
29. 4. In A en B: [illegible]
6. In A: [illegible]
31. 1. In E: [illegible]
32. 1. In D: [illegible] in E: [illegible]
2 en 3. In D, E en F: [illegible]
4. In A en B: [illegible]
6. In E: [illegible]
7. In E: [illegible]
33. 3. In E: [illegible]
5. In A en B: [illegible]
34. 3. In A en B: [illegible] In D: [illegible]
35. 3. In D, E en F: [illegible]
4. In D, E en F: [illegible]

7. In D: [illegible]

36. 1. In D: [illegible]

2. In D: [illegible] in E: [illegible]

37. 3. In E: [illegible]

4. In E: [illegible]

38. 1. In A en B: [illegible] in D: [illegible]

3. In A en B: [illegible]

39. 3. In D, E en F: [illegible]

NEGEN EN VEERTIGSTE ZANG.

2. 1. In A en B: [illegible]

In D en F: [illegible] in E: [illegible]

7. In D: [illegible]

3. 1. In A en B: [illegible]

3 en 4. In D, E en F: [illegible] [illegible]

5. In E en F: [illegible]

In E en F: [illegible]

4. 4. In D: [illegible]

5. In B: [illegible] in D: [illegible]

6. In D: [illegible]

7. In D, E en F: [illegible]

6. 1. In A en B: [illegible]

7. In E: [illegible]

7. 7. In F: [illegible]

8. 1. In E: [illegible]

2. In D: [illegible] in E: [illegible]

5. In E: [illegible]

9. 1. In A en B: [illegible]

2. In D en F: [illegible]

3. In D en F: [illegible]

4. In D en F: [illegible]

5. In D en F: [illegible]

10. 1. In E: [illegible]

3. In E: [illegible]

11. 1. In F: [illegible]

12. 2. In E: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

14. 1. In A: [illegible]

In D: [illegible]

7. In E: [illegible]

16. 1. In E: [illegible]

4. In A: [illegible] in B: [illegible]

7. In D en E: [illegible]

18. 1. In D: [illegible]

19. 2. In E: [illegible]

20. 1. In A en B: [illegible]

2. In D: [illegible]

7. In F: [illegible] in E; [illegible]

21. 1. In E en F: [illegible]

4. In D: [illegible]

7. In D: [illegible]

22. 4. In A en B: [illegible]

23. 1. In F: [illegible]

24. 1. In A en B: [illegible] in D: [illegible] in E: [illegible]

4. In A, B en E: [illegible]

6. In A en B: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

25. 1. In D: [illegible]

2. In A en B: [illegible]

6. In D: [illegible] in E en F: [illegible]

26. 6. In F: [illegible]

27. 3. In D: [illegible] in E en F: [illegible]

4. In A, B, D en F: [illegible]

5. In F: [illegible]

28. 1. In E: [illegible]

4. In E: [illegible]

5. In B: [illegible] in D en F: [illegible]

6. In E: [illegible]

29. 1. In D: [illegible] in E: [illegible] in F: [illegible]

4. In A en B: [illegible]

5. In F: [illegible]

30. 1. In A en B: [illegible]

2. In A en B: [illegible]

5. In E: [illegible]

VIJFTIGSTE ZANG.

1. 1. In E: [illegible] in F: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

2. 6. In F: [illegible]

In E: [illegible]

7. In A, B, D en F: [illegible]

3. 2. In A en B: [illegible]

3. In F: [illegible]

4. In F: [illegible]

4. 3. In A en B: [illegible]

5. In F: [illegible]

6. In D en F: [illegible]

5. 2. In E: [illegible]

5. In E: [illegible]

6. In A en B: [illegible]

7. In A en B: [illegible]

7. 1—7. Ontbreekt in A en B.

1. In D: [illegible] in F: [illegible]

3. In E: [illegible]

5—7. In E: [illegible]

5. In E en F: [illegible]

7. In D: [illegible] in E: [illegible]

8. 2. In A en B: [illegible] in F: [illegible]

3. In E: [illegible]

4. In A en B: [illegible]

9. 5. In E: [illegible]

6. In A en B: [illegible]

7. In D: [illegible]

10. 1. In D: [illegible]

2. In A: [illegible]

5. In D: [illegible]

11. 3. In E: [illegible]

5. In D: [illegible]

12. 5. In D: [illegible]

7. In A en B: [illegible] in D: [illegible]

13. 2. In D: [illegible]

5. In A en B: [illegible]

6. In D: [illegible] Deze woorden dienen in het handschrift D om aan te

duiden, dat men in een andere zangwijze, n. l. *Sinom*, vervolgt. In den tekst, even als in de andere handschriften (A, B, E en F), verandert de schrijver niet van zangwijze (*Pangkoer*). In 15 coupletten van de zangwijze *Sinom* behandelt de afschrijver van D, die zich elders meermalen groote afwijkingen van den grondtekst veroorlooft, geheel het zelfde, als 't geen hier in den tekst verder in de zangwijze *Pangkoer* volgt op deze wijze:

[illegible]

Hierna gaat D over tot het verhaal van 't geen met *Rĕtnâ* ANDJANI gebeurde, van de geboorte van *Raden* ANILÅ en andere apen en van *Raden* ANOMAN.

Dit verhaal treft men in onzen tekst aan van den 69[en] zang het 21[e] couplet tot aan den 71[en] zang het 35[e] couplet, waar ter plaatse men een vergelijking van den tekst der andere handschriften kan vinden.

14. 3 en 4. In A en B: [Javanese script]

5 In E: [illegible]

15. 3. In A en B: [illegible]

5. In A en B: [illegible] in E: [illegible]

7. In E: [illegible]

16. 2. In A en B: [illegible]

3. In A en B: [illegible]

17. 3. In E: [illegible]

18. 6. In A, B en F: [illegible]

21. 2. In E: [illegible]

7. In A, B en F: [illegible]

24. 1. In A, B en F: [illegible]

5. In E: [illegible]

6. In A, B en F: [illegible]

7. In E: [illegible]

25. 4. In A en B: [illegible]

Hier eindigen de handschriften A en B.

EEN EN VIJFTIGSTE ZANG.

1. 1. In D: [illegible]

3. In D en F: [illegible]

3. 1. In D: [illegible]

2. In D: [illegible] in E: [illegible] in F: [illegible]

4. In E: [illegible]

5. In F: [illegible]

4. 4. In D: [illegible]

6. 6. In F: [illegible]

7. 1. In F: [illegible]

6. In F: [illegible]

10. In F: [illegible]

8. 9. In F: [illegible]

10. In D: [illegible] En zóó telkens.

9. 6. In E: [illegible]

10. 4. In F: [illegible]

5. In F: [illegible]

7. In D en E: [illegible]

9. In F: [illegible]

11. 1. In E en F: [illegible]

7. In F: [illegible]

10. In F: [illegible]

12. 1. In F: [illegible]

3. In D: [illegible]

5. In F: [illegible]

9. In F: [illegible]

15. 2. In D en E: [illegible]

16. 2. In D en E: [illegible]

17. 4. In F: [illegible]

19. 6. In D: [illegible]

20. 9. In D: [illegible]

21. 2. In F: [illegible]

8. In D: [illegible]

10. In E en F: [illegible]

22. 1. In F: [illegible]

9. In E: [illegible] in D: [illegible]

23. 2. In D en E: [illegible]

8. In D: [illegible] in E en F: [illegible] en zóó ook later.

10. In D en E: [illegible]

25. 5. In E: [illegible]

8–**29.** 7. Ontbreekt in D, als betrekking hebbende op geslachtlijsten.

8. In F: [illegible]

26. 7. In E: [illegible]

28. 3. In E: [illegible]

8. In E: [illegible]

9. In F: [illegible]

29. 8. In D: [illegible]

30. 2. In D en E: [illegible]

31. 3. In D: [illegible] in F: [illegible]

32. 2. In E: [illegible]

9. In D en E: [illegible]

33. 3. In D en E: [illegible]

9. In D: [illegible]

34. 4. In D: [illegible]

5. In E: [illegible]

7. In E en F: [illegible]

35. 6. In D: [illegible] in F: [illegible]

36. 5. In D: [illegible] in E: [illegible]

8. In D en E: [illegible]

9. In E en F: [illegible]

37. 2. In D: [illegible]

7. In D en E: [illegible]

9. In F: [illegible] in E: [illegible]

38. 2. In D: [illegible]

6 en 7. In D: [illegible] [illegible]

39. 1. In E en F: [illegible]

TWEE EN VIJFTIGSTE ZANG.

1. 5. In E: [illegible]

3. 8. In D; [illegible]

9. In D: [illegible] in E: [illegible]

4. 2. In D en E: [illegible]

3. In D: [illegible]

4. In D en E: [illegible] in F: [illegible]

9. In F: [illegible]

5. 9. In D en E: [illegible] in F: [illegible]

6. 6. In E: [illegible]

7. 2. In D en E: [illegible]

7. In E en F: [illegible]

8. In D: [illegible]

9. 3. In F: [illegible]

10. 4. In D: [illegible] in E: [illegible]

11. 1. In E: [illegible]

12. 5. In E: [illegible]

9. In E: [illegible]

13. 9. In E: [illegible]

15. 1. In F: [illegible]

2. In F: [illegible]

3. In D: [illegible]

9. In D en E: [illegible]

16. 2. In E: [illegible]

5. In D: [illegible]

6. In D: [illegible]

17. 2. In F; [illegible]

In D: [illegible]

3. In E: [illegible]

7. In D en E: [illegible]

18. 2. In E: [illegible]
8. In E: [illegible]
19. 1. In D: [illegible] in E: [illegible]
2. In D: [illegible]
20. 5. In E: [illegible] in F: [illegible]
21. 4. In D: [illegible]
6. In D: [illegible]
1. In D: [illegible]
22. 1. In D: [illegible]
4. In E: [illegible]
25. 9. In E en F: [illegible]
26. 8. In F: [illegible]
27. 4. In E en F: [illegible]
5. In E: [illegible]
28. 1. In D: [illegible]
7. In D: [illegible]
9. In F: [illegible]
30. 6. In F: [illegible]
7. In F: [illegible]
8. In F: [illegible]
9. In F: [illegible]
31. 1. In D en E: [illegible]
32. 2. In D en E: [illegible]
9. In D en E: [illegible]
33. 4. In F: [illegible]
6. In E: [illegible]
7. In D en E: [illegible]
8. In E en F: [illegible]
9. In F: [illegible]
34. 1. In E: [illegible]
In D en E: [illegible]
9. In F: [illegible]
35. 9. In F: [illegible]
36. 2. In E: [illegible]
7. In F: [illegible]
37. 4. In E: [illegible]
5. In F: [illegible] in E: [illegible]
38. 3. In D: [illegible]

9. In E en F: [illegible]

In E: [illegible]

39. 1. In D: [illegible]

4. In E: [illegible]

40. 9. In E: [illegible]

41. 2. In E: [illegible]

8 en 9. In F: [illegible]

9. In E: [illegible]

DRIE EN VIJFTIGSTE ZANG.

1. 3. In F: [illegible]

2. 1. In D: [illegible]

2. In D: [illegible]

3. In D: [illegible]

In D: [illegible]

4. In E: [illegible]

In F: [illegible]

3. 1. In D: [illegible]

2. In D: [illegible] in F: [illegible]

6. In D: [illegible]

4. 2. In D: [illegible]

6. 1. In D: [illegible]

2. In F: [illegible]

4. In D: [illegible]

6. In F: [illegible]

7. 2. In E: [illegible] in F: [illegible]

5. In F: [illegible]

8. 3. In F: [illegible]

4. In D: [illegible]

9. 6. In D en E: [illegible]

10. 3. In D en E: [illegible]

5. In E: [illegible]

6. In D: [illegible]

11. 3. In E: [illegible]

5. In D en E: [illegible]

6. In D: [illegible]

12. 1. In F: [illegible]

3. In D: [illegible]

13. 6. In E: [illegible] in F: [illegible]
14. 1. In D en E: [illegible]
3. In E: [illegible]
15. 2. In D, E en F: [illegible]
16. 1. In D: [illegible]
17. 6. In D en E: [illegible]
18. 6. In D: [illegible] in E: [illegible]
19. 3. In D en F: [illegible] in E: [illegible]
6. In F: [illegible]
20. 1. In D: [illegible]
2. In D en E: [illegible]
21. 1. In F: [illegible]
23. 2. In D: [illegible]
25. 1. In F: [illegible]
2. In E: [illegible]
26. 2. In D: [illegible]
27. 2. In E: [illegible]
4. In F: [illegible]
28. 1. In F: [illegible]
5. In D en E: [illegible]
29. 3. In D en E: [illegible]
6. In D en E: [illegible]
30. 3. In D: [illegible]
32. 3. In D en E: [illegible]
33. 3. In D: [illegible]
35. 6. In D: [illegible]
36. 1. In E: [illegible]
37. 5. In E: [illegible]
6. In D: [illegible]
38. 2. In D en E: [illegible]
3. In D: [illegible]
4. In D: [illegible]
39. 1. In E: [illegible]

VIER EN VIJFTIGSTE ZANG.

1. 3. In D: [illegible]
6. In D en E: [illegible]
2. 6. In F: [illegible]

3. 3 In F: [illegible]
5 In F: [illegible]
4. 1. In E: [illegible]
6. In E: [illegible] in D: [illegible]
5. 2. In F: [illegible]
4. In D, E en F: [illegible]
6. In D en E: [illegible]
6. 5. In D: [illegible] in F: [illegible]
6 In F: [illegible]
7. 1. In D en E: [illegible]
3 In E: [illegible]
9. 2 In F: [illegible]
6 In D: [illegible] in E: [illegible]
10. 4—**11.** 3. Ontbreekt in F.
4. In E: [illegible]
5. In F: [illegible]
11. 5. In D en E: [illegible]
13. 1. In E: [illegible]
5. In D, E en F: [illegible]
14. 3. In D: [illegible] in F: [illegible]
In D, E en F: [illegible]
5. In D: [illegible]
15. 1. In F: [illegible]
4. In E: [illegible]
16. 1. In D: [illegible]
2. In D: [illegible]
5. In F: [illegible]
17. 2. In D en E: [illegible]
5. In F: [illegible]
19. 1. In F: [illegible]
20. 1. In E: [illegible]
21. 3. In D en E: [illegible]
22. 4. In F: [illegible]
28. 1. In D en E: [illegible]
29. 2. In D en E: [illegible]
30. 3. In D en E: [illegible]
4. In F: [illegible]
31. 5. In F: [illegible]

33. 4. In E: [illegible]
34. 1. In E: [illegible]
35. 1. In E: [illegible]
6. In D: [illegible]
37. 5. In D en E: [illegible]
38. 4. In D: [illegible]
39. 2. In F: [illegible]
3. In D en E: [illegible]
4. In D en E: [illegible] in F: [illegible]
5. In D en E: [illegible]
40. 1. In E: [illegible]
6. In F: [illegible]

VIJF EN VIJFTIGSTE ZANG.

1. 3. In D: [illegible]
6. In D: [illegible]
2. 1. In D: [illegible]
3. In D en E: [illegible]
4. In D en E: [illegible]
6. In D: [illegible] in E: [illegible]
4. 2. In D: [illegible]
6. 1. In D: [illegible]
2. In F: [illegible]
7. 1. In F: [illegible]
5. In D en E: [illegible]
7. In D: [illegible]
8. 2. In E: [illegible]
3. In D en E: [illegible]
10. 1. In E: [illegible] in D: [illegible]
3. In D en E: [illegible]
6. In D en E: [illegible]
11. 1. In D en E: [illegible]
4. In D en E: [illegible]
6. In D en E: [illegible]
12. 6. In D: [illegible]
13. 1. In D en E: [illegible]
2 — 5. In D: [illegible]
7. In D: [illegible]
14. 3. In D: [illegible]

5—7. In E en F: [illegible]

15. 1. In D: [illegible]

2. In D: [illegible]

16. 4. In E: [illegible]

18. 2. In D: [illegible]

3. In D: [illegible]

7. In E en F: [illegible]

19. 1. In D: [illegible]

3. In D: [illegible]

5. In F: [illegible]

7. In D: [illegible]

20. 1. In D: [illegible]

6. In D: [illegible]

21. 4. In D en E: [illegible]

22. 1. In F: [illegible]

2. In D: [illegible]

4. In D: [illegible]

6. In D: [illegible]

7. In D: [illegible]

23. 3. In F: [illegible]

4. In D en E: [illegible]

24. 2. In D: [illegible]

26. 3. In D en E: [illegible]

7. In D: [illegible]

27. 2. In D: [illegible]

6. In F: [illegible]

7. In D: [illegible]

28. 4. In D: [illegible]

5. In D: [illegible]

29. 1. In F: [illegible]

30. 1. In D: [illegible]

3. In E en F: [illegible]

31. 1. In F: [illegible]

3. In F: [illegible]

7. In D: [illegible]

32. 1. In D: [illegible]

3. In D: [illegible]

5. In E: [illegible]

33. 3. In D: [illegible]

ZES EN VIJFTIGSTE ZANG.

1. 2. In D en E: [illegible]
5. In F: [illegible]
6. In D: [illegible]

2. 4. In D en E: [illegible]

3. 1. In F: [illegible]
3. In D: [illegible]
4. In F: [illegible]

4. 3. In D en E: [illegible]
6. In D: [illegible] in E: [illegible]

5. 1. In D: [illegible]
In D en E: [illegible]
4. In D: [illegible]

6. 2. In E: [illegible]
3. In F: [illegible]

7. 4. In F: [illegible]
5. In F: [illegible]
6. In D: [illegible] in E: [illegible]

8. 1. In D: [illegible]
2. In D: [illegible]
3. In D: [illegible]
5. In D en E: [illegible]
7. In D: [illegible]

10. 5. In D: [illegible]

11. 1. In D: [illegible]
3. In D: [illegible]
6. In D: [illegible]
7. In E en F: [illegible]

12. 2. In E: [illegible]
7. In D en E: [illegible]

13. 4. In D en E: [illegible]
5. In D en E: [illegible]
6. In D: [illegible] in E: [illegible]

14. 2. In D: [illegible]
5. In D: [illegible]

15. 1. In D: [illegible]

5. In D: [illegible]

16. 1. In D: [illegible]

7. In D: [illegible]

17. 4. In D: [illegible] in E: [illegible]

18. 2. In D: [illegible]

4. In E: [illegible]

19. 5. In D en E: [illegible]

20. 3. In E: [illegible]

6. In D: [illegible]

21. 3. In D: [illegible]

7. In E en F: [illegible]

23. 4. In D en F: [illegible]

25. 2. In D: [illegible]

26. 1. In D: [illegible]

27. 2. In F: [illegible]

ZEVEN EN VIJFTIGSTE ZANG.

2. 1. In D: [illegible]

3. In D: [illegible]

3. 1. In D: [illegible] in E en F: [illegible]

4. In D en E: [illegible]

5. In E: [illegible]

4. 1. In D en E: [illegible]

3. In D en E: [illegible]

6. In D: [illegible]

5. 1. In D: [illegible]

2. In F: [illegible]

5. In D: [illegible]

6. 6. In D: [illegible]

7. 2. In D en E: [illegible]

8. 4. In D en E: [illegible]

9. 1. In E en F: [illegible]

3. In E: [illegible]

7. In D: [illegible]

10. 1. In D en E: [illegible]

12. 2. In D: [illegible]

4. In F: [illegible]

13. 2. In D: [illegible]

5. In D: [illegible]
6. In D: [illegible] en zóó ook later.
14. 4. In F: [illegible]
15. 4. In E: [illegible]
5. In F: [illegible]
6. In F: [illegible]
17. 1. In E: [illegible] in F: [illegible]
In D: [illegible]
5. In D: [illegible]
7. In D: [illegible]
19. 1 – 7. Ontbreekt in F.
2. In D: [illegible]
7. In D: [illegible]
20. 1. In D: [illegible] in E: [illegible]
3. In D: [illegible] in E: [illegible]
4. In D: [illegible]
21. 1. In D: [illegible]
2. In D: [illegible]
4. In E: [illegible]
22. 1. In D: [illegible]
5. In D: [illegible]
7. In F: [illegible]
23. 6. In D: [illegible] in E: [illegible]
7. In D: [illegible]
24. 5. In D: [illegible]
7. In D: [illegible]
25. 4. In D, E en F: [illegible]
6. In D en E: [illegible]
26. 6. In D: [illegible]
7. In D: [illegible]
27. 4. In F: [illegible]
29. 6. Ontbreekt in D. Mijn klerk, die een afschrift van D maakte, heeft dit bemerkt, en daarvoor in de plaats gesteld: [illegible]
7. In F: [illegible] verg. **30.** 7.
30. 3. In F: [illegible]
33. 1. In E: [illegible]
In F: [illegible]
2. In D: [illegible]

5. In E: [illegible]

6. In E: [illegible]

ACHT EN VIJFTIGSTE ZANG.

1. 3. In D: [illegible]

4. In D: [illegible] Naar eigen verbetering van den afschrijver, die eerst [illegible] geschreven had; mijn klerk heeft er van gemaakt: [illegible]

2. 3. In F: [illegible]

4. In F: [illegible]

6. In D: [illegible]

3. 7. In F: [illegible]

5. 2. In F: [illegible]

6. 3. In F: [illegible]

5. In E: [illegible]

7. 2. In F: [illegible]

7. In D: [illegible]

8. 7. In E: [illegible] in D: [illegible]

9. 3. In D: [illegible]

4. In D: [illegible]

7. In E: [illegible]

10. 1. In D: [illegible]

4. In E: [illegible]

5. In D: [illegible]

7. In D: [illegible]

11. 1. In D: [illegible]

5. In D: [illegible]

6. In E: [illegible]

12. 1. In F: [illegible]

2. In E: [illegible]

In F: [illegible]

3. In F: [illegible]

5. In E: [illegible]

6. In E: [illegible]

13. 3. In D: [illegible]

5. In F: [illegible]

14. 2. In F: [illegible]

7. In D en E: [illegible]

15. 1. In D en E: [illegible]

16. 4. In F: [illegible]

17. 2. In E: [illegible]

4 In D: [illegible]

18. 1. In D en E: [illegible]

2. In E: [illegible]

In D: [illegible] in F: [illegible]

5. In F: [illegible]

7. In D en F: [illegible]

19. 2. In F: [illegible]

20. 2. In E: [illegible]

5. In D: [illegible] in E en F: [illegible]

21. 5. In D: [illegible]

22. 2. In D: [illegible]

6. In D: [illegible]

23. 1–7. Ontbreekt in D.

24. 6. In D: [illegible]

7. In D: [illegible]

NEGEN EN VIJTIGSTE ZANG.

1. 2. In E: [illegible]

In F: [illegible]

3. In F: [illegible]

4. In F: [illegible]

3. 1. In E: [illegible]

9. In D: [illegible] in E: [illegible]

4. 2. In F: [illegible]

7. In F: [illegible]

8. In D: [illegible]

10. In D en E: [illegible]

5. 4. In D: [illegible]

6. 1. In D: [illegible]

2. In F: [illegible]

5. In E: [illegible]

9. In F: [illegible]

7. 1. In E: [illegible] in F: [illegible]

2. In D: [illegible]

6. In D: [illegible]

9. In F: [illegible]

In D: [illegible]

8. 2. In D: [illegible]

3. In D: [illegible] in F: [illegible]

8. In D: [illegible]

9. 2. In F: [illegible]

10. 2. In D en F: [illegible]

11. 2. In D: [illegible]

9. In E: [illegible]

10. In D: [illegible]

12. 1. In E: [illegible]

4. In D en E: [illegible]

8 en 9. In F: [illegible]

9. In E: [illegible]

13. 1. In F: [illegible]

In D: [illegible]

2 en 3. In E en F: [illegible]

6. In D: [illegible]

10. In D en E: [illegible]

14. 1. In F: [illegible]

2. In D: [illegible]

5. In D: [illegible]

6. In F: [illegible]

8. In E en F: [illegible]

15. 3. In D: [illegible]

16. 4. In E en F: [illegible]

5. In E: [illegible] in D: [illegible] in F: [illegible]

6. In F: [illegible]

9. In E: [illegible] in F: [illegible]

17. 7. In D: [illegible]

18. 1. In D: [illegible]

2. In E: [illegible]

5. In D, E en F: [illegible]

5 en 6. In D: [illegible]

19. 2. In E: [illegible] in F: [illegible]

5. In E: [illegible]

6. In D: [illegible] in E: [illegible]

8. In E: [illegible] in F: [illegible]

20. 1. In D: [illegible]

3. In F: [illegible]
4. In F: [illegible]
6. In E: [illegible]
7. In F: [illegible]
9. In D: [illegible] in F: [illegible]

21. 1. In D: [illegible]

ZESTIGSTE ZANG.

1. 2. In D en E: [illegible]

3. 5. In D: [illegible]

4. 2. In D: [illegible]
3. In D: [illegible]
5. In D: [illegible]
7. In D: [illegible]

5. 1. In F: [illegible]
4. In F: [illegible]

6. 5. In F: [illegible]
7. In D en E: [illegible]

7. 1—7. Ontbreekt in D.

8. 1. In D: [illegible]
In D en E: [illegible]
3. In F: [illegible]
5. In D: [illegible] in F: [illegible]

9. 1. In D: [illegible] in F: [illegible]
5. In F: [illegible]
6 en 7. In E: [illegible] in F: [illegible]

11. 5. In F: [illegible]
6. In D: [illegible]
7. In D: [illegible]

12. 3. In F: [illegible]

14. 2. In D en F: [illegible]

17. 5. In D en E: [illegible]
7. In D: [illegible]

18. 1. In E: [illegible]
3—5. In D: [illegible]
3. In F: [illegible]
4. In F: [illegible]
7. In D en E: [illegible]

19. 1—7. Ontbreekt in D.

20. 5. In D: [illegible]
7. In D: [illegible]
21. 4. In E en F: [illegible]
5. In E en F: [illegible]
22. 3. In D: [illegible]
5. In D: [illegible]
7. In D: [illegible]
23. 1. In D: [illegible]
4. In D en E; [illegible]
5. In E: [illegible] in D: [illegible]
24. 1. In D: [illegible]
2. In D: [illegible] in E: [illegible]
4. In D: [illegible]
5. In F: [illegible]
25. 1. In E: [illegible]
2. In F: [illegible]
4. In D: [illegible]
5. In E en F: [illegible]
26. 1. In D en E: [illegible]
2. In D en E: [illegible]
3. In E en F: [illegible]
5. In E en F: [illegible]
7. In D: [illegible]
27. 1—7. Ontbreekt in D.
6. In E: [illegible]
28. 2. In D: [illegible]
29. 4. In D: [illegible]
5. In E: [illegible]
30. 2. In D: [illegible]
31. 1. In D en E: [illegible]
3. In F: [illegible]
32. 1. In D: [illegible]

EEN EN ZESTIGSTE ZANG.

1. 4. In D: [illegible]
2. 2. In D, E en F: [illegible]
5. In D: [illegible]
6. In F: [illegible]

3. 2. In E: [illegible] in F: [illegible]
4. In D: [illegible]
5. In D: [illegible]
4. 5. In F: [illegible]
6. 2. In D: [illegible]
7. In E en F: [illegible]
7. 1. In F: [illegible]
6. In D en E: [illegible]
8. 2. In E: [illegible]
5. In D en E: [illegible]
6. In D: [illegible]
9. 1. In D: [illegible]
3. In F: [illegible]
5. In F: [illegible]
10. 2. In E: [illegible]
7. In F: [illegible]
11. 1. In F: [illegible]
5. In F: [illegible]
6. In D: [illegible] in E: [illegible]
12. 1. In F: [illegible]
2. In F: [illegible]
13. 5. In D: [illegible]
14. 4. In D: [illegible]
5. In D: [illegible] in E: [illegible]
6. In D en E: [illegible]
15. 4. In D: [illegible]
16. 5. In E: [illegible]
19. 1. In D: [illegible]
5. In F: [illegible]
20. 6. In D: [illegible]
21. 2. In F: [illegible]
6. In D: [illegible]
23. 4. In E en F: [illegible]
24. 1. In D en F: [illegible]
2. In D: [illegible]
3. In D: [illegible]
6. In F: [illegible]
25. 5. In D en E: [illegible]

TWEE EN ZESTIGSTE ZANG.

1. 5. In D: [illegible]

6. In D: [illegible]

7. In D en F: [illegible]

8. In D: [illegible]

9. In D: [illegible]

2. 1. In D: [illegible]

2. In F: [illegible]

3. In F: [illegible]

4. 2. In D: [illegible]

6. In D: [illegible]

8. In D en E: [illegible]

5. 4. In F: [illegible]

6. 4. In D en E: [illegible]

8. In D: [illegible]

7. 2. In D en E: [illegible]

4. In D en E: [illegible]

8. 9. In D en E: [illegible]

10. 3. In D en E: [illegible]

5. In D en E: [illegible]

6. In D: [illegible]

7. In E: [illegible] in F: [illegible]

11. 1. In E: [illegible]

2. In D: [illegible]

7. In D: [illegible]

12. en **13.** Ontbreken in D.

13. 3 en 4. In E: [illegible]

14. 4 – **16.** 4. Ontbreekt geheel in D, en daarvoor in de plaats leest men alleen: [illegible]

16. 5. In D en E: [illegible]

6. In D: [illegible]

17. 1. In F: [illegible]

3. In F: [illegible]

4. In D en E: [illegible]

6. In F: [illegible]

18. 1. In D: [illegible]

5. In D: [illegible]

6. In F: [illegible]

9. In D: [illegible]

19. 3. In D en E: [Javanese script]

5. In E: [Javanese script]

20. 2. In D en E: [Javanese script]

9. In E: [Javanese script]

21. 1. In D en E: [Javanese script]

8. In D: [Javanese script]

9. In D: [Javanese script]

22. 2. In E: [Javanese script]

4. In D: [Javanese script]

9. In D: [Javanese script]

23. 9. In D: [Javanese script]

DRIE EN ZESTIGSTE ZANG.

1. 1. In D: [Javanese script]

8. In D en E: [Javanese script]

10. In D: [Javanese script]

2. 1. In F: [Javanese script]

10. In D: [Javanese script]

3. 1. In D: [Javanese script]

3. In D: [Javanese script]

4. 1. In D: [Javanese script]

5. 2. In D: [Javanese script]

9. In D en E: [Javanese script]

In D: [Javanese script]

6. 2. In F: [Javanese script]

7. 2. In F: [Javanese script]

6. In D: [Javanese script]

8. 2. In D en E: [Javanese script]

4. In D: [Javanese script]

8. In D: [Javanese script]

9. 9. In D: [Javanese script]

10. 8. In D: [Javanese script]

9. In D en E: [Javanese script]

11. 5. In D: [Javanese script]

8 — 10. In D: [Javanese script]

12. 2. In D: [Javanese script]

4 — **13.**5. Ontbreekt in D, en daarvoor in de plaats vindt men alleen: [Javanese script]

13. 5. In F: [illegible]

6. In D: [illegible]

8. In D: [illegible]

9. In D en E: [illegible]

14. 2. In D: [illegible] in F: [illegible]

3. In D: [illegible]

4. In D: [illegible]

6. In D: [illegible]

7. In D: [illegible]

9. In D: [illegible]

15. 5. In D: [illegible]

10. In F: [illegible]

16. 5. In D en E: [illegible]

8. In D: [illegible]

9. In D: [illegible]

10. In D en E: [illegible]

17. 3. In D: [illegible]

4. In D: [illegible]

6. In F: [illegible]

7. In D: [illegible]

8. In D: [illegible]

18. 2. In F: [illegible]

19. 2. In D: [illegible]

5. In D: [illegible] in E: [illegible] in F: [illegible]

7. In D: [illegible]

20. 1. In E: [illegible]

21. 1. In D: [illegible]

8. In D: [illegible]

9. In F: [illegible]

23. 2. In D: [illegible]

3. In D: [illegible]

9. In D en E: [illegible]

24. 1. In F: [illegible]

In D: [illegible]

6. In F: [illegible]

25. 5. In D: [illegible]

VIER EN ZESTIGSTE ZANG.

1. 2. In D: [illegible]

5. In E: [illegible]

9. In F: [illegible]

2. 3. In D: [illegible]

8. In E en F: [illegible]

4. 1. In D: [illegible]

3. In E en F: [illegible]

5. 1. In D: [illegible]

4. In D: [illegible]

7. In D: [illegible]

6. 1. In F: [illegible]

2. In D: [illegible]

7. In D: [illegible]

9. In D: [illegible]

7. 2. In D: [illegible]

8. In D: [illegible]

8. 7. In D: [illegible] in E: [illegible]

9. 4. In D: [illegible]

8. In D en F: [illegible]

10. 1. In E: [illegible]

11. 3. In D: [illegible]

12. 1. In F: [illegible]

13. 3. In D: [illegible]

6. In E: [illegible] in D: [illegible]

14. 2. In D en E: [illegible]

5. In E: [illegible]

6. In F: [illegible]

7. In D en E: [illegible]

15. 1. In F: [illegible]

2. In E: [illegible]

9. In F: [illegible]

16. 2. In D en F: [illegible]

9. In F: [illegible]

17. 4. In D: [illegible]

3. In F: [illegible]

7. In F: [illegible]

9. In D: [illegible]

18. 4. In E: [illegible]
6. In F: [illegible]
8. In D: [illegible] in E: [illegible]
9. In D: [illegible]

19. 4. In D en E: [illegible]
6. In D: [illegible] in E: [illegible]
9. In E: [illegible]

20. 6. In E en F: [illegible]
7. In F: [illegible]
9. In D: [illegible] in F: [illegible]

21. 1. In E: [illegible]

22. 1. In D: [illegible]
6. In F: [illegible]

23. 4. In D: [illegible]
6. In E: [illegible]

24. 4. In D: [illegible]
6. In D: [illegible]

25. 2. In F: [illegible]
4. In D en E: [illegible]

26. 6. In D: [illegible] in F: [illegible]

27. 9. In D: [illegible] in E: [illegible]

28. 9. In D en E: [illegible]

VIJF EN ZESTIGSTE ZANG.

1. 4. In D: [illegible]
5. In D: [illegible]

2. 3. In D: [illegible]
5. In D: [illegible]

3. 6. In D: [illegible]

5. 3. In D: [illegible]
5. In D: [illegible]

6. 3. In F: [illegible]
5. In D: [illegible]

8. 5. In F: [illegible]

9. 5. In D: [illegible]
6. In F: [illegible]

10. 1. In D: [illegible]
2. In F: [illegible]

4. In D: [illegible]
6. In D: [illegible]
11. 3. In D en F: [illegible]
5. In D en F: [illegible]
13. 3. In D: [illegible]
14. 1. In D: [illegible]
3. In F: [illegible]
4. In D: [illegible]
6. In F: [illegible]
15. 4. In D: [illegible]
7. In F: [illegible]
16. 1. In F: [illegible]
4. In E en F: [illegible]
6. In D en E: [illegible]
17. 3. In F: [illegible]
6. In F: [illegible]
19. 2. In D, E en F: [illegible]
5. In D en E: [illegible]
20. 5. In D: [illegible]
6. In E: [illegible]
21. 5. In D: [illegible]
22. 1. In D: [illegible]
23. 3. In F: [illegible]
4. In D en E: [illegible]
5. In D en E: [illegible]
24. 5. In D: [illegible]
6. In D: [illegible]
25. 3. In D: [illegible] in E: [illegible]
26. 4. In F: [illegible]
27. 6. In D: [illegible]
28. 5. In D: [illegible]

ZES EN ZESTIGSTE ZANG.

1. 5. In D en E: [illegible]
4. In F: [illegible]
3. 3. In D; [illegible]
4. In D: [illegible]
6. 4. In F: [illegible] in E: [illegible]

7. 1. In D en E: [illegible]

8. 2. In D: [illegible]

4. In D: [illegible]

9. 4. In F: [illegible]

10. 1. In D: [illegible]

11. 2. In E en F: [illegible]

4. In F: [illegible]

12. 4. In D: [illegible]

13. 5. In D en E: [illegible]

14. 1. In E en F: [illegible]

15. 4. In F: [illegible]

16. 1. In E: [illegible]

2. In D: [illegible]

4. In F: [illegible]

18. 3. In D en F: [illegible]

19. 3. In D: [illegible]

4. In D: [illegible]

20. 3. In F: [illegible]

4. In E: [illegible]

21. 1. In F: [illegible]

6—**22.** 5. Ontbreekt in D.

23. 1. In E: [illegible]

2. In D: [illegible] in F: [illegible]

24. 3. In D: [illegible]

25. 2. In D: [illegible]

4. In D: [illegible]

26. 4. In D: [illegible]

5. In D: [illegible]

6. In D: [illegible]

27. 2. In F: [illegible]

4. In F: [illegible]

29. 5. In E en F: [illegible]

30. 3. In F: [illegible]

ZEVEN EN ZESTIGSTE ZANG.

1. 3. In F: [illegible]

6. In F: [illegible]

2. 2. In F: [illegible]

7. In D: [illegible]
3. 6. In F: [illegible]
5. 6. In D: [illegible]
6. 2. In F: [illegible]
7. In F: [illegible]
8. 5. In E: [illegible]
6. In E: [illegible]
9. 2. In F: [illegible]
6. In F: [illegible]
11. 1. In D: [illegible]
7. In D: [illegible]
12. 1. In D: [illegible]
5. In D: [illegible]
13. 3. In D: [illegible]
14. 1. In F: [illegible]
16. 1. In E: [illegible]
3. In F: [illegible]
18. 5. In D en E: [illegible]
6. In D: [illegible]
In F: [illegible]
19. 1. In F: [illegible]
20. 1. In F: [illegible]
2. In D: [illegible]
21. 3. In E: [illegible]
6. In F: [illegible]
22. 7. In F: [illegible]
23. 1. In D: [illegible]
24. 3. In F: [illegible]
25. 2. In E en F: [illegible]
27. 6. In F: [illegible]
28. 4. In D: [illegible]
29. 7. In F: [illegible]

ACHT EN ZESTIGSTE ZANG.

1. 5. In E: [illegible]
2. 5. In F: [illegible]
8. In F: [illegible]
9 en 10. In D en E: [illegible]

3. 9. In F: [illegible]

4. 6. In F: [illegible]

8. In F: [illegible]

9. In F: [illegible]

10. In F: [illegible]

6. 4. In F: [illegible]

7. In F: [illegible]

8. In F: [illegible]

9. In F: [illegible]

7. 2. In D: [illegible]

4. In D: [illegible]

8. 4. In E: [illegible]

9. In F: [illegible]

12. 2. In D: [illegible]

4. In D: [illegible]

6. In D: [illegible] in E: [illegible]

9. In D: [illegible]

13. 1. In F: [illegible]

14. 1. In F: [illegible]

4. In F: [illegible]

7. In F: [illegible]

8. In D: [illegible]

15. 6. In E: [illegible]

9. In F: [illegible]

16. 9. In E en F: [illegible]

10. In F: [illegible]

18. 6. In F: [illegible]

7. In F: [illegible]

8. In F: [illegible]

In D: [illegible]

19. 3. In D: [illegible]

4. In E: [illegible] in F: [illegible]

6. In F: [illegible]

6. In F: [illegible]

10. In D en F: [illegible]

20. 1. In E: [illegible] in F: [illegible]

8. In D: [illegible]

22. 2. In D en E: [illegible]

	9	In D: [illegible]
23.	3.	In E en F: [illegible]
	8	In D: [illegible] in E: [illegible]
24.	1	In D: [illegible] in D: [illegible]
	5.	In D: [illegible]

NEGEN EN ZESTIGSTE ZANG.

1.	2	In E en F: [illegible]
	9.	In D en E: [illegible]
3.	6.	In D en F: [illegible]
	7.	In F: [illegible]
4.	1.	In D: [illegible]
	3.	In D: [illegible]
	6.	In F: [illegible]
5.	9.	In F: [illegible]
6.	1.	In E: [illegible] in F: [illegible]
	6.	In F: [illegible]
	9.	In E en F: [illegible]
7.	2.	In E: [illegible]
	4.	In F: [illegible] in F: [illegible]
	8.	In D: [illegible]
	9.	In D: [illegible]
8.	1.	In D: [illegible]
	9.	In F: [illegible]
9.	3.	In D: [illegible]
	7.	In D: [illegible] in F: [illegible]
	8.	In F: [illegible]
10.	5.	In D: [illegible]
	6.	In F: [illegible]
	7.	In F: [illegible]
11.	1—4.	In D: [illegible]
	9.	In D: [illegible]
12.	9.	In D: [illegible]
		In D: [illegible]
13.	9.	In D: [illegible]
14.	3.	In D: [illegible] in F: [illegible]
	4.	In F: [illegible]
15.	3.	In D: [illegible]

4. In D: [illegible]

16. 9. In D: [illegible]

17. 1. In E: [illegible] in F: [illegible]

7. In F: [illegible]

8. In F: [illegible]

18. 2. In D en E: [illegible]

3. In D: [illegible] in F: [illegible]

4. In D en E: [illegible]

6. In F: [illegible]

9. In F: [illegible]

19. 4. In D: [illegible]

9. In F: [illegible]

20. 1–9. Dit couplet ontbreekt in D.

21. Wat men hier verder in dezen 69en, 70en en in den 71en zang tot aan het 35e couplet leest, wordt door den afschrijver van D geplaatst onmiddelijk na 't verhaal van de huwelijken van SOEBALI en SOEGRIWÅ. Zie de kritische aanteekeningen op den 50en zang het 13e couplet.

9. In D: [illegible] in E: [illegible] in F: [illegible]

23. 8. In F: [illegible]

9. In E: [illegible]

24. 2. In F: [illegible]

3. In E: [illegible]

4. In D: [illegible]

25. 1. In E en F: [illegible]

3. In F: [illegible]

6. In F: [illegible]

26. 4. In D: [illegible]

7. In E: [illegible]

9. In D: [illegible]

27. 1. In D: [illegible]

28. 1. In F: [illegible]

4. In E: [illegible] in E: [illegible]

7. In E: [illegible]

30. 7. In D: [illegible]

31. 2. In F: [illegible]

7. In D: [illegible]

9. In F: [illegible]

32. 1. In F: [illegible]

ZEVENTIGSTE ZANG.

2. 3. In F: [illegible]
3. 2. In E: [illegible]
5. In F: [illegible]
6. In F: [illegible]
4. 5. In F: [illegible]
6. In D: [illegible]
7. 6. In D: [illegible]
8. 1. In D en E: [illegible]
3. In F: [illegible]
7. In E en F: [illegible]
10. 1. In D: [illegible]
11. 2. In E en F: [illegible]
12. 3. In E: [illegible]
6. In D: [illegible]
13. 6. In E: [illegible]
14. 2. In D: [illegible]
4. In D en E; [illegible]
15. 2. In D; [illegible]
6. In E: [illegible]
7. In F: [illegible]
18. 7. In E: [illegible]
In D: [illegible]
19. 4. In D: [illegible]
21. 3. In D: [illegible]
4. In E: [illegible]
5. In E: [illegible]
7. In F: [illegible]
22. 2. In E: [illegible]
In F: [illegible]
3. In F: [illegible]
23. 5. In F: [illegible]
24. 1. In F: [illegible]
2. In F: [illegible]
25. 2. In E: [illegible] en zóó ook later.
6—**26.**5. Ontbreekt in D.
27. 2. In D en E: [illegible]

3. In D: [illegible]
29. 3. In F: [illegible]
30. 2 In F: [illegible]

EEN EN ZEVENTIGSTE ZANG.

1. 3. In F: [illegible]
6. In D: [illegible]
2. 2. In F: [illegible]
3. 1. In F: [illegible]
4. 3. In D: [illegible]
5. 1. In F: [illegible]
3. In E: [illegible]
6. 1. In D: [illegible]
2. In E: [illegible]
3. In F: [illegible]
6. In F: [illegible]
7. 1 en 3. In F: [illegible]
8. 3. In D: [illegible]
9. 3. In E en F: [illegible]
3. In D: [illegible]
11. 5. In F: [illegible]
13. 2. In F: [illegible]
5. In E: [illegible]
14. 1. In D: [illegible]
3. In D: [illegible]
4. In F: [illegible]
6. In D en E: [illegible]
15. 1. In D: [illegible]
16. 1. In D en E: [illegible]
8. In D: [illegible]
17. 3. In D: [illegible]
18. 3. In F: [illegible]
5. In E: [illegible]
19. 1. In D: [illegible]
5. In E: [illegible]
21. 3. In F: [illegible]
4. In D: [illegible]
22. 2. In D: [illegible]

24. 1. In F: [illegible]

2. In E: [illegible]

25. 6. In D: [illegible]

26. 1. In D: [illegible]

27. 2. In D: [illegible]

28. 3. In D: [illegible]

5. In D: [illegible] in E: [illegible]

29. 6. In F: [illegible]

31. 2. In D: [illegible]

3. In D: [illegible]

4. In F: [illegible]

32. 6. In D: [illegible]

33. 6. In F: [illegible]

35. 1. In D: [illegible]

3. In D: [illegible]

5 en 6. In D: [illegible] Door dit laatste woord maakt de schrijver van 't handschrift D een overgang tot de zangwijze *dandanggoela*. Hij laat hier op verder volgen, wat men in de andere handschriften E en F en in onzen tekst in den 51ᵉⁿ zang en in de volgende zangen vindt.

TWEE EN ZEVENTIGSTE ZANG.

1—18. Ontbreekt geheel in D.

2. 3. In E: [illegible]

3. 2. In F: [illegible]

6. In E: [illegible]

5. 6. In E: [illegible]

8. In E: [illegible]

6. 2. In E: [illegible]

8. 4. In F: [illegible]

9. 3. In F: [illegible]

6. In E: [illegible]

11. 9. In F: [illegible]

12. 3—**13.**2. Ontbreekt in E.

13. 9. In F: [illegible]

15. 2. In E en F: [illegible]

9. In F: [illegible]

16. 2. In E: [illegible]

19. Van dit couplet af volgen de handschriften dezelfde orde in hun verhalen. In het hand-

schrift D wordt de overgang tot het volgende gemaakt door dit couplet; [illegible]

3. In D: [illegible] in E: [illegible]

DRIE EN ZEVENTIGSTE ZANG.

1. 2. In D: [illegible]

4. In D: [illegible]

2. 5. In D: [illegible]

3. 2–**4.**1. Ontbreekt in F.

4. 1. In F: [illegible]

5. 3. In E: [illegible]

4. In D: [illegible]

6. 2–**7.**1. Ontbreekt in D.

3. In F: [illegible]

7. 2–**8.**4. Hiervoor in de plaats leest men in D alleen deze drie versregels; [illegible]

9. 6. In F: [illegible]

10. 3. In D: [illegible]

11. 2. In D: [illegible]

6. In F: [illegible]

12. 1. In D: [illegible]

2. In D en E: [illegible]

13. 2. In D en E: [illegible]

14. 1. In D en E: [illegible]

2. In D en E: [illegible]

15. 2. In D: [illegible]

3. In D: [illegible]

4. In E: [illegible] in F: [illegible]

16. 1. In D: [illegible] in F: [illegible]

6. In F: [illegible]

17. 3. In E en F: [illegible]

19. 3. In D: [illegible]

20. 4. In D: [illegible]

5. In D: [illegible]

6. In D: [illegible]

21. 3. In D: [illegible]

4. In D: [illegible]

22. 1 — 6. Ontbreekt in F.
2. In D: [illegible]

23. 6. In D en E: [illegible]

25. 1. In F: [illegible]
2. In E en F: [illegible]
5. In D en F: [illegible]

26. 1. In D: [illegible]
2. In D en E: [illegible]
3. In D: [illegible]
5 en 6. In D: [illegible]

27. 1. In D: [illegible]
3. In D: [illegible]
4. In F: [illegible]

VIER EN ZEVENTIGSTE ZANG.

1. 1. In D en E: [illegible]
In D: [illegible]
5. In F: [illegible]
7. In D en F: [illegible]
9. In D: [illegible]

2. 1. In D: [illegible]
3. In D: [illegible]
9. In D: [illegible]

3. 1. In D en E: [illegible]
2. In D: [illegible]
8. In D: [illegible]
9. In D: [illegible]

4. 5. In D: [illegible]
6. In F: [illegible]
8. In D: [illegible]
9. In D: [illegible]
10. In F: [illegible]

5. 1. In D: [illegible]
2. In E en F: [illegible]
3. In D: [illegible]
6. In D: [illegible]
8. In D: [illegible]
9. In D: [illegible]

6. 1. In D: [illegible]
2. In D: [illegible]
6—7. In D: [illegible]
8. In D: [illegible]

7. 6. In D: [illegible]
7. In D: [illegible]
10. In D: [illegible]

8. 1. In D: [illegible] in F: [illegible]
5. In D: [illegible]
10. In D: [illegible] in F: [illegible]

9. 1. In F: [illegible]
2. In D: [illegible]
3. In F: [illegible]
5. In D: [illegible]
6. In D: [illegible]
9. In F: [illegible]

10. 8. In D: [illegible] in E: [illegible]
9. In F: [illegible]

11. 1. In D: [illegible] in F: [illegible]
5. In D: [illegible]

12. 2. In D: [illegible] in F: [illegible]
8. In D: [illegible]
9. In E en F: [illegible]

13. 2. In D: [illegible]
4. In F: [illegible]
10. In D: [illegible]

14. 6. In D: [illegible]
9. In D: [illegible]

15. 1. In D: [illegible] in E: [illegible]
2. In F: [illegible]

16. 1. In D: [illegible]
3. In D: [illegible]
8. In F: [illegible]
9. In F: [illegible]

17. 3. In D: [illegible]
5—9. In D: [illegible]

[illegible] Vrg. de krit. aant. bij 't begin van den 72[en] zang.

18. 1. In D en E: [illegible]

8. In D: [illegible]

9. In F: [illegible]

10. In E: [illegible]

VIJF EN ZEVENTIGSTE ZANG.

1. 4. In D: [illegible]

2. 5. In D en F: [illegible]

6. In E: [illegible] in F: [illegible]

3. 2. In E: [illegible]

5. In F: [illegible]

4. 1 – 7. Ontbreekt in D.

5. 1. In F: [illegible]

5. In E: [illegible] in D: [illegible]

6. 1 – 7. Ontbreekt in E.

2. In D: [illegible]

4. In D: [illegible]

5. In D: [illegible]

6. In D: [illegible]

7. 7. In D: [illegible]

8. 1. In F: [illegible]

3. In F: [illegible]

6. In D: [illegible]

9. 2. In F: [illegible]

10. 2. In F: [illegible]

5. In F: [illegible]

12. 5. In D: [illegible] in F: [illegible]

6. In F: [illegible]

13. 3. In D: [illegible]

14. 3 en 4. In D: [illegible]

5. In D: [illegible]

15. 1. In D: [illegible]

7. In E: [illegible]

16. 4. In E: [illegible]

5. In F: [illegible]

7. In D: [illegible]

17. 2. In F: [illegible]

3. In F: [illegible]

4. In F: [illegible]

19. 2. In F: [illegible]

3. In E: [illegible]

4. In E: [illegible]

6. In E: [illegible]

20. 7. In F: [illegible]

21. 4. In D: [illegible]

22. 2. In F: [illegible]

In E: [illegible]

5. In F: [illegible]

ZES EN ZEVENTIGSTE ZANG.

3. 3. In D en F: [illegible]

7. In F: [illegible]

4. 3. In E: [illegible]

4. In D en F: [illegible]

5. In D: [illegible] in E: [illegible]

In E: [illegible]

5. 4. In E: [illegible]

6. In E: [illegible]

6. 3. In D: [illegible]

5. In F: [illegible]

6. In F: [illegible]

7. 5. In E en F: [illegible]

6. In F: [illegible]

7. In F: [illegible]

9. 2. In D: [illegible]

6. In E en F: [illegible]

10. 3. In D: [illegible]

11. 1. In D en E: [illegible]

6. In E: [illegible]

12. 5. In D: [illegible]

6. In D: [illegible]

13. 1. In E: [illegible]

5. In D: [illegible]

6. In D en F: [illegible]

15. 1. In D: [illegible]

5. In D: [illegible]

16. 1. In F: [illegible]

2. In D: [illegible]

6. In D: [illegible]

17. 1. In D en F: [illegible]

2. In D: [illegible]

3. In F: [illegible]

6. In D: [illegible] in E: [illegible]

7. In D: [illegible] in E: [illegible]

18. 4. In D: [illegible] in F: [illegible]

5. In F: [illegible]

6. In F: [illegible]

19. 7. In E: [illegible]

21. 1. In D en F: [illegible]

In D: [illegible] in F: [illegible]

7. In D en E: [illegible]

22. 7. In D: [illegible]

23. 1. In F: [illegible]

3. In F: [illegible]

7. In D: [illegible] [illegible]

24. 4. In E: [illegible]

6. In D: [illegible]

7. In D: [illegible]

25. 1. In E: [illegible]

2. In D: [illegible]

5. In D: [illegible]

6. In F: [illegible]

26. 1. In D: [illegible]

3. In D: [illegible]

7. In F: [illegible]

27. 7. In F: [illegible]

ZEVEN EN ZEVENTIGSTE ZANG.

1. 1. In D en F: [illegible]

2. 3. In D: [illegible]

3. 5. In D: [illegible]

7. In E: [illegible]
5. 4. In D: [illegible]
6. 1. In E: [illegible]
5. In F: [illegible]
7. 2. In F: [illegible]
8. 2. In F: [illegible]
4. In D: [illegible]
9. 2. In D: [illegible]
10. 6. In F: [illegible]
11. 7. In E: [illegible]
12. 5. In E: [illegible]
7. In F: [illegible]
14. 6. In D: [illegible]
15. 1. In F: [illegible]
16. 2. In D: [illegible]
3. In D: [illegible]
5. In D: [illegible]
7. In D: [illegible]
17. 7. In F: [illegible]
18. 2. In F: [illegible]
4. In E: [illegible]
6. In F: [illegible]
7. In D: [illegible]

ACHT EN ZEVENTIGSTE ZANG.

1. 1. In F: [illegible]
3. In F: [illegible]
5. In E: [illegible]
6. In E en F: [illegible]
2. 4. In F: [illegible]
6. In F: [illegible]
9. In F: [illegible]
4. 9. In D: [illegible]
5. 4. In E: [illegible]
5 en 6. In F: [illegible]
9. In D en E: [illegible]
7. 2. In F: [illegible]
3. In D: [illegible]

4. In D: [illegible]
6. In D: [illegible]
8 In D: [illegible]
8. 2 In E: [illegible] in F: [illegible]
4. In D en F: [illegible]
9. In F: [illegible]
9. 5. In F: [illegible]
10. 7. In F: [illegible]
8. In E: [illegible]
9. In F: [illegible]
11. 2. In D: [illegible]
6. In E: [illegible]
8. In E: [illegible]
9. In F: [illegible]
12. 4. In E: [illegible]
9. In E: [illegible]
13. 4. In D: [illegible]
6. In F: [illegible]
14. 5. In F: [illegible]
16. 8 In D en E: [illegible]
17. 3. In D: [illegible] in F: [illegible]
18. 1. In E: [illegible]
7. In D: [illegible]
19. 9. In F: [illegible]
20. 3. In D: [illegible]
5. In D: [illegible]
21. 2. In F: [illegible]
3. In E: [illegible]
5. In E: [illegible]
22. 2. In E: [illegible]
5. In F: [illegible]

NEGEN EN ZEVENTIGSTE ZANG.

1. 3. In F: [illegible]
2. 3. In D en E: [illegible]
3. 2. In E en F: [illegible]
5. In D: [illegible]
6. In F: [illegible]

7. In E en F: [illegible]

4. 1. In D: [illegible]

4. In D, E en F: [illegible]

5. 1. In F: [illegible]

3. In F: [illegible]

5. In F: [illegible]

6. 2. In F: [illegible]

7. 2. In D en E: [illegible]

8. 1. In E: [illegible]

3. In D: [illegible]

5. In D: [illegible]

7. In D: [illegible]

9. 1. In D: [illegible]

7. In F: [illegible]

10. 2–4. In D: [illegible]

11. 4. In D: [illegible]

13. 5. In D: [illegible] in E en F: [illegible]

7. In E: [illegible]

14. 2. In F: [illegible]

5. In F: [illegible]

7. In F: [illegible]

15. 3. In F: [illegible]

16. 2. In E: [illegible]

3. In E: [illegible]

4. In F: [illegible]

17. 4. In F: [illegible]

6. In F: [illegible]

18. 1. In F: [illegible]

6. In F: [illegible]

19. 3. In D: [illegible]

4. In E: [illegible]

21. 7. In D en E: [illegible]

22. 5. In F: [illegible]

7. In E: [illegible] in F: [illegible]

23. 2. In D: [illegible]

6. In F: [illegible]

TACHTIGSTE ZANG.

2. 7. In D en F: [illegible]

3. 5. In D: [illegible]

7. In D en E: [illegible]

4. 1. In F: [illegible]

4. In E: [illegible]

6 In E: [illegible]

5. 3. In F: [illegible]

4. In E: [illegible]

6. In D: [illegible]

6. 2. In F: [illegible]

6. In F: [illegible]

7. 6. In D: [illegible]

8. 4. In D: [illegible] in F: [illegible]

5. In E: [illegible]

9. 5. In D: [illegible] in F: [illegible]

10. 2. In E: [illegible]

3. In E: [illegible]

12. 2. In F: [illegible]

3. In F: [illegible]

7. In E: [illegible]

13. 1—7. Dit couplet vindt men tweemaal achter elkander in D.

4. In F: [illegible]

5. In F: [illegible] in D en E: [illegible]

6. In E: [illegible]

14. 5. In F: [illegible]

6. In D: [illegible] in E: [illegible]

15. 2. In F: [illegible]

4 In F: [illegible]

5. In F: [illegible]

6. In E: [illegible]

EEN EN TACHTIGSTE ZANG.

1. 1. In D: [illegible] in F: [illegible]

5. In E: [illegible]

7. In D: [illegible] in F: [illegible]

2. 4. In E: [illegible]

5. In D: [illegible] in E: [illegible]

7. In F: [illegible]

3. 1. In E: [illegible]

3. In F: [illegible]

4. In E: [illegible]

6. In D: [illegible]

4. 5. In D: [illegible]

5. 7. In F: [illegible]

6. 1. In D: [illegible]

3. In D: [illegible]

6. In D: [illegible] in E: [illegible]

7. In F: [illegible]

9. 1. In D en E: [illegible]

8. In E en F: [illegible]

10. 1—7. Ontbreekt in E.

11. 4. In E; [illegible]

5. In E: [illegible]

12. 5. In D: [illegible]

7. In D: [illegible]

16. 7. In E: [illegible]

17. 3. In D: [illegible]

18. 4. In D en F: [illegible]

20. 1. In D en E: [illegible]

5. In D en F: [illegible]

7. In E: [illegible] in F: [illegible]

21. 6. In D: [illegible] in F: [illegible]

7. In D: [illegible]

22. 6. In D: [illegible]

7. In D: [illegible] in E: [illegible]

23. 1. In F: [illegible]

24. 4. In D: [illegible]

5. In F: [illegible]

25. 1. In D: [illegible]

26. 3. In F: [illegible]

4. In E: [illegible]

TWEE EN TACHTIGSTE ZANG.

1. 1. In D: [illegible]

3. In F: [illegible]

4. In F: [illegible]

6. In D: [illegible]

2. 5. In F: [illegible]

3. 6 In D en F: [illegible]

4. 2. In D en F: [illegible]

5. In D: [illegible]

5. 2. In D en F: [illegible]

3. In E en F: [illegible]

4. In E: [illegible]

5—7. In D en F: [illegible] (in F: [illegible]) [illegible]

6. 1. In F: [illegible]

2. In D: [illegible]

3. In F: [illegible]

5. In D: [illegible]

8. 2. In D: [illegible]

3 In D en F: [illegible]

5. In F: [illegible]

10. 5. In F: [illegible]

11. 1. In F: [illegible]

2. In D: [illegible]

3. In D: [illegible]

12. 5. In D: [illegible]

13. 2. In D: [illegible] in F: [illegible]

3. In F: [illegible]

5. In D: [illegible]

In D: [illegible] in F: [illegible]

15. 3. In D en F: [illegible]

6. In F: [illegible]

16. 3. In D: [illegible] in F: [illegible]

4. In E: [illegible]

17. 4 In F: [illegible]

5 In D: [illegible] in E: [illegible]

6. In F: [illegible]

18. 4. In D: [illegible] in F: [illegible]

5. In D: [illegible] in F: [illegible]

19. 5. In D: [illegible]

20. 1. In F: [illegible]

7. In D en F: [illegible]

DRIE EN TACHTIGSTE ZANG.

1. 2. In D: [illegible]
2. 1. In D: [illegible]
3. 5. In E en F: [illegible]
5. 1. In D: [illegible]
6. 7. In F: [illegible]
7. 1. In F: [illegible]
8. 7. In D: [illegible]
9. 1. In F: [illegible]
2. In F: [illegible]
4. In F: [illegible]
11. 3. In D en E: [illegible]
5. In F: [illegible]
13. 1. In D: [illegible] in E: [illegible]
15. 5. In E: [illegible]
7. In D: [illegible]
17. 1. In F: [illegible]
4. In D: [illegible]
7. In E: [illegible]
18. 5. In D: [illegible]
19. 2. In F: [illegible]
20. 1. In F: [illegible]
2. In D: [illegible] in F: [illegible]
7. In E: [illegible]
21. 1. In D: [illegible]
2. In F: [illegible]
3. In D: [illegible]
6. In D en F: [illegible]
22. 3. In D: [illegible] in E: [illegible]
4. In D: [illegible]
7. In D en F: [illegible]
23. 2. In D en F: [illegible]
4. In D en F: [illegible]
24. 4. In D: [illegible]
3. In D: [illegible]
4. In D en F: [illegible]
5. In D: [illegible]

6 en 7. In E: [illegible]

25. 1. In D: [illegible] in F: [illegible]

26. 5 en 6. In D en F: [illegible]

27. 1. In D: [illegible]

28. 4. In D: [illegible]

29. 1. In D en F: [illegible]

2. In D: [illegible] in F: [illegible]

3. In D: [illegible]

4. In D: [illegible]

30. 4. In F: [illegible]

7. In D: [illegible]

32. 1. In D: [illegible]

3. In E: [illegible]

4. In E: [illegible] in F: [illegible] in D: [illegible]

6. In D: [illegible]

VIER EN TACHTIGSTE ZANG.

1. 2. In D: [illegible]

2. 2. In D, E en F: [illegible]

5. In D: [illegible]

In F: [illegible]

6. In E: [illegible]

7. In D: [illegible] in E: [illegible]

3. 2. In D: [illegible]

7. In D: [illegible] in F: [illegible]

4. 4. In D: [illegible]

In D, E en F: [illegible]

7. In F: [illegible]

5. 5. In E: [illegible]

6. 2. In F: [illegible]

7. In D: [illegible]

7. 2. In D: [illegible] in F: [illegible]

8. 1. In E: [illegible]

2. In F: [illegible]

In E: [illegible]

3. In F: [illegible]

10. 2. In D: [illegible]

7. In E: [illegible]

11. 1. In D: [illegible]
3 In E: [illegible] in F: [illegible]
7. In D en F: [illegible]
12. 2 In D: [illegible]
5. In F: [illegible]
13. 1. In D en F: [illegible]
3. In F: [illegible]
5 In D en E: [illegible]
7 In D en F: [illegible]
14. 1. In E: [illegible]
3 In E: [illegible]
4 In D en F: [illegible]

VIJF EN TACHTIGSTE ZANG.

1. 1. In F: [illegible]
9 In E: [illegible]
2. 1. In F: [illegible]
3 en 4. In F: [illegible]
9. In F: [illegible]
In D: [illegible]
3. 2. In D: [illegible]
6. In E: [illegible]
8. In D: [illegible]
4. 3. In D en F: [illegible]
5. 2. In F: [illegible]
6. 2. In D: [illegible]
4. In D en E: [illegible]
7. 1. In F: [illegible]
5 In D en F: [illegible]
7. In D en F: [illegible]
8. 1. In D en F: [illegible]
2 In D en F: [illegible]
3. In D en F; [illegible]
11. 3 In F: [illegible]
3 In D en F: [illegible]
9. In D: [illegible]
12. 1 In D en F: [illegible] in F: [illegible]
2—4 In F: [illegible]

5. In D en E: [illegible]
6. In D: [illegible]
7. In D: [illegible]
8. In D en E: [illegible]
9. In F: [illegible]

13. 1. In E en F: [illegible]
7. In E: [illegible]
9. In D en F: [illegible] in E: [illegible]

14. 7. In D en F: [illegible]

15. 1. In F: [illegible]
2. In D: [illegible]
4. In D: [illegible]
6. In D: [illegible]

16. 2. In F: [illegible]
7. In F: [illegible]

17. 2. In F: [illegible]
6. In D: [illegible]
9. In D en F: [illegible]

ZES EN TACHTIGSTE ZANG.

1. 1. In D: [illegible]
5. In F: [illegible]

2. 2. In D: [illegible]

3. 2. In D en F: [illegible]
6. In D en F: [illegible]

4. 2. In D: [illegible]
3. In D en F: [illegible]

5. 4. In E: [illegible]

6. 1. In F: [illegible]
5. In D en F: [illegible]
6. In E: [illegible]
7. In F: [illegible]

7. 5. In F: [illegible]

8. 1. In D en F: [illegible]
2. In F: [illegible]
3. In F: [illegible]

9. 7. In E: [illegible]

10. 1. In D en E: [illegible]

11. 3. In D en F: [illegible]
12. 1. In F: [illegible]
4. In D: [illegible]
14. 1 In D: [illegible]
4. In F: [illegible]
15. 1. In D: [illegible] in F: [illegible]
3. In D: [illegible]
5. In E: [illegible]
17. 1. In D: [illegible]
3. In D: [illegible]
4. In F: [illegible]
18. 4. In D en F: [illegible]
7. In D: [illegible]
19 – 27. Ontbreekt in F.
20. 2. In D: [illegible]
4. In D: [illegible]
21. 1. In D, E en F: [illegible], en zóó ook later.
23. 1. In D: [illegible]
3. In D: [illegible]
24. 5. In E: [illegible]
25. 4. In D: [illegible]
5. In D: [illegible]
6. In D: [illegible]
26. 5. In D, E en F: [illegible]
27. 1. In D. [illegible]
In D: [illegible]
5. In D: [illegible]
7. In D, E en F: [illegible]
28. 3. In D en E: [illegible]
5. In D en E: [illegible] in F: [illegible]
6. In F: [illegible]
7. In F: [illegible]

ZEVEN EN TACHTIGSTE ZANG.

1. 2. In F: [illegible]
5. In D: [illegible]
6. In D en F: [illegible]
2. 1. In D: [illegible]

5\. In D: [illegible]

3. 2. In F: [illegible]

4. 1. In F: [illegible]

5\. In F: [illegible]

7\. In D: [illegible]

5. 2. In D en F: [illegible]

5\. In D: [illegible]

In F: [illegible]

7\. In D: [illegible]

6. 4. In D en F: [illegible]

8. 1. In F: [illegible]

2\. In D: [illegible] in F: [illegible]

5\. In D: [illegible]

In F: [illegible]

9. 3. In F: [illegible]

6\. In D en E; [illegible]

10. 1. In F: [illegible] in D en E: [illegible]

In E: [illegible] in F: [illegible]

2\. In D: [illegible]

3\. In F: [illegible]

ACHT EN TACHTIGSTE ZANG.

1. 1. In F: [illegible]

In D en F: [illegible]

4\. In D: [illegible]

6\. In D en F: [illegible]

2. 1. In D en E: [illegible]

4\. In E: [illegible] in F: [illegible]

6\. In D: [illegible]

In D en E: [illegible]

8\. In D: [illegible]

10\. In D en F: [illegible]

4. 1. In D: [illegible]

2\. In F: [illegible]

5\. In D: [illegible]

5. 2. In D: [illegible]

5\. In D: [illegible] in F: [illegible]

9\. In D en F: [illegible]

In D en F: [illegible]

6. 1. In D: [illegible] in E: [illegible]

5. In D: [illegible]

7. 1. In D en F: [illegible]

2. In F: [illegible]

In D en F: [illegible]

3. In F: [illegible]

9. In D: [illegible] in F: [illegible]

10. In D en F: [illegible]

8. 2. In F: [illegible]

6. In D: [illegible] in F: [illegible]

9. In E: [illegible]

10. In D: [illegible] in F: [illegible]

9. 1. In F: [illegible]

4. In D: [illegible]

8. In F: [illegible]

9. In D en F: [illegible]

In D, E en F: [illegible]

10. In D en F: [illegible]

10. 2. In D: [illegible]

4. In D en E: [illegible]

11. 2. In D: [illegible] in F: [illegible]

3. In D: [illegible] in F: [illegible]

9. In D: [illegible]

12. 2. In D: [illegible]

3. In E: [illegible]

6. In E: [illegible]

In D en F: [illegible]

8. In D: [illegible]

10. In D: [illegible]

13. 5. In D: [illegible]

14. 7. In D: [illegible]

9. In F: [illegible]

15. 5. In F: [illegible]

8. In D: [illegible]

9. In D: [illegible] in F: [illegible]

17. 2. In E: [illegible] in F: [illegible]

7. In D: [illegible]

	9.	In D en F: [illegible]
18.	2.	In D: [illegible]
	4.	In D: [illegible]
19.	5.	In D en F: [illegible]
	8.	In D en F: [illegible]
20.	2.	In D: [illegible]
	3.	In D: [illegible]
	5.	In D: [illegible]
	8.	In F: [illegible]
21.	1.	In D en E: [illegible]
	4.	In F: [illegible]
	9.	In F: [illegible]
	4	In F: [illegible]
	9.	In F: [illegible]

NEGEN EN TACHTIGSTE ZANG.

2.	1.	In F: [illegible]
	4.	In D: [illegible]
	5 en 6.	In D: [illegible] [illegible]
3.	1.	In D en F: [illegible]
	4.	In D en F: [illegible]
5.	2.	In E: [illegible]
	5.	In F: [illegible]
6.	6.	In D: [illegible]
7.	6.	In D: [illegible]
8.	3.	In D: [illegible]
	4 en 5.	In D: [illegible] [illegible]
9.	3.	In D: [illegible]
	4.	In D en F: [illegible]
	6.	In D: [illegible]
10.	4.	In D: [illegible]
	6.	In D en F: [illegible]
11.	1.	In F: [illegible]
	2.	In F: [illegible]
	3.	In F: [illegible]
	5.	In F: [illegible]
12.	2.	In D: [illegible]
	3.	In D: [illegible]

6. In D: [illegible]

13. 2. In D: [illegible]

3. In D: [illegible]

14. 4. In F: [illegible]

6. In D: [illegible]

15. 1. In D: [illegible]

5. In F: [illegible]

6. In D: [illegible]

16. 3. In F: [illegible]

4. In F: [illegible]

17. 1. In D: [illegible]

6. In D: [illegible]

18. 2. In D: [illegible] in F: [illegible]

6. In F: [illegible]

20. 1. In F: [illegible]

3. In D: [illegible]

21. 2. In E: [illegible]

5. In D: [illegible]

22. 3. In D: [illegible]

6. In F: [illegible]

NEGENTIGSTE ZANG.

1. 3. In D en E: [illegible]

2. 1. In D en E: [illegible]

5. In D: [illegible]

6. In D en F: [illegible]

3. 1. In D: [illegible] in F: [illegible]

4. In D: [illegible]

4. 1. In F: [illegible]

2. In F: [illegible]

5. In D: [illegible]

5. 1. In D: [illegible] in F: [illegible]

2. In D en F: [illegible]

3. In F: [illegible]

5. In F: [illegible]

7. In D: [illegible]

6. 2. In D en F: [illegible]

7. 1. In D en F: [illegible]

4. In D: [illegible] in F: [illegible]
7. In D: [illegible]
8. 5. In D en F: [illegible]
9. 1. In F: [illegible]
10. 1. In F: [illegible]
11. 2. In F: [illegible]
12. 2. In D en F: [illegible]
3. In D en F: [illegible]
4. In D en F: [illegible]
13. 1. In D en F: ([illegible] (in F: [illegible])
3. In D en F: [illegible]
4. In D: [illegible] in F: [illegible]
14. 1. In D: [illegible]
5. In F: [illegible]
7. In F: [illegible]
15. 1. In D: [illegible] in F: [illegible]
5. In D: [illegible]
16. 2. In D en F: [illegible]
7. In F: [illegible]
17. 4. In F: [illegible]
18. 3. In F: [illegible]
19. 1. In F: [illegible]
6. In F: [illegible]
20. 1. In F: [illegible]
4. In D en F: [illegible]
6. In D en E: [illegible]
21. 4. In D: [illegible]
22. 1. In D: [illegible]
6. In F: [illegible]
7. In D: [illegible] in F: [illegible]

EEN EN NENGENTIGSTE ZANG.

1. 2. In F: [illegible]
7. In E en F: [illegible]
2. 2. In E: [illegible]
3. 1. In D: [illegible]
5. In D en F: [illegible]
4. 7. In F: [illegible]

5. 2. In F: [illegible]
6. 1. In F: [illegible]
4. In F: [illegible]
5. In D: [illegible]
In F: [illegible]
7. In D en F: [illegible]
7. 1. In F: [illegible]
4. In D: [illegible] in E en F: [illegible]
5. In D: [illegible]
In E en F: [illegible]
8. 3. In D en F: [illegible]
6. In D: [illegible]
9. 1. In D: [illegible]
3. In D en E: [illegible]
10. 7. In D: [illegible]
11. 5. In E en F: [illegible]
In D en F: [illegible]
12. 2. In D: [illegible]
In D en F: [illegible]
4. In D: [illegible] in E: [illegible]
7. In D en F: [illegible]
13. 2. In E en F: [illegible]
In D en F: [illegible]
14. 2. In F: [illegible]
5. In D: [illegible]
7. In D. [illegible]
15. 6. In D en F: [illegible]
16. 5. In F: [illegible]

TWEE EN NEGENTIGSTE ZANG.

1. 1. In D: [illegible]
4. In F: [illegible]
7. In D en F: [illegible]
2. 1. In D: [illegible]
4. In D en F: [illegible]
5. In F: [illegible]
6. In D: [illegible]
7 – **3.** 6 Ontbreekt in F.

3. 1. In D: [illegible]
4. 1. In D: [illegible] in F: [illegible]
4. In F: [illegible]
5. 1. In E: [illegible] in D: [illegible]
5. In D: [illegible] in E: [illegible]
6. 1. In E: [illegible]
5. In D en F: [illegible]
7. 1 en 2. In D: [illegible]
2. In E en F: [illegible]
5. In D: [illegible]
8. 7. In D en E: [illegible]
9. 1. In D: [illegible]
4. In D: [illegible]
10. 1. In F: [illegible]
2. In D: [illegible] in F: [illegible]
11. 1. In F: [illegible]
7. In F: [illegible]
12. 5. In F: [illegible]
7. In D en F: [illegible]
13. 1. In E: [illegible]
2. In D en F: [illegible]
3. In D en F: [illegible]
5. In D: [illegible]
7. In D: [illegible]
14. 1. In D en F: [illegible]
3. In D en F: [illegible]
15. 1. In D en E: [illegible]
5. In E: [illegible]
7. In F: [illegible]
16. 5. In F: [illegible]
17. 5. In D: [illegible]
7. In F: [illegible]
18. 1. In E: [illegible]
5. In D en F: [illegible] (in F: [illegible]) [illegible]
19. 1. In D: [illegible]
20. 4 In E: [illegible]
5. In E: [illegible]
22. 1. In F: [illegible]

23. 4. In F: [illegible]

7. In D en F: [illegible]

24. 1–7. Ontbreekt in F.

4. In D: [illegible]

7. In D: [illegible]

25. 2. In F: [illegible]

26. 7. In E: [illegible]

27. 4. In D en F: [illegible]

6. In E: [illegible] in F: [illegible]

28. 1. In D: [illegible]

5. In F: [illegible]

30. 5. In D: [illegible]

6. In D, E en F: [illegible]

32. 1. In D en F: [illegible]

2. In D: [illegible] in E: [illegible]

7. In D en F: [illegible]

DRIE EN NEGENTIGSTE ZANG.

1. 6. In D en E: [illegible]

2. 4. In F: [illegible]

6. In D: [illegible]

3. 1–5. In F: [illegible]

10. In F: [illegible]

4. 1. In F: [illegible]

5. 1. In D en E: [illegible]

2. In D: [illegible]

3. In F: [illegible]

8. In F: [illegible]

6. 5. In F: [illegible]

7. 2. In D, E en F: [illegible]

3. In D: [illegible]

7. In F: [illegible]

8. In F: [illegible]

9. 1. In D en E: [illegible]

3. In D: [illegible]

8. In D: [illegible]

10. 1. In D: [illegible] in F: [illegible]

3. In D: [illegible] in F: [illegible]

7. In F: [illegible]

12. 3. In D: [illegible]

6. In D: [illegible]

13. 9. In E: [illegible]

In F: [illegible]

14. 2. In F: [illegible] in D: [illegible] in E: [illegible]

4. In F: [illegible]

15. 3. In F: [illegible]

5. In F: [illegible]

9. In D: [illegible] In F: [illegible]

16. 8. In D en F: [illegible]

9. In D: [illegible] in F: [illegible]

17. 8. In D en F: [illegible]

9. In D: [illegible]

18. 6. In D en F: [illegible]

19. 6. In D: [illegible]

20. 9. In F: [illegible]

21. 5. In D: [illegible]

23. 1. In F: [illegible]

24. 1. In F: [illegible]

6. In D en F: [illegible]

7. In D: [illegible] in F: [illegible]

25. 1. In F: [illegible]

3. In D en F: [illegible]

4. In D en F: [illegible]

9. In F: [illegible]

26. 9. In D: [illegible]

VIER EN NEGENTIGSTE ZANG.

1. 3. In F: [illegible]

5. In F: [illegible]

8. In D en E: [illegible]

9. In D en E: [illegible]

10. In D en E: [illegible]

2. 1. In D: [illegible] In F: [illegible]

2. In E: [illegible]

4. In D en E: [illegible]

5. In D: [illegible]

6. In D: [illegible]

8. In D: [illegible]

10. In D: [illegible]

3. 1. In D: [illegible]

4. In D: [illegible]

4. 1. In D en F: [illegible]

2. In F: [illegible]

3. In D en E: [illegible]

4. In D: [illegible] in F: [illegible]

8. In D: [illegible] in F: [illegible]

5. 2. In D: [illegible] in F: [illegible]

3. In D: [illegible] in F: [illegible]

4. In D: [illegible]

5. In D: [illegible]

8. In D: [illegible]

6. 2. In F: [illegible]

7. 1. In F: [illegible]

2. In F: [illegible]

8. In F: [illegible]

9. In D en F: [illegible]

8. 2. In D en F: [illegible]

6. In D: [illegible]

9. 1. In D en F: [illegible]

2. In D: [illegible] in F: [illegible]

4. In D: [illegible]

9. In F: [illegible]

10. 2. In D: [illegible] in F: [illegible]

5. In D: [illegible]

10. In D en F: [illegible]

11. 1. In F: [illegible]

4. In D: [illegible]

6. In D en E: [illegible]

12. 1. In F: [illegible]

2. In D en F: [illegible]

13. 3. In D: [illegible]

14. 1. In D en F: [illegible]

3. In F: [illegible]

9. In D en F: [illegible]

15. 3. In F: [illegible]

10. In D en F: [illegible]

16. 6. In D en E: [illegible]

9. In D: [illegible] in F: [illegible]

10. In D en F: [illegible]

17. 1. In D en F: [illegible]

4. In F: [illegible]

5. In D: [illegible]

10. In D en F: [illegible]

18. 2. In D: [illegible] in F: [illegible]

19. 2. In D en E: [illegible]

6. In D: [illegible]

9. In F: [illegible]

10. In F: [illegible]

20. 4. In D: [illegible]

5. In D: [illegible]

9. In D: [illegible]

21. 6. In D: [illegible]

10. In D: [illegible] in F: [illegible]

22. 2. In F: [illegible]

23. 3. In F: [illegible]

8. In D: [illegible]

9. In F: [illegible]

24. 5. In D: [illegible]

6. In F: [illegible]

7. In F: [illegible]

25. 9. In F: [illegible]

26. 1. In D: [illegible]

2. In D en F: [illegible]

3. In D en F: [illegible]

4. In D en F: [illegible]

27. 8. In D en F: [illegible]

28. 5. In D: [illegible]

29. 2. In D: [illegible] in F: [illegible]

3. In F: [illegible]

31. 1. In F: [illegible]

3. In D en F: [illegible]

32. 1. In D: [illegible]
3. In F: [illegible]
6. In F: [illegible]
8. In D: [illegible]
33. 7. In F: [illegible]
8. In D: [illegible]
10. In F: [illegible]
34. 3. In F: [illegible]
35. 1. In D en F: [illegible]
2. In D en F: [illegible]
36. 2. In D: [illegible]
9. In F: [illegible]
37. 5. In D: [illegible]
38. 8. In D: [illegible]
9. In D: [illegible]

VIJF EN NEGENTIGSTE ZANG.

2. 5. In E: [illegible]
3. 6. In D en E: [illegible]
4. 1. In D: [illegible]
5. 6. In F: [illegible]
7. In F: [illegible]
6. 2. In F: [illegible]
6. In D en E: [illegible]
7. 1. In D en F: [illegible]
3. In D en F: [illegible]
5. In D en F: [illegible]
7. In D: [illegible]
8. 2. In D: [illegible]
3. In D: [illegible]
5. In D, E en F: [illegible]
10. 2. In D en F: [illegible]
11. 1. In F: [illegible]
12. 5. In D en F: [illegible]
7. In F: [illegible]
13. 4. In D en F: [illegible]
6. In D: [illegible]
15. 6. In F: [illegible]

16. 3. In F: [Javanese script]
7. In D en E: [Javanese script]
17. 4. In F: [Javanese script]
6. In D: [Javanese script] in E en F: [Javanese script]
18. 3. In D: [Javanese script]
7. In D: [Javanese script]
19. 6. In D: [Javanese script]
20. 5. In D: [Javanese script]
21. 5. In F: [Javanese script]
1 — 7. Vindt men tweemaal in D.
22. 1. In F: [Javanese script]
7. In D: [Javanese script]
23. 4. In D en F: [Javanese script]
6. In D: [Javanese script] in F: [Javanese script]
24. 4. In D: [Javanese script] in F: [Javanese script]
25. 6. In F: [Javanese script]
26. 1. In F: [Javanese script]
3. In D en F: [Javanese script]
27. 1. In D: [Javanese script]
3. In D en F: [Javanese script]
4. In D: [Javanese script]
28. 3. In F: [Javanese script]
29. 1. In D: [Javanese script]
2. In D en F: [Javanese script]
7. In F: [Javanese script]

ZES EN NEGENTIGSTE ZANG.

1. 3. In F: [Javanese script]
2. 1. In D en F: [Javanese script]
6. In F: [Javanese script]
9. In D: [Javanese script]
3. 1. In D: [Javanese script]
4. In D en F: [Javanese script]
9. In D en E: [Javanese script]
4. 2. In F: [Javanese script]
5. 5. In D en F: [Javanese script]
6. 4. In F: [Javanese script]
7. 6. In F: [Javanese script]

8. In F: [illegible]
9. In D en F: [illegible]
8. 2. In D: [illegible]
4. In E: [illegible]
In D en E: [illegible]
7. In D en F: [illegible]
8. In D: [illegible]
9. In D en F: [illegible]
In D: [illegible]
9. 2. In F: [illegible]
3. In D en F: [illegible]
8. In E: [illegible]
10. 7. In E: [illegible]
7. In D en F: [illegible]
11. 3. In E: [illegible]
6. In D en F: [illegible]
7. In F: [illegible]
In D: [illegible]
8. In D: [illegible]
12. 2. In D: [illegible]
13. 2. In F: [illegible]
6. In F: [illegible]
9. In F: [illegible]
14. 6. In E: [illegible]
In F: [illegible]
8. In D: [illegible]
15. 2. In D en E: [illegible]
9. In D: [illegible]
16. 6. In D en E: [illegible]
8. In D en F: [illegible]
17. 1. In D: [illegible]
18. 6. In D en F: [illegible]
19. 9. In E: [illegible]
20. 2. In D: [illegible]
7. In D: [illegible]
21. 5. In F: [illegible]
6—**22.** 5. Ontbreekt in F.
9. In D: [illegible]

22. 4. In D: [illegible]

6. In F: [illegible]

8. In F: [illegible]

9. In E: [illegible]

In D: [illegible]

24. 1. In F: [illegible]

25. 1. In D: [illegible]

2. In F: [illegible]

6. In D: [illegible]

9. In F: [illegible]

ZEVEN EN NEGENTIGSTE ZANG.

3. 1. In D: [illegible]

3. In D: [illegible]

5. 6. In F: [illegible]

6. 1. In D: [illegible]

3. In D: [illegible] in F: [illegible]

7. 1. In D: [illegible]

4. In F: [illegible]

6. In D en F: [illegible]

8. 2. In D en F: [illegible]

9. 3. In D: [illegible]

4. In F: [illegible] in D: [illegible]

6. In D: [illegible]

10. 2. In D: [illegible] in F: [illegible]

11. 4. In D: [illegible] in F: [illegible]

5. In F: [illegible]

6. In F: [illegible]

12. 4. In F: [illegible]

6. In F: [illegible]

13. 3 – **14.** 2. Ontbreekt in F.

15. 4. In F: [illegible]

17. 3. In D: [illegible]

18. 1. In D: [illegible]

6. In D en F: [illegible]

19. 3. In F: [illegible]

5. In D: [illegible] in F: [illegible]

20. 2. In F: [illegible]

3. In D: [illegible]
4. In F: [illegible]

21. 5. In D en F: [illegible]
6. In D en F: [illegible]

22. 3. In D: [illegible] in F: [illegible]

23. 1. In F: [illegible]

25. 2. In D en F: [illegible]

26. 6. In E: [illegible]

27. 2. In D: [illegible]
4. In F: [illegible]
5. In D en F: [illegible]

29. 3. In E: [illegible]
In D en F: [illegible]

30. 2. In D: [illegible]
5. In E: [illegible]

31. 5. In D: [illegible]

32. 5. In F: [illegible]

33. 2. In F: [illegible]

34. 1. In F: [illegible]
3. In D: [illegible]
4. In E: [illegible]

35. 5. In F: [illegible]

36. 6. In F: [illegible]

37. 1. In F: [illegible]
2. In F: [illegible]
3. In D: [illegible]
6. In F: [illegible]

38. 5. In F: [illegible]

ACHT EN NEGENTIGSTE ZANG.

1. 3. In D en E: [illegible]
6. In D en F: [illegible]

3. 6. In D: [illegible] in E: [illegible]

4. 4. In F: [illegible]

5. 6. In D: [illegible] in E: [illegible]

6. 2. In D: [illegible] in E: [illegible]
4. In D: [illegible]
5. In D: [illegible]

7. 6. In D: [illegible]
8. 4. In F: [illegible]
6. In D en F: [illegible]
9. 6. In F: [illegible]
10. 6. In F: [illegible]
11. 4. In F: [illegible]
12. 3. In D: [illegible]
15. 2. In F: [illegible]
17. 1. In F: [illegible]
6. In D: [illegible] in F: [illegible]
18. 1. In F: [illegible]
5. In F: [illegible]
22. 3. In F: [illegible]
23. 2. In F: [illegible]
3. In F: [illegible]
6. In D en E: [illegible]
24. 4. In F: [illegible]
25. 4. In D en E: [illegible]
26. 5. In D: [illegible] in F: [illegible]
27. 1. In F: [illegible]
4. In F: [illegible]
In D en E: [illegible]
28. 2. In F: [illegible]
4. In F: [illegible] in E: [illegible]
30. 1. In F: [illegible]
5. In D: [illegible]
6. In F: [illegible]

NEGEN EN NEGENTIGSTE ZANG.

1. 4. In F: [illegible]
2. 3. In D en F: [illegible]
4. In D en F: [illegible]
6. In F: [illegible]
9. In D: [illegible]
3. 3. In D: [illegible] in F: [illegible]
7. In E: [illegible]
8. In E: [illegible]
9. In D en F: [illegible]

4. 6. In E: [illegible]

8. In D en F: [illegible]

5. 7. In D en F: [illegible]

6. 2. In D: [illegible]

7. 4. In E: [illegible]

5. In D: [illegible]

6. In F: [illegible]

9. In F: [illegible]

8. 6. In F: [illegible]

9. In D en F: [illegible]

9. 8. In D en E: [illegible]

10. 3. In D: [illegible]

In F: [illegible]

6. In D en F: [illegible]

12. 1. In F: [illegible]

13. 1. In F: [illegible]

5. In F: [illegible]

8. In F: [illegible]

14. 3. In D en E: [illegible]

7. In D en E: [illegible]

15. 4. In D: [illegible]

16. 6. In F: [illegible]

9. In D: [illegible]

18. 1. In E: [illegible]

4. In D en F: [illegible]

In D: [illegible]

5. In D: [illegible]

7. In D en F: [illegible]

19. 1. In D: [illegible] in E: [illegible]

4. In F: [illegible]

20. 5. In E en F: [illegible]

7. In D en E: [illegible]

9. In D: [illegible]

21. 1 en 2. In D: [illegible]

9. In F: [illegible]

22. 4. In F: [illegible]

8 In F: [illegible]

HONDERDSTE ZANG.

2. 2. In D en E: [illegible]

3. 4. In D: [illegible] in E: [illegible]

7. In D en E: [illegible]

4. 6. In F: [illegible]

7. In D: [illegible]

5. 3. In D: [illegible] in F: [illegible]

7. 4. In D en E: [illegible]

8. 7. In D en F: [illegible]

9. 1. In F: [illegible]

9. In D en E: [illegible] in F: [illegible]

10. 1. In F: [illegible]

5. In F: [illegible]

9. In D: [illegible] in E: [illegible] in F: [illegible]

11. 2. In F: [illegible]

12. 2. In F: [illegible]

4. In D: [illegible]

13. 3. In D: [illegible]

15. 1. In D en E: [illegible]

4. In F: [illegible]

16. 4. In E: [illegible]

8. In D en E: [illegible]

19. 3. In F: [illegible]

20. 1. In D: [illegible]

22. 3. In E: [illegible] in F: [illegible]

9. In F: [illegible]

23. 2. In D: [illegible]

24. 2. In F: [illegible]

5. In D: [illegible]

6. In D en F: [illegible]

7. In D: [illegible]

25. 2. In D en E: [illegible] in F: [illegible]

5. In D: [illegible]

7. In D: [illegible]

26. 2 In E: [illegible]

3. In E: [illegible]

6. In F: [illegible]

27. 6 In D: [illegible] in E: [illegible]

In F: [illegible]

28. 6. In F: [illegible]

29. 5. In E en E: [illegible] in F: [illegible]

7. In F: [illegible]

30. 2. In D en E: [illegible]

5. In D: [illegible]

31. 6. In F: [illegible]

32. 4. In D: [illegible]

33. 1. In D: [illegible]

5. In D: [illegible]

34. 4. In F: [illegible]

35. 5. In D: [illegible] in E: [illegible] in F: [illegible]

HONDERDEN EERSTE ZANG.

1. 2. In F: [illegible]

2. 5. In F: [illegible]

3. 3. In F: [illegible]

6. In D en F: [illegible]

7. In F: [illegible]

4. 5. In F: [illegible]

8. 1. In D en F: [illegible]

2. In D en E: [illegible]

9. 3. In F: [illegible]

6. In F: [illegible] in E: [illegible]

7. In F: [illegible]

10. 5. In D: [illegible]

6. In D: [illegible]

7. In D: [illegible]

11. 5. In D: [illegible]

7. In D: [illegible]

14. 2. In F: [illegible] —

15. 5. In F: [illegible]

16. 2. In F: [illegible]

6. In D en E; [illegible]

17. 2. In F: [illegible]

4. In F: [illegible]

18. 5. In F: [illegible]

7. In F: [illegible]

19. 3. In D: [illegible]

20. 1. In F: [illegible]

21. 3. In D: [illegible]

5. In D: [illegible]

22. 2. In E: [illegible]

23. 7. In D: [illegible]

25. 1. In E: [illegible]

2. In F: [illegible]

26. 2. In D: [illegible]

3. In D: [illegible]

27. 3. In D en E: [illegible]

7. In E en F: [illegible]

28. 1. In D: [illegible] in F: [illegible]

7. Hier eindigt het handschrift F.

29. 7. De handschriften D en E gaan hier nog een weinig verder voort: D heeft nog één zang en E nog twee zangen, maar ik heb gemeend den tekst van het werk hier te moeten staken, omdat het vervolg eigenlijk behoort tot de geschiedenis van *Râmâ*. Bovendien eindigt zoo wel D als E midden in het verhaal van een episode. Ik deel hier den tekst van de beide zangen mede. Den eerste volgenden zang vindt men in D en E. De lezing van E is gevolgd. Waar de lezing in D verschilt van die in E, is zij er *in parenthesi* bij gevoegd.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] Het *in parenthesi* volgende couplet ontbreekt in E. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Eindelijk volgt hier de laatste zang in het handschrift E.

꧑ [illegible]

꧒ [illegible]

꧓ [illegible]

꧔ [illegible]

꧕ [illegible]

꧖ [illegible]

꧗ [illegible]

꧘ [illegible]

꧙ [illegible]

꧑꧐ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]